

ПОСТАНОВЛЕНИЕ МИНИСТЕРСТВА ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

18 июля 2023 г. № 197

Об утверждении учебных программ по учебным предметам для учреждений образования, реализующих образовательные программы общего среднего образования

На основании части первой пункта 11 статьи 163 Кодекса Республики Беларусь об образовании Министерство образования Республики Беларусь ПОСТАНОВЛЯЕТ:

1. Утвердить:

1.1. учебную программу по учебному предмету «Иностранный язык» (английский, немецкий, французский, испанский, китайский) для III–IV классов учреждений образования, реализующих образовательные программы общего среднего образования с русским языком обучения и воспитания (прилагается);

1.2. вучэбную праграму па вучэбным прадмеце «Замежная мова» (англійская, нямецкая, французская, іспанская, кітайская) для III–IV класаў устаноў адукацыі, якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай мовай навучання і выхавання (дадаецца);

1.3. учебную программу по учебному предмету «Иностранный язык» (английский, немецкий, французский, испанский, китайский) для V–IX классов учреждений образования, реализующих образовательные программы общего среднего образования с русским языком обучения и воспитания (базовый и повышенный уровни) (прилагается);

1.4. вучэбную праграму па вучэбным прадмеце «Замежная мова» (англійская, нямецкая, французская, іспанская, кітайская) для V–IX класаў устаноў адукацыі, якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай мовай навучання і выхавання (базавы і павышаны ўзроўні) (дадаецца);

1.5. учебную программу по учебному предмету «Иностранный язык» (английский, немецкий, французский, испанский, китайский) для X–XI классов учреждений образования, реализующих образовательные программы общего среднего образования с русским языком обучения и воспитания (базовый и повышенный уровни) (прилагается);

1.6. вучэбную праграму па вучэбным прадмеце «Замежная мова» (англійская, нямецкая, французская, іспанская, кітайская) для X–XI класаў устаноў адукацыі, якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай мовай навучання і выхавання (базавы і павышаны ўзроўні) (дадаецца);

1.7. учебную программу по учебному предмету «Искусство (отечественная и мировая художественная культура)» для V–IX классов учреждений образования, реализующих образовательные программы общего среднего образования с русским языком обучения и воспитания (прилагается);

1.8. вучэбную праграму па вучэбным прадмеце «Мастацтва (айчынная і сусветная мастацкая культура)» для V–IX класаў устаноў адукацыі, якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай мовай навучання і выхавання (дадаецца).

2. Признать утратившими силу:

2.1. подпункты 1.43, 1.51 пункта 1 постановления Министерства образования Республики Беларусь от 27 июля 2017 г. № 90 «Об утверждении учебных программ по учебным предметам для I–III классов учреждений образования, реализующих образовательные программы общего среднего образования»;

2.2. подпункты 1.5, 1.18, 1.34, 1.45 пункта 1 постановления Министерства образования Республики Беларусь от 27 июля 2017 г. № 91 «Об утверждении учебных программ по учебным предметам для V–VII классов учреждений образования, реализующих образовательные программы общего среднего образования»;

2.3. подпункты 1.5, 1.12, 1.28, 1.39, 1.41, 1.52 пункта 1 постановления Министерства образования Республики Беларусь от 27 июля 2018 г. № 76 «Об утверждении учебных

программ по учебным предметам для учреждений образования, реализующих образовательные программы общего среднего образования»;

2.4. подпункты 1.5, 1.15, 1.19, 1.29 пункта 1 постановления Министерства образования Республики Беларусь от 29 июля 2019 г. № 123 «Об утверждении учебных программ по учебным предметам для учреждений образования, реализующих образовательные программы общего среднего образования»;

2.5. подпункты 1.4, 1.5 пункта 1 постановления Министерства образования Республики Беларусь от 30 июня 2022 г. № 159 «Об утверждении учебных программ по учебным предметам для учреждений образования, реализующих образовательные программы общего среднего образования»;

2.6. подпункты 1.11–1.14 пункта 1 постановления Министерства образования Республики Беларусь от 4 августа 2022 г. № 231 «Об утверждении учебных программ по учебным предметам для учреждений образования, реализующих образовательные программы общего среднего образования».

3. Настоящее постановление вступает в силу с 1 сентября 2023 г.

Первый заместитель Министра

А.Г.Баханович

УТВЕРЖДЕНО

Постановление
Министерства образования
Республики Беларусь
18.07.2023 № 197

**Учебная программа
по учебному предмету «Иностранный язык» (английский, немецкий, французский,
испанский, китайский) для III–IV классов учреждений образования, реализующих
образовательные программы общего среднего образования с русским языком
обучения и воспитания**

**ГЛАВА 1
ОБЩИЕ ПОЛОЖЕНИЯ**

1. Настоящая учебная программа по учебному предмету «Иностранный язык» (английский, немецкий, французский, испанский, китайский) (далее – учебная программа) предназначена для III–IV классов учреждений образования, реализующих образовательные программы общего среднего образования.

2. Настоящая учебная программа рассчитана на 105 учебных часов в III классе (3 учебных часа в неделю) и 105 учебных часов в IV классе (3 учебных часа в неделю).

3. Генеральная цель обучения иностранному языку состоит в формировании учащихся как субъектов межкультурной коммуникации посредством овладения ими иноязычной коммуникативной компетенцией и развития у них качеств поликультурной личности, востребованных современным информационным обществом в условиях глобализации. Генеральная цель предполагает постановку и реализацию образовательных, развивающих и воспитательных целей в их единстве.

Образовательные цели: языковое и речевое развитие личности учащегося путем обеспечения практического владения иностранным языком как эффективным средством общения в единстве его когнитивной, коммуникативной и экспрессивной функций; усвоение и актуализация знаний об изучаемом иностранном языке; овладение навыками и умениями иноязычной речевой деятельности (восприятие и понимание речи на слух, говорение, чтение, письменная речь).

Развивающие цели: когнитивное, коммуникативное, социокультурное развитие учащихся; овладение способами формирования и формулирования мысли на иностранном

языке; развитие лингвистического компонента гуманитарного мышления; обогащение эмоционально-чувственной сферы личности.

Воспитательные цели: обогащение духовного мира учащихся; формирование нравственных ценностных ориентаций, гражданственности и патриотизма; воспитание уважения к культуре и народу другой страны; формирование психологической готовности к межкультурной коммуникации, умений осуществлять общение в контексте диалога культур.

4. Задачи обучения иностранному языку:

формирование представлений об иностранном языке как средстве общения; освоение лингвистических знаний, доступных и необходимых для овладения устной и письменной речью на иностранном языке на элементарном уровне;

формирование некоторых универсальных лингвистических понятий (звук, буква, слово, предложение, части речи, интонация), наблюдаемых в родном и иностранном языках;

формирование элементарных коммуникативных умений говорения, восприятия и понимания речи на слух, чтения, письменной речи на иностранном языке с учетом речевых возможностей и интересов учащихся;

развитие внимания, мышления, памяти и воображения в процессе участия в моделируемых ситуациях общения;

приобщение к новому социальному (социокультурному) опыту с использованием иностранного языка;

развитие когнитивных, учебных и творческих способностей учащихся средствами иностранного языка;

социокультурное развитие личности; сопоставление изучаемого языка с родным и культуры этого языка с национальной; формирование умений представлять свою страну и культуру в условиях иноязычного межкультурного общения;

развитие мотивации к изучению иностранного языка через формирование потребностей лучше понимать окружающий мир и быть понятым им;

развитие самообразовательного потенциала учащихся, обеспечение их готовности к самостоятельной работе над языком, в том числе овладение необходимыми техниками учебно-познавательной деятельности, стратегиями самоанализа, самонаблюдения.

5. Методы и формы обучения и воспитания.

В своей совокупности цели и задачи предполагают проектирование и организацию образовательного процесса на основе требований лично ориентированного, компетентностного, коммуникативного, когнитивного и социокультурного подходов в их единстве.

Конструирование процесса обучения требует использования современных образовательных технологий (социальных, информационно-коммуникационных и других технологий). На учебных занятиях необходимо моделировать ситуации межкультурного общения, активно применять методы проблемного обучения и эвристические методы, использовать различные формы работы (парные, групповые, индивидуальные и другие формы работы).

Выбор форм и методов обучения и воспитания определяется на основе целей и задач изучения конкретной темы, основных требований к результатам учебной деятельности учащихся, сформулированных в настоящей учебной программе.

6. Ожидаемые результаты освоения настоящей учебной программы.

Предметные результаты:

овладение начальными представлениями о нормах иностранного языка (фонетических, лексических, грамматических);

формирование умений общаться на иностранном языке на элементарном уровне с учетом речевых возможностей и потребностей учащихся в устной (восприятие и понимание речи на слух, говорение) и письменной (чтение, письменная речь) формах;

овладение социокультурными знаниями: названия основных стран изучаемого языка, отдельные фрагменты произведений детского фольклора страны изучаемого языка;

овладение социокультурными умениями: кратко рассказать о семейном празднике, запрашивать, сообщать информацию личного характера с соблюдением элементарных норм речевого этикета в пределах изученной тематики, написать адрес, дату, подписать поздравительную открытку.

Метапредметные результаты:

развитие умения взаимодействовать с педагогическим работником и одноклассниками, выполняя разные роли в пределах программной тематики и речевых возможностей учащегося;

развитие коммуникативных способностей учащегося, умения выбирать адекватные языковые и речевые средства для успешного решения коммуникативной задачи;

расширение общего лингвистического кругозора;

развитие познавательной, эмоциональной и волевой сфер;

формирование мотивации к изучению иностранного языка;

овладение умением координированной работы с разными компонентами учебно-методического комплекса (учебником или учебным пособием), электронным приложением, практикумом).

Личностные результаты:

понимание культурного многообразия мира;

формирование нравственных ценностных ориентаций и установок;

осознание себя гражданином своей страны;

осознание роли языка, родного и иностранного, как основного средства общения между людьми;

знакомство с миром зарубежных сверстников с использованием средств иностранного языка (детская художественная литература, традиции);

наличие интереса и желания изучать иностранный язык, осознание себя языковой личностью, способной и готовой пользоваться иностранным языком как средством общения для правильного и точного выражения мыслей в устной и письменной формах;

усвоение культуры и этики речевого поведения.

7. В качестве комплексных характеристик, выражающих содержание задач, рассматриваются компетенции, так как они задают нормы и требования к владению иностранным языком, позволяющие проследить степень совокупной реализации целей и задач.

Межкультурная компетенция – стратегическая компетенция, владение которой призвано обеспечивать осмысление учащимися иной лингвокультуры, познание ими смысловых ориентиров другого лингвосоциума, умения видеть сходства и различия между культурами и учитывать их в процессе иноязычного общения.

Коммуникативная компетенция – владение совокупностью речевых, языковых, социокультурных норм изучаемого языка, а также компенсаторными и учебно-познавательными умениями, позволяющими учащемуся решать стоящие перед ним речевые, образовательные, познавательные и иные задачи. В состав этой интегративной компетенции входят языковая, речевая, социокультурная, учебно-познавательная, компенсаторная компетенции, рассматриваемые как субкомпетенции.

Языковая компетенция – совокупность языковых знаний о правилах функционирования языковых средств (фонетических, орфографических, лексических и грамматических) в речи и навыков их использования в коммуникативных целях.

Речевая компетенция – совокупность навыков и умений речевой деятельности (говорение, восприятие речи на слух, чтение, письмо и письменная речь), знаний норм речевого поведения; приобретение на этой основе опыта их использования для построения логичного и связного по форме и содержанию высказывания, а также для толкования смысла высказываний других людей.

Социокультурная компетенция – совокупность знаний о национально-культурной специфике стран изучаемого языка, умений строить свое речевое и неречевое поведение в соответствии с этой спецификой, умений представлять на этой основе свою страну и ее культуру в условиях иноязычного межкультурного общения.

Учебно-познавательная компетенция – совокупность общих и специальных учебных умений, необходимых для осуществления самостоятельной деятельности по овладению иностранным языком, опыт их использования.

Компенсаторная компетенция – совокупность умений использовать дополнительные вербальные средства и невербальные способы для решения коммуникативных задач в условиях дефицита имеющихся языковых средств.

Последовательное и взаимосвязанное овладение обозначенными ключевыми компетенциями обеспечивает формирование у учащихся соответствующих компетентностей.

ГЛАВА 2

СОДЕРЖАНИЕ УЧЕБНОГО ПРЕДМЕТА В III КЛАССЕ. ОСНОВНЫЕ ТРЕБОВАНИЯ К РЕЗУЛЬТАТАМ УЧЕБНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УЧАЩИХСЯ

105 часов

Сфера общения	Предметно-тематическое содержание	Коммуникативные задачи
		К концу учебного года учащийся должен уметь
Социально-бытовая	Я и моя семья	Поздороваться, попрощаться, познакомиться; сообщить личную информацию (имя, фамилия, возраст, местожительство: страна, город или деревня); рассказать о ближайших родственниках (имя, местожительство); расспросить собеседника о членах его семьи
	Внешность	Описать внешность человека (основные части тела, цвет волос, цвет глаз, рост); описать внешность членов семьи; рассказать о внешности друга
	Продукты питания	Назвать продукты питания; рассказать о своих вкусовых предпочтениях; расспросить о вкусовых предпочтениях собеседника; предложить угощение; принять (отклонить) предложение; поблагодарить
	Моя комната. Классная комната	Назвать основные предметы мебели в комнате, классе; расспросить об основных предметах мебели в комнате, классе; рассказать о расположении предметов в комнате, классе; описать свое рабочее место в классе; извиниться за опоздание на урок; попросить разрешения войти (выйти)
	Животные	Назвать и описать животных (окрас, величина, питание); рассказать, что животное умеет делать; расспросить собеседника о его любимом животном; выразить свое отношение к животным
Учебно-трудовая	Школьные принадлежности	Сообщить о наличии (отсутствии) школьных принадлежностей, их местонахождении; назвать основные виды деятельности на уроке; вежливо попросить (предложить) школьные принадлежности (ручку, карандаш, книгу и так далее)
Социально-познавательная	Времена года	Назвать и описать времена года; рассказать о любимом времени года; расспросить собеседника о его любимом времени года; рассказать о погоде

Требования к практическому владению видами речевой деятельности

Восприятие и понимание речи на слух

Учащиеся должны понимать на слух указания педагогического работника, связанные с ведением урока, иноязычные тексты монологического и диалогического характера, построенные на изученном языковом материале, в предъявлении педагогического работника и в звукозаписи, в темпе, приближенном к естественному, с визуальной опорой.

Виды текстов: сказка, рассказ, рифмовка, стихотворение, песня.

Длительность звучания текста: 0,5 минуты.

Говорение

Диалогическая речь

Учащиеся должны уметь запрашивать и сообщать информацию личного характера с соблюдением элементарных норм речевого этикета.

Виды диалога: этикетный диалог, диалог-расспрос.

Количество реплик на каждого собеседника: 3.

Монологическая речь

Учащиеся должны уметь:

сообщать информацию в пределах изученного языкового материала;

описывать предметы.

Виды монологического высказывания: сообщение, описание.

Объем высказывания: не менее 4 фраз.

Чтение

Учащиеся должны:

знать буквы алфавита и основные звуко-буквенные соответствия;

уметь читать вслух и про себя тексты монологического и диалогического характера, построенные на изученном языковом материале.

Виды текстов: сказка, рассказ, рифмовка, стихотворение, скороговорка, загадка, песня.

Объем текста: примерно 750 печатных знаков с пробелами.

Письмо и письменная речь

Учащиеся должны уметь:

писать все буквы алфавита;

писать слова и предложения с опорой на образец;

писать свое имя, фамилию, дату;

подписывать тетрадь по образцу.

Требования к овладению языковым материалом

Английский язык

Фонетика

Звуки английского языка, долгота и краткость гласных звуков. Отсутствие оглушения звонких согласных. Редукция звуков в безударных слогах. Интонация формул речевого этикета.

Лексика

Продуктивный минимум: 200 лексических единиц.

Рецептивный минимум: 50 лексических единиц.

Словообразование: суффикс имен числительных -teen.

Грамматика

Грамматический материал для продуктивного усвоения

Морфология

Имя существительное: образование множественного числа имен существительных с помощью окончаний -s, -es.

Артикль: формы неопределенного артикля a (an), определенный артикль the.

Имя числительное: количественные числительные 1–20.

Местоимение: личные местоимения; притяжательные местоимения в единственном числе.

Глагол: утвердительная и отрицательная формы глаголов to be, to have в Present Simple.

Повелительное наклонение в утвердительных и отрицательных предложениях.

Модальный глагол can для выражения возможности, способности выполнять действия.

Предлог: предлоги места in, on, under.

Союз: and.

Синтаксис

Место имени прилагательного в предложении.

Простые повествовательные и вопросительные предложения с глаголами to be, to have в Present Simple.

Предложения с однородными членами.

Безличные предложения с формальным подлежащим it (It's warm. It's spring).

Грамматический материал для рецептивного усвоения

Морфология

Местоимение: притяжательные местоимения во множественном числе.

Немецкий язык

Фонетика

Звуки немецкого языка, их буквенное соответствие; долгота и краткость гласных, палатализация и придыхание. Оглушение согласных в конце слога, слова. Твердый приступ. Ударение в сложных словах. Интонация простого повествовательного предложения. Интонация вопросительных предложений с вопросительным словом и без вопросительного слова. Интонация формул речевого этикета.

Лексика

Продуктивный минимум: 200 лексических единиц.

Рецептивный минимум: 50 лексических единиц.

Словообразование: имя существительное + имя существительное; имя числительное + имя числительное.

Грамматика

Грамматический материал для продуктивного усвоения

Морфология

Имя существительное: род имен существительных (биологический род). Имя существительное в именительном и винительном падежах.

Артикль: определенный артикль der (die, das); употребление определенного артикля перед названиями времен года и месяцев.

Неопределенный артикль ein (eine); употребление неопределенного артикля в структуре «глагол sein + имя существительное».

Имя числительное: количественные числительные 1–20; 10–100 (счет десятками).

Местоимение: личные местоимения в именительном падеже. Притяжательные местоимения *mein, dein, sein, ihr* в именительном падеже.

Глагол: полнозначные глаголы; глагол *sein* в настоящем времени *Präsens Aktiv*.

Модальный глагол *können* для выражения возможности; модальный глагол *wollen* для выражения желания.

Синтаксис

Простое повествовательное предложение: прямой и обратный порядок слов.

Порядок слов в предложении с модальным глаголом и инфинитивом.

Безличные предложения (*Es ist kalt. Es regnet. Es ist Winter.*).

Побудительные предложения (*Gib mir bitte...! Nimm bitte...!*).

Вопросительные предложения с вопросительным словом и без вопросительного слова.

Употребление отрицания *nicht* в простых предложениях.

Грамматический материал для рецептивного усвоения

Местоимение: притяжательные местоимения *ihr, unser, euer* в именительном падеже.

Французский язык

Фонетика

Различение на слух и четкое произношение всех звуков французского языка. Ударение в отдельном слове и в ритмической группе. Основные случаи сцепления и связывания. Интонация повествовательного (утвердительного и отрицательного), вопросительного (с вопросительными словами и вопросительным оборотом *est-ce que*) и побудительного предложений. Интонация формул речевого этикета.

Лексика

Продуктивный минимум: 200 лексических единиц.

Рецептивный минимум: 50 лексических единиц.

Грамматика

Грамматический материал для продуктивного усвоения

Морфология

Имя существительное: род и число имен существительных.

Артикль: определенный, неопределенный, частичный (с названиями продуктов питания).

Имя прилагательное: род и число имен прилагательных, притяжательные прилагательные *mon (ma), mes, ton (ta), tes, son (sa), ses*. Вопросительные прилагательные *quel(s), quelle(s)*.

Местоимение: личные местоимения в роли подлежащего (кроме *on*). Вопросительные местоимения *qui, qu'est-ce que*; ударные местоимения *moi, toi*.

Имя числительное: количественные числительные 1–20.

Глагол: настоящее время глаголов *avoir, être*.

Наречие: вопросительные наречия *comment, quand, combien, où*.

Предлог: предлоги *à, de, avec, sur, sous, dans*.

Союз: *et*.

Синтаксис

Побудительные предложения (*Donne-moi..., s'il te plaît! Prends..., s'il te plaît!*).

Порядок слов в повествовательном и побудительном предложениях.

Порядок слов в вопросительном предложении, построенном с помощью интонации, вопросительного оборота *est-ce que*.

Конструкции *c'est ... (ce sont...)*.

Безличные обороты *il y a, il fait*.

Отрицательная форма повествовательного предложения (*ne ... pas*).

Испанский язык

Фонетика

Звуки испанского языка. Ударение в слове. Отсутствие смягчения твердых согласных перед e, i. Интонация утвердительных и отрицательных повествовательных предложений. Интонация вопросительных предложений с вопросительным словом и без вопросительного слова.

Лексика

Продуктивный минимум: 200 лексических единиц.

Рецептивный минимум: 50 лексических единиц.

Словообразование: суффикс -ito(a).

Грамматика

Грамматический материал для продуктивного усвоения

Морфология

Имя существительное: род и число имен существительных.

Артикль: неопределенный артикль мужского и женского рода, нулевой артикль, слияние артикля с предлогами de, a.

Имя прилагательное: положительная степень; род и число имен прилагательных; согласование имен прилагательных с именами существительными.

Местоимение: личные местоимения в роли подлежащего; притяжательные местоимения (краткая форма); вопросительные местоимения ¿qué?, ¿quién?, ¿quiénes?, ¿cuánto(s)?, ¿cuánta(s)?

Имя числительное: количественные числительные 1–50.

Наречие: mucho, poco, muy, bien, mal; вопросительные наречия ¿dónde?, ¿cómo?

Глагол: спряжение правильных глаголов и неправильных глаголов (estar, ser, ir, tener, saber, poder, querer) в presente de indicativo. Глагольные конструкции saber + infinitivo, poder + infinitivo, querer + infinitivo. Глагол gustar (me gusta(n), te gusta(n), le gusta(n), nos gusta(n), os gusta(n), les gusta(n)).

Безличная конструкция hay + имя существительное.

Предлог: предлоги de, con, sin, para, en; предлоги и предложные обороты места en, entre, sobre, bajo (debajo de), delante de, detrás de, cerca de, lejos de.

Союз: y.

Синтаксис

Безличные предложения (Hace frío (calor). Hace mal (buen) tiempo. Hace sol. Hace viento. Nieva. Lluve.).

Китайский язык

Требования к практическому владению видами речевой деятельности

Восприятие и понимание речи на слух

Учащиеся должны понимать на слух указания педагогического работника, связанные с ведением урока, иноязычные тексты монологического и диалогического характера, построенные на изученном языковом материале, в предъявлении педагогического работника и в звукозаписи, в темпе, приближенном к естественному, с визуальной опорой.

Виды текстов: сказка, рассказ, рифмовка, стихотворение, песня.

Длительность звучания текста: 0,5 минуты.

Говорение

Диалогическая речь

Учащиеся должны уметь запрашивать и сообщать информацию личного характера с соблюдением норм речевого этикета.

Виды диалога: этикетный диалог, диалог-расспрос.

Количество реплик на каждого собеседника: 3.

Монологическая речь

Учащиеся должны уметь:

сообщать информацию в пределах изученного языкового материала;

описывать предметы.

Виды монологического высказывания: сообщение, описание.

Объем высказывания: не менее 4 фраз.

Чтение

Учащиеся должны:

знать знаки транскрипции;

уметь соотносить иероглиф с транскрипционным знаком и рисунком, обозначающим конкретные предметы и действия;

читать вслух и про себя короткие тексты монологического и диалогического характера (4–5 предложений), построенные на изученном языковом материале, написанные с помощью транскрипционных знаков.

Виды текстов: сказка, рассказ, рифмовка, стихотворение, скороговорка, загадка, песня.

Письмо и письменная речь

Учащиеся должны уметь:

писать все транскрипционные знаки, используя полупечатный шрифт;

писать слова и предложения в транскрипции с опорой на образец;

писать простейшие элементы иероглифа (черты) и иероглифы по образцу (20 единиц);

писать черты в правильном порядке.

Требования к овладению языковым материалом

Фонетика

Звуки и тоны китайского языка.

Лексика

Продуктивный минимум: 200 лексических единиц.

Рецептивный минимум: 50 лексических единиц.

Грамматика

Грамматический материал для продуктивного усвоения

Морфология

Имя существительное: единственное и множественное число.

Счетное слово: 个, 只, 本, 岁, 快, 支, 把, 双, 位, 条.

Местоимение: личные местоимения 我, 你, 他, 她, 它, 我们, 你们, 他们; указательные местоимения 这, 那.

Имя числительное: количественные числительные 1–20; числительные 二 и 两.

Глагол: речевые структуры с наиболее частотными глаголами; повелительное наклонение.

Наречие: 都, 也.

Частица: структурная частица 的; отрицательные частицы 不, 没.

Послелог: послелоги места 里面, 上面, 下面, 前面, 后面, 中间, 旁边.

Предлог: 在.

Синтаксис

Простое предложение с соединительным союзом 和.

Вопросительные предложения с частицами **吗, 呢**; с вопросительными словами **在哪里, 谁, 怎么样, 什么, 几**.

Простые повествовательные предложения с глаголами **是, 有**.

Предложения с глаголом **喜欢**.

ГЛАВА 3
СОДЕРЖАНИЕ УЧЕБНОГО ПРЕДМЕТА В IV КЛАССЕ.
ОСНОВНЫЕ ТРЕБОВАНИЯ К РЕЗУЛЬТАТАМ УЧЕБНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ
УЧАЩИХСЯ
105 часов

Сфера общения	Предметно-тематическое содержание	Коммуникативные задачи
		К концу учебного года учащийся должен уметь
Социально-бытовая	Семья и друзья	Рассказать о родственных отношениях в семье; расспросить о родственных отношениях в семье; рассказать о профессиях, интересах и любимых занятиях членов своей семьи и семьи друга; расспросить о профессиях, интересах и любимых занятиях членов своей семьи и семьи друга; описать члена семьи или друга (внешность, черты характера)
	Дом и квартира	Сообщить о месте жительства (город или деревня, улица, дом, квартира); описать квартиру, дом (название и количество комнат); рассказать о своей комнате (основные предметы мебели и их местонахождение); расспросить собеседника о его комнате
	Распорядок дня	Спросить и назвать время; рассказать о распорядке дня; расспросить своего собеседника о его распорядке дня
	Одежда	Описать предметы одежды; рассказать об одежде, которую носят в разные времена года; спросить цену на предметы одежды; назвать стоимость предметов одежды; попросить в магазине одежду определенного цвета и размера
Учебно-трудовая	Расписание уроков	Рассказать о своем школьном расписании; расспросить собеседника о его школьном расписании; рассказать о своих уроках в школе; выразить отношение к учебным предметам; назвать основные учебные действия (писать, читать, считать и так далее)
Социально-культурная	Праздники	Спросить о дате рождения; назвать дату рождения; поздравить с праздником (днем рождения, Новым годом); подарить (вежливо принять) подарок; рассказать о праздновании дня рождения; расспросить о праздновании дня рождения; выразить свое отношение к праздникам
	Выходной день	Рассказать о занятиях в выходной день; расспросить о занятиях в выходной день; предложить вместе провести свободное время; принять (отклонить) предложение; описать выходной день одного из членов семьи

Требования к практическому владению видами речевой деятельности

Восприятие и понимание речи на слух

Учащиеся должны понимать на слух указания педагогического работника, связанные с ведением урока, иноязычные тексты монологического и диалогического

характера, построенные на изученном языковом материале, в предъявлении педагогического работника и в звукозаписи, в темпе, приближенном к естественному, с визуальной опорой.

Виды текстов: сказка, рассказ, рифмовка, стихотворение, песня, диалог.

Длительность звучания текста: 1 минута.

Говорение

Диалогическая речь

Учащиеся должны уметь запрашивать и сообщать информацию личного характера.

Виды диалога: этикетный диалог, диалог-расспрос, диалог – побуждение к действию.

Количество реплик на каждого собеседника: 4.

Монологическая речь

Учащиеся должны уметь:

сообщать информацию в пределах изученного языкового материала;

описывать людей и предметы;

рассказывать о последовательности действий, событий.

Виды монологического высказывания: сообщение, описание, повествование.

Объем высказывания: не менее 5 фраз.

Чтение

Учащиеся должны читать вслух и про себя с полным пониманием, с правильным делением на смысловые группы тексты, построенные на изученном материале.

Виды текстов: сказка, рассказ, рифмовка, стихотворение, песня, скороговорка, загадка.

Объем текста: примерно 900 печатных знаков с пробелами.

Письмо и письменная речь

Учащиеся должны овладеть орфографией слов, входящих в лексический минимум для данного класса, и уметь:

написать свой адрес;

подписать поздравительную открытку;

писать текст с опорой на образец.

Объем текста: не менее 20 слов.

Требования к овладению языковым материалом

Английский язык

Фонетика

Система транскрипционных знаков.

Ударение в словах. Ритм английской речи. Интонация утвердительных, отрицательных и вопросительных предложений. Интонация формул речевого этикета.

Лексика

Продуктивный минимум: 200 лексических единиц.

Рецептивный минимум: 70 лексических единиц.

Общий объем продуктивной лексики: 400 лексических единиц.

Общий объем рецептивной лексики: 120 лексических единиц.

Словообразование: суффиксы имен числительных -th, -ty; суффиксы имен существительных -er, -or.

Указатели времени every day, in the morning, in the afternoon, in the evening.

Грамматика

Грамматический материал для продуктивного усвоения

Морфология

Имя существительное: притяжательный падеж имен существительных в единственном и множественном числе.

Артикль: неопределенный артикль перед именем существительным в функции дополнения, перед именем существительным после глагола to be.

Определенный артикль перед порядковыми числительными. Отсутствие артикля перед названиями учебных предметов. Отсутствие артикля перед именами прилагательными, в устойчивых словосочетаниях (go to bed, have dinner).

Имя прилагательное: образование сравнительной и превосходной степеней сравнения с помощью суффиксов -er, -est и наречий more, the most.

Местоимение: указательные местоимения; притяжательные местоимения во множественном числе.

Имя числительное: количественные числительные 21–100; порядковые числительные 1–100.

Глагол: утвердительная, отрицательная и вопросительная формы глаголов в Present Simple, Present Continuous.

Модальные глаголы: can для выражения просьбы; may для выражения разрешения.

Наречие: usually, tomorrow, tonight, then, upstairs, downstairs.

Предлог: предлоги: with, for (breakfast); предлоги времени at (one o'clock), on (the first of January), in (the morning); предлог места near.

Союз: but.

Синтаксис

Утвердительные, отрицательные и вопросительные предложения с оборотами there is (there are), to be going to.

Немецкий язык

Фонетика

Ударение в сложных словах. Отсутствие ударения на служебных словах. Интонация простых распространенных предложений.

Лексика

Продуктивный минимум: 200 лексических единиц.

Рецептивный минимум: 70 лексических единиц.

Общий объем продуктивной лексики: 400 лексических единиц.

Общий объем рецептивной лексики: 120 лексических единиц.

Словообразование: суффиксы имен существительных, обозначающих профессии: -er, -in; имя существительное + имя существительное; имя существительное + имя прилагательное; имя числительное + имя числительное.

Грамматика

Грамматический материал для продуктивного усвоения

Морфология

Имя существительное: имена существительные женского, среднего и мужского рода в дательном падеже.

Артикль: неопределенный артикль перед именем существительным при первом упоминании предмета или лица; после глаголов haben, brauchen.

Определенный артикль перед именем существительным, которое ранее упоминалось в контексте; перед порядковым числительным.

Отсутствие артикля перед именем существительным, обозначающим профессию, род занятий в структурах «глагол sein + имя существительное»; перед именем существительным во множественном числе, если оно в единственном числе употребляется с неопределенным артиклем.

Местоимение: притяжательные местоимения *ih*r, *un*ser, *eu*er в именительном падеже; личные и притяжательные местоимения в дательном и винительном падежах; отрицательное местоимение *kein* (*keine*) перед именем существительным.

Имя числительное: количественные числительные 21–100; порядковые числительные 1–100.

Предлог: предлоги места *in*, *an*, *auf*, требующие винительного или дательного падежа; предлоги времени *in*, *an*, требующие дательного падежа.

Глагол: сильные глаголы с корневыми гласными *e*, *a* и дифтонгом *au* в настоящем времени; глагол *haben* в настоящем времени *Präsens Aktiv*.

Модальный глагол *müssen* в настоящем времени *Präsens Aktiv* для выражения долженствования. Модальный глагол *mögen* в настоящем времени *Präsens Aktiv* в значении «любить», «нравиться» (в том числе о еде).

Синтаксис

Употребление *doch* в утвердительном ответе на вопрос с отрицанием. Порядок слов в предложениях с обстоятельством места и времени.

Грамматический материал для рецептивного усвоения

Морфология

Местоимение: неопределенно-личное местоимение *man*.

Французский язык

Фонетика

Различение на слух и четкое произношение всех звуков французского языка. Сцепление и связывание. Интонационная модель повествовательного (утвердительного и отрицательного), побудительного и вопросительного предложений. Интонация формул речевого этикета.

Лексика

Продуктивный минимум: 200 лексических единиц.

Рецептивный минимум: 70 лексических единиц.

Общий объем продуктивной лексики: 400 лексических единиц.

Общий объем рецептивной лексики: 120 лексических единиц.

Словообразование: суффиксы имен существительных *-ier*, *-ière*; имен прилагательных *-eur* (*-euse*), *-eux* (*-euse*); имен числительных *-ier*, *-ière*, *-ième*.

Грамматика

Грамматический материал для продуктивного усвоения

Морфология

Имя существительное: род и число имен существительных, имена существительные мужского и женского рода, обозначающие профессию.

Артикль: определенный, неопределенный и частичный артикли; слитные артикли *au*, *aux*, *du*, *des*; употребление определенного артикля перед порядковыми числительными и в датах.

Имя прилагательное: качественные прилагательные в положительной степени; притяжательные прилагательные *notre* (*nos*), *votre* (*vos*), *leur* (*leurs*); указательные прилагательные *ce*, *cet*, *cette*, *ces*.

Местоимение: ударные местоимения *lui*, *elle*, *nous*, *vous*, *eux*, *elles*.

Имя числительное: количественные числительные 21–100; порядковые числительные 1–100.

Глагол: настоящее время *le présent* глаголов I группы и некоторых глаголов III группы *aller, faire, lire, écrire*, возвратные глаголы *se réveiller, se lever, se laver, se coucher, se reposer* в *le présent*.

Наречие: наречия времени *souvent, parfois, toujours, jamais*.

Предлог: предлоги места *entre, devant, derrière, à droite, à gauche, au milieu de, en face de, près de* и времени *à, de ... à, en automne, en été, en hiver, au printemps*. Отсутствие предлога в выражениях *ce matin, cet après-midi, ce soir*.

Союз: *mais*.

Синтаксис

Общий и специальный вопросы к повествовательному предложению с оборотом *est-ce que*.

Безличные предложения. Безличный оборот *il est*.

Испанский язык

Фонетика

Интонация предложений с однородными членами, сложносочиненных предложений с союзами *у, pero*. Интонация сложноподчиненных предложений. Интонация альтернативного вопроса.

Лексика

Продуктивный минимум: 200 лексических единиц.

Рецептивный минимум: 70 лексических единиц.

Общий объем продуктивной лексики: 400 лексических единиц.

Общий объем рецептивной лексики: 120 лексических единиц.

Словообразование: суффиксы имен существительных *-ero(a), -dor(a), -tor(a)*.

Грамматика

Грамматический материал для продуктивного усвоения

Морфология

Артикль: отсутствие артикля перед именами существительными, обозначающими профессию.

Имя прилагательное: согласование имен прилагательных с именами существительными; степени сравнения имен прилагательных *grado comparativo, grado superlativo*.

Местоимение: указательные местоимения-прилагательные *este (esta), ese (esa), aquel (aquella); estos(-as), esos(-as), aquellos(-as)*.

Имя числительное: количественные числительные 50–100; порядковые числительные 1–12.

Глагол: прономинальные (местоименные) глаголы; система спряжения правильных и неправильных глаголов в *presente de indicativo*.

Futuro inmediato (ir a + infinitivo).

Конструкции долженствования: *tener que + infinitivo, deber + infinitivo, hay que + infinitivo*.

Конструкции: *antes de + infinitivo, después de + infinitivo*.

Наречие: наречия *también, tampoco, cerca, lejos, rápido*; вопросительные наречия *¿adónde?, ¿cuándo?*

Степени сравнения наречий *grado comparativo, grado superlativo*.

Предлог: предлоги времени *a, en*, предлог направления *a*.

Предлог *a* с именами существительными в винительном и дательном падежах, с глаголами для обозначения направления движения.

Синтаксис

Альтернативный вопрос.

Сложносочиненные предложения с союзами *pero*, *y*.

Сложноподчиненные предложения с союзом *cuando*.

Китайский язык

Требования к практическому владению видами речевой деятельности

Восприятие и понимание речи на слух

Учащиеся должны понимать на слух указания педагогического работника, связанные с ведением урока, иноязычные тексты монологического и диалогического характера, построенные на изученном языковом материале, в предъявлении педагогического работника и звукозаписи, в темпе, приближенном к естественному, с визуальной опорой.

Виды текстов: сказка, рассказ, рифмовка, стихотворение, песня, диалог.

Длительность звучания текста: 0,5 минуты.

Говорение

Диалогическая речь

Учащиеся должны уметь запрашивать и сообщать информацию личного характера с соблюдением норм речевого этикета.

Виды диалога: этикетный диалог, диалог-расспрос, диалог – побуждение к действию.

Количество реплик на каждого собеседника: 4.

Монологическая речь

Учащиеся должны уметь:

сообщать информацию в пределах изученного языкового материала;

описывать людей и предметы;

рассказывать о последовательности действий, событий.

Виды монологического высказывания: сообщение, описание, повествование.

Объем высказывания: не менее 5 фраз.

Чтение

Учащиеся должны уметь:

читать вслух и про себя с полным пониманием, с правильным делением на смысловые группы тексты, построенные на изученном материале и написанные с помощью транскрипционных знаков;

читать иероглифы, входящие в активный минимум; соотносить иероглиф с транскрипционным знаком и рисунком, обозначающим конкретные предметы и действия.

Виды текстов: сказка, рассказ, рифмовка, стихотворение, песня, комиксы, скороговорка, загадка.

Объем текста: 0,3 страницы.

Письмо и письменная речь

Учащиеся должны уметь:

владеть орфографией слов, написанных в транскрипции и входящих в лексический минимум для данного класса;

писать иероглифы с опорой на образец – 60 единиц.

Требования к овладению языковым материалом

Фонетика

Словесное ударение.
Диссимиляция третьего тона.
Интонация повествовательных предложений.
Интонация общих и специальных вопросов.
Интонация формул речевого этикета.

Лексика

Продуктивный минимум: 200 лексических единиц.
Рецептивный минимум: 70 лексических единиц.
Общий объем продуктивной лексики: 400 лексических единиц.
Общий объем рецептивной лексики: 120 лексических единиц.

Грамматика

Грамматический материал для продуктивного усвоения

Морфология
Имя прилагательное: степени сравнения прилагательных: ...比...好;他最高.
Имя числительное: количественные числительные до 50.
Местоимение: личные местоимения 咱们; притяжательные местоимения 我的, 你的, 他的, 她的, 它的, 我们的, 你们的, 他们的, 她们的.
Глагол: прошедшее время (了): 昨天...打球了; будущее время 明天...放风筝.
Модальный глагол: 要, 会.
Счетные слова: 盘, 碗, 杯, 瓶, 盒, 套, 间, 台, 张, 件.
Наречие: 已经.
Союз: 还是, 或者.
Синтаксис
Порядок слов в простом предложении.
Общие и специальные вопросы.
Побудительные предложения с частицей 吧 (...一起...吧!), 我们一起玩儿吧! - 好 (太好了!), 吃点儿蛋糕吧! Повелительная конструкция 走吧!
Временная конструкция 的时候.

Требования к результатам учебной деятельности учащихся по окончании обучения на I ступени общего среднего образования

Знать:
транскрипционные знаки изучаемого языка;
ритм, правила словесного ударения; особенности интонации утвердительных, отрицательных и вопросительных предложений, формул речевого этикета;
лексические единицы и грамматические явления продуктивного и рецептивного минимумов;
основные коммуникативно значимые речевые образцы, необходимые для овладения на элементарном уровне устной и письменной речью на иностранном языке;
элементарные сведения о национально-культурных особенностях стран изучаемого языка, элементарные нормы речевого этикета, отдельные рифмованные произведения детского фольклора страны изучаемого языка, доступные по содержанию и форме;
приемы осуществления учебно-познавательной деятельности по овладению иностранным языком;
элементарные вербальные (родной язык) и невербальные средства преодоления затруднений при общении (мимика, жесты, рисунок);

уметь:

запрашивать, сообщать информацию личного характера с соблюдением элементарных норм речевого этикета в ходе реализации этикетного диалога, диалога-расспроса, диалога – побуждения к действию и монолога-сообщения, монолога-повествования, а также описывать предметы (монолог-описание);

понимать на слух указания педагогического работника, связанные с ведением урока, иноязычные тексты монологического и диалогического характера (сказка, рассказ, рифмовка, стихотворение, детская песня), построенные на изученном языковом материале, в предъявлении педагогического работника или в звукозаписи (длительность звучания – 0,5–1 минута), в темпе, приближенном к естественному, с визуальной опорой;

читать вслух и про себя с полным пониманием, с правильным делением на смысловые группы тексты объемом примерно 900 печатных знаков с пробелами (китайский язык – 0,3 страницы), построенные на изученном материале (сказка, рассказ, диалог, стихотворение, песня, рифмовка);

писать несложные виды текстов с опорой на образец в соответствии с нормами, принятыми в стране изучаемого языка (объем текста – не менее 20 слов или 30–40 иероглифов);

использовать элементарные вербальные (родной язык) и невербальные средства преодоления затруднений при общении (мимика, жесты, рисунок);

осуществлять элементарный анализ языковых явлений: звуков, букв, буквосочетаний, слов, словосочетаний и предложений;

действовать по аналогии (по образцу) при решении коммуникативных задач;

пользоваться словарем в учебном пособии (учебнике);

владеть:

устными и письменными видами иноязычной речевой деятельности на элементарном уровне с соблюдением социокультурных норм;

фонетическими, лексическими, грамматическими и орфографическими нормами изучаемого иностранного языка для решения коммуникативных задач на элементарном уровне;

приемами осуществления учебной деятельности;

элементарными вербальными (родной язык) и невербальными средствами преодоления затруднений при общении (мимика, жесты, рисунок).

ЗАЦВЕРДЖАНА

Пастанова
Міністэрства адукацыі
Рэспублікі Беларусь
18.07.2023 № 197

**Вучэбная праграма
па вучэбным прадмеце «Замежная мова» (англійская, нямецкая, французская,
іспанская, кітайская) для III–IV класаў устаноў адукацыі, якія рэалізуюць
адукацыйныя праграмы агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай мовай навучання
і выхавання**

**ГЛАВА 1
АГУЛЬНЫЯ ПАЛАЗЖЭННІ**

1. Дадзеная вучэбная праграма па вучэбным прадмеце «Замежная мова» (англійская, нямецкая, французская, іспанская, кітайская) (далей – вучэбная праграма) прызначана для III–IV класаў устаноў адукацыі, якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агульнай сярэдняй адукацыі.

2. Дадзеная вучэбная праграма разлічана на 105 вучэбных гадзін у III класе (3 вучэбныя гадзіны на тыдзень) і 105 вучэбных гадзін у IV класе (3 вучэбныя гадзіны на тыдзень).

3. Генеральная мэта навучання замежнай мове заключаецца ў фарміраванні вучняў як суб'ектаў міжкультурнай камунікацыі праз авалоданне імі іншамоўнай камунікатыўнай кампетэнцыяй і развіццё ў іх якасцей полікультурнай асобы, запатрабаваных сучасным інфармацыйным грамадствам ва ўмовах глабалізацыі. Генеральная мэта прадугледжвае пастаноўку і рэалізацыю адукацыйных, развіццёвых і выхаваўчых мэт у іх адзінстве.

Адукацыйныя мэты: моўнае і маўленчае развіццё асобы вучня шляхам забеспячэння практычнага валодання замежнай мовай як эфектыўным сродкам зносін у адзінстве яе кагнітыўнай, камунікатыўнай і экспрэсіўнай функцый; засваенне і актуалізацыя ведаў аб вывучаемай замежнай мове; авалоданне навыкамі і ўменнямі іншамоўнай маўленчай дзейнасці (успрыманне і разуменне маўлення на слых, гаварэнне, чытанне, пісьмовае маўленне).

Развіццёвыя мэты: кагнітыўнае, камунікатыўнае, сацыякультурнае развіццё вучняў; авалоданне спосабамі фарміравання і фармулявання думкі на замежнай мове; развіццё лінгвістычнага кампанента гуманітарнага мыслення; узбагачэнне эмацыянальна-пачуццёвай сферы асобы.

Выхаваўчыя мэты: узбагачэнне духоўнага свету вучняў; фарміраванне маральных каштоўнасных арыентацый, грамадзянскасці і патрыятызму; выхаванне павагі да культуры і народа іншай краіны; фарміраванне псіхалагічнай гатоўнасці да міжкультурнай камунікацыі, уменняў ажыццяўляць зносіны ў кантэксце дыялогу культур.

4. Задачы навучання замежнай мове:

фарміраванне ўяўленняў аб замежнай мове як сродку зносін;

засваенне лінгвістычных ведаў, даступных і неабходных для авалодання вусным і пісьмовым маўленнем на замежнай мове на элементарным узроўні;

фарміраванне некаторых універсальных лінгвістычных паняццяў (гук, літара, слова, сказ, часціны мовы, інтанацыя), якія назіраюцца ў роднай і замежнай мовах;

фарміраванне элементарных камунікатыўных уменняў гаварэння, успрымання і разумення маўлення на слых, чытання, пісьмовага маўлення на замежнай мове з улікам маўленчых магчымасцей і інтэрэсаў вучняў;

развіццё ўвагі, мыслення, памяці і ўяўлення ў працэсе ўдзелу ў мадэляваных сітуацыях зносін;

далучэнне да новага сацыяльнага (сацыякультурнага) досведу з выкарыстаннем замежнай мовы;

развіццё кагнітыўных, вучэбных і творчых здольнасцей вучняў сродкамі замежнай мовы;

сацыякультурнае развіццё асобы; супастаўленне вывучаемай мовы з роднай і культуры гэтай мовы з нацыянальнай; фарміраванне ўменняў прадстаўляць сваю краіну і культуру ва ўмовах іншамоўных міжкультурных зносін;

развіццё матывацыі да вывучэння замежнай мовы праз фарміраванне патрэб лепш разумець навакольны свет і быць зразуметым ім;

развіццё самаадукацыйнага патэнцыялу вучняў, забеспячэнне іх гатоўнасці да самастойнай работы над мовай, у тым ліку авалоданне неабходнымі тэхнікамі вучэбна-пазнавальнай дзейнасці, стратэгіямі самааналізу, саманазірання.

5. Метады і формы навучання і выхавання.

У сваёй сукупнасці мэты і задачы прадугледжваюць праектаванне і арганізацыю адукацыйнага працэсу на аснове патрабаванняў асобна арыентаванага, кампетэнтнаснага, камунікатыўнага, кагнітыўнага і сацыякультурнага падыходаў у іх адзінстве.

Канструяванне працэсу навучання патрабуе выкарыстання сучасных адукацыйных тэхналогій (сацыяльных, інфармацыйна-камунікацыйных і іншых). На вучэбных занятках неабходна мадэляваць сітуацыі міжкультурных зносін, актыўна прымяняць метады праблемнага навучання і эўрыстычныя метады, выкарыстоўваць розныя формы работы (парныя, групавыя, індывідуальныя і іншыя формы работы).

Выбар форм і метадаў навучання і выхавання вызначаецца на аснове мэт і задач вывучэння канкрэтнай тэмы, асноўных патрабаванняў да вынікаў вучэбнай дзейнасці вучняў, сфармуляваных у дадзенай вучэбнай праграме.

6. Чаканья вынікі засваення дадзенай вучэбнай праграмы.

Прадметныя вынікі:

авалоданне пачатковымі ўяўленнямі аб нормах замежнай мовы (фанетычных, лексічных, граматычных);

фарміраванне ўменняў размаўляць на замежнай мове на элементарным узроўні з улікам маўленчых магчымасцей і патрэб вучняў у вуснай (успрыманне і разуменне маўлення на слых, гаварэнне) і пісьмовай (чытанне, пісьмовае маўленне) формах;

авалоданне сацыякультурнымі ведамі: назвы асноўных краін вывучаемай мовы, асобныя фрагменты твораў дзіцячага фальклору краіны вывучаемай мовы;

авалоданне сацыякультурнымі ўменнямі: каротка раскажваць пра сямейнае свята, запытваць, паведамляць інфармацыю асабістага характару з захаваннем элементарных норм маўленчага этыкету ў межах вывучанай тэматыкі, напісаць адрас, дату, падпісаць віншавальную паштоўку.

Метапрадметныя вынікі:

развіццё ўмення ўзаемадзейнічаць з педагагічным работнікам і аднакласнікамі, выконваючы розныя ролі ў межах праграмнай тэматыкі і маўленчых магчымасцей вучня;

развіццё камунікатыўных здольнасцей вучня, умення выбіраць адэкватныя моўныя і маўленчыя сродкі для паспяховага вырашэння камунікатыўнай задачы;

пашырэнне агульнага лінгвістычнага кругагляду;

развіццё пазнавальнай, эмацыянальнай і валявой сфер;

фарміраванне матывацыі да вывучэння замежнай мовы;

авалоданне ўменнем каардынаванай работы з рознымі кампанентамі вучэбна-метадычнага комплексу (падручнікам або вучэбным дапаможнікам, электронным дадаткам, практыкумам).

Асобныя вынікі:

разуменне культурнай разнастайнасці свету;

фарміраванне маральных каштоўнасцей арыентацый і ўстановак;

усведамленне сябе грамадзянінам сваёй краіны;

усведамленне ролі мовы, роднай і замежнай, як асноўнага сродку зносін паміж людзьмі;

знаёмства са светам замежных равеснікаў з выкарыстаннем сродкаў замежнай мовы (дзіцячая мастацкая літаратура, традыцыі);

наяўнасць цікавасці і жадання вывучаць замежную мову, усведамленне сябе моўнай асобай, здольнай і гатовай карыстацца замежнай мовай як сродкам зносін для правільнага і дакладнага выказвання думак у вуснай і пісьмовай формах;

засваенне культуры і этыкі маўленчых паводзін.

7. У якасці комплексных характарыстык, якія выказваюць змест задач, разглядаюцца кампетэнцыі, паколькі яны задаюць нормы і патрабаванні да валодання замежнай мовай, якія дазваляюць прасачыць ступень сукупнай рэалізацыі мэт і задач.

Міжкультурная кампетэнцыя – стратэгічная кампетэнцыя, валоданне якой заклікана забяспечваць асэнсаванне вучнямі іншай лінгвакультуры, пазнанне імі сэнсавых арыенціраў іншага лінгвасоцыуму, уменні бачыць падабенства і адрозненні паміж культурамі і ўлічваць іх у працэсе іншамоўных зносін.

Камунікатыўная кампетэнцыя – валоданне сукупнасцю маўленчых, моўных, сацыякультурных норм вывучаемай мовы, а таксама кампенсаторнымі і вучэбна-пазнавальнымі ўменнямі, дазваляючымі вучню вырашаць маўленчыя, адукацыйныя, пазнавальныя і іншыя задачы, якія стаяць перад ім. У склад гэтай інтэгратыўнай кампетэнцыі ўваходзяць моўная, маўленчая, сацыякультурная, вучэбна-пазнавальная, кампенсаторная кампетэнцыі, якія разглядаюцца як субкампетэнцыі.

Моўная кампетэнцыя – сукупнасць моўных ведаў аб правілах функцыянавання моўных сродкаў (фанетычных, арфаграфічных, лексічных і граматычных) у маўленні і навыкаў іх выкарыстання з камунікатыўнымі мэтамі.

Маўленчая кампетэнцыя – сукупнасць навыкаў і ўменняў маўленчай дзейнасці (гаварэнне, успрыманне маўлення на слых, чытанне, пісьмо і пісьмовае маўленне),

веданне норм маўленчых паводзін; набыццё на гэтай аснове досведу іх выкарыстання для пабудовы лагічнага і звязнага па форме і змесце выказвання, а таксама для тлумачэння сэнсу выказванняў іншых людзей.

Сацыякультурная кампетэнцыя – сукупнасць ведаў пра нацыянальна-культурную спецыфіку краін вывучаемай мовы, уменняў будаваць свае маўленчыя і немаўленчыя паводзіны ў адпаведнасці з гэтай спецыфікай, прадстаўляць на гэтай аснове сваю краіну і яе культуру ва ўмовах іншамоўных міжкультурных зносін.

Вучэбна-пазнавальная кампетэнцыя – сукупнасць агульных і спецыяльных вучэбных уменняў, неабходных для ажыццяўлення самастойнай дзейнасці па авалоданні замежнай мовай, вопыт іх выкарыстання.

Кампенсаторная кампетэнцыя – сукупнасць уменняў выкарыстоўваць дадатковыя вербальныя сродкі і невербальныя спосабы для вырашэння камунікатыўных задач ва ўмовах дэфіцыту наяўных моўных сродкаў.

Паслядоўнае і ўзаемазвязанае авалоданне пазначанымі ключавымі кампетэнцыямі забяспечвае фарміраванне ў вучняў адпаведных кампетэнтнасцей.

ГЛАВА 2

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА ПРАДМЕТА Ў ІІІ КЛАСЕ.

АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ

105 гадзін

Сфера зносін	Прадметна-тэматычны змест	Камунікатыўныя задачы
		К канцу навучальнага года вучань павінен умець
Сацыяльна-бытавая	Я і мая сям'я	Прывітацца, развітацца, пазнаёміцца; паведаміць асабістую інфармацыю (імя, прозвішча, узрост, месца жыхарства: краіна, горад або вёска); расказаць пра бліжэйшых сваякоў (імя, месца жыхарства); распытаць субяседніка аб членах яго сям'і
	Знешнасць	Апісаць знешнасць чалавека (асноўныя часткі цела, колер валасоў, колер вачэй, рост); апісаць знешнасць членаў сям'і; расказаць пра знешнасць сябра
	Прадукты харчавання	Назваць прадукты харчавання; расказаць пра свае смакавыя перавагі; распытаць пра смакавыя перавагі субяседніка; прапанаваць пачастунак; прыняць (адхіліць) прапанову; падзякаваць
	Мой пакой. Класны пакой	Назваць асноўныя прадметы мэблі ў пакоі, класе; распытаць пра асноўныя прадметы мэблі ў пакоі, класе; расказаць пра размяшчэнне прадметаў у пакоі, класе; апісаць сваё працоўнае месца ў класе; папрасіць прабачэння за спазненне на ўрок; папрасіць дазволу ўвайсці (выйсці)
	Жывёлы	Назваць і апісаць жывёл (афарбоўка, велічыня, харчаванне); расказаць, што жывёла ўмее рабіць; распытаць субяседніка пра яго любімую жывёлу; выказаць свае адносіны да жывёл
Вучэбна-працоўная	Школьныя прылады	Паведаміць пра наяўнасць (адсутнасць) школьных прылад, іх месцазнаходжанне; назваць асноўныя віды дзейнасці на ўроку; ветліва папрасіць (прапанаваць) школьныя прылады (ручку, аловак, кнігу і гэтак далей)
Сацыяльна-пазнавальная	Поры года	Назваць і апісаць поры года; расказаць пра любімую пару года; распытаць субяседніка пра яго любімую пару года; расказаць пра надвор'е

Патрабаваннi да практычнага валодання вiдамі маўленчай дзейнасцi

Успрыманне i разуменне маўлення на слых

Вучнi павiнны разумець на слых указаннi педагагiчнага работнiка, звязаныя з вядзеннем урока, iншамоўныя тэксты маналагiчнага i дыялагiчнага характару, пабудаваныя на вывучаным моўным матэрыяле, у прад'яўленнi педагагiчнага работнiка i ў гуказапісе, у тэмпе, наблiжаным да натуральнага, з вiзуальнай апорай.

Вiды тэкстаў: казка, апавяданне, рыфмоўка, верш, песня.

Працягласць гучання тэксту: 0,5 мiнuty.

Гаварэнне

Дыялагiчнае маўленне

Вучнi павiнны ўмець запытваць i паведамляць iнфармацыю асабiстага характару з захаваннем элементарных норм маўленчага этыкету.

Вiды дыялогу: этыкетны дыялог, дыялог-распытванне.

Колькасць рэплiк на кожнага суб'ядзiнiка: 3.

Маналагiчнае маўленне

Вучнi павiнны ўмець:

паведамляць iнфармацыю ў межах вывучанага моўнага матэрыялу;
апiсваць прадметы.

Вiды маналагiчнага выказвання: паведамленне, апiсанне.

Аб'ём выказвання: не менш за 4 фразы.

Чытанне

Вучнi павiнны:

ведаць лiтары алфавiта i асноўныя гука-лiтарныя адпаведнасцi;

умець чытаць услых i самi сабе тэксты маналагiчнага i дыялагiчнага характару, пабудаваныя на вывучаным моўным матэрыяле.

Вiды тэкстаў: казка, апавяданне, рыфмоўка, верш, скарагаворка, загадка, песня.

Аб'ём тэксту: прыкладна 750 друкаваных знакаў з прабеламi.

Пiсьмо i пiсьмовае маўленне

Вучнi павiнны ўмець:

пiсаць усе лiтары алфавiта;

пiсаць словы i сказы з апорай на ўзор;

пiсаць сваё iмя, прозвiшча, дату;

падпiсваць сшытак па ўзоры.

Патрабаваннi да авалодання моўным матэрыялам

Англiйская мова

Фанетыка

Гукi англiйскай мовы, даўжыня i кароткасць галосных гукаў. Адсутнасць аглушэння звонкiх зычных. Рэдукцыя гукаў у ненацiскных складах. Iнтанацыя формул маўленчага этыкету.

Лексiка

Прадуктыўны мiнiмум: 200 лексiчных адзiнак.

Рэцэптыўны мiнiмум: 50 лексiчных адзiнак.

Словаўтварэнне: суфiкс лiчэбнiкаў -teen.

Граматыка

Граматычны матэрыял для прадуктыўнага засваення

Марфалогія

Назоўнік: утварэнне множнага ліку назоўнікаў з дапамогай канчаткаў -s, -es.

Артыкль: формы неазначальнага артыкля a (an), азначальны артыкль the.

Лічэбнік: колькасныя лічэбнікі 1–20.

Займеннік: асабовыя займеннікі; прыналежныя займеннікі ў адзіночным ліку.

Дзеяслоў: сцвярдзальная і адмоўная формы дзеясловаў to be, to have ў Present Simple.

Загадны лад у сцвярдзальных і адмоўных сказах.

Мадалны дзеяслоў can для выражэння магчымасці, здольнасці выконваць дзеянні.

Прыназоўнік: прыназоўнікі месца in, on, under.

Злучнік: and.

Сінтаксіс

Месца прыметніка ў сказе.

Простыя апавядальныя і пыталыя сказы з дзеясловамі to be, to have ў Present Simple.

Сказы з аднароднымі членамі.

Безасабовыя сказы з фармальным дзейнікам it (It's warm. It's spring.).

Граматычны матэрыял для рэцэптыўнага засваення

Марфалогія

Займеннік: прыналежныя займеннікі ў множным ліку.

Нямецкая мова

Фанетыка

Гукі нямецкай мовы, іх літарная адпаведнасць; даўжыня і кароткасць галосных, палаталізацыя і прыдыханне. Аглушэнне зычных у канцы склада, слова. Цвёрды прыступ. Націск у складаных словах. Інтанацыя простага апавядальнага сказа. Інтанацыя пыталых сказаў з пыталым словам і без пыталнага слова. Інтанацыя формул маўленчага этыкету.

Лексіка

Прадуктыўны мінімум: 200 лексічных адзінак.

Рэцэптыўны мінімум: 50 лексічных адзінак.

Словаўтварэнне: назоўнік + назоўнік; лічэбнік + лічэбнік.

Граматыка

Граматычны матэрыял для прадуктыўнага засваення

Марфалогія

Назоўнік: род назоўнікаў (біялагічны род). Назоўнік у назоўным і вінавальным склонах.

Артыкль: азначальны артыкль der, die, das; ужыванне азначальнага артыкля перад назвамі пор года і месяцаў.

Неазначальны артыкль ein, eine; ужыванне неазначальнага артыкля ў структуры «дзеяслоў sein + назоўнік».

Лічэбнік: колькасныя лічэбнікі 1–20; 10–100 (лічэнне дзясяткамі).

Займеннік: асабовыя займеннікі ў назоўным склоне. Прыналежныя займеннікі mein, dein, sein, ihr у назоўным склоне.

Дзеяслоў: паўназначныя дзеясловы; дзеяслоў sein у цяперашнім часе Präsens Aktiv.

Мадальны дзеяслоў können для выражэння магчымасці; мадальны дзеяслоў wollen для выказвання жадання.

Сінтаксіс

Просты апавядальны сказ: прамы і адваротны парадак слоў.

Парадак слоў у сказе з мадальным дзеясловам і інфінітывам.

Безасабовыя сказы (Es ist kalt. Es regnet. Es ist Winter.).

Пабуджальныя сказы (Gib mir bitte...! Nimm bitte...!).

Пытальныя сказы з пыталым словам і без пыталнага слова.

Ужыванне адмаўлення nicht у простых сказах.

Граматычны матэрыял для рэцэптыўнага засваення

Займеннік: прыналежныя займеннікі ihr, unser, euer у назоўным склоне.

Французская мова

Фанетыка

Адрозненне на слых і дакладнае вымаўленне ўсіх гукаў французскай мовы. Націск у асобным слове і ў рытмічнай групе. Асноўныя выпадкі счашлення і звязвання. Інтанацыя апавядальнага (сцвярджальнага і адмоўнага), пыталнага (з пыталымі словамі і пыталым зваротам est-ce que) і пабуджальнага сказаў. Інтанацыя формул маўленчага этыкету.

Лексіка

Прадуктыўны мінімум: 200 лексічных адзінак.

Рэцэптыўны мінімум: 50 лексічных адзінак.

Граматыка

Граматычны матэрыял для прадуктыўнага засваення

Марфалогія

Назоўнік: род і лік назоўнікаў.

Артыкль: азначальны, неазначальны, частковы (з назвамі прадуктаў харчавання).

Прыметнік: род і лік прыметнікаў, прыналежныя прыметнікі mon (ma), mes, ton (ta), tes, son (sa), ses. Пытальныя прыметнікі quel(s), quelle(s).

Займеннік: асабовыя займеннікі ў ролі дзейніка (акрамя on). Пытальныя займеннікі qui, qu' est-ce que; націскныя займеннікі moi, toi.

Лічэбнік: колькасныя лічэбнікі 1–20.

Дзеяслоў: цяперашні час дзеясловаў avoir, être.

Прыслоўе: пытальныя прыслоўі comment, quand, combien, où.

Прыназоўнік: прыназоўнікі à, de, avec, sur, sous, dans.

Злучнік: et.

Сінтаксіс

Пабуджальныя сказы (Donne-moi..., s'il te plaît! Prends..., s'il te plaît!).

Парадак слоў у апавядальным і пабуджальным сказах.

Парадак слоў у пыталым сказе, пабудаваным з дапамогай інтанацыі, пыталнага звароту est-ce que.

Канструкцыі c'est... (ce sont...).

Безасабовыя звароты il ya, il fait.

Адмоўная форма апавядальнага сказа (ne ... pas).

Іспанская мова

Фанетыка

Гукі іспанскай мовы. Націск у слове. Адсутнасць змякчэння цвёрдых зычных перад e, i. Інтанацыя сцвярджальных і адмоўных апавядальных сказаў. Інтанацыя пыталых сказаў з пыталым словам і без пыталнага слова.

Лексіка

Прадуктыўны мінімум: 200 лексічных адзінак.

Рэцэптыўны мінімум: 50 лексічных адзінак.

Словаўтварэнне: суфікс -ito(a).

Граматыка

Граматычны матэрыял для прадуктыўнага засваення

Марфалогія

Назоўнік: род і лік назоўнікаў.

Артыкль: неазначальны артыкль мужчынскага і жаночага роду, нулявы артыкль, зліццё артыкля з прыназоўнікамі de, a.

Прыметнік: звычайная ступень; род і лік прыметнікаў; дапасаванне прыметнікаў да назоўнікаў.

Займеннік: асабовыя займеннікі ў ролі дзейніка; прыналежныя займеннікі (кароткая форма); пыталыныя займеннікі ¿qué?, ¿quién?, ¿quiénes?, ¿cuánto(s)?, ¿cuánta(s)?

Лічэбнік: колькасныя лічэбнікі 1–50.

Прыслоўе: mucho, poco, muy, bien, mal; пыталыныя прыслоўі ¿dónde?, ¿cómo?

Дзеяслоў: спражэнне правільных дзеясловаў і няправільных дзеясловаў (estar, ser, ir, tener, saber, poder, querer) у presente de indicativo. Дзеяслоўныя канструкцыі saber + infinitivo, poder + infinitivo, querer + infinitivo. Дзеяслоў gustar (me gusta(n), te gusta(n), le gusta(n), nos gusta(n), os gusta(n), les gusta(n)).

Безасабовая канструкцыя hay + назоўнік.

Прыназоўнік: прыназоўнікі de, con, sin, para, en; прыназоўнікі і прыназоўныя звароты месца en, entre, sobre, bajo (debajo de), delante de, detrás de, cerca de, lejos de.

Злучнік: y.

Сінтаксіс

Безасабовыя сказы (Hace frío (calor). Hace mal (buen) tiempo. Hace sol. Hace viento. Nieva. Lluve.).

Кітайская мова

Патрабаванні да практычнага валодання відамі маўленчай дзейнасці

Успрыманне і разуменне маўлення на слых

Вучні павінны разумець на слых указанні педагагічнага работніка, звязаныя з вядзеннем урока, іншамоўныя тэксты маналагічнага і дыялагічнага характару, пабудаваныя на вывучаным моўным матэрыяле, у прад'яўленні педагагічнага работніка і ў гуказапісе, у тэмпе, набліжаным да натуральнага, з візуальнай апорай.

Віды тэкстаў: казка, апавяданне, рыфмоўка, верш, песня.

Працягласць гучання тэксту: 0,5 мініуты.

Гаварэнне

Дыялагічнае маўленне

Вучні павінны ўмець запытваць і паведамляць інфармацыю асабістага характару з захаваннем норм маўленчага этыкету.

Віды дыялогу: этыкетны дыялог, дыялог-распытванне.

Колькасць рэплік на кожнага суб'ядніка: 3.

Маналагічнае маўленне

Вучні павінны ўмець:

паведамляць інфармацыю ў межах вывучанага моўнага матэрыялу;

апісваць прадметы.

Віды маналагічнага выказвання: паведамленне, апісанне.

Аб'ём выказвання: не менш за 4 фразы.

Чытанне

Вучні павінны:
ведаць знакі транскрыпцыі;
умець суадносіць іерогліф з транскрыпцыйным знакам і малюнкам, які абазначае канкрэтныя прадметы і дзеянні;
чытаць услых і самі сабе кароткія тэксты маналагічнага і дыялагічнага характару (4–5 сказаў), пабудаваныя на вывучаным моўным матэрыяле, напісаныя з дапамогай транскрыпцыйных знакаў.

Віды тэкстаў: казка, апавяданне, рыфмоўка, верш, скораягаворка, загадка, песня.

Пісьмо і пісьмовае маўленне

Вучні павінны ўмець:
пісаць усе транскрыпцыйныя знакі, выкарыстоўваючы паўдрукаваны шрыфт;
пісаць словы і сказы ў транскрыпцыі з апорай на ўзор;
пісаць самыя простыя элементы іерогліфа (рысы) і іерогліфы па ўзоры (20 адзінак);
пісаць рысы ў правільным парадку.

Патрабаванні да авалодання моўным матэрыялам

Фанетыка

Гукі і тоны кітайскай мовы.

Лексіка

Прадуктыўны мінімум: 200 лексічных адзінак.

Рэцэптыўны мінімум: 50 лексічных адзінак.

Граматыка

Граматычны матэрыял для прадуктыўнага засваення

Марфалогія

Назоўнік: адзіночны і множны лік.

Лічыльнае слова: 个, 只, 本, 岁, 快, 支, 把, 双, 位, 条.

Займеннік: асабовыя займеннікі 我, 你, 他, 她, 它, 我们, 你们, 他们;
указальныя займеннікі 这, 那.

Лічэбнік: колькасныя лічэбнікі 1–20; лічэбнікі 二 і 两.

Дзеяслоў: маўленчыя структуры з найбольш частотнымі дзеясловамі; загадны лад.

Прыслоўе: 都, 也.

Часціца: структурная часціца 的; адмоўныя часціцы 不, 没.

Паслялог: паслялогі месца 里面, 上面, 下面, 前面, 后面, 中间, 旁边.

Прыназоўнік: 在.

Сінтаксіс

Просты сказ са злучальным злучнікам 和.

Пытальныя сказы з часціцамі 吗, 呢; з пытальнымі словамі 在哪里, 谁, 怎么样, 什么, 几.

Простыя апавядальныя сказы з дзеясловамі 是, 有.

Сказы з дзеясловам 喜欢.

ГЛАВА 3
ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА ПРАДМЕТА Ў ІV КЛАСЕ.
АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ
 105 гадзін

Сфера зносін	Прадметна-тэматычны змест	Камунікатыўныя задачы
		К канцу навучальнага года вучань павінен умець
Сацыяльна-бытавая	Сям'я і сябры	Расказаць пра роднасных адносiны ў сям'і; распытаць пра роднасных адносiны ў сям'і; расказаць аб прафесiях, iнтарэсах і любiмых занятках членаў сваёй сям'і і сям'і сябра; распытаць аб прафесiях, iнтарэсах і любiмых занятках членаў сваёй сям'і і сям'і сябра; апісаць члена сям'і або сябра (знешнасць, рысы характару)
	Дом і кватэра	Паведаміць пра месца жыхарства (горад або вёска, вуліца, дом, кватэра); апісаць кватэру або дом (назва і колькасць пакояў); расказаць пра свой пакой (асноўныя прадметы мэблi і iх месцазнаходжанне); распытаць суб'ядседніка пра яго пакой
	Распарадак дня	Спытаць і назваць час; расказаць пра распарадак дня; распытаць свайго суб'ядседніка пра яго распарадак дня
	Адзенне	Апісаць прадметы адзення; расказаць пра адзенне, якое носяць у розныя поры года; спытаць цану на прадметы адзення; назваць кошт прадметаў адзення; папрасіць у краме адзенне пэўнага колеру і памеру
Вучэбна-працоўная	Расклад урокаў	Расказаць пра свой школьны расклад; распытаць суб'ядседніка пра яго школьны расклад; расказаць пра свае ўрокі ў школе; выказаць адносiны да вучэбных прадметаў; назваць асноўныя вучэбныя дзеяннi (пісаць, чытаць, лічыць і гэтак далей)
Сацыяльна-культурная	Святы	Спытаць пра дату нараджэння; назваць дату нараджэння; павіншаваць са святам (з днём нараджэння, Новым годам); падарыць (ветлiва прыняць) падарунак; расказаць пра святкаванне дня нараджэння; распытаць пра святкаванне дня нараджэння; выказаць свае адносiны да свят
	Выхадны дзень	Расказаць пра заняткі ў выхадны дзень; распытаць пра заняткі ў выхадны дзень; прапанаваць разам правесці вольны час; прыняць (адхіліць) прапанову; апісаць выхадны дзень аднаго з членаў сям'і

Патрабаваннi да практычнага валодання вiдамі маўленчай дзейнасцi

Успрыманне і разуменне маўлення на слых

Вучнi павiнны разумець на слых указаннi педагагiчнага работнiка, звязаныя з вядзеннем урока, iншамоўныя тэксты маналагiчнага і дыялагiчнага характару, пабудаваныя на вывучаным моўным матэрыяле, у прад'яўленнi педагагiчнага работнiка і ў гуказапісе, у тэмпе, наблiжаным да натуральнага, з вiзуальнай апорай.

Вiды тэкстаў: казка, апавяданне, рыфмоўка, верш, песня, дыялог.

Працягласць гучання тэксту: 1 мiнута.

Гаварэнне

Дыялагiчнае маўленне

Вучнi павiнны ўмець запытваць і паведамляць iнфармацыю асабiстага характару.

Віды дыялогу: этыкетны дыялог, дыялог-распытванне, дыялог – пабуджэнне да дзеяння.

Колькасць рэплік на кожнага суб'ядніка: 4.

Маналагічнае маўленне

Вучні павінны ўмець:

паведамляць інфармацыю ў межах вывучанага моўнага матэрыялу;

апісваць людзей і прадметы;

расказваць аб паслядоўнасці дзеянняў, падзей.

Віды маналагічнага выказвання: паведамленне, апісанне, апавяданне.

Аб'ём выказвання: не менш за 5 фраз.

Чытанне

Вучні павінны чытаць услях і самі сабе з поўным разуменнем, з правільным дзяленнем на сэнсавыя групы тэксты, пабудаваныя на вывучаным матэрыяле.

Віды тэкстаў: казка, апавяданне, рыфмоўка, верш, песня, скорагаворка, загадка.

Аб'ём тэксту: прыкладна 900 друкаваных знакаў з прабеламі.

Пісьмо і пісьмовае маўленне

Вучні павінны авалодаць арфаграфіяй слоў, якія ўваходзяць у лексічны мінімум для дадзенага класа, і ўмець:

напісаць свой адрас;

падпісаць віншавальную паштоўку;

пісаць тэкст з апорай на ўзор.

Аб'ём тэксту: не менш за 20 слоў.

Патрабаванні да авалодання моўным матэрыялам

Англійская мова

Фанетыка

Сістэма транскрыпцыйных знакаў.

Націск у словах. Рытм англійскага маўлення. Інтанацыя сцвярдзальных, адмоўных і пытальных сказаў. Інтанацыя формул маўленчага этыкету.

Лексіка

Прадуктыўны мінімум: 200 лексічных адзінак.

Рэцэптыўны мінімум: 70 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём прадуктыўнай лексікі: 400 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём рэцэптыўнай лексікі: 120 лексічных адзінак.

Словаўтварэнне: суфіксы лічэбнікаў -th, -ty; суфіксы назоўнікаў -er, -or.

Паказальнікі часу every day, in the morning, in the afternoon, in the evening.

Граматыка

Граматычны матэрыял для прадуктыўнага засваення

Марфалогія

Назоўнік: прыналежны склон назоўнікаў у адзіночным і множным ліку.

Артыкль: незначальны артыкль перад назоўнікам у функцыі дапаўнення, перад назоўнікам пасля дзеяслова to be.

Азначальны артыкль перад парадкавымі лічэбнікамі. Адсутнасць артыкля перад назвамі вучэбных прадметаў. Адсутнасць артыкля перад прыметнікамі, ва ўстойлівых словазлучэннях (go to bed, have dinner).

Прыметнік: утварэнне вышэйшай і найвышэйшай ступеней параўнання з дапамогай суфіксаў -er, -est і прыслоўяў more, the most.

Займеннік: указальныя займеннікі; прыналежныя займеннікі ў множным ліку.

Лічэбнік: колькасныя лічэбнікі 21–100; парадкавыя лічэбнікі 1–100.

Дзеяслоў: сцвярдзальная, адмоўная і пытальная формы дзеясловаў у Present Simple, Present Continuous.

Мадалныя дзеясловы: can для выказвання просьбы; may для выражэння дазволу.

Прыслоўе: usually, tomorrow, tonight, then, upstairs, downstairs.

Прыназоўнік: прыназоўнікі with, for (breakfast); прыназоўнікі часу at (one o'clock), on (the first of January), in (the morning); прыназоўнік месца near.

Злучнік: but.

Сінтаксіс

Сцвярдзальныя, адмоўныя і пытальныя сказы са зваротамі there is (there are), to be going to.

Нямецкая мова

Фанетыка

Націск у складаных словах. Адсутнасць націску на службовых словах. Інтанацыя простых развітых сказаў.

Лексіка

Прадуктыўны мінімум: 200 лексічных адзінак.

Рэцэптыўны мінімум: 70 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём прадуктыўнай лексікі: 400 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём рэцэптыўнай лексікі: 120 лексічных адзінак.

Словаўтварэнне: суфіксы назоўнікаў, якія абазначаюць прафесіі: -er, -in; назоўнік + назоўнік; назоўнік + прыметнік; лічэбнік + лічэбнік.

Граматыка

Граматычны матэрыял для прадуктыўнага засваення

Марфалогія

Назоўнік: назоўнікі жаночага, ніякага і мужчынскага роду ў давальным склоне.

Артыкль: неазначальны артыкль перад назоўнікамі пры першым згаданні прадмета ці асобы; пасля дзеясловаў haben, brauchen.

Азначальны артыкль перад назоўнікамі, які раней згадваўся ў кантэксце; перад парадкавым лічэбнікам.

Адсутнасць артыкля перад назоўнікамі, які абазначае прафесію, род заняткаў у структурах «дзеяслоў sein + назоўнік»; перад назоўнікамі ў множным ліку, калі ён у адзіночным ліку ўжываецца з неазначальным артыклем.

Займеннік: прыналежныя займеннікі ihr, unser, euer у назоўным склоне; асабовыя і прыналежныя займеннікі ў давальным і вінавальным склонах; адмоўны займеннік kein (keine) перад назоўнікамі.

Лічэбнік: колькасныя лічэбнікі 21–100; парадкавыя лічэбнікі 1–100.

Прыназоўнік: прыназоўнікі месца in, an, auf, якія патрабуюць вінавальнага або давальнага склону; прыназоўнікі часу in, an, якія патрабуюць давальнага склону.

Дзеяслоў: моцныя дзеясловы з каранёвымі галоснымі e, a і дыфтонгам ai ў цяперашнім часе; дзеяслоў haben у цяперашнім часе Präsens Aktiv.

Мадалны дзеяслоў müssen у цяперашнім часе Präsens Aktiv для выражэння неабходнасці. Мадалны дзеяслоў mögen у цяперашнім часе Präsens Aktiv у значэнні «любіць», «падабаецца» (у тым ліку пра ежу).

Сінтаксіс

Ужыванне doch у сцвярдзальным адказе на пытанне з адмаўленнем. Парадак слоў у сказах з акалічнасцю месца і часу.

Граматычны матэрыял для рэцэптыўнага засваення

Марфалогія

Займеннік: неазначальна-асабовы займеннік *man*.

Французская мова

Фанетыка

Адрозненне на слых і дакладнае вымаўленне ўсіх гукаў французскай мовы. Счапленне і звязванне. Інтанацыйная мадэль апавядальнага (сцвярдзальнага і адмоўнага), пабудзальнага і пыталнага сказаў. Інтанацыя формул маўленчага этыкету.

Лексіка

Прадуктыўны мінімум: 200 лексічных адзінак.

Рэцэптыўны мінімум: 70 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём прадуктыўнай лексікі: 400 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём рэцэптыўнай лексікі: 120 лексічных адзінак.

Словаўтварэнне: суфіксы назоўнікаў *-ier, -ière*; прыметнікаў *-eur (-euse), -eux (-euse)*; лічэбнікаў *-ier, -ière, -ième*.

Граматыка

Граматычны матэрыял для прадуктыўнага засваення

Марфалогія

Назоўнік: род і лік назоўнікаў, назоўнікі мужчынскага і жаночага роду, якія абазначаюць прафесію.

Артыкль: азначальны, неазначальны і частковы артыклі; злітныя артыклі *au, aux, du, des*; ужыванне азначальнага артыкля перад парадкавымі лічэбнікамі і ў датах.

Прыметнік: якасныя прыметнікі ў звычайнай ступені; прыналежныя прыметнікі *notre (nos), votre (vos), leur (leurs)*; указальныя прыметнікі *ce, cet, cette, ces*.

Займеннік: націскныя займеннікі *lui, elle, nous, vous, eux, elles*.

Лічэбнік: колькасныя лічэбнікі 21–100; парадкавыя лічэбнікі 1–100.

Дзеяслоў: цяперашні час *le présent* дзеясловаў I групы і некаторых дзеясловаў III групы: *aller, faire, lire, écrire*, зваротныя дзеясловы *se réveiller, se lever, se laver, se coucher, se reposer* у *le présent*.

Прыслоўе: прыслоўі часу *souvent, parfois, toujours, jamais*.

Прыназоўнік: прыназоўнікі месца *entre, devant, derrière, à droite, à gauche, au milieu de, en face de, près de* і часу *à, de ... à, en automne, en été, en hiver, au printemps*. Адсутнасць прыназоўніка ў выказах *ce matin, cet après-midi, ce soir*.

Злучнік: *mais*.

Сінтаксіс

Агульнае і спецыяльнае пытанні да апавядальнага сказа са зваротам *est-ce que*.

Безасабовыя сказы. Безасабовы зварот *il est*.

Іспанская мова

Фанетыка

Інтанацыя сказаў з аднароднымі членамі, складаназлучаных сказаў са злучнікамі *у, pero*. Інтанацыя складаназалежных сказаў. Інтанацыя альтэрнатыўнага пытання.

Лексіка

Прадуктыўны мінімум: 200 лексічных адзінак.

Рэцэптыўны мінімум: 70 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём прадуктыўнай лексікі: 400 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём рэцэптыўнай лексікі: 120 лексічных адзінак.

Словаўтварэнне: суфіксы назоўнікаў *-ero(a), -dor(a), -tor(a)*.

Граматыка

Граматычны матэрыял для прадуктыўнага засваення

Марфалогія

Артыкль: адсутнасць артыкля перад назоўнікамі, якія абазначаюць прафесію.

Прыметнік: дапасаванне прыметнікаў да назоўнікаў; ступені параўнання прыметнікаў *grado comparativo, grado superlativo*.

Займеннік: указальныя займеннікі-прыметнікі *este (esta), ese (esa), aquel (aquella); estos(-as), esos(-as), aquellos(-as)*.

Лічэбнік: колькасныя лічэбнікі 50–100; парадкавыя лічэбнікі 1–12.

Дзеяслоў: пранамінальныя (займенныя) дзеясловы; сістэма спражэння правільных і няправільных дзеясловаў у *presente de indicativo*.

Futuro inmediato (ir a + infinitivo).

Канструкцыі неабходнасці: *tener que + infinitivo, deber + infinitivo, hay que + infinitivo*.

Канструкцыі: *antes de + infinitivo, después de + infinitivo*.

Прыслоўе: прыслоўі *también, tampoco, cerca, lejos, rápido*; пыталыныя прыслоўі *¿adónde?, ¿cuándo?*

Ступені параўнання прыслоўяў *grado comparativo, grado superlativo*.

Прыназоўнік: прыназоўнікі часу *a, en*, прыназоўнік напрамку *a*.

Прыназоўнік *a* з назоўнікамі ў вінавальным і давальным склонах, з дзеясловамі для абазначэння напрамку руху.

Сінтаксіс

Альтэрнатыўнае пытанне.

Складаназлучаныя сказы са злучнікамі *pero, y*.

Складаназалежныя сказы са злучнікам *cuando*.

Кітайская мова

Патрабаванні да практычнага валодання відамі маўленчай дзейнасці

Успрыманне і разуменне маўлення на слых

Вучні павінны разумець на слых указанні педагагічнага работніка, звязаныя з вядзеннем урока, іншамоўныя тэксты маналагічнага і дыялагічнага характару, пабудаваныя на вывучаным моўным матэрыяле, у прад'яўленні педагагічнага работніка і гуказапісе, у тэмпе, набліжаным да натуральнага, з візуальнай апорай.

Віды тэкстаў: казка, апавяданне, рыфмоўка, верш, песня, дыялог.

Працягласць гучання тэксту: 0,5 хвіліны.

Гаварэнне

Дыялагічнае маўленне

Вучні павінны ўмець запытваць і паведамляць інфармацыю асабістага характару з захаваннем норм маўленчага этыкету.

Віды дыялогу: этыкетны дыялог, дыялог-распытванне, дыялог – пабуджэнне да дзеяння.

Колькасць рэплік на кожнага суб'ядніка: 4.

Маналагічнае маўленне

Вучні павінны ўмець:

паведамляць інфармацыю ў межах вывучанага моўнага матэрыялу;

апісваць людзей і прадметы;

расказваць аб паслядоўнасці дзеянняў, падзей.

Віды маналагічнага выказвання: паведамленне, апісанне, апавяданне.

Аб'ём выказвання: не менш за 5 фраз.

Чытанне

Вучні павінны ўмець:

чытаць услых і самі сабе з поўным разуменнем, з правільным дзяленнем на сэнсавыя групы тэксты, пабудаваныя на вывучаным матэрыяле і напісаныя з дапамогай транскрыпцыйных знакаў;

чытаць іерогліфы, якія ўваходзяць у актыўны мінімум; суадносіць іерогліф з транскрыпцыйным знакам і малюнкам, які абазначае канкрэтныя прадметы і дзеянні.

Віды тэкстаў: казка, апавяданне, рыфмоўка, верш, песня, коміксы, скорогаворка, загадка.

Аб'ём тэксту: 0,3 старонкі.

Пісьмо і пісьмовае маўленне

Вучні павінны ўмець:

валодаць арфаграфіяй слоў, якія напісаны ў транскрыпцыі і ўваходзяць у лексічны мінімум для дадзенага класа;

пісаць іерогліфы з апорай на ўзор – 60 адзінак.

Патрабаванні да авалодання моўным матэрыялам

Фанетыка

Націск у словах.

Дысіміляцыя трэцяга тону.

Ітанацыя апавядальных сказаў.

Ітанацыя агульных і спецыяльных пытанняў.

Ітанацыя формул маўленчага этыкету.

Лексіка

Прадуктыўны мінімум: 200 лексічных адзінак.

Рэцэптыўны мінімум: 70 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём прадуктыўнай лексікі: 400 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём рэцэптыўнай лексікі: 120 лексічных адзінак.

Граматыка

Граматычны матэрыял для прадуктыўнага засваення

Марфалогія

Прыметнік: ступені параўнання прыметнікаў: ...比...好;他最高.

Лічэбнік: колькасныя лічэбнікі да 50.

Займеннік: асабовыя займеннікі 咱们; прыналежныя займеннікі 我的, 你的, 他的, 她的, 它的, 我们的, 你们的, 他们的, 她们的.

Дзеяслоў: прошлы час (了): 昨天...打球了; будучы час 明天...放风筝.

Мадалны дзеяслоў: 要, 会.

Лічыльныя словы: 盘, 碗, 杯, 瓶, 盒, 套, 间, 台, 张, 件.

Прыслоўе: 已经.

Злучнік: 还是, 或者.

Сінтаксіс

Парадак слоў у простым сказе.

Агульныя і спецыяльныя пытанні.

Пабуджальныя сказы з часціцай 吧 (...一起...吧!), 我们一起玩儿吧! - 好 (太好了!), 吃点儿蛋糕吧! Загадная канструкцыя 走吧!

Часавая канструкцыя 的时候.

Патрабаванні да вынікаў вучэбнай дзейнасці вучняў пасля заканчэння навучання на I ступені агульнай сярэдняй адукацыі

Ведаць:

транскрыпцыйныя знакі вывучаемай мовы;
рытм, правілы націску ў словах; асаблівасці інтанацыі сцвярдзальных, адмоўных і пыталых сказаў, формул маўленчага этыкету;
лексічныя адзінкі і граматычныя з’явы прадуктыўнага і рэцэптыўнага мінімуму;
асноўныя камунікатыўна значныя маўленчыя ўзоры, неабходныя для авалодання на элементарным узроўні вусным і пісьмовым маўленнем на замежнай мове;
элементарныя звесткі аб нацыянальна-культурных асаблівасцях краін вывучаемай мовы, элементарныя нормы маўленчага этыкету, асобныя рыфмаваныя творы дзіцячага фальклору краіны вывучаемай мовы, даступныя па змесце і форме;
прыёмы ажыццяўлення вучэбна-пазнавальнай дзейнасці па авалоданні замежнай мовай;

элементарныя вербальныя (родная мова) і невербальныя сродкі пераадолення цяжкасцей пры зносінах (міміка, жэсты, малюнак);

умець:

запытваць, паведамляць інфармацыю асабістага характару з захаваннем элементарных норм маўленчага этыкету ў ходзе рэалізацыі этыкетнага дыялогу, дыялогу-распытвання, дыялогу – пабуджэння да дзеяння і маналогу-паведамлення, маналогу-апавядання, а таксама апісваць прадметы (маналог-апісанне);

разумець на слых указанні педагагічнага работніка, звязаныя з вядзеннем урока, іншамоўныя тэксты маналагічнага і дыялагічнага характару (казка, апавяданне, рыфмоўка, верш, дзіцячая песня), пабудаваныя на вывучаным моўным матэрыяле, у прад’яўленні педагагічнага работніка або ў гуказапісе (працягласць гучання: 0,5–1 хвіліна), у тэмпе, набліжаным да натуральнага, з візуальнай апорай;

чытаць услях і самі сабе з поўным разуменнем, з правільным дзяленнем на сэнсавыя групы тэксты аб’ёмам прыкладна 900 друкаваных знакаў з прабеламі (кітайская мова – 0,3 старонкі), пабудаваныя на вывучаным матэрыяле (казка, апавяданне, дыялог, верш, песня, рыфмоўка);

пісаць нескладаныя віды тэкстаў з апорай на ўзор у адпаведнасці з нормамі, прынятымі ў краіне вывучаемай мовы (аб’ём тэксту – не менш за 20 слоў ці 30–40 іерогліфаў);

выкарыстоўваць элементарныя вербальныя (родная мова) і невербальныя сродкі пераадолення цяжкасцей пры зносінах (міміка, жэсты, малюнак);

ажыццяўляць элементарны аналіз моўных з’яў: гукаў, літар, літараспалучэнняў, слоў, словазлучэнняў і сказаў;

дзейнічаць па аналогіі (па ўзоры) пры вырашэнні камунікатыўных задач;

карыстацца слоўнікам у вучэбным дапаможніку (падручніку);

валодаць:

вуснымі і пісьмовымі відамі іншамоўнай маўленчай дзейнасці на элементарным узроўні з захаваннем сацыякультурных норм;

фанетычнымі, лексічнымі, граматычнымі і арфаграфічнымі нормамі вывучаемай замежнай мовы для вырашэння камунікатыўных задач на элементарным узроўні;

прыёмамі ажыццяўлення вучэбнай дзейнасці;

элементарнымі вербальнымі (родная мова) і невербальнымі сродкамі пераадолення цяжкасцей пры зносінах (міміка, жэсты, малюнак).

УТВЕРЖДЕНО

Постановление
Министерства образования
Республики Беларусь
18.07.2023 № 197

**Учебная программа
по учебному предмету «Иностранный язык» (английский, немецкий, французский,
испанский, китайский) для V–IX классов учреждений образования, реализующих
образовательные программы общего среднего образования с русским языком
обучения и воспитания
(базовый и повышенный уровни)**

**ГЛАВА 1
ОБЩИЕ ПОЛОЖЕНИЯ**

1. Настоящая учебная программа по учебному предмету «Иностранный язык» (английский, немецкий, французский, испанский, китайский) (далее – учебная программа) предназначена для V–IX классов учреждений образования, реализующих образовательные программы общего среднего образования (базовый и повышенный уровни).

2. Настоящая учебная программа рассчитана на 105 учебных часов для изучения иностранного языка на базовом уровне (3 учебных часа в неделю) и 175 учебных часов – на повышенном уровне (5 учебных часов в неделю) в V–VIII классах; на 102 учебных часа для изучения иностранного языка на базовом уровне (3 учебных часа в неделю) и 170 учебных часов – на повышенном уровне (5 учебных часов в неделю) в IX классе.

3. Генеральная цель обучения иностранному языку состоит в формировании учащихся как субъектов межкультурной коммуникации посредством овладения ими иноязычной коммуникативной компетенцией и развития у них качеств поликультурной личности, востребованных современным информационным обществом в условиях глобализации. Генеральная цель предполагает постановку и реализацию образовательных, развивающих и воспитательных целей в их единстве.

Образовательные цели: языковое и речевое развитие личности учащегося путем обеспечения практического владения иностранным языком как эффективным средством общения в единстве его когнитивной, коммуникативной и экспрессивной функций; усвоение и актуализация знаний об изучаемом иностранном языке; овладение навыками и умениями иноязычной речевой деятельности (восприятие и понимание иноязычной речи на слух, говорение, чтение, письмо и письменная речь).

Развивающие цели: когнитивное, коммуникативное, социокультурное развитие учащихся; овладение способами формирования и формулирования мысли на иностранном языке; развитие лингвистического компонента гуманитарного мышления; обогащение эмоционально-чувственной сферы личности.

Воспитательные цели: обогащение духовного мира учащихся; формирование нравственных ценностных ориентаций, гражданственности и патриотизма; воспитание уважения к культуре и народу другой страны; формирование психологической готовности к межкультурной коммуникации, умений осуществлять общение в контексте диалога культур.

4. Задачи обучения иностранному языку:

развитие коммуникативной культуры учащихся, усвоение ими устной и письменной речи на уровне, который является достаточным для адекватной трактовки передаваемой и принимаемой информации;

когнитивное развитие учащихся, проявляющееся в переструктурировании отдельных фрагментов индивидуального образа картины мира и восприятии мира изучаемого языка через искусственно формируемый в сознании лингводидактический конструкт, позволяющий воспринимать познаваемый мир в соответствии с его (этого мира)

собственными социальными, политическими, культурными, языковыми реалиями, а не посредством прямого перевода на этот язык схем родной, национальной картины мира;

социокультурное развитие личности, ориентированное на восприятие «иногo» в его непохожести через познание ценностей новой культуры в диалоге с родной; сопоставление изучаемого языка с родным и культуры этого языка с национальной; формирование умений представлять свою страну и культуру в условиях иноязычного межкультурного общения;

развитие ценностных ориентаций учащихся, осуществляемое посредством формирования гуманистической позиции личности через создание условий для обогащения соответствующего конструктивного опыта эмоционально-чувственных отношений как важнейшего фактора положительного восприятия «иногo», уважительного отношения к нему, признания многообразия культур; появление у учащихся стремления к сотрудничеству и взаимодействию с другими народами;

развитие мотивации к изучению иностранного языка через формирование потребностей лучше понимать окружающий мир и быть понятым им; осознание важности владения иностранным языком для социализации в современном мире;

развитие самообразовательного потенциала учащихся, обеспечение их готовности к самостоятельной работе над языком, в том числе необходимыми техниками учебно-познавательной деятельности, стратегиями самоанализа, самонаблюдения.

5. Методы и формы обучения и воспитания.

В своей совокупности цели и задачи предполагают проектирование и организацию образовательного процесса на основе требований личностно ориентированного, компетентностного, коммуникативного, когнитивного и социокультурного подходов в их единстве.

Конструирование процесса обучения требует использования современных образовательных технологий (социальных, информационно-коммуникационных и других технологий). На учебных занятиях необходимо моделировать ситуации межкультурного общения, активно применять методы проблемного обучения и эвристические методы, использовать различные формы работы (парные, групповые, индивидуальные и другие формы работы).

Выбор форм и методов обучения и воспитания определяется на основе целей и задач изучения конкретной темы, основных требований к результатам учебной деятельности учащихся, сформулированных в настоящей учебной программе.

6. Ожидаемые результаты освоения настоящей учебной программы.

Предметные результаты:

сформированные представления учащихся о нормах иностранного языка (фонетических, лексических, грамматических);

сформированные представления о языке как средстве общения, принятых правилах культуры речевого поведения;

владение правилами речевого этикета;

владение различными видами речевой деятельности (чтение, восприятие и понимание речи на слух, говорение, письменная речь);

умение строить речевые высказывания в устной и письменной форме с учетом задач и ситуаций общения;

умение сознательно использовать иноязычные речевые средства в целях общения;

умение адекватно использовать речевые средства для эффективного решения разнообразных коммуникативных задач в пределах изученной тематики.

Метапредметные результаты:

развитые умения взаимодействовать на иностранном языке с одноклассниками, педагогическим работником, с носителями языка в пределах изученной тематики, работать в коллективе, учитывать разные мнения, координировать работу в паре или малой группе;

развитые коммуникативные способности учащегося, умения выбирать адекватные языковые и речевые средства для успешного решения коммуникативной задачи;

сформированная мотивация к изучению иностранного языка и учению в целом;
умение выбирать аргументы для обоснования собственной позиции и грамотно и аргументированно излагать свои мысли устно и письменно;

умение устанавливать причинно-следственные связи, формулировать выводы на основе анализа сведений или фактов;

умение извлекать информацию из письменных и аудиотекстов в пределах изученной тематики;

умение использовать различные источники информации в учебно-познавательных целях, работать с текстовой и графической информацией, выделять главное;

умение рационально использовать информационно-коммуникационные технологии при решении различных задач.

Личностные результаты:

доброжелательность, уважение, толерантность;

готовность к самосовершенствованию, мотивация продолжать изучение иностранного языка;

знакомство с культурными особенностями страны изучаемого языка;

знакомство с культурой мира посредством иностранного языка (литература, музыка, искусство, обычаи и традиции, достопримечательности, еда, досуг);

совершенствование речевой культуры в целом.

7. В качестве комплексных характеристик, выражающих содержание задач, рассматриваются компетенции, так как они задают нормы и требования к владению иностранным языком, позволяющие проследить степень совокупной реализации целей и задач.

Межкультурная компетенция – стратегическая компетенция, владение которой призвано обеспечивать осмысление учащимися иной лингвокультуры, познание ими смысловых ориентиров другого лингвосоциума, умения видеть сходства и различия между культурами и учитывать их в процессе иноязычного общения.

Коммуникативная компетенция – владение совокупностью речевых, языковых, социокультурных норм изучаемого языка, а также компенсаторными и учебно-познавательными умениями, позволяющими учащемуся решать стоящие перед ним речевые, образовательные, познавательные и иные задачи. В состав этой интегративной компетенции входят языковая, речевая, социокультурная, учебно-познавательная, компенсаторная компетенции, рассматриваемые как субкомпетенции.

Речевая компетенция – совокупность навыков и умений речевой деятельности (говорение, восприятие речи на слух, чтение, письменная речь), знаний норм речевого поведения; приобретение на этой основе опыта их использования для построения логичного и связного по форме и содержанию высказывания, а также для понимания смысла высказываний других людей.

Языковая компетенция – совокупность языковых знаний о правилах функционирования языковых средств (фонетических, орфографических, лексических и грамматических) в речи и навыков их использования в коммуникативных целях.

Социокультурная компетенция – совокупность знаний о национально-культурной специфике стран изучаемого языка, умений строить свое речевое и неречевое поведение в соответствии с этой спецификой, умений представлять на этой основе свою страну и ее культуру в условиях иноязычного межкультурного общения.

Компенсаторная компетенция – совокупность умений использовать дополнительные вербальные средства и невербальные способы для решения коммуникативных задач в условиях дефицита имеющихся языковых средств.

Учебно-познавательная компетенция – совокупность общих и специальных учебных умений, необходимых для осуществления самостоятельной деятельности по овладению иностранным языком, опыт их использования.

Последовательное и взаимосвязанное овладение обозначенными ключевыми компетенциями обеспечивает формирование у учащихся соответствующих компетентностей.

В своей совокупности цели и задачи предполагают проектирование и организацию образовательного процесса на основе требований личностно ориентированного, компетентностного, коммуникативного, когнитивного и социокультурного подходов в их единстве. Отсюда в качестве важнейших принципов осуществления образовательного процесса определяются следующие:

обеспечение понимания культуры и образа жизни другого народа и готовности воспринимать «другого» в его непохожести и осознания учащимися принадлежности к родной культуре;

единство реализации коммуникативной, культурно-прагматической и аксиологической функций изучаемого языка;

ориентация процесса обучения на обеспечение диалога культур на основе всестороннего учета взаимосвязей языка – мышления – культуры;

обеспечение социализации учащихся средствами иностранного языка;

организация обучения иностранному языку как средству иноязычного общения на основе моделирования ситуаций межкультурной коммуникации.

Изложенные положения определяют требования к содержанию образования.

8. Содержание обучения представлено в настоящей учебной программе через предметно-тематическое содержание общения, требования к практическому владению видами речевой деятельности, языковой материал (фонетика, лексика, грамматика).

В предметно-тематическом содержании общения обозначены коммуникативные задачи для изучения иностранного языка на базовом и повышенном уровнях.

Требования к практическому владению видами речевой деятельности: длительность звучания текста, количество реплик на каждого собеседника в диалогической речи, объем высказывания в монологической речи, объем текста для чтения, объем текста для письменной речи – задают основные параметры для всех видов речевой деятельности. Данные параметры, а также объем продуктивного и рецептивного лексического минимума обозначаются следующим образом: первая цифра – требования для базового уровня, вторая – для повышенного уровня. Например: длительность звучания текста: 1–1,5 минуты; продуктивный минимум: 210–250 лексических единиц; рецептивный минимум: 150–250 лексических единиц; общий объем продуктивной лексики: 820–900 лексических единиц; общий объем рецептивной лексики: 390–550 лексических единиц.

Грамматический материал, подлежащий изучению, одинаков для всех видов учреждений общего среднего образования. Требования к владению грамматическим материалом отличаются объемом его продуктивного усвоения.

Различия в овладении иностранным языком при его изучении (в зависимости от количества отведенных часов) проявляются в следующих параметрах:

объем усвоенного продуктивного и рецептивного лексического материала;

количество продуктивно усвоенного грамматического материала;

степень сложности и количество решаемых коммуникативных задач;

степень самостоятельности в интерпретации явлений межкультурной коммуникации;

степень подготовленности осуществлять речевое и неречевое поведение адекватно социокультурной специфике стран изучаемого языка;

уровень готовности учащихся к самостоятельной деятельности по овладению иностранным языком.

Более высокие требования к владению языковым и речевым материалом при изучении иностранного языка на повышенном уровне обеспечат более высокий уровень формирования у учащихся языковых навыков и речевых умений, что будет выражаться в их способности более качественно решать учебные коммуникативные задачи.

ГЛАВА 2
СОДЕРЖАНИЕ УЧЕБНОГО ПРЕДМЕТА В V КЛАССЕ.
ОСНОВНЫЕ ТРЕБОВАНИЯ К РЕЗУЛЬТАТАМ УЧЕБНОЙ
ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УЧАЩИХСЯ
 105 (175) часов

Сферы общения	Предметно-тематическое содержание	Коммуникативные задачи
		К концу учебного года учащийся должен уметь
Социально-бытовая	Здоровый образ жизни	Рассказать о завтраке, обеде и ужине в семье; расспросить родственника (друга) о завтраке, обеде и ужине в его семье; рассказать о здоровом питании; расспросить собеседника о здоровом питании; рассказать об основных недомоганиях; расспросить собеседника об основных недомоганиях (базовый и повышенный уровни); дать совет о здоровом образе жизни (гигиена, питание, зарядка) (повышенный уровень)
	Город и деревня	Расспросить, как пройти куда-либо; объяснить, как пройти куда-либо; запросить и дать информацию о месте проживания (адрес, телефон); назвать правила безопасного поведения на улицах города или деревни; описать родной город или деревню (базовый и повышенный уровни); рассказать о жизни в городе или сельской местности; расспросить собеседника о жизни в городе или сельской местности (повышенный уровень)
Социально-культурная	Каникулы	Рассказать о своих занятиях на каникулах; расспросить друга о его занятиях на каникулах; рассказать о летнем отдыхе (базовый и повышенный уровни); рассказать о самом ярком впечатлении во время каникул (повышенный уровень)
	Праздники	Рассказать об основных праздниках Республики Беларусь; расспросить собеседника об основных праздниках страны изучаемого языка; поздравить с праздником; ответить на поздравление; назвать традиционные праздничные блюда в своей стране и стране изучаемого языка (базовый и повышенный уровни); сравнить празднование Нового года, Рождества в своей стране и стране изучаемого языка (повышенный уровень)
	Телепередачи	Назвать любимые телепередачи; расспросить о любимых телепередачах; высказать мнение о телепередаче (базовый и повышенный уровни); порекомендовать посмотреть телепередачу и аргументировать свое мнение (повышенный уровень)
	Путешествия	Рассказать о путешествии (место, время, транспорт, впечатления); расспросить о путешествии (место, время, транспорт, впечатления); принять (отклонить) предложение о путешествии (базовый и повышенный уровни); рассказать о путешествии, запомнившемся по книге (фильму) (повышенный уровень)

Социально-познавательная	Мир вокруг нас	Описать природные особенности континентов; назвать страны, в которых говорят на изучаемом иностранном языке (базовый и повышенный уровни); рассказать о животном мире разных континентов; расспросить о животном мире разных континентов (повышенный уровень)
--------------------------	----------------	---

Требования к практическому владению видами речевой деятельности

Восприятие и понимание речи на слух

Учащиеся должны понимать на слух указания педагогического работника, связанные с ведением урока, иноязычные тексты монологического и диалогического характера, построенные на изученном языковом материале, в предъявлении педагогического работника, и в звукозаписи, в темпе, приближенном к естественному, с визуальной опорой.

Виды текстов: сказка, рассказ, рифмовка, стихотворение, песня, диалог.

Длительность звучания текста: 1–1,5 минуты.

Говорение

Диалогическая речь

Учащиеся должны уметь запрашивать и сообщать информацию личного характера.

Виды диалога: диалог-расспрос, диалог-поздравление, диалог – побуждение к действию.

Количество реплик на каждого собеседника: 4–5.

Монологическая речь

Учащиеся должны уметь:

сообщать информацию;

описывать предметы и явления;

кратко пересказывать содержание прочитанного (прослушанного) текста с использованием визуальных опор.

Виды монологического высказывания: сообщение, повествование, описание.

Объем высказывания: не менее 6–8 фраз.

Чтение

Учащиеся должны уметь читать про себя и полностью понимать тексты, содержащие 1–2 % незнакомых слов, не влияющих на понимание.

Объем текста: примерно 1300–2000 печатных знаков с пробелами.

Виды текстов: сказка, рассказ, стихотворение, песня, загадка, скороговорка.

Письменная речь

Учащиеся должны уметь продуцировать несложные виды текстов в соответствии с нормами, принятыми в стране изучаемого языка:

подписывать поздравительную открытку, приглашение;

писать личное письмо в пределах изученной тематики.

Объем текста: не менее 30–40 слов.

Требования к овладению языковым материалом

Английский язык

Фонетика

Ритм английской речи. Интонация перечисления. Интонация побудительных и восклицательных предложений. Интонация формул речевого этикета.

Лексика

Продуктивный минимум: 210–250 лексических единиц.

Рецептивный минимум: 120–180 лексических единиц.

Общий объем продуктивной лексики: 610–650 лексических единиц.

Общий объем рецептивной лексики: 240–300 лексических единиц.

Словообразование: суффиксы имен прилагательных -(i)an, наречий -ly, глаголов -ate.

Указатели времени: this (week), last (year), next (summer).

Грамматика

Грамматический материал для продуктивного усвоения

Морфология

Имя существительное: особые случаи образования множественного числа имен существительных man – men, woman – women, child – children, tooth – teeth, foot – feet, goose – geese, sheep – sheep, mouse – mice. Исчисляемые и неисчисляемые имена существительные.

Артикль: a/an, the (основные значения), значимое отсутствие артикля. Артикль с географическими названиями (улицы, города, страны, континенты).

Имя прилагательное: особые случаи образования степеней сравнения имен прилагательных good, bad.

Местоимение: неопределенные местоимения some, any, no, much, many. Объектный падеж личных местоимений.

Глагол: утвердительная, отрицательная и вопросительная формы глаголов в Past Simple, Future Simple.

Модальные глаголы should (shouldn't) для выражения совета, рекомендации, must (mustn't) для выражения долженствования и запрещения.

Наречие: yesterday, ago, next, tomorrow, today, always, often, sometimes, rarely, never, well, fast.

Предлог: предлоги направления движения to, along, past, over; предлоги места at (home), behind, in front of, between, opposite, next to; предлоги времени in (November), to (quarter to two), past (half past two), at (Easter), on (New Year's Day); by (plane).

Союз: because.

Синтаксис

Порядок слов в предложении.

Сложносочиненное предложение с союзами and, but.

Немецкий язык

Фонетика

Ударение в сложных словах. Отсутствие ударения на служебных словах. Интонация простых распространенных предложений. Интонация побудительных предложений.

Лексика

Продуктивный минимум: 210–250 лексических единиц.

Рецептивный минимум: 120–180 лексических единиц.

Общий объем продуктивной лексики: 610–650 лексических единиц.

Общий объем рецептивной лексики: 240–300 лексических единиц.

Словообразование: суффиксы имен существительных -er, -in для обозначения национальностей, жителей городов, населенных пунктов.

Грамматика

Грамматический материал для продуктивного усвоения

Морфология

Имя существительное: склонение имен существительных во множественном числе в дательном падеже. Исчисляемые и неисчисляемые имена существительные.

Артикль: артикль перед географическими названиями (континенты, страны, города, улицы).

Определенный артикль перед именем собственным, если перед ним стоит определение.

Неопределенный артикль перед именем существительным после безличного оборота *es gibt*.

Местоимение: вопросительное местоимение *welcher (welches, welche)*.

Глагол: возвратные глаголы. Глагол *sein* в простом прошедшем времени *Präteritum Aktiv*. Временная форма прошедшего времени *Perfekt Aktiv*.

Повелительное наклонение.

Предлог: предлоги *durch, für, um*, требующие винительного падежа. Предлоги *zu, mit*, требующие дательного падежа.

Синтаксис

Порядок слов в простом распространенном предложении с дополнением в дательном и винительном падежах; с возвратными глаголами; со сказуемым, выраженным глаголами во временной форме *Perfekt Aktiv* (рамочная конструкция); в побудительных предложениях.

Сложносочиненные предложения с союзом *denn*. Порядок слов в сложносочиненных предложениях.

Грамматический материал для рецептивного усвоения

Морфология

Имя существительное: склонение имен существительных во множественном числе.

Имя прилагательное: склонение имен прилагательных после неопределенного артикля, притяжательных местоимений и местоимения *kein (keine)* в именительном и винительном падежах.

Артикль: неопределенный артикль перед именем существительным после глаголов *suchen, sich wünschen*.

Предлог: предлоги *bis, entlang*, требующие винительного падежа.

Синтаксис

Сложноподчиненные предложения с союзом *weil***. Порядок слов в сложноподчиненных предложениях**.

Французский язык

Фонетика

Различение на слух и четкое произношение всех звуков французского языка. Сцепление и связывание. Интонационная модель повествовательного (утвердительного и отрицательного), побудительного и вопросительного предложений. Интонация формул речевого этикета.

Лексика

Продуктивный минимум: 210–250 лексических единиц.

Рецептивный минимум: 120–180 лексических единиц.

Общий объем продуктивной лексики: 610–650 лексических единиц.

Общий объем рецептивной лексики: 240–300 лексических единиц.

Словообразование: суффиксы имен существительных и прилагательных *-ien, -ienne; -ais, -aise; -aine; -ois, -oise*; приставка глаголов *re-*.

Грамматика

Грамматический материал для продуктивного усвоения

Морфология

Имя существительное: мужской и женский род имен существительных, обозначающих национальность.

Артикль: употребление неопределенного, определенного, частичного артиклей (повторение); артикль перед географическими названиями (страны, континенты); отсутствие артикля в названиях городов; отсутствие артикля при отрицании. Слитный артикль в выражении *avoir mal à ...*.

Имя прилагательное: степени сравнения качественных имен прилагательных (кроме *bon, mauvais*).

Местоимение: неопределенно-личное местоимение *on*; вопросительное местоимение *qui*.

Имя числительное: количественные числительные до 1000; порядковые числительные свыше 100.

Глагол: *le présent* глаголов I, II, III групп; прошедшее сложное время *le passé composé* с глаголами *avoir* и *être* (кроме возвратных); прошедшее незаконченное время *l'imparfait*. Повелительное наклонение.

Наречие: наречия *hier, aujourd'hui, demain; d'abord, ensuite, puis, enfin*. Вопросительные наречия *où, d'où, quand, pourquoi, comment, combien*.

Предлог: предлоги места и направления движения; предлоги *en/à* для обозначения способа передвижения.

Синтаксис

Порядок слов в вопросительном предложении с простой и сложной инверсией (общий вопрос; вопрос к одушевленному подлежащему; вопрос к обстоятельству).

Грамматический материал для рецептивного усвоения

Глагол: ближайшее будущее время *le futur proche*; ближайшее прошедшее время *le passé récent*.

Будущее простое время *le futur simple* глаголов I и II групп*.

Имя прилагательное: степени сравнения имен прилагательных *bon, mauvais**.

Предлог: употребление предлога *de* после слов, обозначающих количество*.

Испанский язык

Фонетика

Интонация побудительных и восклицательных предложений.

Лексика

Продуктивный минимум: 210–250 лексических единиц.

Рецептивный минимум: 120–180 лексических единиц.

Общий объем продуктивной лексики: 610–650 лексических единиц.

Общий объем рецептивной лексики: 240–300 лексических единиц.

Словообразование: приставки *re-, in-(im-), des-*.

Грамматика

Грамматический материал для продуктивного усвоения

Морфология

Глагол: *presente de indicativo* знаменательных глаголов.

Повелительное наклонение *modo imperativo* (утвердительная форма *tú, vosotros*).

Наречие: наречия *ya, todavía, jamás, nunca, siempre, a veces*.

Синтаксис

Восклицательные и побудительные предложения.

Грамматический материал для рецептивного усвоения

Морфология

Глагол: *pretérito perfecto de indicativo, pretérito imperfecto de indicativo, pretérito indefinido**.

Употребление форм *participio pasado* в функции определения**.

Синтаксис

Сложносочиненные предложения с союзами *pero, y*.

Китайский язык

Требования к практическому владению видами речевой деятельности

Восприятие и понимание речи на слух

Учащиеся должны понимать на слух указания педагогического работника, связанные с ведением урока, и иноязычные тексты монологического и диалогического характера, построенные на изученном языковом материале, в предъявлении педагогического работника, и в звукозаписи, в темпе, приближенном к естественному, с визуальной опорой.

Виды текстов: сказка, рассказ, рифмовка, стихотворение, песня, диалог.

Длительность звучания текста: 1–1,5 минуты.

Говорение

Диалогическая речь

Учащиеся должны уметь запросить и сообщить информацию, определяемую предметно-тематическим содержанием общения.

Виды диалога: диалог-расспрос, диалог-поздравление, диалог – побуждение к действию.

Количество реплик на каждого собеседника: 4–5.

Монологическая речь

Учащиеся должны уметь:

сообщать информацию;

описывать предметы и явления;

кратко пересказывать содержание прочитанного (прослушанного) текста с использованием визуальной опоры.

Виды монологического высказывания: сообщение, повествование, описание.

Объем высказывания: 6–8 фраз.

Чтение

Учащиеся должны уметь читать про себя тексты, написанные с помощью иероглифов, понимать основное содержание и выделять отдельные детали прочитанного.

Объем текста – 0,3 страницы.

Учащиеся должны уметь читать иероглифы (100–200 единиц) и простые предложения, написанные иероглифами.

Виды текстов: сказка, рассказ, стихотворение, песня, загадка, скороговорка.

Письменная речь

Учащиеся должны уметь продуцировать несложные виды текстов, написанные с помощью транскрипционных знаков, в соответствии с нормами, принятыми в стране изучаемого языка:

подписать поздравительную открытку, приглашение;

писать личное письмо в пределах изученной тематики.

Объем текста: 30–40 слов.

Учащиеся должны уметь писать иероглифы (80–160 единиц) и простые предложения, написанные иероглифами.

Требования к овладению языковым материалом

Фонетика

Произнесение следующих подряд слогов третьего тона. Изменение тона числительного. Интонация перечисления. Интонация побудительных и восклицательных предложений. Интонация формул речевого этикета.

Лексика

Продуктивный минимум: 210–250 лексических единиц.

Рецептивный минимум: 120–180 лексических единиц.

Общий объем продуктивной лексики: 610–650 лексических единиц.

Общий объем рецептивной лексики: 240–300 лексических единиц.

Грамматика

Грамматический материал для продуктивного усвоения

Морфология

Имя числительное: числительные от 50 до 100.

Местоимение: указательные местоимения **这** и **那** в сочетании со счетными словами.

Глагол: показатель настоящего времени **在**.

Наречие: **太, 很, 不, 真, 多, 少, 很多, 很少, 不多, 不少, 附近, 只**.

Послелог: **外边**.

Синтаксис

Предложения, обозначающие расположение предметов в пространстве, **(在) ...上有/是..., ...在...上**.

Предложения наличия с глаголом **有**.

Выражение последовательности действий с помощью наречий **先...然后**.

Глагольное дополнение состояния **(...得...)**.

Специальные вопросы с вопросительными словами **为什么?, 怎么?**.

Альтернативный вопрос с союзом **还是**.

Вопросительные предложения с уточняющими выражениями **好吗?, ...怎么样?**

Побудительные предложения с частицей **...吧...! или 让...吧...!**

Конструкция **越来越**.

Конструкции **从来没...过, 以前...过, 从...开始**.

Конструкция **如果...那就**.

ГЛАВА 3

СОДЕРЖАНИЕ УЧЕБНОГО ПРЕДМЕТА В VI КЛАССЕ.
ОСНОВНЫЕ ТРЕБОВАНИЯ К РЕЗУЛЬТАТАМ УЧЕБНОЙ
ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УЧАЩИХСЯ

105 (175) часов

Сфера общения	Предметно-тематическое содержание	Коммуникативные задачи
		К концу учебного года учащийся должен уметь
Социально-бытовая	Еда	Запросить и дать информацию о продуктах в магазине и на рынке (цена, вес, количество); заказать, оплатить еду в кафе; предложить рецепт любимого блюда (базовый и повышенный уровни); рассказать о национальных блюдах Республики Беларусь; расспросить о национальных блюдах страны изучаемого языка (повышенный уровень)

	Помощь по дому	Рассказать о своих домашних обязанностях; расспросить о домашних обязанностях (зарубежного) собеседника; назвать бытовую технику и объяснить ее назначение; описать свою комнату, квартиру (свой дом) (базовый и повышенный уровни); рассказать о преимуществах использования бытовой техники; рассказать о распределении домашних обязанностей в семье; выразить свое отношение к выполнению домашних обязанностей (повышенный уровень)
Учебно-трудовая	Школа	Описать свою школу (здание, кабинеты, площадки); рассказать о правилах поведения в школе; сообщить о распорядке работы своей школы; расспросить (зарубежного) собеседника о распорядке работы школы (базовый и повышенный уровни); сравнить правила поведения в школах Республики Беларусь и в школах страны изучаемого языка; сравнить распорядок работы школ в Республике Беларусь и школ в стране изучаемого языка (повышенный уровень)
Социально-культурная	Фильмы. Книги	Предложить другу пойти в кино (библиотеку); принять или отклонить предложение; расспросить о просмотренном фильме (прочитанной книге); высказать свое мнение о фильме (книге) (базовый и повышенный уровни); рассказать о любимом актере (писателе); выразить свое мнение о персонаже фильма (книги) и обосновать его (повышенный уровень)
	Любимые занятия	Рассказать о своих увлечениях; расспросить собеседника о его увлечениях (базовый и повышенный уровни); высказать свое отношение к различным хобби; рассказать о любимых занятиях членов семьи (друзей) (повышенный уровень)
Социально-познавательная	Республика Беларусь и страны изучаемого языка	Описать географическое положение Республики Беларусь; рассказать о национальных символах Республики Беларусь; расспросить о географическом положении страны изучаемого языка; расспросить о национальных символах страны изучаемого языка (базовый и повышенный уровни); сравнить природные особенности Республики Беларусь и стран изучаемого языка; рассказать о достопримечательностях Республики Беларусь (повышенный уровень)
	Природа	Рассказать о природе Республики Беларусь; описать животных (растения), нуждающихся в защите; объяснить необходимость защиты животных (растений) (базовый и повышенный уровни); сравнить животный и растительный мир Республики Беларусь и страны изучаемого языка (повышенный уровень)

Требования к практическому владению видами речевой деятельности

Восприятие и понимание речи на слух

Учащиеся должны понимать на слух иноязычные тексты монологического и диалогического характера, предъявляемые педагогическим работником и в звукозаписи, в естественном темпе, с вербальной опорой, с разной полнотой и точностью проникновения в их содержание:

выделять основную информацию в текстах, содержащих 1 % незнакомых слов, не влияющих на понимание;

относительно полно понимать тексты, построенные на изученном языковом материале;

выборочно понимать необходимую (интересующую) учащимся информацию.

Виды текстов: сказка, рассказ, стихотворение, песня, легенда, диалог.

Длительность звучания текста: 1–1,5 минуты.

Говорение

Диалогическая речь

Учащиеся должны уметь:

запрашивать и сообщать информацию, определяемую предметно-тематическим содержанием общения;

принимать предложение либо отклонять его.

Виды диалога: диалог-расспрос, диалог – обмен мнениями, диалог – побуждение к действию.

Количество реплик на каждого собеседника: 5–6.

Монологическая речь

Учащиеся должны уметь:

описывать предметы и явления; сообщать информацию, включая описание;

кратко пересказывать содержание прочитанного (прослушанного) текста.

Виды монологических высказываний: описание, сообщение, повествование.

Примерный объем высказывания: не менее 6–9 фраз.

Чтение

Учащиеся должны понимать тексты с разной полнотой и точностью проникновения в их содержание в зависимости от вида чтения:

понимать основное содержание адаптированных художественных и научно-популярных текстов (ознакомительное чтение);

полностью понимать содержание адаптированных художественных и научно-популярных текстов (изучающее чтение);

находить в текстах необходимую (интересующую) учащимся информацию (просмотровое, поисковое чтение).

Тексты, предназначенные для понимания основного содержания, могут включать до 2–3 % незнакомых слов, не препятствующих пониманию. Объем текста: примерно 1700–2500 печатных знаков с пробелами.

Тексты, ориентированные на полное понимание, могут включать до 1–2 % незнакомых слов, раскрытие значения которых возможно при использовании двуязычного словаря. Объем текста: 1300–2000 печатных знаков с пробелами.

Виды текстов: рассказ, стихотворение, личное письмо, статья из детского журнала, меню, школьное расписание, киноафиша, аннотация.

Письменная речь

Учащиеся должны уметь продуцировать несложные виды письменных текстов в соответствии с нормами, принятыми в стране изучаемого языка:

составить меню;

писать личное письмо в пределах изученной тематики;

сообщать в анкете основные сведения личного характера.

Объем текста: не менее 45–60 слов.

Требования к овладению языковым материалом

Английский язык

Фонетика

Ассимиляция звуков. Интонация общих, специальных, альтернативных и разделительных вопросов.

Лексика

Продуктивный минимум: 210–250 лексических единиц.

Рецептивный минимум: 150–250 лексических единиц.

Общий объем продуктивной лексики: 820–900 лексических единиц.

Общий объем рецептивной лексики: 390–550 лексических единиц.

Словообразование: суффиксы имен прилагательных -y, -ful, -ous, -al.

Грамматика

Грамматический материал для продуктивного усвоения

Морфология

Имя существительное: особые случаи образования множественного числа имен существительных deer, fish, bison, species, life – lives, leaf – leaves, wolf – wolves.

Артикль: артикль с названиями продуктов питания, блюд, приемов пищи. Артикль с географическими названиями (реки, озера, моря, океаны, горы).

Имя числительное: hundred, thousand, million.

Местоимение: неопределенные местоимения few, little. Производные неопределенных местоимений some, any, no. Вопросительные местоимения what, who, where, when, why, how.

Глагол: утвердительная, отрицательная и вопросительная формы глаголов в Present Perfect, Past Continuous. Модальный глагол to have to для выражения вынужденной необходимости.

Наречие: ever, never, just, already, yet, so, such.

Предлог: from ... to.

Союз: while.

Синтаксис

Структура общего, альтернативного и специального вопросов.

Сравнительные предложения с союзом than.

Сложноподчиненные предложения с придаточными предложениями причины с союзом because.

Грамматический материал для рецептивного усвоения

Морфология

Глагол: утвердительная, отрицательная и вопросительная формы глаголов в Present Simple Passive.

Сравнение употребления времен Present Perfect и Past Simple*.

Немецкий язык

Фонетика

Интонация сложносочиненных предложений. Ударение в глаголах с отделяемыми и неотделяемыми приставками. Интонация простых распространенных предложений с глаголами с отделяемой приставкой.

Лексика

Продуктивный минимум: 210–250 лексических единиц.

Рецептивный минимум: 150–250 лексических единиц.

Общий объем продуктивной лексики: 820–900 лексических единиц.

Общий объем рецептивной лексики: 390–550 лексических единиц.

Словообразование: суффиксы имен существительных женского рода -e, -ie, -ung, -heit, -keit, -ik, -schaft.

Отделяемые приставки глаголов ab-, an-, auf-, aus-, ein-, mit-, vor-, zurück-, zu-; неотделяемые приставки глаголов be-, ge-, er-, ver-.

Суффиксы имен существительных женского рода -ei, -ur, -tät, -tion*.

Грамматика

Грамматический материал для продуктивного усвоения

Морфология

Имя существительное: род имен существительных (определение по формальным признакам): женский род – лица женского пола и их профессии на -in, отглагольные имена существительные с суффиксом -t, названия деревьев и цветов (исключение der Ahorn); имена существительные с другими суффиксами (см. «Лексика»).

Склонение имен существительных женского рода.

Множественное число имен существительных женского рода.

Артикль: отсутствие артикля перед именем существительным, обозначающим вещество без указания конкретного количества; перед абстрактным именем существительным; перед вещественным именем существительным с указанием единицы измерения.

Местоимение: неопределенно-личное местоимение man.

Глагол: модальный глагол dürfen для выражения разрешения, вежливой просьбы, запрещения.

Формы глаголов с отделяемыми и неотделяемыми приставками. Временная форма простого прошедшего времени Präteritum Aktiv.

Предлог: предлоги места vor, hinter, über, unter, neben, zwischen, требующие дательного или винительного падежа. Предлоги aus, nach, требующие дательного падежа.

Синтаксис

Сложносочиненные предложения с союзами und, aber, oder. Порядок слов в сложносочиненных предложениях.

Грамматический материал для рецептивного усвоения

Морфология

Глагол: модальный глагол sollen для выражения долга, обязанности*.

Глаголы с неотделяемыми приставками ent-, emp-, miss-, zer-**.

Временная форма будущего времени Futurum I Aktiv*.

Французский язык

Фонетика

Интонация сложносочиненных предложений. Интонация сложноподчиненных предложений.

Лексика

Продуктивный минимум: 210–250 лексических единиц.

Рецептивный минимум: 150–250 лексических единиц.

Общий объем продуктивной лексики: 820–900 лексических единиц.

Общий объем рецептивной лексики: 390–550 лексических единиц.

Словообразование: приставки глаголов dé-, dés-, pré-.

Грамматика

Грамматический материал для продуктивного усвоения

Морфология

Имя существительное: имена существительные мужского и женского рода в единственном и множественном числе.

Артикль: разные случаи употребления определенного, неопределенного, частичного артиклей (повторение); замена артикля предлогом *de* после существительных, обозначающих количество, и в отрицательном предложении. Употребление предлога *de* после количественных имен числительных *un million d'héctares, un milliard d'habitants*.

Имя прилагательное: степени сравнения имен прилагательных *bon, mauvais*; формы имен прилагательных *beau (bel) – belle, vieux (vieil) – vieille, nouveau (nouvel) – nouvelle*.

Местоимение: относительные местоимения *qui, que*.

Имя числительное: количественные числительные свыше 1000.

Глагол: будущее простое время *le futur simple* глаголов I, II и III групп; ближайшее будущее время *le futur proche* и ближайшее прошедшее время *le passé récent*; прошедшее законченное время *le passé composé* возвратных глаголов; сравнение употребления времен *le passé composé* и *l'imparfait*.

Союз: *et, ou, mais, parce que, comme*.

Синтаксис

Сложносочиненные предложения с союзами *et, ou, mais*. Сложноподчиненные предложения с придаточными определительными и придаточными причины.

Грамматический материал для рецептивного усвоения

Морфология

Глагол: страдательный залог в *présent**.

Местоимение: употребление местоимения *en* в конструкциях *il m'en faut (deux); il y en a (deux), nous en avons (deux)*.

Частица: различие в употреблении утвердительных частиц *oui* и *si**.

Испанский язык

Фонетика

Интонация сложноподчиненных предложений.

Лексика

Продуктивный минимум: 210–250 лексических единиц.

Рецептивный минимум: 150–250 лексических единиц.

Общий объем продуктивной лексики: 820–900 лексических единиц.

Общий объем рецептивной лексики: 390–550 лексических единиц.

Словообразование: суффиксы имен прилагательных *-able, -ible*; суффиксы имен существительных *-ismo, -dad, -tad, -eza, -ura*.

Грамматика

Грамматический материал для продуктивного усвоения

Морфология

Глагол: знаменательные глаголы в *pretérito indefinido, pretérito imperfecto de indicativo*.

Будущее время *futuro simple*.

Конструкции *empezar a + infinitivo, terminar de + infinitivo*.

Повелительное наклонение *modo imperativo, afirmativo (tú, vosotros)*.

Местоимение: личные местоимения в качестве прямого и косвенного дополнений.

Имя числительное: количественные числительные свыше 100.

Союзы: *que, si*.

Синтаксис

Сложноподчиненные предложения с придаточными дополнительными и условными предложениями I типа.

Грамматический материал для рецептивного усвоения

Морфология

Глагол: pluscuamperfecto de indicativo.

Употребление форм participio pasado в функции определения*.

Страдательный залог voz pasiva*.

Конструкция al + infinitivo.

Герундий: gerundio simple. Конструкция estar + gerundio simple.

Китайский язык

Требования к практическому владению видами речевой деятельности

Восприятие и понимание речи на слух

Учащиеся должны понимать на слух иноязычные тексты монологического и диалогического характера, предъявляемые педагогическим работником и в звукозаписи, в естественном темпе, с вербальной опорой, с разной полнотой и точностью проникновения в их содержание:

выделять основную информацию в текстах, содержащих 1 % незнакомых слов, не влияющих на понимание;

относительно полно понимать тексты, построенные на изученном языковом материале;

выборочно понимать необходимую (интересующую) учащихся информацию.

Виды текстов: сказка, рассказ, стихотворение, песня, легенда, диалог.

Длительность звучания текста: 1–1,5 минуты.

Говорение

Диалогическая речь

Учащиеся должны уметь запросить и сообщить информацию, определяемую предметно-тематическим содержанием общения.

Виды диалога: диалог-расспрос, диалог – обмен мнениями, диалог – побуждение к действию.

Количество реплик на каждого собеседника: 5–6.

Монологическая речь

Учащиеся должны уметь:

описывать предметы и явления, включая элементы сравнения;

сообщать информацию, включая описания и сравнения;

кратко пересказывать содержание прочитанного (прослушанного) текста.

Виды монологического высказывания: описание, сообщение, повествование.

Примерный объем высказывания: не менее 6–9 фраз.

Чтение

Учащиеся должны понимать тексты, написанные с помощью иероглифов, с разной полнотой и точностью проникновения в их содержание в зависимости от вида чтения:

понимать основное содержание текстов (ознакомительное чтение);

относительно полно понимать содержание текстов (изучающее чтение);

находить в текстах необходимую (интересующую) учащихся информацию (поисковое, просмотровое чтение).

Объем текста, предназначенного для понимания основного содержания: 0,5 страницы.

Объем текста, ориентированного на относительно полное понимание: 0,3–0,5 страницы.

Учащиеся должны уметь:

читать иероглифы (150–350 единиц), предложения и тексты (объем до 0,2 страницы), написанные иероглифами.

Виды текстов: рассказ, стихотворение, личное письмо, статья из детского журнала, меню, школьное расписание, киноафиша, аннотация.

Письменная речь

Учащиеся должны уметь продуцировать несложные виды письменных текстов, написанных в соответствии с нормами, принятыми в стране изучаемого языка:

составить меню;

писать личное письмо в пределах изученной тематики;

сообщать в анкете основные сведения личного характера.

Объем текста: 45–60 слов.

Учащиеся должны уметь писать иероглифы (100–260 единиц), предложения и тексты (объем до 0,2 страницы), написанные иероглифами.

Требования к овладению языковым материалом

Фонетика

Интонация общего вопроса в утвердительно-отрицательной форме.

Интонация специальных вопросов.

Интонация вопроса с частицей 呢.

Лексика

Продуктивный минимум: 210–250 лексических единиц.

Рецептивный минимум: 150–250 лексических единиц.

Общий объем продуктивной лексики: 820–900 лексических единиц.

Общий объем рецептивной лексики: 390–550 лексических единиц.

Грамматика

Грамматический материал для продуктивного усвоения

Морфология

Счетные слова 部, 片, 座, 套, 首, 头, 群, 匹.

Имя числительное: числительные от 100 до 1000. Префикс порядковых числительных 第.

Имя прилагательное: образование степени сравнения имен прилагательных с помощью сравнительных конструкций: ...比... с дополнением меры и степени (一点儿, 多了, 得多, 极了), ...比... с дополнением количества, 跟...一样, 像...一样, ...比... в предложениях с глагольным сказуемым (1).

Местоимение: указательные местоимения 这些, 那些.

Глагол: 过 и 了. Отрицательная и вопросительная формы прошедшего времени.

Модальные глаголы 应该, 能, 可以, 要, 愿意. Модальный глагол 要 для выражения будущего времени.

Наречие: наречия частотности 总是, 经常, 有时, 从来(不). Наречие 还. Наречия 非常, 特别, 挺, 最, 更. 又 и 再.

Послелог: 北边, 南边, 西边, 东边.

Союз: 或者, 但是, 可是.

Синтаксис

Дополнения кратности 遍, 次.

Предложения с именным сказуемым без связки 是.

- Предложения с глагольным сказуемым.
 Предложения с глаголом-связкой 是.
 Предложения с глаголом 有.
 Предложения с одним дополнением.
 Предложения с модальным глаголом и глаголом 喜欢.
 Многоглагольные предложения (цели).
 Предложения с качественным сказуемым.
 Вопрос с частицей 呢.
 Специальный вопрос с 几, 几个, 多少.
 Предложения, обозначающие расположение в пространстве (在)...上有一个 .../是....
 Структура предложения с дополнением длительности.
 Общий вопрос в утвердительно-отрицательной форме.
 Специальные вопросы с вопросительными словами 哪儿? 多少? 多长时间?
 怎么? 怎么样?
 Краткие ответы на общие вопросы.
 Конструкции 一边...一边, 每天都..., 跟...一起..., ...极了, 因为...所以, 一点儿, 有一会儿, 一些, 有的...有的....

Грамматический материал для рецептивного усвоения

- Синтаксис
 Конструкции 用...做..., ...对...有/没有好处, 坐/骑...去/走, 往/前...走/拐, ...离...远/近, 从...回/到/去/来.

ГЛАВА 4
СОДЕРЖАНИЕ УЧЕБНОГО ПРЕДМЕТА В VII КЛАССЕ.
ОСНОВНЫЕ ТРЕБОВАНИЯ К РЕЗУЛЬТАТАМ УЧЕБНОЙ
ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УЧАЩИХСЯ

105 (175) часов

Сфера общения	Предметно-тематическое содержание	Коммуникативные задачи
		К концу учебного года учащийся должен уметь
Социально-бытовая	Внешность и характер	Описать внешность человека и его характер; расспросить о внешности и характере друга (членов семьи); высказать и аргументировать свое мнение по поводу характера человека; высказать комплимент по поводу внешности (базовый и повышенный уровни); обсудить характер героя фильма (книги) (повышенный уровень)
	Покупки	Рассказать о различных магазинах в Республике Беларусь; расспросить о магазинах в стране изучаемого языка; запросить и сообщить информацию при покупке непродовольственных товаров (базовый и повышенный уровни); дать совет при выборе покупки; рассказать о своем отношении к покупкам (повышенный уровень)
	Друзья	Рассказать о своих друзьях и знакомых (внешность, характер, любимые занятия); рассказать историю знакомства с другом (базовый и повышенный уровни); расспросить собеседника о его друзьях; высказать мнение о настоящей дружбе, аргументируя свою точку зрения (повышенный уровень)

	Жизнь в городе и деревне	Описать город или деревню; расспросить собеседника о преимуществах/недостатках его места жительства; спросить и объяснить дорогу (базовый и повышенный уровни); провести экскурсию по своему городу или деревне; сравнить жизнь в городской и сельской местности (повышенный уровень)
Учебно-трудовая	Урок иностранного языка	Выразить свое отношение к изучению иностранного языка; рассказать об уроке иностранного языка; обосновать важность изучения иностранного языка (базовый и повышенный уровни); обсудить способы изучения иностранного языка; расспросить о выполнении домашнего задания по иностранному языку (повышенный уровень)
Социально-культурная	Спорт	Рассказать о популярных видах спорта; рассказать о выдающихся спортсменах Республики Беларусь; расспросить собеседника о выдающихся спортсменах страны изучаемого языка; расспросить собеседника об индивидуальных занятиях спортом (базовый и повышенный уровни); выразить свое отношение к занятиям спортом и аргументировать его; дать советы по поддержанию физической формы; рассказать об истории Олимпийских игр (о крупнейших спортивных соревнованиях) (повышенный уровень)
Социально-познавательная	Путешествие по разным странам	Высказать и аргументировать свое отношение к путешествию различными видами транспорта; заказать (купить) билет на автобус (поезд, самолет); рассказать о своем реальном (воображаемом) путешествии; обсудить маршрут путешествия (базовый и повышенный уровни); поделиться впечатлениями о путешествии; порекомендовать посетить страну/город (повышенный уровень)

Требования к практическому владению видами речевой деятельности

Восприятие и понимание речи на слух

Учащиеся должны понимать на слух иноязычные тексты монологического и диалогического характера, предъявляемые педагогическим работником и в звуко- или видеозаписи, в естественном темпе, с вербальной опорой, с разной полнотой и точностью проникновения в их содержание:

выделять основную информацию в текстах, содержащих 1–2 % незнакомых слов, не влияющих на понимание;

относительно полно понимать тексты, содержащие 1 % незнакомых слов, значение которых можно понять с помощью языковой или контекстуальной догадки;

выборочно понимать необходимую (интересующую) учащихся информацию.

Виды текстов: рассказ, стихотворение, песня, легенда, объявление, фрагмент видеофильма, диалог.

Длительность звучания текста: 1,5–2 минуты.

Говорение

Диалогическая речь

Учащиеся должны уметь:

запрашивать и сообщать информацию, определяемую предметно-тематическим содержанием общения;

выражать свое мнение и узнавать отношение собеседника к полученной информации;

давать эмоциональную оценку.

Виды диалогов: диалог-расспрос, диалог – обмен мнениями, диалог – побуждение к действию.

Количество реплик на каждого собеседника: 5–6.

Монологическая речь

Учащиеся должны уметь:

описывать и сравнивать предметы и явления;

рассказывать об услышанном, прочитанном и увиденном;

сообщать информацию, сочетая описание, повествование и сравнение.

Виды монологического высказывания: описание, сообщение, повествование, сравнение.

Объем высказывания: не менее 8–10 фраз.

Чтение

Учащиеся должны понимать тексты с разной полнотой и точностью проникновения в их содержание в зависимости от вида чтения:

понимать основное содержание частично адаптированных художественных и научно-популярных текстов (ознакомительное чтение);

относительно полно понимать содержание частично адаптированных художественных и научно-популярных текстов (изучающее чтение);

находить в текстах необходимую (интересующую) учащимся информацию (просмотровое, поисковое);

устанавливать причинно-следственные связи между фактами текста и событиями.

Тексты, предназначенные для понимания основного содержания, могут включать до 2–3 % незнакомых слов, не препятствующих пониманию. Объем текста: примерно 2200–3000 печатных знаков с пробелами.

Тексты, ориентированные на относительно полное понимание, могут включать 1–2 % незнакомых слов, раскрытие значения которых возможно при использовании двуязычного словаря. Объем текста: примерно 1700–2500 печатных знаков с пробелами.

Виды текстов: рассказ, стихотворение, биография, статья из журнала, приглашение, список покупок, e-mail, туристическая брошюра.

Письменная речь

Учащиеся должны уметь продуцировать несложные виды письменных текстов в соответствии с нормами, принятыми в стране изучаемого языка:

писать личное письмо в пределах изученной тематики, в том числе e-mail;

кратко излагать содержание прочитанного текста.

Объем текста: не менее 60–80 слов.

Требования к овладению языковым материалом

Английский язык

Фонетика

Ударение в предложении (значимые и служебные части речи). Ударение в многосложных словах.

Лексика

Продуктивный минимум: 230–280 лексических единиц.

Рецептивный минимум: 150–260 лексических единиц.

Общий объем продуктивной лексики: 1050–1180 лексических единиц.

Общий объем рецептивной лексики: 540–810 лексических единиц.

Словообразование: суффиксы имен существительных -ness; имен прилагательных -less, -ly; приставка глаголов re-; составные имена прилагательные (kind-hearted).

Грамматика

Грамматический материал для продуктивного усвоения

Морфология

Имя существительное: имена существительные, употребляемые только в единственном (advice, money, knowledge) или множественном числе (trousers, outskirts, cattle, clothes); имена существительные в единственном числе, имеющие форму множественного числа (gymnastics, athletics).

Артикль: артикль с названиями видов спорта и спортивных соревнований, с названиями достопримечательностей (театров, кинотеатров, музеев, отелей, аэропортов, парков, площадей).

Имя числительное: субстантивированные числительные (hundreds of (books)).

Местоимение: неопределенные местоимения neither, either, none.

Глагол: утвердительная, отрицательная и вопросительная формы глаголов в Present Perfect Continuous; глаголы в Present Simple, Present Continuous для выражения действий в будущем; выражение привычных действий в прошлом с помощью used to.

Модальные глаголы: сравнение употребления to have to – must; употребление could, to be able to для выражения возможности или способности выполнения действий в прошлом.

Наречие: too + имя прилагательное, имя прилагательное + enough. Предлог: for (two years), since, before, after, till, until.

Союз: if, in case, when.

Синтаксис

Сложноподчиненные предложения с придаточными условия и времени.

Грамматический материал для рецептивного усвоения

Морфология

Имя прилагательное: усиление степеней сравнения имен прилагательных a lot, far, much (longer), slightly, a bit, a little (faster)*.

Глагол: утвердительная, отрицательная и вопросительная формы глаголов в Past Simple Passive, Future Simple Passive.

Герундий: герундий в функции подлежащего, дополнения и части сказуемого*.

Синтаксис

Краткие структуры согласия (So do I.); несогласия (Neither do I.)*

Немецкий язык

Фонетика

Ударение в иноязычных словах. Интонационное оформление сложных предложений.

Лексика

Продуктивный минимум: 230–280 лексических единиц.

Рецептивный минимум: 150–260 лексических единиц.

Общий объем продуктивной лексики: 1050–1180 лексических единиц.

Общий объем рецептивной лексики: 540–810 лексических единиц.

Словообразование: суффиксы имен существительных мужского рода -er, -ler, -ing; суффиксы имен прилагательных -ig, -lich; имя прилагательное + имя прилагательное.

Суффиксы имен существительных мужского рода -ant, -at, -ent, -it, -ist, -nom, -soph*.

Грамматика

Грамматический материал для продуктивного усвоения

Морфология

Имя существительное: род имен существительных (определение по формальным признакам): мужской род – отглагольные имена существительные; имена существительные с суффиксами мужского рода (см. «Лексика»). Склонение имен существительных мужского рода. Множественное число имен существительных мужского рода.

Артикль: определенный артикль, если перед именем существительным стоит порядковое числительное или имя прилагательное в превосходной степени.

Имя прилагательное: склонение имен прилагательных после неопределенного артикля, притяжательных местоимений и отрицательного местоимения *kein*.

Степени сравнения имен прилагательных. Особые случаи образования степеней сравнения имен прилагательных *gut, hoch, nah*.

Имя числительное: количественные и порядковые числительные свыше 100.

Местоимение: указательные местоимения *dieser (dieses, diese); jener (jenes, jene)*; неопределенное местоимение *jeder (jedes, jede)*.

Глагол: модальный глагол *sollen* для выражения запроса, поручения, сомнения в вопросительных предложениях.

Наречие: особые случаи образования степеней сравнения наречий *gern, oft, viel*.

Предлог: предлог *ohne*, требующий винительного падежа.

Синтаксис

Сложноподчиненные предложения: порядок слов в придаточных предложениях; придаточные дополнительные предложения с союзами *dass, ob*.

Сложносочиненные предложения с наречиями *dann, danach, darum, deshalb*, выступающими в роли сочинительных союзов.

Сравнительная конструкция «*wie, als* + имя существительное».

Грамматический материал для рецептивного усвоения

Морфология

Имя прилагательное: склонение имен прилагательных после определенного артикля *der (die, das)*, местоимений *dieser (dieses, diese); jener (jenes, jene); jeder (jedes, jede)*.

Глагол: модальный глагол *sollte* для выражения совета**.

Предлог: предлог *gegen*, требующий винительного падежа*.

Синтаксис

Сложноподчиненные предложения: придаточные дополнительные предложения с союзами (союзными словами) *wer, was, woher, wann, wohin, wie, wo*.

Предложения с двойным союзом *nicht nur ... sondern auch*.

Würde + *Infinitiv* для выражения вежливого предложения, просьбы, совета, рекомендации.

Французский язык

Фонетика

Фразовое ударение.

Лексика

Продуктивный минимум: 230–280 лексических единиц.

Рецептивный минимум: 150–260 лексических единиц.

Общий объем продуктивной лексики: 1050–1180 лексических единиц.

Общий объем рецептивной лексики: 540–810 лексических единиц.

Словообразование: суффиксы имен существительных *-té, -iste, -ment, -ssion, -tion*.

Грамматика

Грамматический материал для продуктивного усвоения

Морфология

Имя существительное: мужской и женский род имен существительных. Множественное число имен существительных.

Артикль: частичный артикль в словосочетании *faire du sport*; случаи отсутствия артикля.

Имя прилагательное: особые формы женского рода имен прилагательных *grosse, rousse, basse, épaisse, fraîche, longue; franche, gentille, jalouse, sotté, maligne*. Особенности правописания имен прилагательных, обозначающих цвет (*les yeux marron, les cheveux châtain clair*).

Местоимение: личные местоимения в функции прямого (*me, te, le, la, nous, vous, les*) и косвенного (*me, te, lui, nous, vous, leur*) дополнений; сложные формы вопросительных местоимений *lequel (laquelle)*; простые и сложные формы указательных местоимений.

Глагол: повелительное наклонение. Способы выражения будущего времени *le futur simple, le futur proche*. Способы выражения прошедшего времени *le passé récent, le passé composé, l'imparfait* (повторение).

Наречие: степени сравнения наречий; наречия места *en, y*. Место наречия в предложении.

Предлог: предлоги времени и места (повторение). Управление глаголов.

Синтаксис

Сложноподчиненные предложения с придаточными обстоятельными.

Грамматический материал для рецептивного усвоения

Морфология

Имя прилагательное: неопределенные имена прилагательные *chaque, tout(-e); quelques, plusieurs, certains(-es), certain(e)**.

Имя числительное: особые случаи употребления количественных и порядковых числительных*.

Синтаксис

Вопросительные предложения с вопросительными словами *quel(le)* и *comment**.

Испанский язык

Фонетика

Интонация сложносочиненных, сложноподчиненных, вопросительных и восклицательных предложений.

Лексика

Продуктивный минимум: 230–280 лексических единиц.

Рецептивный минимум: 150–260 лексических единиц.

Общий объем продуктивной лексики: 1050–1180 лексических единиц.

Общий объем рецептивной лексики: 540–810 лексических единиц.

Словообразование: суффиксы имен существительных *-ción (-sión, -ión)*; приставка *anti-**.

Грамматика

Грамматический материал для продуктивного усвоения

Морфология

Глагол: систематизация группы настоящих и прошедших времен глагола.

Сослагательное наклонение *presente de subjuntivo*.

Повелительное наклонение *modo imperativo (imperativo afirmativo, imperativo negativo)*.

Условное наклонение *modo potencial (condicional) simple*.

Синтаксис
Сложноподчиненные предложения с придаточными предложениями (дополнительными, подлежащими).

Грамматический материал для рецептивного усвоения

Морфология

Местоимение: отрицательные и неопределенные местоимения*.

Синтаксис

Сложноподчиненные предложения с придаточными предложениями времени и цели*.

Китайский язык

Требования к практическому владению видами речевой деятельности

Восприятие и понимание речи на слух

Учащиеся должны понимать на слух иноязычные тексты монологического и диалогического характера, предъявляемые педагогическим работником в звукозаписи, в естественном темпе, с вербальной опорой, с разной полнотой и точностью проникновения в их содержание:

выделять основную информацию в текстах, содержащих 1–2 % незнакомых слов, не влияющих на понимание;

относительно полно понимать тексты, содержащие 1 % незнакомых слов, значение которых можно понять с помощью языковой или контекстуальной догадки;

выборочно понимать необходимую (интересующую) учащихся информацию.

Виды текстов: рассказ, стихотворение, песня, легенда, объявление, фрагмент видеофильма, диалог.

Длительность звучания текста: 1,5–2 минуты.

Говорение

Диалогическая речь

Учащиеся должны уметь:

запрашивать и сообщать информацию, определяемую предметно-тематическим содержанием общения;

выражать свое мнение и узнавать отношение собеседника к полученной информации;

давать эмоциональную оценку полученной информации.

Виды диалогов: диалог-расспрос, диалог – обмен мнениями, диалог – побуждение к действию.

Количество реплик на каждого собеседника: 5–6.

Монологическая речь

Учащиеся должны уметь:

описывать и сравнивать предметы и явления;

рассказывать об услышанном, прочитанном и увиденном;

сообщать информацию, сочетая описание, повествование и сравнение.

Виды монологического высказывания: описание, сообщение, повествование, сравнение.

Объем высказывания: 8–10 фраз.

Чтение

Учащиеся должны понимать тексты, написанные с помощью иероглифов с разной полнотой и точностью проникновения в их содержание в зависимости от вида чтения:

понимать основное содержание адаптированных художественных и научно-популярных текстов (ознакомительное чтение);

относительно полно понимать содержание адаптированных художественных и научно-популярных текстов (изучающее чтение);

находить в текстах необходимую (интересующую) учащимся информацию (просмотровое, поисковое чтение);

устанавливать причинно-следственные связи между фактами текста и событиями.

Тексты, предназначенные для понимания основного содержания, могут включать до 2–3 % незнакомых слов, не препятствующих пониманию. Объем текста: 0,5–0,75 страницы.

Тексты, ориентированные на относительно полное понимание, могут включать 1–2 % незнакомых слов, раскрытие значения которых возможно при использовании двуязычного словаря. Объем текста: 0,3–0,5 страницы.

Учащиеся должны уметь читать иероглифы (200–550) и тексты (объем до 0,3 страницы), написанные иероглифами.

Виды текстов: рассказ, стихотворение, биография, статья из журнала, приглашение, список покупок, e-mail, туристическая брошюра.

Письменная речь

Учащиеся должны уметь продуцировать несложные виды письменных текстов, написанных в соответствии с нормами, принятыми в стране изучаемого языка:

писать личное письмо в пределах изученной тематики, в том числе e-mail;

кратко излагать содержание прочитанного текста.

Объем текста – 60–80 слов.

Учащиеся должны уметь писать ключевые элементы иероглифов (графемы) – 64 единицы; иероглифы (140–400 единиц) и тексты, написанные иероглифами.

Требования к овладению языковым материалом

Фонетика

Интонация вопросительных предложений с окончаниями 是不是, 是吗, 对吗?

Лексика

Продуктивный минимум: 230–280 лексических единиц.

Рецептивный минимум: 150–260 лексических единиц.

Общий объем продуктивной лексики: 1050–1180 лексических единиц.

Общий объем рецептивной лексики: 540–810 лексических единиц.

Грамматика

Грамматический материал для продуктивного усвоения

Морфология

Имя прилагательное: образование степени сравнения имен прилагательных с помощью сравнительных конструкций: ... 有 / 没有 ...; ... 比 ... в предложениях с глагольным сказуемым; редупликация имен прилагательных.

Имя числительное: числительные от 1000 до 10 000. Выражения приблизительного количества: 几 + счетное слово + имя существительное; 几 + «十/百/千/万/亿» + счетное слово + имя существительное; «十» + 几 + счетное слово + имя существительное; «十/百/千/万» + 多 + счетное слово + имя существительное (имя прилагательное); 一两个, 二三十.

Конструкция «числительное + 多 + счетное слово».

Глагол: продолженное время. Редупликация глаголов. Использование глаголов 让, 请, 不让 для выражения побуждения, приглашения, просьбы.

Наречие: наречие ... 一会儿. Наречия 提前, 以后. Наречия 从来, 已经.

Частица 的 (的-фразы); частица 吧 в предложениях, выражающих предположение.

Вспомогательное слово 地.

Синтаксис

Дополнение состояния (...得...).

Результативные дополнения 好, 对, 错.

Простое дополнение направления со словами 来 или 去.

Вопросительные предложения с окончаниями 是不是, 是吗, 对吗?

Структура предложения с дополнением длительности.

Предложения с двойным объектом.

Предложения с предлогом 把.

Побудительное предложение (别...).

Порядок расположения определений, обстоятельств.

Грамматический материал для рецептивного усвоения

Морфология

Наречие: 终于.

Синтаксис

Конструкция 要...了.

ГЛАВА 5
СОДЕРЖАНИЕ УЧЕБНОГО ПРЕДМЕТА В VIII КЛАССЕ.
ОСНОВНЫЕ ТРЕБОВАНИЯ К РЕЗУЛЬТАТАМ УЧЕБНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ
УЧАЩИХСЯ
105 (175) часов

Сфера общения	Предметно-тематическое содержание	Коммуникативные задачи
		К концу учебного года учащийся должен уметь
Социально-бытовая	Национальная кухня	Рассказать о национальной кухне Республики Беларусь; расспросить о национальной кухне страны изучаемого языка; сравнить традиционные завтрак, обед и ужин в Республике Беларусь и стране изучаемого языка; рассказать об известных блюдах разных стран (базовый и повышенный уровни); описать правила поведения за столом; сравнить домашнее питание и фастфуд; описать национальные кулинарные традиции разных стран (повышенный уровень)
	Деньги	Расспросить об отношении к карманным деньгам; аргументировать свое отношение к карманным деньгам; рассказать о своих карманных расходах и обосновать их; обсудить потенциальные возможности заработать деньги (базовый и повышенный уровни); высказать мнение по поводу неоправданных расходов; высказать мнение о роли денег в жизни человека (повышенный уровень)
Учебно-трудовая	Школьные традиции	Рассказать о школьных традициях в Республике Беларусь; расспросить о школьных традициях в стране изучаемого языка; порекомендовать клуб (кружок, спортивную секцию) (базовый и повышенный уровни); рассказать о своем участии в жизни школы; сравнить традиции своей школы и школы зарубежного сверстника (повышенный уровень)

Социально-культурная	Литература	Рассказать о предпочтениях в литературе; расспросить о предпочтениях в литературе; рассказать о любимом белорусском (зарубежном писателе); высказать мнение о прочитанной книге (базовый и повышенный уровни); рассказать о популярных художественных произведениях Республики Беларусь (страны изучаемого языка); обосновать важность чтения в жизни человека (повышенный уровень)
	Кино	Расспросить о предпочтениях в кино; расспросить о зарубежном актере (режиссере); рассказать о любимом белорусском актере (режиссере); обсудить просмотренный фильм (базовый и повышенный уровни); рассказать о кинофестивалях Республики Беларусь (страны изучаемого языка); сообщить интересные факты из истории кинематографа; оценить роль кинематографа в жизни человека (повышенный уровень)
	Музыка	Рассказать о предпочтениях в музыке; расспросить собеседника о предпочтениях в музыке; рассказать об известных исполнителях (музыкантах, композиторах) Республики Беларусь (страны изучаемого языка); запросить информацию о концерте (музыкальном) спектакле; рассказать о концерте (музыкальном спектакле) и выразить свое отношение к нему (базовый и повышенный уровни); сравнить различные музыкальные стили; обсудить роль музыки в жизни человека (повышенный уровень)
Социально-познавательная	Обычаи и традиции Республики Беларусь и стран изучаемого языка	Рассказать о памятных датах и традициях Республики Беларусь; расспросить о памятных датах и традициях страны изучаемого языка; описать народный праздник (базовый и повышенный уровни); порекомендовать посетить (принять участие) в культурных мероприятиях; сравнить обычаи и традиции Республики Беларусь и стран изучаемого языка (повышенный уровень)

Требования к практическому владению видами речевой деятельности

Восприятие и понимание речи на слух

Учащиеся должны понимать на слух иноязычные тексты диалогического и монологического характера, предъявляемые педагогическим работником и в звуко- или видеозаписи, в естественном темпе, с разной полнотой и точностью проникновения в их содержание:

выделять основную информацию в текстах, содержащих 2–3 % незнакомых слов, не влияющих на понимание;

относительно полно понимать тексты, содержащие 1–2 % незнакомых слов, значение которых можно понять с помощью языковой или контекстуальной догадки;

выборочно понимать необходимую (интересующую) учащихся информацию.

Виды текстов: рассказ, стихотворение, песня, биография, телефонный разговор, фрагмент радиопрограммы, видеофильма, диалог.

Длительность звучания текста: 1,5–2 минуты.

Говорение

Диалогическая речь

Учащиеся должны уметь:

запрашивать и сообщать информацию, определяемую предметно-тематическим содержанием общения;

выражать свое мнение и узнавать отношение собеседника к полученной информации;

поддерживать или опровергать мнение собеседника;

давать эмоциональную оценку.

Виды диалога: диалог-расспрос, диалог – обмен мнениями, диалог – побуждение к действию.

Количество реплик на каждого собеседника: 6–7.

Монологическая речь

Учащиеся должны уметь:

описывать предметы и явления с элементами оценки и выражения мнения;

сочетать описание и повествование с элементами рассуждения;

рассказывать о прослушанном, прочитанном и увиденном.

Виды монологического высказывания: описание, повествование, рассуждение, оценочное суждение.

Объем высказывания: не менее 8–12 фраз.

Чтение

Учащиеся должны понимать тексты с разной полнотой и точностью проникновения в их содержание в зависимости от вида чтения:

понимать основное содержание несложных аутентичных художественных и научно-популярных текстов (ознакомительное чтение);

полно и точно понимать содержание несложных аутентичных художественных и научно-популярных текстов (изучающее чтение);

находить в текстах необходимую (интересующую) учащимся информацию (просмотровое, поисковое чтение);

устанавливать причинно-следственные связи между фактами и событиями;

оценивать важность и новизну извлеченной информации.

Тексты, предназначенные для понимания основного содержания, могут включать до 3–4 % незнакомых слов, значение которых можно понять с помощью языковой или контекстуальной догадки. Объем текста: примерно 2600–3500 печатных знаков с пробелами.

Тексты, ориентированные на относительно полное понимание, могут включать до 2–3 % незнакомых слов, раскрытие значения которых возможно при использовании двуязычного словаря. Объем текста: примерно 2100–3000 печатных знаков с пробелами.

Виды текстов: рассказ, стихотворение, биография, письмо, статья из журнала, меню, афиша, программа праздника, e-mail.

Письменная речь

Учащиеся должны уметь продуцировать несложные виды письменных текстов в соответствии с нормами, принятыми в стране изучаемого языка:

писать поздравления, приглашения, письма, в том числе e-mail (письмо-благодарность, письмо – запрос информации, письмо-ответ);

составлять план;

кратко излагать содержание прочитанного (прослушанного) текста. Объем текста: не менее 80–100 слов.

Требования к овладению языковым материалом

Английский язык

Фонетика

Логическое ударение. Смысловое членение текста интонационными средствами. Интонация вводных слов.

Лексика

Продуктивный минимум: 230–280 лексических единиц.
Рецептивный минимум: 170–270 лексических единиц.
Общий объем продуктивной лексики: 1280–1460 лексических единиц.
Общий объем рецептивной лексики: 710–1080 лексических единиц.
Словообразование: суффиксы имен существительных -ion (-tion, -sion, -ssion); суффиксы имен прилагательных -able (-ible); суффиксы глаголов -ize (-ise); приставки un-, in-.
Суффиксы имен прилагательных -ent, -ant*.

Грамматика

Грамматический материал для продуктивного усвоения

Морфология

Артикль: артикль с названиями приемов пищи, названиями музыкальных инструментов; определенный артикль с субстантивированными прилагательными; употребление неопределенного артикля в устойчивых словосочетаниях.

Имя прилагательное: порядок имен прилагательных перед именем существительным (размер, возраст, цвет).

Местоимение: возвратные местоимения myself, yourself, himself, herself, itself, ourselves, yourselves, themselves; относительные местоимения who, whose, whom, which, what.

Глагол: утвердительная, отрицательная и вопросительная формы глаголов в Past Perfect; утвердительная, отрицательная и вопросительная формы глаголов в Past Simple Passive.

Модальные глаголы ought to для выражения совета, рекомендации; need (needn't) для выражения необходимости (отсутствия необходимости) выполнения действия.

Герундий: употребление герундия после глаголов like, love, enjoy, be good at, hate, dislike.

Инфинитив: употребление инфинитива с частицей to и без нее.

Причастие: действительное и страдательное причастия в функции определения с окончаниями -ing, -ed.

Предлог: by (4 o'clock); предлоги с именами прилагательными.

Союз: that.

Синтаксис

Сравнительные предложения as ... as. Сложноподчиненные предложения с придаточными дополнительными.

Грамматический материал для рецептивного усвоения

Морфология

Глагол: сравнение Present Perfect – Present Perfect Continuous*.

Утвердительная, отрицательная и вопросительная формы глаголов в Future Simple-in-the-Past*.

Синтаксис

Согласование времен*.

Немецкий язык

Фонетика

Ударение в местоименных наречиях. Интонация предложений с инфинитивной группой *um ... zu + Infinitiv*.

Лексика

Продуктивный минимум: 230–280 лексических единиц.

Рецептивный минимум: 170–270 лексических единиц.

Общий объем продуктивной лексики: 1280–1460 лексических единиц.

Общий объем рецептивной лексики: 710–1080 лексических единиц.

Словообразование: суффиксы имен существительных среднего рода *-chen, -um, -lein*; приставка имен существительных среднего рода *ge-*; субстантивация: субстантивированные инфинитивы и имена прилагательные.

Грамматика

Грамматический материал для продуктивного усвоения

Морфология

Имя существительное: род имен существительных (определение по формальным признакам): средний род – субстантивированные инфинитивы; имена существительные с суффиксами среднего рода (см. «Лексика»), большинство имен существительных с приставкой *ge-*.

Склонение имен существительных среднего рода.

Множественное число имен существительных среднего рода.

Имя прилагательное: склонение имен прилагательных после определенного артикля; указательных местоимений *dieser (dieses, diese), jener (jenes, jene)*; неопределенного местоимения *jeder (jedes, jede)*.

Местоимение: неопределенные местоимения *jemand, niemand, viel (viele), einige*.

Глагол: систематизация модальных глаголов по значению.

Наречие: местоименные наречия в вопросительных и повествовательных предложениях.

Предлог: предлоги *von, bei, seit*, требующие дательного падежа.

Синтаксис

Инфинитивная группа *um ... zu + Infinitiv*. Порядок слов.

Сложноподчиненные предложения: придаточные предложения причины с союзами *weil, da*; придаточные условные предложения с союзом *wenn*.

Грамматический материал для рецептивного усвоения

Морфология

Имя прилагательное: склонение имен прилагательных после вопросительного местоимения *welcher (welches, welche)*.

Глагол: временная форма глагола *Plusquamperfekt Aktiv* для выражения предпрошедшего времени.

Возвратные глаголы с *sich* в *Dativ***.

Временные формы страдательного залога *Präsens Passiv, Präteritum Passiv***.

Модальный глагол *lassen***.

Имя числительное: дробные числительные.

Предлог: предлог *außer*, требующий дательного падежа; предлог *während*, требующий родительного падежа.

Синтаксис

Сложноподчиненные предложения: придаточные предложения времени с союзом *nachdem*.

Французский язык

Фонетика

Фразовое ударение.

Лексика

Продуктивный минимум: 230–280 лексических единиц.

Рецептивный минимум: 170–270 лексических единиц.

Общий объем продуктивной лексики: 1280–1460 лексических единиц.

Общий объем рецептивной лексики: 710–1080 лексических единиц.

Словообразование: суффикс наречий -ment.

Грамматика

Грамматический материал для продуктивного усвоения

Морфология

Артикль: систематизация случаев употребления определенного, неопределенного и частичного артиклей.

Имя прилагательное: прилагательные в функции наречий.

Местоимение: простые и сложные формы указательных местоимений *ça, ce, celui, celle, ceux, celles, cela, ceci*. Притяжательные местоимения. Разница в употреблении вопросительных местоимений *qui est-ce qui, qui est-ce que, qu'est-ce qui, qu'est-ce que*.

Имя числительное: количественные и порядковые числительные.

Глагол: систематизация употребления времен изъявительного наклонения. Употребление *le présent* в придаточном условном предложении после *si*. Страдательный залог.

Наречие: простые и сложные наречия, образование наречий на -ment.

Сложное отрицание *ne... jamais, ne... personne, ne... rien*.

Предлог: управление глаголов.

Синтаксис

Сложноподчиненные предложения с придаточными условными предложениями.

Систематизация способов постановки вопросов с инверсией и вопросительным оборотом *est-ce que* (вопросы к одушевленному и неодушевленному подлежащему, прямому и косвенному дополнению, обстоятельству).

Грамматический материал для рецептивного усвоения

Морфология

Глагол: прошедшее простое время *le passé simple*.

Условное наклонение *le conditionnel présent**.

Испанский язык

Фонетика

Совершенствование слухопроизносительных навыков учащихся на основе изучаемого лексико-грамматического материала.

Лексика

Продуктивный минимум: 230–280 лексических единиц.

Рецептивный минимум: 170–270 лексических единиц.

Общий объем продуктивной лексики: 1280–1460 лексических единиц.

Общий объем рецептивной лексики: 710–1080 лексических единиц.

Словообразование: суффиксы имен прилагательных *-ico(a), -ano(a), -ense, -ño(a), -és(a), -ino(a), -esco(a)**.

Грамматика

Грамматический материал для продуктивного усвоения

Морфология

Глагол: глаголы в presente de subjuntivo.

Modo imperativo (imperativo afirmativo, imperativo negativo).

Знаменательные глаголы в potencial simple.

Синтаксис

Сложноподчиненные предложения с придаточными предложениями (дополнительными, подлежащими, времени и цели).

Грамматический материал для рецептивного усвоения

Морфология

Глагол: инфинитивные обороты acabar de + infinitivo, dejar de + infinitivo*.

Китайский язык

Требования к практическому владению видами речевой деятельности

Восприятие и понимание речи на слух

Учащиеся должны понимать на слух иноязычные тексты диалогического и монологического характера, предъявляемые педагогическим работником и в звуко- или видеозаписи, в естественном темпе, с разной полнотой и точностью проникновения в их содержание:

выделять основную информацию в текстах, содержащих 2–3 % незнакомых слов, не влияющих на понимание;

относительно полно понимать тексты, содержащие 1–2 % незнакомых слов, значение которых можно понять с помощью языковой или контекстуальной догадки; выборочно понимать необходимую (интересующую) учащимся информацию.

Виды текстов: рассказ, стихотворение, песня, биография, телефонный разговор, фрагмент радиопрограммы, видеофильма, диалог.

Длительность звучания текста: 1,5–2 минуты.

Говорение

Диалогическая речь

Учащиеся должны уметь:

запрашивать и сообщать информацию, определяемую предметно-тематическим содержанием общения;

выражать свое мнение и узнавать отношение собеседника к полученной информации;

поддерживать или опровергать мнение собеседника;

давать эмоциональную оценку полученной информации.

Виды диалога: диалог-расспрос, диалог – обмен мнениями, диалог – побуждение к действию.

Количество реплик на каждого собеседника: 6–7.

Монологическая речь

Учащиеся должны уметь:

описывать предметы и явления с элементами оценки и выражения мнения;

сочетать описание и повествование с элементами рассуждения;

рассказывать о прослушанном, прочитанном и увиденном.

Виды монологического высказывания: описание, повествование, рассуждение, оценочное суждение.

Объем высказывания: 8–12 фраз.

Чтение

Учащиеся должны понимать тексты, написанные с помощью иероглифов, с разной полнотой и точностью проникновения в их содержание в зависимости от вида чтения:

понимать основное содержание адаптированных художественных и научно-популярных текстов (ознакомительное чтение);

полно и точно понимать содержание адаптированных художественных и научно-популярных текстов (изучающее чтение);

находить в текстах необходимую (интересующую) учащихся информацию (поисковое, просмотровое чтение);

устанавливать причинно-следственные связи между фактами и событиями;

оценивать важность и новизну извлеченной информации.

Тексты, предназначенные для понимания основного содержания, могут включать до 3–4 % незнакомых слов, значение которых можно понять с помощью языковой или контекстуальной догадки. Объем текста: 0,75–1 страница.

Тексты, ориентированные на относительно полное понимание, могут включать до 2–3 % незнакомых слов, раскрытие значения которых возможно при использовании двуязычного словаря. Объем текста: 0,5–0,75 страницы.

Учащиеся должны уметь читать иероглифы (200–750 единиц) и тексты (объем до 0,5 страницы), написанные иероглифами.

Виды текстов: рассказ, стихотворение, биография, письмо, статья из журнала, меню, афиша, программа праздника, e-mail.

Письменная речь

Учащиеся должны уметь продуцировать несложные виды письменных текстов, написанных в соответствии с нормами, принятыми в стране изучаемого языка:

писать поздравления, приглашения, письма, в том числе e-mail (письмо-благодарность, письмо – запрос информации, письмо-ответ);

составлять план;

кратко излагать содержание прочитанного (прослушанного) текста.

Объем текста: до 100 слов.

Учащиеся должны уметь писать иероглифы (150–550 единиц) и тексты (объем до 0,5 страницы), написанные иероглифами; ключевые элементы иероглифов (графемы) – 60 единиц.

Требования к овладению языковым материалом

Фонетика

Интонация риторического вопроса.

Лексика

Продуктивный минимум: 230–280 лексических единиц.

Рецептивный минимум: 170–270 лексических единиц.

Общий объем продуктивной лексики: 1280–1460 лексических единиц.

Общий объем рецептивной лексики: 710–1080 лексических единиц.

Грамматика

Грамматический материал для продуктивного усвоения

Морфология

Имя прилагательное: редупликация имен прилагательных.

Глагол: глаголы типа 游泳; выражение длительности действия с помощью частицы 着.

Модальная частица 了.

Наречие: наречия 后来, 以后, 要不, 比如, 刚(才), 马上, 就, 才.

Предлог: употребление **对** в различных конструкциях
(对...感兴趣, 对...来说, 对...好/不好, 对...感兴趣, 对...习惯/不习惯).
Синтаксис
Риторический вопрос.
Предложения с частицей **把**.
Придаточные предложения цели с союзом **为了**.
Конструкции (先...再..., 不但...而且..., ...就...(了), 只要...就..., 要是...就..., 越来越..., 到...来/去, 之一, 除了...以外...).
Результативные дополнения (来, 去, 好, 完, 懂, 上, 见, 到, 在).

Грамматический материал для рецептивного усвоения
Имя прилагательное: прилагательные типа **好学**.
Наречие: наречия **几乎, 稍, 过于, 尤其, 一向**.

ГЛАВА 6
СОДЕРЖАНИЕ УЧЕБНОГО ПРЕДМЕТА В IX КЛАССЕ.
ОСНОВНЫЕ ТРЕБОВАНИЯ К РЕЗУЛЬТАТАМ УЧЕБНОЙ
ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УЧАЩИХСЯ
102 (170) часов

Сфера общения	Предметно-тематическое содержание	Коммуникативные задачи
		К концу учебного года учащийся должен уметь
Социально-бытовая	Межличностные отношения	Рассказать о межличностных отношениях (любовь, уважение, дружба, ответственность, забота); расспросить о межличностных отношениях (любовь, уважение, дружба, ответственность, забота); рассказать о своих отношениях с родственниками, друзьями; посоветовать, как решить возникшую проблему (базовый и повышенный уровни); обсудить проблему отношений между поколениями (повышенный уровень)
	Здоровый образ жизни	Обсудить хорошие и вредные привычки; рассказать о принципах здорового питания и выразить свое отношение к ним; дать рекомендации по ведению здорового образа жизни; рассказать о недомоганиях и запросить совет (базовый и повышенный уровни); убедить собеседника в необходимости здорового образа жизни (повышенный уровень)
	Мир моды	Рассказать о предпочтениях в одежде; расспросить собеседника о его предпочтениях в одежде; высказать мнение относительно школьной формы и обосновать его; выразить свое отношение к молодежной моде (базовый и повышенный уровни); обсудить современные тенденции в моде (повышенный уровень)
Учебно-трудовая	Учеба	Рассказать о проблемах, связанных с учебой; расспросить друга об успехах и трудностях в учебе; дать советы (рекомендации) для повышения эффективности учебы; обсудить возможности дальнейшего образования (базовый и повышенный уровни); доказать важность хорошей учебы для выбора будущей профессии; проанализировать свой стиль учебной деятельности (повышенный уровень)

Социально-культурная	Современные средства коммуникации	Рассказать о наиболее значимых научных изобретениях в сфере коммуникаций (компьютер, ноутбук, планшет, смартфон, глобальная компьютерная сеть Интернет); обсудить возможности использования информационных технологий в современной жизни; обсудить проблемы, связанные с распространением компьютерных коммуникаций (базовый и повышенный уровни); доказать преимущества использования современных средств коммуникации; высказать предположение о перспективах развития средств коммуникации (повышенный уровень)
Социально-познавательная	Культурный досуг	Рассказать о различных формах досуга; объяснить свои предпочтения в сфере досуга; расспросить (зарубежного) собеседника о предпочтениях в сфере досуга; рассказать об интересных музеях; посоветовать посетить музей; расспросить о посещении музея (театра, кинотеатра) (базовый и повышенный уровни); поделиться впечатлениями о посещении культурного мероприятия; аргументировать свое мнение по поводу предпочтений в сфере досуга (повышенный уровень)
	Погода и климат	Рассказать о климатических особенностях Республики Беларусь; расспросить о климатических особенностях стран изучаемого языка; представить краткий прогноз погоды; обсудить планы на отдых с учетом прогноза погоды (базовый и повышенный уровни); сообщить о стихийных бедствиях в различных регионах мира; обсудить взаимосвязь погоды, климата, здоровья и деятельности человека (повышенный уровень)

Требования к практическому владению видами речевой деятельности

Восприятие и понимание речи на слух

Учащиеся должны понимать на слух иноязычные тексты диалогического и монологического характера, предъявляемые педагогическим работником и в звуко- или видеозаписи, в естественном темпе, с разной полнотой и точностью проникновения в их содержание:

выделять основную информацию в текстах, содержащих 2–3 % незнакомых слов, значение которых можно понять с помощью языковой или контекстуальной догадки;

относительно полно понимать тексты, содержащие 1–2 % незнакомых слов, значение которых можно понять с помощью догадки.

Виды текстов: рассказ, интервью, объявление, телефонный разговор, фрагмент радиопрограммы (видеофильма), песня, диалог.

Длительность звучания текста: 2–2,5 минуты.

Говорение

Диалогическая речь

Учащиеся должны уметь:

запрашивать и сообщать информацию, определяемую предметно-тематическим содержанием общения;

выражать свое мнение и узнавать отношение собеседника к полученной информации;

поддерживать или опровергать мнение собеседника, аргументируя свою точку зрения.

Виды диалога: диалог-расспрос, диалог – обмен мнениями, интервью, диалог – побуждение к действию, диалог-рассуждение.

Количество реплик на каждого собеседника: 6–7.

Монологическая речь

Учащиеся должны уметь:

делать подготовленные и небольшие неподготовленные сообщения по теме, проблеме, ситуации:

описывать и сравнивать предметы, факты и явления;

рассказывать об услышанном, прочитанном и увиденном;

сочетать описание и повествование с элементами рассуждения и выражением личной оценки.

Виды монологического высказывания: описание, повествование, рассуждение, оценочное суждение, сравнение.

Объем высказывания: не менее 10–14 фраз.

Чтение

Учащиеся должны понимать тексты с разной полнотой и точностью проникновения в их содержание в зависимости от вида чтения:

основное содержание аутентичных (частично адаптированных) художественных и научно-популярных текстов (ознакомительное чтение);

полно и точно понимать содержание аутентичных (частично адаптированных) художественных и научно-популярных текстов (изучающее чтение).

Учащиеся должны уметь:

находить необходимую (интересующую) учащимся информацию в текстах публицистического и прагматического характера (просмотровое, поисковое чтение);

оценивать важность и новизну извлеченной информации и выразить свое отношение к ней.

Тексты, предназначенные для понимания основного содержания (ознакомительное чтение), могут включать до 3–4 % незнакомых слов, о значении которых можно догадаться. Объем текста: примерно 2600–3500 печатных знаков с пробелами.

Тексты для изучающего чтения могут включать 2–3 % незнакомых слов, раскрытие значения которых возможно при использовании двуязычного словаря. Объем текста: примерно 2100–3000 печатных знаков с пробелами.

Виды текстов: рассказ, стихотворение, научно-популярная статья, буклет музея, письмо, e-mail, афиша, программа спектакля.

Письменная речь

Учащиеся должны уметь продуцировать несложные виды письменных текстов в соответствии с нормами, принятыми в стране изучаемого языка:

писать приглашения, письма, в том числе e-mail;

писать краткую автобиографию;

составлять план;

делать краткие записи по прочитанному (прослушанному) тексту;

излагать содержание прочитанного (прослушанного) текста;

писать мини-сочинение по предложенной теме.

Объем текста: не менее 90–130 слов.

Требования к овладению языковым материалом

Английский язык

Фонетика

Ударение в производных словах. Использование интонации для выражения чувств и эмоций.

Лексика

Продуктивный минимум: 230–280 лексических единиц.
Рецептивный минимум: 200–280 лексических единиц.
Общий объем продуктивной лексики: 1510–1740 лексических единиц.
Общий объем рецептивной лексики: 910–1360 лексических единиц.
Словообразование: суффиксы имен существительных -ty, -ist, -ship; приставки un-, in-. Приставки dis-, mis-, over-*

Грамматика

Грамматический материал для продуктивного усвоения

Морфология

Артикль: артикль с именами собственными (названия театров, музеев, кинотеатров); артикль с названиями изобретений и средств коммуникации (телефон, компьютер, глобальная компьютерная сеть Интернет); артикль с абстрактными существительными (love, care, friendship, responsibility).

Имя прилагательное: имена прилагательные и наречия, представляющие трудности для различения (hard – hardly, good – well, late – lately, bad – badly).

Местоимение: абсолютные притяжательные местоимения, неопределенные местоимения other, another.

Глагол: способы выражения действий в будущем Present Simple, Present Continuous, Future Simple.

Наречие: степени сравнения наречий.

Предлог: предлоги с именами существительными.

Синтаксис

Сравнительные конструкции the more ... the better. Сложноподчиненное предложение с различными придаточными предложениями.

Грамматический материал для рецептивного усвоения

Морфология

Местоимение: относительные местоимения what, where, why, when*.

Глагол: модальные глаголы can't, could, may, might, must с различными видами инфинитива для выражения предположения о возможности (невозможности) выполнения действий.

Инфинитив: виды инфинитива Indefinite, Continuous, Perfect, Perfect Continuous.

Союз: for, since.

Синтаксис

Косвенная речь*.

Немецкий язык

Фонетика

Ритм в предложении (ударные и безударные слова в сложных предложениях).
Интонация предложений с инфинитивом и частицей zu.

Лексика

Продуктивный минимум: 230–280 лексических единиц.
Рецептивный минимум: 200–280 лексических единиц.

Общий объем продуктивной лексики: 1510–1740 лексических единиц.

Общий объем рецептивной лексики: 910–1360 лексических единиц.

Словообразование: суффиксы имен прилагательных -sam, -los.

Грамматика

Грамматический материал для продуктивного усвоения

Морфология

Имя существительное: род имен существительных (систематизация). Особый вид склонения имен существительных. Склонение имен существительных (систематизация).

Способы образования множественного числа имен существительных: -e, -e; -er, -er; -∅, -∅; -en, -n; -s.

Артикль: определенный артикль, если после имени существительного следует существительное в родительном падеже или существительное с предлогом. Определенный, неопределенный артикль, отсутствие артикля (систематизация).

Имя прилагательное: склонение имен прилагательных, перед которыми отсутствует сопровождающее слово. Склонение имен прилагательных во множественном числе.

Глагол: временная форма будущего времени Futurum I Aktiv. Временные формы глагола в действительном залоге (систематизация). Временные формы глагола в страдательном залоге Präsens Passiv, Präteritum Passiv.

Инфинитив: инфинитив без частицы zu после модальных глаголов; глаголов восприятия sehen, hören; глаголов, обозначающих движение (в функции обстоятельства); глагола bleiben.

Инфинитив с частицей zu после группы глаголов: anfangen, beginnen, beschließen, bitten, einladen, erlauben, empfehlen, raten, hoffen, planen, vergessen, versprechen, versuchen, verbieten; после оборота es gibt; после выражений Freude (Spaß) machen; после конструкций sein + имя прилагательное или причастие (es ist gesund (schlecht, höflich, interessant, leicht, schwer, (un)möglich, erlaubt, verboten)); haben + абстрактное имя существительное (Absicht, Angst, Grund, Lust, Möglichkeit, Problem, Schwierigkeit, Zeit).

Предлог: предлоги времени и места (систематизация). Предлоги von, durch для указания на носителя действия в предложениях с глаголом в страдательном залоге.

Синтаксис

Сложноподчиненные предложения: придаточные предложения цели с союзом damit.

Грамматический материал для рецептивного усвоения

Морфология

Инфинитив: инфинитивные обороты statt ... zu + Infinitiv; ohne ... zu + Infinitiv.

Предлог: предлоги wegen, trotz, требующие родительного падежа.

Предлог mit для указания на инструмент действия в предложениях с глаголом в страдательном залоге**.

Синтаксис

Предложения с союзом sowohl ... als auch.

Французский язык

Фонетика

Интонация основных типов простого, сложносочиненного и сложноподчиненного предложений.

Лексика

Продуктивный минимум: 230–280 лексических единиц.

Рецептивный минимум: 200–280 лексических единиц.

Общий объем продуктивной лексики: 1510–1740 лексических единиц.

Общий объем рецептивной лексики: 910–1360 лексических единиц.

Грамматика

Грамматический материал для продуктивного усвоения

Морфология

Имя существительное: женский род имен существительных, обозначающих профессию.

Артикль: систематизация употребления артиклей с абстрактными существительными (явления природы), с географическими названиями.

Местоимение: относительные местоимения qui, que, où (повторение), относительное местоимение dont. Систематизация личных местоимений.

Глагол: условное наклонение le conditionnel présent; согласование времен (план настоящего).

Наречие: особые формы образования степеней сравнения.

Синтаксис

Систематизация основных типов простого, сложносочиненного и сложноподчиненного предложений. Употребление времен в придаточном условном предложении после союза si: le présent de l'indicatif, l'imparfait de l'indicatif.

Грамматический материал для рецептивного усвоения

Морфология

Глагол: предпрошедшее время le plus-que-parfait. Неличная форма глагола le participe passé в роли прилагательного.

Сослагательное наклонение le subjonctif présent.

Условное наклонение le conditionnel passé*.

Синтаксис

Косвенный вопрос, косвенная речь.

Испанский язык

Фонетика

Совершенствование слухопроизносительных навыков учащихся на основе изучаемого лексико-грамматического материала.

Лексика

Продуктивный минимум: 230–280 лексических единиц.

Рецептивный минимум: 200–280 лексических единиц.

Общий объем продуктивной лексики: 1510–1740 лексических единиц.

Общий объем рецептивной лексики: 910–1360 лексических единиц.

Словообразование: суффиксы имен существительных -icia, -icio, суффикс имен прилагательных -al, суффикс наречий -mente.

Грамматика

Грамматический материал для продуктивного усвоения

Морфология

Глагол: potencial simple в модальном значении.

Причастие: систематизация употребления форм participio pasado в функции определения, конструкция estar + participio pasado.

Наречие: наречия образа действия.

Синтаксис

Грамматический материал для рецептивного усвоения

Морфология

Глагол: формы, значение и употребление глаголов в pretérito perfecto de subjuntivo*.

Формы, значение и употребление глаголов в pretérito imperfecto de subjuntivo*.
Согласование времен при переводе прямой речи в косвенную.
Синтаксис
Сложноподчиненные предложения с придаточными условными предложениями II типа*.

Китайский язык

Требования к практическому владению видами речевой деятельности

Восприятие и понимание речи на слух

Учащиеся должны понимать на слух иноязычные тексты диалогического и монологического характера, предъявляемые педагогическим работником и в звуко- или видеозаписи, в естественном темпе, с разной полнотой и точностью проникновения в их содержание:

выделять основную информацию в текстах, содержащих 2–3 % незнакомых слов, значение которых можно понять с помощью языковой или контекстуальной догадки;

относительно полно понимать тексты, содержащие 1–2 % незнакомых слов, значение которых можно понять с помощью догадки.

Виды текстов: рассказ, интервью, объявление, телефонный разговор, фрагмент радиопрограммы (видеофильма), песня, диалог.

Длительность звучания текста: 2–2,5 минуты.

Говорение

Диалогическая речь

Учащиеся должны уметь:

запрашивать и сообщать информацию, определяемую предметно-тематическим содержанием общения;

выражать свое мнение и узнавать отношение собеседника к полученной информации;

поддерживать или опровергать мнение собеседника, аргументируя свою точку зрения.

Виды диалога: диалог-расспрос, диалог – обмен мнениями, интервью, диалог – побуждение к действию.

Количество реплик на каждого собеседника – 6–7.

Монологическая речь

Учащиеся должны уметь:

делать подготовленные и небольшие неподготовленные сообщения по теме, проблеме, ситуации;

описывать и сравнивать предметы, факты и явления;

рассказывать об услышанном, прочитанном и увиденном;

сочетать описание и повествование с элементами рассуждения и выражением личной оценки.

Виды монологического высказывания: описание, повествование, рассуждение, оценочное суждение, сравнение.

Объем высказывания – не менее 10–14 фраз.

Чтение

Учащиеся должны понимать тексты, написанные с помощью иероглифов, с разной полнотой и точностью проникновения в их содержание в зависимости от вида чтения:

основное содержание аутентичных (частично адаптированных) художественных и научно-популярных текстов (ознакомительное чтение);

полно и точно понимать содержание аутентичных (частично адаптированных) художественных и научно-популярных текстов (изучающее чтение).

Учащиеся должны уметь:

находить необходимую (интересующую) учащимся информацию в текстах публицистического и прагматического характера (просмотровое, поисковое чтение);

оценивать важность и новизну извлеченной информации и выражать свое отношение к ней.

Тексты, предназначенные для понимания основного содержания (ознакомительное чтение), могут включать до 3–4 % незнакомых слов, о значении которых можно догадаться. Объем текста – 0,75 страницы.

Тексты для изучающего чтения могут включать 2–3 % незнакомых слов, раскрытие значения которых возможно при использовании двуязычного словаря. Объем текста – 0,5 страницы.

Виды текстов: рассказ, стихотворение, научно-популярная статья, буклет музея, письмо, e-mail, афиша, программа спектакля.

Письменная речь

Учащиеся должны уметь продуцировать несложные виды письменных текстов, написанных с помощью иероглифов, в соответствии с нормами, принятыми в стране изучаемого языка:

писать приглашения, письма, в том числе e-mail;

писать краткую автобиографию;

составлять план;

делать краткие записи по прочитанному (прослушанному) тексту;

излагать содержание прочитанного (прослушанного) текста;

писать мини-сочинение по предложенной теме.

Учащиеся должны уметь писать иероглифы (750 единиц) и тексты иероглифами (200 единиц).

Требования к овладению языковым материалом

Фонетика

Интонация бессоюзных предложений.

Лексика

Продуктивный минимум: 230–280 лексических единиц.

Рецептивный минимум: 200–280 лексических единиц.

Общий объем продуктивной лексики: 1510–1740 лексических единиц.

Общий объем рецептивной лексики: 910–1360 лексических единиц.

Грамматика

Грамматический материал для продуктивного усвоения

Морфология

Имя числительное: числительные от 10 000, редупликация конструкций числительное – счетное слово.

Имя существительное: редупликация существительных.

Счетные слова: редупликация счетных слов, конструкций «имя числительное – счетное слово».

Глагол: страдательный залог.

Наречие: 像, 不过, 差不多, 曾经.

Предлог: 根据, 对于, 关于.

Союз: 并, 免得.

Синтаксис

Бессоюзные предложения.

Сложные дополнения направления.
Предложения с **把**.
Косвенная речь.
Конструкции **跟...有关系,什么的, 是...的, ...有10米高, 包括...最好, ...开始, 既...又, 如果...那么, 不是...就是**.
Результативные дополнения **上, 开, 出来, 起来, 下去**.
Дополнения направления **来, 去, 出来/去, 进来/去, 起来, 上来/去, 下来/去过来/去**.
Дополнение состояния.
Дополнение возможности.

Грамматический материал для рецептивного усвоения

Морфология
Наречие: **将要, 将来**.
Союз: **并, 并且, 而, 而且, 不仅. 一会儿...**
Синтаксис
Конструкции **一会儿, 从...以来**.

Требования к результатам учебной деятельности учащихся по окончании обучения на II ступени общего среднего образования

(базовый уровень)

Знать:
артикуляционные нормы и основные интонационные модели изучаемого иностранного языка;
основные коммуникативно-значимые частотные и стилистически нейтральные лексические единицы, нормы словоупотребления и типичные способы словообразования;
грамматические явления продуктивного и рецептивного минимумов и правила их образования и употребления;
основные сведения о национально-культурной специфике стран изучаемого языка;
нормы речевого и неречевого поведения в условиях межкультурного общения;
основные способы поиска информации в справочных источниках, в том числе в глобальной компьютерной сети Интернет;
основные вербальные и невербальные средства преодоления затруднений при общении (переспрос, уточнение; мимика, жесты);
уметь:
оформлять устные и письменные высказывания в соответствии с изученными фонетическими, лексическими и грамматическими нормами иностранного языка для решения коммуникативных задач в стандартных ситуациях общения;
понимать и извлекать информацию из аутентичных (частично адаптированных) текстов с различной степенью точности, глубины и полноты при чтении и восприятии речи на слух;
представлять свою страну и ее культуру в типичных ситуациях иноязычной межкультурной коммуникации и осуществлять речевое взаимодействие с представителями стран изучаемого языка с учетом их национально-культурной специфики и норм речевого и неречевого поведения;
использовать основные вербальные и невербальные средства компенсации дефицита знаний для успешного решения коммуникативных задач;
осуществлять самостоятельную учебно-познавательную деятельность по поиску, сбору и обобщению информации в справочных, в том числе иноязычных источниках и в глобальной компьютерной сети Интернет;
владеть:
фонетическими, лексическими и грамматическими нормами изучаемого иностранного языка, достаточными для решения коммуникативных задач в стандартных ситуациях межкультурной коммуникации;

продуктивными видами иноязычной речевой деятельности (говорение, письменная речь) с высокой степенью репродуктивности, соблюдая социокультурные нормы речевого поведения;

рецептивными видами речевой деятельности (чтение, восприятие и понимание речи на слух) с различной степенью точности, полноты и глубины понимания содержания частично адаптированных текстов;

нормами речевого и неречевого этикета изучаемого иностранного языка, достаточными для осуществления межкультурного общения;

общеучебными и специальными умениями для осуществления самостоятельной учебно-познавательной деятельности по овладению иностранным языком;

(повышенный уровень)

знать:

правила произношения и ритмико-мелодической организации иноязычной речи;

значения изученных лексических единиц, включая оценочную лексику и устойчивые словосочетания, основные способы словообразования (аффиксация, словосложение);

грамматические явления продуктивного и рецептивного минимумов и правила их употребления и распознавания;

реалии культуры стран изучаемого языка в рамках предметно-тематического содержания программы; правила речевого и неречевого этикета;

способы поиска информации в справочных и иных иноязычных источниках, в том числе в глобальной компьютерной сети Интернет;

основные вербальные и невербальные средства преодоления затруднений при общении (переспрос, уточнение, синонимические средства выражения мысли; мимика, жесты, рисунок);

уметь:

оформлять устные и письменные высказывания в соответствии с фонетическими, орфографическими, лексическими и грамматическими нормами изучаемого языка;

осуществлять речевое и неречевое взаимодействие с представителями стран изучаемого языка и представлять свою страну и ее культуру в условиях иноязычной межкультурной коммуникации;

использовать вербальные и невербальные средства компенсации дефицита знаний для успешного решения коммуникативных задач;

осуществлять самостоятельную учебно-познавательную деятельность по поиску, сбору и обобщению информации в справочных и иных иноязычных источниках;

владеть:

фонетическими, лексическими и грамматическими нормами изучаемого иностранного языка, достаточными для решения коммуникативных задач в стандартных ситуациях межкультурной коммуникации;

продуктивными видами иноязычной речевой деятельности (говорение, письменная речь) с достаточной степенью самостоятельности и инициативности, соблюдая социокультурные нормы речевого поведения;

рецептивными видами речевой деятельности (чтение, восприятие и понимание речи на слух) с различной степенью точности, полноты и глубины понимания содержания в зависимости от коммуникативной задачи;

нормами речевого и неречевого этикета изучаемого иностранного языка, достаточными для осуществления успешного межкультурного общения;

общеучебными и специальными умениями для организации самостоятельной учебно-познавательной деятельности по овладению иностранным языком.

* Языковые явления предназначены для продуктивного усвоения при изучении учебного предмета на повышенном уровне.

** Языковые явления предназначены для рецептивного усвоения при изучении учебного предмета на повышенном уровне.

ЗАЦВЕРДЖАНА

Пaстaнoвa
Мiнiстэртвa aдукaцыi
Рэспублiкi Бeлaрусь
18.07.2023 № 197

**Вучэбная праграма
па вучэбным прадмеце «Замежная мова» (англійская, нямецкая, французская,
іспанская, кітайская) для V–IX класаў устаноў адукацыі, якія рэалізуюць
адукацыйныя праграмы агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай мовай
навучання і выхавання
(базавы і павышаны ўзроўні)**

**ГЛАВА 1
АГУЛЬНЫЯ ПАЛАЗЖЭННІ**

1. Дадзеная вучэбная праграма па вучэбным прадмеце «Замежная мова» (англійская, нямецкая, французская, іспанская, кітайская) (далей – вучэбная праграма) прызначана для V–IX класаў устаноў адукацыі, якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агульнай сярэдняй адукацыі (базавы і павышаны ўзроўні).

2. Дадзеная вучэбная праграма разлічана на 105 вучэбных гадзін для вывучэння замежнай мовы на базавым узроўні (3 вучэбныя гадзіны на тыдзень) і 175 вучэбных гадзін – на павышаным узроўні (5 вучэбных гадзін на тыдзень) у V–VIII класах; 102 вучэбныя гадзіны для вывучэння замежнай мовы на базавым узроўні (3 вучэбныя гадзіны на тыдзень) і 170 вучэбных гадзін – на павышаным узроўні (5 вучэбных гадзін на тыдзень) у IX класе.

3. Генеральная мэта навучання замежнай мове заключаецца ў фарміраванні вучняў як суб'ектаў міжкультурнай камунікацыі праз авалоданне імі іншамоўнай камунікатыўнай кампетэнцыяй і развіццё ў іх якасцей полікультурнай асобы, запатрабаваных сучасным інфармацыйным грамадствам ва ўмовах глабалізацыі. Генеральная мэта прадугледжвае пастаноўку і рэалізацыю адукацыйных, развіццёвых і выхаваўчых мэт у іх адзінстве.

Адукацыйныя мэты: моўнае і маўленчае развіццё асобы вучня шляхам забеспячэння практычнага валодання замежнай мовай як эфектыўным сродкам зносін у адзінстве яе кагнітыўнай, камунікатыўнай і экспрэсіўнай функцый; засваенне і актуалізацыя ведаў аб вывучаемай замежнай мове; авалоданне навыкамі і ўменнямі іншамоўнай маўленчай дзейнасці (успрыманне і разуменне іншамоўнага маўлення на слых, гаварэнне, чытанне, пісьмо і пісьмовае маўленне).

Развіццёвыя мэты: кагнітыўнае, камунікатыўнае, сацыякультурнае развіццё вучняў; авалоданне спосабамі фарміравання і фармулявання думкі на замежнай мове; развіццё лінгвістычнага кампанента гуманітарнага мыслення; узбагачэнне эмацыянальна-пачуццёвай сферы асобы.

Выхаваўчыя мэты: узбагачэнне духоўнага свету вучняў; фарміраванне маральных каштоўнасных арыентацый, грамадзянскасці і патрыятызму; выхаванне павагі да культуры і народа іншай краіны; фарміраванне псіхалагічнай гатоўнасці да міжкультурнай камунікацыі, уменняў ажыццяўляць зносіны ў кантэксце дыялогу культур.

4. Задачы навучання замежнай мове:

развіццё камунікатыўнай культуры вучняў, засваенне імі вуснага і пісьмовага маўлення на ўзроўні, дастатковым для адэкватнай трактоўкі інфармацыі, якая перадаецца і прымаецца; кагнітыўнае развіццё вучняў, што праяўляецца ў пераструктураванні асобных фрагментаў індывідуальнага вобраза карціны свету і ўспрымання свету вывучаемай мовы праз штучна сфарміраваны ў свядомасці лінгвадыдактычны канструкт, які дазваляе ўспрымаць пазнавальны свет у адпаведнасці з яго (гэтага свету) уласнымі сацыяльнымі, палітычнымі, культурнымі, моўнымі рэаліямі, а не праз прамы пераклад на гэтую мову схем роднай, нацыянальнай карціны свету;

сацыякультурнае развіццё асобы, арыентаванае на ўспрыманне «іншага» ў яго непадобнасці праз пазнанне каштоўнасцей новай культуры ў дыялогу з роднай; супастаўленне вывучаемай мовы з роднай і культуры гэтай мовы з нацыянальнай; фарміраванне ўменняў прадстаўляць сваю краіну і культуру ва ўмовах іншамоўных міжкультурных зносін;

развіццё каштоўнасцей арыентацый вучняў, якое ажыццяўляецца з дапамогай фарміравання гуманістычнай пазіцыі асобы праз стварэнне ўмоў для ўзбагачэння адпаведнага канструктыўнага досведу эмацыянальна-пачуццёвых адносін як найважнейшага фактару становішча ўспрымання «іншага», паважлівых адносін да яго, прызнання разнастайнасці культур; з'яўленне ў вучняў імкнення да супрацоўніцтва і ўзаемадзеяння з іншымі народамі;

развіццё матывацыі да вывучэння замежнай мовы праз фарміраванне патрэб лепш разумець навакольны свет і быць зразуметым ім; усведамленне важнасці валодання замежнай мовай для сацыялізацыі ў сучасным свеце;

развіццё самаадукацыйнага патэнцыялу вучняў, забеспячэнне іх гатоўнасці да самастойнай работы над мовай, у тым ліку неабходнымі тэхнікамі вучэбна-пазнавальнай дзейнасці, стратэгіямі самааналізу, саманазірання.

5. Метады і формы навучання і выхавання.

У сваёй сукупнасці мэты і задачы прадугледжваюць праектаванне і арганізацыю адукацыйнага працэсу на аснове патрабаванняў асобна арыентаванага, кампетэнтнаснага, камунікатыўнага, кагнітыўнага і сацыякультурнага падыходаў у іх адзінстве.

Канструяванне працэсу навучання патрабуе выкарыстання сучасных адукацыйных тэхналогій (сацыяльных, інфармацыйна-камунікатыўных і іншых тэхналогій. На вучэбных занятках неабходна мадэляваць сітуацыі міжкультурных зносін, актыўна прымяняць метады праблемнага навучання і эўрыстычныя метады, выкарыстоўваць розныя формы работы (парныя, групавыя, індывідуальныя і іншыя формы работы).

Выбар форм і метадаў навучання і выхавання вызначаецца на аснове мэт і задач вывучэння канкрэтнай тэмы, асноўных патрабаванняў да вынікаў вучэбнай дзейнасці вучняў, сфармуляваных у дадзенай вучэбнай праграме.

6. Чаканыя вынікі засваення дадзенай вучэбнай праграмы.

Прадметныя вынікі:

сфарміраваныя ўяўленні вучняў аб нормах замежнай мовы (фанетычных, лексічных, граматычных);

сфарміраваныя ўяўленні аб мове як сродку зносін, прынятых правілах культуры маўленчых паводзін;

валоданне правіламі маўленчага этыкету;

валоданне рознымі відамі маўленчай дзейнасці (чытанне, успрыманне і разуменне маўлення на слых, гаварэнне, пісьмовае маўленне);

уменне будаваць маўленчыя выказванні ў вуснай і пісьмовай формах з улікам задач і сітуацый зносін;

уменне свядома выкарыстоўваць іншамоўныя маўленчыя сродкі з мэтай зносін;

уменне адэкватна выкарыстоўваць маўленчыя сродкі для эфектыўнага вырашэння разнастайных камунікатыўных задач у межах вывучанай тэматыкі.

Метапрадметныя вынікі:

развітыя ўменні ўзаемадзеяння на замежнай мове з аднакласнікамі, педагогічным работнікам, з носбітамі мовы ў межах вывучанай тэматыкі, працаваць у калектыве, улічваць розныя меркаванні, каардынаваць работу ў пары або малой групе;

развітыя камунікатыўныя здольнасці вучня, уменні выбіраць адэкватныя моўныя і маўленчыя сродкі для паспяховага вырашэння камунікатыўнай задачы;

сфарміраваныя матывацыя да вывучэння замежнай мовы і вучэння ў цэлым;

уменне выбіраць аргументы для абгрунтавання ўласнай пазіцыі і правільна і аргументавана выкладаць свае думкі вусна і пісьмова;

уменне ўстанаўліваць прычынна-выніковыя сувязі, фармуляваць вывады на аснове аналізу звестак або фактаў;

уменне здабываць інфармацыю з пісьмовых і аўдыятэкстаў у межах вывучанай тэматыкі;

уменне выкарыстоўваць розныя крыніцы інфармацыі з вучэбна-пазнавальнымі мэтамі, працаваць з тэкставай і графічнай інфармацыяй, вылучаць галоўнае;

уменне рацыянальна выкарыстоўваць інфармацыйна-камунікацыйныя тэхналогіі пры вырашэнні розных задач.

Асобасныя вынікі:

добразычлівасць, павага, талерантнасць;

гатоўнасць да самаўдасканалення, матывацыя працягваць вывучэнне замежнай мовы;

знаёмства з культурнымі асаблівасцямі краіны вывучаемай мовы;

знаёмства з культурай свету праз замежную мову (літаратура, музыка, мастацтва, звычаі і традыцыі, славытыя мясціны, ежа, вольны час);

удасканаленне маўленчай культуры ў цэлым.

7. У якасці комплексных характарыстык, што выражаюць змест задач, разглядаюцца кампетэнцыі, паколькі яны задаюць нормы і патрабаванні да валодання замежнай мовай, якія дазваляюць прасачыць ступень сукупнай рэалізацыі мэт і задач.

Міжкультурная кампетэнцыя – стратэгічная кампетэнцыя, валоданне якой заклікана забяспечваць асэнсаванне вучнямі іншай лінгвакультуры, пазнанне імі сэнсавых арыенціраў іншага лінгвасоцыуму, уменні бачыць падабенства і адрозненні паміж культурамі і ўлічваць іх у працэсе іншамоўных зносін.

Камунікатыўная кампетэнцыя – валоданне сукупнасцю маўленчых, моўных, сацыякультурных норм вывучаемай мовы, а таксама кампенсаторнымі і вучэбна-пазнавальнымі ўменнямі, якія дазваляюць вучню вырашаць маўленчыя, адукацыйныя, пазнавальныя і іншыя задачы, што стаяць перад ім. У склад гэтай інтэгратыўнай кампетэнцыі ўваходзяць моўная, маўленчая, сацыякультурная, вучэбна-пазнавальная, кампенсаторная кампетэнцыі, якія разглядаюцца як субкампетэнцыі.

Маўленчая кампетэнцыя – сукупнасць навыкаў і ўменняў маўленчай дзейнасці (гаварэнне, успрыманне маўлення на слых, чытанне, пісьмовае маўленне), веданне норм маўленчых паводзін; набыццё на гэтай аснове вопыту іх выкарыстання для пабудовы лагічнага і звязнага па форме і змесце выказвання, а таксама для разумення сэнсу выказванняў іншых людзей.

Моўная кампетэнцыя – сукупнасць моўных ведаў аб правілах функцыянавання моўных сродкаў (фанетычных, арфаграфічных, лексічных і граматычных) у мове і навыкаў іх выкарыстання з камунікатыўнымі мэтамі.

Сацыякультурная кампетэнцыя – сукупнасць ведаў пра нацыянальна-культурную спецыфіку краін вывучаемай мовы, уменняў будаваць свае маўленчыя і немаўленчыя паводзіны ў адпаведнасці з гэтай спецыфікай, прадстаўляць на гэтай аснове сваю краіну і яе культуру ва ўмовах іншамоўных міжкультурных зносін.

Кампенсаторная кампетэнцыя – сукупнасць уменняў выкарыстоўваць дадатковыя вербальныя сродкі і невербальныя спосабы для вырашэння камунікатыўных задач ва ўмовах дэфіцыту наяўных моўных сродкаў.

Вучэбна-пазнавальная кампетэнцыя – сукупнасць агульных і спецыяльных вучэбных уменняў, неабходных для ажыццяўлення самастойнай дзейнасці па авалоданні замежнай мовай, вопыт іх выкарыстання.

Паслядоўнае і ўзаемязвязанае авалоданне пазначанымі ключавымі кампетэнцыямі забяспечвае фарміраванне ў вучняў адпаведных кампетэнтнасцей.

У сваёй сукупнасці мэты і задачы прадугледжваюць праектаванне і арганізацыю адукацыйнага працэсу на аснове патрабаванняў асобна арыентаванага, кампетэнтнага, камунікатыўнага, кагнітыўнага і сацыякультурнага падыходаў у іх адзінстве. Адсюль у якасці найважнейшых прынцыпаў ажыццяўлення адукацыйнага працэсу вызначаюцца наступныя:

забеспячэнне разумення культуры і ладу жыцця іншага народа і гатоўнасці ўспрымаць «іншага» ў яго непадобнасці і ўсведамлення вучнямі прыналежнасці да роднай культуры;

адзінства рэалізацыі камунікатыўнай, культурна-прагматычнай і аксіялагічнай функцый вывучаемай мовы;

арыентацыя працэсу навучання на забеспячэнне дыялогу культур на аснове ўсебаковага ўліку ўзаемасувязей мовы – мыслення – культуры;

забеспячэнне сацыялізацыі вучняў сродкамі замежнай мовы;

арганізацыя навучання замежнай мове як сродку іншамоўных зносін на аснове мадэлявання сітуацый міжкультурнай камунікацыі.

Пададзеныя палажэнні вызначаюць патрабаванні да зместу адукацыі.

8. Змест навучання прадстаўлены ў вучэбнай праграме праз прадметна-тэматычны змест зносін, патрабаванні да практычнага валодання відамі маўленчай дзейнасці, моўны матэрыял (фанетыка, лексіка, граматыка).

У прадметна-тэматычным змесце зносін абазначаны камунікатыўныя задачы для вывучэння замежнай мовы на базавым і павышаным узроўнях.

Патрабаванні да практычнага валодання відамі маўленчай дзейнасці: працягласць гучання тэксту, колькасць рэплік на кожнага суб'яднага ў дыялагічным маўленні, аб'ём выказвання ў маналагічным маўленні, аб'ём тэксту для чытання, аб'ём тэксту для пісьмовага маўлення – задаюць асноўныя параметры для ўсіх відаў маўленчай дзейнасці. Дадзеныя параметры, а таксама аб'ём прадуктыўнага і рэцэптыўнага лексічнага мінімуму абазначаюцца наступным чынам: першая лічба – патрабаванні для базавага ўзроўню, другая – для павышанага ўзроўню. Напрыклад: працягласць гучання тэксту: 1–1,5 мінуты; прадуктыўны мінімум: 210–250 лексічных адзінак; рэцэптыўны мінімум: 150–250 лексічных адзінак; агульны аб'ём прадуктыўнай лексікі: 820–900 лексічных адзінак; агульны аб'ём рэцэптыўнай лексікі: 390–550 лексічных адзінак.

Граматычны матэрыял, які падлягае вывучэнню, аднолькавы для ўсіх відаў устаноў агульнай сярэдняй адукацыі. Патрабаванні да валодання граматычным матэрыялам адрозніваюцца аб'ёмам яго прадуктыўнага засваення.

Адрозненні ў авалоданні замежнай мовай пры яе вывучэнні (у залежнасці ад колькасці адведзеных гадзін) выяўляюцца ў наступных параметрах:

аб'ём засвоенага прадуктыўнага і рэцэптыўнага лексічнага матэрыялу;

колькасць прадуктыўнага засвоенага граматычнага матэрыялу;

ступень складанасці і колькасць вырашаемых камунікатыўных задач;

ступень самастойнасці ў інтэрпрэтацыі з'яў міжкультурнай камунікацыі;

ступень падрыхтаванасці ажыццяўляць маўленчыя і немаўленчыя паводзіны адэкватна сацыякультурнай спецыфіцы краін вывучаемай мовы;

узровень гатоўнасці вучняў да самастойнай дзейнасці па авалоданні замежнай мовай.

Больш высокія патрабаванні да валодання моўным і маўленчым матэрыялам пры вывучэнні замежнай мовы на павышаным узроўні забяспечаць больш высокі ўзровень фарміравання ў вучняў моўных навыкаў і маўленчых уменняў, што будзе выражацца ў іх здольнасці больш якасна вырашаць вучэбныя камунікатыўныя задачы.

ГЛАВА 2

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА ПРАДМЕТА Ў V КЛАСЕ.

АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ

105 (175) гадзін

Сферы зносін	Прадметна-тэматычны змест	Камунікатыўныя задачы
		К канцу навучальнага года вучань павінен умець
Сацыяльна-бытавая	Здаровы лад жыцця	Расказаць пра сняданак, абед і вячэру ў сям'і; распытаць сваяка (сябра) пра сняданак, абед і вячэру ў яго сям'і; расказаць пра здаровае харчаванне; распытаць суб'яднага пра здаровае харчаванне; расказаць пра асноўныя недамаганні; распытаць суб'яднага пра асноўныя недамаганні (базавы і павышаны ўзроўні); даць парад па здаровым ладзе жыцця (гігіена, харчаванне, зарадка) (павышаны ўзровень)

	Горад і вёска	Распытаць, як прайсці куды-небудзь; растлумачыць, як прайсці куды-небудзь; запытаць і даць інфармацыю пра месца пражывання (адрас, тэлефон); назваць правілы бяспечных паводзін на вуліцах горада або вёскі; апісаць родны горад або вёску (базавы і павышаны ўзроўні); расказаць пра жыццё ў горадзе або сельскай мясцовасці; распытаць суб'ядніка пра жыццё ў горадзе або сельскай мясцовасці (павышаны ўзровень)
Сацыяльна-культурная	Канікулы	Расказаць пра свае заняткі на канікулах; распытаць сябра пра яго заняткі на канікулах; расказаць пра летні адпачынак (базавы і павышаны ўзроўні); расказаць пра самае яркае ўражанне падчас канікул (павышаны ўзровень)
	Святы	Расказаць пра асноўныя святы Рэспублікі Беларусь; распытаць суб'ядніка пра асноўныя святы краіны вывучаемай мовы; павіншаваць са святам; адказаць на віншаванне; назваць традыцыйныя святочныя стравы ў сваёй краіне і краіне вывучаемай мовы (базавы і павышаны ўзроўні); параўнаць святкаванне Новага года, Нараджэння Хрыстова ў сваёй краіне і краіне вывучаемай мовы (павышаны ўзровень)
	Тэлеперадачы	Назваць любімыя тэлеперадачы; распытаць пра любімыя тэлеперадачы; выказаць меркаванне пра тэлеперадачы (базавы і павышаны ўзроўні); парэкамендаваць паглядзець тэлеперадачу і аргументаваць сваё меркаванне (павышаны ўзровень)
	Падарожжы	Расказаць пра падарожжа (месца, час, транспарт, уражанні); распытаць пра падарожжа (месца, час, транспарт, уражанні); прыняць (адхіліць) прапанову аб падарожжы (базавы і павышаны ўзроўні); расказаць пра падарожжа, якое запомнілася па кнізе (фільме) (павышаны ўзровень)
Сацыяльна-пазнавальная	Свет вакол нас	Апісаць прыродныя асаблівасці кантынентаў; назваць краіны, у якіх гавораць на вывучаемай замежнай мове (базавы і павышаны ўзроўні); расказаць пра жывёльны свет розных кантынентаў; распытаць пра жывёльны свет розных кантынентаў (павышаны ўзровень)

Патрабаванні да практычнага валодання відамі маўленчай дзейнасці

Успрыманне і разуменне маўлення на слых

Вучні павінны разумець на слых указанні педагагічнага работніка, звязаныя з вядзеннем урока, іншамоўныя тэксты маналагічнага і дыялагічнага характару, пабудаваныя на вывучаным моўным матэрыяле, у прад'яўленні педагагічнага работніка і ў гуказапісе, у тэмпе, набліжаным да натуральнага, з візуальнай апорай.

Віды тэкстаў: казка, апавяданне, рыфмоўка, верш, песня, дыялог.

Працягласць гучання тэксту: 1–1,5 хвіліны.

Гаварэнне

Дыялагічнае маўленне

Вучні павінны ўмець запытваць і паведамляць інфармацыю асабістага характару.

Віды дыялогу: дыялог-распытванне, дыялог-віншаванне, дыялог – пабуджэнне да дзеяння.

Колькасць рэплік на кожнага суб'ядніка: 4–5.

Мaнaлaгiчнaе мaўлeннe
Вучнi пaвiннi ўмeць:
пaвeдaмлaць iнфaрмaцiю;
aпiсвaць прaдмeтy i з'явy;
кoрaткa пeрaкaзвaць змeст прaслухaнaгa (прaчyтaнaгa) тэкcтy з выкaрыcтaннeм
вiзуaльных aпoр.

Вiдy мaнaлaгiчнaгa выкaзвaннa: пaвeдaмлeннe, aпaвядaннe, aпiсaннe.

Аб'ём выкaзвaннa: нe мeнш зa 6–8 фрaз.

Чытaннe

Вучнi пaвiннi ўмeць чытaць сaмi сaбe i пoўнacцю рaзумeць тэкcтy, якiя зм'яшчaюць
1–2 % нeзнaёмых слoў i нe ўплывaюць нa рaзyмeннe.

Аб'ём тэкcтy: пpыклaднa 1300–2000 дpукaвaных знaкaў з пpабeлaмi.

Вiдy тэкcтaў: кaзкa, aпaвядaннe, вepш, пeсня, зaгaдкa, cкoрaгaвoркa.

Пiсьмoвaе мaўлeннe

Вучнi пaвiннi ўмeць пpaдyцyрaвaць нeсклaдaнaя вiдy тэкcтaў y aдпaвeднacцi
з нoрмaмi, пpынятymi ў кpaїнe вивучaемaй мoвy:

пaдпiсвaць вiншaвaльнyю пaштoўкy, зaпpашэннe;

пiсaць aсaбiстy лiст y мeжax вивучaнaй тeмaтyкi.

Аб'ём тэкcтy: нe мeнш зa 30–40 слoў.

Пaтpабaвaннi дa aвaлoдaннa мoўным мaтэpыялaм

Англiйcкaя мoвa

Фaнeтyкa

Рытм aнглiйcкaгa мaўлeннa. Iнтaнaцyя пepaлiчэннa. Iнтaнaцyя зaгaдных i клiчных
cкaзaў. Iнтaнaцyя фoрмyл мaўлeнчaгa этыкeтy.

Лeкcиkа

Пpaдyктыўнy мiнiмyм: 210–250 лeкcичных aдзiнaк.

Рэцэптyўнy мiнiмyм: 120–180 лeкcичных aдзiнaк.

Агульнy aб'ём пpaдyктыўнaй лeкcикi: 610–650 лeкcичных aдзiнaк.

Агульнy aб'ём рэцэптyўнaй лeкcикi: 240–300 лeкcичных aдзiнaк.

Слoвaўтвaрэннe: cyфiкcы пpымeтнiкaў -(i)an, пpыслoўяў -ly, дзeяслoвaў -ate.

Пaкaзaльнiкi чacy: this (week), last (year), next (summer).

Гpамaтyкa

Гpамaтyчнy мaтэpыял длa пpaдyктыўнaгa зacвaеннa

Мaрфaлoгiя

Нaзoўнiк: aсaблiвyя вьпaдкi ўтвaрэннa мнoжнaгa лiкy нaзoўнiкaў man – men,
woman – women, child – children, tooth – teeth, foot – feet, goose – geese, sheep – sheep,
mouse – mice. Нaзoўнiкi длa aбaзнaчэннa пpaдмeтaў, якiя мoжнa i нeльгa пaлiчyць.

Аpтыкль: a/an, the (aснoўнyя знaчэннi), знaчнaя aдcyтнacць apтыкльa. Аpтыкль
з гeaгpафiчнymi нaзвaмi (вyлицy, гaрaды, кpaїнy, кaнтынeнтy).

Пpымeтнiк: aсaблiвyя вьпaдкi ўтвaрэннa cтyпeнeй пapaўнaннa пpымeтнiкaў good,
bad.

Зaймeннiк: нeaзнaчaльнyя зaймeннiкi some, any, no, much, many. Аб'eктнy cклoн
aсaбoвых зaймeннiкaў.

Дзeяслoў: cцв'ярджaльнaя, aдмoўнaя i пьитaльнaя фoрмy дзeяслoвaў y Past Simple,
Future Simple.

Мaдaльнaя дзeяслoвa *should (shouldn't)* для выкaзвaння пaрaды, рeкaмeндaцыi, *must (mustn't)* для вырaжeння нeабхoднacцi і зaбaрoны.

Прыслoўe: *yesterday, ago, next, tomorrow, today, always, often, sometimes, rarely, never, well, fast.*

Прынaзoўнiк: прынaзoўнiкi нaпpaмку руху *to, along, past, over*; прынaзoўнiкi мeсцa *at (home), behind, in front of, between, opposite, next to*; прынaзoўнiкi чaсy *in (November), to (quarter to two), past (half past two), at (Easter), on (New Year's Day), by (plane).*

Злучнiк: *because.*

Сiнтaкcic

Пaрaдaк слoў у cкaзe.

Склaдaнaзлучaны cкaз cа злучнiкaмi *and, but.*

Нямецкaя мoвa

Фaнeтыкa

Нaцiск у cклaдaнaх слoвaх. Aдcутнacць нaцiску нa cлужбoвaх слoвaх. Інтaнaцыя прoстaх рaзвiтaх cкaзaў. Інтaнaцыя пaбуджaльнaх cкaзaў.

Лeкcиkа

Пpaдyктыўнa мiнiмyм: 210–250 лeкcичнaх aдзiнaк.

Рэцэптыву мiнiмyм: 120–180 лeкcичнaх aдзiнaк.

Aгyльнa aб'ём пpaдyктыўнaй лeкcикi: 610–650 лeкcичнaх aдзiнaк.

Aгyльнa aб'ём рэцэптыву лeкcикi: 240–300 лeкcичнaх aдзiнaк.

Слoвaўтвaрэннe: cyфiкcы нaзoўнiкaў *-er, -in* для aбaзнaчэннa нaцыянaльнacцeй, жыхaрoў гaрaдoў, нacелeнaх пyнктaў.

Гpaмaтыкa

Гpaмaтычнa мaтэрыял для пpaдyктыўнaгa зacвaеннa

Мaрфaлoгiя

Нaзoўнiк: cклaнeннe нaзoўнiкaў у мнoжнaм лiкy ў дaвaльнaм cклoнe. Нaзoўнiкi для aбaзнaчэннa пpaдмeтaў, якiя мoжнa aбo нeльгa пaлiчыць.

Аpтыкль: apтыкль пeрaд гeaгpaфiчнaмi нaзвaмi (кaнтынeнты, кpaiны, гaрaды, вyлiцы).

Aзнaчaльнa apтыкль пeрaд yлacнaм iмeм, кaлi пeрaд iм cтaiць aзнaчэннe.

Нeaзнaчaльнa apтыкль пeрaд нaзoўнiкaм пacлa бeзacaбoвaгa звaрoтy *es gibt*.

Зaймeннiк: пытaльнa зaймeннiк *welcher (welches, welche)*.

Дзeяслoў: звaрoтнaя дзeяслoвa. Дзeяслoў *sein* у прoстaм прoшлaм чacе *Präteritum Aktiv*. Чacaвaя фoрмa прoшлaгa чaсy *Perfekt Aktiv*.

Зaгaднa лaд.

Прынaзoўнiк: прынaзoўнiкi *durch, für, um*, якiя пaтpaбyюць вiнaвaльнaгa cклoнy. Прынaзoўнiкi *zu, mit*, якiя пaтpaбyюць дaвaльнaгa cклoнy.

Сiнтaкcic

Пaрaдaк слoў у прoстaм рaзвiтaм cкaзe з дaпaўнeннeм у дaвaльнaм i вiнaвaльнaм cклoнaх; cа звaрoтнaмi дзeяслoвaмi; з выкaзнiкaм, вырaжaнaм дзeяслoвaмi ў чacaвaй фoрмe *Perfekt Aktiv* (рaмaчнaя кaнcтpукцiя); у пaбуджaльнaх cкaзaх.

Склaдaнaзлучaнaя cкaзa cа злучнiкaм *denn*. Пaрaдaк слoў у cклaдaнaзлучaнaх cкaзaх.

Гpaмaтычнa мaтэрыял для рэцэптыву нaгa зacвaеннa

Мaрфaлoгiя

Нaзoўнiк: cклaнeннe нaзoўнiкaў у мнoжнaм лiкy.

Пpымeтнiк: cклaнeннe пpымeтнiкaў пacлa нeaзнaчaльнaгa apтыкльa, пpынaлeжнaх зaймeннiкaў i зaймeннiкa *kein (keine)* ў нaзoўнaм i вiнaвaльнaм cклoнaх.

Артыкль: неазначальны артыкль перад назоўнікам пасля дзеясловаў *suchen, sich wünschen*.

Прыназоўнік: прыназоўнікі *bis, entlang*, якія патрабуюць вінавальнага склону.

Сінтаксіс

Складаназалежныя сказы са злучнікам *weil***. Парадак слоў у складаназалежных сказах**.

Французская мова

Фанетыка

Адрозненне на слых і дакладнае вымаўленне ўсіх гукаў французскай мовы. Счапленне і звязванне. Інтанацыйная мадэль апавядальнага (сцвярджальнага і адмоўнага), пабуджальнага і пыталнага сказаў. Інтанацыя формул маўленчага этыкету.

Лексіка

Прадуктыўны мінімум: 210–250 лексічных адзінак.

Рэцэптыўны мінімум: 120–180 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём прадуктыўнай лексікі: 610–650 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём рэцэптыўнай лексікі: 240–300 лексічных адзінак.

Словаўтварэнне: суфіксы назоўнікаў і прыметнікаў *-ien, -ienne; -ais, -aise; -aine; -ois, -oïse*; прыстаўка дзеясловаў *re-*.

Граматыка

Граматычны матэрыял для прадуктыўнага засваення

Марфалогія

Назоўнік: мужчынскі і жаночы род назоўнікаў, якія абазначаюць нацыянальнасць.

Артыкль: ужыванне неазначальнага, азначальнага, частковага артыкляў (паўтарэнне); артыкль перад геаграфічнымі назвамі (краіны, кантыненты); адсутнасць артыкля ў назвах гарадоў; адсутнасць артыкля пры адмаўленні. Злітны артыкль у выразе *avoir mal à ...*.

Прыметнік: ступені параўнання якасных прыметнікаў (акрамя *bon, mauvais*).

Займеннік: неазначальна-асабовы займеннік *on*; пыталны займеннік *qui*.

Лічэбнік: колькасныя лічэбнікі да 1000; парадкавыя лічэбнікі звыш 100.

Дзеяслоў: *le présent* дзеясловаў I, II, III груп; прошлы складаны час *le passé composé* з дзеясловамі *avoir* і *être* (акрамя зваротных); прошлы незакончаны час *l'imparfait*. Загадны лад.

Прыслоўе: прыслоўі *hier, aujourd'hui, demain; d'abord, ensuite, puis, enfin*. Пыталныя прыслоўі *où, d'où, quand, pourquoi, comment, combien*.

Прыназоўнік: прыназоўнікі месца і напрамку руху; прыназоўнікі *en/à* для абазначэння спосабу перамяшчэння.

Сінтаксіс

Парадак слоў у пыталным сказе з простаю і складанай інверсіяй (агульнае пытанне; пытанне да адушаўленага дзейніка; пытанне да акалічнасці).

Граматычны матэрыял для рэцэптыўнага засваення

Дзеяслоў: бліжэйшы будучы час *le futur proche*; бліжэйшы прошлы час *le passé récent*.

Будучы прасты час *le futur simple* дзеясловаў I і II груп*.

Прыметнік: ступені параўнання прыметнікаў *bon, mauvais**.

Прыназоўнік: ужыванне прыназоўніка *de* пасля слоў, якія абазначаюць колькасць*.

Іспанская мова

Фанетыка

Інтанацыя пабуджальных і клічных сказаў.

Лексіка

Прадуктыўны мінімум: 210–250 лексічных адзінак.

Рэцэптыўны мінімум: 120–180 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём прадуктыўнай лексікі: 610–650 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём рэцэптыўнай лексікі: 240–300 лексічных адзінак.

Словаўтварэнне: прыстаўкі *ge-, in-(im-), des-*.

Граматыка

Граматычны матэрыял для прадуктыўнага засваення

Марфалогія

Дзеяслоў: *presente de indicativo* знамянальных дзеясловаў.

Загадны лад *modo imperativo* (сцвярджальная форма *tú, vosotros*).

Прыслоўе: прыслоўі *ya, todavía, jamás, nunca, siempre, a veces*.

Сінтаксіс

Клічныя і пабуджальныя сказы.

Граматычны матэрыял для рэцэптыўнага засваення

Марфалогія

Дзеяслоў: *pretérito perfecto de indicativo, pretérito imperfecto de indicativo, pretérito indefinido**.

Ужыванне форм *participio pasado* ў функцыі азначэння**.

Сінтаксіс

Складаназлучаныя сказы са злучнікамі *pero, y*.

Кітайская мова

Патрабаванні да практычнага валодання відамі маўленчай дзейнасці

Успрыманне і разуменне маўлення на слых

Вучні павінны разумець на слых указанні педагагічнага работніка, звязаныя з вядзеннем урока, і іншамоўныя тэксты маналагічнага і дыялагічнага характару, пабудаваныя на вывучаным моўным матэрыяле, у прад'яўленні педагагічнага работніка і ў гуказапісе, у тэмпе, набліжаным да натуральнага, з візуальнай апорай.

Віды тэкстаў: казка, апавяданне, рыфмоўка, верш, песня, дыялог.

Працягласць гучання тэксту: 1–1,5 хвіліны.

Гаварэнне

Дыялагічнае маўленне

Вучні павінны ўмець запытаць і паведаміць інфармацыю, вызначаную прадметна-тэматычным зместам зносін.

Віды дыялогу: дыялог-распытванне, дыялог-віншаванне, дыялог – пабуджэнне да дзеяння.

Колькасць рэплік на кожнага суб'ядніка: 4–5.

Маналагічнае маўленне

Вучні павінны ўмець:

паведамляць інфармацыю;

апісваць прадметы і з'явы;

коратка пераказваць змест прачытанага (праслуханага) тэксту з выкарыстаннем візуальнай апоры.

Віды маналагічнага выказвання: паведамленне, апавяданне, апісанне.

Аб'ём выказвання: 6–8 фраз.

Чытанне

Вучні павінны ўмець чытаць самі сабе тэксты, напісаныя з дапамогай іерогліфаў, разумець асноўны змест і вылучаць асобныя дэталі прачытанага.

Аб'ём тэксту – 0,3 старонкі.

Вучні павінны ўмець чытаць іерогліфы (100–200 адзінак) і простыя сказы, напісаныя іерогліфамі.

Віды тэкстаў: казка, апавяданне, верш, песня, загадка, скорагаворка.

Пісьмовае маўленне

Вучні павінны ўмець прадудыраваць нескладаныя віды тэкстаў, напісаныя з дапамогай транскрыпцыйных знакаў, у адпаведнасці з нормаў, прынятымі ў краіне вывучаемай мовы:

падпісаць віншавальную паштоўку, запрашэнне;

пісаць асабісты ліст у межах вывучанай тэматыкі.

Аб'ём тэксту: 30–40 слоў.

Вучні павінны ўмець пісаць іерогліфы (80–160 адзінак) і простыя сказы, напісаныя іерогліфамі.

Патрабаванні да авалодання моўным матэрыялам

Фанетыка

Вымаўленне складоў трэцяга тону, якія ідуць запар. Змяненне тону лічэбніка. Інтанацыя пералічэння. Інтанацыя пабуджальных і клічных сказаў. Інтанацыя формул маўленчага этыкету.

Лексіка

Прадуктыўны мінімум: 210–250 лексічных адзінак.

Рэцэптыўны мінімум: 120–180 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём прадуктыўнай лексікі: 610–650 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём рэцэптыўнай лексікі: 240–300 лексічных адзінак.

Граматыка

Граматычны матэрыял для прадуктыўнага засваення

Марфалогія

Лічэбнік: лічэбнікі ад 50 да 100.

Займеннік: указальныя займеннікі **这** і **那** у спалучэнні з лічыльнымі словамі.

Дзеяслоў: паказчык цяперашняга часу **在**.

Прыслоўе: **太, 很, 不, 真, 多, 少, 很多, 很少, 不多, 不少, 附近, 只**.

Паслялог: **外边**.

Сінтаксіс

Сказы, якія абазначаюць размяшчэнне прадметаў у прасторы, (在) ...**上有/是...**, ...**在...上**.

Сказы наяўнасці з дзеясловам **有**.

Выражэнне паслядоўнасці дзеянняў з дапамогай прыслоўяў **先...然后**.

Дзеяслоўнае дапаўненне стану (...**得...**).

Спецыяльныя пытанні з пыталымі словамі **为什么?, 怎么?**.

Альтэрнатыўнае пытанне са злучнікам **还是**.

Пытальныя сказы з удакладняльнымі выразамі **好吗?, ...怎么样?**

Пабуджальныя сказы з часціцай ...**吧...!** або **让...吧...!**

Канструкцыя **越来越**.

Канструкцыі **从来没...过, 以前...过, 从...开始**.

Канструкцыя **如果...那就**.

ГЛАВА 3
ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА ПРАДМЕТА Ё VI КЛАСЕ.
АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ
 105 (175) гадзін

Сфера зносін	Прадметна-тэматычны змест	Камунікатыўныя задачы
		К канцу навучальнага года вучань павінен умець
Сацыяльна-бытавая	Ежа	Запытаць і даць інфармацыю аб прадуктах у магазіне і на рынку (цана, вага, колькасць); заказаць, аплаціць ежу ў кафэ; прапанаваць рэцэпт любімай стравы (базавы і павышаны ўзроўні); расказаць пра нацыянальныя стравы Рэспублікі Беларусь; распытаць пра нацыянальныя стравы краіны вивучаемай мовы (павышаны ўзровень)
	Дапамога дома	Расказаць пра свае хатнія абавязкі; распытаць пра хатнія абавязкі (замежнага) субяседніка; назваць бытавую тэхніку і растлумачыць яе прызначэнне; апісаць свой пакой, сваю кватэру (свой дом) (базавы і павышаны ўзроўні); расказаць пра перавагі выкарыстання бытавой тэхнікі; расказаць пра размеркаванне хатніх абавязкаў у сям’і; выказаць свае адносіны да выканання хатніх абавязкаў (павышаны ўзровень)
Вучэбна-працоўная	Школа	Апісаць сваю школу (будынак, кабінеты, пляцоўкі); расказаць аб правілах паводзін у школе; паведаміць пра распарадак работы сваёй школы; распытаць (замежнага) субяседніка пра распарадак работы школы (базавы і павышаны ўзроўні); параўнаць правілы паводзін у школах Рэспублікі Беларусь і ў школах краіны вивучаемай мовы; параўнаць распарадак работы школ у Рэспубліцы Беларусь і школ у краіне вивучаемай мовы (павышаны ўзровень)
Сацыяльна-культурная	Фільмы. Кнігі	Прапанаваць сябру пайсці ў кіно (бібліятэку); прыняць ці адхіліць прапанову; распытаць аб прагледжаным фільме (прачытанай кнізе); выказаць сваё меркаванне пра фільм (кнігу) (базавы і павышаны ўзроўні); расказаць пра любімага акцёра (пісьменніка); выказаць сваё меркаванне пра персанажа фільма (кнігі) і абгрунтаваць яго (павышаны ўзровень)
	Любімыя заняткі	Расказаць пра свае захапленні; распытаць субяседніка пра яго захапленні (базавы і павышаны ўзроўні); выказаць свае адносіны да розных хобі; расказаць пра любімыя заняткі членаў сям’і (сяброў) (павышаны ўзровень)
Сацыяльна-пазнавальная	Рэспубліка Беларусь і краіны вивучаемай мовы	Апісаць геаграфічнае становішча Рэспублікі Беларусь; расказаць пра нацыянальныя сімвалы Рэспублікі Беларусь; распытаць пра геаграфічнае становішча краіны вивучаемай мовы; распытаць пра нацыянальныя сімвалы краіны вивучаемай мовы (базавы і павышаны ўзроўні); параўнаць прыродныя асаблівасці Рэспублікі Беларусь і краін вивучаемай мовы; расказаць пра слаўтэ мясціны Рэспублікі Беларусь (павышаны ўзровень)

	Прырода	Расказаць пра прыроду Рэспублікі Беларусь; апісаць жывёл (расліны), якія маюць патрэбу ў абароне; растлумачыць неабходнасць абароны жывёл (раслін) (базавы і павышаны ўзроўні); параўнаць жывёльны і раслінны свет Рэспублікі Беларусь і краіны вывучаемай мовы (павышаны ўзровень)
--	---------	---

Патрабаванні да практычнага валодання відамі маўленчай дзейнасці

Успрыманне і разуменне маўлення на слых

Вучні павінны разумець на слых іншамоўныя тэксты маналагічнага і дыялагічнага характару, якія прад'яўляюцца педагагічным работнікам і ў гуказапісе, у натуральным тэмпе, з вербальнай апорай, з рознай паўнатай і дакладнасцю пранікнення ў іх змест:

вылучаць асноўную інфармацыю ў тэкстах, якія змяшчаюць 1 % незнаёмых слоў, што не ўплываюць на разуменне;

адносна поўна разумець тэксты, пабудаваныя на вывучаным моўным матэрыяле; выбарачна разумець неабходную (цікавую) для вучняў інфармацыю.

Віды тэкстаў: казка, апавяданне, верш, песня, легенда, дыялог.

Працягласць гучання тэксту: 1–1,5 хвіліны.

Гаварэнне

Дыялагічнае маўленне

Вучні павінны ўмець:

запытваць і паведамляць інфармацыю, якая вызначаецца прадметна-тэматычным зместам зносін;

прымаць прапанову або адхіляць яе.

Віды дыялогу: дыялог-распытванне, дыялог – абмен думкамі, дыялог – пабуджэнне да дзеяння.

Колькасць рэплік на кожнага суб'ядніка: 5–6.

Маналагічнае маўленне

Вучні павінны ўмець:

апісваць прадметы і з'явы; паведамляць інфармацыю, уключаючы апісанне;

коратка пераказваць змест прачытанага (праслуханага) тэксту.

Віды маналагічных выказванняў: апісанне, паведамленне, апавяданне.

Прыкладны аб'ём выказвання: не менш за 6–9 фраз.

Чытанне

Вучні павінны разумець тэксты з рознай паўнатай і дакладнасцю пранікнення ў іх змест у залежнасці ад віду чытання:

разумець асноўны змест адаптаваных мастацкіх і навукова-папулярных тэкстаў (азнаямленчае чытанне);

поўнасцю разумець змест адаптаваных мастацкіх і навукова-папулярных тэкстаў (вывучальнае чытанне);

знаходзіць у тэкстах неабходную (цікавую) для вучняў інфармацыю (праглядальнае, пошукавае чытанне).

Тэксты, прызначаныя для разумення асноўнага зместу, могуць уключаць да 2–3 % незнаёмых слоў, якія не перашкаджаюць разуменню. Аб'ём тэксту: прыкладна 1700–2500 друкаваных знакаў з прабеламі.

Тэксты, арыентаваныя на поўнае разуменне, могуць уключаць да 1–2 % незнаёмых слоў, раскрыццё значэння якіх магчыма пры выкарыстанні двухмоўнага слоўніка. Аб'ём тэксту: 1300–2000 друкаваных знакаў з прабеламі.

Віды тэкстаў: апавяданне, верш, асабісты ліст, артыкул з дзіцячага часопіса, меню, школьны расклад, кінаафіша, анатацыя.

Пiсьмовае маўленне

Вучнi павiнны ўмець прадудыраваць нескладаныя вiды пiсьмовых тэкстаў у адпаведнасцi з нормамаi, прынятымаi ў краiне вивучаемай мовы:

скласцi меню;

пiсаць асабiсты лiст у межах вивучанай тэматыкi;

паведамляць у анкеце асноўныя звесткi асабiстага характару.

Аб'ём тэксту: не менш за 45–60 слоў.

Патрабаваннi да авалодання моўным матэрыялам

Англiйская мова

Фанетыка

Асiмiляцыя гукаў. Інтанацыя агульных, спецыяльных, альтэрнатыўных і раздзяляльных пытанняў.

Лексiка

Прадуктыўны мiнiмум: 210–250 лексiчных адзiнак.

Рэцэптыўны мiнiмум: 150–250 лексiчных адзiнак.

Агульны аб'ём прадуктыўнай лексiкi: 820–900 лексiчных адзiнак.

Агульны аб'ём рэцэптыўнай лексiкi: 390–550 лексiчных адзiнак.

Словаўтварэнне: суфiксы прыметнiкаў -y, -ful, -ous, -al.

Граматыка

Граматычны матэрыял для прадуктыўнага засваення

Марфалогiя

Назоўнiк: асаблiвыя выпадкi ўтварэння множнага лiку назоўнiкаў deer, fish, bison, species, life – lives, leaf – leaves, wolf – wolves.

Артыкль: артыкль з назвамаi прадуктаў харчавання, страў, прыёмаў ежы. Артыкль з геаграфiчнымi назвамаi (рэкi, азёры, моры, акiяны, горы).

Лiчэбнiк: hundred, thousand, million.

Займеннiк: неазначальныя займеннiкi few, little. Вытворныя неазначальных займеннiкаў some, any, no. Пытальныя займеннiкi what, who, where, when, why, how.

Дзеяслоў: сцвярдзальная, адмоўная і пытальная формы дзеясловаў у Present Perfect, Past Continuous. Мадальны дзеяслоў to have to для выражэння вымушанай неабходнасцi.

Прыслоўе: ever, never, just, already, yet, so, such.

Прыназоўнiк: from ... to.

Злучнiк: while.

Сiнтаксiс

Структура агульнага, альтэрнатыўнага і спецыяльнага пытанняў.

Параўнальныя сказы са злучнiкам than.

Складаназалежныя сказы з даданымi сказамаi прычыны са злучнiкам because.

Граматычны матэрыял для рэцэптыўнага засваення

Марфалогiя

Дзеяслоў: сцвярдзальная, адмоўная і пытальная формы дзеясловаў у Present Simple Passive.

Параўнанне ўжывання часоў Present Perfect і Past Simple*.

Нямецкая мова

Фанетыка

Інтанацыя складаназлучаных сказаў. Нацiск у дзеясловах з аддзяляемымi і неаддзяляемымi прыстаўкамаi. Інтанацыя простых развiтых сказаў з дзеясловамаi з аддзяляемай прыстаўкай.

Лексіка

Прадуктыўны мінімум: 210–250 лексічных адзінак.

Рэцэптыўны мінімум: 150–250 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём прадуктыўнай лексікі: 820–900 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём рэцэптыўнай лексікі: 390–550 лексічных адзінак.

Словаўтварэнне: суфіксы назоўнікаў жаночага роду -e, -ie, -ung, -heit, -keit, -ik, -schaft.

Аддзяляемыя прыстаўкі дзеясловаў ab-, an-, auf-, aus-, ein-, mit-, vor-, zurück-, zu-; неаддзяляемыя прыстаўкі дзеясловаў be-, ge-, er-, ver-.

Суфіксы назоўнікаў жаночага роду -ei, -ur, -tät, -tion*.

Граматыка

Граматычны матэрыял для прадуктыўнага засваення

Марфалогія

Назоўнік: род назоўнікаў (вызначэнне па фармальным прыметах): жаночы род – асобы жаночага полу і іх прафесіі на -in, аддзяяслоўныя назоўнікі з суфіксам -t, назвы дрэў і кветак (выключэнне der Ahorn); назоўнікі з іншымі суфіксамі (гл. «Лексіка»).

Скланенне назоўнікаў жаночага роду.

Множны лік назоўнікаў жаночага роду.

Артыкль: адсутнасць артыкля перад назоўнікам, які абазначае рэчыва без указання канкрэтнай колькасці; перад абстрактным назоўнікам; перад рэчывым назоўнікам з указаннем адзінкі вымярэння.

Займеннік: неазначальна-асабовы займеннік man.

Дзеяслоў: мадальны дзеяслоў dürfen для выражэння дазволу, ветлівай просьбы, забароны.

Формы дзеясловаў з аддзяляемымі і неаддзяляемымі прыстаўкамі. Часавая форма простага прошлага часу Präteritum Aktiv.

Прыназоўнік: прыназоўнікі месца vor, hinter, über, unter, neben, zwischen, якія патрабуюць давальнага або вінавальнага склону. Прыназоўнікі aus, nach, якія патрабуюць давальнага склону.

Сінтаксіс

Складаназлучаныя сказы са злучнікамі und, aber, oder. Парадак слоў у складаназлучаных сказах.

Граматычны матэрыял для рэцэптыўнага засваення

Марфалогія

Дзеяслоў: мадальны дзеяслоў sollen для выражэння абавязку*.

Дзеясловы з неаддзяляемымі прыстаўкамі ent-, emp-, miss-, zer-**.

Часавая форма будучага часу Futurum I Aktiv*.

Французская мова

Фанетыка

Інтанацыя складаназлучаных сказаў. Інтанацыя складаназалежных сказаў.

Лексіка

Прадуктыўны мінімум: 210–250 лексічных адзінак.

Рэцэптыўны мінімум: 150–250 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём прадуктыўнай лексікі: 820–900 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём рэцэптыўнай лексікі: 390–550 лексічных адзінак.

Словаўтварэнне: прыстаўкі дзеясловаў dé-, dés-, pré-.

Граматыка

Граматычны матэрыял для прадуктыўнага засваення

Марфалогія

Назоўнік: назоўнікі мужчынскага і жаночага роду ў адзіночным і множным ліку.

Артыкль: розныя выпадкі ўжывання азначальнага, неазначальнага, частковага артыкляў (паўтарэнне); замена артыкля прыназоўнікам *de* пасля назоўнікаў, якія абазначаюць колькасць, і ў адмоўным сказе. Ужыванне прыназоўніка *de* пасля колькасных лічэбнікаў *un million d'héctares, un milliard d'habitants*.

Прыметнік: ступені параўнання прыметнікаў *bon, mauvais*; формы прыметнікаў *beau (bel) – belle, vieux (vieil) – vieille, nouveau (nouvel) – nouvelle*.

Займеннік: адносныя займеннікі *qui, que*.

Лічэбнік: колькасныя лічэбнікі звыш 1000.

Дзеяслоў: будучы час *le futur simple* дзеясловаў I, II і III груп; бліжэйшы будучы час *le futur proche* і бліжэйшы прошлы час *le passé récent*; прошлы закончаны час *le passé composé* зваротных дзеясловаў; параўнанне ўжывання часоў *le passé composé* і *l'imparfait*.

Злучнік: *et, ou, mais, parce que, comme*.

Сінтаксіс

Складаназлучаныя сказы са злучнікамі *et, ou, mais*. Складаназалежныя сказы з даданымі азначальнымі і даданымі прычынамі.

Граматычны матэрыял для рэцэптыўнага засваення

Марфалогія

Дзеяслоў: залежны стан у *présent**.

Займеннік: ужыванне займенніка *en* у канструкцыях *ilm'en faut deux; il y en a (deux), nous en avons (deux)*.

Часціца: адрозненне ва ўжыванні сцвярдзальных часціц *oui* і *si**.

Іспанская мова

Фанетыка

Інтанацыя складаназалежных сказаў.

Лексіка

Прадуктыўны мінімум: 210–250 лексічных адзінак.

Рэцэптыўны мінімум: 150–250 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём прадуктыўнай лексікі: 820–900 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём рэцэптыўнай лексікі: 390–550 лексічных адзінак.

Словаўтварэнне: суфіксы прыметнікаў *-able, -ible*; суфіксы назоўнікаў *-ismo, -dad, -tad, -eza, -ura*.

Граматыка

Граматычны матэрыял для прадуктыўнага засваення

Марфалогія

Дзеяслоў: знамянальныя дзеясловы ў *pretérito indefinido, pretérito imperfecto de indicativo*.

Будучы час *futuro simple*.

Канструкцыі *empezar a + infinitivo, terminar de + infinitivo*.

Загадны лад *modo imperativo, afirmativo (tú, vosotros)*.

Займеннік: асабовыя займеннікі ў якасці прамога і ўскоснага дапаўнення.

Лічэбнік: колькасныя лічэбнікі звыш 100.

Злучнікі: *que, si*.

Сінтаксіс

Складаназалежныя сказы з даданымі дапаўняльнымі і ўмоўнымі сказамі I тыпу.

Граматычны матэрыял для рэцэптыўнага засваення

Марфалогія

Дзеяслоў: pluscuamperfecto de indicativo.

Ужыванне форм participio pasado ў функцыі азначэння*.

Залежны стан voz pasiva*.

Канструкцыя al + infinitivo.

Герундый: gerundio simple. Канструкцыя estar + gerundio simple.

Кітайская мова

Патрабаванні да практычнага валодання відамі маўленчай дзейнасці

Успрыманне і разуменне маўлення на слых

Вучні павінны разумець на слых іншамовныя тэксты маналагічнага і дыялагічнага характару, якія прад'яўляюцца педагагічным работнікам і ў гуказапісе, у натуральным тэмпе, з вербальнай апорай, з рознай паўнатай і дакладнасцю пранікнення ў іх змест:

вылучаць асноўную інфармацыю ў тэкстах, якія змяшчаюць 1 % незнаёмых слоў, што не ўплываюць на разуменне; адносна поўна разумець тэксты, пабудаваныя на вывучаным мовным матэрыяле;

выбарачна разумець неабходную (цікавую) для вучняў інфармацыю.

Віды тэкстаў: казка, апавяданне, верш, песня, легенда, дыялог.

Працягласць гучання тэксту: 1–1,5 хвіліны.

Гаварэнне

Дыялагічнае маўленне

Вучні павінны ўмець запытаць і паведаміць інфармацыю, вызначаную прадметна-тэматычным зместам зносін.

Віды дыялогу: дыялог-распытванне, дыялог – абмен думкамі, дыялог – пабуджэнне да дзеяння.

Колькасць рэплік на кожнага суб'ядніка: 5–6.

Маналагічнае маўленне

Вучні павінны ўмець:

апісваць прадметы і з'явы, уключаючы элементы параўнання;

паведамляць інфармацыю, уключаючы апісанні і параўнанні;

коратка пераказваць змест прачытанага (праслуханага) тэксту.

Віды маналагічнага выказвання: апісанне, паведамленне, апавяданне.

Прыкладны аб'ём выказвання: не менш за 6–9 фраз.

Чытанне

Вучні павінны разумець тэксты, напісаныя з дапамогай іерогліфаў, з рознай паўнатай і дакладнасцю пранікнення ў іх змест у залежнасці ад віду чытання:

разумець асноўны змест тэкстаў (азнаямленчае чытанне);

адносна поўна разумець змест тэкстаў (вывучальнае чытанне);

знаходзіць у тэкстах неабходную (цікавую) для вучняў інфармацыю (пошукавае, праглядальнае чытанне).

Аб'ём тэксту, прызначанага для разумення асноўнага зместу: 0,5 старонкі.

Аб'ём тэксту, арыентаванага на адносна поўнае разуменне: 0,3–0,5 старонкі.

Вучні павінны ўмець:

чытаць іерогліфы (150–350 адзінак), сказы і тэксты (аб'ём да 0,2 старонкі), напісаныя іерогліфамі.

Віды тэкстаў: апавяданне, верш, асабісты ліст, артыкул з дзіцячага часопіса, меню, школьны расклад, кінаафіша, анатацыя.

Пісьмовае маўленне

Вучні павінны ўмець прадудыраваць нескладаныя віды пісьмовых тэкстаў, напісаных у адпаведнасці з нормамі, прынятымі ў краіне вывучаемай мовы:

скласці меню;

пісаць асабісты ліст у межах вывучанай тэматыкі;

паведамляць у анкеце асноўныя звесткі асабістага характару.

Аб'ём тэксту: 45–60 слоў.

Вучні павінны ўмець пісаць іерогліфы (100–260 адзінак), сказы і тэксты (аб'ём да 0,2 старонкі), напісаныя іерогліфамі.

Патрабаванні да авалодання моўным матэрыялам

Фанетыка

Інтанацыя агульнага пытання ў сцвярдзальна-адмоўнай форме.

Інтанацыя спецыяльных пытанняў.

Інтанацыя пытання з часціцай 呢.

Лексіка

Прадуктыўны мінімум: 210–250 лексічных адзінак.

Рэцэптыўны мінімум: 150–250 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём прадуктыўнай лексікі: 820–900 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём рэцэптыўнай лексікі: 390–550 лексічных адзінак.

Граматыка

Граматычны матэрыял для прадуктыўнага засваення

Марфалогія

Лічыльныя словы 部, 片, 座, 套, 首, 头, 群, 匹.

Лічэбнік: лічэбнікі ад 100 да 1000. Прэфікс парадкавых лічэбнікаў 第.

Прыметнік: утварэнне ступені параўнання прыметнікаў з дапамогай параўнальных канструкцый: ...比... з дапаўненнем меры і ступені (一点儿, 多了, 得多, 极了), ...比... з дапаўненнем колькасці, 跟...一样, 像...一样, ...比... у сказах з дзеяслоўным выказнікам (1).

Займеннік: указальныя займеннікі 这些, 那些.

Дзеяслоў: 过 и 了. Адмоўная і пытальная формы прошлага часу.

Мадальныя дзеясловы 应该, 能, 可以, 要, 愿意. Мадальны дзеяслоў 要 для выражэння будучага часу.

Прыслоўе: прыслоўі частотнасці 总是, 经常, 有时, 从来(不). Прыслоўе 还. Прыслоўі 非常, 特别, 挺, 最, 更. Прыслоўі 又 і 再.

Паслялог: 北边, 南边, 西边, 东边.

Злучнік: 或者, 但是, 可是.

Сінтаксіс

Дапаўненні кратнасці 遍, 次.

Сказы з іменным выказнікам без звязкі 是.

Сказы з дзеяслоўным выказнікам.

Сказы з дзеясловам-звязкай 是.

Сказы з дзеясловам 有.

Сказы з адным дапаўненнем.

Сказы з мадальным дзеясловам і дзеясловам 喜欢.

Шматдзеяслоўныя сказы (мэты).

Сказы з якасным выказнікам.

Пытанне з часціцай 呢.

Спецыяльнае пытанне з 几, 几个, 多少.

Сказы, якiя абазначаюць размяшчэнне ў прасторы (在)...上有一个 .../是... .
 Структура сказа з дапаўненнем працягласцi.
 Агульнае пытанне ў сцвярдзальна-адмоўнай форме.
 Спецыяльныя пытаннi з пыталымi словамi 哪儿? 多少? 多长时间? 怎么? 怎么样?
 Кароткiя адказы на агульныя пытаннi.
 Канструкцыi 一边...一边, 每天都..., 跟...一起..., ...极了, 因为...所以, 一点儿,
 有一儿, 一些, 有的...有的...

Граматычны матэрыял для рэцэптыўнага засваення

Сiнтаксiс

Канструкцыi 用...做..., ...对...有/没有好处, 坐/骑...去/走, 往/前...走/拐,
 ...离...远/近, 从...回/到/去/来.

ГЛАВА 4

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА ПРАДМЕТА Ў VII КЛАСЕ.

АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ

105 (175) гадзiн

Сфера зносiн	Прадметна-тэматычны змест	Камунікатыўныя задачы
		К канцу навучальнага года вучань павiнен умець
Сацыяльна-бытавая	Знешнасць i характар	Апісаць знешнасць чалавека i яго характар; распытаць пра знешнасць i характар сябра (членаў сям'і); выказаць i аргументаваць сваё меркаванне наконт характару чалавека; выказаць камплімент наконт знешнасцi (базавы i павышаны ўзроўнi); абмеркаваць характар героя фiльма (кнiгi) (павышаны ўзровень)
	Пакупкi	Расказаць пра розныя магазiны ў Рэспублiцы Беларусь; распытаць пра магазiны ў краiне вивучаемай мовы; запытаць i паведамаць iнфармацыю пры набыццi нехарчовых тавараў (базавы i павышаны ўзроўнi); даць параду пры выбары пакупкi; расказаць пра свае адносіны да пакупак (павышаны ўзровень)
	Сябры	Расказаць пра сваіх сяброў i знаёмых (знешнасць, характар, любiмыя заняткi); расказаць гiсторыю знаёмства з сябрам (базавы i павышаны ўзроўнi); распытаць субяседнiка пра яго сяброў; выказаць меркаванне пра сапраўднае сяброўства, аргументуючы свой пункт погляду (павышаны ўзровень)
	Жыццё ў горадзе i вёсцы	Апісаць горад або вёску; распытаць субяседнiка аб перавагах (недахопах) яго месца жыхарства; спытаць i растлумачыць дарогу (базавы i павышаны ўзроўнi); правесцi экскурсію па сваім горадзе або сваёй вёсцы; параўнаць жыццё ў гарадской i сельскай мясцовасцi
Вучэбна-працоўная	Урок замежнай мовы	Выказаць свае адносіны да вивучэння замежнай мовы; расказаць пра ўрок замежнай мовы; абгрунтаваць важнасць вивучэння замежнай мовы (базавы i павышаны ўзроўнi); абмеркаваць спосабы вивучэння замежнай мовы; распытаць пра выкананне дамашняга задання па замежнай мове (павышаны ўзровень)
Сацыяльна-культурная	Спорт	Расказаць пра папулярныя вiды спорту; расказаць пра выдатных спартсменаў Рэспублiкi Беларусь; распытаць субяседнiка пра выдатных спартсменаў краiны вивучаемай мовы; распытаць субяседнiка пра iндывiдуальныя заняткi спортам (базавы i павышаны ўзроўнi); выказаць свае адносіны да заняткаў спортам i аргументаваць iх;

		даць парады па падтрыманні фізічнай формы; расказаць пра гісторыю Алімпійскіх гульняў (найбуйнейшыя спартыўныя спаборніцтвы) (павышаны ўзровень)
Сацыяльна-пазнавальная	Падарожжа па розных краінах	Выказаць і аргументаваць свае адносіны да падарожжа рознымі відамі транспарту; заказаць (купіць) білет на аўтобус (цягнік, самалёт); расказаць пра сваё рэальнае (уяўнае) падарожжа; абмеркаваць маршрут падарожжа (базавы і павышаны ўзроўні); падзяліцца ўражаннямі пра падарожжа; парэкамендаваць наведць краіну або горад (павышаны ўзровень)

Патрабаванні да практычнага валодання відамі маўленчай дзейнасці

Успрыманне і разуменне маўлення на слых

Вучні павінны разумець на слых іншамоўныя тэксты маналагічнага і дыялагічнага характару, якія прад'яўляюцца педагагічным работнікам і ў гука- або відэазапісе, у натуральным тэмпе, з вербальнай апорай, з рознай паўнатай і дакладнасцю пранікнення ў іх змест:

вылучаць асноўную інфармацыю ў тэкстах, што змяшчаюць 1–2 % незнаёмых слоў, якія не ўплываюць на разуменне;

адносна поўна разумець тэксты, што змяшчаюць 1 % незнаёмых слоў, значэнне якіх можна зразумець з дапамогай моўнай або кантэкстуальнай здагадкі;

выбарачна разумець неабходную (цікавую) для вучняў інфармацыю.

Віды тэкстаў: апавяданне, верш, песня, легенда, аб'ява, фрагмент відэафільма, дыялог.

Працягласць гучання тэксту: 1,5–2 мінуты.

Гаварэнне

Дыялагічнае маўленне

Вучні павінны ўмець:

запытваць і паведамляць інфармацыю, якая вызначаецца прадметна-тэматычным зместам зносін;

выказаць сваё меркаванне і даведацца пра адносіны суб'ядніка да атрыманай інфармацыі;

даваць эмацыянальную ацэнку.

Віды дыялогу: дыялог-распытванне, дыялог – абмен думкамі, дыялог – пабуджэнне да дзеяння.

Колькасць рэплік на кожнага суб'ядніка: 5–6.

Маналагічнае маўленне

Вучні павінны ўмець:

апісваць і параўноўваць прадметы і з'явы;

расказаць аб праслуханым, прачытаным і ўбачаным;

паведамляць інфармацыю, спалучаючы апісанне, апавяданне і параўнанне.

Віды маналагічнага выказвання: апісанне, паведамленне, апавяданне, параўнанне.

Аб'ём выказвання: не менш за 8–10 фраз.

Чытанне

Вучні павінны разумець тэксты з рознай паўнатай і дакладнасцю пранікнення ў іх змест у залежнасці ад віду чытання:

разумець асноўны змест часткова адаптаваных мастацкіх і навукова-папулярных тэкстаў (азнаямленчае чытанне);

адносна поўна разумець змест часткова адаптаваных мастацкіх і навукова-папулярных тэкстаў (вывучальнае чытанне);

знаходзіць у тэкстах неабходную (цікавую) для вучняў інфармацыю (праглядальнае, пошукавае чытанне);

устааўліваць прычынна-выніковыя сувязі паміж фактамі тэксту і падзеямі.

Тэксты, прызначаныя для разумення асноўнага зместу, могуць уключаць да 2–3 % незнаёмых слоў, якія не перашкаджаюць разуменню. Аб'ём тэксту: прыкладна 2200–3000 друкаваных знакаў з прабеламі.

Тэксты, арыентаваныя на адносна поўнае разуменне, могуць уключаць 1–2 % незнаёмых слоў, раскрыццё значэння якіх магчыма пры выкарыстанні двухмоўнага слоўніка. Аб'ём тэксту: прыкладна 1700–2500 друкаваных знакаў з прабеламі.

Віды тэкстаў: апавяданне, верш, біяграфія, артыкул з часопіса, запрашэнне, спіс пакупак, e-mail, турыстычная брашура.

Пісьмовае маўленне

Вучні павінны ўмець прадудыраваць нескладаныя віды пісьмовых тэкстаў у адпаведнасці з нормамі, прынятымі ў краіне вывучаемай мовы:

пісаць асабісты ліст у межах вывучанай тэматыкі, у тым ліку e-mail;

коратка выкладаць змест прачытанага тэксту.

Аб'ём тэксту: не менш за 60–80 слоў.

Патрабаванні да авалодання моўным матэрыялам

Англійская мова

Фанетыка

Націск у сказе (самастойныя і службовыя часціны мовы). Націск у шматскладовых словах.

Лексіка

Прадуктыўны мінімум: 230–280 лексічных адзінак.

Рэцэптыўны мінімум: 150–260 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём прадуктыўнай лексікі: 1050–1180 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём рэцэптыўнай лексікі: 540–810 лексічных адзінак.

Словаўтварэнне: суфіксы назоўнікаў -ness; прыметнікаў -less, -ly; прыстаўка дзеясловаў ge-; састаўныя прыметнікі (kind – hearted).

Граматыка

Граматычны матэрыял для прадуктыўнага засваення

Марфалогія

Назоўнік: назоўнікі, якія ўжываюцца толькі ў адзіночным (advice, money, knowledge) або множным ліку (trousers, outskirts, cattle, clothes); назоўнікі ў адзіночным ліку, якія маюць форму множнага ліку (gymnastics, athletics).

Артыкль: артыкль з назвамі відаў спорту і спартыўных спаборніцтваў, з назвамі славурых мясцін (тэатраў, кінатэатраў, музеяў, атэляў, аэрапортаў, паркаў, плошчаў).

Лічэбнік: субстантываваныя лічэбнікі (hundreds of (books)).

Займеннік: неазначальныя займеннікі neither, either, none.

Дзеяслоў: сцвярдзальная, адмоўная і пытальная формы дзеясловаў у Present Perfect Continuous; дзеясловы ў Present Simple, Present Continuous для выражэння дзеянняў у будучыні; выражэнне звыклых дзеянняў у мінулым з дапамогай used to.

Мадалныя дзеясловы: параўнанне ўжывання to have to – must; ужыванне could, to be able to для выражэння магчымасці або здольнасці выканання дзеянняў у мінулым.

Прыслоўе: too + прыметнік, прыметнік + enough.

Прыназоўнік: for (two years), since, before, after, till, until.

Злучнік: if, in case, when.

Сінтаксіс

Складаназалежныя сказы з даданымі ўмовы і часу.

Граматычны матэрыял для рэцэптыўнага засваення

Марфалогія

Прыметнік: узмацненне ступеней параўнання прыметнікаў: a lot, far, much (longer), slightly, a bit, a little (faster)*.

Дзеяслоў: сцвярдзальная, адмоўная і пытальная формы дзеясловаў у Past Simple Passive, Future Simple Passive.

Герундый: герундый у функцыі дзейніка, дапаўнення і часткі выказніка*.

Сінтаксіс

Кароткія структуры згоды (So do I.); нязгоды (Neither do I.)*

Нямецкая мова

Фанетыка

Націск у іншамоўных словах. Інтанацыйнае афармленне складаных сказаў.

Лексіка

Прадуктыўны мінімум: 230–280 лексічных адзінак.

Рэцэптыўны мінімум: 150–260 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём прадуктыўнай лексікі: 1050–1180 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём рэцэптыўнай лексікі: 540–810 лексічных адзінак.

Словаўтварэнне: суфіксы назоўнікаў мужчынскага роду -er, -ler, -ing; суфіксы прыметнікаў -ig, -lich; прыметнік + прыметнік.

Суфіксы назоўнікаў мужчынскага роду -ant, -at, -ent, -it, -ist, -nom, -soph*.

Граматыка

Граматычны матэрыял для прадуктыўнага засваення

Марфалогія

Назоўнік: род назоўнікаў (вызначэнне па фармальным прыметах): мужчынскі род – аддзеяслоўныя назоўнікі; назоўнікі з суфіксамі мужчынскага роду (гл. «Лексіка»). Скланенне назоўнікаў мужчынскага роду. Множны лік назоўнікаў мужчынскага роду.

Артыкль: азначальны артыкль, калі перад назоўнікам стаіць парадкавы лічэбнік або прыметнік у найвышэйшай ступені.

Прыметнік: скланенне прыметнікаў пасля неазначальнага артыкля, прыналежных займеннікаў і адмоўнага займенніка kein.

Ступені параўнання прыметнікаў. Асаблівыя выпадкі ўтварэння ступеней параўнання прыметнікаў gut, hoch, nah.

Лічэбнік: колькасныя і парадкавыя лічэбнікі звыш 100.

Займеннік: указальныя займеннікі dieser (dieses, diese); jener (jenes, jene); неазначальны займеннік jeder (jedes, jede).

Дзеяслоў: мадальны дзеяслоў sollen для выражэння запыту, даручэння, сумнення ў пытальных сказах.

Прыслоўе: асаблівыя выпадкі ўтварэння ступеней параўнання прыслоўяў gern, oft, viel.

Прыназоўнік: прыназоўнік ohne, які патрабуе вінавальнага склону.

Сінтаксіс

Складаназалежныя сказы: парадак слоў у даданых сказах; даданыя дапаўняльныя сказы са злучнікамі dass, ob.

Складаназлучаныя сказы з прыслоўямі dann, danach, darum, deshalb, якія выступаюць у ролі злучальных злучнікаў.

Параўнальная канструкцыя «wie, als + назоўнік»).

Граматычны матэрыял для рэцэптыўнага засваення

Марфалогія

Прыметнік: скланенне прыметнікаў пасля азначальнага артыкля der (die, das), займеннікаў dieser (dieses, diese); jener (jenes, jene); jeder (jedes, jede).

Дзеяслоў: мадальны дзеяслоў sollte для выражэння парады**.

Прыназоўнік: прыназоўнік gegen, які патрабуе вінавальнага склону*.

Сінтаксіс

Складаназалежныя сказы: даданыя дапаўняльныя сказы са злучнікамі (злучальнымі словамі) wer, was, woher, wann, wohin, wie, wo.

Сказы з двайным злучнікам nicht nur ... sondern auch.

Würde + Infinitiv для выказвання ветлівай прапановы, просьбы, парады, рэкамендацыі.

Французская мова

Фанетыка

Фразавы націск.

Лексіка

Прадуктыўны мінімум: 230–280 лексічных адзінак.

Рэцэптыўны мінімум: 150–260 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём прадуктыўнай лексікі: 1050–1180 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём рэцэптыўнай лексікі: 540–810 лексічных адзінак.

Словаўтварэнне: суфіксы назоўнікаў -té, -iste, -ment, -ssion, -tion.

Граматыка

Граматычны матэрыял для прадуктыўнага засваення

Марфалогія

Назоўнік: мужчынскі і жаночы род назоўнікаў. Множны лік назоўнікаў.

Артыкль: частковы артыкль у словазлучэнні faire du sport; выпадкі адсутнасці артыкля.

Прыметнік: асаблівыя формы жаночага роду прыметнікаў grosse, rousse, basse, épaisse, fraîche, longue; franche, gentille, jalouse, sotté, maligne. Асаблівасці правапісу прыметнікаў, якія абазначаюць колер (les yeux marron, les cheveux châtain clair).

Займеннік: асабовыя займеннікі ў функцыі прамога (me, te, le, la, nous, vous, les) і ўскоснага (me, te, lui, nous, vous, leur) дапаўненняў; складаныя формы пыталых займеннікаў lequel (laquelle); простыя і складаныя формы ўказальных займеннікаў.

Дзеяслоў: загадны лад. Спосабы выражэння будучага часу le futur simple, le futur proche. Спосабы выражэння прошлага часу: le passé récent, le passé composé, l'imparfait (паўтарэнне).

Прыслоўе: ступені параўнання прыслоўяў; прыслоўі месца en, у. Месца прыслоўя ў сказе.

Прыназоўнік: прыназоўнікі часу і месца (паўтарэнне). Кіраванне дзеясловаў.

Сінтаксіс

Складаназалежныя сказы з даданымі акалічнаснымі.

Граматычны матэрыял для рэцэптыўнага засваення

Марфалогія

Прыметнік: неазначальныя прыметнікі chaque, tout(-e); quelques, plusieurs, certains(-es), certain(e)*.

Лічэбнік: асаблівыя выпадкі ўжывання колькасных і парадкавых лічэбнікаў*.

Сінтаксіс

Пытальныя сказы з пытальнымі словамі *quel(le)* і *comment**.

Іспанская мова

Фанетыка

Інтанацыя складаназлучаных, складаназалежных, пытальных і клічных сказаў.

Лексіка

Прадуктыўны мінімум: 230–280 лексічных адзінак.

Рэцэптыўны мінімум: 150–260 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём прадуктыўнай лексікі: 1050–1180 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём рэцэптыўнай лексікі: 540–810 лексічных адзінак.

Словаўтварэнне: суфіксы назоўнікаў *-ción* (*-sión*, *-ión*); прыстаўка *anti-**.

Граматыка

Граматычны матэрыял для прадуктыўнага засваення

Марфалогія

Дзеяслоў: сістэматызацыя групы цяперашніх і прошлых часоў дзеяслова.

Абвесны лад *present de subjuntivo*.

Загадны лад *modo imperativo* (*imperativo afirmativo*, *imperativo negativo*).

Умоўны лад *modo potencial* (*condicional*) *simple*.

Сінтаксіс

Складаназалежныя сказы з даданымі сказамі (дапаўняльнымі, дзейніковымі).

Граматычны матэрыял для рэцэптыўнага засваення

Марфалогія

Займеннік: адмоўныя і незначальныя займеннікі*.

Сінтаксіс

Складаназалежныя сказы з даданымі сказамі часу і мэты*.

Кітайская мова

Патрабаванні да практычнага валодання відамі маўленчай дзейнасці

Успрыманне і разуменне маўлення на слых

Вучні павінны разумець на слых іншамоўныя тэксты маналагічнага і дыялагічнага характару, якія прад'яўляюцца педагагічным работнікам у гуказапісе, у натуральным тэмпе, з вербальнай апорай, з рознай паўнатай і дакладнасцю пранікнення ў іх змест:

вылучаць асноўную інфармацыю ў тэкстах, што змяшчаюць 1–2 % незнаёмых слоў, якія не ўплываюць на разуменне;

адносна поўна разумець тэксты, якія змяшчаюць 1 % незнаёмых слоў, значэнне якіх можна зразумець з дапамогай моўнай або кантэкстуальнай здагадкі;

выбарачна разумець неабходную (цікавую) для вучняў інфармацыю.

Віды тэкстаў: апавяданне, верш, песня, легенда, аб'ява, фрагмент відэафільма, дыялог.

Працягласць гучання тэксту: 1,5–2 мініуты.

Гаварэнне

Дыялагічнае маўленне

Вучні павінны ўмець:

запытваць і паведамляць інфармацыю, якая вызначаецца прадметна-тэматычным зместам зносін;

выказваць сваё меркаванне і даведвацца пра адносіны суб'ядніка да атрыманай інфармацыі;

даваць эмацыянальную ацэнку атрыманай інфармацыі.

Віды дыялогу: дыялог-распытванне, дыялог – абмен думкамі, дыялог – пабуджэнне да дзеяння.

Колькасць рэплік на кожнага суб'ядніка: 5–6.

Маналагічнае маўленне

Вучні павінны ўмець:

апісваць і параўноўваць прадметы і з'явы;

расказваць аб праслуханым, прачытаным і ўбачаным;

паведамляць інфармацыю, спалучаючы апісанне, апавяданне і параўнанне.

Віды маналагічнага выказвання: апісанне, паведамленне, апавяданне, параўнанне.

Аб'ём выказвання: 8–10 фраз.

Чытанне

Вучні павінны разумець тэксты, напісаныя з дапамогай іерогліфаў з рознай паўнатай і дакладнасцю пранікнення ў іх змест у залежнасці ад віду чытання:

разумець асноўны змест адаптаваных мастацкіх і навукова-папулярных тэкстаў (азнаямленчае чытанне);

адносна поўна разумець змест адаптаваных мастацкіх і навукова-папулярных тэкстаў (вывучальнае чытанне);

знаходзіць у тэкстах неабходную (цікавую) для вучняў інфармацыю (праглядальнае, пошукавае) чытанне;

устаўляць прычынна-выніковыя сувязі паміж фактамі тэксту і падзеямі.

Тэксты, прызначаныя для разумення асноўнага зместу, могуць уключаць да 2–3 % незнаёмых слоў, якія не перашкаджаюць разуменню. Аб'ём тэксту: 0,5–0,75 старонкі.

Тэксты, арыентаваныя на адносна поўнае разуменне, могуць уключаць 1–2 % незнаёмых слоў, раскрыццё значэння якіх магчыма пры выкарыстанні двухмоўнага слоўніка. Аб'ём тэксту: 0,3–0,5 старонкі.

Вучні павінны ўмець чытаць іерогліфы (200–550 адзінак) і тэксты (аб'ём да 0,3 старонкі), напісаныя іерогліфамі.

Віды тэкстаў: апавяданне, верш, біяграфія, артыкул з часопіса, запрашэнне, спіс пакупак, e-mail, турыстычная брашура.

Пісьмовае маўленне

Вучні павінны ўмець прадудыраваць нескладаныя віды пісьмовых тэкстаў, напісаных у адпаведнасці з нормамі, прынятымі ў краіне вывучаемай мовы:

пісаць асабісты ліст у межах вывучанай тэматыкі, у тым ліку e-mail;

коратка выкладаць змест прачытанага тэксту.

Аб'ём тэксту – 60–80 слоў.

Вучні павінны ўмець пісаць ключавыя элементы іерогліфаў (графемы) – 64 адзінкі; іерогліфы (140–400 адзінак) і тэксты, напісаныя іерогліфамі.

Патрабаванні да авалодання моўным матэрыялам

Фанетыка

Інтанацыя пытальных сказаў з заканчэннямі 是不是, 是吗, 对吗?

Лексіка

Прадуктыўны мінімум: 230–280 лексічных адзінак.

Рэцэптыўны мінімум: 150–260 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём прадуктыўнай лексікі: 1050–1180 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём рэцэптыўнай лексікі: 540–810 лексічных адзінак.

Граматыка

Граматычны матэрыял для прадуктыўнага засваення

Марфалогія

Прыметнік: утварэнне ступені параўнання прыметнікаў з дапамогай параўнальных канструкцый: ...有/没有...; ...比... у сказах з дзеяслоўным выказнікам; рэдуплікацыя прыметнікаў.

Лічэбнік: лічэбнікі ад 1000 да 10 000. Выражэнні прыблізнай колькасці: 几+ лічыльнае слова + назоўнік; 几+ «十/百/千/万/亿» + лічыльнае слова + назоўнік; «十» + 几+ лічыльнае слова + назоўнік; «十/百/千/万» + 多+ лічыльнае слова + назоўнік (прыметнік); 一两个, 二三十.

Канструкцыя лічэбнік + 多+ лічыльнае слова.

Дзеяслоў: працягнуты час. Рэдуплікацыя дзеясловаў. Выкарыстанне дзеясловаў 让, 请, 不让 для выражэння пабуджэння, запрашэння, просьбы.

Прыслоўе: прыслоўе ...一会儿. Прыслоўі 提前, 以后. Прыслоўі 从来, 已经.

Часціца 的 (的-фразы); часціца 吧 у сказах, якія выказваюць дапушчэнне.

Дапаможнае слова 地.

Сінтаксіс

Дапаўненне стану (...得...).

Выніковыя дапаўненні 好, 对, 错.

Простае дапаўненне напрамку са словамі 来 або 去.

Пытальныя сказы з заканчэннямі 是不是, 是吗, 对吗?

Структура сказа з дапаўненнем працягласці.

Сказы з двайным аб'ектам.

Сказы з прыназоўнікам 把.

Пабуджальны сказ (别...).

Парадак размяшчэння азначэнняў, акалічнасцей.

Граматычны матэрыял для рэцэптыўнага засваення

Марфалогія

Прыслоўе: 终于.

Сінтаксіс

Канструкцыя 要...了.

ГЛАВА 5

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА ПРАДМЕТА Ў VIII КЛАСЕ.

АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ

105 (175) гадзін

Сфера зносін	Прадметна-тэматычны змест	Камунікатыўныя задачы
		К канцу навучальнага года вучань павінен умець
Сацыяльна-бытавая	Нацыянальная кухня	Расказаць пра нацыянальную кухню Рэспублікі Беларусь; распытаць пра нацыянальную кухню краіны вывучаемай мовы; параўнаць традыцыйныя сняданак, абед і вячэру ў Рэспубліцы Беларусь і краіне вывучаемай мовы; расказаць пра вядомыя стравы розных краін (базавы і павышаны ўзроўні); апісаць правілы паводзін за сталом; параўнаць дамашняе харчаванне і фастфуд; апісаць нацыянальныя кулінарныя традыцыі розных краін (павышаны ўзровень)
	Грошы	Распытаць пра адносіны да кішэнных грошай; аргументаваць свае адносіны да кішэнных грошай; расказаць пра свае кішэнныя выдаткі і абгрунтаваць іх;

		абмеркаваць патэнцыяльныя магчымасці зарабіць грошы (базавы і павышаны ўзроўні); выказаць меркаванне наконт неапраўданых выдаткаў; выказаць меркаванне пра ролю грошай у жыцці чалавека (павышаны ўзровень)
Вучэбна-працоўная	Школьныя традыцыі	Расказаць пра школьныя традыцыі ў Рэспубліцы Беларусь; распытаць пра школьныя традыцыі ў краіне вывучаемай мовы; парэкамендаваць клуб (гурток, спартыўную секцыю) (базавы і павышаны ўзроўні); расказаць пра свой удзел у жыцці школы; параўнаць традыцыі сваёй школы і школы замежнага ровесніка (павышаны ўзровень)
Сацыяльна-культурная	Літаратура	Расказаць пра перавагі ў літаратуры; распытаць пра перавагі ў літаратуры; расказаць пра любімага беларускага (замежнага) пісьменніка; выказаць меркаванне аб прачытанай кнізе (базавы і павышаны ўзроўні); расказаць пра папулярныя мастацкія творы Рэспублікі Беларусь (краіны вывучаемай мовы); абгрунтаваць важнасць чытання ў жыцці чалавека (павышаны ўзровень)
	Кіно	Распытаць пра перавагі ў кіно; распытаць пра замежнага акцёра (рэжысёра); расказаць пра любімага беларускага акцёра (рэжысёра); абмеркаваць прагледжаны фільм (базавы і павышаны ўзроўні); расказаць пра кінафестывалі Рэспублікі Беларусь (краіны вывучаемай мовы); паведаміць цікавыя факты з гісторыі кінематографа; ацаніць ролю кінематографа ў жыцці чалавека (павышаны ўзровень)
	Музыка	Расказаць пра перавагі ў музыцы; распытаць суб'яседніка пра перавагі ў музыцы; расказаць пра вядомых выканаўцаў (музыкантаў, кампазітараў) Рэспублікі Беларусь (краіны вывучаемай мовы); запытаць інфармацыю пра канцэрт (музычны спектакль); расказаць пра канцэрт (музычны спектакль) і выказаць свае адносіны да яго (базавы і павышаны ўзроўні); параўнаць розныя музычныя стылі; абмеркаваць ролю музыкі ў жыцці чалавека (павышаны ўзровень)
Сацыяльна-пазнавальная	Звычаі і традыцыі Рэспублікі Беларусь і краін вывучаемай мовы	Расказаць пра памятныя даты і традыцыі Рэспублікі Беларусь; распытаць пра памятныя даты і традыцыі краіны вывучаемай мовы; апісаць народнае свята (базавы і павышаны ўзроўні); парэкамендаваць наведаць (прыняць удзел) у культурных мерапрыемствах; параўнаць звычаі і традыцыі Рэспублікі Беларусь і краін вывучаемай мовы (павышаны ўзровень)

Патрабаванні да практычнага валодання відамі маўленчай дзейнасці

Успрыманне і разуменне маўлення на слых

Вучні павінны разумець на слых іншамоўныя тэксты дыялагічнага і маналагічнага характару, якія прад'яўляюцца педагагічным работнікам і ў гука- або відэазапісе, у натуральным тэмпе, з рознай паўнатай і дакладнасцю пранікнення ў іх змест:

вылучаць асноўную інфармацыю ў тэкстах, якія змяшчаюць 2–3 % незнаёмых слоў, што не ўплываюць на разуменне;

адносна поўна разумець тэксты, што змяшчаюць 1–2 % незнаёмых слоў, значэнне якіх можна зразумець з дапамогай моўнай ці кантэкстуальнай здагадкі;

выбарачна разумець неабходную (цікавую) для вучняў інфармацыю.

Віды тэкстаў: апавяданне, верш, песня, біяграфія, размова па тэлефоне, фрагмент радыёпраграмы (відэафільма), дыялог.

Працягласць гучання тэксту: 1,5–2 мініуты.

Гаварэнне

Дыялагічнае маўленне

Вучні павінны ўмець:

запытваць і паведамляць інфармацыю, якая вызначаецца прадметна-тэматычным зместам зносін;

выказаць сваё меркаванне і даведацца пра адносіны суб'ядніка да атрыманай інфармацыі;

падтрымліваць або аспрэчваць меркаванне суб'ядніка;

даваць эмацыянальную ацэнку.

Віды дыялогу: дыялог-распытванне, дыялог – абмен думкамі, дыялог – пабуджэнне да дзеяння.

Колькасць рэплік на кожнага суб'ядніка: 6–7.

Маналагічнае маўленне

Вучні павінны ўмець:

апісваць прадметы і з'явы з элементамі ацэнкі і выказвання меркавання;

спалучаць апісанне і апавяданне з элементамі разважання;

расказаць аб праслуханым, прачытаным і ўбачаным.

Віды маналагічнага выказвання: апісанне, апавяданне, разважанне, ацэначнае меркаванне.

Аб'ём выказвання: не менш за 8–12 фраз.

Чытанне

Вучні павінны разумець тэксты з рознай паўнатай і дакладнасцю пранікнення ў іх змест у залежнасці ад віду чытання:

разумець асноўны змест нескладаных аўтэнтычных мастацкіх і навукова-папулярных тэкстаў (азнаямленчае чытанне);

поўна і дакладна разумець змест нескладаных аўтэнтычных мастацкіх і навукова-папулярных тэкстаў (вывучальнае чытанне);

знаходзіць у тэкстах неабходную (цікавую) для вучняў інфармацыю (праглядальнае, пошукавае чытанне);

устаўляць прычынна-выніковыя сувязі паміж фактамі і падзеямі;

ацэньваць важнасць і навізну атрыманай інфармацыі.

Тэксты, прызначаныя для разумення асноўнага зместу, могуць уключаць да 3–4 % незнаёмых слоў, значэнне якіх можна зразумець з дапамогай моўнай ці кантэкстуальнай здагадкі. Аб'ём тэксту: прыкладна 2600–3500 друкаваных знакаў з прабеламі.

Тэксты, арыентаваныя на адносна поўнае разуменне, могуць уключаць да 2–3 % незнаёмых слоў, раскрыццё значэння якіх магчыма пры выкарыстанні двухмоўнага слоўніка. Аб'ём тэксту: прыкладна 2100–3000 друкаваных знакаў з прабеламі.

Віды тэкстаў: апавяданне, верш, біяграфія, пісьмо, артыкул з часопіса, меню, афіша, праграма свята, e-mail.

Пісьмовае маўленне

Вучні павінны ўмець прадудыраваць нескладаныя віды пісьмовых тэкстаў у адпаведнасці з нормамі, прынятымі ў краіне вывучаемай мовы:

пісаць віншаванні, запрашэнні, лісты, у тым ліку e-mail (ліст-падзяка, ліст – запыт інфармацыі, ліст-адказ);

складаць план;

коратка выкладаць змест прачытанага (праслуханага) тэксту.

Аб’ём тэксту: не менш за 80–100 слоў.

Патрабаванні да авалодання моўным матэрыялам

Англійская мова

Фанетыка

Лагічны націск. Сэнсавае члянэнне тэксту інтанацыйнымі сродкамі. Інтанацыя пачочных слоў.

Лексіка

Прадуктыўны мінімум: 230–280 лексічных адзінак.

Рэцэптыўны мінімум: 170–270 лексічных адзінак.

Агульны аб’ём прадуктыўнай лексікі: 1280–1460 лексічных адзінак.

Агульны аб’ём рэцэптыўнай лексікі: 710–1080 лексічных адзінак.

Словаўтварэнне: суфіксы назоўнікаў -ion (-tion, -sion, -ssion); суфіксы прыметнікаў -able (-ible); суфіксы дзеясловаў -ize (-ise); прыстаўкі un-, in-.

Суфіксы прыметнікаў -ent, -ant*.

Граматыка

Граматычны матэрыял для прадуктыўнага засваення

Марфалогія

Артыкль: артыкль з назвамі прыёмаў ежы, назвамі музычных інструментаў; азначальны артыкль з субстантываванымі прыметнікамі; ужыванне неазначальнага артыкля ва ўстойлівых словазлучэннях.

Прыметнік: парадак прыметнікаў перад назоўнікам (памер, узрост, колер).

Займеннік: зваротныя займеннікі myself, yourself, himself, herself, itself, ourselves, yourselves, themselves; адносныя займеннікі who, whose, whom, which, what.

Дзеяслоў: сцвярдзальная, адмоўная і пытальная формы дзеясловаў у Past Perfect; сцвярдзальная, адмоўная і пытальная формы дзеясловаў у Past Simple Passive.

Мадальныя дзеясловы ought to для выказвання парады, рэкамендацыі; need (needn’t) для выражэння неабходнасці (адсутнасці неабходнасці) выканання дзеяння.

Герундый: ужыванне герундыя пасля дзеясловаў like, love, enjoy, be good at, hate, dislike.

Інфінітыў: ужыванне інфінітыва з часціцай to і без яе.

Дзеепрыметнік: незалежныя і залежныя дзеепрыметнікі ў функцыі азначэння з канчаткамі -ing, -ed.

Прыназоўнік: by (4 o’clock); прыназоўнікі з прыметнікамі.

Злучнік: that.

Сінтаксіс

Параўнальныя сказы as ... as. Складаназалежныя сказы з даданымі дапаўняльнымі.

Граматычны матэрыял для рэцэптыўнага засваення

Марфалогія

Дзеяслоў: параўнанне Present Perfect – Present Perfect Continuous*.

Сцвярджальная, адмоўная і пыталыная формы дзеясловаў у Future Simple-in-the-Past*.

Сінтаксіс

Дапасаванне часоў*.

Нямецкая мова

Фанетыка

Націск у займеннікавых прыслоўях. Інтанацыя сказаў з інфінітыўнай групай um ... zu + Infinitiv.

Лексіка

Прадуктыўны мінімум: 230–280 лексічных адзінак.

Рэцэптыўны мінімум: 170–270 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём прадуктыўнай лексікі: 1280–1460 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём рэцэптыўнай лексікі: 710–1080 лексічных адзінак.

Словаўтварэнне: суфіксы назоўнікаў ніякага роду -chen, -um, -lein; прыстаўка назоўнікаў ніякага роду ge-; субстантывацыя: субстантываваныя інфінітывы і прыметнікі.

Граматыка

Граматычны матэрыял для прадуктыўнага засваення

Марфалогія

Назоўнік: род назоўнікаў (вызначэнне па фармальных прыметах): ніякі род – субстантываваныя інфінітывы; назоўнікі з суфіксамі ніякага роду (гл. «Лексіка»), большасць назоўнікаў з прыстаўкай ge-.

Скланенне назоўнікаў ніякага роду.

Множны лік назоўнікаў ніякага роду.

Прыметнік: скланенне прыметнікаў пасля азначальнага артыкля; указальных займеннікаў dieser (dieses, diese), jener (jenes, jene); неазначальнага займенніка jeder (jedes, jede).

Займеннік: неазначальныя займеннікі jemand, niemand, viel (viele), einige.

Дзеяслоў: сістэматызацыя мадальных дзеясловаў па значэнні.

Прыслоўе: займенніковыя прыслоўі ў пыталых і апавядальных сказах.

Прыназоўнік: прыназоўнікі von, bei, seit, якія патрабуюць давальнага склону.

Сінтаксіс

Інфінітыўная група um ... zu + Infinitiv. Парадак слоў.

Складаназалежныя сказы: даданыя сказы прычыны са злучнікамі weil, da; даданыя ўмоўныя сказы са злучнікам wenn.

Граматычны матэрыял для рэцэптыўнага засваення

Марфалогія

Прыметнік: скланенне прыметнікаў пасля пыталнага займенніка welcher (welches, welche).

Дзеяслоў: часавая форма дзеяслова Plusquamperfekt Aktiv для выражэння перадпрошлага часу.

Зваротныя дзеясловы з sich у Dativ**.

Часавыя формы залежнага стану Präsens Passiv, Präteritum Passiv**.

Мадальны дзеяслоў lassen**.

Лічэбнік: дробавыя лічэбнікі.

Прыназоўнік: прыназоўнік аўßer, які патрабуе давальнага склону; прыназоўнік während, які патрабуе роднага склону.

Сінтаксіс

Складаназалежныя сказы: даданыя сказы часу са злучнікам nachdem.

Французская мова

Фанетыка

Фразавы націск.

Лексіка

Прадуктыўны мінімум: 230–280 лексічных адзінак.

Рэцэптыўны мінімум: 170–270 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём прадуктыўнай лексікі: 1280–1460 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём рэцэптыўнай лексікі: 710–1080 лексічных адзінак.

Словаўтварэнне: суфікс прыслоўяў -ment.

Граматыка

Граматычны матэрыял для прадуктыўнага засваення

Марфалогія

Артыкль: сістэматызацыя выпадкаў ужывання азначальнага, неазначальнага і частковага артыкляў.

Прыметнік: прыметнікі ў функцыі прыслоўяў.

Займеннік: простыя і складаныя формы ўказальных займеннікаў *ça, ce, celui, celle, ceux, celles, cela, ceci*. Прыналежныя займеннікі. Розніца ва ўжыванні пыталых займеннікаў *quiest-cequi, quiest-ceque, qu'est-cequi, qu'est-ceque*.

Лічэбнік: колькасныя і парадкавыя лічэбнікі.

Дзеяслоў: сістэматызацыя ўжывання часоў абвеснага ладу. Ужыванне *le présent* у даданым умоўным сказе пасля *si*. Залежны стан.

Прыслоўе: простыя і складаныя прыслоўі, утварэнне прыслоўяў на -ment.

Складанае адмаўленне *ne... jamais, ne... personne, ne... rien*.

Прыназоўнік: кіраванне дзеясловаў.

Сінтаксіс

Складаназалежныя сказы з даданымі ўмоўнымі сказамі.

Сістэматызацыя спосабаў пастаноўкі пытанняў з інверсіяй і пыталым зваротам *est-ceque* (пытанні да адушаўленага і неадушаўленага дзейніка, прамога і ўскоснага дапаўнення, акалічнасці).

Граматычны матэрыял для рэцэптыўнага засваення

Марфалогія

Дзеяслоў: прашлы просты час *le passé simple*.

Умоўны лад *le conditionnel présent**.

Іспанская мова

Фанетыка

Удасканаленне слыхавымаўленчых навыкаў вучняў на аснове вывучаемага лексіка-граматычнага матэрыялу.

Лексіка

Прадуктыўны мінімум: 230–280 лексічных адзінак.

Рэцэптыўны мінімум: 170–270 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём прадуктыўнай лексікі: 1280–1460 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём рэцэптыўнай лексікі: 710–1080 лексічных адзінак.

Словаўтварэнне: суфіксы прыметнікаў *-ico(a), -ano(a), -ense, -eño(a), -és(a), -ino(a), -esco(a)**.

Грaмaтыкa

Грaмaтычнaя мaтэрыял длa прaдуктыўнaгa зaсвaеннa

Мaрфaлoгiя

Дзeяслoў: дзeяслoвы ў *presente de subjuntivo*.

Мoдe *imperativo* (*imperativo afirmativo, imperativo negativo*).

Знaмeнaлaльныя дзeяслoвы ў *potencial simple*.

Сiнтaкcіc

Склaдaнaзaлeжныя cкaзы з дaдaнымi cкaзaмi (дaпaўнaльнымi, дзeйнiкaвымi, чacу і мэтa).

Грaмaтычнaя мaтэрыял длa рэцэптывнaгa зaсвaеннa

Мaрфaлoгiя

Дзeяслoў: iнфiнiтывнaя звaроты *acabar de + infinitivo, dejar de + infinitivo**.

Кiтaйcкaя мoвa

Пaтрaбaвaннi дa прaктычнaгa вaлoдaннa вiдaмi мaўлeнчaй дзeйнacцi

Уcпрымaннe і рaзумeннe мaўлeннa нa cлых

Вучнi пaвiннa рaзумeць нa cлых iншaмoўнaя тэкcтa дыялaгiчнaгa і мaнaлaгiчнaгa хaрaктaру, якiя прaд'яўлaюцa пeдaгaгiчным рaбoтнiкaм і ў гукa- aбo вiдзeзaпice, у нaтурaльным тэмпe, з рoзнaй пaўнaтoй і дaклaднacцo прaнiкнeннa ў iх змecт:

вылyчaць aснoўнoю iнфaрмaцoю ў тэкcтaх, якiя зм'яшчaюць 2–3 % нeзнaёмых cлoў, штo нe ўплывaюць нa рaзумeннe;

aднocнa пoўнa рaзумeць тэкcтa, штo зм'яшчaюць 1–2 % нeзнaёмых cлoў, знaчэннe якiх мoжнa зрaзумeць з дaпaмoгaй мoўнaй цi кaнтэкcтyальнaй здaгaдкi;

выбaрaчнa рaзумeць нeaбxoднoю (цiкaвoю) длa вучнiяў iнфaрмaцoю.

Вiды тэкcтaў: aпaвядaннe, вepш, пeснa, бiягpaфiя, рaзмoвa пa тэлeфoнe, фpaгмeнт рaдыёпpaгpaмa (вiдзeфiльмa), дыялoг.

Пpaцяглacць гyчaннa тэкcтy: 1,5–2 мiнyты.

Гaвaрэннe

Дыялaгiчнaе мaўлeннe

Вучнi пaвiннa ўмeць:

зaпытвaць і пaвeдaмлaць iнфaрмaцoю, якaя вызнaчaeцa прaдмeтнa-тэмaтычным змecтaм знociн;

выкaзвaць cвaё мepкaвaннe і дaвeдвaцa пpа aднociны cуб'яceднiкa дa aтpымaнaй iнфaрмaцiі;

пaдтpымлiвaць aбo aспpэчвaць мepкaвaннe cуб'яceднiкa;

дaвaць эмaцiянaлнoю aцэнкy aтpымaнaй iнфaрмaцiі.

Вiды дыялoгy: дыялoг-рaспытвaннe, дыялoг – aбмeн дyмкaмi, дыялoг – пaбyджэннe дa дзeяння.

Кoлькacць рэплiк нa кoжнaгa cуб'яceднiкa: 6–7.

Мaнaлaгiчнaе мaўлeннe

Вучнi пaвiннa ўмeць:

aпiсвaць пpaдмeтy і з'явy з элeмeнтaмi aцэнкi і выкaзвaння мepкaвaннa;

cпaлyчaць aпiсaннe і aпaвядaннe з элeмeнтaмi рaзвaжaннa;

рaскaзвaць aб пpacлyхaным, пpачытaным і ўбaчaным.

Вiды мaнaлaгiчнaгa выкaзвaння: aпiсaннe, aпaвядaннe, рaзвaжaннe, aцэнaчнaе мepкaвaннe.

Аб'ём выкaзвaння: 8–12 фpaз.

Чытанне

Вучні павінны разумець тэксты, напісаныя з дапамогай іерогліфаў, з рознай паўнатай і дакладнасцю пранікнення ў іх змест у залежнасці ад віду чытання:

разумець асноўны змест адаптаваных мастацкіх і навукова-папулярных тэкстаў (азнаямленчае чытанне);

поўна і дакладна разумець змест адаптаваных мастацкіх і навукова-папулярных тэкстаў (вывучальнае чытанне);

знаходзіць у тэкстах неабходную (цікавую) для вучняў інфармацыю (пошукавае, праглядальнае чытанне);

устаўляе прычынна-выніковыя сувязі паміж фактамі і падзеямі;

ацэньвае важнасць і навізну атрыманай інфармацыі.

Тэксты, прызначаныя для разумення асноўнага зместу, могуць уключаць да 3–4 % незнаёмых слоў, значэнне якіх можна зразумець з дапамогай моўнай ці кантэкстуальнай здагадкі. Аб'ём тэксту: 0,75–1 старонка.

Тэксты, арыентаваныя на адносна поўнае разуменне, могуць уключаць да 2–3 % незнаёмых слоў, раскрыццё значэння якіх магчыма пры выкарыстанні двухмоўнага слоўніка. Аб'ём тэксту: 0,5–0,75 старонкі.

Вучні павінны ўмець чытаць іерогліфы (200–750 адзінак) і тэксты (аб'ём да 0,5 старонкі), напісаныя іерогліфамі.

Віды тэкстаў: апавяданне, верш, біяграфія, пісьмо, артыкул з часопіса, меню, афіша, праграма свята, e-mail.

Пісьмовае маўленне

Вучні павінны ўмець прадудыраваць нескладаныя віды пісьмовых тэкстаў, напісаных у адпаведнасці з нормамі, прынятымі ў краіне вывучаемай мовы:

пісаць віншаванні, запрашэнні, лісты, у тым ліку e-mail (ліст-падзяка, ліст – запыт інфармацыі, ліст-адказ);

складаць план;

коратка выкладаць змест прачытанага (праслуханага) тэксту.

Аб'ём тэксту: да 100 слоў.

Вучні павінны ўмець пісаць іерогліфы (150–550 адзінак) і тэксты (аб'ём да 0,5 старонкі), напісаныя іерогліфамі; ключавыя элементы іерогліфаў (графемы) – 60 адзінак.

Патрабаванні да авалодання моўным матэрыялам

Фанетыка

Інтанацыя рытарычнага пытання.

Лексіка

Прадуктыўны мінімум: 230–280 лексічных адзінак.

Рэцэптыўны мінімум: 170–270 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём прадуктыўнай лексікі: 1280–1460 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём рэцэптыўнай лексікі: 710–1080 лексічных адзінак.

Граматыка

Граматычны матэрыял для прадуктыўнага засваення

Марфалогія

Прыметнік: рэдуплікацыя прыметнікаў.

Дзеяслоў: дзеясловы тыпу 游泳; выражэнне працягласці дзеяння з дапамогай часціцы 着.

Мадалная часціца 了.

Прыслоўе: прыслоўі 后来, 以后, 要不, 比如, 刚才, 马上, 就, 才.

Прыназоўнік: ужыванне **对** у розных канструкцыях
 (对...感兴趣, 对...来说, 对...好/不好, 对...感兴趣, 对...习惯/不习惯).
 Сінтаксіс
 Рытарычнае пытанне.
 Сказы з часціцай **把**.
 Даданыя сказы мэты са злучнікамі **为了**.
 Канструкцыі (先...再..., 不但...而且..., ...就...(了), 只要...就..., 要是...就..., 越来越..., 到...来/去, 之一, 除了...以外...).
 Выніковыя дапаўненні (来, 去, 好, 完, 懂, 上, 见, 到, 在).

Граматычны матэрыял для рэцэптыўнага засваення
 Прыметнік: прыметнікі тыпу **好学**.
 Прыслоўе: прыслоўі **几乎, 稍, 过于, 尤其, 一向**.

ГЛАВА 6
ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА ПРАДМЕТА Ё ІХ КЛАСЕ.
АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ
 102 (170) гадзін

Сфера зносін	Прадметна-тэматычны змест	Камунікатыўныя задачы
		К канцу навучальнага года вучань павінен умець
Сацыяльна-бытавая	Міжасобасныя адносіны	Расказаць пра міжасобасныя адносіны (каханне, павага, сяброўства, адказнасць, клопат); распытаць пра міжасобасныя адносіны (каханне, павага, сяброўства, адказнасць, клопат); расказаць пра свае адносіны са сваякамі, сябрамі; параіць, як вырашыць праблему, якая ўзнікла (базавы і павышаны ўзроўні); абмеркаваць праблему адносін паміж пакаленнямі (павышаны ўзровень)
	Здаровы лад жыцця	Абмеркаваць добрыя і шкодныя звычкі; расказаць аб прынцыпах здаровага харчавання і выказаць свае адносіны да іх; даць рэкамендацыі па вядзенні здаровага ладу жыцця; расказаць пра недамаганні і запытаць парад (базавы і павышаны ўзроўні); пераканаць суб'яседніка ў неабходнасці здаровага ладу жыцця (павышаны ўзровень)
	Свет моды	Расказаць пра перавагі ў адзенні; распытаць суб'яседніка пра яго перавагі ў адзенні; выказаць меркаванне адносна школьнай формы і абгрунтаваць яго; выказаць свае адносіны да маладзёжнай моды (базавы і павышаны ўзроўні); абмеркаваць сучасныя тэндэнцыі ў модзе (павышаны ўзровень)
Вучэбна-працоўная	Вучоба	Расказаць аб праблемах, звязаных з вучобай; распытаць сябра пра поспехі і цяжкасці ў вучобе; даць парад (рэкамендацыі) для павышэння эфектыўнасці вучобы; абмеркаваць магчымасці далейшай адукацыі (базавы і павышаны ўзроўні); даказаць важнасць добрай вучобы для выбару будучай прафесіі; прааналізаваць свой стыль вучэбнай дзейнасці (павышаны ўзровень)
Сацыяльна-культурная	Сучасныя сродкі камунікацыі	Расказаць пра найбольш значныя навуковыя вынаходкі ў сферы камунікацыі (камп'ютар, ноўтбук, планшэт, смартфон, глабальная камп'ютарная сетка Інтэрнэт);

		абмеркаваць магчымасці выкарыстання інфармацыйных тэхналогій у сучасным жыцці; абмеркаваць праблемы, звязаныя з распаўсюджаннем камп'ютарных камунікацый (базавы і павышаны ўзроўні); даказаць перавагі выкарыстання сучасных сродкаў камунікацыі; выказаць меркаванне аб перспектывах развіцця сродкаў камунікацыі (павышаны ўзровень)
Сацыяльна-пазнавальная	Культурны вольны час	Расказаць пра розныя формы вольнага часу; растлумачыць свае перавагі ў сферы вольнага часу; распытаць (замежнага) суб'ядніка пра перавагі ў сферы вольнага часу; расказаць пра цікавыя музеі; параіць наведаць музей; распытаць пра наведванне музея (тэатра, кінатэатра) (базавы і павышаны ўзроўні); падзяліцца ўражаннямі пра наведванне культурнага мерапрыемства; аргументаваць сваё меркаванне наконт пераваг у сферы вольнага часу (павышаны ўзровень)
	Надвор'е і клімат	Расказаць пра кліматычныя асаблівасці Рэспублікі Беларусь; распытаць пра кліматычныя асаблівасці краін вывучаемай мовы; скласці кароткі прагноз надвор'я; абмеркаваць планы на адпачынак з улікам прагнозу надвор'я (базавы і павышаны ўзроўні); паведаміць пра стыхійныя бедствы ў розных рэгіёнах свету; абмеркаваць узаемасувязь надвор'я, клімату, здароўя і дзейнасці чалавека (павышаны ўзровень)

Патрабаванні да практычнага валодання відамі маўленчай дзейнасці

Успрыманне і разуменне маўлення на слых

Вучні павінны разумець на слых іншамоўныя тэксты дыялагічнага і маналагічнага характару, якія прад'яўляюцца педагагічным работнікам і ў гука- або відэазапісе, у натуральным тэмпе, з рознай паўнатай і дакладнасцю пранікнення ў іх змест:

вылучаць асноўную інфармацыю ў тэкстах, што змяшчаюць 2–3 % незнаёмых слоў, значэнне якіх можна зразумець з дапамогай моўнай ці кантэкстуальнай здагадкі;

адносна поўна разумець тэксты, што змяшчаюць 1–2 % незнаёмых слоў, значэнне якіх можна зразумець з дапамогай здагадкі.

Віды тэкстаў: апавяданне, інтэрв'ю, аб'ява, размова па тэлефоне, фрагмент радыёпраграмы (відэафільма), песня, дыялог.

Працягласць гучання тэксту: 2–2,5 мінуты.

Гаварэнне

Дыялагічнае маўленне

Вучні павінны ўмець:

запытваць і паведамляць інфармацыю, якая вызначаецца прадметна-тэматычным зместам зносін;

выказаць сваё меркаванне і даведвацца пра адносіны суб'ядніка да атрыманай інфармацыі;

падтрымліваць або аспрэчваць меркаванне суб'ядніка, аргументуючы свой пункт погляду.

Віды дыялогу: дыялог-распытванне, дыялог – абмен думкамі, інтэрв'ю, дыялог – пабуджэнне да дзеяння, дыялог-разважанне.

Колькасць рэплік на кожнага суб'ядніка: 6–7.

Маналагічнае маўленне

Вучні павінны ўмець:

рабіць падрыхтаваныя і невялікія непадрыхтаваныя паведамленні па тэме, праблеме, сітуацыі:

апісваць і параўноўваць прадметы, факты і з'явы;

расказваць аб праслуханым, прачытаным і ўбачаным;

спалучаць апісанне і апавяданне з элементамі разважання і выражэннем асабістай ацэнкі.

Віды маналагічнага выказвання: апісанне, апавяданне, разважанне, ацэнчнае меркаванне, параўнанне.

Аб'ём выказвання: не менш за 10–14 фраз.

Чытанне

Вучні павінны разумець тэксты з рознай паўнатай і дакладнасцю пранікнення ў іх змест у залежнасці ад віду чытання:

асноўны змест аўтэнтчных (часткова адаптаваных) мастацкіх і навукова-папулярных тэкстаў (азнаямленчае чытанне);

поўна і дакладна разумець змест аўтэнтчных (часткова адаптаваных) мастацкіх і навукова-папулярных тэкстаў (вывучальнае чытанне).

Вучні павінны ўмець:

знаходзіць неабходную (цікавую) для вучняў інфармацыю ў тэкстах публіцыстычнага і прагматычнага характару (праглядальнае, пошукавае чытанне);

ацэньваць важнасць і навізну атрыманай інфармацыі і выражаць свае адносіны да яе.

Тэксты, прызначаныя для разумення асноўнага зместу (азнаямленчае чытанне), могуць уключаць да 3–4 % незнаёмых слоў, пра значэнне якіх можна здагадацца. Аб'ём тэксту: прыкладна 2600–3500 друкаваных знакаў з прабеламі.

Тэксты для вывучальнага чытання могуць уключаць 2–3 % незнаёмых слоў, раскрыццё значэння якіх магчыма пры выкарыстанні двухмоўнага слоўніка. Аб'ём тэксту: прыкладна 2100–3000 друкаваных знакаў з прабеламі.

Віды тэкстаў: апавяданне, верш, навукова-папулярны артыкул, буклет музея, пісьмо, e-mail, афіша, праграма спектакля.

Пісьмовае маўленне

Вучні павінны ўмець прадуцыраваць нескладаныя віды пісьмовых тэкстаў у адпаведнасці з нормамі, прынятымі ў краіне вывучаемай мовы:

пісаць запрашэнні, лісты, у тым ліку e-mail;

пісаць кароткую аўтабіяграфію;

складаць план;

рабіць кароткія запісы па прачытаным (праслуханым) тэксце;

выкладаць змест прачытанага (праслуханага) тэксту;

пісаць міні-сачыненне па прапанаванай тэме.

Аб'ём тэксту: не менш за 90–130 слоў.

Патрабаванні да авалодання моўным матэрыялам

Англійская мова

Фанетыка

Націск у вытворных словах. Выкарыстанне інтанацыі для выказвання пачуццяў і эмоцый.

Лексіка

Прадуктыўны мінімум: 230–280 лексічных адзінак.
Рэцэптыўны мінімум: 200–280 лексічных адзінак.
Агульны аб'ём прадуктыўнай лексікі: 1510–1740 лексічных адзінак.
Агульны аб'ём рэцэптыўнай лексікі: 910–1360 лексічных адзінак.
Словаўтварэнне: суфіксы назоўнікаў -ty, -ist, -ship; прыстаўкі un-, in-.
Прыстаўкі dis-, mis-, over-*

Граматыка

Граматычны матэрыял для прадуктыўнага засваення

Марфалогія

Артыкль: артыкль з уласнымі імёнамі (назвы тэатраў, музеяў, кінатэатраў); артыкль з назвамі вынаходак і сродкаў камунікацыі (тэлефон, камп'ютар, глабальная камп'ютарная сетка Інтэрнэт); артыкль з абстрактнымі назоўнікамі (love, care, friendship, responsibility).

Прыметнік: прыметнікі і прыслоўі, якія ўяўляюць цяжкасці для адрознівання (hard – hardly, good – well, late – lately, bad – badly).

Займеннік: абсалютныя прыналежныя займеннікі, неазначальныя займеннікі other, another.

Дзеяслоў: спосабы выражэння дзеянняў у будучыні: Present Simple, Present Continuous, Future Simple.

Прыслоўе: ступені параўнання прыслоўяў.

Прыназоўнік: прыназоўнікі з назоўнікамі.

Сінтаксіс

Параўнальныя канструкцыі the more ... the better. Складаназалежны сказ з рознымі даданымі сказамі.

Граматычны матэрыял для рэцэптыўнага засваення

Марфалогія

Займеннік: адносныя займеннікі what, where, why, when*.

Дзеяслоў: мадальныя дзеясловы can't, could, may, might, must з рознымі відамі інфінітыва для выказвання дапушчэння аб магчымасці (немагчымасці) выканання дзеянняў.

Інфінітыў: віды інфінітыва Indefinite, Continuous, Perfect, Perfect Continuous.

Злучнік: for, since.

Сінтаксіс

Ускосная мова*.

Нямецкая мова

Фанетыка

Рытм у сказе (націскныя і ненаціскныя словы ў складаных сказах).

Інтанацыя сказаў з інфінітывам і часціцай zu.

Лексіка

Прадуктыўны мінімум: 230–280 лексічных адзінак.

Рэцэптыўны мінімум: 200–280 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём прадуктыўнай лексікі: 1510–1740 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём рэцэптыўнай лексікі: 910–1360 лексічных адзінак.

Словаўтварэнне: суфіксы прыметнікаў -sam, -los.

Граматыка

Граматычны матэрыял для прадуктыўнага засваення

Марфалогія

Назоўнік: род назоўнікаў (сістэматызацыя). Асаблівы від скланення назоўнікаў. Скланенне назоўнікаў (сістэматызацыя). Спосабы ўтварэння множнага ліку назоўнікаў: -e, -er; -er; -Ø, -Ø; -en, -n; -s.

Артыкль: азначальны артыкль, калі пасля назоўніка ідзе назоўнік у родным склоне або назоўнік з прыназоўнікам. Азначальны, неазначальны артыкль, адсутнасць артыкля (сістэматызацыя).

Прыметнік: скланенне прыметнікаў, перад якімі адсутнічае суправаджальнае слова. Скланенне прыметнікаў у множным ліку.

Дзеяслоў: часавая форма будучага часу Futurum I Aktiv. Часавыя формы дзеяслова ў незалежным стане (сістэматызацыя). Часавыя формы дзеяслова ў залежным стане Präsens Passiv, Präteritum Passiv.

Інфінітыў: інфінітыў без часціцы zu пасля мадальных дзеясловаў; дзеясловаў успрымання sehen, hören; дзеясловаў, якія абазначаюць рух (у функцыі акалічнасці); дзеяслова bleiben.

Інфінітыў з часціцай zu пасля групы дзеясловаў: anfangen, beginnen, beschließen, bitten, einladen, erlauben, empfehlen, raten, hoffen, planen, vergessen, versprechen, versuchen, verbieten; пасля звароту es gibt; пасля выказаў Freude (Spaß) machen; пасля канструкцый sein + прыметнік або дзеепрыметнік (es ist gesund (schlecht, höflich, interessant, leicht, schwer, (un)möglich, erlaubt, verboten)); haben + абстрактны назоўнік (Absicht, Angst, Grund, Lust, Möglichkeit, Problem, Schwierigkeit, Zeit).

Прыназоўнік: прыназоўнікі часу і месца (сістэматызацыя). Прыназоўнікі von, durch для ўказання на носьбіта дзеяння ў сказах з дзеясловам у залежным стане.

Сінтаксіс

Складаназалежныя сказы: даданыя сказы мэты са злучнікамі damit.

Граматычны матэрыял для рэцэптыўнага засваення

Марфалогія

Інфінітыў: інфінітыўныя звароты statt ... zu + Infinitiv; ohne ... zu + Infinitiv.

Прыназоўнік: прыназоўнікі wegen, trotz, якія патрабуюць роднага склону.

Прыназоўнік mit для ўказання на інструмент дзеяння ў сказах з дзеясловам у залежным стане**.

Сінтаксіс

Сказы са злучнікамі sowohl ... als auch.

Французская мова

Фанетыка

Інтанацыя асноўных тыпаў простага, складаназлучанага і складаназалежнага сказаў.

Лексіка

Прадуктыўны мінімум: 230–280 лексічных адзінак.

Рэцэптыўны мінімум: 200–280 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём прадуктыўнай лексікі: 1510–1740 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём рэцэптыўнай лексікі: 910–1360 лексічных адзінак.

Граматыка

Граматычны матэрыял для прадуктыўнага засваення

Марфалогія

Назоўнік: жаночы род назоўнікаў, якія абазначаюць прафесію.

Артыкль: сістэматызацыя ўжывання артыкляў з абстрактнымі назоўнікамі (з'явы прыроды), з географічнымі назвамі.

Займеннік: адносныя займеннікі qui, que, où (паўтарэнне), адносны займеннік dont. Сістэматызацыя асабовых займеннікаў.

Дзеяслоў: умоўны лад le conditionnel présent; дапасаванне часоў (план цяперашняга).

Прыслоўе: асаблівыя формы ўтварэння ступеней параўнання.

Сінтаксіс

Сістэматызацыя асноўных тыпаў простага, складаназлучанага і складаназалежнага сказаў. Ужыванне часоў у даданым умоўным сказе пасля злучніка si: le présent de l'indicatif, l'imparfait de l'indicatif.

Граматычны матэрыял для рэцэптыўнага засваення

Марфалогія

Дзеяслоў: перадпрошлы час le plus-que-parfait. Безасабовая форма дзеяслова le participe passé ў ролі прыметніка.

Абвесны лад le subjonctif présent.

Умоўны лад le conditionnel passé*.

Сінтаксіс

Ускоснае пытанне, ускосная мова.

Іспанская мова

Фанетыка

Удасканаленне слыхавымаўленчых навыкаў вучняў на аснове вывучаемага лексіка-граматычнага матэрыялу.

Лексіка

Прадуктыўны мінімум: 230–280 лексічных адзінак.

Рэцэптыўны мінімум: 200–280 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём прадуктыўнай лексікі: 1510–1740 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём рэцэптыўнай лексікі: 910–1360 лексічных адзінак.

Словаўтварэнне: суфіксы назоўнікаў -ісіа, -ісіо, суфікс прыметнікаў -al, суфікс прыслоўяў -mente.

Граматыка

Граматычны матэрыял для прадуктыўнага засваення

Марфалогія

Дзеяслоў: potencial simple у мадальным значэнні.

Дзеепрыметнік: сістэматызацыя ўжывання форм participio pasado ў функцыі азначэння, канструкцыя estar + participio pasado.

Прыслоўе: прыслоўі спосабу дзеяння.

Сінтаксіс

Граматычны матэрыял для рэцэптыўнага засваення

Марфалогія

Дзеяслоў: формы, значэнне і ўжыванне дзеясловаў у pretérito perfecto de subjuntivo*.

Формы, значэнне і ўжыванне дзеясловаў у pretérito imperfecto de subjuntivo*.

Дапасаванне часоў пры замене простага мовы на ўскосную.

Сінтаксіс

Складаназалежныя сказы з даданымі ўмоўнымі сказами II тыпу*.

Кітайская мова

Патрабаванні да практычнага валодання відамі маўленчай дзейнасці

Успрыманне і разуменне маўлення на слых

Вучні павінны разумець на слых іншамоўныя тэксты дыялагічнага і маналагічнага характару, якія прад'яўляюцца педагагічным работнікам, і ў гука- або відэазапісе, у натуральным тэмпе, з рознай паўнатай і дакладнасцю пранікнення ў іх змест:

вылучаць асноўную інфармацыю ў тэкстах, што змяшчаюць 2–3 % незнаёмых слоў, значэнне якіх можна зразумець з дапамогай моўнай ці кантэкстуальнай здагадкі;

адносна поўна разумець тэксты, што змяшчаюць 1–2 % незнаёмых слоў, значэнне якіх можна зразумець з дапамогай здагадкі.

Віды тэкстаў: апавяданне, інтэрв'ю, аб'ява, размова па тэлефоне, фрагмент радыёпраграмы (відэафільма), песня, дыялог.

Працягласць гучання тэксту: 2–2,5 мініуты.

Гаварэнне

Дыялагічнае маўленне

Вучні павінны ўмець:

запытваць і паведамляць інфармацыю, якая вызначаецца прадметна-тэматычным зместам зносін;

выказаць сваё меркаванне і даведвацца пра адносіны суб'ядніка да атрыманай інфармацыі;

падтрымліваць або аспрэчваць меркаванне суб'ядніка, аргументуючы свой пункт погляду.

Віды дыялогу: дыялог-распытванне, дыялог – абмен думкамі, інтэрв'ю, дыялог – пабуджэнне да дзеяння.

Колькасць рэплік на кожнага суб'ядніка – 6–7.

Маналагічнае маўленне

Вучні павінны ўмець:

рабіць падрыхтаваныя і невялікія непадрыхтаваныя паведамленні па тэме, праблеме, сітуацыі;

апісваць і параўноўваць прадметы, факты і з'явы;

расказваць аб праслуханым, прачытаным і ўбачаным;

спалучаць апісанне і апавяданне з элементамі разважання і выражэннем асабістай ацэнкі.

Віды маналагічнага выказвання: апісанне, апавяданне, разважанне, ацэнчнае меркаванне, параўнанне.

Аб'ём выказвання: не менш за 10–14 фраз.

Чытанне

Вучні павінны разумець тэксты, напісаныя з дапамогай іерогліфаў, з рознай паўнатай і дакладнасцю пранікнення ў іх змест у залежнасці ад віду чытання:

асноўны змест аўтэнтычных (часткова адаптаваных) мастацкіх і навукова-папулярных тэкстаў (азнаямленчае чытанне);

поўна і дакладна разумець змест аўтэнтычных (часткова адаптаваных) мастацкіх і навукова-папулярных тэкстаў (вывучальнае чытанне).

Вучні павінны ўмець:

знаходзіць неабходную (цікавую) для вучняў інфармацыю ў тэкстах публіцыстычнага і прагматычнага характару (праглядальнае, пошукавае чытанне);

ацэньваць важнасць і навізну атрыманай інфармацыі і выражаць свае адносіны да яе.

Тэксты, прызначаныя для разумення асноўнага зместу (азнаямленчае чытанне), могуць уключаць да 3–4 % незнаёмых слоў, пра значэнне якіх можна здагадацца. Аб'ём тэксту – 0,75 старонкі.

Тэксты для вывучальнага чытання могуць уключаць 2–3 % незнаёмых слоў, раскрыццё значэння якіх магчыма пры выкарыстанні двухмоўнага слоўніка. Аб'ём тэксту – 0,5 старонкі.

Віды тэкстаў: апавяданне, верш, навукова-папулярны артыкул, буклет музея, пісьмо, e-mail, афіша, праграма спектакля.

Пісьмовае маўленне

Вучні павінны ўмець прадукцыраваць нескладаныя віды пісьмовых тэкстаў, напісаных з дапамогай іерогліфаў, у адпаведнасці з нормамі, прынятымі ў краіне вывучаемай мовы:

пісаць запрашэнні, лісты, у тым ліку e-mail;

пісаць кароткую аўтабіяграфію;

складаць план;

рабіць кароткія запісы па прачытаным (праслуханым) тэксце;

перадаваць змест прачытанага (праслуханага) тэксту;

пісаць міні-сачыненне па прапанаванай тэме.

Вучні павінны ўмець пісаць іерогліфы (750 адзінак) і тэксты іерогліфамі (200 адзінак).

Патрабаванні да авалодання моўным матэрыялам

Фанетыка

Інтанацыя бяззлучнікавых сказаў.

Лексіка

Прадуктыўны мінімум: 230–280 лексічных адзінак.

Рэцэптыўны мінімум: 200–280 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём прадуктыўнай лексікі: 1510–1740 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём рэцэптыўнай лексікі: 910–1360 лексічных адзінак.

Граматыка

Граматычны матэрыял для прадуктыўнага засваення

Марфалогія

Лічэбнік: лічэбнікі ад 10 000, рэдуплікацыя канструкцый лічэбнік – лічылнае слова.

Назоўнік: рэдуплікацыя назоўнікаў.

Лічылныя словы: рэдуплікацыя лічылных слоў, канструкцый лічэбнік – лічылнае слова.

Дзеяслоў: залежны стан.

Прыслоўе: 像, 不过, 差不多, 曾经.

Прыназоўнік: 跟据, 对于, 关于.

Злучнік: 并, 免得.

Сінтаксіс

Бяззлучнікавыя сказы.

Складаныя дапаўненні напрамку.

Сказы з 把.

Ускосная мова.

Канструкцыі 跟...有关系,什么的, 是...的, ...有10米高, 包括...最好, ...开始, 既...又, 如果...那么, 不是...就是.

Выніковыя дапаўненні 上, 开, 出来, 起来, 下去.

Дапаўненні напрамку 来, 去, 出来/去, 进来/去, 起来, 上来/去, 下来/去过来/去.

Дапаўненне стану.

Дапаўненне магчымасці.

Граматычны матэрыял для рэцэптыўнага засваення

Марфалогія

Прыслоўе: 将要, 将来.

Злучнік: 并, 并且, 而, 而且, 不仅. 一会儿...

Сінтаксіс

Канструкцыі 一会儿, 从...以来.

Патрабаванні да вынікаў вучэбнай дзейнасці вучняў пасля заканчэння навучання на II ступені агульнай сярэдняй адукацыі

(базавы ўзровень)

Ведаць:

артыкуляцыйныя нормы і асноўныя інтанацыйныя мадэлі вивучаемай замежнай мовы;

асноўныя камунікатыўна-значныя частотныя і стылістычна нейтральныя лексічныя адзінкі, нормы словаўжывання і тыповыя спосабы словаўтварэння;

граматычныя з'явы прадуктыўнага і рэцэптыўнага мінімумаў і правілы іх утварэння і ўжывання;

асноўныя звесткі аб нацыянальна-культурнай спецыфіцы краін вивучаемай мовы; нормы маўленчых і немаўленчых паводзін ва ўмовах міжкультурных зносін;

асноўныя спосабы пошуку інфармацыі ў даведачных крыніцах, у тым ліку ў інтэрнэце;

асноўныя вербальныя і невербальныя сродкі пераадолення цяжкасцей пры зносінах (перапытванне, удакладненне; міміка, жэсты);

умець:

афармляць вусныя і пісьмовыя выказванні ў адпаведнасці з вивучанымі фанетычнымі, лексічнымі і граматычнымі нормамі замежнай мовы для вырашэння камунікатыўных задач у стандартных сітуацыях зносін;

разумець і здабываць інфармацыю з аўтэнтычных (часткова адаптаваных) тэкстаў з рознай ступенню дакладнасці, глыбіні і паўнаты пры чытанні і ўспрыманні маўлення на слых;

прадстаўляць сваю краіну і яе культуру ў тыповых сітуацыях іншамоўнай міжкультурнай камунікацыі і ажыццяўляць маўленчае ўзаемадзеянне з прадстаўнікамі краін вивучаемай мовы з улікам іх нацыянальна-культурнай спецыфікі і норм маўленчых і немаўленчых паводзін;

выкарыстоўваць асноўныя вербальныя і невербальныя сродкі кампенсацыі дэфіцыту ведаў для паспяховага вырашэння камунікатыўных задач;

ажыццяўляць самастойную вучэбна-пазнавальную дзейнасць па пошуку, зборы і абагульненні інфармацыі ў даведачных, у тым ліку іншамоўных, крыніцах і ў глабальнай камп'ютарнай сетцы Інтэрнэт;

валодаць:

фанетычнымі, лексічнымі і граматычнымі нормамі вивучаемай замежнай мовы, дастатковымі для вырашэння камунікатыўных задач у стандартных сітуацыях міжкультурнай камунікацыі;

прадуктыўнымі відамі іншамоўнай маўленчай дзейнасці (гаварэнне, пісьмовае маўленне) з высокай ступенню рэпрадуктыўнасці, выконваючы сацыякультурныя нормы маўленчых паводзін;

рэцэптыўнымі відамі маўленчай дзейнасці (чытанне, успрыманне і разуменне маўлення на слых) з рознай ступенню дакладнасці, паўнаты і глыбіні разумення зместу часткова адаптаваных тэкстаў;

нормамі маўленчага і немаўленчага этыкету вивучаемай замежнай мовы, дастатковымі для ажыццяўлення міжкультурных зносін;

агульнавучэбнымі і спецыяльнымі ўменнямі для ажыццяўлення самастойнай вучэбна-пазнавальнай дзейнасці па авалоданні замежнай мовай;

(павышаны ўзровень)

ведаць:

правілы вымаўлення і рытміка-меладычнай арганізацыі іншамоўнага маўлення;
значэнні вывучаных лексічных адзінак, уключаючы ацэначную лексіку і ўстойлівыя
словазлучэнні, асноўныя спосабы словаўтварэння (афіксацыя, словаскладанне);

граматычныя з'явы прадуктыўнага і рэцэптыўнага мінімумаў і правілы іх ужывання
і распазнавання;

рэаліі культуры краін вывучаемай мовы ў межах прадметна-тэматычнага зместу
праграмы; правілы маўленчага і немаўленчага этыкету;

спосабы пошуку інфармацыі ў даведачных і іншых іншамоўных крыніцах, у тым
ліку ў інтэрнэце;

асноўныя вербальныя і невербальныя сродкі пераадолення цяжкасцей пры зносінах
(перапытванне, удакладненне, сінанімічныя сродкі выказвання думкі; міміка, жэсты,
малюнак);

умець:

афармляць вусныя і пісьмовыя выказванні ў адпаведнасці з фанетычнымі,
арфаграфічнымі, лексічнымі і граматычнымі нормамі вывучаемай мовы;

ажыццяўляць маўленчае і немаўленчае ўзаемадзеянне з прадстаўнікамі краін
ывучаемай мовы і прадстаўляць сваю краіну і яе культуру ва ўмовах іншамоўнай
міжкультурнай камунікацыі;

выкарыстоўваць вербальныя і невербальныя сродкі кампенсацыі дэфіцыту ведаў
для паспяховага вырашэння камунікатыўных задач;

ажыццяўляць самастойную вучэбна-пазнавальную дзейнасць па пошуку, зборы
і абагульненні інфармацыі ў даведачных і іншых іншамоўных крыніцах;

валодаць:

фанетычнымі, лексічнымі і граматычнымі нормамі вывучаемай замежнай мовы,
дастатковымі для вырашэння камунікатыўных задач у стандартных сітуацыях
міжкультурнай камунікацыі;

прадуктыўнымі відамі іншамоўнай маўленчай дзейнасці (гаварэнне, пісьмовае
маўленне) з дастатковай ступенню самастойнасці і ініцыятыўнасці, выконваючы
сацыякультурныя нормы маўленчых паводзін;

рэцэптыўнымі відамі маўленчай дзейнасці (чытанне, успрыманне і разуменне
маўлення на слых) з рознай ступенню дакладнасці, паўнаты і глыбіні разумення зместу
ў залежнасці ад камунікатыўнай задачы;

нормамі маўленчага і немаўленчага этыкету вывучаемай замежнай мовы,
дастатковымі для ажыццяўлення паспяховых міжкультурных зносін;

агульнавучэбнымі і спецыяльнымі ўменнямі для арганізацыі самастойнай вучэбна-
пазнавальнай дзейнасці па авалоданні замежнай мовай.

* Моўныя з'явы прызначаны для прадуктыўнага засваення пры вывучэнні вучэбнага прадмета
на павышаным узроўні.

** Моўныя з'явы прызначаны для рэцэптыўнага засваення пры вывучэнні вучэбнага прадмета
на павышаным узроўні.

УТВЕРЖДЕНО

Постановление
Министерства образования
Республики Беларусь
18.07.2023 № 197

**Учебная программа по учебному предмету
«Иностранный язык»
(английский, немецкий, французский, испанский, китайский)
для X–XI классов учреждений образования,
реализующих образовательные программы общего среднего образования
с русским языком обучения и воспитания
(базовый и повышенный уровни)**

**ГЛАВА 1
ОБЩИЕ ПОЛОЖЕНИЯ**

1. Настоящая учебная программа по учебному предмету «Иностранный язык» (английский, немецкий, французский, испанский, китайский) (далее – учебная программа) предназначена для X–XI классов учреждений образования, реализующих образовательные программы общего среднего образования (базовый и повышенный уровни).

2. Настоящая учебная программа рассчитана на 70 учебных часов для изучения иностранного языка на базовом уровне (2 учебных часа в неделю) и 140 учебных часов – на повышенном уровне (4 учебных часа в неделю) в X классе; 68 учебных часов для изучения иностранного языка на базовом уровне (2 учебных часа в неделю) и 136 учебных часов – на повышенном уровне (4 учебных часа в неделю) в XI классе.

3. Генеральная цель обучения иностранному языку состоит в формировании учащихся как субъектов межкультурной коммуникации посредством овладения ими иноязычной коммуникативной компетенцией и развития у них качеств поликультурной личности, востребованных современным информационным обществом в условиях глобализации. Генеральная цель предполагает постановку и реализацию образовательных, развивающих и воспитательных целей в их единстве.

Образовательные цели: языковое и речевое развитие личности учащегося путем обеспечения практического владения иностранным языком как эффективным средством общения в единстве его когнитивной, коммуникативной и экспрессивной функций; усвоение и актуализация знаний об изучаемом иностранном языке; овладение навыками и умениями иноязычной речевой деятельности (восприятие и понимание иноязычной речи на слух, говорение, чтение, письменная речь).

Развивающие цели: когнитивное, коммуникативное, эмоциональное развитие учащихся; овладение способами формирования и формулирования мысли на иностранном языке; развитие лингвистического компонента гуманитарного мышления; обогащение эмоционально-чувственной сферы личности.

Воспитательные цели: обогащение духовного мира учащихся; формирование нравственных ценностных ориентаций, гражданственности и патриотизма; воспитание уважения к культуре и народу другой страны; формирование психологической готовности к межкультурной коммуникации, умений осуществлять общение в контексте диалога культур.

4. Задачи обучения иностранному языку:

развитие коммуникативной культуры учащихся, усвоение ими устной и письменной речи на уровне, который является достаточным для адекватной трактовки передаваемой и принимаемой информации;

когнитивное развитие учащихся, проявляющееся в переструктурировании отдельных фрагментов индивидуального образа картины мира и восприятии мира изучаемого языка через искусственно формируемый в сознании лингводидактический конструкт,

позволяющий воспринимать познаваемый мир в соответствии с его (этого мира) собственными социальными, политическими, культурными, языковыми реалиями, а не посредством прямого перевода на этот язык схем родной, национальной картины мира;

социокультурное развитие личности, ориентированное на восприятие «иногo» в его непохожести через познание ценностей новой культуры в диалоге с родной; сопоставление изучаемого языка с родным и культуры этого языка с национальной; формирование умений представлять свою страну и культуру в условиях иноязычного межкультурного общения;

развитие ценностных ориентаций учащихся, осуществляемое посредством формирования гуманистической позиции личности через создание условий для обогащения соответствующего конструктивного опыта эмоционально-чувственных отношений как важнейшего фактора положительного восприятия «иногo», уважительного отношения к нему, признания многообразия культур; появление у учащихся стремления к сотрудничеству и взаимодействию с другими народами;

развитие мотивации к изучению иностранного языка через формирование потребностей лучше и точнее понимать окружающий мир и быть понятым им; осознание важности владения иностранным языком для социализации в современном мире;

развитие самообразовательного потенциала учащихся, обеспечение их готовности к самостоятельной работе над языком, в том числе необходимыми техниками учебно-познавательной деятельности, стратегиями самоанализа, самонаблюдения.

5. Конструирование процесса обучения требует использования современных образовательных технологий (социальных, информационно-коммуникационных и других технологий). На учебных занятиях необходимо моделировать ситуации межкультурного общения, активно применять методы проблемного обучения и эвристические методы, использовать различные формы работы (парные, групповые, индивидуальные и другие формы работы).

Выбор форм и методов обучения и воспитания определяется на основе целей и задач изучения конкретной темы, основных требований к результатам учебной деятельности учащихся, сформулированных в настоящей учебной программе.

6. Ожидаемые результаты освоения настоящей учебной программы.

Предметные результаты:

владение языковыми (фонетическими, лексическими, грамматическими) нормами иностранного языка;

владение языком как средством общения;

сформированные представления о языке как о средстве общения, принятых правилах культуры речевого поведения;

умение адекватно использовать речевые средства для эффективного решения разнообразных коммуникативных задач в пределах изученной тематики;

умение извлекать информацию из прочитанного, услышанного в зависимости от коммуникативной задачи и функционального стиля частично адаптированного (аутентичного) текста;

умение строить речевые высказывания в устной и письменной форме с учетом задач и ситуаций общения;

умение вести диалог и участвовать в полилогах, в том числе в форме дискуссии, с соблюдением норм речевого этикета, принятых в странах изучаемого языка;

умение охарактеризовать литературного персонажа (киноперсонажа), историческую личность, описать события, изложить факты, высказать свою точку зрения и аргументировать ее, сопоставить социокультурный портрет своей страны и страны изучаемого языка;

умение писать личные и деловые письма, сообщать сведения о себе в форме, принятой в стране изучаемого языка, письменно оформлять результаты проектно-исследовательской работы, описывать события, факты, явления; сообщать и запрашивать информацию;

владение навыками публичных выступлений (сообщение, доклад, представление результатов проектно-исследовательской деятельности).

Метапредметные результаты:
готовность к учебно-познавательной деятельности;
умение планировать свое речевое поведение;
овладение универсальными учебными действиями и межпредметными понятиями;
умение анализировать и синтезировать, делать обобщения, устанавливать аналогии и причинно-следственные связи, классифицировать, делать выводы;
владение приемами и технологиями поиска, отбора, обработки, сохранения и передачи информации;
умение самостоятельно ориентироваться в разных источниках информации;
умение грамотно и аргументированно излагать свои мысли устно и письменно, отстаивать и обосновывать свою точку зрения;
умение сознательно использовать речевые средства в целях общения;
умение использовать различные источники информации в учебно-познавательных целях, работать с текстовой и графической информацией;
умение выделять главное, рационально и безопасно использовать информационно-коммуникационные технологии при решении различных задач;
умение критически оценивать и интерпретировать информацию, содержащуюся в различных источниках;
проявление интереса к учебно-исследовательской и проектной деятельности, способности и готовности к самостоятельной творческой деятельности.

Личностные результаты изучения иностранного языка:
стремление к формированию нравственных ценностных ориентаций и использованию их в своей деятельности;
обладание национальным самосознанием, чувством патриотизма;
овладение иностранным языком как средством познания мира;
приобщение к культуре как системе ценностей и норм поведения;
проявление устойчивого интереса к самостоятельной деятельности, самопознанию, саморазвитию;
умение сотрудничать и общаться в различных ситуациях и условиях речевого общения.

7. В качестве комплексных характеристик, выражающих содержание задач, рассматриваются компетенции, так как они задают нормы и требования к владению иностранным языком, позволяющие проследить степень совокупной реализации целей и задач.

Межкультурная компетенция – стратегическая компетенция, владение которой призвано обеспечивать осмысление учащимися иной лингвокультуры, познание ими смысловых ориентиров другого лингвосоциума, умения видеть сходства и различия между культурами и учитывать их в процессе иноязычного общения.

Коммуникативная компетенция – владение совокупностью речевых, языковых, социокультурных норм изучаемого языка, а также компенсаторными и учебно-познавательными умениями, позволяющими выпускнику учреждения общего среднего образования решать стоящие перед ним речевые, образовательные, познавательные и иные задачи. В состав этой интегративной компетенции входят языковая, речевая, социокультурная, учебно-познавательная, компенсаторная компетенции, рассматриваемые как субкомпетенции.

Языковая компетенция – совокупность языковых знаний о правилах функционирования языковых средств (фонетических, орфографических, лексических и грамматических) в речи и навыков их использования в коммуникативных целях.

Речевая компетенция – совокупность навыков и умений речевой деятельности (говорение, восприятие речи на слух, чтение, письменная речь), знаний норм речевого поведения; приобретение на этой основе опыта их использования для построения логичного и связного по форме и содержанию высказывания, а также для понимания смысла высказываний других людей.

Социокультурная компетенция – совокупность знаний о национально-культурной специфике стран изучаемого языка, умений строить свое речевое и неречевое поведение в соответствии с этой спецификой, представлять на этой основе свою страну и ее культуру в условиях иноязычного межкультурного общения.

Компенсаторная компетенция – совокупность умений использовать дополнительные вербальные средства и невербальные способы для решения коммуникативных задач в условиях дефицита имеющихся языковых средств.

Учебно-познавательная компетенция – совокупность общих и специальных учебных умений, необходимых для осуществления самостоятельной деятельности по овладению иностранным языком; опыт их использования.

Последовательное и взаимосвязанное овладение обозначенными ключевыми компетенциями обеспечивает формирование у учащихся соответствующих компетентностей.

В своей совокупности цели и задачи предполагают проектирование и организацию образовательного процесса на основе требований личностно ориентированного, компетентностного, коммуникативного, когнитивного и социокультурного подходов в их единстве. Отсюда в качестве важнейших принципов осуществления образовательного процесса определяются следующие:

обеспечение понимания культуры и образа жизни другого народа и готовности воспринимать «другого» в его непохожести, осознание учащимися принадлежности к родной культуре;

единство реализации коммуникативной, культурно-прагматической и аксиологической функций изучаемого языка;

ориентация процесса обучения на обеспечение диалога культур на основе всестороннего учета взаимосвязей: язык–мышление–культура;

обеспечение социализации учащихся средствами иностранного языка;

организация обучения иностранному языку как средству иноязычного общения на основе моделирования ситуаций межкультурной коммуникации.

8. Содержание обучения представлено в настоящей учебной программе через предметно-тематическое содержание общения, требования к практическому владению видами речевой деятельности, языковой материал (фонетика, лексика, грамматика).

В предметно-тематическом содержании общения обозначены коммуникативные задачи для изучения иностранного языка на базовом и повышенном уровнях.

Требования к практическому владению видами речевой деятельности: длительность звучания текста, количество реплик на каждого собеседника в диалогической речи, объем высказывания в монологической речи, объем текста для чтения, объем текста для письменной речи – задают основные параметры для всех видов речевой деятельности. Данные параметры, а также объем продуктивного и рецептивного лексического минимума обозначаются следующим образом: первая цифра – требования для базового уровня, вторая – для повышенного уровня. Например: длительность звучания текста: 2–2,5 минуты; продуктивный минимум: 200–250 лексических единиц; рецептивный минимум: 180–260 лексических единиц; общий объем продуктивной лексики: 1710–1990 лексических единиц; общий объем рецептивной лексики: 1090–1620 лексических единиц.

Грамматический материал, подлежащий изучению, одинаков для всех видов учреждений общего среднего образования. Требования к владению грамматическим материалом отличаются объемом его продуктивного усвоения.

Различия в овладении иностранным языком при его изучении (в зависимости от количества отведенных часов) проявляются в следующих параметрах:

объем усвоенного продуктивного и рецептивного лексического материала;

количество продуктивно усвоенного грамматического материала;

степень сложности и количество решаемых коммуникативных задач;

степень самостоятельности в интерпретации явлений межкультурной коммуникации;

степень подготовленности осуществлять речевое и неречевое поведение адекватно социокультурной специфике стран изучаемого языка;

уровень готовности учащихся к самостоятельной деятельности по овладению иностранным языком.

Более высокие требования к владению языковым и речевым материалом при изучении иностранного языка на повышенном уровне обеспечат более высокий уровень формирования у учащихся языковых навыков и речевых умений, что будет выражаться в их способности более качественно решать учебные коммуникативные задачи.

ГЛАВА 2
СОДЕРЖАНИЕ УЧЕБНОГО ПРЕДМЕТА В X КЛАССЕ.
ОСНОВНЫЕ ТРЕБОВАНИЯ К РЕЗУЛЬТАТАМ УЧЕБНОЙ
ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УЧАЩИХСЯ
70 (140) часов

Сфера общения	Предметно-тематическое содержание	Коммуникативные задачи
		К концу учебного года учащийся должен уметь
Социально-бытовая	Виды жилья	Рассказать о видах жилья в Республике Беларусь; расспросить о видах жилья в стране изучаемого языка; описать дом (квартиру) своей мечты (базовый и повышенный уровни); сравнить преимущества и недостатки проживания в частном и многоквартирном доме; высказать предположения о перспективах развития жилья в будущем (повышенный уровень)
Учебно-трудовая	Образование	Рассказать о системе образования в Республике Беларусь; расспросить о системе образования в стране изучаемого языка (базовый и повышенный уровни); обсудить актуальные проблемы системы образования (повышенный уровень)
Социально-культурная	Средства массовой информации	Рассказать о различных источниках информации (печатные издания, радио, телевидение, глобальная компьютерная сеть Интернет) в Республике Беларусь; расспросить о различных источниках информации (печатные издания, радио, телевидение, глобальная компьютерная сеть Интернет) в стране изучаемого языка; обсудить интересную статью (телепередачу) (базовый и повышенный уровни); рассказать об известных белорусских и иноязычных газетах и журналах; высказать мнение по поводу будущего средств массовой информации (повышенный уровень)
	Молодежь и общество	Рассказать о молодежных организациях в Республике Беларусь и их деятельности; расспросить о молодежных организациях в стране изучаемого языка и их деятельности; рассказать о личном участии в работе молодежной организации (союза, объединения) (базовый и повышенный уровни); высказать мнение о проблемах молодежи в современном обществе; убедить принять участие в патриотических акциях (волонтерском движении) (повышенный уровень)
	Искусство	Рассказать об известном художнике (скульпторе, фотографе) и его произведениях;

		<p>посоветовать посетить выставку, музей; обменяться впечатлениями о выставке, музее; рассказать об известных памятниках архитектуры Республики Беларусь; расспросить об известных памятниках архитектуры стран изучаемого языка (базовый и повышенный уровни); рассказать о видах искусства и своих предпочтениях; обсудить роль искусства в жизни человека (повышенный уровень)</p>
Социально-познавательная	Наука и техника	<p>Рассказать о современных научных достижениях (открытиях); обсудить положительные и отрицательные стороны научного прогресса; рассказать о выдающихся ученых Республики Беларусь и стран изучаемого языка (мира) (базовый и повышенный уровни); обсудить возможности сотрудничества Республики Беларусь с другими странами в сфере науки и техники; высказать предположение о приоритетных направлениях развития науки и техники в XXI веке (повышенный уровень)</p>
	Выдающиеся люди Республики Беларусь и стран изучаемого языка	<p>Рассказать о выдающихся людях Республики Беларусь; расспросить о выдающихся людях стран изучаемого языка; описать вклад выдающейся личности в развитие общества (культуры) (базовый и повышенный уровни); прокомментировать высказывания известных людей; высказать мнение о роли личности в развитии общества (повышенный уровень)</p>

Требования к практическому владению видами речевой деятельности

Восприятие и понимание речи на слух

Учащиеся должны понимать на слух при непосредственном общении и в звукозаписи/видеозаписи:

основное содержание аудио- и видеотекстов, построенных на изученном материале и содержащих 3–4 % незнакомых слов, значение которых можно понять с помощью языковой или контекстуальной догадки;

относительно полно понимать содержание текстов, построенных на изученном материале и содержащих 2–3 % незнакомых слов, о значении которых можно догадаться.

Виды текстов: рассказ, биография, интервью, объявление, телефонный разговор, фрагмент радиопрограммы (видеофильма), новости, диалог.

Длительность звучания текста: 2–2,5 минуты.

Говорение

Диалогическая речь

Учащиеся должны уметь:

запрашивать и сообщать информацию, определяемую предметно-тематическим содержанием общения;

выражать свое мнение и узнавать отношение собеседника к полученной информации;

давать эмоциональную оценку полученной информации;

аргументировать свою точку зрения в дискуссии.

Виды диалога: диалог-расспрос, диалог – обмен мнениями, интервью, диалог-рассуждение.

Количество реплик на каждого собеседника: 7–8.

Монологическая речь

Учащиеся должны уметь:

делать подготовленные и неподготовленные сообщения по теме, проблеме, ситуации;

описывать и сравнивать предметы, факты, явления;

рассказывать об услышанном, прочитанном и увиденном с использованием эмоционально-оценочных суждений;

сочетать описание и повествование с рассуждением и выражением личной оценки.

Виды монологического высказывания: описание, повествование, рассуждение, оценочное суждение, сравнение.

Объем высказывания: не менее 12–16 фраз.

Чтение

Учащиеся должны понимать тексты с разной полнотой, точностью и глубиной проникновения в их содержание в зависимости от вида чтения:

основное содержание аутентичных (частично адаптированных) художественных, научно-популярных и публицистических текстов (ознакомительное чтение);

полно и точно понимать содержание аутентичных (частично адаптированных) художественных и научно-популярных текстов (изучающее чтение).

Учащиеся должны уметь:

извлекать необходимую (значимую) информацию из текстов публицистического и прагматического характера (просмотровое, поисковое чтение);

оценивать важность и новизну извлеченной информации и выражать свое отношение к ней;

определять главную идею и замысел автора.

Тексты, предназначенные для ознакомительного чтения, могут включать 4–5 % незнакомых слов, о значении которых можно догадаться. Объем текста – примерно 3000–4000 печатных знаков с пробелами.

Тексты для изучающего чтения могут включать 3–4 % незнакомых слов, раскрытие значения которых возможно при использовании двуязычного словаря. Объем текста: примерно 2500–3500 печатных знаков с пробелами.

Для обучения просмотровому и поисковому чтению используются один или несколько текстов.

Виды текстов: рассказ, стихотворение, научно-популярная статья, буклет, объявление, реклама, веб-страница.

Письменная речь

Учащиеся должны уметь продуцировать несложные виды текстов в соответствии с нормами, принятыми в стране изучаемого языка:

писать письма, в том числе e-mail;

составлять план;

делать краткие записи по прочитанному (прослушанному) тексту;

писать автобиографию, заполнять анкету;

излагать содержание прочитанного (прослушанного) текста;

писать мини-сочинение по предложенной теме, проблеме.

Объем текста: 100–150 слов.

Требования к овладению языковым материалом Английский язык

Фонетика

Совершенствование слухопроизносительных и ритмико-интонационных навыков учащихся на основе изучаемого языкового и речевого материала.

Лексика

Продуктивный минимум: 200–250 лексических единиц.
Рецептивный минимум: 180–260 лексических единиц.
Общий объем продуктивной лексики: 1710–1990 лексических единиц.
Общий объем рецептивной лексики: 1090–1620 лексических единиц.
Словообразование: сложные имена прилагательные и имена существительные; суффиксы имен существительных -ment, -ist, имен прилагательных -(ic)al, -ive, глаголов -en, -fy; приставки ir-, im-, il-.

Грамматика

Грамматический материал для продуктивного усвоения

Морфология

Имя существительное: систематизация образования множественного числа имен существительных.

Артикль: употребление артикля с названиями газет, журналов, молодежных организаций; употребление (отсутствие) артикля в устойчивых словосочетаниях.

Глагол: способы выражения действий в прошлом: Past Simple – Past Continuous, Past Perfect.

Грамматический материал для рецептивного усвоения

Морфология

Глагол: утвердительные, отрицательные и вопросительные формы глаголов в Future Continuous, Past Perfect Continuous, Present Continuous Passive.

Инфинитив: объектный инфинитивный оборот Complex Object*.

Герундий: сравнение употребления герундия и инфинитива. Употребление герундия после глаголов с предлогами.

Сослагательное наклонение*.

Синтаксис

Обратный порядок слов в предложении с hardly (scarcely ... when, no sooner ... than).

Прямая и косвенная речь.

Немецкий язык

Фонетика

Деление предложений на смысловые группы. Интонация сложных предложений.

Лексика

Продуктивный минимум: 200–250 лексических единиц.
Рецептивный минимум: 180–260 лексических единиц.
Общий объем продуктивной лексики: 1710–1990 лексических единиц. Общий объем рецептивной лексики: 1090–1620 лексических единиц.

Грамматика

Грамматический материал для продуктивного усвоения

Морфология

Имя существительное: склонение имен собственных.

Особые случаи образования множественного числа (систематизация): имена существительные на -um, -ion: das Datum – die Daten, das Zentrum – die Zentren, das Museum – die Museen, das Studium – die Studien; das Stadion – die Stadien; изменение слова: der Kaufmann – die Kaufleute, der Fachmann – die Fachleute; der Seemann – die Seeleute, der Rat – die Ratschläge, das Unglück – die Unglücksfälle; множественное число для разграничения имен существительных, разных по значению: der Band (том

книжный) – die Bände, das Band (лента) – die Bänder; die Bank (скамейка) – die Bänke, die Bank (банк) – die Banken; der Strauß (букет) – die Sträuße, der Strauß (страус) – die Strauße; der Verdienst (заработок) – die Verdienste, das Verdienst (заслуга) – die Verdienste; das Wort (слово как связная речь) – die Worte, das Wort (слово) – die Wörter.

Артикль: употребление артикля с географическими названиями.

Глагол: временная форма глагола Plusquamperfekt Aktiv для выражения предпрошедшего времени.

Местоимение: относительные местоимения der, die, das, die.

Синтаксис

Сложноподчиненные предложения: придаточные предложения времени с союзами wenn, als, nachdem. Придаточные определительные предложения с относительными местоимениями der, die, das, die в именительном и винительном падежах.

Грамматический материал для рецептивного усвоения

Морфология

Имя существительное: имена существительные без формы множественного числа: субстантивированные инфинитивы; вещественные неисчисляемые, абстрактные, собирательные имена существительные; имена существительные меры и веса (исключение: имена существительные женского рода).

Имена существительные без формы единственного числа.

Имя прилагательное: субстантивированные имена прилагательные.

Глагол: временные формы глаголов прошедшего времени Perfekt Passiv, Plusquamperfekt Passiv.

Синтаксис

Сложноподчиненные предложения: придаточные предложения времени с союзами während, bevor; придаточные определительные предложения с относительными местоимениями der, die, das, die в родительном и дательном падежах.

Предложения с союзом je ... desto.

Французский язык

Фонетика

Совершенствование слухопроизносительных и ритмико-интонационных навыков учащихся на основе изучаемого языкового и речевого материала.

Лексика

Продуктивный минимум: 200–250 лексических единиц.

Рецептивный минимум: 180–260 лексических единиц.

Общий объем продуктивной лексики: 1710–1990 лексических единиц.

Общий объем рецептивной лексики: 1090–1620 лексических единиц.

Словообразование: суффиксы имен прилагательных -ible, -able; отрицательные приставки im-, in-, il-, ir-, mé-, dé-; приставка совместного действия co-; приставки имен существительных anti-, contre-, auto-, bio-, géo-, hydro-, mono-, poly-, néo-, philo-, télé-, extra-, archi-, hyper-, super-.

Грамматика

Грамматический материал для продуктивного усвоения

Морфология

Имя существительное: систематизация употребления имен существительных мужского и женского рода в единственном и множественном числе.

Имя прилагательное: систематизация употребления имен прилагательных мужского и женского рода в единственном и множественном числе.

Артикль: систематизация употребления артиклей (неопределенного, определенного, частичного).

Глагол: сослагательное наклонение *le subjonctif présent* в простом предложении, в придаточных дополнительных и обстоятельственных предложениях.

Синтаксис

Сложноподчиненные предложения с придаточными причины и цели.

Согласование времен (план прошедшего).

Грамматический материал для рецептивного усвоения

Морфология

Глагол: неличные формы глагола: *l'infinifitif présent, l'infinifitif passé*.

Имя прилагательное: отглагольные прилагательные *l'adjectif verbal**.

Наречие: наречия времени: *aujourd'hui – ce jour-là, hier – la veille, demain – le lendemain**.

Испанский язык

Фонетика

Совершенствование слухопроизносительных и ритмико-интонационных навыков учащихся на основе изучаемого языкового и речевого материала.

Лексика

Продуктивный минимум: 200–250 лексических единиц.

Рецептивный минимум: 180–260 лексических единиц.

Общий объем продуктивной лексики: 1710–1990 лексических единиц.

Общий объем рецептивной лексики: 1090–1620 лексических единиц.

Словообразование: суффиксы глаголов *-ificar, -ecer*; приставка *pre-**.

Грамматика

Грамматический материал для продуктивного усвоения

Морфология

Глагол: видо-временные формы *modo indicativo (pretérito perfecto, pretérito indefinido, pretérito imperfecto, pretérito pluscuamperfecto, futuro simple)*, *modo subjuntivo (presente de subjuntivo, imperfecto de subjuntivo)*, *modo potencial (simple)*, *modo imperativo (afirmativo, negativo)*.

Предлог: предложное управление глаголов.

Синтаксис

Прямая и косвенная речь. Согласование времен.

Сложноподчиненные предложения с придаточными условными предложениями I, II типов.

Грамматический материал для рецептивного усвоения

Морфология

Глагол: особенности и употребление глаголов в *futuro compuesto de indicativo, potencial compuesto**.

Местоимение: притяжательные местоимения (полная форма) в роли имен прилагательных и имен существительных.

Китайский язык

Восприятие и понимание речи на слух

Учащиеся должны понимать на слух при непосредственном общении и в звукозаписи:

основное содержание аудио- и видеотекстов, построенных на изученном материале и содержащих 3–4 % незнакомых слов, значение которых можно понять с помощью языковой или контекстуальной догадки;

относительно полно понимать содержание текстов, построенных на изученном материале и содержащих 2–3 % незнакомых слов, о значении которых можно догадаться.

Виды текстов: рассказ, биография, интервью, объявление, телефонный разговор, фрагмент радиопрограммы (видеофильма), новости.

Длительность звучания текста – 2–2,5 минуты.

Говорение

Диалогическая речь

Учащиеся должны уметь:

запрашивать и сообщать информацию, определяемую предметно-тематическим содержанием общения;

выражать свое мнение и узнавать отношение собеседника к полученной информации;

давать эмоциональную оценку полученной информации;

аргументировать свою точку зрения в дискуссии.

Виды диалога: диалог-расспрос, диалог – обмен мнениями, интервью, диалог-рассуждение.

Количество реплик на каждого собеседника: 7–8.

Монологическая речь

Учащиеся должны уметь:

делать подготовленные и неподготовленные сообщения по теме, проблеме, ситуации;

описывать и сравнивать предметы, факты, явления;

рассказывать об услышанном, прочитанном и увиденном с использованием эмоционально-оценочных суждений;

сочетать описание и повествование с рассуждением и выражением личной оценки.

Виды монологического высказывания: описание, повествование, рассуждение, оценочное суждение, сравнение.

Объем высказывания: не менее 12–16 фраз.

Чтение

Учащиеся должны понимать тексты, написанные с помощью иероглифов, с разной полнотой, точностью и глубиной проникновения в их содержание в зависимости от вида чтения:

основное содержание аутентичных (частично адаптированных) художественных, научно-популярных и публицистических текстов (ознакомительное чтение);

полно и точно понимать содержание аутентичных (частично адаптированных) художественных и научно-популярных текстов (изучающее чтение).

Учащиеся должны уметь:

извлекать необходимую (значимую) информацию из текстов публицистического и прагматического характера (просмотровое, поисковое чтение);

оценивать важность и новизну извлеченной информации и выражать свое отношение к ней;

определять главную идею и замысел автора.

Тексты, предназначенные для ознакомительного чтения, могут включать 4–5 % незнакомых слов, о значении которых можно догадаться. Объем текста: 0,75 страницы.

Тексты для изучающего чтения могут включать 3–4 % незнакомых слов, раскрытие значения которых возможно при использовании двуязычного словаря. Объем текста – до 0,75 страницы.

Для обучения просмотровому и поисковому чтению используется один или несколько текстов.

Виды текстов: рассказ, стихотворение, научно-популярная статья, буклет, объявление, реклама, веб-страница.

Письменная речь

Учащиеся должны уметь продуцировать несложные виды текстов, написанных с помощью иероглифов, в соответствии с нормами, принятыми в стране изучаемого языка:

писать письма, в том числе e-mail;

составлять план;

делать краткие записи по прочитанному (прослушанному) тексту;

писать автобиографию, заполнять анкету;

излагать содержание прочитанного (прослушанного) текста;

писать мини-сочинение по предложенной теме, проблеме.

Учащиеся должны уметь писать иероглифы (1000 единиц) и тексты иероглифами (300 единиц).

Требования к овладению языковым материалом

Фонетика

Интонация сложносочиненных предложений.

Интонация сложноподчиненных предложений.

Совершенствование слухопроизносительных и ритмико-интонационных навыков учащихся на основе изучаемого языкового и речевого материала.

Лексика

Продуктивный минимум: 200–250 лексических единиц.

Рецептивный минимум: 180–260 лексических единиц.

Общий объем продуктивной лексики: 1710–1990 лексических единиц.

Общий объем рецептивной лексики: 1090–1620 лексических единиц.

Словообразование: сложные имена прилагательные и имена существительные.

Грамматика

Грамматический материал для продуктивного усвоения

Морфология

Имя числительное: дроби, проценты, разряды.

Местоимение: вопросительные местоимения с неопределенным значением; вопросительные местоимения с общим значением.

Глагол: систематизация модальных глаголов.

Синтаксис

Дополнения возможности 下, 了, 动.

Результативные дополнения 着, 住.

Сложносочиненные предложения.

Сложноподчиненные предложения.

Предложения, выражающие существование или появление.

Конструкции 尽管...但/也...; 即使...也...; 既然...就...; 无论...都/也; 只要...,才...; 多(么)...啊; 连...也/都; 一...就...; ...了...就...; 一...才...; 越...越...; 或者...或者...; ...得很; 先...接着...; 按..., 由...

Грамматический материал для рецептивного усвоения

Синтаксис

Конструкции 哪怕...也; 不管...都/也; 够...了; 也/都...没/不; 就是...也; 等...就/在/才.

Предложения с составным глагольным сказуемым: ...有...要做.

ГЛАВА 3
СОДЕРЖАНИЕ УЧЕБНОГО ПРЕДМЕТА В XI КЛАССЕ.
ОСНОВНЫЕ ТРЕБОВАНИЯ К РЕЗУЛЬТАТАМ УЧЕБНОЙ
ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УЧАЩИХСЯ
 68 (136) часов

Сфера общения	Предметно-тематическое содержание	Коммуникативные задачи
		К концу учебного года учащийся должен уметь
Социально-бытовая	Семья	Описать современную семью в Республике Беларусь и стране изучаемого языка; рассказать о семейных праздниках и традициях в Республике Беларусь; расспросить о семейных праздниках и традициях в стране изучаемого языка (базовый и повышенный уровни); обосновать роль семьи в жизни человека; обсудить проблемы воспитания детей в семье (повышенный уровень)
Учебно-трудовая	Выбор профессии	Рассказать о профессиях, востребованных в современном обществе; расспросить о популярных профессиях в стране изучаемого языка; обосновать свой выбор профессии (базовый и повышенный уровни); аргументировать важность владения иностранным языком в профессиональной деятельности (повышенный уровень)
Социально-культурная	Национальный характер	Описать особенности национального характера белорусов; сравнить особенности национального характера представителей разных стран (базовый и повышенный уровни); высказать и обосновать свое мнение по поводу стереотипных представлений о национальном характере; доказать противоречивость стереотипного мнения о характерах представителей разных стран (повышенный уровень)
	Международное сотрудничество	Рассказать о возможностях контактов с зарубежными сверстниками в современном мире; расспросить о контактах с зарубежными сверстниками; рассказать о культурных связях Республики Беларусь с другими странами (базовый и повышенный уровни); обосновать важность международного сотрудничества Республики Беларусь с другими странами в различных сферах деятельности (повышенный уровень)
Социально-познавательная	Туризм	Рассказать о роли туризма в современной жизни; рассказать о наиболее популярных видах туризма в Республике Беларусь и в стране изучаемого языка; запросить информацию, необходимую для путешествия, в туристическом агентстве (базовый и повышенный уровни); высказать свое мнение о перспективах развития туризма в Республике Беларусь; посоветовать, как избежать трудностей, возникающих во время путешествия; предложить свой маршрут путешествия по Республике Беларусь (повышенный уровень)

	Экология	Рассказать об основных экологических проблемах Республики Беларусь; расспросить об основных экологических проблемах страны изучаемого языка; рассказать о необходимости защиты окружающей среды (базовый и повышенный уровни); обсудить пути и способы решения проблем защиты окружающей среды; рассказать о личном вкладе в решение проблем окружающей среды (повышенный уровень)
	Социокультурный портрет Республики Беларусь и стран изучаемого языка	Представить социокультурный портрет Республики Беларусь; описать социокультурный портрет стран изучаемого языка; обосновать значение диалога культур в современном мире (базовый и повышенный уровни); сравнить социокультурный портрет Республики Беларусь и страны изучаемого языка; обсудить современную культурную жизнь в Республике Беларусь и странах изучаемого языка (повышенный уровень)

Требования к практическому владению видами речевой деятельности

Восприятие и понимание речи на слух

Учащиеся должны понимать на слух при непосредственном общении и в звуко- и видеозаписи:

основное содержание аудио- и видеотекстов, построенных на изученном материале и содержащих 3–4 % незнакомых слов;

относительно полно понимать содержание текстов, построенных на изученном материале и содержащих до 2–3 % незнакомых слов, о значении которых можно догадаться.

Виды текстов: рассказ, интервью, объявление, телефонный разговор, фрагмент радио-, телепрограммы, диалог.

Длительность звучания текста: 2–3 минуты.

Говорение

Диалогическая речь

Учащиеся должны уметь:

участвовать в обсуждении тем и проблем, определенных предметно-тематическим содержанием речи;

обосновывать свое мнение;

обмениваться фактической и оценочной информацией с несколькими участниками общения.

Виды диалога: диалог-расспрос, диалог – обмен мнениями, интервью, диалог-рассуждение, полилог.

Количество реплик на каждого собеседника: 7–8.

Монологическая речь

Учащиеся должны уметь:

делать подготовленные и неподготовленные сообщения по теме, проблеме, ситуации;

описывать и сравнивать предметы, факты, явления;

рассказывать об услышанном, прочитанном и увиденном;

сочетать описание и повествование с рассуждением и выражением личной оценки;

рассуждать о фактах, событиях, аргументировать свою точку зрения, делать выводы.

Виды монологического высказывания: описание, сравнение, повествование, рассуждение, оценочное суждение, сравнение.

Объем высказывания: не менее 15–20 фраз.

Чтение

Учащиеся должны понимать тексты с разной полнотой, точностью и глубиной проникновения в их содержание в зависимости от вида чтения:

основное содержание аутентичных (частично адаптированных) художественных, научно-популярных и публицистических текстов (ознакомительное чтение);

полно и точно понимать содержание аутентичных (частично адаптированных) художественных и научно-популярных текстов (изучающее чтение).

Учащиеся должны уметь:

извлекать необходимую (значимую) информацию из текстов разных жанров (просмотровое, поисковое чтение);

оценивать важность и новизну извлеченной информации и выражать свое отношение к ней;

определять главную идею и замысел автора, в том числе выраженные имплицитно.

Тексты, предназначенные для ознакомительного чтения, могут включать 4–6 % незнакомых слов, о значении которых можно догадаться. Объем текста: примерно 3000–4000 печатных знаков с пробелами.

Тексты для изучающего чтения могут включать 3–5 % незнакомых слов, раскрытие значения которых возможно при использовании двуязычного словаря. Объем текста: примерно 2500–3500 печатных знаков с пробелами.

Для обучения просмотровому или поисковому чтению целесообразно использовать один или несколько текстов прагматического характера.

Виды текстов: рассказ, стихотворение, научно-популярная статья, деловое письмо, личное письмо, анкета, резюме, веб-страница, туристический буклет (брошюра), реклама, e-mail.

Письменная речь

Учащиеся должны уметь продуцировать несложные виды письменных текстов в соответствии с нормами, принятыми в стране изучаемого языка:

писать личные, несложные деловые письма, в том числе e-mail;

писать автобиографию, заполнять анкету;

составлять резюме по содержанию прочитанного (прослушанного) текста;

делать краткие записи по прочитанному (прослушанному) тексту;

составлять план;

писать сочинение по предложенной теме.

Объем текста: не менее 110–170 слов.

Требования к овладению языковым материалом

Английский язык

Фонетика

Совершенствование слухопроизносительных и ритмикоинтонационных навыков учащихся на основе изучаемого языкового и речевого материала.

Лексика

Продуктивный минимум: 200–250 лексических единиц.

Рецептивный минимум: 180–260 лексических единиц.

Общий объем продуктивной лексики: 1910–2240 лексических единиц.

Общий объем рецептивной лексики: 1270–1880 лексических единиц.

Средства межфразовой связи: *however, nevertheless**.

Словообразование: суффиксы имен прилагательных *-ian, -an*; приставка глаголов *en-*.

Суффиксы имен существительных *-dom, -hood, -ism, -ese**.

Грамматика

Грамматический материал для продуктивного усвоения

Морфология

Артикль: систематизация правил употребления артиклей.

Местоимение: систематизация основных типов.

Глагол: систематизация временных форм глаголов. Систематизация модальных глаголов по значению.

Предлог: предлоги с глаголами.

Грамматический материал для рецептивного усвоения

Морфология

Глагол: утвердительные, отрицательные и вопросительные формы глаголов в Present Perfect Passive, Future Perfect, Future Perfect Continuous.

Обороты с формальным подлежащим.

Герундий: герундиальные и причастные обороты.

Инфинитив: субъектный инфинитивный оборот Complex Subject.

Союз: систематизация союзов и союзных слов.

Синтаксис

Согласование подлежащего и сказуемого*.

Сослагательное наклонение в сложноподчиненных предложениях нереального условия, относящихся к настоящему, будущему и прошедшему времени.

Немецкий язык

Фонетика

Совершенствование слухопроизносительных и ритмико-интонационных навыков учащихся на основе изучаемого языкового и речевого материала.

Лексика

Продуктивный минимум: 200–250 лексических единиц.

Рецептивный минимум: 180–260 лексических единиц.

Общий объем продуктивной лексики: 1910–2240 лексических единиц.

Общий объем рецептивной лексики: 1270–1880 лексических единиц.

Грамматика

Грамматический материал для продуктивного усвоения

Морфология

Глагол: сослагательное наклонение: würde + Infinitiv для выражения вежливого предложения, просьбы, совета, рекомендации; Präteritum Konjunktiv для выражения нереального действия в настоящем.

Синтаксис

Сложноподчиненные предложения (систематизация).

Грамматический материал для рецептивного усвоения

Морфология

Глагол: сослагательное наклонение Plusquamperfekt Konjunktiv для выражения нереального действия в прошлом.

Partizip I, Partizip II в роли определения.

Субстантивированные причастия**.

Синтаксис

Сложноподчиненные предложения с придаточными уступительными предложениями с союзом obwohl.

Французский язык

Фонетика

Совершенствование слухопроизносительных и ритмико-интонационных навыков учащихся на основе изучаемого языкового и речевого материала.

Лексика

Продуктивный минимум: 200–250 лексических единиц.

Рецептивный минимум: 180–260 лексических единиц.

Общий объем продуктивной лексики: 1910–2240 лексических единиц.

Общий объем рецептивной лексики: 1270–1880 лексических единиц.

Словообразование: систематизация способов словообразования: имя существительное + имя существительное; имя прилагательное + имя существительное; глагол + имя существительное; имя существительное + предлог + имя существительное.

Грамматика

Грамматический материал для продуктивного усвоения

Морфология

Систематизация употребления имен существительных, имен прилагательных, наречий, предлогов, союзов, видо-временных форм глагола.

Синтаксис

Согласование времен.

Систематизация употребления различных типов сложносочиненных и сложноподчиненных предложений.

Грамматический материал для рецептивного усвоения

Морфология

Имя существительное: множественное число сложных имен существительных*.

Глагол: неличная форма глагола *le gérondif*.

Le conditionnel passé. Le subjonctif passé.

Синтаксис

Прямой и косвенный вопросы.

Испанский язык

Фонетика

Совершенствование слухопроизносительных и ритмико-интонационных навыков учащихся на основе изучаемого языкового и речевого материала.

Лексика

Продуктивный минимум: 200–250 лексических единиц.

Рецептивный минимум: 180–260 лексических единиц.

Общий объем продуктивной лексики: 1910–2240 лексических единиц.

Общий объем рецептивной лексики: 1270–1880 лексических единиц.

Словообразование: суффиксы имен существительных *-ador, -edor, -idor, -ario, -aje, -miento, -ura, -idad, -anza, -ez, -eza*; суффикс глаголов *-izar*; приставки *en(m)-, ante-, entre-, ex-, ultra-, extra-, sobre-, sub-, pro-, trans-*.

Систематизация способов словообразования.

Грамматика

Грамматический материал для продуктивного усвоения

Морфология

Артикль: систематизация употребления артиклей.

Глагол: modo subjuntivo в самостоятельных предложениях.

Глагол: систематизация видо-временных форм modo indicativo, modo subjuntivo, modo potencial, modo imperativo (afirmativo, negativo).

Синтаксис

Сложноподчиненные предложения с условными придаточными предложениями I и II типов.

Согласование времен.

Прямая и косвенная речь. Перевод прямой речи в косвенную.

Грамматический материал для рецептивного усвоения

Морфология

Местоимение: предложная и беспредложная формы личных местоимений в качестве прямых и косвенных дополнений.

Относительные местоимения que, quien(es); cual (cuales), el cual, la cual, los cuales, las cuales, lo cual; cuyo(a), cuyos(as)*.

Глагол: pluscuamperfecto de subjuntivo*.

Конструкция acusativo con infinitivo; конструкции с герундием: ir, andar, llevar, seguir, continuar + gerundio*.

Синтаксис

Придаточные условные предложения III и смешанного типов*.

Китайский язык

Требования к практическому владению видами речевой деятельности

Восприятие и понимание речи на слух

Учащиеся должны понимать на слух при непосредственном общении и в звуко- и видеозаписи:

основное содержание аудио- и видеотекстов, построенных на изученном материале и содержащих 3–4 % незнакомых слов;

относительно полно понимать содержание текстов, построенных на изученном материале и содержащих до 2–3 % незнакомых слов, о значении которых можно догадаться.

Виды текстов: рассказ, интервью, объявление, телефонный разговор, фрагмент радио-, телепрограммы, диалог.

Длительность звучания текста: 2–3 минуты.

Говорение

Диалогическая речь

Учащиеся должны уметь:

участвовать в обсуждении тем и проблем, определенных предметно-тематическим содержанием речи;

обосновывать свое мнение;

обмениваться фактической и оценочной информацией с несколькими участниками общения.

Виды диалога: диалог-расспрос, диалог – обмен мнениями, интервью, диалог-рассуждение, полилог.

Количество реплик на каждого собеседника: 7–8.

Монологическая речь

Учащиеся должны уметь:

делать подготовленные и неподготовленные сообщения по теме, проблеме, ситуации;

описывать и сравнивать предметы, факты, явления;

рассказывать об услышанном, прочитанном и увиденном;

сочетать описание и повествование с рассуждением и выражением личной оценки; рассуждать о фактах, событиях, аргументировать свою точку зрения, делать выводы. Вид монологического высказывания: описание, сравнение, повествование, рассуждение, оценочное суждение, сравнение.

Объем высказывания: не менее 15–20 фраз.

Чтение

Учащиеся должны понимать: тексты, написанные с помощью иероглифов, с разной полнотой, точностью и глубиной проникновения в их содержание в зависимости от вида чтения:

основное содержание аутентичных (частично адаптированных) художественных, научно-популярных и публицистических текстов (ознакомительное чтение);

полно и точно понимать содержание аутентичных (частично адаптированных) художественных и научно-популярных текстов (изучающее чтение).

Учащиеся должны уметь:

извлекать необходимую (значимую) информацию из текстов разных жанров (просмотровое, поисковое чтение);

оценивать важность и новизну извлеченной информации и выразить свое отношение к ней;

определять главную идею и замысел автора, в том числе выраженные имплицитно.

Тексты, предназначенные для ознакомительного чтения, могут включать 4–6 % незнакомых слов, о значении которых можно догадаться. Объем текста: 1 страница.

Тексты для изучающего чтения могут включать 3–5 % незнакомых слов, раскрытие значения которых возможно при использовании двуязычного словаря. Объем текста: 0,75 страницы.

Для обучения просмотровому чтению целесообразно использовать один или несколько текстов прагматического характера.

Виды текстов: рассказ, газетная (журнальная) статья, деловое письмо, личное письмо, анкета, резюме, отчет, веб-страница, электронное письмо, туристический буклет (брошюра), реклама.

Письменная речь

Учащиеся должны уметь продуцировать несложные виды письменных текстов, написанных с помощью иероглифов, в соответствии с нормами, принятыми в стране изучаемого языка:

писать личные, несложные деловые письма;

писать автобиографию, заполнять анкету;

составлять резюме по содержанию прочитанного (прослушанного) текста;

писать сочинение по предложенной теме.

Учащиеся должны уметь писать иероглифы (950–1250 единиц) и тексты иероглифами (300–400 единиц).

Требования к овладению языковым материалом

Фонетика

Совершенствование слухопроизносительных и ритмико-интонационных навыков учащихся на основе изучаемого языкового и речевого материала.

Лексика

Продуктивный минимум: 200–250 лексических единиц.

Рецептивный минимум: 180–260 лексических единиц.

Общий объем продуктивной лексики: 1910–2240 лексических единиц.

Общий объем рецептивной лексики: 1270–1880 лексических единиц.

Грамматика

Грамматический материал для продуктивного усвоения

Морфология

Систематизация наречий, предлогов, средств выражения времени.

Частицы: 的, 地, 得, 了.

Синтаксис

Систематизация типов глагольных дополнений

Систематизация различных типов повествовательных и вопросительных предложений, сложносочиненных и сложноподчиненных предложений.

Требования к результатам учебной деятельности учащихся по окончании обучения на III ступени общего среднего образования

(базовый уровень)

Знать:

основные артикуляционные и ритмико-интонационные особенности оформления высказывания на изучаемом иностранном языке;

коммуникативно-значимые и стилистически окрашенные лексические единицы (слова и устойчивые словосочетания), нормы их употребления в соответствии с ситуацией общения и способы словообразования;

грамматические явления и особенности их употребления в устной и письменной речи в соответствии с решаемыми коммуникативными задачами;

национально-культурную специфику народов стран изучаемого языка и особенности их речевого и неречевого поведения;

основные рациональные способы и приемы осуществления учебно-познавательной деятельности;

основные вербальные средства и невербальные способы преодоления затруднений при общении;

уметь:

оформлять устные и письменные высказывания в соответствии с фонетическими, лексическими и грамматическими нормами изучаемого языка для решения более сложных коммуникативных задач в стандартных и нестандартных ситуациях общения с высокой степенью репродуктивности;

понимать и извлекать информацию из аутентичных (частично адаптированных) текстов с различной степенью точности, глубины и полноты при чтении и восприятии речи на слух и интерпретировать воспринимаемую информацию;

представлять свою страну и ее культуру в условиях иноязычной межкультурной коммуникации; осуществлять взаимодействие с представителями стран изучаемого языка с учетом особенностей их национально-культурной специфики и норм речевого и неречевого поведения;

использовать дополнительные вербальные средства и невербальные способы решения коммуникативных задач в условиях дефицита имеющихся языковых и речевых средств;

осуществлять самостоятельную учебно-познавательную деятельность; использовать справочно-информационные источники, в том числе на иностранном языке;

владеть:

фонетическими, лексическими и грамматическими нормами изучаемого иностранного языка, достаточными для решения коммуникативных задач в стандартных и нестандартных ситуациях межкультурной коммуникации;

продуктивными видами иноязычной речевой деятельности (говорение, письменная речь) с достаточной степенью самостоятельности, соблюдая социокультурные нормы речевого поведения;

рецептивными видами речевой деятельности (чтение, восприятие и понимание речи на слух) с различной степенью точности, полноты и глубины понимания содержания аутентичных (частично адаптированных) текстов и интерпретировать воспринимаемую информацию;

умениями выявлять сходства и различия между взаимодействующими культурами и учитывать их в процессе межкультурного общения;

основными рациональными способами и приемами осуществления самостоятельной учебно-познавательной деятельности по овладению иностранным языком;

общими и специальными учебными умениями для осуществления самостоятельной учебно-познавательной деятельности по изучению иностранного языка;

(повышенный уровень)

знать:

артикуляционные и ритмико-интонационные особенности оформления высказывания на иностранном языке с учетом фонетической вариативности;

лексические единицы (слова, устойчивые словосочетания, фразеологизмы) с учетом их стилистической неограниченности в современном иностранном языке, особенности их употребления и способы словообразования;

особенности функционирования грамматических явлений в устной и письменной речи;

систему национально-культурных ценностей народов стран изучаемого языка и стереотипы их речевого и неречевого поведения;

рациональные способы и приемы осуществления и самооценки учебно-познавательной деятельности;

стратегии решения коммуникативных задач в условиях дефицита имеющихся языковых и речевых средств;

уметь:

оформлять устные и письменные высказывания в соответствии с фонетическими, лексическими и грамматическими нормами изучаемого языка для решения широкого спектра коммуникативных задач в стандартных и нестандартных ситуациях общения с высокой степенью продуктивности; варьировать языковые и речевые средства;

понимать и извлекать информацию из аутентичных (частично адаптированных) текстов с различной степенью точности, глубины и полноты при чтении и восприятии речи на слух и интерпретировать воспринимаемую информацию; давать оценку на основе понимания идеи текста;

представлять свою страну и ее культуру в условиях иноязычной межкультурной коммуникации; выделять общее и различное в культуре родной страны и стран изучаемого языка; осуществлять взаимодействие с представителями стран изучаемого языка с учетом особенностей их национально-культурной специфики и норм речевого и неречевого поведения;

использовать компенсаторные стратегии в различных видах речевой деятельности в условиях дефицита языковых и речевых средств;

осуществлять и оценивать самостоятельную учебно-познавательную деятельность по овладению иностранным языком; использовать справочно-информационные источники, в том числе на иностранном языке;

владеть:

фонетическими, лексическими и грамматическими нормами изучаемого иностранного языка, достаточными для решения коммуникативных задач в стандартных и нестандартных ситуациях межкультурной коммуникации с учетом вариативного использования языковых средств в устной и письменной формах межкультурной коммуникации;

продуктивными видами иноязычной речевой деятельности (говорение, письменная речь) с высокой степенью самостоятельности и инициативности, способности

інтэрпрэціраваць, дэлаць абабшчэння і вывады, аргументіраваць ізагааемыя палажэння, саблюдая сацыокультурныя нормы рэчэвага паветадзення;

рэцэптыўнымі відамі рэчэвай дзейнасці (чтэнне, воспрыятіе і паніманне рэчы на слух) с разлічнай степенню тацноты, полноты і глубіны панімання садрэжання аутэнтычных (частічна адаптыраваных) тэкстаў, інтэрпрэціраваць воспрынімаемую інфармацыю і даваць ёй ацэнку;

сістэмай сацыокультурных нормаў ізаучаемага інастранныга языка; уміямі выявляць сходства і разліччя между взаімадзействуючымі культурамі і учытаваць іх в працэсе междукультурнага абабшчэння;

совакупнасцю рацыянальных спосабаў і прыёмаў асащствленія і самокантраля учебно-пазнавательнай дзейнасці па авладенню інастранным языком.

* Языковыя явлєня прєдназначєны для продуктывного усвоєня прї ізучєннї учебног прєдмєта на повышєнном уровнє.

** Языковыя явлєня прєдназначєны для рєцєптывного усвоєня прї ізучєннї учебног прєдмєта на повышєнном уровнє.

ЗАЦВЕРДЖАНА

Пастанова
Міністэрства адукацыі
Рэспублікі Беларусь
18.07.2023 № 197

**Вучэбная праграма па вучэбным прадмеце
«Замежная мова»
(англійская, нямецкая, французская, іспанская, кітайская)
для X–XI класаў устаноў адукацыі,
якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агульнай сярэдняй адукацыі
з беларускай мовай навучання і выхавання
(базавы і павышаны ўзроўні)**

**ГЛАВА 1
АГУЛЬНЫЯ ПАЛАЖЭННІ**

1. Дадзеная вучэбная праграма па вучэбным прадмеце «Замежная мова» (англійская, нямецкая, французская, іспанская, кітайская) (далей – вучэбная праграма) прызначана для X–XI класаў устаноў адукацыі, якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агульнай сярэдняй адукацыі (базавы і павышаны ўзроўні).

2. Дадзеная вучэбная праграма разлічана на 70 вучэбных гадзін для вывучэння замежнай мовы на базавым узроўні (2 вучэбныя гадзіны на тыдзень) і 140 вучэбных гадзін – на павышаным узроўні (4 вучэбныя гадзіны на тыдзень) у X класе; 68 вучэбных гадзін для вывучэння замежнай мовы на базавым узроўні (2 вучэбныя гадзіны на тыдзень) і 136 вучэбных гадзін – на павышаным узроўні (4 вучэбныя гадзіны на тыдзень) у XI класе.

3. Генеральная мэта навучання замежнай мове заключаецца ў фарміраванні вучняў як суб'ектаў міжкультурнай камунікацыі праз авалоданне імі іншамоўнай камунікатыўнай кампетэнцыяй і развіццё ў іх якасцей полікультурнай асобы, запатрабаваных сучасным інфармацыйным грамадствам ва ўмовах глабалізацыі. Генеральная мэта прадугледжвае пастаноўку і рэалізацыю адукацыйных, развіццёвых і выхаваўчых мэт у іх адзінстве.

Адукацыйныя мэты: моўнае і маўленчае развіццё асобы вучня шляхам забеспячэння практычнага валодання замежнай мовай як эфектыўным сродкам зносін у адзінстве яе кагнітыўнай, камунікатыўнай і экспрэсіўнай функцый; засваенне і актуалізацыя ведаў аб вывучаемай замежнай мове; авалоданне навыкамі і ўменнямі іншамоўнай маўленчай дзейнасці (успрыманне і разуменне іншамоўнага маўлення на слых, гаварэнне, чытанне, пісьмовае маўленне).

Развіццёвыя мэты: кагнітыўнае, камунікатыўнае, эмацыянальнае развіццё вучняў; авалоданне спосабамі фарміравання і фармулявання думкі на замежнай мове; развіццё лінгвістычнага кампанента гуманітарнага мыслення; узбагачэнне эмацыянальна-пачуццёвай сферы асобы.

Выхаваўчыя мэты: узбагачэнне духоўнага свету вучняў; фарміраванне маральных каштоўнасных арыентацый, грамадзянскасці і патрыятызму; выхаванне павагі да культуры і народа іншай краіны; фарміраванне псіхалагічнай гатоўнасці да міжкультурнай камунікацыі, уменняў ажыццяўляць зносіны ў кантэксце дыялогу культур.

4. Задачы навучання замежнай мове:

развіццё камунікатыўнай культуры вучняў, засваенне імі вуснага і пісьмовага маўлення на ўзроўні, дастатковым для адэкватнай трактоўкі перадаваемай і прымаемай інфармацыі;

кагнітыўнае развіццё вучняў, што праяўляецца ў пераструктураванні асобных фрагментаў індывідуальнага вобраза карціны свету і ўспрымання свету вывучаемай мовы праз штучна фарміраваны ў свядомасці лінгвадыдактычны канструкт, які дазваляе ўспрымаць пазнавальны свет у адпаведнасці з яго (гэтага свету) уласнымі сацыяльнымі, палітычнымі, культурнымі, моўнымі рэаліямі, а не праз прамы пераклад на гэтую мову схем роднай, нацыянальнай карціны свету;

сацыякультурнае развіццё асобы, арыентаванае на ўспрымання «іншага» ў яго непадобнасці праз пазнанне каштоўнасцей новай культуры ў дыялогу з роднай; супастаўленне вывучаемай мовы з роднай і культуры гэтай мовы з нацыянальнай; фарміраванне ўменняў прадстаўляць сваю краіну і культуру ва ўмовах іншамоўных міжкультурных зносін;

развіццё каштоўнасных арыентацый вучняў, якое ажыццяўляецца з дапамогай фарміравання гуманістычнай пазіцыі асобы праз стварэнне ўмоў для ўзбагачэння адпаведнага канструктыўнага досведу эмацыянальна-пачуццёвых адносін як найважнейшага фактару становлення ўспрымання «іншага», паважлівых адносін да яго, прызнання разнастайнасці культур; з'яўленне ў вучняў імкнення да супрацоўніцтва і ўзаемадзеяння з іншымі народамі;

развіццё матывацыі да вывучэння замежнай мовы праз фарміраванне патрэб лепш і дакладней разумець навакольны свет і быць зразуметым ім; усведамленне важнасці валодання замежнай мовай для сацыялізацыі ў сучасным свеце;

развіццё самаадукацыйнага патэнцыялу вучняў, забеспячэнне іх гатоўнасці да самастойнай работы над мовай, у тым ліку неабходнымі тэхнікамі вучэбна-пазнавальнай дзейнасці, стратэгіямі самааналізу, саманазірання.

5. Канструяванне працэсу навучання патрабуе выкарыстання сучасных адукацыйных тэхналогій (сацыяльных, інфармацыйна-камунікацыйных і іншых тэхналогій). На вучэбных занятках неабходна мадэляваць сітуацыі міжкультурных зносін, актыўна прымяняць метады праблемнага навучання і з'ўрыстычныя метады, выкарыстоўваць розныя формы работы (парныя, групавыя, індывідуальныя і іншыя формы работы).

Выбар форм і метадаў навучання і выхавання вызначаецца на аснове мэт і задач вывучэння канкрэтнай тэмы, асноўных патрабаванняў да вынікаў вучэбнай дзейнасці вучняў, сфармуляваных у дадзенай вучэбнай праграме.

6. Чаканыя вынікі засваення дадзенай вучэбнай праграмы.

Прадметныя вынікі:

валоданне моўнымі (фанетычнымі, лексічнымі, граматычнымі) нормамі замежнай мовы;

валоданне мовай як сродкам зносін;

сфарміраваныя ўяўленні аб мове як аб сродку зносін, прынятых правілах культуры маўленчых паводзін;

уменне адэкватна выкарыстоўваць маўленчыя сродкі для эфектыўнага вырашэння разнастайных камунікатыўных задач у межах вывучанай тэматыкі;

уменне атрымліваць інфармацыю з прачытанага і пачутага ў залежнасці ад камунікатыўнай задачы і функцыянальнага стылю часткова адаптаванага (аўтэнтчнага) тэксту;

уменне будаваць маўленчыя выказванні ў вуснай і пісьмовай формах з улікам задач і сітуацый зносін;

уменне весці дыялог і ўдзельнічаць у палілогах, у тым ліку ў форме дыскусіі, з захаваннем норм маўленчага этыкету, прынятых у краінах вывучаемай мовы;

уменне ахарактарызаваць літаратурнага персанажа (кінаперсанажа), гістарычную асобу, апісаць падзеі, выказаць факты, выказаць свой пункт погляду і аргументаваць яго, супаставіць сацыякультурны партрэт сваёй краіны і краіны вывучаемай мовы;

уменне пісаць асабістыя і дзелавыя лісты, паведамляць звесткі пра сябе ў форме, прынятай у краіне вывучаемай мовы, пісьмова афармляць вынікі праектна-даследчай работы, апісваць падзеі, факты, з'явы, паведамляць і запытваць інфармацыю;

валоданне навыкамі публічных выступленняў (паведамленне, даклад, прадстаўленне вынікаў праектна-даследчай дзейнасці).

Метапрадметныя вынікі:

гатоўнасць да вучэбна-пазнавальнай дзейнасці;

уменне планаваць свае маўленчыя паводзіны;

авалоданне ўніверсальнымі вучэбнымі дзеяннямі і міжпрадметнымі паняццямі;

уменне аналізаваць і сінтэзаваць, рабіць абагульненні, устанаўліваць аналогіі і прычынна-выніковыя сувязі, класіфікаваць, рабіць вывады;

валоданне прыёмамі і тэхналогіямі пошуку, адбору, апрацоўкі, захавання і перадачы інфармацыі;

уменне самастойна арыентавацца ў розных крыніцах інфармацыі;

уменне правільна і аргументавана выкладаць свае думкі вусна і пісьмова, адстойваць і абгрунтоўваць свой пункт погляду;

уменне свядома выкарыстоўваць маўленчыя сродкі з мэтай зносін;

уменне выкарыстоўваць розныя крыніцы інфармацыі з вучэбна-пазнавальнымі мэтамі, працаваць з тэкставай і графічнай інфармацыяй;

уменне вылучаць галоўнае, рацыянальна і бяспечна выкарыстоўваць інфармацыйна-камунікацыйныя тэхналогіі пры вырашэнні розных задач;

уменне крытычна ацэньваць і інтэрпрэтаваць інфармацыю, якая змяшчаецца ў розных крыніцах;

праяўленне цікавасці да вучэбна-даследчай і праектнай дзейнасці, здольнасці і гатоўнасці да самастойнай творчай дзейнасці.

Асобасныя вынікі вывучэння замежнай мовы:

імкненне да фарміравання маральных каштоўнасных арыентацый і выкарыстання іх у сваёй дзейнасці;

валоданне нацыянальнай самасвядомасцю, пачуццём патрыятызму;

авалоданне замежнай мовай як сродкам пазнання свету;

далучэнне да культуры як сістэмы каштоўнасцей і норм паводзін;

праяўленне ўстойлівай цікавасці да самастойнай дзейнасці, самапазнання, самаразвіцця;

уменне супрацоўнічаць і мець зносіны ў розных сітуацыях і ўмовах маўленчых зносін.

7. У якасці комплексных характарыстык, якія выказваюць змест задач, разглядаюцца кампетэнцыі, паколькі яны задаюць нормы і патрабаванні да валодання замежнай мовай, дазваляючыя прасачыць ступень сукупнай рэалізацыі мэт і задач.

Міжкультурная кампетэнцыя – стратэгічная кампетэнцыя, валоданне якой заклікана забяспечваць асэнсаванне вучнямі іншай лінгвакультуры, пазнанне імі сэнсавых арыенціраў іншага лінгвасоцыуму, уменні бачыць падабенства і адрозненні паміж культурамі і ўлічваць іх у працэсе іншамоўных зносін.

Камунікатыўная кампетэнцыя – валоданне сукупнасцю маўленчых, моўных, сацыякультурных норм вывучаемай мовы, а таксама кампенсаторнымі і вучэбна-пазнавальнымі ўменнямі, якія дазваляюць выпускніку ўстанавы агульнай сярэдняй адукацыі вырашаць маўленчыя, адукацыйныя, пазнавальныя і іншыя задачы, што стаяць перад ім. У склад гэтай інтэгратыўнай кампетэнцыі ўваходзяць моўная, маўленчая,

сацыякультурная, вучэбна-пазнавальная, кампенсаторная кампетэнцыі, якія разглядаюцца як субкампетэнцыі.

Моўная кампетэнцыя – сукупнасць моўных ведаў аб правілах функцыянавання моўных сродкаў (фанетычных, арфаграфічных, лексічных і граматычных) у маўленні і навыкаў іх выкарыстання з камунікатыўнымі мэтамі.

Маўленчая кампетэнцыя – сукупнасць навыкаў і ўменняў маўленчай дзейнасці (гаварэнне, успрыманне маўлення на слых, чытанне, пісьмовае маўленне), веданне норм маўленчых паводзін; набыццё на гэтай аснове досведу іх выкарыстання для пабудовы лагічнага і звязнага па форме і змесце выказвання, а таксама для разумення сэнсу выказванняў іншых людзей.

Сацыякультурная кампетэнцыя – сукупнасць ведаў аб нацыянальна-культурнай спецыфіцы краін вывучаемай мовы, уменняў будаваць свае маўленчыя і немаўленчыя паводзіны ў адпаведнасці з гэтай спецыфікай, прадстаўляць на гэтай аснове сваю краіну і яе культуру ва ўмовах іншамоўных міжкультурных зносін.

Кампенсаторная кампетэнцыя – сукупнасць уменняў выкарыстоўваць дадатковыя вербальныя сродкі і невербальныя спосабы для вырашэння камунікатыўных задач ва ўмовах дэфіцыту наяўных моўных сродкаў.

Вучэбна-пазнавальная кампетэнцыя – сукупнасць агульных і спецыяльных вучэбных уменняў, неабходных для ажыццяўлення самастойнай дзейнасці па авалоданні замежнай мовай; вопыт іх выкарыстання.

Паслядоўнае і ўзаемазвязанае авалоданне пазначанымі ключавымі кампетэнцыямі забяспечвае фарміраванне ў вучняў адпаведных кампетэнтнасцей.

У сваёй сукупнасці мэты і задачы прадугледжваюць праектаванне і арганізацыю адукацыйнага працэсу на аснове патрабаванняў асобна арыентаванага, кампетэнтнаснага, камунікатыўнага, кагнітыўнага і сацыякультурнага падыходаў у іх адзінстве. Адсюль у якасці найважнейшых прынцыпаў ажыццяўлення адукацыйнага працэсу вызначаюцца наступныя:

забеспячэнне разумення культуры і ладу жыцця іншага народа і гатоўнасці ўспрымаць «іншага» ў яго непадобнасці, усведамленне вучнямі прыналежнасці да роднай культуры;

адзінства рэалізацыі камунікатыўнай, культурна-прагматычнай і аксіялагічнай функцый вывучаемай мовы;

арыентацыя працэсу навучання на забеспячэнне дыялогу культур на аснове ўсебаковага ўліку ўзаемасувязей: мова–мысленне–культура;

забеспячэнне сацыялізацыі вучняў сродкамі замежнай мовы;

арганізацыя навучання замежнай мове як сродку іншамоўных зносін на аснове мадэлявання сітуацый міжкультурнай камунікацыі.

8. Змест навучання прадстаўлены ў дадзенай вучэбнай праграме праз прадметна-тэматычны змест зносін, патрабаванні да практычнага валодання відамі маўленчай дзейнасці, моўны матэрыял (фанетыка, лексіка, граматыка).

У прадметна-тэматычным змесце зносін абазначаны камунікатыўныя задачы для вывучэння замежнай мовы на базавым і павышаным узроўнях.

Патрабаванні да практычнага валодання відамі маўленчай дзейнасці: працягласць гучання тэксту, колькасць рэплік на кожнага субяседніка ў дыялагічным маўленні, аб'ём выказвання ў маналагічным маўленні, аб'ём тэксту для чытання, аб'ём тэксту для пісьмовага маўлення – задаюць асноўныя параметры для ўсіх відаў маўленчай дзейнасці. Дадазеныя параметры, а таксама аб'ём прадуктыўнага і рэцэптыўнага лексічнага мінімуму абазначаюцца наступным чынам: першая лічба – патрабаванні для базавага ўзроўню, другая – для павышанага ўзроўню. Напрыклад: працягласць гучання тэксту: 2–2,5 мінуты; прадуктыўны мінімум: 200–250 лексічных адзінак; рэцэптыўны мінімум: 180–260 лексічных адзінак; агульны аб'ём прадуктыўнай лексікі: 1710–1990 лексічных адзінак; агульны аб'ём рэцэптыўнай лексікі: 1090–1620 лексічных адзінак.

Граматычны матэрыял, які падлягае вывучэнню, аднолькавы для ўсіх відаў устаноў агульнай сярэдняй адукацыі. Патрабаванні да валодання граматычным матэрыялам адрозніваюцца аб'ёмам яго прадуктыўнага засваення.

Адрoзнeннi ў aвaлoдaннi зaмeжнaй мoвaй пры яe вывучэnni (y зaлeжнacцi ад кoлькacцi адвeдзeных гaдзiн) вьяўляюцa ў нacтупнaх пaрaмeтpax:
 аб'ём зaсвoeнaгa пpадуктyўнaгa i рэцэптyўнaгa лeкcичнaгa мaтэрыялу;
 кoлькacць пpадуктyўнa зaсвoeнaгa гpамaтычнaгa мaтэрыялу;
 cтупeнь cклaдaнacцi i кoлькacць вьярaшaных кaмунiкaтyўнaх зaдaч;
 cтупeнь caмacтoйнacцi ў iнтэpпpэтaцыi з'яў мiжкультурнaй кaмунiкaцыi;
 cтупeнь пaдpыхтaвaнacцi aжыццяўляць мaўлeнчaя i нeмaўлeнчaя пaвoдзiны aдэквaтнa caцьякyльтурнaй cпeцыфiцы кpaiн вывучaeмaй мoвы;
 yзpoвeнь гaтoўнacцi вучняў дa caмacтoйнaй дзeйнacцi пa aвaлoдaннi зaмeжнaй мoвaй.
 Бoльш вoыcoкiя пaтpабaвaннi дa вaлoдaннa мoўнaм i мaўлeнчaм мaтэрыялaм пры вывучэnni зaмeжнaй мoвы нa пaвышaнaм yзpoўнi зaбязпeчaць бoльш вoыcoкi ўзpoвeнь фaрмiрaвaннa ў вучняў мoўнaх нaвьякaў i мaўлeнчaх yмeннaў, штo бyдзe вьярaжaцa ў iх здoльнacцi бoльш якacнa вьярaшaць вучэбнaя кaмунiкaтyўнaя зaдaчa.

ГЛАВА 2
ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА ПРАДМЕТА Ў X КЛАСЕ.
АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ
 70 (140) гадзін

Сфера зносін	Прадметна-тэматычны змест	Камунікатыўныя задачы
		К канцу навучальнага года вучань павінен умець
Сацыяльна-бытавая	Вiды жылля	Расказаць пра вiды жылля ў Рэспублiцы Беларусь; распытаць пра вiды жылля ў краiне вывучаeмaй мoвы; апiсаць дом (квaтэру) свaeй маpы (базавы i павышаны ўзpoўнi); пapaўнаць пeрaвaгi i нeдaхoпы пpажывaннa ў пpывaтнaм i шмaтквaтэpнaм дoмe; вьякaзaць мepкaвaннi аб пepcпeктывaх рaзвiцця жылля ў бyдyчынi (павышаны ўзpoвeнь)
Вучэбна-пpacoўнaя	Адукацыя	Расказаць пра cиcтэму aдукацыi ў Рэспублiцы Беларусь; распытаць пра cиcтэму aдукацыi ў краiне вывучаeмaй мoвы (базавы i павышаны ўзpoўнi); абмepкaвaць aктуaльнaя пpаблeмы cиcтэмы aдукацыi (павышаны ўзpoвeнь)
Сацыяльна-кyльтypнaя	Сpoдкi мaсaвaй iнфapмaцыi	Расказаць пра poзныя кpынiцы iнфapмaцыi (дpукaвaннaя вьдaннi, paдыё, тэлeбaчaннe, глaбaльнaя кaмп'ютapнaя cеткa Інтэpнэт) y Рэспублiцы Беларусь; распытаць пра poзныя кpынiцы iнфapмaцыi (дpукaвaннaя вьдaннi, paдыё, тэлeбaчaннe, глaбaльнaя кaмп'ютapнaя cеткa Інтэpнэт) y краiне вывучаeмaй мoвы; абмepкaвaць цiкaвы aртыкyл (тэлeпepaдaчy) (базавы i павышаны ўзpoўнi); расказаць пра вьдoмья бeлaруcкiя i iншaмoўнaя гaзeтy i чacoпiсы; вьякaзaць мepкaвaннe нaкoнт бyдyчынi cpoдкaў мaсaвaй iнфapмaцыi (павышаны ўзpoвeнь)
	Moлaдзь i гpамaдcтвa	Расказаць пра мaлaдзэжнaя aргaнiзaцыi ў Рэспублiцы Беларусь i iх дзeйнacць; распытаць пра мaлaдзэжнaя aргaнiзaцыi ў краiне вывучаeмaй мoвы i iх дзeйнacць; расказаць пра aсaбiсты ўдзeл y paбoцe мaлaдзэжнaй aргaнiзaцыi (caюзa, аб'яднaннa) (базавы i павышаны ўзpoўнi); вьякaзaць мepкaвaннe аб пpаблeмaх мoлaдзi ў cучacнaм гpамaдcтвe; пepaкaнaць пpыняць yдзeл y пaтpьятычнaх aкцыяx (вaлaнцёpскiм pухy) (павышаны ўзpoвeнь)

	Мастацтва	Расказаць пра вядомага мастака (скульптара, фатографа) і яго творы; параіць наведаць выставу, музей; абмяняцца ўражаннямі аб выставе, музеі; расказаць пра вядомыя помнікі архітэктуры Рэспублікі Беларусь; распытаць пра вядомыя помнікі архітэктуры краін вывучаемай мовы (базавы і павышаны ўзроўні); расказаць пра віды мастацтва і свае перавагі; абмеркаваць ролю мастацтва ў жыцці чалавека (павышаны ўзровень)
Сацыяльна-пазнавальная	Навука і тэхніка	Расказаць пра сучасныя навуковыя дасягненні (адкрыцці); абмеркаваць станоўчыя і адмоўныя бакі навуковага прагрэсу; расказаць пра выдатных вучоных Рэспублікі Беларусь і краін вывучаемай мовы (свету) (базавы і павышаны ўзроўні); абмеркаваць магчымасці супрацоўніцтва Рэспублікі Беларусь з іншымі краінамі ў сферы навукі і тэхнікі; выказаць меркаванне аб прыярытэтных напрамках развіцця навукі і тэхнікі ў XXI стагоддзі (павышаны ўзровень)
	Знакамітыя людзі Рэспублікі Беларусь і краін вывучаемай мовы	Расказаць пра знакамітых людзей Рэспублікі Беларусь; распытаць пра знакамітых людзей краін вывучаемай мовы; апісаць уклад выдатнай асобы ў развіццё грамадства (культуры) (базавы і павышаны ўзроўні); пракаменціраваць выказванні вядомых людзей; выказаць меркаванне пра ролю асобы ў развіцці грамадства (павышаны ўзровень)

Патрабаванні да практычнага валодання відамі маўленчай дзейнасці

Успрыманне і разуменне маўлення на слых

Вучні павінны разумець на слых пры непасрэдных зносінах і ў гука- і відэазапісе: асноўны змест аўдыя- і відэатэкстаў, што пабудаваны на вывучаным матэрыяле і змяшчаюць 3–4 % незнаёмых слоў, значэнне якіх можна зразумець з дапамогай моўнай або кантэкстуальнай здагадкі;

адносна поўна разумець змест тэкстаў, што пабудаваны на вывучаным матэрыяле і змяшчаюць 2-3 % незнаёмых слоў, аб значэнні якіх можна здагадацца.

Віды тэкстаў: апавяданне, біяграфія, інтэрв'ю, аб'ява, размова па тэлефоне, фрагмент радыёпраграмы (відэафільма), навіны, дыялог.

Працягласць гучання тэксту: 2–2,5 хвіліны.

Гаварэнне

Дыялагічнае маўленне

Вучні павінны ўмець:

запытваць і паведамляць інфармацыю, якая вызначаецца прадметна-тэматычным зместам зносін;

выказаць сваё меркаванне і даведацца пра адносіны суб'яседніка да атрыманай інфармацыі;

даваць эмацыянальную ацэнку атрыманай інфармацыі;

аргументаваць свой пункт погляду ў дыскусіі.

Віды дыялогу: дыялог-распытванне, дыялог – абмен думкамі, інтэрв'ю, дыялог-разважанне.

Колькасць рэплік на кожнага суб'яседніка: 7–8.

Маналагічнае маўленне

Вучні павінны ўмець:

рабіць падрыхтаваныя і непадрыхтаваныя паведамленні па тэме, праблеме, сітуацыі; апісваць і параўноўваць прадметы, факты, з'явы; расказаць аб пачутым, прачытаным і ўбачаным з выкарыстаннем эмацыянальна-ацэначных меркаванняў;

спалучаць апісанне і апавяданне з разважаннем і выражэннем асабістай ацэнкі.

Віды маналагічнага выказвання: апісанне, апавяданне, разважанне, ацэначнае меркаванне, параўнанне.

Аб'ём выказвання: не менш за 12–16 фраз.

Чытанне

Вучні павінны разумець тэксты з рознай паўнатай, дакладнасцю і глыбінёй пранікнення ў іх змест у залежнасці ад віду чытання:

асноўны змест аўтэнтычных (часткова адаптаваных) мастацкіх, навукова-папулярных і публіцыстычных тэкстаў (азнаямленчае чытанне);

поўна і дакладна разумець змест аўтэнтычных (часткова адаптаваных) мастацкіх і навукова-папулярных тэкстаў (вывучальнае чытанне).

Вучні павінны ўмець:

здабываць неабходную (значную) інфармацыю з тэкстаў публіцыстычнага і прагматычнага характару (праглядальнае, пошукавае чытанне);

ацэньваць важнасць і навізну атрыманай інфармацыі і выражаць свае адносіны да яе; вызначаць галоўную ідэю і задуму аўтара.

Тэксты, прызначаныя для азнаямленчага чытання, могуць уключаць 4–5 % незнаёмых слоў, пра значэнне якіх можна здагадацца. Аб'ём тэксту: прыкладна 3000–4000 друкаваных знакаў з прабеламі.

Тэксты для вывучальнага чытання могуць уключаць 3–4 % незнаёмых слоў, раскрыццё значэння якіх магчыма пры выкарыстанні двухмоўнага слоўніка. Аб'ём тэксту: прыкладна 2500–3500 друкаваных знакаў з прабеламі.

Для навучання праглядальнаму і пошукаваму чытання выкарыстоўваецца адзін або некалькі тэкстаў.

Віды тэкстаў: апавяданне, верш, навукова-папулярны артыкул, буклет, аб'ява, рэклама, вэб-старонка.

Пісьмовае маўленне

Вучні павінны ўмець прадудыраваць нескладаныя віды тэкстаў у адпаведнасці з нормамі, прынятымі ў краіне вывучаемай мовы:

пісаць лісты, у тым ліку e-mail;

складаць план;

рабіць кароткія запісы па прачытаным (праслуханым) тэксце;

пісаць аўтабіяграфію, запаўняць анкету;

перадаваць змест прачытанага (праслуханага) тэксту;

пісаць міні-сачыненне па прапанаванай тэме, праблеме.

Аб'ём тэксту: 100–150 слоў.

Патрабаванні да авалодання моўным матэрыялам

Англійская мова

Фанетыка

Удасканаленне слыхавымаўленчых і рытміка-інтанацыйных навыкаў вучняў на аснове вывучаемага моўнага і маўленчага матэрыялу.

Лексіка

Прадуктыўны мінімум: 200–250 лексічных адзінак.

Рэцэптыўны мінімум: 180–260 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём прадуктыўнай лексікі: 1710–1990 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём рэцэптыўнай лексікі: 1090–1620 лексічных адзінак.

Словаўтварэнне: складаныя прыметнікі і назоўнікі; суфіксы назоўнікаў -ment, -ist, прыметнікаў -(ic)al, -ive, дзеясловаў -en, -fy; прыстаўкі ir-, im-, il-.

Граматыка

Граматычны матэрыял для прадуктыўнага засваення

Марфалогія

Назоўнік: сістэматызацыя ўтварэння множнага ліку назоўнікаў.

Артыкль: ужыванне артыкля з назвамі газет, часопісаў, маладзёжных арганізацый; ужыванне (адсутнасць) артыкля ва ўстойлівых словазлучэннях.

Дзеяслоў: спосабы выражэння дзеянняў у мінулым: Past Simple – Past Continuous, Past Perfect.

Граматычны матэрыял для рэцэптыўнага засваення

Марфалогія

Дзеяслоў: сцвярдзальныя, адмоўныя і пыталыныя формы дзеясловаў у Future Continuous, Past Perfect Continuous, Present Continuous Passive.

Інфінітыў: аб'ектны інфінітыўны зварот Complex Object*.

Герундый: параўнанне ўжывання герундыя і інфінітыва. Ужыванне герундыя пасля дзеясловаў з прыназоўнікамі.

Умоўны лад*.

Сінтаксіс

Адваротны парадак слоў у сказе з hardly (scarcely ... when, no sooner ... than).

Простая і ўскосная мова.

Нямецкая мова

Фанетыка

Дзяленне сказаў на сэнсавыя групы. Інтанацыя складаных сказаў.

Лексіка

Прадуктыўны мінімум: 200–250 лексічных адзінак.

Рэцэптыўны мінімум: 180–260 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём прадуктыўнай лексікі: 1710–1990 лексічных адзінак. Агульны аб'ём рэцэптыўнай лексікі: 1090–1620 лексічных адзінак.

Граматыка

Граматычны матэрыял для прадуктыўнага засваення

Марфалогія

Назоўнік: скланенне ўласных імёнаў.

Асаблівыя выпадкі ўтварэння множнага ліку (сістэматызацыя): назоўнікі на -um, -ion: das Datum – die Daten, das Zentrum – die Zentren, das Museum – die Museen, das Studium – die Studien; das Stadion – die Stadien; змяненне слова: der Kaufmann – die Kaufleute, der Fachmann – die Fachleute; der Seemann – die Seeleute, der Rat – die Ratschläge, das Unglück – die Unglücksfälle; множны лік для размежавання назоўнікаў, розных па значэнні: der Band (том кніжны) – die Bände, das Band (стужка) – die Bänder; die Bank (лаўка) – die Bänke, die Bank (банк) – die Banken; der Strauß (букет) – die Sträuße, der Strauß (страус) – die Strauße; der Verdienst (заробак) – die Verdienste, das Verdienst (заслуга) – die Verdienste; das Wort (слова як звязнае маўленне) – die Worte, das Wort (слова) – die Wörter.

Артыкль: ужыванне артыкля з геаграфічнымі назвамі.

Дзеяслоў: часавая форма дзеяслова Plusquamperfekt Aktiv для выражэння перадпрошлага часу.

Займеннік: адносныя займеннікі der, die, das, die.

Сінтаксіс

Складаназалежныя сказы: даданыя сказы часу са злучнікамі wenn, als, nachdem. Даданыя азначальныя сказы з адноснымі займеннікамі der, die, das, die ў назоўным і вінавальным склонах.

Граматычны матэрыял для рэцэптыўнага засваення

Марфалогія

Назоўнік: назоўнікі без формы множнага ліку: субстантываваныя інфінітывы; рэчыўныя невылічальныя, абстрактныя, зборныя назоўнікі; назоўнікі меры і вагі (выключэнне назоўнікі жаночага роду).

Назоўнікі без формы адзіночнага ліку.

Прыметнік: субстантываваныя прыметнікі.

Дзеяслоў: часавыя формы дзеясловаў прошлага часу Perfekt Passiv, Plusquamperfekt Passiv.

Сінтаксіс

Складаназалежныя сказы: даданыя сказы часу са злучнікамі während, bevor; даданыя азначальныя сказы з адноснымі займеннікамі der, die, das, die ў родным і давальным склонах.

Сказы са злучнікам je ... desto.

Французская мова

Фанетыка

Удасканаленне слыхавымаўленчых і рытміка-інтанацыйных навыкаў вучняў на аснове вывучаемага моўнага і маўленчага матэрыялу.

Лексіка

Прадуктыўны мінімум: 200–250 лексічных адзінак.

Рэцэптыўны мінімум: 180–260 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём прадуктыўнай лексікі: 1710–1990 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём рэцэптыўнай лексікі: 1090–1620 лексічных адзінак.

Словаўтварэнне: суфіксы прыметнікаў -ible, -able; адмоўныя прыстаўкі im-, in-, il-, ir-, mé-, dé-; прыстаўка сумеснага дзеяння со-; прыстаўкі назоўнікаў anti-, contre-, auto-, bio-, géo-, hydro-, mono-, poly-, néo-, philo-, télé-, extra-, archi-, hyper-, super-.

Граматыка

Граматычны матэрыял для прадуктыўнага засваення

Марфалогія

Назоўнік: сістэматызацыя ўжывання назоўнікаў мужчынскага і жаночага роду ў адзіночным і множным ліку.

Прыметнік: сістэматызацыя ўжывання прыметнікаў мужчынскага і жаночага роду ў адзіночным і множным ліку.

Артыкль: сістэматызацыя ўжывання артыкляў (незначальнага, азначальнага, частковага).

Дзеяслоў: умоўны лад le subjonctif présent у простым сказе, у даданых дапаўняльных і акалічнасных сказах.

Сінтаксіс

Складаназалежныя сказы з даданымі прычыны і мэты.

Дапасаванне часоў (план прошлага).

Граматычны матэрыял для рэцэптыўнага засваення

Марфалогія

Дзеяслоў: неасабовыя формы дзеяслова: l'infinif present, l'infinif passé.

Прыметнік: аддзеяслоўныя прыметнікі l'adjectif verbal*.

Прыслоўе: прыслоўі часу: aujourd'hui – ce jour-là, hier – la veille, demain – le lendemain*.

Іспанская мова

Фанетыка

Удасканаленне слыхавымаўленчых і рытміка-інтанацыйных навыкаў вучняў на аснове вывучаемага моўнага і маўленчага матэрыялу.

Лексіка

Прадуктыўны мінімум: 200–250 лексічных адзінак.

Рэцэптыўны мінімум: 180–260 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём прадуктыўнай лексікі: 1710–1990 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём рэцэптыўнай лексікі: 1090–1620 лексічных адзінак. Словаўтварэнне: суфіксы дзеясловаў -ificar, -ecer; прыстаўка pre-*.

Граматыка

Граматычны матэрыял для прадуктыўнага засваення

Марфалогія

Дзеяслоў: трывальна-часавыя формы modo indicativo (pretérito perfecto, pretérito indefinido, pretérito imperfecto, pretérito pluscuamperfecto, futuro simple), modo subjuntivo (presente de subjuntivo, imperfecto de subjuntivo), modo potencial (simple), modo imperativo (afirmativo, negativo).

Прыназоўнік: прыназоўнікавае кіраванне дзеясловаў.

Сінтаксіс

Простая і ўскосная мова. Дапасаванне часоў.

Складаназалежныя сказы з даданымі ўмоўнымі сказами I, II тыпаў.

Граматычны матэрыял для рэцэптыўнага засваення

Марфалогія

Дзеяслоў: асаблівасці і ўжыванне дзеясловаў у futuro compuesto de indicativo, potencial compuesto*.

Займеннік: прыналежныя займеннікі (поўная форма) у ролі прыметнікаў і назоўнікаў.

Кітайская мова

Успрыманне і разуменне маўлення на слых

Вучні павінны разумець на слых пры непасрэдных зносінах і ў гуказапісе:

асноўны змест аўдыя- і відэатэкстаў, што пабудаваны на вывучаным матэрыяле і змяшчаюць 3–4 % незнаёмых слоў, значэнне якіх можна зразумець з дапамогай моўнай або кантэкстуальнай здагадкі;

адносна поўна разумець змест тэкстаў, што пабудаваны на вывучаным матэрыяле і змяшчаюць 2–3 % незнаёмых слоў, пра значэнне якіх можна здагадацца.

Віды тэкстаў: апавяданне, біяграфія, інтэрв'ю, аб'ява, размова па тэлефоне, фрагмент радыёпраграмы (відэафільма), навіны.

Працягласць гучання тэксту – 2–2,5 мінуты.

Гаварэнне

Дыялагічнае маўленне

Вучні павінны ўмець:

запытваць і паведамляць інфармацыю, якая вызначаецца прадметна-тэматычным зместам зносін;

выказваць сваё меркаванне і даведвацца пра адносіны суб'ядніка да атрыманай інфармацыі;

даваць эмацыянальную ацэнку атрыманай інфармацыі;

аргументаваць свой пункт погляду ў дыскусіі.

Віды дыялогу: дыялог-распытванне, дыялог – абмен думкамі, інтэрв'ю, дыялог-разважанне.

Колькасць рэплік на кожнага суб'ядніка: 7–8.

Маналагічнае маўленне

Вучні павінны ўмець:

рабіць падрыхтаваныя і непадрыхтаваныя паведамленні па тэме, праблеме, сітуацыі;

апісваць і параўноўваць прадметы, факты, з'явы;

расказваць аб пачутым, прачытаным і ўбачаным з выкарыстаннем эмацыянальна-ацэначных меркаванняў;

спалучаць апісанне і апавяданне з разважаннем і выказваннем асабістай ацэнкі.

Віды маналагічнага выказвання: апісанне, апавяданне, разважанне, ацэначнае меркаванне, параўнанне.

Аб'ём выказвання: не менш за 12–16 фраз.

Чытанне

Вучні павінны разумець тэксты, напісаныя з дапамогай іерогліфаў, з рознай паўнатой, дакладнасцю і глыбінёй пранікнення ў іх змест у залежнасці ад віду чытання:

асноўны змест аўтэнтычных (часткова адаптаваных) мастацкіх, навукова-папулярных і публіцыстычных тэкстаў (азнаямленчае чытанне);

поўна і дакладна разумець змест аўтэнтычных (часткова адаптаваных) мастацкіх і навукова-папулярных тэкстаў (вывучальнае чытанне).

Вучні павінны ўмець:

здабываць неабходную (значную) інфармацыю з тэкстаў публіцыстычнага і прагматычнага характару (праглядальнае, пошукавае чытанне);

ацэньваць важнасць і навізну атрыманай інфармацыі і выказваць свае адносіны да яе;

вызначаць галоўную ідэю і задуму аўтара.

Тэксты, прызначаныя для азнаямленчага чытання, могуць уключаць 4–5 % незнаёмых слоў, пра значэнне якіх можна здагадацца. Аб'ём тэксту: 0,75 старонкі.

Тэксты для вывучальнага чытання могуць уключаць 3–4 % незнаёмых слоў, раскрыццё значэння якіх магчыма пры выкарыстанні двухмоўнага слоўніка. Аб'ём тэксту: да 0,75 старонкі.

Для навучання праглядальнаму і пошукаваму чытання выкарыстоўваецца адзін або некалькі тэкстаў.

Віды тэкстаў: апавяданне, верш, навукова-папулярны артыкул, буклет, аб'ява, рэклама, вэб-старонка.

Пісьмовае маўленне

Вучні павінны ўмець прадудыраваць нескладаныя віды тэкстаў, напісаных з дапамогай іерогліфаў, у адпаведнасці з нормаў, прынятымі ў краіне вывучаемай мовы:

пісаць лісты, у тым ліку e-mail;

складаць план;

рабіць кароткія запісы па прачытаным (праслуханым) тэксце;

пісаць аўтабіяграфію, запаўняць анкету;

перадаваць змест прачытанага (праслуханага) тэкста;

пісаць міні-сачыненне па прапанаванай тэме, праблеме.

Вучні павінны ўмець пісаць іерогліфы (1000 адзінак) і тэксты іерогліфамі (300 адзінак).

Патрабаванні да авалодання моўным матэрыялам

Фанетыка

Інтанацыя складаназлучаных сказаў.

Інтанацыя складаназалежных сказаў.

Удасканаленне слыхавымаўленчых і рытміка-інтанацыйных навыкаў вучняў на аснове вывучаемага моўнага і маўленчага матэрыялу.

Лексіка

Прадуктыўны мінімум: 200–250 лексічных адзінак.

Рэцэптыўны мінімум: 180–260 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём прадуктыўнай лексікі: 1710–1990 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём рэцэптыўнай лексікі: 1090–1620 лексічных адзінак.

Словаўтварэнне: складаныя прыметнікі і назоўнікі.

Граматыка

Граматычны матэрыял для прадуктыўнага засваення

Марфалогія

Лічэбнік: дробы, працэнты, разрады.

Займеннік: пыталыныя займеннікі з неазначальным значэннем; пыталыныя займеннікі з агульным значэннем.

Дзеяслоў: сістэматызацыя мадальных дзеясловаў.

Сінтаксіс

Дапаўненні магчымасці 下, 了, 动.

Выніковыя дапаўненні 着, 住.

Складаназлучаныя сказы.

Складаназалежныя сказы.

Сказы, якія выражаюць існаванне або з'яўленне.

Канструкцыі 尽管...但/也...; 即使...也...; 既然...就...; 无论...都/也; 只要...,才...;

多(么)...啊; 连...也/都; 一...就...; ...了...就...; 一...才...; 越...越...; 或者...或者...; ...得很;

先...接着...; 按..., 由...

Граматычны матэрыял для рэцэптыўнага засваення

Сінтаксіс

Канструкцыі 哪怕...也; 不管...都/也; 够...了; 也/都...没/不; 就是...也; 等...就/在/才.

Сказы з састаўным дзеяслоўным выказнікам: ...有...要做.

ГЛАВА 3

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА ПРАДМЕТА Ў XI КЛАСЕ.

АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ

68 (136) гадзін

Сфера зносін	Прадметна-тэматычны змест	Камунікатыўныя задачы
		К канцу навучальнага года вучань павінен умець
Сацыяльна-бытавая	Сям'я	Апісаць сучасную сям'ю ў Рэспубліцы Беларусь і краіне вывучаемай мовы; расказаць пра сямейныя святы і традыцыі ў Рэспубліцы Беларусь; распытаць пра сямейныя святы і традыцыі ў краіне вывучаемай мовы (базавы і павышаны ўзроўні);

		абгрунтаваць ролю сям'і ў жыцці чалавека; абмеркаваць праблемы выхавання дзяцей у сям'і (павышаны ўзровень)
Вучэбна-працоўная	Выбар прафесіі	Расказаць аб прафесіях, запатрабаваных у сучасным грамадстве; распытаць аб папулярных прафесіях у краіне вывучаемай мовы; абгрунтаваць свой выбар прафесіі (базавы і павышаны ўзроўні); аргументаваць важнасць валодання замежнай мовай у прафесійнай дзейнасці (павышаны ўзровень)
Сацыяльна-культурная	Нацыянальны характар	Апісаць асаблівасці нацыянальнага характару беларусаў; параўнаць асаблівасці нацыянальнага характару прадстаўнікоў розных краін (базавы і павышаны ўзроўні); выказаць і абгрунтаваць сваё меркаванне наконт стэрэатыпных уяўленняў пра нацыянальны характар; даказаць супярэчлівасць стэрэатыпнага меркавання пра характары прадстаўнікоў розных краін (павышаны ўзровень)
	Міжнароднае супрацоўніцтва	Расказаць пра магчымасці кантактаў з замежнымі равеснікамі ў сучасным свеце; распытаць пра кантакты з замежнымі равеснікамі; расказаць пра культурныя сувязі Рэспублікі Беларусь з іншымі краінамі (базавы і павышаны ўзроўні); абгрунтаваць важнасць міжнароднага супрацоўніцтва Рэспублікі Беларусь з іншымі краінамі ў розных сферах дзейнасці (павышаны ўзровень)
Сацыяльна-пазнавальная	Турызм	Расказаць пра ролю турызму ў сучасным жыцці; расказаць пра найбольш папулярныя віды турызму ў Рэспубліцы Беларусь і ў краіне вывучаемай мовы; запытаць інфармацыю, неабходную для падарожжа, у турыстычным агенцтве (базавы і павышаны ўзроўні); выказаць сваё меркаванне пра перспектывы развіцця турызму ў Рэспубліцы Беларусь; параіць, як пазбегнуць цяжкасцей, якія ўзнікаюць падчас падарожжа; прапанаваць свой маршрут падарожжа па Рэспубліцы Беларусь (павышаны ўзровень)
	Экалогія	Расказаць пра асноўныя экалагічныя праблемы Рэспублікі Беларусь; распытаць пра асноўныя экалагічныя праблемы краіны вывучаемай мовы; расказаць пра неабходнасць аховы навакольнага асяроддзя (базавы і павышаны ўзроўні); абмеркаваць шляхі і спосабы вырашэння праблем аховы навакольнага асяроддзя; расказаць пра асабісты ўклад у вырашэнне праблем навакольнага асяроддзя (павышаны ўзровень)
	Сацыякультурны партрэт Рэспублікі Беларусь і краін вывучаемай мовы	Прадставіць сацыякультурны партрэт Рэспублікі Беларусь; апісаць сацыякультурны партрэт краін вывучаемай мовы; абгрунтаваць значэнне дыялогу культур у сучасным свеце (базавы і павышаны ўзроўні);

		параўнаць сацыякультурны партрэт Рэспублікі Беларусь і краіны вывучаемай мовы; абмеркаваць сучаснае культурнае жыццё ў Рэспубліцы Беларусь і краінах вывучаемай мовы (павышаны ўзровень)
--	--	--

Патрабаванні да практычнага валодання відамі маўленчай дзейнасці

Успрыманне і разуменне маўлення на слых

Вучні павінны разумець на слых пры непасрэдных зносінах і ў гука- і відэазапісе: асноўны змест аўдыя- і відэатэкстаў, якія пабудаваны на вывучаным матэрыяле і змяшчаюць 3–4 % незнаёмых слоў;

адносна поўна разумець змест тэкстаў, што пабудаваны на вывучаным матэрыяле і змяшчаюць да 2–3 % незнаёмых слоў, пра значэнне якіх можна здагадацца.

Віды тэкстаў: апавяданне, інтэрв'ю, аб'ява, размова па тэлефоне, фрагмент радыё-, тэлепраграмы, дыялог.

Працягласць гучання тэксту: 2–3 хвіліны.

Гаварэнне

Дыялагічнае маўленне

Вучні павінны ўмець:

удзельнічаць у абмеркаванні тэм і праблем, вызначаных прадметна-тэматычным зместам маўлення;

абгрунтаваць сваё меркаванне;

абменьвацца фактычнай і ацэначнай інфармацыяй з некалькімі ўдзельнікамі зносінаў.

Віды дыялогу: дыялог-распытванне, дыялог – абмен думкамі, інтэрв'ю, дыялог-разважанне, палілог.

Колькасць рэплік на кожнага суб'яседніка: 7–8.

Маналагічнае маўленне

Вучні павінны ўмець:

рабіць падрыхтаваныя і непадрыхтаваныя паведамленні па тэме, праблеме, сітуацыі;

апісваць і параўноўваць прадметы, факты, з'явы;

расказваць аб пачутым, прачытаным, убачаным;

спалучаць апісанне і апавяданне з разважаннем і выражэннем асабістай ацэнкі;

разважаць пра факты, падзеі, аргументаваць свой пункт погляду, рабіць высновы.

Віды маналагічнага выказвання: апісанне, параўнанне, апавяданне, разважанне, ацэначнае меркаванне.

Аб'ём выказвання: не менш за 15–20 фраз.

Чытанне

Вучні павінны разумець тэксты з рознай паўнатай, дакладнасцю і глыбінёй пранікнення ў іх змест у залежнасці ад віду чытання:

асноўны змест аўтэнтычных (часткова адаптаваных) мастацкіх, навукова-папулярных і публіцыстычных тэкстаў (азнаямленчае чытанне);

поўна і дакладна разумець змест аўтэнтычных (часткова адаптаваных) мастацкіх і навукова-папулярных тэкстаў (вывучальнае чытанне).

Вучні павінны ўмець:

здабываць неабходную (значную) інфармацыю з тэкстаў розных жанраў (праглядальнае, пошукавае чытанне);

ацэньваць важнасць і навізну атрыманай інфармацыі і выражаць свае адносіны да яе;

вызначаць галоўную ідэю і задуму аўтара, у тым ліку выражаныя імпліцытна.

Тэксты, прызначаныя для азнаямленчага чытання, могуць уключаць 4–6 % незнаёмых слоў, пра значэнне якіх можна здагадацца. Аб'ём тэксту: прыкладна 3000–4000 друкаваных знакаў з прабеламі.

Тэксты для вывучальнага чытання могуць уключаць 3–5 % незнаёмых слоў, раскрыццё значэння якіх магчыма пры выкарыстанні двухмоўнага слоўніка. Аб'ём тэксту: прыкладна 2500–3500 друкаваных знакаў з прабеламі.

Для навучання праглядальнаму і пошукаваму чытання мэтазгодна выкарыстоўваць адзін або некалькі тэкстаў прагматычнага характару.

Віды тэкстаў: апавяданне, верш, навукова-папулярны артыкул, дзелавы ліст, асабісты ліст, анкета, рэзюмэ, вэб-старонка, турыстычны буклет (брашура), рэклама, e-mail.

Пісьмовае маўленне

Вучні павінны ўмець прадукцыраваць нескладаныя віды пісьмовых тэкстаў у адпаведнасці з нормамі, прынятымі ў краіне вывучаемай мовы:

пісаць асабістыя, нескладаныя дзелавыя лісты, у тым ліку e-mail;

пісаць аўтабіяграфію, запаўняць анкету;

складаць рэзюмэ па змесце прачытанага (праслуханага) тэкста;

рабіць кароткія запісы па прачытаным (праслуханым) тэксце;

складаць план;

пісаць сачыненне па прапанаванай тэме.

Аб'ём тэксту: не менш за 110–170 слоў.

Патрабаванні да авалодання моўным матэрыялам

Англійская мова

Фанетыка

Удасканаленне слыхавымаўленчых і рытміка-інтанацыйных навыкаў вучняў на аснове вывучаемага моўнага і маўленчага матэрыялу.

Лексіка

Прадуктыўны мінімум: 200–250 лексічных адзінак.

Рэцэптыўны мінімум: 180–260 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём прадуктыўнай лексікі: 1910–2240 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём рэцэптыўнай лексікі: 1270–1880 лексічных адзінак.

Сродкі міжфразавай сувязі: however, nevertheless*.

Словаўтварэнне: суфіксы прыметнікаў -ian, -an; прыстаўка дзеясловаў en-.

Суфіксы назоўнікаў -dom, -hood, -ism, -ese*.

Граматыка

Граматычны матэрыял для прадуктыўнага засваення

Марфалогія

Артыкль: сістэматызацыя правіл ужывання артыкляў.

Займеннік: сістэматызацыя асноўных тыпаў.

Дзеяслоў: сістэматызацыя часавых форм дзеясловаў. Сістэматызацыя мадальных дзеясловаў па значэнні.

Прыназоўнік: прыназоўнікі з дзеясловамі.

Граматычны матэрыял для рэцэптыўнага засваення

Марфалогія

Дзеяслоў: сцвярдзальныя, адмоўныя і пыталыныя формы дзеясловаў у Present Perfect Passive, Future Perfect, Future Perfect Continuous.

Звароты з фармальным дзейнікам.

Герундый: герундыяльныя і дзееспрыметнікавыя звароты.

Інфінітыў: суб'ектны інфінітыўны зварот Complex Subject.

Злучнік: сістэматызацыя злучнікаў і злучальных слоў.

Сінтаксіс

Дапасаванне дзейніка і выказніка*.

Умоўны лад у складаназалежных сказах нерэальнай умовы, якія адносяцца да цяперашняга, будучага і прошлага часу.

Нямецкая мова

Фанетыка

Удасканаленне слыхавымаўленчых і рытміка-інтанацыйных навыкаў вучняў на аснове вывучаемага моўнага і маўленчага матэрыялу.

Лексіка

Прадуктыўны мінімум: 200–250 лексічных адзінак.

Рэцэптыўны мінімум: 180–260 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём прадуктыўнай лексікі: 1910–2240 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём рэцэптыўнай лексікі: 1270–1880 лексічных адзінак.

Граматыка

Граматычны матэрыял для прадуктыўнага засваення

Марфалогія

Дзеяслоў: умоўны лад *würde* + *Infinitiv* для выказвання ветлівай прапановы, просьбы, парады, рэкамендацыі; *Präteritum Konjunktiv* для выражэння нерэальнага дзеяння ў сучаснасці.

Сінтаксіс

Складаназалежныя сказы (сістэматызацыя).

Граматычны матэрыял для рэцэптыўнага засваення

Марфалогія

Дзеяслоў: умоўны лад *Plusquamperfekt Konjunktiv* для выражэння нерэальнага дзеяння ў прошлым.

Partizip I, Partizip II у ролі азначэння.

Субстантываваныя дзеепрыметнікі**.

Сінтаксіс

Складаназалежныя сказы з даданымі ўступальнымі сказами са злучнікам *obwohl*.

Французская мова

Фанетыка

Удасканаленне слыхавымаўленчых і рытміка-інтанацыйных навыкаў вучняў на аснове вывучаемага моўнага і маўленчага матэрыялу.

Лексіка

Прадуктыўны мінімум: 200–250 лексічных адзінак.

Рэцэптыўны мінімум: 180–260 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём прадуктыўнай лексікі: 1910–2240 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём рэцэптыўнай лексікі: 1270–1880 лексічных адзінак.

Словаўтварэнне: сістэматызацыя спосабаў словаўтварэння: назоўнік + назоўнік; прыметнік + назоўнік; дзеяслоў + назоўнік; назоўнік + прыназоўнік + назоўнік.

Граматыка

Граматычны матэрыял для прадуктыўнага засваення

Марфалогія

Сістэматызацыя ўжывання назоўнікаў, прыметнікаў, прыслоўяў, прыназоўнікаў, злучнікаў, трывальна-часавых форм дзеяслова.

Сінтаксіс

Дапасаванне часоў.

Сістэматызацыя ўжывання розных тыпаў складаназлучаных і складаназалежных сказаў.

Граматычны матэрыял для рэцэптыўнага засваення

Марфалогія

Назоўнік: множны лік складаных назоўнікаў*.

Дзеяслоў: неасабовая форма дзеяслова *le gérondif*.

Le conditionnel passé. Le subjonctif passé.

Сінтаксіс

Прамае і ўскоснае пытанні.

Іспанская мова

Фанетыка

Удасканаленне слыхавымаўленчых і рытміка-інтанацыйных навываў вучняў на аснове вывучаемага моўнага і маўленчага матэрыялу.

Лексіка

Прадуктыўны мінімум: 200–250 лексічных адзінак.

Рэцэптыўны мінімум: 180–260 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём прадуктыўнай лексікі: 1910–2240 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём рэцэптыўнай лексікі: 1270–1880 лексічных адзінак.

Словаўтварэнне: суфіксы назоўнікаў *-ador, -edor, -idor, -ario, -aje, -miento, -ura, -idad, -anza, -ez, -eza*; суфікс дзеясловаў *-izar*; прыстаўкі *en(m)-, ante-, entre-, ex-, ultra-, extra-, sobre-, sub-, pro-, trans-*.

Сістэматызацыя спосабаў словаўтварэння.

Граматыка

Граматычны матэрыял для прадуктыўнага засваення

Марфалогія

Артыкль: сістэматызацыя ўжывання артыкляў.

Дзеяслоў: *modo subjuntivo* ў самастойных сказах.

Дзеяслоў: сістэматызацыя трывальна-часавых форм *modo indicativo, modo subjuntivo, modo potencial, modo imperativo (afirmativo, negativo)*.

Сінтаксіс

Складаназалежныя сказы з даданымі ўмоўнымі сказамі I і II тыпаў.

Дапасаванне часоў.

Простая і ўскосная мова. Замена простае мовы на ўскосную.

Граматычны матэрыял для рэцэптыўнага засваення

Марфалогія

Займеннік: прыназоўнікавая і беспрыназоўнікавая формы асабовых займеннікаў у якасці прамых і ўскосных дапаўненняў.

Адносныя займеннікі *que, quien(es); cual (cuales), el cual, la cual, los cuales, las cuales, lo cual; cuyo(a), cuyos(as)**.

Дзеяслоў: *pluscuamperfecto de subjuntivo**.

Канструкцыя *acusativo con infinitivo*; канструкцыі з герундыем: *ir, andar, llevar, seguir, continuar + gerundio**.

Сінтаксіс

Даданыя ўмоўныя сказы III і змешанага тыпаў*.

Кітайская мова

Патрабаванні да практычнага валодання відамі маўленчай дзейнасці

Успрыманне і разуменне маўлення на слых

Вучні павінны разумець на слых пры непасрэдных зносінах і ў гука- і відэазапісе: асноўны змест аўдыя- і відэатэкстаў, якія пабудаваны на вывучаным матэрыяле і змяшчаюць 3–4 % незнаёмых слоў;

адносна поўна разумець змест тэкстаў, што пабудаваны на вывучаным матэрыяле і змяшчаюць да 2–3 % незнаёмых слоў, пра значэнне якіх можна здагадацца.

Віды тэкстаў: апавяданне, інтэрв'ю, аб'ява, размова па тэлефоне, фрагмент радыё-, тэлепраграмы, дыялог.

Працягласць гучання тэксту: 2–3 мінуты.

Гаварэнне

Дыялагічнае маўленне

Вучні павінны ўмець:

удзельнічаць у абмеркаванні тэм і праблем, вызначаных прадметна-тэматычным зместам маўлення;

абгрунтоўваць сваё меркаванне;

абменьвацца фактычнай і ацэнчнай інфармацыяй з некалькімі ўдзельнікамі зносін.

Віды дыялогу: дыялог-распытванне, дыялог – абмен думкамі, інтэрв'ю, дыялог-разважанне, палілог.

Колькасць рэплік на кожнага суб'ядніка: 7–8.

Маналагічнае маўленне

Вучні павінны ўмець:

рабіць падрыхтаваныя і непадрыхтаваныя паведамленні па тэме, праблеме, сітуацыі;

апісваць і параўноўваць прадметы, факты, з'явы;

расказваць аб пачутым, прачытаным і убачаным;

спалучаць апісанне і апавяданне з разважаннем і выражэннем асабістай ацэнкі;

разважаць аб фактах, падзеях, аргументаваць свой пункт погляду, рабіць вывады.

Від маналагічнага выказвання: апісанне, параўнанне, апавяданне, разважанне, ацэнчнае меркаванне.

Аб'ём выказвання: не менш за 15–20 фраз.

Чытанне

Вучні павінны разумець: тэксты, напісаныя з дапамогай іерогліфаў, з рознай паўнатай, дакладнасцю і глыбінёй пранікнення ў іх змест у залежнасці ад віду чытання:

асноўны змест аўтэнтычных (часткова адаптаваных) мастацкіх, навукова-папулярных і публіцыстычных тэкстаў (азнаямленчае чытанне);

поўна і дакладна разумець змест аўтэнтычных (часткова адаптаваных) мастацкіх і навукова-папулярных тэкстаў (вывучальнае чытанне).

Вучні павінны ўмець:

здабываць неабходную (значную) інфармацыю з тэкстаў розных жанраў (праглядальнае, пошукавае чытанне);

ацэньваць важнасць і навізну атрыманай інфармацыі і выражаць свае адносіны да яе; вызначаць галоўную ідэю і задуму аўтара, у тым ліку выражаныя імпліцытна.

Тэксты, прызначаныя для азнаямленчага чытання, могуць уключаць 4–6 % незнаёмых слоў, пра значэнне якіх можна здагадацца. Аб'ём тэксту: 1 старонка.

Тэксты для вывучальнага чытання могуць уключаць 3–5 % незнаёмых слоў, раскрыццё значэння якіх магчыма пры выкарыстанні двухмоўнага слоўніка. Аб'ём тэксту: 0,75 старонкі.

Для навучання праглядальнаму чытанню мэтазгодна выкарыстоўваць адзін або некалькі тэкстаў прагматычнага характару.

Вiды тэкстaў: апавяданне, артыкул у газeце (часoпiсе), дзелавы лiст, асабiсты лiст, анкета, рэзюмэ, справаздaчa, вэб-старoнкa, элeктрoнны лiст, турыстычны буклет (бpaшурa), рэклaмa.

Пiсьмoвaе маўлeннe

Вучнi пaвiнны ўмeць прaдуцывaрaць нeсклaдaныя вiды пiсьмoвых тэкстaў, нaпiсaных з дaпaмoгaй iерoглiфaў, у aдпaвeднacцi з нoрмaмi, прынятымi ў крaiнe вывучaемaй мoвы:

- пiсaць aсaбiстыя, нeсклaдaныя дзелавыя лiсты;
- пiсaць aўтaбiягpaфiю, зaпaўняць aнкeтy;
- склaдaць рэзюмэ пa змeсцe прaчытaнaгa (пpaслухaнaгa) тэкстa;
- пiсaць сaчынeннe пa прaпaнaвaнaй тэме.

Вучнi пaвiнны ўмeць пiсaць iерoглiфы (950–1250 aдзiнaк) i тэксты iерoглiфaмi (300–400 aдзiнaк).

Пaтpaбaвaннi дa aвaлoдaння мoўным мaтэрыялaм

Фaнeтыкa

Удaскaнaлeннe слыхaвымaўлeнчых i рытмiкa-iнтaнaцыйных нaвыкaў вучнiяў нa aсoвe вывучaемaгa мoўнaгa i маўлeнчaгa мaтэрыялy.

Лeксiкa

- Пpaдyктыўны мiнiмyм: 200–250 лeксiчных aдзiнaк.
 - Рэцэптyўны мiнiмyм: 180–260 лeксiчных aдзiнaк.
 - Агульны aб'ём пpaдyктыўнaй лeксiкi: 1910–2240 лeксiчных aдзiнaк.
 - Агульны aб'ём рэцэптyўнaй лeксiкi: 1270–1880 лeксiчных aдзiнaк.
- Гpaмaтыкa

Гpaмaтычны мaтэрыял для пpaдyктыўнaгa зaсвaeння

Мaрфaлoгiя

Сiстэмaтызaцыя пpыслoўяў, пpынaзoўнiкaў, сpoдкaў вьpaжэння чaсy.

Чaсцiцы: 的, 地, 得, 了.

Сiнтaкcic

Сiстэмaтызaцыя тьпaў дзeяслoўных дaпaўнeннiяў.

Сiстэмaтызaцыя рoзных тьпaў aпaвядaльных i пьтaльных cкaзaў, cклaдaнaзлyчaных i cклaдaнaзaлeжных cкaзaў.

Пaтpaбaвaннi дa вьнiкaў вучэбнaй дзeйнacцi вучнiяў пaсля зaкaнчэння нaвyчaння нa III cтyпeнi aгульнaй cьрэднiй aдyкaцы

(бaзaвы ўзpoвeнь)

Вeдaць:

aснoўныя aртыкyляцыйныя i рытмiкa-интaнaцыйныя aсaблiвacцi aфaрмлeння вькaзвaння нa вывучaемaй зaмeжнaй мoвe;

кaмyнiкaтыўнa-знaчныя i cтылicтычнa aфaрбaвaныя лeксiчныя aдзiнкi (слoвы i ўcтoйлiвыя слoвaзлyчэннi), нoрмy iх yжывaння ў aдпaвeднacцi з cитyацыйнaй знociн i cпoсaбы слoвaўтвaрэння;

гpaмaтычныя з'явы i aсaблiвacцi iх yжывaння ў вyсным i пiсьмoвым маўлeннi ў aдпaвeднacцi з вьpaшaемымi кaмyнiкaтыўнымi зaдaчaмi;

нaцыйнaльнa-кyльтyрнyю cпeцьфiкy нaрoдaў крaiн вывучaемaй мoвы i aсaблiвacцi iх маўлeнчых i нeмaўлeнчых пaвoдзiн;

aснoўныя рaцыйнaльныя cпoсaбы i пpьeмы aжыццяўлeння вучэбнa-пaзнaвaльнaй дзeйнacцi;

aснoўныя вepбaльныя cpoдкi i нeвepбaльныя cпoсaбы пepaaдoлeння цьжкacцeй пpы знociнaх;

умець:

афармляць вусныя і пісьмовыя выказванні ў адпаведнасці з фанетычнымі, лексічнымі і граматычнымі нормамі вывучаемай мовы для вырашэння больш складаных камунікатыўных задач у стандартных і нестандартных сітуацыях зносі з высокай ступенню рэпрадуктыўнасці;

разумець і здабываць інфармацыю з аўтэнтычных (часткова адаптаваных) тэкстаў з рознай ступенню дакладнасці, глыбіні і паўнаты пры чытанні і ўспрыманні маўлення на слых і інтэрпрэтаваць успрынятую інфармацыю;

прадстаўляць сваю краіну і яе культуру ва ўмовах іншамоўнай міжкультурнай камунікацыі; ажыццяўляць узаемадзеянне з прадстаўнікамі краін вывучаемай мовы з улікам асаблівасцей іх нацыянальна-культурнай спецыфікі і норм маўленчых і немаўленчых паводзін;

выкарыстоўваць дадатковыя вербальныя сродкі і невербальныя спосабы вырашэння камунікатыўных задач ва ўмовах дэфіцыту наяўных моўных і маўленчых сродкаў;

ажыццяўляць самастойную вучэбна-пазнавальную дзейнасць; выкарыстоўваць даведачна-інфармацыйныя крыніцы, у тым ліку на замежнай мове;

валодаць:

фанетычнымі, лексічнымі і граматычнымі нормамі вывучаемай замежнай мовы, дастатковымі для вырашэння камунікатыўных задач у стандартных і нестандартных сітуацыях міжкультурнай камунікацыі;

прадуктыўнымі відамі іншамоўнай маўленчай дзейнасці (гаварэнне, пісьмовае маўленне) з дастатковай ступенню самастойнасці, захоўваючы сацыякультурныя нормы маўленчых паводзін;

рэцэптыўнымі відамі маўленчай дзейнасці (чытанне, успрыманне і разуменне маўлення на слых) з рознай ступенню дакладнасці, паўнаты і глыбіні разумення зместу аўтэнтычных (часткова адаптаваных) тэкстаў і інтэрпрэтаваць успрынятую інфармацыю;

уменнямі выяўляць падабенства і адрозненні паміж культурамі, якія ўзаемадзеююць, і ўлічваць іх падчас міжкультурных зносі;

асноўнымі рацыянальнымі спосабамі і прыёмам ажыццяўлення самастойнай вучэбна-пазнавальнай дзейнасці па засвойванні замежнай мовы;

агульнымі і спецыяльнымі вучэбнымі ўменнямі для ажыццяўлення самастойнай вучэбна-пазнавальнай дзейнасці па вывучэнні замежнай мовы;

(павышаны ўзровень)

ведаць:

артыкуляцыйныя і рытміка-інтанацыйныя асаблівасці афармлення выказвання на замежнай мове з улікам фанетычнай варыятыўнасці;

лексічныя адзінкі (словы, устойлівыя словазлучэнні, фразеалагізмы) з улікам іх стылістычнай неабмежаванасці ў сучаснай замежнай мове, асаблівасці іх ужывання і спосабы словаўтварэння;

асаблівасці функцыянавання граматычных з'яў у вусным і пісьмовым маўленні;

сістэму нацыянальна-культурных каштоўнасцей народаў краін вывучаемай мовы і стэрэатыпы іх маўленчых і немаўленчых паводзін;

рацыянальныя спосабы і прыёмы ажыццяўлення і самаацэнкі вучэбна-пазнавальнай дзейнасці;

стратэгіі вырашэння камунікатыўных задач ва ўмовах дэфіцыту наяўных моўных і маўленчых сродкаў;

умець:

афармляць вусныя і пісьмовыя выказванні ў адпаведнасці з фанетычнымі, лексічнымі і граматычнымі нормамі вывучаемай мовы для вырашэння шырокага спектра камунікатыўных задач у стандартных і нестандартных сітуацыях зносі з высокай ступенню прадуктыўнасці; вар'іраваць моўныя і маўленчыя сродкі;

разумець і здабываць інфармацыю з аўтэнтычных (часткова адаптаваных) тэкстаў з рознай ступенню дакладнасці, глыбіні і паўнаты пры чытанні і ўспрыманні маўлення

на слых і iнтэрпрэтаваць успрымаемую iнфармацыю; даваць ацэнку на аснове разумення iдэi тэксту;

прадстаўляць сваю краiну і яе культуру ва ўмовах iншамоўнай iмжкультурнай камунiкацыi; вылучаць агульнае і адрознае ў культуры роднай краiны і краiн вывучаемай мовы; ажыццяўляць узаемадзеянне з прадстаўнiкамі краiн вывучаемай мовы з улікам асаблiвасцей iх нацыянальна-культурнай спецыфікi і норм маўленчых і немаўленчых паводзiн;

выкарыстоўваць кампенсаторныя стратэгіi ў розных відах маўленчай дзейнасцi ва ўмовах дэфіцыту моўных і маўленчых сродкаў;

ажыццяўляць і ацэньваць самастойную вучэбна-пазнавальную дзейнасць па авалоданнi замежнай мовай; выкарыстоўваць даведачна-iнфармацыйныя крынiцы, у тым лiку на замежнай мове;

валодаць:

фанетычнымi, лексiчнымi і граматычнымi нормамі вывучаемай замежнай мовы, дастатковымi для вырашэння камунiкатыўных задач у стандартных і нестандартных сiтуацыях iмжкультурнай камунiкацыi з улікам варыятыўнага выкарыстання моўных сродкаў у вуснай і piсьмовай формах iмжкультурнай камунiкацыi;

прадуктыўнымi відамі iншамоўнай маўленчай дзейнасцi (гаварэнне, piсьмовае маўленне) з высокай ступенню самастойнасцi і iнiцыятыўнасцi, здольнасцi iнтэрпрэтаваць, рабiць абагульненнi і вывады, аргументаваць выкладзеныя палажэннi, захоўваючы сацыякультурныя нормы маўленчых паводзiн;

рэцэптыўнымi відамі маўленчай дзейнасцi (чытанне, успрыманне і разуменне маўлення на слых) з рознай ступенню дакладнасцi, паўнаты і глыбiнi разумення зместу аўтэнтчных (часткова адаптаваных) тэкстаў, iнтэрпрэтаваць успрынутую iнфармацыю і даваць ёй ацэнку;

сiстэмай сацыякультурных норм вывучаемай замежнай мовы; уменнямі выяўляць падабенства і адрозненнi памiж культурамі, якiя ўзаемадзеiнчаюць, і ўлiчваць iх у працэсе iмжкультурных зносiн;

сукупнасцю рацыянальных спосабаў і прыёмаў ажыццяўлення і самакантролю вучэбна-пазнавальнай дзейнасцi па вывучэннi замежнай мовы.

* Моўныя з'явы прызначаны для прадуктыўнага засваення пры вывучэннi вучэбнага прадмета на павышаным узроўнi.

** Моўныя з'явы прызначаны для рэцэптыўнага засваення пры вывучэннi вучэбнага прадмета на павышаным узроўнi.

УТВЕРЖДЕНО

Постановление
Министерства образования
Республики Беларусь
18.07.2023 № 197

**Учебная программа по учебному предмету
«Искусство (отечественная и мировая художественная культура)»
для V–IX классов учреждений образования,
реализующих образовательные программы общего среднего образования
с русским языком обучения и воспитания**

**ГЛАВА 1
ОБЩИЕ ПОЛОЖЕНИЯ**

1. Настоящая учебная программа по учебному предмету «Искусство (отечественная и мировая художественная культура)» (далее – учебная программа) предназначена

для изучения данного учебного предмета в V–IX классах учреждений образования, реализующих образовательные программы общего среднего образования.

2. Настоящая учебная программа рассчитана в V–VIII классах на 35 часов (1 час в неделю), в IX классе – на 16 часов (1 и 0 часов в неделю).

3. Цель изучения учебного предмета «Искусство (отечественная и мировая художественная культура)» – формирование художественной культуры личности в процессе творческого освоения мира художественно-эстетических ценностей.

4. Задачи изучения учебного предмета «Искусство (отечественная и мировая художественная культура)»:

формирование знаний о многообразии явлений в художественной культуре;
развитие ценностно-оценочного отношения к художественной культуре;
формирование умений восприятия, интерпретации и оценки художественных произведений;

развитие эмоционально-образного мышления, творческих способностей;
формирование художественного вкуса и потребности в общении с произведениями искусства;

расширение опыта самостоятельной художественно-творческой деятельности.

5. Выбор форм и методов обучения и воспитания определяется педагогическим работником самостоятельно на основе целей и задач учебного предмета «Искусство (отечественная и мировая художественная культура)».

Педагогический работник имеет право корректировать список произведений искусства на основании художественных предпочтений учащихся, технических и методических возможностей учреждения образования; определять и варьировать последовательность и количество рассматриваемых видов искусства, художественных произведений.

Важное место занимает процесс эмоционально-образного восприятия художественного произведения. Для этого рекомендуется сочетать урочную деятельность с внеурочной: посещать музеи, художественные галереи, выставки; организовывать экскурсии, встречи с яркими представителями культуры.

Настоящая учебная программа нацеливает на организацию восприятия произведений искусства с опорой на жизненный опыт учащихся, предусматривает возможность использования разнообразных форм его выражения в самостоятельной художественно-творческой деятельности.

Последние уроки в учебном году посвящены обобщению изученного материала. Обобщающие уроки могут проводиться с применением игровых технологий (викторина, конкурс, экскурсия), в форме презентации и защиты проектов (индивидуальных, групповых), демонстрации и защиты портфолио индивидуальных достижений.

Приоритетными формами аттестации являются самостоятельные работы и проекты учащихся, в которых представляются результаты их деятельности в процессе восприятия, интерпретации и создания художественных произведений.

6. К предметным образовательным результатам относятся предметные компетенции, которые предполагают:

знание произведений искусства мировой и отечественной культуры в многообразии видов, жанров и стилей;

знание специальной терминологии и ключевых понятий, выразительных средств искусств;

способность и готовность узнавать, различать, анализировать и интерпретировать художественный образ; устанавливать аналогии и взаимосвязи между художественными явлениями;

способность к творческому воплощению художественного образа в самостоятельной художественно-творческой деятельности.

К метапредметным образовательным результатам относятся:

познавательные – способность к самостоятельной познавательной деятельности (целеполагание, анализ, организация, планирование, самооценка, рефлексия) в процессе

освоения, присвоения и создания художественных ценностей; устойчивый интерес к искусству;

коммуникативные – способность и готовность коммуницировать с окружающими людьми на основе знаний об искусстве; умение вступать в диалог (полилог) с культурными явлениями, художественными произведениями;

информационные – способность и готовность к поиску, анализу, отбору, преобразованию, сохранению и обработке художественной информации с помощью современных информационных технологий;

регулятивные – умение оперировать предметными знаниями в реальных жизненных ситуациях; способность к эмоциональной саморегуляции и самоконтролю, соблюдению этических и нравственных норм в образовательных и жизненных ситуациях с ориентиром на примеры искусства.

К личностным образовательным результатам относятся:

способность ориентироваться в современном поликультурном мире и адаптироваться к его условиям;

приобщение к художественной культуре как системе ценностей;

осознание своей принадлежности к белорусской художественной культуре;

способность узнавать, осваивать и транслировать традиции и достижения отечественной культуры в контексте мировой;

способность и готовность к самопознанию, саморазвитию, самоопределению и конструированию индивидуальной образовательной траектории.

ГЛАВА 2

СОДЕРЖАНИЕ УЧЕБНОГО ПРЕДМЕТА В V КЛАССЕ. ОСНОВНЫЕ ТРЕБОВАНИЯ К РЕЗУЛЬТАТАМ УЧЕБНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УЧАЩИХСЯ

ВВЕДЕНИЕ В МИР ИСКУССТВА (1 час)

1. Что такое искусство? (1 час.)

Искусство как вид освоения действительности.

Происхождение искусства. Наскальная живопись и рисунки древних людей. Бог-покровитель искусств Аполлон и его спутницы музы.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение произведений искусства.

Беседа о происхождении рассматриваемых на уроке художественных произведений.

Чтение и обсуждение мифов Древней Греции «Аполлон и музы», «Орфей и Эвридика».

Подготовка устного рассказа о посещении музея, выставки; путешествиях в разные города, страны мира; полученных впечатлениях.

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Архитектура: Иктин и Калликрат. Парфенон; Мнесикл. Эрехтейон; амфитеатр Колизей.

Живопись: роспись пещеры Альтамира в Испании; К. Коро. «Орфей и Эвридика»; А. Ф. Зигерт. «Юный знаток искусства»; Ж.-Б. С. Шарден. «Натюрморт с атрибутами искусств».

Скульптура: саркофаг муз; скульптурные изображения муз.

Декоративно-прикладное искусство: Евфроний. Краснофигурная пелика «Прилет первой ласточки»; шлем древнеримского воина; ювелирные украшения скифов (по выбору).

Музыка: К. В. Глюк. Опера «Орфей и Эвридика» («Мелодия» для флейты с оркестром из «Танца блаженных теней», финал II действия); Г. К. Горелова. Пьеса «Гобелен со сценой охоты» из сюиты для гитары и клавесина «Воспоминание о Несвиже».

Литература: мифы Древней Греции: «Аполлон и музы», «Орфей и Эвридика».

Дополнительный материал: А. Г. Снежко-Блоцкая. Анимационный фильм «Легенды и мифы Древней Греции»; легенды и мифы Древней Греции в изложении Н. А. Куна, А. И. Немировского.

РОЛЬ ХУДОЖНИКА В ИСКУССТВЕ (2 часа)

2. О чем рассказывает художник? (1 час.)

Основные темы и сюжеты в искусстве. Автор художественного произведения.

Основные виды деятельности.

Восприятие и сравнение художественных произведений разных видов искусства.

Беседа «О чем рассказывает художник?» с использованием художественных примеров.

Описание произведения искусства своего региона (архитектурного сооружения, скульптурной композиции, музейного экспоната).

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Архитектура: монастырь францисканцев в Пинске; дом-усадьба В. Ваньковичей в Минске; дворец Румянцевых и Паскевичей в Гомеле.

Живопись: О. В. Кукушкин. «Художник»; П. Боррель дель Касо. «Убегая от критики»; В. А. Серов. «Девочка с персиками»; Н. К. Рерих. «Сеча при Керженце»; Я. Дроздович. «Космос».

Скульптура: П. П. Соколов. Фонтан «Молочница» в Царском Селе; О. В. Кукушкин. «Художник».

Музыка: Н. А. Римский-Корсаков. Симфоническая картина «Сеча при Керженце» из оперы «Сказание о невидимом граде Китеже и деде Февронии»; И. С. Бах. Органная прелюдия f-moll.

Дополнительный материал: произведения изобразительного и музыкального искусства из учебных программ по учебным предметам «Музыка», «Изобразительное искусство» для I–IV классов, отражающие основные темы и сюжеты искусства.

3. Инструменты и материалы художника (1 час).

Виды искусства. Средства художественной выразительности.

Инструменты и материалы художника.

Основные виды деятельности.

Восприятие и сравнение художественных произведений разных видов искусства.

Высказывание и обоснование собственных суждений об общем и различном в рассматриваемых на уроке художественных произведениях.

Сравнение инструментов и материалов художников прошлого и настоящего.

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Архитектура: Я. М. Бернадони. Костел Божьего тела (Фарный) в Несвиже.

Живопись: В. Ван Гог. «Подсолнухи»; Ф.-Ю. Друэ. «Юный художник»; Ф. Буше. «Художник в мастерской (автопортрет)»; В. Риньяно. «В мастерской скульптора».

Скульптура: Э. М. Фальконе. «Грозный Амур»; В. И. Жбанов. «Зодчий»; А. Я. Бриде. «Мотылек».

Музыка: Н. А. Римский-Корсаков. Опера «Сказка о царе Салтане» («Полет шмеля»); А. И. Хачатурян. «Вальс» (музыка к драме «Маскарад»), танец № 10 из «Остромечевской рукописи» («Полоцкой тетради»).

Дополнительный материал: Г. Р. Державин. Стихотворение «Водопад»; Э. М. Фальконе. Скульптурное изображение «Мальчик, извлекающий занозу»; И. П. Иванов-Вано. Анимационный фильм «Сказка о царе Салтане».

ПРЕКРАСНОЕ В ИСКУССТВЕ (2 часа)

4. Красота в искусстве и жизни (1 час).

Созидательная сила красоты.

Идеал в искусстве. Гармония в искусстве.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение произведений разных видов искусства с позиции Красоты.

Подготовка устного высказывания «Что такое Красота».

Игра «Окончи предложение «Красивый человек – это ...».

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Архитектура: дворец Пусловских в д. Коссово; Борисоглебская (Коложская) церковь в Гродно.

Живопись: Леонардо да Винчи. «Мадонна Литта»; П. О. Ренуар. «Портрет мадемуазель Легран»; И. Ф. Хруцкий. «Портрет женщины с цветами и фруктами».

Скульптура: А. А. Аникейчик. Фонтан «Венок»; А. Н. Гвоздилов, В. В. Ягодницкий. Памятник детям Батки Миная в Сураже.

Музыка: В. А. Моцарт. Маленькая ночная серенада, часть 1; Ф. Шопен. Прелюдия № 4 ми минор.

Литература: Н. А. Заболоцкий. Стихотворение «Некрасивая девочка».

Дополнительный материал: О. Роден. Скульптура «Мыслитель»; Г. Эйфель. Эйфелева башня; С. В. Рахманинов. Вокализ до-диез минор, рождественский кант «Новая радость».

5. Преобразующая сила искусства (1 час).

Прекрасное и безобразное в искусстве. Художественный образ.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение художественных произведений, воплощающих преобразующее воздействие искусства на человека.

Беседа «В чем заключается преобразующая сила искусства».

Зарисовка «Красивый человек» (акварель). Обсуждение работ.

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Живопись: Леонардо да Винчи. «Мона Лиза»; Д. Гирландайо. «Портрет старика с внуком».

Графика: Т. А. Маврина. Иллюстрации к сказке «Царевна-лягушка».

Музыка: Е. А. Глебов. Адажио из балета «Маленький принц».

Литература: О. Уайльд. «День рождения инфанты» (отрывок).

Дополнительный материал: В. М. Васнецов. «Кощей Бессмертный»; Л. Г. Яковлев. Стихотворение «Частушки»; П. Дезмонд. Музыкальная композиция «Пять четвертей»; Л. А. Нечаев. Кинофильм «Сказка о Звездном мальчике» (фрагмент).

ЧЕЛОВЕК В ИСКУССТВЕ (3 часа)

6. О чем рассказывает портрет? (1 час).

Портрет в живописи, скульптуре, музыке. Портрет и автопортрет.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение портретного образа человека, созданного средствами разных видов искусства.

Сравнение портретных образов одной модели разных авторов.

Иллюстрирование фортепианной пьесы «Веселый крестьянин, возвращающийся с работы» Р. Шумана (акварель).

Выполнение фотопроекта «Мои одноклассники». Обсуждение работ.

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Живопись: О. И. Шупляк. «Автопортрет под сенью лип»; П. П. Рубенс. «Этюд головы девочки»; Рембрандт. «Портрет старика в красном»; Д. Веласкес. Портреты инфанты Маргариты (разных лет); М. Шагал. «Автопортрет у мольберта».

Графика: Рафаэль. «Автопортрет».

Скульптура: бюст Нефертити.

Музыка: Р. Шуман. Фортепианная пьеса «Веселый крестьянин, возвращающийся с работы» из цикла «Альбом для юношества».

Дополнительный материал: Ф. Липпи. «Автопортрет»; В. А. Тропинин. «Мальчик со щеглом»; К. Дебюсси. Прелюдия № 8 «Девушка с волосами цвета льна».

7. Человек на фоне истории (1 час).

Человек и история в искусстве.

Отражение достижений и устремлений человека в художественных произведениях.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение художественных произведений с изображением человека на фоне исторических событий.

Подготовка рассказа «Историческая личность в моем городе (поселке)».

Выполнение эскиза памятника, посвященного исторической личности своего региона.

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Живопись: В. И. Суриков. «Переход Суворова через Альпы»; неизвестный художник. «Фрациска Урсула Радзивилл»; неизвестный художник. «Портрет Юрия Радзивилла»; Я. Матейко. «Грюнвальдская битва».

Скульптура: Э. М. Фальконе. «Медный всадник»; С. И. Селиханов. Монумент «Непокоренный человек» в мемориальном комплексе «Хатынь»; А. Е. Артимович. Памятник Рогнеде и Изяславу.

Музыка: А. И. Короткина. Музыкальная поэма «Грюнвальд» для органа и литавр.

Дополнительный материал: монумент-обелиск Победы в Минске; мемориальный комплекс «Брестская крепость-герой»; З. И. Азгур. «Портрет Рабиндраната Тагора»; А. М. Заспицкий, А. К. Глебов. Памятник Франциску Скорине в Полоцке; серия историко-познавательных мультфильмов «Повесть временных лет» (по выбору).

8. Человек и труд (1 час).

Красота человека в труде.

Люди разных профессий – герои произведений искусства.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение художественных произведений на тему труда.

Беседа «Почему художникам интересна тема труда».

Составление устного рассказа «Члены моей семьи – ... (профессия)».

Подготовка иллюстрированной открытки «Атрибуты профессии ...».

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Живопись: Г. Курбе. «Дробильщики камней»; Ж.-Ф. Милле. «Сборщицы колосьев»; М. К. Севрук. «Жатва»; А. И. Курнаков. «Ответственные за жизнь».

Музыка: музыка А. Л. Рыбникова, слова Ю. С. Энтина. Песня фонарщиков из кинофильма «Приключения Буратино».

Дополнительный материал: Ж. Э. Лиотар. «Шоколадница»; Л. К. Плахов. «Кузница»; Ж.-Б. С. Шарден. «Прачка»; И. Н. Крамской. «Пасечник»; Дж. Родари. «Чем пахнут ремесла»; П. Броўка. «А ты хоць дрэва пасадзіў?».

9. Творческий урок (1 час).

Повторение и обобщение материала, пройденного за I четверть.

Выполнение творческой работы (материал и техника по выбору).

МИР ПРИРОДЫ В ИСКУССТВЕ (3 часа)

10. Мир природы в искусстве – смотрим и слушаем (1 час).

Многообразие природного мира в искусстве (земля, поля, леса, реки).

Пейзаж и натюрморт в разных видах искусства.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение художественных произведений на тему природы.

Словесная зарисовка необычных звуков окружающего мира – музыки воды, шелеста деревьев, капель дождя.

Составление натюрморта на тему одного из времен года.

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Живопись: В. К. Жолток. «Колокольчики лесные»; И. И. Шишкин. «Корабельная роща»; В. Ван Гог. «Цветущие ветки миндаля»; И. Ф. Хруцкий. «Натюрморт с птичкой», «Цветы и фрукты», «Цветы и плоды» (по выбору); П. Сезанн. «Персики и груши».

Музыка: А. Вивальди. Цикл «Времена года» (часть по выбору).

Дополнительный материал: П. Баратта. «Аллегория осени (Вакх)»; натюрморты Дж. Арчимбольдо (по выбору).

11. Какое настроение у природы? (1 час).

Настроение и интонации природы (дождь, гром, солнце, ветер) в различных видах искусства. Аллегория.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение художественных произведений на тему природы.

Сравнение настроения осени в пьесах цикла «Времена года» П. И. Чайковского.

Выполнение пейзажа «Осень в моем городе (поселке)» (материал и техника по выбору).

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Живопись: И. И. Левитан. «Золотая осень»; Л. Д. Щемелев. «Осень под Минском».

Скульптура: Э. М. Фальконе. «Зима».

Литература: Г. С. Гампер. «Осень».

Музыка: П. И. Чайковский. Цикл «Времена года» («Сентябрь. Охота», «Октябрь. Осенняя песнь», «Ноябрь. На тройке»); В. И. Каретников. Сюита «Времена года» (пьесы «Сентябрь. Улетают птицы», «Октябрь. Золотая осень»).

Дополнительный материал: С. Ю. Жуковский. «Лесное озеро. Синяя вода»; И. И. Левитан. «Осенний день. Сокольники»; В. Д. Поленов. «Золотая осень»; В. К. Цвирко. «Заславль»; Ю. Б. Норштейн. Анимационный фильм «Времена года» (фрагмент).

12. Какой у природы характер? (1 час).

Разнообразие звуков, ритмов, цвета в природе и их воплощение в искусстве.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение художественных произведений на тему природы.

Характеристика цветовой гаммы природного мира за окном.
Сравнение образа моря в произведениях разных видов искусства.
Подготовка фотопейзажа «Мир природы вокруг нас».

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Живопись: И. К. Айвазовский. «Морской берег. Прощание», «Черное море»; К. Моне. «Кувшинки»; П. В. Масленников. «Озерный край».

Музыка: Н. А. Римский-Корсаков. Симфоническая сюита «Шехерезада» (1 часть); С. В. Рахманинов. Прелюдия № 12 соль-диез минор.

Дополнительный материал: И. К. Айвазовский. «Девятый вал», «Буря на море ночью»; В. К. Бялыницкий-Бируля. «Час тишины»; К. Хокусай. «Большая волна в Канагаве»; С. В. Рахманинов. Романс «Весенние воды».

В МИРЕ СКАЗОК (3 часа)

13. Что такое сказка? (1 час).

Место и роль сказки в художественной культуре.

Связь сказки с жизнью человека и природой.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение художественных произведений на тему сказки.

Сравнение образа Бабы-Яги в произведениях разных видов искусства.

Подготовка этюда-пантомимы «Баба-Яга» под музыку М. П. Мусоргского.

Выполнение фигурки понравившегося сказочного персонажа (лепка, материал по выбору).

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Живопись: В. М. Максимов. «Бабушкины сказки».

Графика: иллюстрации к сказкам В. П. Слаука, И. Я. Билибина, А. Д. Рейпольского, Н. М. Кочергина, А. М. Кашкуевича, Т. П. Березинской, Б. А. Дехтерева (по выбору).

Скульптура: А. Л. Обер. «Баба-Яга»; Г. П. Якимова. «Иван с Жар-птицей».

Музыка: М. П. Мусоргский. Цикл «Картинки с выставки» («Избушка на курьих ножках (Баба-Яга)»); П. И. Чайковский. Цикл «Детский альбом» («Нянина сказка»).

Литература: П. П. Ершов. «Конек-Горбунок» (отрывок); сказки народов мира (по выбору).

Дополнительный материал: А. А. Роу. Фильм «Морозко»; И. П. Иванов-Вано. Анимационный фильм «Конек-Горбунок»; Г. Я. Бардин. Анимационный фильм «Летучий корабль»; А. К. Лядов. Симфоническая сказка «Баба-Яга. Картинка к русской народной сказке»; К. Д. Бальмонт. Стихотворение «У чудищ».

14. Сказочный образ в искусстве (1 час).

Сказочный образ и его воплощение в разных видах искусства.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение художественных произведений на тему сказки.

Беседа «Сказка в произведениях разных видов искусства» (на примере «Сказки о царе Салтане»).

Создание эскиза обложки книги «Сказки» (материал и техника по выбору).

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Живопись: М. А. Врубель. «Царевна Лебедь»; В. М. Васнецов. «Царевна-лягушка».

Графика: иллюстрации к «Сказке о царе Салтане» А. М. Куркина, И. Я. Билибина, В. Н. Курдюмова, Б. А. Дехтерева (по выбору).

Декоративно-прикладное искусство: палехская миниатюра с изображением Царевны-Лебеди.

Музыка: Н. А. Римский-Корсаков. Опера «Сказка о царе Салтане» (действие четвертое, картина первая).

Литература: А. С. Пушкин. «Сказка о царе Салтане» (отрывок).

Дополнительный материал: П. И. Чайковский. Балет «Лебединое озеро» (тема Лебеди); А. И. Дудко, К. М. Сергеев. Фильм-балет «Лебединое озеро»; И. П. Иванов-Вано, Л. И. Мильчин. Анимационный фильм «Сказка о царе Салтане».

15. Сказка старая и новая (1 час).

Сюжетное разнообразие сказок.

Сказочные сюжеты в разных интерпретациях.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение художественных произведений на тему сказки.

Беседа «Зачем нужна сказка».

Подготовка устного сочинения «Сказочный герой вчера, сегодня, завтра».

Выполнение творческой работы (по выбору) на тему «Сказочный герой в современном мире».

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Живопись: В. А. Серов. «Русалка».

Графика: иллюстрации к сказке «Русалочка» И. Я. Билибина, Б. А. Диодорова, В. А. Каневского, В. П. Панова (по выбору).

Скульптура: Э. Эриксен. «Русалочка»; Э. Скотт. «Русалка».

Литература: Г. Х. Андерсен. «Русалочка» (сюжет).

Дополнительный материал: В. С. Бычков. Фильм «Русалочка»; Дж. Родари. «Грамматика фантазии» (часть по выбору).

16. Творческий урок (1 час).

Повторение и обобщение материала, пройденного за II четверть.

Выполнение творческой работы (материал и техника по выбору).

СЕМЬЯ В ИСКУССТВЕ (3 часа)

17. Моя семья (1 час).

Образ семьи в произведениях разных видов искусства.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение художественных произведений на тему семьи.

Подготовка рассказа о своей семье.

Составление коллажа из семейных фотографий.

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Живопись: Т. Э. Розенталь. «Иоганн Себастьян Бах с семьей»; Ф. М. Славянский. «Семейный портрет на балконе»; Б. М. Кустодиев. «На террасе»; В. Е. Маковский. «Деспот семьи. В мастерской художника».

Графика: А. Н. Тычина. «В разрушенном городе».

Скульптура: скульптурная композиция «Моя семья» в Москве; скульптурная композиция «Семья» в Екатеринбурге.

Музыка: И. С. Бах. «Шутка» (заключительная часть оркестровой сюиты № 2 си минор).

Дополнительный материал: З. Е. Серебрякова. «За завтраком»; Н. Н. Поплавская. «Семья»; Е. Шумилова. Фотография «Братья»; В. К. Копач. Скульптурная композиция «Семья».

18. Традиции и события в кругу семьи (1 час).

Воплощение семейных традиций в произведениях разных видов искусства.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение художественных произведений на тему семьи.

Сравнение образа семьи в работах Ж.-Ф. Милле и В. Ван Гога.

Выполнение семейной фотографии.

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Архитектура: костел Святого Симеона и Святой Елены в Минске.

Живопись: В. Ван Гог. «Первые шаги» (по картине Милле); П. О. Ренуар. «Девушки за фортепиано»; Ф. П. Решетников. «Прибыл на каникулы»; Л. Тевдорадзе. «Семья».

Графика: Ж.-Ф. Милле. «Первые шаги».

Скульптура: древнеримский рельеф с эпизодами жизни Корнелия Статия.

Музыка: Д. Д. Шостакович. Пьеса «День рождения» из фортепианной сюиты «Детская тетрадь».

Дополнительный материал: В. Ф. Сумарев. «Мой дом»; В. В. Кузнецов. Фортепианная сюита «Три деревенские зарисовки» (фрагмент); Ю. П. Кугач. «Накануне праздника»; Е. Н. Флерова. «Отец и сын»; музыка С. И. Пожлакова, слова А. С. Ольгина. Песня «Топ, топ, топает малыш» в исполнении М. Кристалинской.

19. Взрослые и дети (1 час).

Осмысление разнообразия взаимоотношений детей и взрослых в произведениях искусства.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение художественных произведений на тему взаимоотношений детей и взрослых.

Выполнение эскиза «Кто живет в доме моем».

Подготовка этюда-пантомимы «Кто живет в доме моем».

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Живопись: Рембрандт. «Портрет Титуса», «Читающий Титус», «Титус»; Б. М. Кустодиев. Портреты дочери Ирины (по выбору).

Скульптура: Л. Жуклис. «Семья»; Н. В. Крандиевская. «Отец и сын»; В. И. Жбанов. «Девочка с зонтиком».

Литература: С. В. Михалков. Повесть «Праздник непослушания» (сюжет).

Музыка: музыка В. Я. Шаинского, слова М. И. Танича. «Песня про папу».

Дополнительный материал: А. Л. Барто. «Дóма»; Ф. П. Решетников. «Опять двойка»; Л. Э. Кайль. «Урок»; П. Трубецкой. «Отец с дочерью»; Н. Курий-Максымов. «Семья».

МИР ДЕТСТВА В ИСКУССТВЕ (4 часа)

20. Удивительный мир детства (1 час).

Образы детей в разных видах искусства. Многообразие интонаций детства в искусстве – радость, беззаботность; мечтательность, грусть.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение художественных произведений на тему детства.

Сравнение образа ребенка в разных произведениях искусства.

Выполнение творческой работы на тему детства (материал и техника по выбору).

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Живопись: М. В. Данциг. «Солнечный континент»; З. Е. Серебрякова. «Катя с натюрмортом»; Н. Н. Ге. «Портрет Ольги Павловны Костычевой»; И. Ф. Хруцкий.

«Портрет девочки в голубом платье», «Портрет мальчика в соломенной шляпке»; В. А. Серов. «Портрет Мики Морозова»; В. А. Тропинин. «Портрет сына Арсения»; И. Е. Репин. «Стрекоза»; Б. Э. Мурильо. «Мальчик с собакой».

Графика: А. Дюрер. «Автопортрет».

Скульптура: П. Трубецкой. «Дети»; Б. Хильдре. «Девочка».

Музыка: С. С. Прокофьев. Балет «Ромео и Джульетта» (действие первое, картина вторая).

Дополнительный материал: Пинтуриккио. «Портрет мальчика»; К. С. Петров-Водкин. «Портрет мальчика»; А. Ф. Пахомов. «Портрет мальчика с птицей»; Н. Рушева. «Веснушки»; В. Ю. Драгунский. Рассказы «Что я люблю», «...и чего не люблю».

21. Занятия и увлечения детей (1 час).

Занятия и увлечения детей, отраженные в произведениях разных видов искусства.

Занятия и увлечения детей разными видами искусства (занятия живописью, музыкой).

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение художественных произведений о занятиях и увлечениях детей.

Беседа «Мои любимые игрушки и игры».

Зарисовка «Самое интересное событие в моей жизни».

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Живопись: В. А. Тропинин. «Девочка с куклой»; А. Г. Венецианов. «Спящий пастушок»; В. Г. Перов. «Тройка»; Н. П. Богданов-Бельский. «За книжкой», «Новая сказка»; А. В. Сайкина. «Лето»; И. М. Прянишников. «Дети на рыбалке»; В. И. Еременко. «Алешка».

Декоративно-прикладное искусство: советский фарфор на тему детства (мелкая пластика, посуда).

Музыка: К. Дебюсси. Сюита для фортепиано «Детский уголок» («Серенада кукле», «Маленький пастух»).

Литература: В. И. Порудоминский. «Перов. Тройка».

Дополнительный материал: А. П. Мозолев. «На каникулах»; Б. М. Кустодиев. «Японская кукла»; П. Пикассо. «Мальчик с мячом»; Н. Чакветадзе. «Снег»; А. Д. Силивончик. «Рождество»; А. Ф. Литвиновский. Цикл пьес для струнного оркестра «Сказки волшебного дерева» (пьеса «Потерянные»).

22. Дети и искусство (1 час).

Детское творчество в произведениях разных видов искусства.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение художественных произведений о творческих проявлениях детей.

Беседа «Мое любимое занятие».

Выполнение иллюстрации к книге «Увлечения современных детей».

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Живопись: Л. Кармонтель. «Леопольд Моцарт с Вольфгангом и Наннерль в ноябре 1763 г.»; И. И. Фирсов. «Юный художник»; Ф. Халс. «Поющие мальчишки»; П. А. Федотов. «Портрет Н. П. Жданович за фортепьяно»; Н. П. Богданов-Бельский. «Талант»; З. Е. Серебрякова. «Девочки-сильфиды. Балет «Шопениана»».

Музыка: Р. Шуман. Цикл «Карнавал» (фортепианная миниатюра «Шопен», в исполнении Е. Мысина); П. И. Чайковский. Фортепианный цикл «Детский альбом» (по выбору).

Дополнительный материал: А. Е. Косничев. «Дорвались»; Л. Э. Барриа. Скульптура «Маленький Моцарт»; Э. Дега. «В балетном классе», скульптура «Четырнадцатилетняя танцовщица»; музыка Д. Ф. Тухманова, слова Ю. С. Энтина. Песня «Та-ба-да-ба-дам».

23. Дети мечтают о будущем (1 час).

Воплощение детской мечты в произведениях разных видов искусства.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение художественных произведений на тему детства.

Устное сочинение-фантазия (примерные темы: «Страна, в которой я хочу побывать», «Человек, с которым я хочу познакомиться»).

Подготовка проекта «Школа будущего» (групповая работа).

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Живопись: В. М. Максимов. «Будущий художник», «Опять на родине»; Н. П. Богданов-Бельский. «Устный счет»; Б. М. Неменский. «Мальчишка»; Ф. П. Решетников. «Мальчишки»; Н. Роквелл. «Зеркало».

Музыка: А. Л. Рыбников. Музыка к кинофильму «Через тернии к звездам»; музыка Е. П. Крылатова, слова Ю. С. Энтина. Песня «Мы маленькие дети» из кинофильма «Приключения Электроника», песня «Прекрасное далеко» из кинофильма «Гостя из будущего».

Дополнительный материал: Р. Гонсалвес. «План полета»; Г. Олсен. «Счастливого пути»; С. З. Гатин. «Мечтатель»; М. Н. Щрилев. «Даренкины мечты».

ОБРАЗ МАТЕРИ В ИСКУССТВЕ (3 часа)

24. Величие материнского сердца (1 час).

Тема материнства в искусстве. Образ матери в произведениях разных видов искусства.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение образа матери в произведениях искусства.

Сравнение образа матери в произведениях разных видов искусства.

Подготовка устного сочинения «Моя мама – лучшая на свете».

Выполнение фотопортрета мамы, бабушки.

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Живопись: П. П. Рубенс. «Портрет Елены Фоурмен с двумя детьми»; П. Пикассо. «Материнство»; А. Г. Венецианов. «Сенокос»; Б. М. Кустодиев. «Утро»; К. С. Петров-Водкин. «Мать»; М. А. Савицкий. «Партизанская мадонна».

Скульптура: Ф. Ф. Каменский. «Первые шаги»; скульпторы А. М. Заспицкий, И. Я. Миско, Н. А. Рыженков, архитектор О. Г. Трофимчук. Монумен в честь матери-патриотки Н. Ф. Куприяновой; С. Л. Гумилевский. «Спрадвечнае».

Музыка: музыка А. Л. Рыбникова, слова Ю. Ч. Кима. Колыбельная Звездочета из фильма «Про Красную Шапочку».

Дополнительный материал: Ю. П. Кугач. «У колыбели»; А. Д. Силивончик. «Колыбельная»; Ю. Черносос, П. Барков. Скульптурная композиция «Колыбель»; А. А. Милн. Стихотворение «Непослушная мама»; пословицы и поговорки на тему материнства; Е. В. Скворцова. Анимационный фильм «Белорусская колыбельная».

25–26. Священный образ матери (2 часа).

Образ матери с младенцем в произведениях разных видов искусства.

Образ Богородицы в искусстве.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение образа матери в произведениях искусства.

Беседа «Вечный образ Богини-матери в искусстве».

Беседа «Образ Богоматери в иконописи».

Исследование «Образы Богоматери в храмах моего города (поселка)».

Создание оригинального поздравления маме к празднику.

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Живопись: тема материнства в первобытных изображениях; Леонардо да Винчи. «Мадонна Литта»; Рафаэль. «Сикстинская мадонна», «Мадонна в кресле»; Владимирская икона Божией Матери; Казанская икона Божией Матери; Богоматерь «Умиление» (г. Малорита); Бельничская икона Божией Матери.

Скульптура: статуэтка «Богиня Исида с младенцем Гором на руках»; статуэтка «Афродита с Эротом»; Микеланджело. «Пьета», «Мадонна Брюгге».

Музыка: И. С. Бах – Ш. Гуно. «Ave Maria»; Дж. Б. Перголези. «Stabat mater», № 1; Ф. Шуберт. «Ave Maria».

Дополнительный материал: образы богини-матери в древних культурах; Рембрандт. «Святое семейство»; Рафаэль. «Мадонна Конестабиле»; М. А. Савицкий. «Партизанская мадонна Минская».

27. Творческий урок (1 час).

Повторение и обобщение материала, пройденного за III четверть.

Выполнение творческой работы (материал и техника по выбору).

ОБРАЗ ЖИВОТНОГО В ИСКУССТВЕ (3 часа)

28. Человек и животный мир (1 час).

Образ животного в разных видах искусства.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение образа животного в произведениях искусства.

Дискуссия «Роль животного в жизни человека».

Выполнение фигурки домашнего животного (пластилин, лепка).

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Живопись: фрагменты росписи в пещерах Ласко, Шове во Франции; Я. Брейгель Младший. «Райский сад».

Скульптура: П. Трубецкой. «Девочка с собакой».

Книжная графика: В. А. Дувидов. Иллюстрации к сказке «Кошка, которая гуляла сама по себе» Р. Киплинга.

Музыка: П. Уинтер. «Колыбельная китихи».

Литература: Р. Киплинг. Сказка «Кошка, которая гуляла сама по себе» (отрывок).

Дополнительный материал: Р. Киплинг. Стихотворение «Кошка чудесно поет у огня» (отрывок); А. Г. Снежко-Блоцкая. Анимационный фильм «Кот, который гулял сам по себе».

29. Как художники изображают животных? (1 час).

Характер и повадки животных в произведениях разных видов искусства.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение образа животного в произведениях искусства.

Виртуальная экскурсия в зоопарк. Обсуждение характера животного.

Подготовка театральной инсценировки на тему «Планета животных».

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Живопись: Д. Веласкес. «Голова оленя»; П. Поттер. «Цепная собака»; М. де Хондекутер. «Куры и утки».

Графика: А. Дюрер. «Заяц»; П. Пикассо. «Бык»; С. Бэйхун. «Скачущая лошадь».

Скульптура: П. К. Клодт. «Лошадь с жеребенком»; В. А. Ватагин (по выбору);

Музыка: Ж.-Ф. Рамо. «Переключка птиц»; П. И. Чайковский. Цикл «Времена года» («Март. Песня жаворонка»); К. Сен-Санс. Зоологическая фантазия «Карнавал животных» («Птичник»).

Дополнительный материал: Дж. Россини. «Дуэт-буфф двух котов»; В. А. Ватагин, Н. Е. Чарушин, К. К. Флеров. Произведения (по выбору); цикл фотографий на тему «Животный мир».

30. Такие разные животные (1 час).

Символика образа животного в произведениях искусства.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение образа животного в произведениях искусства.

Беседа «Гербы городов Беларуси».

Выполнение творческой работы «Мой домашний питомец» (материал и техника по выбору).

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Скульптура: памятник воробью (г. Барановичи); памятник бобру (г. Бобруйск); памятник волку (г. Волковыск).

Декоративно-прикладное искусство: геральдика; соломоплетение («пауки», фигурки животных); современная белорусская керамика; традиционная славянская вышивка; глиняные свистульки.

Дополнительный материал: Э. А. Асадов. «Стихи о рыжей собаке»; М. Равель. Опера «Дитя и волшебство» («Вальс лягушек»); С. И. Росточкин. Художественный фильм «Белый Бим Черное ухо» (фрагмент); Р. Р. Качанов. Анимационный фильм «Варежка»; Р. В. Давыдов. Анимационный фильм «Маугли» (фрагмент).

ИСКУССТВО В НАШЕМ ДОМЕ (3 часа)

31. Наш дом – наш мир (1 час).

Дом – жилище человека. От пещеры первобытного человека к дворцам и замкам.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение произведений искусства с изображением жилища человека.

Сравнение жилища человека в разных странах.

Выполнение фотографии оригинального жилого дома в городе (поселке, деревне).

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Архитектура: вилла Романа дель-Казале (о. Сицилия); замок Бодиам в Англии; Мирский замок (Республика Беларусь); Б. Ф. Растрелли. Екатерининский дворец в Царском Селе (Россия); усадьба Хрущевых-Селезневых в Москве (Россия); Л. Маркони. Усадьба Уместовских в д. Жемыславль (Республика Беларусь).

Живопись: изображения в пещерах первобытной эпохи (по выбору); фрагмент росписи «Заросли с летящими утками» (Древний Египет); коридор Большой охоты в вилле Романа дель-Казале (о. Сицилия).

Графика: Н. Орда. Работы по выбору.

Дополнительный материал: изображения жилища человека в разные исторические периоды; фотографии из циклов «Замки мира», «Замки Европы», «Замки Беларуси»; работы белорусских художников с изображением архитектурных сооружений Беларуси.

32. Жилище современного человека (1 час).

Дом современного человека. Особенности современной архитектуры.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение ярких образцов современной архитектуры.

Дискуссия «Современные дома в моем городе (поселке, деревне)».

Составление эскиза формы дома (предмета интерьера) будущего (карандаш).

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Архитектура: В. А. Мазырин. Особняк А. Морозова в Москве (Россия); В. Орта. Особняк профессора Э. Тасселя в Брюсселе (Бельгия); Ле Корбюзье. Вилла Савой в Пуасси (Франция); Ф. Л. Райд. Дом над водопадом (США); К. С. Мельников. Дом архитектора в Москве (Россия); Д. Н. Чечулин, А. К. Ростковский. Жилой дом в Москве (Россия); Х. Сеносиан. Дом «Наутилус» (Мексика); В. П. Глущенко, К. И. Кожич. Жилой дом в Бобруйске (Республика Беларусь).

Фотографии из цикла «Необычные дома мира».

Дополнительный материал: интерьер архитектурных сооружений разного предназначения (по выбору); архитектурные проекты З. Хадид, Ф. Хундертвассера, С. Бозри, К. Янга, О. Нимейера, Н. Фостера, Д. Янга.

33. Традиционное народное жилище (1 час).

Украшение народного жилища (крыльцо, двери, наличники, стол, печь).

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение произведений искусства с изображением народного жилища.

Видеоэкскурсия в Белорусский государственный музей народной архитектуры и быта, археологический музей «Берестье», другие музеи.

Создание изделия для украшения дома (вышивка, бисероплетение, оригами, вытинанка).

Составление эскиза изделия (чашки, тарелки, стола) для украшения дома.

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Архитектура: традиционная белорусская хата; интерьер белорусской хаты.

Декоративно-прикладное искусство: белорусский ручник; вытинанка; белорусский куфар; керамика.

Литература: А. Нафранович. «Рушники».

Дополнительный материал: археологические, этнографические музеи, музеи декоративно-прикладного искусства Беларуси; белорусские народные песни (по выбору).

34. Творческий урок (1 час).

Повторение и обобщение материала, пройденного за IV четверть.

Выполнение творческой работы (материал и техника по выбору).

35. Творческий проект (1 час).

Повторение и обобщение пройденного в течение года материала.

Выставка работ (проектов) учащихся. Презентация и защита работ (проектов) учащихся.

ОСНОВНЫЕ ТРЕБОВАНИЯ К РЕЗУЛЬТАТАМ
УЧЕБНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УЧАЩИХСЯ V КЛАССА

Иметь представление:

о происхождении искусства;

тематическом многообразии искусства;
основных средствах художественной выразительности.

Знать:

основные темы искусства;

основные виды искусства.

Уметь:

определять тему художественного произведения;

дифференцировать художественные произведения по видам искусства;

высказывать и обосновывать свое отношение к произведению искусства;

воплощать художественный образ в различных видах художественно-творческой деятельности.

Владеть навыками поиска и критического отбора информации в источниках различного типа.

ГЛАВА 3 СОДЕРЖАНИЕ УЧЕБНОГО ПРЕДМЕТА В VI КЛАССЕ. ОСНОВНЫЕ ТРЕБОВАНИЯ К РЕЗУЛЬТАТАМ УЧЕБНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УЧАЩИХСЯ

ВВЕДЕНИЕ (1 час)

1. «Вечные» темы в искусстве (1 час).

Искусство как способ познания и отражения действительности. Роль искусства в жизни человека и общества. Основные темы в искусстве (человек, природа, история). Диалог искусства со зрителем (слушателем).

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение художественных произведений, в которых воплощены основные темы в искусстве.

Дифференциация художественных произведений по темам искусства.

Устное сочинение «Моя любимая тема в искусстве».

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Архитектура: пирамида Хеопса; древняя Пальмира (Сирия); Ф. А. Шлютер. Замок Гогенцоллерн (Германия); костел Рождества Девы Марии (г. п. Видзы Браславского района Витебской области).

Живопись: Рафаэль. «Мадонна со щеглом»; В. Ван Гог. «Звездная ночь»; И. И. Шишкин. «Ручей в лесу (на косогоре)»; З. Е. Серебрякова. «За завтраком»; Ю. М. Пэн. «Улица в Витебске»; В. К. Бялыницкий-Бируля. «Осенний пейзаж»; Р. В. Кудревич. «Подружки».

Графика: наскальные рисунки; А. М. Кашкуевич. Иллюстрации к сказкам Г. Х. Андерсена; В. А. Ватагин (по выбору).

Музыка: Э. Григ. «Танец Анитры» из музыки к драме «Пер Гюнт» Г. Ибсена.

КАК УСТРОЕНО ИСКУССТВО (4 часа)

2. Виды и жанры искусства (1 час).

Понятия «искусство», «виды и жанры искусства».

Пространственные виды искусства (архитектура, изобразительное, декоративно-прикладное искусство). Временные виды искусства (музыка, литература). Танец как пространственно-временной вид искусства.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение произведений искусства разных видов и жанров.

Дифференциация художественных произведений по видам и жанрам искусства.

Выполнение рисунка в одном из жанров изобразительного искусства.

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Архитектура: дворцово-парковый комплекс «Цвингер» (Германия); фонтан Треви в Риме (Италия); костел Божьего Провидения в д. Слободка (Республика Беларусь).

Живопись: М. Сарьян. «Маки»; А. Г. Венецианов. «Девушка в платке»; С. Герасимов. «Пионы»; К. И. Качан. «Зима в Новогрудке».

Графика: В. А. Серов. «Портрет балерины Т. П. Карсавиной»; А. А. Астапович. «Зима».

Скульптура: З. К. Церетели. «Великие мастера (П. Пикассо, А. Модильяни, М. Шагал, А. Матисс, В. Ван Гог)»; К. В. Селиханов. «Муза оперы»; М. М. Антокольский. «Нестор-летописец».

Декоративно-прикладное искусство: Р. Кустурье. Кувшин; А. Маркерон. Блюдо; мебель в стиле буль, по выбору (Франция); ивенецкая керамика;

Музыка: Ф. Мендельсон. «Венецианская баркарола» из фортепианного цикла «Песни без слов»; Е. А. Глебов. Хореографическая новелла «Мушкетеры».

3. Учимся понимать изобразительное искусство (1 час).

Средства художественной выразительности.

Живопись (цвет, колорит), графика (точка, линия, пятно), скульптура (объемная моделировка).

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение произведений изобразительного искусства.

Сравнение средств художественной выразительности живописи, графики, скульптуры.

Выполнение творческой работы в одном из видов изобразительного искусства (по выбору).

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Живопись: Рембрандт. «Художник в мастерской»; П. Мондриан. «Композиция с красным, синим и желтым»; Н. С. Гончарова. «Павлин под ярким солнцем. Стиль египетский»; витражи (по выбору); мозаика (по выбору).

Скульптура: Р. Монти. «Мраморная вуаль»; А. А. Аникейчик. «Минчанка».

Графика: Х. Грис. «Натюрморт с гитарой»; А. Матисс. «Автопортрет»; Эль Лисицкий. «Забияка»; В. У. Едемский. «Одуванчики»; Н. Жуков. «Зачем учиться?».

4. Учимся понимать архитектуру, музыкальное и декоративно-прикладное искусство (1 час).

Архитектура (композиция, масштаб, пропорции). Музыка (звук, ритм). Декоративно-прикладное искусство (форма, материал, декор).

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение архитектурных сооружений, произведений музыкального и декоративно-прикладного искусства.

Беседа «Средства художественной выразительности разных видов искусства».

Выполнение изделия декоративно-прикладного искусства с оригинальным орнаментом.

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Архитектура: собор в Сиене (Италия); замок Бутрон в пос. Гатика (Испания); бизнес-центр в Альшвиле (Швейцария); культурный центр Гейдара Алиева в Баку (Азербайджан); дворец Пусловских в д. Коссово (Республика Беларусь); ратуша в Несвиже (Республика Беларусь); здание драматического театра в Гродно (Республика Беларусь).

Музыка: Ф. Лист. Этюд «Шум леса»; Г. Горелова. «Диалог с закатом» (музыка для кельтской арфы и 22 бокалов, наполненных дождевой водой), «Прибаутка» (концерт для гобоя с оркестром, 3 часть).

Декоративно-прикладное искусство: примеры декоративно-прикладного искусства разных стран мира (по выбору).

5. Образ творца в искусстве (1 час).

Творческий процесс как тема в искусстве. Атрибуты искусства. Обобщенный образ творца в художественных произведениях разных видов искусства.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение произведений искусства, в которых запечатлен творческий процесс.

Беседа о творческих профессиях.

Выполнение эскиза эмблемы (логотипа) одного из видов искусства.

Выполнение автопортрета (материал и техника по выбору).

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Живопись: К. Вреденбург. «Художник Ян Беккер за работой»; Л. О. Пастернак. «Муки творчества»; А. Г. Виноградова. «Белая лебедь»; Н. Ланкре. «Портрет танцовщицы Камарго»; М. Иванова-Очерет. «Дети. Кукольный театр»; В. Ванькович. «Автопортрет»; М. Шагал. «Виолончелист».

Графика: Рембрандт. «Автопортрет»; А. Н. Лаврухин. «Пушкин. Евгений Онегин».

Скульптура: П. К. Клодт. Памятник И. А. Крылову; В. И. Мухина. Памятник П. И. Чайковскому; С. Дали. «Сюрреалистическое пианино»; С. Т. Коненков. «Паганини»; Ю. М. Фирсанов. «Антракт»; В. И. Жбанов. «Зодчий».

Декоративно-прикладное искусство: майсенский фарфор, фарфор советского периода на тему художественного творчества (по выбору).

ДИАЛОГИ В ИСКУССТВЕ (3 часа)

6. Диалог искусств (1 час).

Архитектура – «музыка в камне». «Музыкальность и поэтичность» живописи. «Живописность» музыки и литературы. «Прозаичность и поэтичность» графики. «Музыкальная» скульптура. Пластика в танце и в скульптуре.

Основные виды деятельности.

Характеристика произведений пространственных видов искусств с использованием эпитетов, свойственных временным искусствам.

Характеристика произведений временных видов искусств с использованием эпитетов, свойственных пространственным искусствам.

Выполнение проекта «Диалог искусств» (тема и виды искусства по выбору).

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Архитектура: Дворец каталонской музыки (Барселона); дворец Бельведер (Австрия); Национальный академический Большой театр оперы и балета Республики Беларусь; Белорусский государственный академический музыкальный театр.

Живопись: К. Моне. «Дама в саду Сент-Адресс»; М. К. Чюрленис. «Сотворение мира IX», «Соната моря» (триптих).

Скульптура: А. Канова. «Танцовщица»; Э. Хильтунен. Памятник Яну Сибелиусу; П. Мархаус. «Трубадур»; Э. Требино. Памятник танго.

Книжная графика: иллюстрации белорусских авторов (по выбору).

Музыка: П. И. Чайковский. Концерт № 1 для фортепиано с оркестром (1 часть); М. К. Огинский. Полонез «Прощание с Родиной».

Декоративно-прикладное искусство: белорусская вышиванка (по выбору); фарфор советского периода на тему искусства (по выбору).

7. Содружество искусств (1 час).

Содружество рукотворных и природных форм и красок в садово-парковых комплексах.

Содружество искусств в современных массовых культурных проектах.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение примеров взаимодействия разных видов искусства.

Беседа «Моя самая необычная встреча с искусством».

Конкурс на самую оригинальную идею художественного проекта (выставки, концерта, фестиваля) в своем регионе.

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Архитектура и монументально-декоративное искусство: дворцово-парковый ансамбль «Версаль» (Франция); дворец Сан-Суси в загородном комплексе (Потсдам); дворцово-парковый ансамбль «Петергоф» (Россия); Кржижиковы фонтаны (Чехия); дворцово-парковый ансамбль в Несвиже (Республика Беларусь).

Литературно-музыкальные композиции: цикл «Сказки с оркестром» (по выбору) (Россия).

Массовые проекты (Республика Беларусь): фестиваль оперного и балетного искусства «Вечера Большого театра в замке Радзивиллов»; фестиваль белорусской песни и поэзии; художественный проект «Музей всех муз»; Международный фестиваль искусств «Славянский базар в Витебске».

8. Синтез искусств (1 час).

Идея синтеза средств художественной выразительности разных видов искусства (архитектура, изобразительное и декоративно-прикладное искусство, музыка, литература, хореография).

Синтетические виды искусства (театр, цирк, кино).

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение произведений театрального, циркового и киноискусства.

Беседа «Синтез в искусстве – это...».

Заполнение таблицы «Средства выразительности в синтетических видах искусства».

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Театр: спектакли Государственного академического центрального театра кукол С. В. Образцова «Волшебная лампа Аладдина», «Приключения Буратино» (Россия); О. В. Рябоконт. Музыкальный телеспектакль «Али-баба и сорок разбойников».

Кино: Б. В. Рыцарев. Художественный фильм «Волшебная лампа Аладдина»; Ф. С. Хитрук. Анимационный фильм «Каникулы Бонифация»; цирковые представления (по выбору).

Изобразительное искусство: С. А. Бондаренко. Скульптуры возле Белорусского государственного цирка (Республика Беларусь); И. Я. Билибин. Иллюстрации к сказке «Ковер-самолет».

9. Творческий урок (1 час).

Повторение и обобщение пройденного материала.

Выполнение творческой работы (материал и техника по выбору).

ПРАЗДНИК В ЖИЗНИ ЛЮДЕЙ (2 часа)

10. Праздники в разных культурах мира (1 час).

Происхождение праздников в разных культурах мира.

Особенности календарных, религиозных, национальных, государственных, семейных праздников.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение произведений искусства на тему праздника.

Беседа «Необычные праздники, которые я знаю».

Выполнение поздравительной открытки «Праздник моего города (деревни, поселка)», «День рождения».

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Живопись: П. Миллер. «Майское дерево»; Н. П. Богданов-Бельский. «Именины учительницы»; А. А. Пластов. «Пасхальный натюрморт»; Э. П. Панов. «Светлое Христово Воскресение».

Графика: Е. М. Бем. Поздравительные открытки к семейным праздникам (по выбору).

Фестивали и карнавалы в Италии, Шотландии, Германии, Бразилии, Нидерландах (видеофрагменты по выбору).

Государственные праздники в Республике Беларусь (видеофрагменты по выбору).

11. Таинство народных праздников (1 час).

Календарные праздники славян: цикличность, связь с природой.

Праздники «Гуканне вясны», «Купалье», «Коляды», «Масленица» и другие.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение произведений искусства на тему народного праздника.

Беседа «Необычные обряды, которые я знаю».

Выполнение росписи пасхального яйца (писанки).

Подготовка сценария календарного праздника (по выбору).

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Живопись: Б. М. Кустодиев. «Масленица»; Н. Ловицкая-Ермолова. Диптих «Гуканне вясны»; О. В. Архипова. «Рождественские колядки»; М. М. Филиппович. «На Купалье»; А. Д. Силивончик. «Коляда», «Самая звездная ночь», «Скворцы прилетели».

Графика: Е. М. Бем. Поздравительные открытки к календарным праздникам (по выбору).

Декоративно-прикладное искусство: колядные маски и атрибуты «Колядная звезда» («Калядная зорка», «Каза», «Бусел» и другие); игрушки-свистульки; серия монет «Святы і абрады беларусаў».

Музыка: белорусские народные обрядовые песни (по выбору).

Белорусские народные праздники: видеофрагменты по выбору.

ТЕАТР ВИДИМЫЙ И НЕВИДИМЫЙ (7 часов)

12. Происхождение театра (1 час).

Истоки театра. Устройство древнегреческого театра.

Трагедия и комедия как основные театральные жанры.

Основные виды деятельности.

Видеоэкскурсия в древнегреческий театр.

Беседа «Как выглядел актер в древнегреческом театре».

Сравнение устройства древнегреческого и современного театров.

Выполнение маски (эскиза маски) для современного спектакля.

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Изображения античных театров; видеофильмы о древнегреческом театре; маски актеров древнегреческого театра; изображения актеров и театральных сцен в античном искусстве.

13–15. Учимся понимать театральное искусство (3 часа).

Драматургическое произведение (пьеса) как основа драматического спектакля.

Театральное представление как результат коллективного творчества. Роль режиссера, сценографа, актера. Музыкально-шумовое и световое оформление спектакля.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение фрагментов театральных представлений.

Характеристика одного из персонажей пьесы (по выбору): характер, внешний вид, поступки.

Сравнение инсценировки с литературным источником (по выбору).

Создание инсценировки (произведение по выбору, групповая работа).

Выполнение эскиза костюма (грима) персонажа.

Выполнение эскиза декорации.

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Видеофрагменты театральных представлений (по выбору).

Эскизы костюмов, декораций к спектаклям белорусских театров.

Музыкально-шумовое оформление спектаклей белорусских театров.

16. Творческий урок (1 час).

Повторение и обобщение пройденного материала.

Выполнение творческой работы (материал и техника по выбору).

17. Как устроен современный театр (1 час).

Зрительный зал и сцена.

Закулисная часть театра. Основные театральные профессии.

Искусство быть зрителем.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение фрагментов театральных представлений.

Посещение (видеоэкскурсия) закулисной части театра.

Беседа-размышление «С кем из работников закулисной части театра я хотел бы познакомиться».

Организация сценического пространства в школе (класс, фойе, зал и другие).

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Видеофрагменты театральных представлений (по выбору).

Видеофрагменты об особенностях театральных профессий, репетиций спектаклей, возможностях сцены (по выбору).

18. Театр кукол (1 час).

Первые театральные куклы. Особенности кукольного спектакля. Управление куклами.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение фрагментов театральных представлений кукольного театра.

Посещение (видеоэкскурсия) театра кукол.

Характеристика персонажа кукольного спектакля: особенности и средства воплощения.

Беседа «Чем похожи и чем отличаются персонажи драматического и кукольного спектаклей».

Изготовление куклы (материал, техника по выбору).

Примерный художественно-иллюстративный материал.
Видеофрагменты представлений театра кукол (по выбору).

19. Музыкальный театр: опера и балет (1 час).

Средства выразительности в опере и балете. Либретто как основа музыкального театра.

Режиссер, композитор, балетмейстер и исполнитель в музыкальном спектакле. Декорации и костюмы в музыкальном театре. Значение дирижера и оркестра в спектакле.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение фрагментов представлений театра оперы и балета.

Посещение музыкального театра. Экскурсия (видеоэкскурсия) в Большой театр Беларуси.

Беседа «Чем похожи и чем отличаются персонажи драматического и музыкального спектаклей».

Характеристика одного из персонажей спектакля оперы (балета): внешний вид, характер, поведение, средства воплощения.

Музыкальное оформление подготовленной на предыдущих уроках инсценировки. Музыкальная характеристика действующих лиц.

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Музыкальные спектакли (видеофрагменты): Н. А. Римский-Корсаков. Опера «Снегурочка»; П. И. Чайковский. Балет «Щелкунчик»; С. С. Прокофьев. Балет «Золушка».

КИНО – ДЕСЯТАЯ МУЗА (7 часов)

20. Происхождение киноискусства (1 час).

Театр теней. Первые киноаппараты. Первые фильмы.

Звук и цвет в кино.

Основные виды деятельности.

Ознакомление с первыми попытками фиксации движения.

Просмотр и обсуждение фрагментов первых фильмов в истории мирового кино.

Дискуссия «Что потеряло и что приобрело кино с появлением звука и цвета».

Создание «чудо-блокнота» (тауматропа).

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Театр теней; Э.-Г. Робертсон. Спектакль «Скелет» (фотографии).

Кинофрагменты (по выбору): братья Люмьер. «Прибытие поезда», «Политый поливальщик»; Б. Китон. «Пугало»; Ж. Мельес. «Путешествие на Луну»; Г. Ллойд. «Наконец в безопасности»; Дж. Смит. «Бабушкино увеличительное стекло»; Ч. Чаплин. «Малыш», «Огни большого города»; В. Флеминг. «Волшебник страны Оз».

21–22. Игровое (художественное) кино (2 часа).

Литературный и киносценарий. Значение режиссера, кинооператора и художников (постановщика, костюмера, гримера) в создании кинообраза. Мастерство актера в кино. Этапы работы над фильмом.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение кинофрагментов художественного кино.

Виртуальное посещение съемочной площадки.

Беседа «Общее и различное в литературном и киносценарии».

Обсуждение основных кинопрофессий.

Выполнение раскадровки на свободную тему.

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Кинофрагменты (по выбору): Э. Портер. «Большое ограбление поезда»; Ю. В. Тарич. «Лесная быль»; Р. А. Быков. «Чучело»; С. С. Говорухин. «Радости и печали маленького лорда»; А. Н. Митта. «Сказка странствий»; В. С. Бычков. «Достояние республики»; Ф. С. Хитрук. «Фильм, фильм, фильм»; Л. А. Нечаев. «Рыжий, честный, влюбленный»; Е. В. Турова. «КиндерВилейское привидение».

23–24. Учимся понимать кино (2 часа).

Действие как главное средство выразительности в киноискусстве. Изображение и звук в фильме. Роль монтажа в кинокартине. Особенности декораций, костюмов и грима в кино.

Волшебство спецэффектов.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение фрагментов, в которых ярко проявляются средства выразительности кино.

Экскурсия (видеоэкскурсия) на Национальную киностудию «Беларусьфильм».

Конкурс «Кто назовет больше песен из кинофильмов?».

Дискуссия «Какое средство выразительности в кино самое главное?» («Зачем нужен монтаж в кино?», «Кино со спецэффектами и без...»).

Выполнение эскиза костюма (грима) для персонажа фильма.

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Кинофрагменты по выбору.

25. Анимационное кино (1 час).

Первые анимационные фильмы.

Рисованные и объемные персонажи. Оригинальные авторские технологии в анимации.

Основные виды деятельности.

Просмотр и обсуждение фрагментов анимационных фильмов.

Разработка сюжета анимационного фильма.

Выполнение эскиза персонажа анимационного фильма по разработанному сюжету (групповая работа).

Музыкальная характеристика персонажа.

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Кинофрагменты: Э. Рейно. «Бедный Пьеро»; Э. Коль. «Фантасмагория»; Дж. С. Блэктон. «Комические фазы смешных лиц»; В. А. Старевич. «Стрекоза и Муравей»; И. П. Иванов-Вано. «Сказка о мертвой царевне и семи богатырях», «Сеча при Керженце»; Г. Я. Бардин. «Адажио»; У. Дисней (по выбору); другие.

26. Анимационное кино белорусских мастеров (1 час).

Белорусские анимационные проекты. Белорусские аниматоры.

Галерея анимационных персонажей, созданных белорусскими мастерами.

Основные виды деятельности.

Просмотр и обсуждение фрагментов анимационных фильмов белорусских авторов.

Виртуальная прогулка по студии анимационных фильмов на Национальной киностудии «Беларусьфильм».

Зарисовка анимационного персонажа в разных фазах движения.

Подготовка мультвикторины.

Примерный художественно-иллюстративный материал.
Анимационные фильмы белорусских мастеров (по выбору).

27. Творческий урок (1 час).
Повторение и обобщение пройденного материала.
Выполнение творческой работы (материал и техника по выбору).

ИСКУССТВО «НА КОНЧИКАХ ПАЛЬЦЕВ» (6 часов)

28–29. Фотография как вид искусства (2 часа).
Первые опыты по созданию фотографии. Особенности фотографии как вида искусства. Документальная и художественная фотография.

Основные виды деятельности.
Восприятие и сравнение документальной и художественной фотографии.
Дискуссия «Фотография XIX и XXI веков: сходство и отличие».
Выполнение фотоколлажа (тема по выбору).

Примерный художественно-иллюстративный материал.
Ж. Ньепс. «Вид из окна на Le Gras»; Дж. Максвелл. «Трехцветный бант»;
Р. Медер. «Ночные молнии над Гранд-Каньоном», «Шарль Годфрой пролетает через Триумфальную арку в Париже на своем самолете «Nieuport 11» 7 августа 1919 года»;
Ф. Халсман. «Сальвадор Дали с кошками»; фотографии С. М. Прокудина-Горского,
Я. Булгака, Л. Дашкевича (по выбору); В. В. Малышиц. Проект «Беларусь: у абдымках зорак»; фотографии современных фотохудожников (по выбору).

30–31. Телевидение (2 часа).
Особенности телевизионного изображения: «эффект присутствия».
Информационные, познавательные и развлекательные телепередачи.

Основные виды деятельности.
Просмотр и обсуждение фрагментов популярных телепроектов.
Беседа «Кинематограф и телевидение: общее и различное».
Подготовка проекта телепередачи (групповая работа).

Примерный художественно-иллюстративный материал.
Телепередачи: по выбору.

32–33. Компьютерное искусство (2 часа).
Компьютер как инструмент художника.
Компьютерная графика. Компьютерная анимация. Компьютерная музыка.
Современные технологии в кинематографе.

Основные виды деятельности.
Восприятие произведений, созданных с помощью цифровой техники.
Дискуссия «Компьютерное искусство: за и против».
Подготовка эскиза предмета (почтовая марка, открытка, этикетка) с помощью графического редактора.

Примерный художественно-иллюстративный материал.
Произведения по выбору.

34. Творческий урок (1 час).
Повторение и обобщение пройденного материала.
Выполнение творческой работы (материал и техника по выбору).

35. Повторение и обобщение. Творческий проект (1 час).

Основные темы в искусстве.

Основные виды и жанры искусства.

Синтетические виды искусства.

Выставка работ (проектов) учащихся.

ОСНОВНЫЕ ТРЕБОВАНИЯ К РЕЗУЛЬТАТАМ УЧЕБНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УЧАЩИХСЯ VI КЛАССА

Иметь представление:

о происхождении искусства;

роли и месте художника в мире художественной культуры;

тематическом многообразии искусства;

месте и роли искусства в жизни человека, семьи, общества;

особенностях национальной культуры.

Знать:

основные темы искусства;

основные виды и жанры искусства;

основные средства художественной выразительности в различных видах искусства.

Уметь:

определять тему художественного произведения;

дифференцировать произведения по видам и жанрам искусства;

высказывать и обосновывать свое отношение к произведению искусства;

выявлять ассоциативные связи художественного произведения с жизнедеятельностью человека, окружающим миром;

воплощать художественный образ в различных видах художественно-творческой деятельности.

Владеть навыками поиска и критического отбора информации в источниках различного типа.

ГЛАВА 4

СОДЕРЖАНИЕ УЧЕБНОГО ПРЕДМЕТА В VII КЛАССЕ. ОСНОВНЫЕ ТРЕБОВАНИЯ К РЕЗУЛЬТАТАМ УЧЕБНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УЧАЩИХСЯ (35 часов)

В ПОИСКАХ КРАСОТЫ: ИСКУССТВО ПЕРВОБЫТНЫХ ВРЕМЕН (5 часов)

1. Искусство первобытной эпохи: послание потомкам (1 час).

Появление искусства. Синкретизм первобытной культуры. Миф – основа первобытных представлений о мире.

Первые наскальные изображения как проявление творческой деятельности первобытного человека. Изображения следов от рук.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение артефактов первобытных времен.

Дискуссия «Почему популярны мифы».

Выполнение пиктограммы на заданную тему (по выбору).

Выполнение рисунка в стилистике первобытного искусства (тема по выбору).

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Росписи пещеры Ласко (Франция). Примеры гребенчато-ямочной керамики. Ожерелья из Дольних Вестониц (Южная Моравия, Чехия). Наскальные рисунки из пещеры Альтамира (Испания). Примеры отпечатков рук. Наскальные рисунки (пещера

Руффиньяк, Франция). Сунгирская лошадка (Владимирская область, Россия). «Бизон, облизывающий свой бок» (пещера Ла-Мадлен, Франция). Голова животного на обломке оленьего рога (пещера Пекарна, Чехия).

2. Сюжеты и образы первобытных изображений (1 час).

Скульптурные изображения животных как часть ритуала. Натуралистичность и правдивость изображений животных в пещерных росписях и рисунках.

Воплощение образа человека в скульптуре. Палеолитические Венеры как символ плодородия. Идолы как часть ритуального пространства. Феномен и загадка кикладских идолов. Образ человека в росписях пещер.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение художественных артефактов первобытных времен.

Сравнение особенностей воплощения образа животного и человека (по выбору) в произведениях прошлого и настоящего.

Выполнение живописной композиции с изображением одного или нескольких животных в стилистике наскальной живописи.

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Изображения животных на стенах пещер Шове и Ласко (Франция). «Олени, переходящие через реку», гравировка на роге (грот Лорте, Франция). Скульптура «Медведь» (пещера Монтеспань, Франция). Примеры палеолитических Венер: Венера из Костенок (Россия). Большой Шигирский идол (Свердловская область, Россия). Идолы с Кикладских островов, фрагменты росписей (ущелье Тассилин-Аджер, Алжир).

3. Освоение пространства: зарождение архитектуры (1 час).

Взаимодействие человека с окружающим пространством. Особенности первобытных архитектурных первоэлементов. Жилище первобытного человека. Землянки, полуземлянки. Стоянки, поселения, городища.

Культовая архитектура. Погребения: гробницы и курганы. Мегалитические сооружения (менгиры, дольмены, вишапы, кромлехи). Стоунхендж: загадки и версии происхождения.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение архитектурных сооружений первобытных времен.

Конкурс на наиболее интересную версию происхождения дольменов (групповая работа).

Сравнение архитектурных сооружений первобытной эпохи в разных регионах.

Выполнение эскизного рисунка современного дома с элементами жилища первобытного человека.

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Менгиры (Франция). Дольмены (Западный Кавказ). Дольмены (Франция). Кромлех Стоунхендж (Англия). Вишапы (Аждаха-юрт, Гегамский хребет, Армения).

Первобытное искусство на белорусских землях (2 часа).

4. Искусство первобытных времен на белорусских землях (1 час).

Искусство первобытных времен как отражение мировоззрения первобытного человека. Примеры древней пластики со стоянок на территории Беларуси. Воплощение образа животного и человека в изделиях из кости и дерева. Орнаментация керамики. Произведения ювелирного искусства.

5. Языческая культура на белорусских землях (1 час).

Культовые сооружения и монументальная скульптура. Художественная культура этнических общностей кривичей, дреговичей и радимичей. Декоративно-прикладное искусство: ювелирные изделия, мелкая пластика.

Работы современных художников-керамистов, живописцев, вдохновленных образцами древнего искусства и белорусской мифологии.

Основные виды деятельности.

Составление рассказа-описания образов Велеса, Перуна, Ярилы.

Беседа «В каких обрядах или праздниках я участвовал».

Посещение краеведческого музея своего региона.

Выполнение эскиза игрушки или брелока по мотивам зооморфной пластики (материал и техника по выбору).

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Гравированные орнаментом пластины с палеолитической стоянки Юровичи. Гравированная кость с изображением животного с мезолитической стоянки Озерное. Неолитическое гравированное изображение человека со стоянки Озерное-2. Предметы, найденные на неолитической стоянке Осовец (статуэтки лося, змейки, голова уточки, антропоморфные изображения из кости и дерева). Шкловский идол, Слонимский идол, Долгиновский идол.

Фрагменты керамики древних археологических культур на территории Беларуси. Орнаментированная керамика и орудия труда бронзового века. Украшения железного века из медного сплава: фибулы, лунницы, браслеты и другие.

Украшения племенных объединений: височные кольца, фибулы, гривни. Металлические и костяные подвески в виде животных. Украшения из стекла.

Палеолитические жилища на стоянке Юровичи. Городища железного века (городище Никодимово). Культовое сооружение на озере Яново.

ИСКУССТВО, ЗАСТЫВШЕЕ НА ТЫСЯЧЕЛЕТИЯ:
ДРЕВНИЙ ЕГИПЕТ (4 часа)

Царство вечности: сюжеты и образы в изобразительном искусстве Древнего Египта (3 часа).

6. Идеи вечной жизни в древнеегипетской архитектуре (1 час).

Ритуально-магические основы искусства Древнего Египта. Древнеегипетские гробницы. Эволюция формы пирамид. Пирамиды в Гизе. Связь фигур сфинксов с комплексом пирамид. Храмы Амона-Ра в Карнаке и Луксоре.

7. Сюжеты и образы в изобразительном искусстве Древнего Египта (1 час).

Художественный канон в изобразительном искусстве Древнего Египта. Отражение реальной жизни и предметного мира в росписи гробниц. Заупокойные статуи как лучшие образцы древнеегипетского портрета. Статуи писцов.

8. Декоративно-прикладное искусство Древнего Египта (1 час).

Египтяне – искусные мастера-ремесленники. Направления декоративно-прикладного искусства Древнего Египта: керамика, фаянс, стеклотеление, резьба по камню и дереву. Примеры ранних памятников древнеегипетских художественных ремесел – сосуды, одежда, украшения и амулеты. Художественные сокровища гробницы Тутанхамона.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение произведений изобразительного искусства Древнего Египта.

Составление портретной галереи древнеегипетских богов.

Подготовка презентации «Путешествие по Египту» («Где я хотел бы побывать в Египте»).

Зарисовка-реконструкция храма Амона-Ра или другого.

Составление таблицы «Особенности художественного канона в древнеегипетском искусстве».

Зарисовка фигуры фараона в соответствии с каноном (техника по выбору).

Выполнение эскиза предмета декоративно-прикладного искусства (посуды, мебели и других) в стилистике древнеегипетских мастеров.

Проект-исследование «Какие достижения древнеегипетской культуры использует современный человек» (групповая работа).

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Архитектура: пирамида фараона Джосера (Саккара); пирамиды Хеопса, Хефрена и Микерина (Гиза); Большой Сфинкс фараона Хефрена (Гиза); храм царицы Хатшепсут (Дейр эль-Бахри); храм Амона (Карнак); храм Амона (Луксор); аллея сфинксов (Карнак).

Живопись: изображения бога Осириса. Фрагменты из «Книги мертвых»; «Суд Осириса», папирус Ани; роспись из гробницы «Охота в нильских зарослях» (Фивы); росписи «Сбор плодов», «Кормление антилоп» из гробницы Хнумхотепа (Бени-Хасан), роспись в гробнице «Египетские крестьяне, собирающие папирус» (Дейр эль-Медина).

Скульптура: статуя фараона Хефрена (Гиза); статуи фараона Рахотепа и его спутницы Нофрет (Медум); статуя Ранофера из гробницы в Саккаре; «Нубийские воины» (деревянные скульптуры из гробницы в Сиуте); статуи фараона Аменхотепа III (Фивы); рельеф «Эхнатон с семьей» (Ахетатон); рельеф «Дочь Эхнатона с супругом» (Ахетатон); Тутмес. Бюст царицы Нефертити (Ахетатон); статуя писца Каи (Саккара).

Декоративно-прикладное искусство: каменный сосуд в виде утки; пектораль Сенусерта III (золото, бирюза, лазурит, сердолик); подвеска с изображением жука-скарабея; ларец из гробницы Тутанхамона (Фивы); алебастровый сосуд из гробницы Тутанхамона (Фивы); золотой трон Тутанхамона; золотая погребальная маска Тутанхамона (Фивы); сандалии фараона Тутанхамона; фаянсовая статуэтка «Гиппопотам»; стеклянный флакон.

9. Загадки Древнего Египта: литература и музыка (1 час).

Древнеегипетская мифология. Древнеегипетские рассказы и сказки. Религиозные гимны и поучения как основные жанры литературы. Иероглифы – основа древнеегипетской письменности.

Взаимосвязь музыкального искусства с религиозными обрядами, массовыми празднествами. Музыкальные инструменты.

Изображения писцов и музыкантов в скульптуре и живописи.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение художественных произведений Древнего Египта.

Беседа-обсуждение образа жизни египтянина древних времен.

Конкурс на лучшее изображение египетских иероглифов (материал по выбору).

Проект-исследование «Какие достижения древнеегипетской культуры использует современный человек» (групповая работа).

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Скульптура: статуя писца Каи из гробницы (Саккара); стела египетской принцессы Неферетиябет из гробницы с иероглифами (Гиза); рельеф «Слепой арфист» из гробницы Паатенемхеба (Саккара).

Живопись: роспись из гробницы Рехмира «Музыканты» (Фивы); роспись из гробницы Нахта «Слепой арфист» (Фивы).

Литература: папирус «Сказание Синухе» (сюжет); папирус «Сказка о потерпевшем кораблекрушение» (сюжет).

ИСКУССТВО СКВОЗЬ ТЫСЯЧИ ЛЕТ: ДРЕВНИЙ ВОСТОК

(8 часов)

Фантастические образы в искусстве Месопотамии (4 часа).

10. Шумеры: цивилизация глины (1 час).

Своеобразие цивилизации шумеров: городская культура, развитие письменности и ремесел. «Эпос о Гильгамеше» – древнейшее произведение литературы, поэма о дружбе и подвигах. Архитектура шумеров: дворцы, храмы и храмовые башни-зиккураты. Скульптура: изображения животных, богов, царей. Мастерство ремесленников в работе с глиной, камнем, драгоценными материалами. Музыкальные инструменты шумеров – свидетельство древнейшей музыкальной культуры.

11. Искусство Вавилона (1 час).

Древневавилонское искусство как образец развития шумерских традиций. Стелы как памятники монументального искусства. Круглые скульптуры. Особенности нововавилонской архитектуры. Создание крупнейшего городского и дворцово-храмового комплекса. Чудо света «Висячие сады». Синтез архитектуры и декоративного искусства. Произведения декоративно-прикладного искусства.

12. Архитектура и искусство Ассирии (1 час).

Ассирийское искусство – отражение военной силы и имперской власти правителей. Города и царские дворцы Ассирии. Сюжеты декоративных рельефов: сцены сражений, охоты, придворной жизни. Статуи ассирийских царей. Изображения реальных и фантастических животных в ассирийском искусстве. Произведения прикладного искусства: ювелирные украшения, резьба по слоновой кости, вышивка.

13. Искусство Древнего Ирана (1 час).

Истоки стиля древнеиранского (ахеменидского) изобразительного искусства. Древнеиранское искусство – прославление могущества царя и его державы. Своеобразное использование в Древнем Иране художественного наследия различных культур. Парадная дворцовая архитектура в Персеполе и Сузах. Сюжеты каменных рельефов: культовые и придворные церемонии, вереницы воинов и данников. Техники гравировки и чеканки. Зооморфные и растительные мотивы в ювелирных изделиях. Резные каменные печати.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение художественных произведений Месопотамии.

Чтение фрагментов «Эпоса о Гильгамеше». Обсуждение основных сюжетных линий.

Зарисовка-реконструкция «Висячих садов».

Проект-исследование «Какие достижения культуры Двуречья использует современный человек» (групповая работа).

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Архитектура: Белый храм (Урук); зиккурат (Ур); зиккурат Этеменанки; дворец Ашшурнацирапала II в Кальху (Нимруде), дворец Саргона II (Дур-Шаррукин); «Висячие сады» (варианты реконструкций) (Вавилон); ворота богини Иштар (Вавилон); гробница царя Кира; скальные гробницы царя Дария и его преемников (Накш и Рустам); дворцы в Персеполе и Сузах.

Скульптура: «Стела коршунов»; голова Саргона Великого (Ниневия); статуя Гудеа, правителя Лагаша; медная статуэтка, изображающая царя Ур-Намму – строителя зиккурата (Ур); храмовая фигурка, изображающая чиновника Эбих-иля из Мари; статуя богини Иштар (Мари); стела царя Хаммурапи; рельеф «Человек с козленком» из дворца царя Саргона II (Дур-Шаррукин); рельеф «Воин, ведущий коня» из дворца Саргона II (Дур-Шаррукин); статуи быков-шеду из дворца царя Саргона II (Дур-Шаррукин); рельефные композиции во дворце Артаксеркса I (Персеполь).

Декоративно-прикладное искусство: цилиндрическая печать Саргона; штандарт из Ура; гривна с головами львиц; золотой ритон.

Литература: посвятельная надпись на каменной табличке из Шумера; «Эпос о Гильгамеше» (сюжет).

Идеалы красоты в искусстве Древней Индии (2 часа).

14. Культура Хараппы как колыбель древнеиндийского искусства (1 час).

Планировка городов Хараппы, основные типы сооружений. Гончарное искусство. Каменные печати с изображениями животных и фантастических существ. Образ человека в скульптуре. Ювелирное искусство.

15. Искусство Древней Индии (1 час).

Роль религии в развитии культуры Древней Индии. Литературные памятники Древней Индии как источник знаний о ее художественной культуре. «Сказание о Раме» как самый популярный сюжет индийского искусства. Культовая архитектура Древней Индии. Буддийские ступы как хранители священных ценностей. Пещерные храмы чайтхи. Каменные колонны Стамбха. Изображения праздничных шествий и церемоний во внутреннем и внешнем убранстве храмов. Образы богов и животных в скульптуре. Ювелирное искусство и изделия из бронзы.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение художественных произведений Древней Индии.

Чтение и пересказ сюжета «Сказания о Раме». Обсуждение основных сюжетных линий.

Беседа «Отличие архитектуры Хараппы от архитектуры других стран Древнего мира».

Проект-исследование «Какие достижения культуры Древней Индии использует современный человек» (групповая работа).

Создание эскиза покрывала с индийскими декоративными мотивами (слоны, узор «индийский огурец» и другие). Обсуждение работ.

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Архитектура: ступа (Санчи); храмово-пещерный комплекс (Карли); храмово-пещерный комплекс (Аджанта).

Живопись: фрески Аджанты.

Скульптура: Львиная капитель с колонны Ашоки (Сарнатх); многофигурные рельефы на восточных воротах ступы (Санчи); статуя Будды (Таксиль); скульптура «Гений с цветами» (Гадда); скульптуры и рельефы в храмах Аджанты.

Декоративно-прикладное искусство: царские серьги эпохи правления Сатаваханов (Андхра-Прадеш); бронзовая статуэтка «Танцующая девушка» (Мохенджо-Даро); бронзовые статуэтки «Натараджи» (танцующий Шива).

Музыка «рага».

Искусство Древнего Китая: мудрость и созерцательность (2 часа).

16. Искусство Древнего Китая: красота в деталях (1 час).

Литературное наследие Конфуция. Искусство каллиграфии. Поэтизация природного мира в живописи на свитках. Изобретательность в декоративно-прикладном искусстве (керамика, шелк). Китайский фарфор.

17. Монументальность архитектуры и скульптуры Древнего Китая (1 час).

Великая Китайская стена как уникальный образец оборонительного зодчества. Погребальные комплексы. Образы воинов в скульптуре. Жилище с ярусными крышами как прообраз архитектуры культового и общественного назначения. Жилищная архитектура.

Древние театрализованные представления Китая: «Игры со львами», «Шествие с драконом».

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение художественных произведений Древнего Китая.

Беседа об особенностях древнекитайской художественной культуры.

Выполнение эскиза знака-символа в стиле китайских иероглифов.

Конкурс-исследование «Интересные истории и легенды о Великой Китайской стене» (групповая работа).

Выполнение эскиза (макета) древнекитайской пагоды (групповая работа) (материал по выбору).

Зарисовка одного из персонажей театрализованного представления Древнего Китая. Обсуждение работ.

Проект-исследование «Какие достижения культуры Древнего Китая использует современный человек» (групповая работа).

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Архитектура: подземный комплекс императора Цинь Шихуанди; Великая Китайская стена; пагода Суньюэсы у горы Суншань; пайлоу (Шаолинь).

Живопись: В. Сичжи. «Письмо после снега» (копия), «Всадник верхом на драконе», «Дама с драконом и фениксом»; Г. Кайчжи. «Фея реки Ло», «Наставления старшей придворной дамы».

Скульптура: бронзовая статуя человека (Саньсиндуй); «Терракотовая армия» Цинь Шихуанди; терракотовые статуэтки девушек.

Декоративно-прикладное искусство: китайские иероглифы на панцире черепахи; керамические сосуды Яншао; бронзовые сосуды; глазурованная керамика; модель китайского жилого дома.

Литература: Ц. Чжи. «Фея реки Ло».

АТЛАНТЫ И КАРИАТИДЫ: ИСКУССТВО ДРЕВНЕЙ ГРЕЦИИ (9 часов)

18. Художественная фантазия крито-микенского искусства (1 час).

Загадочная цивилизация Древнего Крита. Лабиринты дворцового комплекса в Кноссе. Циклопические стены Древних Микен и Тиринфа.

Многообразие сюжетов фресковой живописи – обряды и праздники, природный и животный мир, образ человека.

Особенности декоративно-прикладного искусства: ритоны, керамическая посуда, ювелирные изделия, двусторонние боевые топоры (лабрисы).

Легенда о Минотавре: переосмысление крито-микенских сюжетов и образов в культуре последующих эпох.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение произведений крито-микенского искусства.

Беседа-обсуждение основных тем крито-микенского изобразительного искусства на примере иллюстраций.

Конкурс-исследование «Лабиринты дворцовых комплексов: прошлое и настоящее».

Подготовка видеоряда памятников архитектуры крито-микенского периода (в разных ракурсах и разных временных отрезках).

Зарисовка одного из предметов декоративно-прикладного искусства (ритон, лабрис и другие).

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Архитектура: Кносский дворец (о. Крит); дворец Феста (о. Крит); дворец в Тиринфе; Львиные ворота (Микены); гробница Агамемнона (Микены).

Живопись: фрески «Синяя птица», «Игры с быком», «Парижанка» (Кносский дворец); фреска «Морская экспедиция» (Западный дом, о. Фера); фреска «Микенянка» (Микены).

Декоративно-прикладное искусство: керамические вазы (Фест); маска Агамемнона (Микены); ваза с воинами (Микены); псевдоамфора из гробницы (о. Кос); орнаментированные золотые минойские лабрисы; ритон в виде головы быка.

Древнегреческая архитектура: образец для грядущих столетий (2 часа).

19. Ордерная система в древнегреческой архитектуре (1 час).

Эстетические и конструктивные особенности дорического, ионического и коринфского ордера. Универсальный характер классической архитектуры, основанной на ордерной системе.

20. Греческий храм – идеал красоты и гармонии в архитектуре (1 час)

Афинский акрополь как эстетическая доминанта города. Система архитектурной композиции всего ансамбля и его основные сооружения. Замысел и планировка Эрехтейона.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение памятников древнегреческой архитектуры.

Зарисовка древнегреческих ордеров (дорического, ионического, коринфского).

Проект-исследование «Элементы древнегреческих ордеров в архитектуре моего города (столицы)».

Беседа «Акрополь как культурный центр древнегреческого города».

Выполнение эскиза-схемы одного из древнегреческих храмов.

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Храм Аполлона (Коринф); храм Геры-1 (Пестум); храм Посейдона (Пестум); Иктин и Калликрат. Парфенон, Афинский акрополь; Калликрат. Храм Ники Аптерос; Эрехтейон. Афинский акрополь; Мнесикл. Пропилеи Афинского акрополя; храм Аполлона (Бассы); руины храма Зевса Олимпийского (Афины); алтарь Зевса (Пергам).

Изобразительное искусство Древней Греции (2 часа).

21. Образ человека в искусстве Древней Греции (1 час).

Древнегреческий идеал человека. Тема человека – основная тема искусства. Архаические коры. Прекрасные божества в древнегреческой скульптуре. Передача образа человека в скульптуре Древней Греции. Поиск идеальных пропорций тела человека. Виды рельефа и его художественная специфика.

22. Керамические изделия Древней Греции (1 час).

Керамика древних греков: многообразие форм посуды. Чернофигурная и краснофигурная греческая вазапись. Особенности орнамента.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение произведений изобразительного искусства Древней Греции.

Беседа «Особенности изображения человека в древнегреческом искусстве».

Составление галереи древнегреческих скульптурных произведений, в которых воплощен образ человека.

Выполнение эскиза древнегреческой вазы (форма по выбору).

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Скульптура: статуя коры; Мосхофор («несущий теленка»); Мирон. «Дискобол», «Афина в споре с Марсием»; Фидий и его ученики. «Посейдон, Аполлон и Артемида», «Всадники» с фриза Парфенона; рельефы «Панафинейское шествие», «Юноши с гидриями» (под рук. Фидия); «Дельфийский возничий» (Дельфийское святилище Аполлона); Пракситель. «Гермес с младенцем Дионисом», «Голова Афродиты»; «Ника Самофракийская»; Леохар. «Артемида с ланью»; стела Гегесо (служанка и госпожа); «Венера Милосская»; Агесандр, Полидор, Афинадор. «Лаокоон и его сыновья»; фрагмент фриза алтаря Зевса «Битва богов и гигантов»; Полиевкт. «Демосфен».

Декоративно-прикладное искусство: Клитий. Чернофигурный кратер («Ваза Франсуа»); Эксекий. Чернофигурная амфора «Ахилл и Аякс за игрой в кости»; чернофигурная чаша «Дионис в ладье»; чернофигурная гидрия; краснофигурная амфора «Кифарист»; краснофигурный скифос «Приам с дарами просит Ахилла отдать ему тело

Гектора»; краснофигурная амфора «Снаряжение воина»; белый лекиф «Умерший воин сидит перед своим надгробием в присутствии пришедшего почтить его память родственника»; оттиск с эллинистической печати «Греческий скульптор за работой».

23. Чудеса света в Древней Греции (1 час).

Архитектурные сооружения, вошедшие в перечень семи чудес света: храм Артемиды Эфесской, гробница царя Мавсола, Фаросский маяк.

Скульптуры, вошедшие в перечень семи чудес света: статуя Зевса в Олимпии (скульптор Фидий) и статуя Гелиоса (Колосс Родосский).

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение древнегреческих произведений, вошедших в перечень чудес света.

Беседа «Что такое «Чудеса света»».

Зарисовка одного из произведений Древней Греции, которое вошло в перечень чудес света.

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Архитектура: храм Артемиды Эфесской (реконструкция); гробница царя Мавсола (Галикарнас) (реконструкция); Александрийский маяк (о. Фарос) (реконструкция).

Скульптура: Фидий. Статуя Зевса (Олимпия); статуя Гелиоса.

24. Гармония мысли и слова: литература Древней Греции (1 час).

Истоки литературы. Циклы мифов как отражение проблем и мечтаний жителей Древней Греции (троянский и аргосский циклы). Эпические поэмы «Иллида» и «Одиссея» Гомера.

Крылатые выражения, связанные с особенностями древнегреческой художественной культуры.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение литературных произведений Древней Греции.

Выразительное чтение отрывков из «Илиады» Гомера (гекзаметр).

Проект-исследование «Что означает это выражение (гордиев узел, дамоклов меч, ахиллесова пята, цербер и другие)?» (групповая работа).

Составление словаря древнегреческих устойчивых словосочетаний.

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Литература: Гомер. «Иллида» (сюжет), «Одиссея» (сюжет); лирическая поэзия (автор по выбору).

Декоративно-прикладное искусство: «Алкей и Сапфо», роспись вазы.

Архитектура: библиотека (Александрия) (реконструкция); библиотека (Пергама) (реконструкция).

Театр и музыка Древней Греции (2 часа).

25. Древнегреческая драма (1 час).

Сущность жанра трагедии. Сюжеты и образы древнегреческих трагедий. Основные темы и образы древнегреческих комедий.

26. Игры-соревнования как основа музыкального и театрального искусства Древней Греции (1 час).

Игры-соревнования как способ выявления победителей в спорте и искусстве. Древнегреческие музыкальные инструменты. Особенности музыкальных состязаний. Организация театральных представлений. Строительство театральных сооружений в Древней Греции. Актерская игра, оформление спектаклей.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение особенностей театрального искусства Древней Греции.

Чтение отрывков из произведений Эсхила, Аристофана. Обсуждение сюжетов.

Инсценировка отрывка древнегреческой пьесы (по выбору).

Выполнение трагической или комической маски древнегреческого актера в технике бумажной пластики.

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Литература: Эсхил. Трагедия «Прометей прикованный» (сюжет); Аристофан. Комедия «Лягушки» (сюжет).

Архитектура: античный театр (Дельфы); античный театр (Приена); театр Диониса (Афины); античный театр (Эпидавр).

Декоративно-прикладное искусство: роспись сосуда «Прометей, терзаемый орлом»; роспись вазы «Актеры с масками»; роспись вазы «Поединок Ареса с Гефестом в присутствии Геры»; стенка античного саркофага с изображением драматурга и музы трагедии; римская копия древнегреческого рельефа «Комедиограф Менандр с комедийными масками»; роспись вазы «Музыкальный урок»; роспись чаши «Женщина, играющая на авлосе»; роспись сосуда «Орфей и фракийцы»; роспись вазы «Музыкант, играющий на авлосе»; роспись вазы «Кифаред»; Дельфийский камень с гимном Аполлону.

ИСКУССТВО ДРЕВНЕГО РИМА: ПОСЛАНИЕ В БУДУЩЕЕ (7 часов)

27. Искусство этрусков: предшественники великих римлян (1 час).

Художественная культура этрусков как предшественница искусства Древнего Рима. Загадки и тайны культуры этрусков. Архитектура этрусских гробниц. Погребальная скульптура: саркофаги и каноны. Шедевры этрусских мастеров в терракоте и бронзе. «Морской стиль» в вазописи.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение образцов этрусского искусства.

Беседа «Легенда о Ромуле и Рэме: загадки истории».

Составление устного рассказа «Как выглядели этруски» (на основании освоения произведений изобразительного и декоративно-прикладного искусства).

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Архитектура: Порто дель Арко в Вольтерре; гробница Тумула в Цере.

Живопись: фрагмент росписи гробницы Триклия «Музыкант» (Тарквиния); роспись гробницы Львов «Музыканты и танцоры» (Тарквиния); фрагмент росписи гробницы Охоты и Рыбной ловли (Тарквиния).

Скульптура: Аполлон из храма Аполлона (Вейи); бронзовая статуя «Химера».

Декоративно-прикладное искусство: треножник с котлом из гробницы Барберини (Палестина); военное снаряжение из гробницы Воина в Ланувии около Рима; каноны (погребальные урны); этрусское зеркало.

Преемственность и новаторство в архитектуре Древнего Рима (2 часа).

28. Архитектура Древнего Рима: новаторство, величие и инженерное мастерство (1 час).

Градостроительство и рациональность организации городской жизни. Римский форум как центр общественной жизни. Осмысление арочно-сводчатой конструкции. Изобретение бетона. Содружество архитекторов и инженеров: виадуки, акведуки, ротонды, мощеные дороги, триумфальные арки и колонны, общественные фонтаны.

29. Выдающиеся постройки Древнего Рима (1 час).

Римский Пантеон – «храм всех богов». Колизей – одно из величайших архитектурных сооружений Древнего Рима. Колонна Траяна и форум Траяна. Римские термы как места для культурного отдыха. Термы Каракаллы.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение примеров древнеримской архитектуры.

Беседа «Древний Рим – энциклопедия архитектуры».

Подготовка видеоряда архитектурных сооружений Древнего Рима (в разных ракурсах и разных временных отрезках).

Зарисовка-реконструкция римского Пантеона (Колизея).

Проект-исследование «Мотивы древнеримского зодчества в архитектуре моей страны».

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Аппиева дорога; мост Фабриция через Тибр; Табуларий на Римском форуме (графическая реконструкция); форум Юлия Цезаря; форум Траяна; храм Геркулеса на Бычьем форуме; храм Весты в Тиволи; храм Пантеон; триумфальная арка Тита; амфитеатр Флавиев; триумфальная арка императора Константина; термы Каракаллы.

Реалистичность образов в изобразительном искусстве Древнего Рима (2 часа).

30. Портретный жанр в скульптуре Древнего Рима (1 час).

Индивидуализация в римской скульптуре. Бюст и статуя как основные формы древнеримского портрета. Конный монумент Марку Аврелию. Отражение моды в древнеримских скульптурных портретах. Античные камеи на границе скульптуры и декоративно-прикладного искусства: техника создания и основные сюжеты.

31. Своеобразие техник монументальной живописи (1 час).

Фреска и мозаика. Мозаики римских терм. Разнообразие изображений, найденных в Помпеях.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение произведений изобразительного искусства Древнего Рима.

Беседа «Реалистичность древнеримского скульптурного портрета».

Составление скульптурной портретной галереи выдающихся деятелей Древнего Рима.

Выполнение творческой работы «Фантазия на тему древнеримской живописи» (материал по выбору).

Проект-исследование «Мода Древнего Рима».

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Живопись: мозаика «Магнат»; портрет Септимия Севера с семьей; фреска «Обучение Ахилла» из базилики в Геркулануме; вилла Мистерий. «Мистерия, посвященная культу Диониса» (Помпеи); портрет старого римлянина; портрет Юлия Цезаря; настенная роспись «Петух, клюющий виноград» (Геркуланум); фреска «Натюрморт» (Помпеи); роспись виллы «Пастух с козами» (Боскотреказе), «Фреска виллы Боскореале»; мозаики из виллы Адриана (Тиволи); мозаика «Битва Александра с Дарием» (Помпеи).

Скульптура: статуя «Император Август» из Прима Порты; бюст неизвестного мужчины; статуя римлянина с бюстами предков; бюст Ливии; бюст Веспасиана; бюст императора Тиберия; голова императора Нерона; бюст Марка Аврелия; голова императора Траяна; бюст императора Адриана; бюст Каракаллы; конная статуя императора Марка Аврелия.

Декоративно-прикладное искусство: камей «Орел с пальмовой ветвью и венком»; «Камей Гонзага»; серебряный бюст Луция Вера в доспехах из Маренго; мраморный стол (Помпей).

Литература, музыка и театр в Древнем Риме (2 часа).

32. Золотой век литературы в Древнем Риме (1 час).

Влияние искусства древних греков и этрусков на развитие древнеримской культуры. «Энеида» Вергилия и оды Горация как воплощение римских этико-эстетических идеалов. «Метаморфозы» Овидия как мифологическая энциклопедия.

33. Театр и музыка в Древнем Риме (1 час).

Музыкальные инструменты и изображения музыкантов. Истоки театрального искусства в Древнем Риме. Особенности древнеримской театральной архитектуры. Римская драматургия. Отличие древнеримского театра от древнегреческого.

Крылатые выражения, связанные с особенностями древнеримской художественной культуры.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение произведений древнеримской литературы, особенностей музыкального и театрального искусства.

Выразительное чтение отрывков из произведений Вергилия, Горация, Овидия.

Сравнение древнегреческого и древнеримского театров. Обсуждение.

Проект-исследование «Что обозначает это выражение (любовь слепа, бумага все терпит, белая ворона, с ног до головы и другие)?» (групповая работа).

Инсценировка отрывка из комедии Плавта (по выбору).

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Архитектура: Театр Помпея на Марсовом поле; Театр Марцелла; театр в Араузионе (реконструкция).

Скульптура: рельеф «Сцена из трагедии»; рельеф «Сцена из римской комедии».

Изобразительное искусство: мозаика «Театральная сцена» (Помпей); мозаика «Поэт Вергилий пишет «Энеиду» (рядом музы Клио и Мельпомена)»; мозаика «Актеры готовятся к представлению».

Литература: отрывки из произведений Вергилия, Горация, Овидия (по выбору); Плавт. «Кубышка» (сюжет).

34. Творческий урок (1 час).

Повторение и обобщение пройденного материала.

Выполнение творческой работы (материал и техника по выбору).

35. Творческий проект (1 час).

Художественная культура первобытного общества.

Искусство Древнего Египта.

Искусство Древнего Востока.

Особенности развития художественной культуры Античности.

Влияние художественной культуры древних цивилизаций на развитие художественной культуры последующих эпох.

Основные виды деятельности.

Выставка работ (проектов) учащихся.

Презентация и защита работ (проектов).

ОСНОВНЫЕ ТРЕБОВАНИЯ К РЕЗУЛЬТАТАМ УЧЕБНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УЧАЩИХСЯ VII КЛАССА

Иметь представление:

об особенностях развития искусства первобытных времен, Древнего Египта, Древнего Востока, Античности;

особенностях развития культуры первобытного общества на белорусских землях.

Знать:

содержание понятий «искусство», «виды искусства», «жанры искусства», «миф», «символ», «канон»;

основные средства художественной выразительности в различных видах искусства и особенности их воплощения в рамках изучаемых временных периодов;

основные произведения искусства первобытного общества, древних цивилизаций, Античности.

Уметь:

определять тему художественного произведения;

дифференцировать художественные произведения по видам и жанрам искусства;

соотносить художественные произведения с изучаемым историческим периодом;

высказывать и обосновывать свое отношение к произведению искусства;

воплощать художественный образ в различных видах художественно-творческой деятельности.

Владеть:

навыками поиска и критического отбора искусствоведческой информации в источниках различного типа;

минимальными навыками анализа произведения искусства.

ГЛАВА 5 СОДЕРЖАНИЕ УЧЕБНОГО ПРЕДМЕТА В VIII КЛАССЕ. ОСНОВНЫЕ ТРЕБОВАНИЯ К РЕЗУЛЬТАТАМ УЧЕБНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УЧАЩИХСЯ (35 часов)

ТАЙНЫ ИСКУССТВА СРЕДНИХ ВЕКОВ (7 часов)

1. Эпоха Средневековья: поиск духовности в искусстве (1 час).

Своеобразие искусства Средних веков. Оборонительное зодчество: феодальный и королевский замки. Донжоны.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение оборонительных сооружений Средневековья.

Виртуальная экскурсия в средневековый замок.

Подготовка плана туристического маршрута по европейским замкам Средневековья.

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Замок Каркасон, замок Лош, Венсенский замок, замок Пьерфон во Франции; Лондонский Тауэр в Англии.

2. «Каменная летопись» Средних веков (1 час).

Романский стиль – воплощение крепостной мощи в период феодальной раздробленности Европы. Знаменитые романские замки Европы.

Готический собор – «Библия в камне». Знаменитые готические соборы Европы. Готические ратуши – символ городского самоуправления.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение романской и готической архитектуры Средневековья.

Схематическая зарисовка романского и готического храмов.
Исследование «Семь городских ратуш» (групповая работа).

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Базилика Сакре-Кер аббатства Паре-ле-Моньяль; собор Нотр-Дам в Лане; собор Нотр-Дам в Париже; собор Нотр-Дам в Шартре; собор Нотр-Дам в Реймсе (Франция).

Глостерский собор; собор Вестминстерского аббатства; Солсберийский собор (Англия).

Кельнский собор; Вормсский собор; Майнцский собор (Германия).

Собор Сан-Сабино в Бари; Пизанский собор; базилика Сан-Микеле Маджоре в Павии (Италия).

3. Изобразительное искусство Средних веков: небесное и мирское (1 час).

Аскетический идеал в средневековой скульптуре. Содержательные особенности монументальной живописи (фреска, витраж).

Книжная миниатюра как энциклопедия жизни человека Средневековья: обычаи, традиции, одежда, мода, мебель, интерьер.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение произведений изобразительного искусства эпохи Средних веков.

Беседа «Мотивы и образы средневековых изображений».

Выполнение эскиза страницы книги в стиле средневековой книжной миниатюры.

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Живопись: витражи «Царь Давид», «Богородица с младенцем» (собор Нотр-Дам в Шартре, Франция); витраж «Адам» (Кентерберийский собор, Англия); витражи «Времена года» (собор Нотр-Дам в Лозанне, Швейцария); фрески «Битва архангела Михаила с драконом», «Ноев ковчег» (церковь Сен-Савен-сюр-Гартамп в Пуату, Франция); фреска «Христос Пантократор» (апсида церкви Сан-Клементе де Тауль, Испания).

Книжная миниатюра: миниатюры из Псалтири Людовика Святого (Франция); миниатюры из «Книги евангельских чтений Генриха II»; страницы рукописи «Книга часов» (Франция); миниатюры из рукописи «Зерцало человеческого спасения» (Германия); миниатюры из «Хроники Жана Фруассара» (Франция); иллюстрации к «Манесскому кодексу» (Германия).

Скульптура: горельеф «Страшный суд» (тимпан центрального портала собора Святого Лазаря в Отене, Франция); Вилиджельмо. Рельеф (кафедральный собор в Модене, Италия); тимпан центрального портала (западный фасад Амьенского собора, Франция); скульптура «Фигура всадника» (собор в Бамберге, Германия); скульптура «Святой Иосиф» (собор Нотр-Дам в Реймсе, Франция); скульптурная группа «Встреча Марии и Елизаветы» (собор Нотр-Дам в Реймсе, Франция); скульптура «Персонажи Ветхого Завета» (собор Нотр-Дам в Шартре, Франция); Матео. «Портик Славы» (кафедральный собор Сантьяго-де-Компостела, Испания); статуи маркграфа Эккерхарда и маркграфини Уты (собор в Наумберге, Германия).

4. Сюжеты и образы в литературе, музыке и театре Средневековья (1 час).

Эпический цикл о британском короле Артуре и рыцарях Круглого стола. «Повесть о Тристане и Изольде» – тема любви как одна из распространенных тем рыцарских романов.

Григорианский хорал. Образ прекрасной дамы в светской рыцарской лирике: трубадуры, труверы, миннезингеры.

Средневековые театральные формы – мистерии и моралите.

Основные виды деятельности.

Знакомство с популярными сюжетами средневековой литературы и театра, особенностями музыкального искусства.

Беседа «Трубадуры и миннезингеры: вчера и сегодня».

Инсценировка отрывка из средневековой пьесы «Нынешние братья». Обсуждение характера персонажей Братская Любовь и Зависть.

Мини-проект «Тристан и Изольда в произведениях современного искусства».

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Литература (сюжеты): эпос о короле Артуре и рыцарях Круглого стола; эпос о Тристане и Изольде.

Музыка (по выбору): Григорианский хорал: гимны «Kyrie eleison», «Veni Creator Spiritus», секвенции «Dies irae», «Stabat mater»; гимны «Gaudeamus».

Театр: пьеса «Нынешние братья».

5. Символизм в искусстве Византии (1 час).

Символизм в средневековом искусстве. Символика и внутреннее устройство византийского храма. Форма крестово-купольной церкви.

Собор Святой Софии как высшее достижение византийского искусства. Композиционная программа росписей храма.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение художественных произведений Средневековья.

Виртуальная экскурсия по собору Святой Софии.

Сравнение базиликальной и крестово-купольной конструкций храмов.

Мини-проект «Конструкция храма в моем городе (деревне, поселке)».

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Архитектура: Анфимий и Исидор. Собор Святой Софии в Константинополе; церковь Сан-Витале в Равенне (Италия); баптистерий православных в Равенне (Италия); собор Сан-Марко в Венеции (Италия); церковь Святых Феодоров в Мистре (Греция).

Живопись: мозаика «Христос Пантократор» (храм Богородицы в Дафни); мозаики «Богородица с младенцем на троне», «Император Константин Мономах и императрица Зоя перед Христом», «Константин Великий и Юстиниан перед Богородицей с младенцем на престоле» (собор Святой Софии в Константинополе); мозаика «Вознесение» (купол собора в Салониках, Греция); мозаика «Добрый пастырь» (мавзолей Галлы Платидии в Равенне).

6. Сияние византийской живописи (1 час).

Эстетическое своеобразие искусства Византии. Византийская мозаика: техника создания, особенности трактовки образа. Средневековая иконопись. Эволюция рукописной книги: от свитка к кодексу.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение художественных произведений Средневековья.

Беседа «Античные традиции в искусстве Византии».

Экскурсия в кафедральный собор своего региона.

Мини-проект «Технология создания иконы».

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Живопись: мозаики «Процессия святых», «Мученицы» (храм Святого Аполлинария Нового в Равенне, Италия); мозаики «Император Юстиниан со свитой», «Императрица Феодора со свитой», «Сцены из жизни Авраама» (храм Сан-Витале в Равенне, Италия); мозаика «Христос» (собор Святой Софии в Константинополе); мозаика «Поклонение

волхвов» (церковь Богоматери в Дафни); иконы «Святой Григорий», «Чудо архангела Михаила в Хонех», «Святой Лука, пишущий икону Богоматери с младенцем».

Книжная миниатюра: миниатюры и заставки в византийских рукописных Евангелиях; Свиток Иисуса Навина «Иисус Навин и два соглядатая»; миниатюра из рукописи «Архангел Михаил»; миниатюры из рукописи Иоанна Кантакузина.

7. Величие и гордость древнерусских городов (1 час).

Влияние Византии на развитие архитектуры и живописи Древней Руси. Софийские соборы в Киеве и Новгороде. Владимирская школа архитектуры и традиции белокаменного зодчества. Ансамбль Московского Кремля. Колокольная как неотъемлемый компонент храмового комплекса.

Мозаики и фрески Древней Руси. Творчество Феофана Грека и Андрея Рублева. Иконостас.

Знаменный распев. Своеобразие колокольной музыки Древней Руси.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение архитектуры древнерусских городов.

Виртуальная экскурсия по городам Древней Руси.

Сравнение византийской и древнерусской архитектуры (живописи).

Мини-проект «Колокольная музыка в храмах Беларуси».

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Архитектура: собор Святой Софии в Киеве; Софийский собор в Новгороде; церковь Спаса Преображения в Новгороде; Успенский собор во Владимире; церковь Покрова на Нерли во Владимире; ансамбль Соборной площади Кремля в Москве (колокольная «Иван Великий», Успенский собор); Георгиевский собор Юрьева монастыря в Новгороде; церковь Петра и Павла в Кожевниках; церковь Спаса на Нередице в Новгороде.

Живопись: мозаика «Богоматерь Оранта (Нерушимая стена)» (собор Святой Софии в Киеве); фрески Софийского собора в Киеве; икона «Богоматерь Владимирская»; росписи Успенского собора во Владимире; икона «Спас Нерукотворный»; Феофан Грек. Росписи церкви Спаса Преображения в Новгороде; Андрей Рублев. Иконы «Троица», «Спас».

Музыка: колокольная музыка (по выбору); знаменный распев «Во Царствии Твоем».

ИСКУССТВО БЕЛОРУССКИХ ЗЕМЕЛЬ В СРЕДНЕВЕКОВЬЕ (4 часа)

8. Белорусский средневековый город (1 час).

Полоцк и Туров как центры христианской культуры на белорусских землях. Спасо-Преображенская церковь в Полоцке. Фрески Спасо-Преображенской церкви в Полоцке. Борисоглебская (Коложская) церковь в Гродно.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение средневековой белорусской архитектуры.

Беседа «Особенности средневекового белорусского города».

Виртуальная экскурсия в археологический музей «Берестье».

Проект-исследование «Реставрация фресок Спасо-Преображенской церкви в Полоцке».

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Софийский собор в Полоцке (перестроен в XVIII в.); Борисоглебская (Коложская) церковь в Гродно; Спасо-Преображенская церковь Спасо-Евфросиниевского монастыря в Полоцке; фрески Спасо-Преображенской церкви Спасо-Евфросиниевского монастыря в Полоцке.

9. Мастерство художников и ремесленников белорусских земель (1 час).

Искусство рукописной книги: Туровское и Оршанское Евангелия. Предметы декоративно-прикладного искусства: ювелирные изделия, посуда из стекла и керамики.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение произведений белорусских мастеров Средневековья.

Беседа «Своеобразие декоративно-прикладного искусства средневековой Беларуси».

Проект-исследование «Истории, рассказанные шахматными фигурками».

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Книжная миниатюра: Туровское Евангелие; Оршанское Евангелие.

Пластика и декоративно-прикладное искусство: Лазарь Богша. Крест Евфросинии Полоцкой; шахматные фигурки («Барабанщик», «Король», «Ладья»); иконка «Константин и Елена» из Полоцка; иконка с изображением святых Николая и Стефана из Минска; украшения Вишинского клада.

10. Белорусские замки и храмы-крепости (1 час).

Средневековое оборонительное зодчество. Башни и замки: башня в Каменце, замки в Лиде и Крево, Новогрудский замок. Культовые сооружения: церкви-крепости в Сынковичах и Мурованке, костелы в Ишкольди и Вселюбе.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение примеров оборонительного зодчества на территории Беларуси.

Беседа «Основные приемы белорусского храмового зодчества».

Виртуальная экскурсия по Лидскому замку (или другому замку).

Разработка туристического маршрута, посвященного культуре белорусских земель средневекового периода.

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Каменецкая башня; Лидский замок; Новогрудский замок; костел Святого Казимира в д. Вселюб; Троицкий костел в д. Ишкольдь; церковь Святого Михаила Архангела в д. Сынковичи; церковь Рождества Богородицы в д. Мурованка.

11. Византийские и западноевропейские традиции в искусстве белорусских земель (1 час).

Средневековая иконопись: Богоматерь Умиление (Никос Ламбудис), Богоматерь Одигитрия Иерусалимская из Пинска.

Книжная миниатюра: Мстижское Евангелие, Жировичское Евангелие, Радзивилловская летопись.

Средневековая пластика: произведения пинского резчика Анании; скульптуры «Святой Григорий Богослов» из Полоцка.

Декоративно-прикладное искусство: культовые предметы и предметы быта, ювелирные украшения и изделия оружейников.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение произведений искусства, созданных белорусскими мастерами.

Беседа «Миниатюры Радзивилловской летописи: культура нашего края».

Проект-исследование «Обличье предков: средневековый костюм».

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Живопись: Никос Ламбудис. Богоматерь Умиление; Богоматерь Одигитрия Иерусалимская из Пинска.

Книжная миниатюра: Мстижское Евангелие; Лавришевское Евангелие; Жировичское Евангелие; миниатюры Радзивилловской летописи.

Пластика: икона резчика Анании «Предмудрость созда себе дом»; скульптуры «Святой Григорий Богослов» из Полоцка.

Декоративно-прикладное искусство: пояс, найденный возле д. Литва Молодечненского района (Пояс Витовта); колокол из д. Молодово Ивановского района Брестской области; потир из Петропавловской церкви в п. Ружаны Пружанского района Брестской области.

ХУДОЖЕСТВЕННАЯ КУЛЬТУРА ЭПОХИ ВОЗРОЖДЕНИЯ

(9 часов)

12. Эпоха Возрождения: стремление к свету и гармонии (1 час).

Общая характеристика эпохи.

Особенности музыкального искусства Возрождения. Мадригал и шансон. Итальянская комедия масок: основные персонажи.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение произведений искусства эпохи Возрождения.

Беседа «Выразительность музыки Возрождения».

Подготовка сообщения «Моя любимая маска комедии дель арте».

Выполнение эскиза образа-персонажа комедии дель арте (по выбору).

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Музыка: Дж. Палестрина. «Месса Папы Марчелло» («Kyrie eleison»); Я. Пери. Опера «Эвридика» («Канцона Орфея», «Сцена оплакивания Эвридики», «Плач Орфея»); К. Жанекен. Шансоны «Пение птиц», «Крики Парижа», «Битва»; О. Лассо. Фроттолы «Эхо», «Тик-так».

Театр: маски комедии дель арте.

13. Эпоха шедевров: искусство итальянского Возрождения (1 час).

Новые черты в искусстве. Творчество Джотто ди Бондоне.

Закон обратной перспективы. Архитектура Филиппо Брунеллески: возрождение купольных форм храмовой архитектуры. Новые формы в скульптуре Донателло. Портретная живопись Сандро Боттичелли.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение произведений искусства итальянского Возрождения.

Виртуальная экскурсия по одному из итальянских городов-музеев.

Мини-проект «Флоренция, Венеция, Рим – культурные центры итальянского Возрождения».

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Архитектура: Ф. Брунеллески. Собор Санта-Мария дель Фьоре (Флоренция); М. ди Бартоломео. Палаццо Медичи-Риккарди (Флоренция).

Живопись: П. Каваллини. «Страшный суд» (церковь Санта-Чечилия ин-Трастевере в Риме); Чимабуэ. «Маэста» (Флоренция); Джотто. «Оплакивание Христа» (капелла дель Арена в Падуе); С. Боттичелли. «Рождение Венеры», «Весна», «Портрет Симоны Веспуччи».

Скульптура: Донателло. Статуя «Давид», конная статуя кондотьера Венецианской республики Гаттамелаты.

14. Титаны Возрождения: Леонардо да Винчи, Микеланджело, Рафаэль (1 час).

Творческий путь титанов итальянского Возрождения: Леонардо да Винчи, Микеланджело Буонарроти, Рафаэля Санти.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение произведений искусства титанов итальянского Возрождения.

Беседа «Темы и сюжеты в искусстве эпохи Возрождения».

Дискуссия «Современность тем и образов произведений Высокого Возрождения».

Проект-исследование «Загадки Леонардо».

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Живопись: Леонардо да Винчи. Наброски из дневника, «Тайная вечеря», «Мадонна в гроте», «Мона Лиза»; Микеланджело. Роспись плафона Сикстинской капеллы (Ватикан); Рафаэль. Фреска «Афинская школа» в Станца делла Сеньятура, «Мадонна Темпи», «Мадонна в кресле».

Скульптура: Донателло. Статуя «Давид», конная статуя кондотьера Венецианской республики Гаттамелаты; Микеланджело. Скульптуры «Давид», «Восставший раб».

15. Искусство Венеции: жизнь в красках (1 час).

Венецианская школа живописи: искусство Джорджоне, Тициана, Тинторетто. Декоративно-прикладное искусство Венеции.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение произведений венецианского искусства.

Беседа «Художественные особенности венецианской живописи».

Дискуссия «Поэтические импровизации художников венецианской школы».

Выполнение эскиза декора «неманская нить» для изделия из стекла.

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Живопись: Джорджоне. «Читающая Мадонна»; Тициан. «Портрет Пьетро Аретино»; Тинторетто. «Тайная вечеря».

Декоративно-прикладное искусство: филигранное стекло («венецианская нить»); Б. Манара. Блюдо «Битва римлян»; «тарелки влюбленных».

16. Правда и красота в искусстве Нидерландов (1 час).

Особенности живописи Нидерландов: народные мотивы, виртуозность рисунка, богатство колорита, многозначность сюжетов.

Братья ван Эйки – реформаторы в области живописи. Необычные персонажи произведений Иеронима Босха. Панорама жизни в живописи Питера Брейгеля Старшего.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение произведений искусства Нидерландов.

Беседа «Особенности живописи Нидерландов».

Дискуссия «Загадочные образы Иеронима Босха».

Путешествие по сюжетам картин П. Брейгеля Старшего.

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Живопись: Я. ван Эйк. «Гентский алтарь», «Портрет четы Арнольфини», «Человек в турбане»; И. Босх. Триптих «Искушение святого Антония», «Фокусник»; П. Брейгель Старший. «Охотники на снегу», «Фламандские пословицы», «Детские игры».

17. Поиск своего пути: изобразительное искусство Германии (1 час).

Основные достижения в художественной культуре Германии. Развитие гравюры в творчестве Альбрехта Дюрера. Психологизм портретов Ганса Гольбейна Младшего.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение произведений искусства Германии.

Беседа «Отражение идей Ренессанса в творчестве А. Дюрера и Г. Гольбейна Младшего».

Сравнение портретного творчества немецких художников.

Выполнение эскиза растения в стилистике Альбрехта Дюрера.

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Живопись и графика: А. Дюрер. «Четыре апостола», «Автопортрет» (1498), «Меланхолия I», «Большой кусок дерна», «Заяц», «Аист», «Аквилегия голубая»; Г. Гольбейн Младший. «Портрет Генриха VIII», «Портрет Эразма Роттердамского».

18. Национальное своеобразие искусства Франции и Англии (1 час).

Искусство Франции: гармония замков. Книжная графика братьев Лимбургов и Жана Фуке.

Искусство Англии: своеобразие Елизаветинского Возрождения. Основные жанры в творчестве Уильяма Шекспира. Особенности шекспировских комедий.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение произведений искусства Франции и Англии.

Беседа «Своеобразие французской и английской архитектуры».

Выполнение иллюстрации к комедии У. Шекспира (по выбору). Обсуждение работ.

Инсценировка отрывка из комедии У. Шекспира (по выбору).

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Архитектура: замок-отель Шенонсо (Франция).

Живопись и графика: Ж. Фуке. «Портрет Карла VII», миниатюра «Карл Великий в битве»; братья Лимбурги. «Великолепный часослов герцога Беррийского».

Театр (сюжеты): У. Шекспир. «Двенадцатая ночь, или Что угодно?», «Ромео и Джульетта».

19–20. Эпоха Возрождения на белорусских землях (2 часа).

Черты ренессанса в художественной культуре на белорусских землях.

Искусство гравюры: художественное оформление изданий Франциска Скорины. Черты ренессанса в архитектуре Беларуси: Мирский замок, кальвинистские сборы в Заславле и Сморгони, ратуша в Несвиже.

Своеобразие белорусской иконописи: икона «Одигитрия Иерусалимская» из д. Здитово, икона «Поклонение волхвов» из д. Дрисвяты. Развитие жанра портрета в живописи: портреты Юрия Радзивилла, Катерины Слуцкой.

Своеобразие декоративно-прикладного искусства.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение произведений искусства эпохи Возрождения на белорусских землях.

Экскурсия в дворцово-замковый комплекс эпохи Возрождения.

Дискуссия «Замковый комплекс «Мир» вчера, сегодня, завтра».

Диспут «Франциск Скорина – родоначальник белорусского искусства книги».

Выполнение эскизного рисунка «Замки Беларуси» (по выбору).

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Архитектура: Кальвинистский сбор в Заславле; ратуша в Несвиже; Мирский замок.

Пластика: «Мария с младенцем» из Несвижского костела Божьего Тела; Царские врата из Преображенской церкви д. Ворониловичи Пружанского района Брестской области.

Живопись: икона «Одигитрия Иерусалимская» из д. Здитово; икона «Поклонение волхвов» из д. Дрисвяты; икона «Святое семейство со Святым Франциском»

из Францисканского костела Успения Матери Божьей в Пинске; портрет Юрия Радзивилла; портрет Катерины Слуцкой.

Книжная графика: портрет Франциска Скорины из «Книги Иисуса Сирахова»; титульный лист из книги «Песнь песней»; «Строительство Иерусалимского храма» из «Третьей книги Царств».

БАРОККО, РОКОКО И КЛАССИЦИЗМ В ИСКУССТВЕ XVII–XVIII ВЕКОВ (11 часов)

21. Великолепное барокко: театральность во всем (1 час).

Стиль барокко как демонстрация могущества светской и церковной власти. Пышность, театральность, прихотливая динамика барокко в искусстве.

Основные виды деятельности.

Обсуждение особенностей стиля барокко и его воплощения в произведениях разных видов искусства.

Составление таблицы «Стилевые особенности барокко».

Проект-исследование «Стиль барокко в художественной культуре моей страны» (групповая работа).

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Архитектура: Ф. Борромини. Церковь Сан-Карло алле Куатро Фонтане в Риме (Италия).

Живопись: П. П. Рубенс. «Апофеоз Иакова I» на потолке Банкетного зала (дворец Уайтхолл в Лондоне, Англия); А. Поццо. Роспись сводов (церковь Сант-Иньяцио в Риме, Италия).

Декоративно-прикладное искусство: голландские латунные люстры; французская мебель в стилях Берен, Буль (по выбору).

Скульптура: П. Ле Гро Младший. Алтарь Луиджи Гонзаго и надгробие папы Луиджи XV (церковь Сант-Иньяцио в Риме, Италия).

22–23. Искусство Италии: колыбель барокко (2 часа).

Барочный Рим – театр под открытым небом.

XVII век: универсальный художественный гений Лоренцо Бернини. Творчество архитектора Франческо Борромини. Световые и композиционные эффекты живописи Караваджо.

XVIII век: архитектурные фантазии Джованни Пиранези, творческое наследие Джованни Тьеполо и Пьетро Лонги.

Живописность музыки Антонио Вивальди, Клаудио Монтеверди, Томазо Альбинони.

Красочность Венеции в пьесах Карло Гольдони и Карло Гоцци.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение произведений итальянского барокко.

Виртуальная экскурсия по Риму: посещение соборов, спроектированных Л. Бернини.

Беседа «Черты барокко в скульптурной группе фонтана Треви в Риме».

Словесная характеристика живописных полотен Караваджо.

Выполнение коллажа «Великолепное барокко».

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Архитектура: Л. Бернини. Площадь перед собором Святого Петра, фонтан «Четырех рек» на площади Навона в Риме; Н. Сальви. Фонтан Треви в Риме; Ф. Борромини. Церковь Сант-Иво алла Сапиенца; Г. Гварини. Палаццо Кариньяно в Турине.

Скульптура: Л. Бернини. «Давид», «Аполлон и Дафна».

Живопись: М. да Караваджо. «Корзина с фруктами», «Лютнист», «Взятие Христа под стражу»; Дж. Тьеполо. Панно «Венеция принимает дар Нептуна» для зала Четырех дверей Дворца дождей в Венеции, росписи Вюрцбургской резиденции; П. Лонги. «Носорог», «Венецианское семейство».

Графика: Дж. Пиранези. Гравюра «Фантазии на тему тюрем».

Музыка (по выбору): А. Вивальди. Цикл «Времена года» (часть по выбору), Концерт ля минор для скрипки, струнных и basso continuo (1 часть); К. Монтеверди. Опера «Орфей и Эвридика» (фрагменты); А. Корелли. Соната для скрипки № 13 ре минор («Фолия»); Т. Дж. Альбинони. «Адажио»; О. Респиги. Симфоническая поэма «Фонтаны Рима» (1 часть).

Театр (сюжеты): К. Гольдони. Пьеса «Слуга двух господ»; К. Гоцци. Пьесы «Принцесса Турандот», «Любовь к трем апельсинам», «Король-олень» (по выбору).

24. Суровость и яркость искусства Испании (1 час).

«Золотой век» испанской живописи. Мифологическая и религиозная тематика. Портретная живопись.

Творчество драматурга Лопе де Вега.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение произведений испанских мастеров.

Беседа «Правдивое искусство испанских художников».

Дискуссия «Загадочные послания Диего Веласкеса».

Выполнение натюрморта в стиле Франсиско де Сурбарана.

Инсценировка эпизода пьесы «Собака на сене» Лопе де Вега (по выбору).

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Архитектура: Ф. де К. Новоа. Западный фасад собора Сантьяго-де-Компостела.

Живопись: Эль Греко. «Апостол Иоанн», «Вид Толедо во время грозы», «Портрет кавалера с рукой у груди»; Х. де Рибера. «Архимед», «Диоген», «Хромоножка»; Ф. де Сурбаран. «Натюрморт с лимонами, апельсинами и розой»; Д. Веласкес. «Менины», «Портрет инфанты Маргариты», «Портрет папы Иннокентия X».

Театр: Лопе де Вега. Пьеса «Собака на сене» (отрывок).

25. Искусство Нидерландов: непохожие соседи (1 час).

Живопись Фландрии. Портретная живопись. Натюрморт как характеристика хозяина изображенных предметов. Свободная трактовка живописных сюжетов.

Искусство Голландии. Развитие жанров живописи: натюрморт, портрет, пейзаж. «Малые голландцы». Жизненный путь Рембрандта в его картинах.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение искусства Нидерландов.

Виртуальная экскурсия по Амстердаму.

Беседа «Рембрандт: золото света».

Заполнение таблицы «Основные отличия искусства Фландрии и Голландии».

Мини-проект «Реализм «малых голландцев»».

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Живопись Фландрии: П. П. Рубенс. «Автопортрет с Изабеллой Брандт», «Бой Святого Георгия»; А. ван Дейк. «Карл I, король Англии, на охоте»; П. Снейдерс. Серия «Лавки»; Я. Йорданс. «Бобовый король»; Д. Тенирс Младший. «Сцены с обезьянами».

Живопись Голландии: Х. Аверкамп. «Ледяной город»; В. К. Хеда. «Завтрак с черничным пирогом»; Я. Вермеер Дельфтский. «Девушка с жемчужной сережкой», «Служанка с кувшином молока»; Ф. Халс. «Банкет офицеров стрелковой роты Святого Георгия в Гарлеме»; А. ван Остаде. «Учитель»; Рембрандт. «Автопортрет нахмурившись», «Возвращение блудного сына», «Святое семейство и ангелы», «Ночной дозор».

26. Искусство Франции: от барокко к классицизму (1 час).

Симметрия, строгость и образцовость искусства классицизма. Архитектурный ансамбль Версаля как воплощение идей классицизма.

Характерные проявления стиля рококо в искусстве.

Французская композиторская школа. Театральность миниатюр: карнавал портретов, поэтических пейзажей, зарисовок быта.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение искусства Франции.

Виртуальная экскурсия по Версальскому дворцу.

Беседа «Основные приемы изобразительности в музыкальных миниатюрах французских клавесинистов».

Подготовка викторины по изобразительному искусству Франции.

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Архитектура: Л. Лево, Ж. Ардуэн-Мансар. Королевский дворец в Версале, Вандомская площадь; Ж.-Ж. Суфло. Собор аббатства Сент-Женевьев (Пантеон) в Париже; Л. Лево. Дворцово-парковый ансамбль Во-ле-Виконт.

Живопись: Н. Пуссен. «Танкред и Эрминия»; Ж.-Л. Давид. «Клятва Горациев»; А. Ватто. «Затруднительное положение»; Ж.-Б. С. Шарден. «Кухарка, моющая посуду», «Медный бак»; К. Лоррен. «Отплытие царицы Савской»; Ф. Буше. «Портрет мадам де Помпадур».

Скульптура: П. Пюже. «Милон Кротонский со львом»; Э. М. Фальконе. «Милон из Кротона»; Ж. А. Гудон. Статуя Вольтера; Ф. Жирардон. «Аполлон и нимфы»; Ж.-Б. Пигаль. «Мальчик с клеткой».

Декоративно-прикладное искусство: керамические изделия Севрской фарфоровой мануфактуры; Г. Бенеман. Комод в стиле Людовика XVI; А.-Ш. Буль. Шкатулки для дамского туалета.

Музыка (по выбору): Л. Куперен. Пьесы «Жнецы», «Маленькие ветряные мельницы», «Бабочки», «Кукушка»; Ж.-Ф. Рамо. Пьесы «Курица», «Пение птиц», «Щебет птиц», «Циклопы».

27. Искусство Англии: сдержанная красота (1 час).

Солидность и респектабельность классицизма в архитектуре Англии. Достижения в изобразительном искусстве: портрет, карикатура, пейзаж. Живописные и графические циклы Уильяма Хогарта.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение искусства Англии.

Беседа «Особенности английского парка».

Виртуальная экскурсия по собору Святого Павла в Лондоне.

Мини-проект «Неоготика в художественной культуре Беларуси».

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Архитектура: К. Рен. Собор Святого Павла в Лондоне; К. Кемпбелл. Дом в усадьбе Уонстед-хаус; Дж. Гиббс. Здание университетской библиотеки в Оксфорде.

Живопись: У. Хогарт. «Автопортрет», «Девушка с креветками», «Дэвид Гаррик в роли Ричарда III», серия «Карьера мота»; Дж. Рейнолдс. «Девочка с земляникой», «Сара Сиддонс в виде музы трагедии»; Т. Гейнсборо. «Портрет Сары Сиддонс», «Утренняя прогулка», «Портрет герцогини де Бофор» («Дама в голубом»), «Речной пейзаж с фигурами в лодке».

28. Великие европейские композиторы XVII века (1 час).

И. С. Бах – величайший композитор всех времен и народов. Г. Ф. Гендель – композитор, связавший культуры и стили.

Основные виды деятельности.

Восприятие и словесная характеристика музыкальных произведений.

Дискуссия «Профессия музыканта в XVII и XXI веках».

Подбор музыкальных произведений современных композиторов, использовавших музыкальные темы И. С. Баха, Г. Ф. Генделя.

Примерный художественно-иллюстративный материал.

И. С. Бах. Партита для скрипки соло (Чакона ре минор), Соната № 2 для флейты и клавесина («Сицилиана»), Оркестровая сюита № 3 («Ария»), Бранденбургский концерт № 2, «Кофейная кантата», Прелюдия и fuga ми-бемоль минор («Хорошо темперированный клавир», I том).

Г. Ф. Гендель. «Аллилуйя» из оратории «Мессия», Сюита № 7 соль минор («Пассакалия»), Сюита № 11 ре минор («Сарабанда»), цикл «Музыка на воде» (Сюита № 2 Ре мажор, 2 часть).

29. Венская классическая школа (1 час).

Творчество Й. Гайдна, В. А. Моцарта, Л. ван Бетховена: новая музыка для новых поколений.

Основные виды деятельности.

Восприятие и словесная характеристика музыкальных произведений венских классиков.

Беседа «История Реквиема В. А. Моцарта».

Исполнение оды «К радости» из симфонии № 9 Л. ван Бетховена.

Инсценировка симфонии «Прощальная» Й. Гайдна.

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Й. Гайдн. Симфония № 45 («Прощальная», 1 часть), Симфония № 103 («С тремоло литавр», вступление);

В. А. Моцарт. Опера «Свадьба Фигаро» (увертюра), опера «Волшебная флейта» (ария Ночи, 1 действие, 2 картина), «Реквием» («Лакримоза»), Симфония № 40 (1 часть);

Л. ван Бетховен. Соната № 17 (3 часть), Соната № 23 («Аппассионата», 1 часть), Симфония № 9 («Ода к радости») (по выбору).

30–31. Искусство России: рынок в Европу (2 часа).

Строительство Петербурга. Деятельность итальянских и французских мастеров – Д. Трезини, Б. Ф. Растрелли. Российские архитекторы В. Баженов, М. Казаков. Искусство Петровского времени, Елизаветинское барокко, Екатерининский классицизм.

Создание высокохудожественного стекла, фарфора. Возрождение техники мозаики. Светский характер живописи. Темы и сюжеты в изобразительном искусстве.

Новые формы в музыкальном искусстве России. Кант – светский жанр музыкального искусства. Духовная музыка.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение произведений русского искусства.

Беседа «Основные сюжеты и образы в русской живописи».

Виртуальная экскурсия по Санкт-Петербургу.

Выполнение дизайна открытки «Старый-новый Петербург» (коллаж).

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Архитектура: Д. Трезини. Петропавловский собор (Санкт-Петербург); Д. Трезини, А. Шлютер. Летний дворец Петра I с Летним садом; Б. Ф. Растрелли. Зимний дворец

(Санкт-Петербург), Екатерининский (Большой) дворец (Царское Село), комплекс Воскресенского (Смольного) монастыря, Китайский дворец, интерьер (Ораниенбаум); В. Баженов. Дом П. Е. Пашкова (Москва); М. Казаков. Здание Сената в Кремле (Москва).

Живопись: И. Никитин. «Напольный гетман», XVIII в.; А. Антропов. «Портрет статс-дамы А. М. Измайловой»; Ф. Рокотов. «Портрет А. П. Струйской»; Д. Левицкий. «Портрет смолянок Е. Н. Хрущевой и Е. Н. Хованской»; В. Боровиковский. «Портрет М. И. Лопухиной», «Портрет сестер А. Г. и В. Г. Гагариных»; М. Ломоносов. Мозаика «Полтавская баталия».

Скульптура: Б. К. Растрелли. Скульптурная композиция «Императрица Анна Иоановна с арапчонком», памятник Петру I; М. Козловский. «Самсон, разрывающий пасть льва»; Ф. Шубин. «Портрет императора Павла I»; Э. М. Фальконе. Памятник Петру I («Медный всадник»).

Музыка: М. Березовский. Хоровой концерт «Не отвержи мене во время старости»; Д. Бортнянский. Духовные сочинения («Отче наш», «Многая лета»).

ХУДОЖЕСТВЕННАЯ КУЛЬТУРА НА ЗЕМЛЯХ БЕЛАРУСИ В XVII–XVIII ВЕКАХ (4 часа)

32. Архитектура и монументальная живопись на землях Беларуси в период Речи Посполитой (1 час).

Барокко – определяющий стиль искусства Беларуси в XVII–XVIII веках. Культовые сооружения и дворцы: костел Божьего Тела в Несвиже, костел Святого Франциска Ксаверия в Гродно, церковь Святого Николая Никольского монастыря в Могилеве.

Алтарь часовни Святой Барбары в костеле Вознесения Матери Божьей в Будславе, главный алтарь в костеле Святого Франциска Ксаверия в Гродно.

Черты классицизма в искусстве XVII–XVIII веков: дворец в Святске, дворцовый комплекс в Ружанах.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение произведений искусства Беларуси XVII–XVIII веков.

Беседа «Особенности белорусского барокко».

Виртуальная экскурсия по дворцовым комплексам Беларуси.

Мини-проект «Храмы Беларуси: прошлое и настоящее».

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Архитектура: Я. М. Бернардини. Костел Тела Господня (Фарный) в Несвиже; Могилевская Николаевская церковь; Коллегиум иезуитов в Пинске; костел Святого Франциска Ксаверия (Фарный) в Гродно; Несвижский замок; И. Глаубиц. Софийский собор в Полоцке; Дж. Сакко. Дворец в Святске; Я. С. Беккер. Дворцовый комплекс в Ружанах.

Монументально-декоративное искусство: алтарь часовни Святой Барбары в костеле Вознесения Матери Божьей в Будславе; Я. Шмит. Главный алтарь в костеле Франциска Ксаверия в Гродно; росписи костела Святого Станислава в Могилеве.

33. Зеркало эпохи: искусство белорусских земель XVII–XVIII веков (1 час).

Живопись эпохи барокко. Своеобразие белорусской иконописной школы. Портрет эпохи барокко. Сарматские традиции и влияние западноевропейского искусства.

Развитие искусства гравюры. Карта Великого Княжества Литовского, созданная Томашем Маковским. Книжная гравюра: иллюстрации Александра Тарасевича, Максима Воцанки.

Декоративно-прикладное искусство: изделия Сверженской, Кареличской, Урецкой, Налибокской, Слуцкой мануфактур.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение произведений искусства Беларуси XVII–XVIII веков.

Дискуссия «Сарматский портрет – отражение идей шляхетского сословия».

Выполнение творческой работы «Символика слущкого пояса в сарматском костюме».

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Живопись: П. Евсеевич. Икона «Рождество Богоматери» из Галынца; «Параскева с житием» из д. Бездеж; «Избранные святые» шерешевского мастера; портрет Кшиштофа Веселовского; Д. Шульц. «Портрет Януша Радзивилла»; И. Шретер. «Портрет Катажины и Марии Радзивилл»; А. Стэх. «Портрет Александра Острожского».

Графика: Т. Маковский. Карта «Великое Княжество Литовское и другие прилегающие страны с их точным описанием...»; А. Тарасевич. Иллюстрации к книге «Rosarium...»; М. Воцанка. Иллюстрации к книге «Монархия Турецкая, описанная Рико».

Декоративно-прикладное искусство: посуда и мелкая пластика Сверженской мануфактуры (по выбору); гобелен «Парад войск под Заблудовом»; посуда Налибокской мануфактуры; зеркала Уречской мануфактуры; слущкие пояса.

34. Музыка и театр на землях Беларуси в период Речи Посполитой (1 час).

Белорусские канты. Светская музыкальная культура на землях Беларуси. Опера Я. Д. Голанда «Агатка, или Приезд господина» – первая белорусская опера.

Популярность театрального искусства: разнообразие репертуара магнатских театров, трагическое и комическое в батлеечных спектаклях.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение произведений искусства Беларуси XVII–XVIII веков.

Исполнение белорусского канта (по выбору).

Беседа «Сюжеты и герои батлеечных спектаклей».

Выполнение презентации-галереи «Культура Беларуси в лицах».

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Музыка: «Остромечевская рукопись» (известная ранее под названием «Полоцкая тетрадь» («Бергамеска», «Канцона», «Куранта»); М. Радзивилл. Дивертисмент в 3 частях; М. Огинский. Вокальный цикл «К Касе»; Я. Д. Голанд. Опера «Агатка» (увертюра, ария Агатки); Р. Вардоцкий. Фрагменты из оперы «Аполлон-законодатель».

Театр: записи батлеечных текстов (по выбору).

35. Повторение и обобщение. Творческий проект (1 час).

Художественная культура эпохи Средневековья.

Искусство эпохи Возрождения.

Отличительные черты искусства барокко, рококо, классицизма.

Развитие художественной культуры на белорусских землях в период XI–XVIII веков.

Основные виды деятельности.

Выставка работ (проектов) учащихся.

Презентация и защита работ (проектов).

ОСНОВНЫЕ ТРЕБОВАНИЯ К РЕЗУЛЬТАТАМ УЧЕБНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УЧАЩИХСЯ VIII КЛАССА

Иметь представление:

об особенностях развития художественной культуры Средневековья, эпохи Возрождения, XVII–XVIII веков;

особенностях развития национальной художественной культуры на белорусских землях с XI по XVIII век.

Знать:

содержание понятий «стиль в искусстве», «готический стиль», «романский стиль», «классицизм», «барокко», «рококо»;

основные средства художественной выразительности в различных видах искусства и особенности их воплощения в рамках изучаемого временного периода;

периодизацию художественной культуры Средневековья, Возрождения, XVII–XVIII веков;

общественные и экономические особенности, определяющие развитие искусства Средневековья, Возрождения, XVII–XVIII веков;

основные произведения искусства Средневековья, Возрождения, XVII–XVIII веков.

Уметь:

определять тему художественного произведения;

дифференцировать художественные произведения по видам и жанрам искусства;

соотносить художественные произведения с изучаемым историческим периодом;

высказывать и обосновывать свое отношение к произведению искусства;

выявлять ассоциативные связи художественного произведения с жизнедеятельностью человека, окружающим миром;

воплощать художественный образ в различных видах художественно-творческой деятельности.

Владеть:

навыками поиска и критического отбора искусствоведческой информации в источниках различного типа;

навыками анализа и интерпретации произведения искусства для организации своего досуга, самостоятельного художественного творчества.

ГЛАВА 6

СОДЕРЖАНИЕ УЧЕБНОГО ПРЕДМЕТА В IX КЛАССЕ. ОСНОВНЫЕ ТРЕБОВАНИЯ К РЕЗУЛЬТАТАМ УЧЕБНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УЧАЩИХСЯ (16 часов)

ХУДОЖЕСТВЕННАЯ КУЛЬТУРА XIX ВЕКА: ОТКРОВЕНИЯ И ПРОТИВОСТОЯНИЯ (5 часов)

1. Классицизм и романтизм: разум и чувства (1 час).

XIX век – новый этап в истории европейской культуры. Классицизм как официальный стиль в искусстве XIX века. Идеалы классической красоты в искусстве Беларуси.

Романтизм: новый взгляд на мир. Полемика романтиков с классицистами. Конфликт личности и окружающего мира в произведениях романтизма. Романтизм в искусстве Беларуси.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение произведений классического и романтического искусства.

Беседа «Сюжеты и образы в искусстве классицистов и романтиков».

Дискуссия «Лирический герой в произведениях живописи художников романтического мировоззрения».

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Архитектура (классицизм): Ж.-Ф. Шальгрэн и другие. Большая Триумфальная арка на площади Шарля де Голля (Звезды) в Париже; К. Ф. Шинкель. Старый музей в Берлине; А. Д. Захаров. Адмиралтейство в Санкт-Петербурге; К. И. Росси. Здание Главного штаба в Санкт-Петербурге; Я. Н. Алексеев, К. Бланк, Дж. Кларк и другие. Дворец Румянцевых и Паскевичей в Гомеле; Дж. Кларк. Петропавловский собор в Гомеле.

Живопись (классицизм): Ж. О. Д. Энгр. Портрет Наполеона на императорском троне, «Обет Людовика XIII»; И. Олешкевич. «Портрет молодой женщины», «Портрет князя А. А. Чарторыйского»; «Антиох и Стратоника»; И. Хруцкий. Портреты и натюрморты (по выбору).

Скульптура (классицизм): Б. Торвальдсен. «Зевс и Ганимед»; И. П. Мартос. Памятник Минину и Пожарскому.

Живопись (романтизм): Э. Делакруа. «Свобода, ведущая народ», «Резня на Хиосе», «Ладья Данте», «Охота на львов в Марокко»; Т. Жерико. «Плот «Медузы»», «Офицер конных егерей императорской гвардии, идущий в атаку», «Скачки в Эпсоме»; Ф. Гойя. «Портрет Исабель де Порсель», «Расстрел повстанцев в ночь на 3 мая 1808 года», «Колосс (Паника)»; К. Брюллов. «Последний день Помпеи», «Всадница»; В. Ванькович. «Портрет А. Мицкевича на скале Аю-Даг», «Портрет Кароля Липинского»; И. Айвазовский. «Девятый вал» (или другие картины); Я. Дамель. «Павел I освобождает Тадеуша Костюшко»; Я. Суходольский. «Ночной штурм крепости Ахалцих».

2. Романтизм в музыке: энциклопедия чувств (1 час).

Лирика как ведущая эмоциональная сфера в музыке романтизма. Основные темы и жанры в музыке романтизма.

Крупнейшие представители музыкального романтизма в Европе. Романсово-песенное творчество в России. Первая белорусская национальная опера.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение музыки романтизма.

Беседы «Музыкальный портрет композиторов-романтиков», «Музыкальные миниатюры: разнообразие тем и жанров».

Исполнение романса (по выбору).

Выполнение мини-проекта «Современные музыкальные интерпретации произведений композиторов-романтиков».

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Музыка: Ф. Шуберт. Симфония № 8 си минор «Неоконченная» (1 часть), серенада из сборника «Лебединая песня», «Музыкальный момент» (opus 94 № 3 фа минор), «Ave Maria» (третья песня Эллен из цикла песен на стихи В. Скотта); Р. Шуман. Цикл «Карнавал» (пьесы по выбору); Ф. Шопен. Прелюдии (№ 4 ми минор, № 20 до минор), ноктюрны (opus 9 № 2 Ми-бемоль мажор, opus 48 № 1 до минор), полонез (opus 40 № 1 Ля мажор), вальсы (opus 69 № 1 Ля-бемоль мажор, opus 64 № 2 до-диез минор), Баллада № 1 соль минор, Баллада № 2 Фа мажор; Ф. Мендельсон. «Песни без слов» (по выбору); А. А. Алябьев, А. Л. Гурилев, А. Е. Варламов. Романсы (по выбору); А. И. Абрамович. Фортепианная поэма «Белорусская свадьба»; С. Монюшко. Романс «Золотая рыбка», опера «Селянка» («Идиллия») (либретто В. И. Дунина-Марцинкевича).

3. Реализм: человек в реалиях социума (1 час).

Понятие «реализм». Истоки реализма в искусстве. Основные темы и жанры в искусстве реализма.

Отражение объективного взгляда в изобразительном искусстве западноевропейских художников. Шедевры русского реализма.

Реалистические тенденции в белорусском искусстве. К. И. Русецкий и идеализация образа «простого человека». Зрелый реализм в творчестве Н. Ю. Силивановича. Пейзажи А. Г. Горавского.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение произведений искусства реализма.

Беседа «Проявление реализма в произведениях изобразительного искусства».

Сравнение тематики живописи XVIII и XIX веков.

Сравнение трактовки образа человека в произведениях романтизма и реализма.
Выполнение фотоснимков человека в стиле романтизма и реализма.

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Изобразительное искусство: Г. Курбе. «Крестьяне из Флажи, возвращающиеся с ярмарки в Орнане»; О. Домье. «Прачка»; Ж.-Ф. Милле. «Анжелюс (Вечерний благовест)», «Сеятель»; Т. Руссо. «Вид в окрестностях Гранвиля»; В. Лейбль. «Три женщины в церкви»; В. Г. Перов. «Чаепитие в Мытищах», «Охотники на привале», «Птицелов»; И. Е. Репин. «Бурлаки на Волге», «Крестный ход в Курской губернии»; И. И. Шишкин. «Рожь» (или другие картины); В. И. Суриков. «Утро стрелецкой казни», «Боярыня Морозова»; К. И. Русецкий. «Жнея», «Вербное воскресенье»; Н. Ю. Силиванович. «Дети во дворе», «Солдат с мальчиком», «Пастух со Свентяницы».

4. Реализм в музыке: жизнь во всех проявлениях (1 час).

Реализм в западноевропейской музыке XIX века. Простота и доступность музыкального языка, правдивость музыкальных характеров. Реалистическая музыкальная драма Дж. Верди. «Кармен» Ж. Бизе – вершина оперного реализма.

Реализм в творчестве композиторов «Могучей кучки». Симфоническая драма П. Чайковского.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение произведений музыкального искусства реализма.

Беседа «Романтизм и реализм в музыке: основные отличия».

Знакомство (виртуальное знакомство) с жанром оперы в Национальном академическом Большом театре оперы и балета Республики Беларусь.

Сравнение средств выразительности образа Кармен в опере Ж. Бизе и «Кармен-сюите» Р. Щедрина.

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Музыка: Дж. Верди. Опера «Травиата» (застольная песня «Высоко поднимем все кубок веселья» из I действия, ария Виолетты «Прощайте вы навеки» из III действия); Ж. Бизе. Опера «Кармен» (хабанера Кармен «У любви, как у пташки, крылья» из I действия, сегидилья Кармен «Там, близ Севильи» из I действия, ариозо Хозе из II действия, сцена гадания из III действия); М. П. Мусоргский. Цикл «Детская» (по выбору), «Песнь о блохе», опера «Борис Годунов» (сцена у собора Василия Блаженного из IV действия); А. П. Бородин. Симфония № 2 «Богатырская» (часть 1), опера «Князь Игорь» (Половецкие пляски из II действия); А. С. Даргомыжский. Романс «Старый капрал»; П. И. Чайковский. Симфония № 6 «Патетическая» (часть 4), опера «Пиковая дама» (ария Германа «Что наша жизнь? Игра!» из III действия).

5. Яркость и непосредственность впечатлений импрессионистов (1 час).

Предпосылки возникновения импрессионизма. Популярны темы и сюжеты в искусстве импрессионизма. Новизна приемов и средств художественной выразительности в изобразительном искусстве. Импрессионизм в музыкальном искусстве.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение произведений искусства импрессионистов.

Беседа «Особенности техники художников-импрессионистов».

Сравнение образов природы и человека в живописи передвижников и импрессионистов.

Выполнение рисунка в технике пуантилизма в доступном графическом редакторе.

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Живопись: Э. Мане. «Бар в Фоли-Бержер»; К. Моне. Серия «Руанский собор», «Впечатление. Восход солнца», «Бульвар Капуцинок в Париже», «Улица Монторгей,

праздник 30 июня 1878 г.», «Прогулка по скалам», серия пейзажей «Японский мостик» (по выбору); П. О. Ренуар. «Две сестры (На террасе)»; «Портрет актрисы Жанны Самари», «Девушка с веером»; Э. Дега. «Голубые танцовщицы», «Танцовщицы на репетиции», «Звезда (Танцовщица на сцене)»; А. Сислей. «Мороз в Лувесьенне»; К. Писсарро. «Бульвар Монмартр в Париже», «Оперный проезд в Париже».

Музыка: К. Дебюсси. Цикл «Ноктюрны» (по выбору), симфонический эскиз «Море», прелюдии (по выбору); М. Равель. Фортепианный цикл «Отражения» (по выбору), «Болеро».

ИСКУССТВО РУБЕЖА XIX–XX ВЕКОВ (3 часа)

6. Модерн: поиск нового в изведенном (1 час).

Идеи и направления модерна. Национальные проявления модерна: ар-нуво, югендштиль, сецессия. Основные источники творчества мастеров модерна.

Модерн в архитектуре: В. Орта, Ч. Р. Макинтош, А. Гауди. Проявление модерна в живописи – Г. Климт. Модерн в декоративно-прикладном искусстве: У. Моррис, Р. Лалик, Л. К. Тиффани. Развитие журнальной и книжной графики.

Модерн в музыке: новый музыкальный язык А. Скрябина.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение искусства модерна.

Беседа «Модерн и красота: точки соприкосновения».

Виртуальное знакомство с архитектурными шедеврами А. Гауди.

Выполнение эскиза предмета интерьера или рисунка обоев в стиле модерн.

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Архитектура: Й. Ольбрих. Дом Сецессиона в Вене; Ж. Лавиротт. Дом Лавиротта в Париже; А. Гауди. Дом Батльо, дом Мила, собор Святого Семейства, парк Гуэль в Барселоне; В. Орта. Дом профессора Тасселя в Брюсселе, гостиная отеля ван Этвелле; Ч. Р. Макинтош. Художественная школа в Глазго; Ф. Шехтель. Особняк С. П. Рябушинского в Москве.

Живопись: Г. Климт. Панно «Древо жизни».

Графика: А. Муха. Серия «Времена года», «Искусство» («Танец», «Поэзия»); О. Бердсли. Иллюстрации и обложки к печатным изданиям (по выбору).

Декоративно-прикладное искусство: Г. Обрист. Панно «Удар бича», мозаика базилики Сакре-Кер в Париже; У. Моррис. Дизайн гобеленов, обоев; Ч. Р. Макинтош. Витражи; Л. К. Тиффани. Витражи, лампы; Р. Лалик. Ювелирные украшения.

Музыка: А. Н. Скрябин. «Поэма экстаза» (фрагмент); цикл «24 прелюдии для фортепиано» (прелюдии № 5 Ре мажор, № 10 до-диез минор, № 14 ми-бемоль минор).

7. Серебряный век русской культуры (1 час).

Основные идеи искусства символизма. Связь символизма и модерна в искусстве. Особое значение формы, цвета, звука в произведениях разных видов искусства.

Деятельность художников творческого объединения «Мир искусства».

Международный художественный проект «Русские сезоны». Балет-сказка «Жар-птица» И. Стравинского.

Роль К. Станиславского и В. Немировича-Данченко в становлении Московского Художественного театра.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение произведений серебряного века.

Беседа «Особенности стиля модерн в искусстве России».

Дискуссия «Театральность музыки Игоря Стравинского».

Выполнение эскиза костюма сказочного персонажа (по выбору) в стиле модерн.

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Живопись: В. А. Серов. «Девочка с персиками», «Похищение Европы»; М. А. Врубель. «Демон сидящий», «Микула Селянинович», «Шестикрылый серафим», «Пан»; А. Н. Бенуа. «Прогулка короля»; Л. С. Бакст. «Древний ужас»; К. А. Сомов. «Язычок Коломбины»; К. А. Коровин. «Цветы и фрукты», «Пристань в Гурзуфе».

Графика: Е. Е. Лансере, И. Я. Билибин. Иллюстрации к печатным изданиям (по выбору); А. Н. Бенуа. Иллюстрации к поэме А. С. Пушкина «Медный всадник».

Декоративно-прикладное искусство: М. А. Врубель. Декоративная майолика.

Сценография: Л. С. Бакст. Эскизы костюмов и декораций к балетам «Спящая красавица», «Жар-птица»; А. Н. Бенуа. Эскизы костюмов и декораций к балету «Петрушка»; А. Я. Головин. Эскизы декораций к балету «Жар-птица».

Музыка: С. В. Рахманинов (по выбору); И. Ф. Стравинский. Балеты «Жар-птица», «Петрушка» (фрагменты).

8. Искусство Беларуси рубежа XIX–XX веков (1 час).

Возрождение исторических традиций в образах храмов, усадеб, общественных зданий. Стиль модерн в архитектуре.

Романтическое и реалистическое отражение действительности в живописи. Жанрово-тематическое разнообразие живописи. Культурно-историческое наследие в белорусской графике.

Наполеон Орда – художник и композитор. Игнатий Буйницкий: рождение белорусского театра.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение произведений искусства Беларуси рубежа XIX–XX веков.

Беседа «Своеобразие белорусской архитектуры на рубеже XIX–XX веков» («Темы и жанры в белорусской живописи», «Образ человека в искусстве графики»).

Дискуссия «Национальный характер искусства».

Виртуальная экскурсия в Национальный художественный музей Республики Беларусь.

Подготовка мини-проекта «Архитектурный портрет города по работам Наполеона Орды».

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Архитектура: Г. Шахт. Церковь Успения Пресвятой Богородицы в д. Сарья Верхнедвинского района Витебской области; А. Гойбель. Костел Святого Антония Падуанского в Поставах Витебской области; П. П. Меркулов. Собор Воскресения Христова в Борисове; Р. Р. Марфельд. Часовня-усыпальница Святополк-Мирских в г. п. Мир Кореличского района Гродненской области; В. А. Шретер. Дворянская усадьба в а. г. Красный Берег Жлобинского района Гомельской области; П. Г. Камбуrow. Здание Могилевского драматического театра.

Живопись: В. К. Бялыницкий-Бируля. «Вешние воды», «Цветущий сад», «Март»; Ф. Э. Рушиц. «У костела», «Старое гнездо»; К. Д. Альхимович. «Похороны Гедимины», «На этапе»; Ю. Пэн. «Старый портной».

Графика: А. И. Каменский. «Встреча в пуще»; С. С. Богуш-Сестренцевич. «Цыгане»; Н. Орда (по выбору).

Музыка: Н. Орда. Полонез «Северная звезда».

ХУДОЖЕСТВЕННЫЕ ЭКСПЕРИМЕНТЫ XX ВЕКА (4 часа)

9. Кубизм и абстракционизм: смешение красок и форм (1 час).

Авангард: революция в искусстве.

Кубизм: стремление к «дроблению» формы. Иллюзорность в передаче предметов действительности. Кубистический «коллаж». Лепка формой и светом в скульптуре. Проявление кубизма в графике.

Особенности художественного языка абстракционизма: геометрические формы, линии, точки.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение произведений искусства кубизма и абстракционизма.

Беседа «Цвет в искусстве кубизма и абстракционизма».

Выполнение плаката в стилистике Пабло Пикассо.

Выполнение коллажа на свободную тему в стилистике кубизма (материал и техника по выбору).

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Живопись (кубизм): Р. Делоне. «Эйфелева башня»; Ж. Брак. «Стеклянный графин и газета»; Ф. Леже. «Ключи»; П. Пикассо. «Три музыканта», «Портрет Амбруаза Воллара», «Скрипка и виноград», «Кларнет и скрипка».

Декоративно-прикладное искусство (кубизм): П. Пикассо. «Сова», «Голова Фавна».

Графика (кубизм): П. Пикассо. Плакат 1-го Всемирного конгресса сторонников мира в Париже.

Скульптура (кубизм): О. Цадкин. «Рождение форм».

Абстракционизм в живописи: В. В. Кандинский. «Композиция VIII», «Импровизация. Мечтательное»; П. Мондриан. «Композиция с красным, черным, синим, желтым и серым»; К. С. Малевич. «Черный квадрат», «Супрематизм», «Черный крест».

Абстракционизм в скульптуре: Г. Мур. «Овал с точками».

10. Экспрессионизм и сюрреализм: искусство будущего (1 час).

Искусство экспрессионизма в живописи и музыке: трагизм восприятия мира и предчувствия глобальных катастроф. Искажение и заострение форм как основной прием создания экспрессии.

Сюрреализм в искусстве: синтез идей и художественных приемов. Творчество Сальвадора Дали. Николай Селещук – белорусский Дали.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение произведений искусства экспрессионизма и сюрреализма.

Беседа «Приемы экспрессионизма в живописи, музыке, кино».

Дискуссия «Новаторство сюрреалистов: внешние эффекты».

Подготовка эскиза предмета в стилистике С. Дали.

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Экспрессионизм в живописи: Э. Л. Кирхнер. «Улица Берлина»; Э. Нольде. «Сад цветов»; Ф. Марк. «Синяя лошадь», «Судьбы животных»; П. Клее. «Вращающийся дом»; О. Кокошка. «Сладкий сон».

Экспрессионизм в графике: Э. Мунк. «Крик»; К. Кольвиц. Цикл «Крестьянская война» (по выбору).

Экспрессионизм в скульптуре: Э. Барлах. Памятник погибшим «Смилуйтесь!».

Экспрессионизм в музыке (фрагменты): А. Шенберг. Монодрама «Ожидание»; Б. Барток. Фортепианный цикл «Микрокосмос» (миниатюры по выбору), «Варварское аллегро» («Allegro barbaro»).

Сюрреализм в живописи: С. Дали. «Галатhea сфер», «Постоянство памяти (Мягкие часы)», «Увертюра обманки», «Слоны»; Н. М. Селещук. «Праздничные забавы», «Рождественское утро».

Сюрреализм в скульптуре: А. Джакометти. «Голова».

Сюрреализм в искусстве дизайна: М. Опенгейм. меховой чайный сервиз; С. Дали. Диван в форме губ.

11. Парижская школа. Гении живописи из Беларуси (1 час).

Париж – эпицентр художественных открытий начала XX века. Творческая атмосфера парижской школы.

Амедео Модильяни: лаконичность и выразительность языка.

Эмоциональная выразительность работ Хаима Сутина. Волшебник и сказочник Марк Шагал.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение произведений искусства парижской школы.

Беседа «Особенности художественного языка Амедео Модильяни».

Посещение виртуального музея «Пространство Хаима Сутина» (soutine-smilovich.by).

Подготовка проекта «Виртуальная выставка белорусских художников парижской школы» (групповая работа).

Примерный художественно-иллюстративный материал.

А. Модильяни. «Портрет Жанны Эбютерн», «Портрет Хаима Сутина», «Алиса»; Х. Сутин. «Рыбы и помидоры», «Портрет Мадлен Кастен», «Дорога в Кань-сюр-Мер», «Автопортрет», «Красные гладиолусы»; М. Шагал. «Я и деревня», «Автопортрет с семью пальцами», «Скрипач», роспись плафона Гранд-Опера в Париже; П. Кремень. «Городской пейзаж»; М. Кикоин. «Ваза с цветами»; Ф.-Ш. Царфин. «Полуденный пейзаж».

12. Эксперименты в музыке и кино XX века (1 час).

Массовая музыкальная культура. Джаз как синтез европейских и афроамериканских музыкальных традиций. Творчество Дж. Гершвина. Роль группы «The Beatles» в становлении рок-музыки.

Достоверность атмосферы и внутреннего мира человека: итальянский неореализм. Жанрово-тематические эксперименты во французском кинематографе.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение произведений музыки и кино XX века.

Беседы «Джаз в современной музыкальной культуре», «Итальянский неореализм: средства киновыразительности».

Дискуссия «Рок-музыка: от андеграунда до концертов на стадионах».

Выполнение постера (обложки пластинки, диска, журнала) на тему одного из киношедевров XX века.

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Джаз: Л. Армстронг. Композиции (по выбору); Дж. Гершвин. «Рапсодия в стиле блюз» («Голубая рапсодия»), опера «Порги и Бесс» (колыбельная Клары «Summertime» в исполнении Л. Армстронга и Э. Фицджеральда).

Рок-музыка: «The Beatles». Композиции «Michelle», «Yesterday».

Экранные искусства (фрагменты): В. де Сика. «Похитители велосипедов»; Ф. Капра. «Эта прекрасная жизнь»; Ж. Деми. «Шербурские зонтики».

Киномузыка: фрагменты (по выбору).

ИСКУССТВО СОВЕТСКОЙ ЭПОХИ (3 часа)

13. Становление искусства советской эпохи (1 час).

Влияние советской идеологии на искусство. Агитационно-массовый характер искусства. Новые темы и средства выразительности.

Новые вехи в развитии авангарда: театрализованные массовые представления. Становление социалистического реализма. Положительный образ героя в искусстве.

Массовая песня как знак и примета эпохи. «Советизация» театра. Создание советской киноиндустрии.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение произведений искусства советской эпохи.

Беседа «Революция и художник: надежды и разочарования».

Выполнение мини-проекта «Портретная галерея скульптурных изображений деятелей культуры советской эпохи 20–30-х годов».

Эскиз рекламы предмета (по выбору) в стилистике советского плаката.

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Архитектура: В. Г. Шухов. Башня радиостанции имени Коминтерна; В. Е. Татлин. Башня III Интернационала; К. С. Мельников. Дом культуры имени И. В. Русакова в Москве; И. В. Жолтовский. Жилой дом на ул. Моховой в Москве; братья Веснины. Проект Дворца труда.

Живопись: Б. М. Кустодиев. «Большевик»; М. З. Шагал. «Мир хижинам, война дворцам»; Е. М. Чепцов. «Заседание сельской ячейки»; А. М. Родченко (по выбору).

Графика: плакаты (по выбору).

Скульптура: В. И. Мухина. «Крестьянка», «Рабочий и колхозница», «Строитель»; И. Д. Шадр. «Сеятель», «Рабочий», «Красноармеец», «Крестьянин».

Декоративно-прикладное искусство: революционный фарфор (по выбору).

Музыка (фрагменты): А. М. Авраамов. «Симфония гудков»; А. В. Мосолов. Симфонический эпизод «Завод. Музыка машин» (из балета «Сталь»); песни И. О. Дунаевского, А. В. Александрова, Д. Д. Шостаковича, Н. В. Богословского и других (по выбору).

Экранные искусства (фрагменты): Г. В. Александров. «Цирк», «Светлый путь»; С. М. Эйзенштейн. «Броненосец «Потемкин»»; Д. Вертов. «Человек с киноаппаратом».

14. Между традицией и авангардом: искусство Беларуси 1920–1930-х годов (1 час).

Развитие художественной культуры Беларуси 1920–1930-х годов в контексте национальных традиций.

Новый художественный язык М. М. Филипповича: моделирование цветом. Красота родной земли в произведениях С. Ю. Жуковского и В. Н. Кудревича. Расписные ковры (маляванки) А. Киш. Фантастические миры Я. Дроздовича. Портретная галерея: З. И. Азгур.

Витебская художественная школа.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение произведений искусства Беларуси 1920–1930-х годов.

Беседа «Искусство Беларуси 1920–1930-х годов: традиции и эксперименты».

Дискуссия «Дорога в профессиональное искусство Беларуси в 1920–1930-е годы».

Выполнение мини-проекта «Исторические личности в произведениях искусства белорусских художников 1920–1930-х годов».

Выполнение эскиза «маляванки» в стилистике А. Киш или Я. Дроздовича (техника по выбору).

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Живопись: М. М. Филиппович. «Хоровод», «Женщина в намитке», иллюстрации к белорусским народным сказкам; В. Н. Кудревич. «Белорусская деревня», «Утро весны»; С. Ю. Жуковский. «Ручей в хвойном лесу»; Я. Н. Дроздович. «Вид под кольцом на планете Сатурн», «Встреча весны на Сатурне», «Всеслав Полоцкий»; Я. М. Кругер. «Портрет Я. Купаль»; М. В. Добужинский. «Витебск»; В. М. Ермолаева. «Супрематическое построение (эскиз праздничного оформления Витебска)»; П. А. Сергиевич. «Путем жизни», «Белорусы».

Графика: С. Юдовин. «Витебск»; А. Н. Тычина. «Старый Минск», «Площадь Свободы»; А. А. Астапович. «Улица в деревне».

Декоративно-прикладное искусство: А. Киш. Расписные ковры (по выбору); Я. Н. Дроздович. Расписные ковры (по выбору); М. М. Филиппович. Керамические игрушки «Дудар», «Цимбалист», «Крестьянский мальчик».

Скульптура: А. В. Грубе. «Труд. Тачечник»; А. А. Бембель. Рельефы в Доме правительства в Минске; З. И. Азгур. Портреты Янки Купалы, Якуба Коласа.

15. Искусство о войне: музы не молчали (1 час).

Основные эмоциональные линии художественных произведений военных лет: ненависть к врагу, тоска по близким, стойкость и оптимизм сражающегося народа.

Осмысление военного опыта в художественных произведениях послевоенного периода.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение произведений искусства на военную тему.

Беседа «Художественные образы, рожденные войной».

Подготовка литературно-музыкальной композиции «Музы не молчали на войне».

Выполнение мини-проекта «Тема войны в истории моей семьи» (групповая работа).

Подготовка тематического вечера «Война: взгляд из XXI века».

Примерный художественно-иллюстративный материал.

Живопись: А. А. Пластов. «Фашист пролетел»; А. А. Дейнека. «Оборона Севастополя», «Окраина Москвы»; К. Ф. Юон. «Парад на Красной площади 7 ноября 1941 года»; С. В. Герасимов. «Мать партизана»; Б. М. Неменский. «Мать»; А. Д. Шибнёв. «Пленных везут»; А. И. Лактионов. «Письмо с фронта»; Ю. М. Непринцев. «Отдых после боя»; Б. С. Угаров. «Ленинградка (В сорок первом)»; В. В. Волков. «Освобождение Минска. 3 июля 1944 года»; П. А. Кривоногов. «Защитники Брестской крепости»; И. О. Ахремчик. «Защитники Брестской крепости»; Л. Д. Щемелев. «Мое рождение»; М. А. Савицкий. Серия «Цифры на сердце».

Графика: плакаты (по выбору).

Скульптура: мемориальный комплекс «Брестская крепость-герой»; мемориальный комплекс «Прорыв» в Ушачском районе Витебской области; мемориал жертвам гитлеровского геноцида «Яма» в Минске; Ф. Д. Фивейский. «Сильнее смерти».

Музыка: Д. Д. Шостакович. Симфония № 7 «Ленинградская» (часть 1, эпизод нашествия); С. С. Прокофьев. Кантата «Александр Невский» (часть 4 «Вставайте, люди русские»); музыкальные композиции на тему войны в исполнении Л. Гурченко (композиция «Песни войны»), ансамбля «Песняры» (композиция «Через всю войну»), вокальной группы «Чистый голос» (композиция «На войне как на войне») и других; Д. Б. Кабалевский. Реквием на стихи Р. Рождественского (вступление «Помните», «Наши дети»).

Экранные искусства (фрагменты): Л. Д. Луков. «Два бойца»; С. Ф. Бондарчук. «Судьба человека»; Г. Н. Чухрай. «Баллада о солдате»; А. А. Тарковский. «Иваново детство»; В. Т. Туров. «Я родом из детства»; И. М. Добролюбов. «Иван Макарович».

ИСКУССТВО РУБЕЖА ТЫСЯЧЕЛЕТИЙ: НОВЫЕ ФОРМЫ В НОВЫХ РЕАЛИЯХ (1 час)

16. Искусство на рубеже тысячелетий (1 час).

Постмодернизм. Зрелищный характер искусства: искусство для всех. Высокотехнологичные возможности создания эффекта правды и вымысла.

Национальное самосознание белорусского народа как ведущая тема искусства Беларуси постсоветского периода.

Архитектура: образы-символы новой эпохи. Национальный колорит в изобразительном искусстве. Исторические традиции и авангард.
Новации в музыкальной культуре и кинематографе Беларуси.

Основные виды деятельности.

Восприятие и обсуждение произведений искусства конца XX – начала XXI веков.

Дискуссия «Что в искусстве первично – идея или форма?».

Беседа «Символы белорусской культуры в искусстве рубежа тысячелетий».

Выполнение инсталляции на свободную тему (материал по выбору).

Подготовка сценария перформанса: «Я выбираю здоровый образ жизни», «Скажи «нет» вредным привычкам» и других.

Примерный художественно-иллюстративный материал по выбору педагогического работника.

ОСНОВНЫЕ ТРЕБОВАНИЯ К РЕЗУЛЬТАТАМ УЧЕБНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УЧАЩИХСЯ IX КЛАССА

Иметь представление:

об особенностях развития искусства XIX – начала XXI веков;

особенностях развития национальной культуры XIX – начала XXI веков.

Знать:

содержание понятий «романтизм», «реализм», «импрессионизм», «модерн», «постмодернизм»;

основные средства художественной выразительности в различных видах искусства и особенности их воплощения в рамках изучаемого временного периода;

основные произведения искусства в рамках изучаемого временного периода.

Уметь:

соотносить художественные произведения с изучаемым историческим периодом;

сравнивать художественные произведения разных видов (стилей, направлений) искусства;

высказывать и обосновывать свое отношение к произведению искусства;

выявлять ассоциативные связи художественного произведения с жизнедеятельностью человека, окружающим миром;

воплощать художественный образ в различных видах художественно-творческой деятельности.

Владеть:

навыками поиска и критического отбора искусствоведческой информации в источниках различного типа;

минимальными навыками анализа и интерпретации произведения искусства для ориентации в культурном наследии прошлого и настоящего; организации своего досуга, самостоятельного художественного творчества.

ЗАЦВЕРДЖАНА

Пaстaнoвa
Мiнiстэртвa aдукацiі
Рeспублiкi Бeлaрусь
18.07.2023 № 197

**Вучэбная праграма па вучэбным прадмеце
«Мастацтва (айчынная і сусветная мастацкая культура)»
для V–IX класаў устаноў адукацыі,
якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агульнай сярэдняй адукацыі
з беларускай мовай навучання і выхавання**

**ГЛАВА 1
АГУЛЬНЫЯ ПАЛАЖЭННІ**

1. Дадзеная вучэбная праграма па вучэбным прадмеце «Мастацтва (айчынная і сусветная мастацкая культура)» (далей – вучэбная праграма) прызначана для вывучэння гэтага вучэбнага прадмета ў V–IX класах устаноў адукацыі, якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агульнай сярэдняй адукацыі.

2. Дадзеная вучэбная праграма разлічана ў V–VIII класах на 35 гадзін (1 гадзіна на тыдзень), у IX класе на 16 гадзін (1 і 0 на тыдзень).

3. Мэта вывучэння вучэбнага прадмета «Мастацтва (айчынная і сусветная мастацкая культура)» – фарміраванне мастацкай культуры асобы ў працэсе творчага асваення свету мастацка-эстэтычных каштоўнасцей.

4. Задачы вывучэння вучэбнага прадмета «Мастацтва (айчынная і сусветная мастацкая культура)»:

развіццё каштоўнасна-ацэначнага стаўлення да мастацкай культуры;
фарміраванне ведаў пра разнастайнасць з’яў у мастацкай культуры;
фарміраванне ўменняў успрымання, інтэрпрэтацыі і ацэнкі мастацкіх твораў;
развіццё эмацыянальна-вобразнага мыслення, творчых здольнасцей;
фарміраванне мастацкага густу і патрэбы ў зносінах з творамі мастацтва;
пашырэнне вопыту самастойнай мастацка-творчай дзейнасці.

5. Выбар рэкамендаваных форм і метадаў навучання і выхавання вызначаецца педагагічным работнікам самастойна на аснове мэты і задач вучэбнага прадмета «Мастацтва (айчынная і сусветная мастацкая культура)».

Педагагічны работнік мае права:

карэктываваць спіс твораў мастацтва на падставе мастацкіх пераваг вучняў, тэхнічных і метадычных магчымасцей установы адукацыі;

вызначаць і вар’іраваць паслядоўнасць і колькасць разглядаемых відаў мастацтва, мастацкіх твораў, якія разглядаюцца.

Істотнае месца займае працэс эмацыянальна-вобразнага ўспрымання мастацкага твора. Для гэтага рэкамендуецца спалучаць урочную дзейнасць з пазаўрочнай: наведванне музеяў, мастацкіх галерэй, выстаў; арганізацыя экскурсій, сустрэч з яркімі прадстаўнікамі культуры.

Дадзеная вучэбная праграма накіроўвае на арганізацыю ўспрымання твораў мастацтва з апорай на жыццёвы вопыт вучняў, прадугледжвае магчымасць выкарыстання разнастайных форм яго перадачы ў самастойнай мастацка-творчай дзейнасці.

Апошнія ўрокі ў навучальным годзе прысвечаны падагульненню вывучанага матэрыялу. Падагульняльныя ўрокі могуць праводзіцца з прымяненнем гульнявых тэхналогій (віктарына, конкурс, экскурсія), у форме прэзентацыі і абароны праектаў (індывідуальных, групавых), дэманстрацыі і абароны партфоліа індывідуальных дасягненняў.

Прыярытэтнымі формамі атэстацыі з’яўляюцца самастойныя работы і праекты вучняў, у якіх прадстаўляюцца вынікі іх дзейнасці ў працэсе ўспрымання, інтэрпрэтацыі і стварэння мастацкіх твораў.

6. Да прадметных адукацыйных вынікаў адносяцца прадметныя кампетэцыі, якія прадугледжваюць:

веданне твораў мастацтва сусветнай і айчыннай культуры ў разнастайнасці відаў, жанраў і стыляў;

веданне спецыяльнай тэрміналогіі і ключавых паняццяў, выразных сродкаў мастацтва;

здольнасць і гатоўнасць пазнаваць, адрозніваць, аналізаваць і інтэрпрэтаваць мастацкі вобраз; устанаўліваць аналогіі і ўзаемасувязі паміж мастацкімі з'явамі;

здольнасць да творчага ўвасаблення мастацкага вобраза ў самастойнай мастацка-творчай дзейнасці.

Да метапрадметных адукацыйных вынікаў адносяцца:

пазнавальныя – здольнасць да самастойнай пазнавальнай дзейнасці (пастаноўка мэты, аналіз, арганізацыя, планаванне, самаацэнка, рэфлексія) у працэсе асваення, прысваення і стварэння мастацкіх каштоўнасцей; устойлівы інтарэс да мастацтва;

камунікатыўныя – здольнасць і гатоўнасць камунікаваць з усімі, хто акружае, на аснове ведаў пра мастацтва; уменне ўступаць у дыялог (палілог) з культурнымі з'явамі, мастацкімі творами;

інфармацыйныя – здольнасць і гатоўнасць да пошуку, аналізу, адбору, пераўтварэння, захавання і апрацоўкі мастацкай інфармацыі з дапамогай сучасных інфармацыйных тэхналогій;

рэгулятыўныя – уменне аперываць прадметнымі ведамі ў рэальных жыццёвых сітуацыях; здольнасць да эмацыянальнай самарэгуляцыі і самакантролю, захоўвання этычных і маральных норм у адукацыйных і жыццёвых сітуацыях, арыентуючыся на прыклады мастацтва.

Да асобных адукацыйных вынікаў адносяцца:

здольнасць арыентавацца ў сучасным полікультурным свеце і адаптавацца да яго ўмоў;

далучэнне да мастацкай культуры як сістэмы каштоўнасцей;

усведамленне сваёй прыналежнасці да беларускай мастацкай культуры;

здольнасць пазнаваць, асвойваць і трансліраваць традыцыі і дасягненні айчыннай культуры ў кантэксце сусветнай;

здольнасць і гатоўнасць да самапазнання, самаразвіцця, самавызначэння і канструявання індывідуальнай адукацыйнай траекторыі.

ГЛАВА 2

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА ПРАДМЕТА Ў V КЛАСЕ. АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ

(35 гадзін)

УВОДЗІНЫ Ў СВЕТ МАСТАЦТВА (1 гадзіна)

1. Што такое мастацтва? (1 гадзіна.)

Мастацтва як від асваення рэчаіснасці.

Паходжанне мастацтва. Наскальны жывапіс і малюнкi старажытных людзей. Бог-заступнік мастацтваў Апалон і яго спадарожніцы музы.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва.

Гутарка пра паходжанне мастацкіх твораў, якія разглядаюцца на ўроку.

Чытанне і абмеркаванне міфаў Старажытнай Грэцыі «Апалон і музы», «Арфей і Эўрыдыка».

Падрыхтоўка вуснага апавядання пра наведванне музея, выставы; пра падарожжы ў розныя гарады, краіны свету; пра атрыманыя ўражанні.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктурна-прыкладнае мастацтва: Парфенон; Мнесікл. Эрэхтэён; амфітэатр Калізей.

Жывапіс: роспіс пячоры Альтаміра ў Іспаніі; К. Каро. «Арфей і Эўрыдыка». А. Ф. Зігерт. «Юны знаўца мастацтва»; Ж.-Б. С. Шардэн. «Нацюрморт з атрыбутамі мастацтваў».

Скульптура: саркафаг муз; скульптурныя выявы муз.

Дэкаратыўна-прыкладнае мастацтва: Еўфроній. Чырвонафігурная пеліка «Прылёт першай ластаўкі»; шлем старажытнарымскага воіна; ювелірныя ўпрыгажэнні скіфаў (на выбар).

Музыка: К. В. Глюк. Опера «Арфей і Эўрыдыка» (мелодыя для флейты з аркестрам з «Танца блажэнных ценяў», фінал II дзеяння). Г. К. Гарэлава. П'еса «Габелен са сцэнай палявання» з сюіты для гітары і клавесіна «Успамін пра Нясвіж».

Літаратура: міфы Старажытнай Грэцыі: «Апалон і музы», «Арфей і Эўрыдыка».

Дадатковы матэрыял: А. Г. Сняжко-Блоцкая. Анімацыйны фільм «Легенды і міфы Старажытнай Грэцыі»; легенды і міфы Старажытнай Грэцыі ў выкладанні М. А. Куна, А. І. Неміроўскага.

РОЛЯ ТВОРЦЫ Ў МАСТАЦТВЕ (2 гадзіны)

2. Пра што расказвае мастак (1 гадзіна).

Асноўныя тэмы і сюжэты ў мастацтве.

Аўтар мастацкага твора.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і параўнанне мастацкіх твораў розных відаў мастацтва.

Гутарка «Пра што расказвае мастак?» з выкарыстаннем мастацкіх прыкладаў.

Апісанне твора мастацтва свайго рэгіёна (архітэктурнага збудавання, скульптурнай кампазіцыі, музейнага экспаната).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктурна-прыкладнае мастацтва: манастыр францысканцаў у Пінску; дом-сядзіба Ваньковічаў у Мінску; палац Румянцавых і Паскевічаў у Гомелі.

Жывапіс: П. Барэль дэль Каса. «Уцякаючы ад крытыкі»; В. А. Сяроў. «Дзяўчынка з персікамі»; М. Рэрых. «Сеча пры Кержанцы»; Я. Драздовіч. «Космас».

Скульптура: А. Кукушкін. «Мастак»; П. П. Сакалоў. Фантан «Малочніца» ў Царскім Сяле.

Музыка: М. А. Рымскі-Корсакаў. Сімфанічная карціна «Сеча пры Кержанцы» з оперы «Паданне аб нябачным градзе Кіцежы і дзеве Фяўронні»; І. С. Бах. Арганная прэлюдыя f-moll.

Дадатковы матэрыял: творы выяўленчага і музычнага мастацтва, якія адлюстроўваюць асноўныя тэмы і сюжэты мастацтва, з вучэбных праграм па вучэбных прадметах «Музыка», «Выяўленчае мастацтва» для I–IV класаў.

3. Інструменты і матэрыялы мастака (1 гадзіна).

Віды мастацтва. Сродкі мастацкай выразнасці.

Інструменты і матэрыялы мастака.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і параўнанне мастацкіх твораў розных відаў мастацтва.

Выказванне і абгрунтаванне ўласных меркаванняў пра агульнае і рознае ў мастацкіх творах, якія разглядаюцца на ўроку.

Параўнанне інструментаў і матэрыялаў мастакоў мінулага і сучаснасці.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктурна-прыкладнае мастацтва: Дж. М. Бернардоні. Касцёл Божага цела (Фарны) у Нясвіжы.

Жывапіс: В. Ван Гог. «Сланечнікі». Ф.-Ю. Друэ. «Юны мастак»; Ф. Бушэ. «Мастак у майстэрні (аўтапартрэт)»; В. Рыньяна. «У майстэрні скульптара».

Скульптура: Э. М. Фальканэ. «Пагрозлівы Амур»; У. І. Жбанаў. «Дойлід»; А. Я. Брыедэ. «Матылёк».

Музыка: М. А. Рымскі-Корсакаў. Опера «Казка пра цара Салтана» («Палёт чмяля»); А. І. Хачатуран. «Вальс» (музыка да драмы М. Ю. Лермантава «Маскарад»). Танец № 10 з Астремчаўскага рукапісу («Полацкага сшытка»).

Дадатковы матэрыял: Г. Р. Дзяржавін. Верш «Вадаспад»; Э. М. Фальканэ. Скульптурная выява «Хлопчык, які дастае стрэмку»; І. П. Іваноў-Вано. Анімацыйны фільм «Казка пра цара Салтана».

ЦУДОЎНАЕ Ё МАСТАЦТВЕ (2 гадзіны)

4. Прыгажосць у мастацтве і жыцці (1 гадзіна).

Стваральная сіла прыгажосці.

Ідэал у мастацтве. Гармонія ў мастацтве.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў розных відаў мастацтва з пазіцыі Прыгажосці.

Падрыхтоўка вуснага паведамлення «Што такое Прыгажосць?».

Гульня «Закончы сказ «Прыгожы чалавек – гэта ..»».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: палац Пуслоўскіх у Косаве; Барысаглебская (Каложская) царква ў Гродне.

Жывапіс: Леанарда да Вінчы. «Мадонна Літа»; П. А. Рэнуар. «Партрэт мадэмуазэль Легран»; І. Ф. Хруцкі. «Партрэт жанчыны з кветкамі і садавіной».

Скульптура: А. А. Анікейчык. Фантан «Вянок»; А. М. Гвоздзікаў, В. В. Ягадніцкі. Помнік дзецям Бацькі Міная ў Суражы.

Музыка: В. А. Моцарт. «Маленькая начная серэнада», частка 1; Ф. Шапэн. Прэлюдыя № 4 мі мінор.

Літаратура: М. А. Забалоцкі. Верш «Непрыгожая дзяўчынка».

Дадатковы матэрыял: А. Радэн. Скульптура «Мысліцель»; Г. Эйфель. Эйфелева вежа; С. В. Рахманінаў. Вакаліз до-дyez мінор; калядны кант «Нова радасць».

5. Пераўтваральная сіла мастацтва (1 гадзіна).

Прыгожае і брыдкае ў мастацтве.

Мастацкі вобраз.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацкіх твораў, у якіх увасоблена пераўтваральнае ўздзеянне мастацтва на чалавека.

Гутарка «У чым заключаецца пераўтваральная сіла мастацтва?».

Замалёўка «Прыгожы чалавек» (акварэль). Абмеркаванне работ.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: Леанарда да Вінчы. «Мона Ліза»; Д. Гірландая. «Партрэт старога з унукам».

Графіка: Т. А. Маўрына. Ілюстрацыя да казкі «Царэўна-жаба».

Музыка: Я. А. Глебаў. Адажыя з балета «Маленькі прынц».

Літаратура: О. Уайльд. «Дзень нараджэння Інфанты» (урывак).

Дадатковы матэрыял: В. М. Васняцоў. «Кашчэй Несмяротны»; Л. Р. Якаўлеў. Верш «Прыпеўкі»; П. Дэзмонд. Музычная кампазіцыя «Пяць чвэрцяў»; Л. А. Нячаеў. Кінафільм «Казка пра Зорнага хлопчыка» (фрагмент).

ЧАЛАВЕК У МАСТАЦТВЕ (3 гадзіны)

6. Пра што расказвае партрэт? (1 гадзіна.)

Вобраз чалавека ў розных відах мастацтва.

Партрэт, аўтапартрэт.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне створанага сродкамі розных відаў мастацтва партрэтнага вобраза чалавека.

Параўнанне партрэтных вобразаў адной мадэлі розных аўтараў.

Ілюстраванне фартэп'янай п'есы Р. Шумана «Вясёлы селянін, які вяртаецца з работы» (акварэль).

Выкананне фотапраекта «Мае аднакласнікі». Абмеркаванне работ.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: А. І. Шупляк. «Аўтапартрэт пад шатамі ліп»; П. П. Рубенс. «Эцюд галавы дзяўчынкі»; Рэмбрант. «Партрэт старога ў чырвоным»; Д. Веласкес. Партрэты інфанта Маргарыты (розных гадоў); М. Шагал. «Аўтапартрэт ля мальберта».

Графіка: Рафаэль. «Аўтапартрэт».

Скульптура: бюст Неферціці.

Музыка: Р. Шуман. Фартэп'янная п'еса «Вясёлы селянін, які вяртаецца з работы» з цыкла «Альбом для юнацтва».

Дадатковы матэрыял: Ф. Ліпі. «Аўтапартрэт»; В. А. Трапінін. «Хлопчык са шчыглом»; К. Дэбюсі. Прэлюдыя № 8 «Дзяўчына з валасамі колеру лёну».

7. Чалавек на фоне гісторыі (1 гадзіна).

Чалавек і гісторыя ў мастацтве.

Адлюстраванне дасягненняў і памкненняў чалавека ў мастацкіх творах.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацкіх твораў, якія паказваюць чалавека на фоне гістарычных падзей.

Падрыхтоўка вуснага паведамлення на тэму «Гістарычная асоба ў маім горадзе (пасёлку)».

Выкананне эскіза помніка, прысвечанага гістарычнай асобе свайго рэгіёна.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: В. І. Сурыкаў. «Пераход Суворова праз Альпы»; невядомы мастак. «Францішка Уршуля Радзівіл»; невядомы мастак. «Партрэт Юрыя Радзівіла»; Я. Матэйка. «Грунвальдская бітва».

Скульптура: Э. М. Фальканэ. «Медны коннік»; С. І. Селіханаў. Манумент «Нескароны чалавек» у мемарыяльным комплексе «Хатынь»; А. Я. Арцімовіч. Помнік Рагнедзе і Ізяславу.

Музыка: Г. І. Кароткіна. Музычная паэма «Грунвальд» для аргана і літаўраў.

Дадатковы матэрыял: манумент-абеліск Перамогі ў Мінску; мемарыяльны комплекс «Брэсцкая крэпасць-герой»; З. І. Азгур. Партрэт Рабіндраната Тагора; А. М. Заспіцкі, А. К. Глебаў. Помнік Францыску Скарыне ў Полацку; серыя гісторыка-пазнавальных мультфільмаў «Аповесць мінулых часоў» (на выбар).

8. Чалавек і праца (1 гадзіна).

Прыгажосць чалавека ў працы.

Людзі розных прафесій – героі твораў мастацтва.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацкіх твораў на тэму працы.

Гутарка «Чаму мастакам цікавая тэма працы?».
Складанне вуснага апавядання «Члены маёй сям'і – ... (прафесія)».
Падрыхтоўка ілюстраванай паштоўкі «Атрыбуты прафесіі...».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: Г. Курбэ. «Драбільшчыкі камянёў»; Ж.-Ф. Міле. «Зборшчыцы каласоў»;
М. К. Сеўрук. «Жніво»; А.І. Курнакоў. «Адказныя за жыццё».

Музыка: музыка А. Л. Рыбнікава, словы Ю. С. Энціна. Песня ліхтаршчыкаў з кінафільма «Прыгоды Бураціна».

Дадатковы матэрыял: Ж. Э. Ліатар. «Шакаладніца»; Л. К. Плахаў. «Кузня»;
Ж.-Б. С. Шардэн. «Прачка»; І. М. Крамской. «Пчаляр»; Дж. Радары. «Чым пахнуць рамёствы?»; П. Броўка. «А ты хоць дрэва пасадзіў?».

9. Творчы ўрок (1 гадзіна).

Паўтарэнне і абагульненне пройдзенага матэрыялу.

Выкананне творчай работы (матэрыял і тэхніка на выбар).

СВЕТ ПРЫРОДЫ Ў МАСТАЦТВЕ (3 гадзіны)

10. Свет прыроды ў мастацтве – глядзім і слухаем (1 гадзіна).

Разнастайнасць прыроднага свету ў мастацтве (зямля, палі, лясы, рэкі).

Пейзаж і нацюрморт у розных відах мастацтва.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацкіх твораў на тэму прыроды.

Слоўная замалёўка незвычайных гукаў навакольнага свету – музыкі вады, шолаху дрэў, кропель дажджу.

Складанне нацюрморта на тэму адной з пораў года (на выбар).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: В. К. Жолтак. «Званочкі лясныя»; І. І. Шышкін. «Карабельны гай»; В. Ван Гог. «Квітнеючыя галінкі міндаля»; І. Ф. Хруцкі. «Нацюрморт з птушачкай», «Кветкі і фрукты», «Кветкі і плады» (на выбар); П. Сезан. «Персікі і грушы».

Музыка: А. Вівальдзі. Цыкл «Поры года» (частка на выбар);

Дадатковы матэрыял: П. Барата. «Алегорыя восені (Вахх)»; нацюрморты Дж. Арчымбольда (на выбар).

11. Які настрой у прыроды? (1 гадзіна.)

Настрой і інтанацыі прыроды (даждж, гром, сонца, вецер) у розных відах мастацтва.
Алегорыя.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацкіх твораў на тэму прыроды.

Параўнанне настрою восені ў п'есах цыкла «Поры года» П. І. Чайкоўскага.

Выкананне пейзажа «Восень у маім горадзе (пасёлку)» (матэрыял і тэхніка на выбар).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: І. І. Левітан. «Залатая восень»; Л. Д. Шчамялёў. «Восень пад Мінскам».

Скульптура: Э. М. Фальканэ. «Зіма».

Літаратура: Г. С. Гампер. «Восень».

Музыка: П. І. Чайкоўскі. Цыкл «Поры года» («Верасень. Паляванне», «Кастрычнік. Восеньская песня», «Лістапад. На тройцы»); В. І. Карэтнікаў. Сюіта «Поры года» (п'есы «Верасень. Адлятаюць птушкі», «Кастрычнік. Залатая восень»).

Дадатковы матэрыял: С. Ю. Жукоўскі. «Лясное возера. Сіняя вада»; І. І. Левітан. «Восеньскі дзень. Сакольнікі»; В. Д. Паленаў. «Залатая восень»; В. К. Цвірко. «Заслаўе»; Ю. Б. Нарштэйн. Анімацыйны фільм «Поры года» (фрагмент).

12. Які ў прыроды характар? (1 гадзіна.)

Разнастайнасць гукаў, рытмаў, колеру ў прыродзе і іх увасабленне ў мастацтве.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацкіх твораў на тэму прыроды.

Характарыстыка колеравай гамы прыроднага свету за акном.

Параўнанне вобраза мора ў розных відах мастацтва.

Падрыхтоўка фотапейзажу «Свет прыроды вакол нас».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: І. К. Айвазоўскі. «Марскі бераг. Развітанне», «Чорнае мора»; К. Манэ. «Гарлачыкі»; П. В. Масленікаў. «Азёрны край».

Музыка: М. А. Рымскі-Корсакаў. Сімфанічная сюіта «Шахеразада» (частка 1); С. В. Рахманінаў. Прэлюдыя № 12 соль-дyez мінор.

Дадатковы матэрыял: І. К. Айвазоўскі. «Дзвяты вал», «Бура на моры ноччу»; В. К. Бялыніцкі-Біруля. «Час цішыні»; К. Хакусай. «Вялікая хваля ў Канагаве»; С. В. Рахманінаў. Раманс «Вясновыя воды».

У СВЕЦЕ КАЗАК (3 гадзіны)

13. Што такое казка? (1 гадзіна.)

Месца і роля казкі ў мастацкай культуры.

Сувязь казкі з жыццём чалавека і прыродай.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацкіх твораў на тэму казкі.

Параўнанне вобраза Бабы-Ягі ў творах розных відаў мастацтва.

Падрыхтоўка эцюда-пантамімы «Гном» пад музыку М. П. Мусаргскага.

Выкананне фігуркі казачнага персанажа, які найбольш спадабаўся (лепка, матэрыял на выбар).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: В. М. Максімаў. «Бабуліны казкі».

Графіка: ілюстрацыі да казак В. П. Славука, І. Я. Білібіна, А. Д. Рэйпольскага, М. М. Качаргіна, А. М. Кашкурэвіча, Т. П. Беразенскай, Б. А. Дзехцярова (на выбар).

Скульптура: А. Л. Обер. «Баба-Яга»; Г. П. Якімава. «Іван з Жар-птушкай».

Музыка: М. П. Мусаргскі. Цыкл «Карцінкі з выстаўкі» («Хатка на курыных лапках (Баба-Яга)»); П. І. Чайкоўскі. Цыкл «Дзіцячы альбом» («Няніна казка»).

Літаратура: П. П. Яршоў. «Канёк-гарбунок» (урывак); казкі народаў свету (на выбар).

Дадатковы матэрыял: А. А. Роў. Фільм «Марозка»; І. П. Іваноў-Вано. Анімацыйны фільм «Канёк-гарбунок»; Г. Я. Бардзін. Анімацыйны фільм «Лятучы карабель»; А. К. Лядаў. Сімфанічная казка «Баба-Яга. Карцінка да рускай народнай казкі»; К. Д. Бальмонт. Верш «У пачвар».

14. Казачны вобраз у мастацтве (1 гадзіна.)

Казачны вобраз і яго увасабленне ў розных відах мастацтва.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацкіх твораў на тэму казкі.

Гутарка «Казка ў творах розных відаў мастацтва» (на прыкладзе «Казкі пра цара Салтана...»).

Стварэнне эскіза вокладкі кнігі «Казкі» (матэрыял і тэхніка на выбар).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: М. А. Урубель. «Царэўна Лебедзь»; В. М. Васняцоў. «Царэўна-жаба».

Графіка: ілюстрацыі да «Казкі пра цара Салтана...» А. М. Куркіна, І. Я. Білібіна, У. М. Курдзюмава, Б. А. Дзехцярова (на выбар).

Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва: палехская мініяцюра з выявай Царэўны Лебедзі.

Музыка: М. А. Рымскі-Корсакаў. Опера «Казка пра цара Салтана» (дзея чацвёртая, карціна першая).

Літаратура: А. С. Пушкін. «Казка пра цара Салтана...» (урывак).

Дадатковы матэрыял: П. І. Чайкоўскі. Балет «Лебядзінае возера» (тэма Лебедзі); А. І. Дудко, К. М. Сяргеў. Фільм-балет «Лебядзінае возера»; І. П. Іваноў-Вано, Л. І. Мільчын. Анімацыйны фільм «Казка пра цара Салтана».

15. Казка старая і новая (1 гадзіна).

Сюжэтная разнастайнасць казак.

Казачныя сюжэты ў розных інтэрпрэтацыях.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацкіх твораў на тэму казкі.

Гутарка «Навошта патрэбна казка?».

Падрыхтоўка вуснага сачынення «Казачны герой учора, сёння, заўтра».

Выкананне творчай работы (на выбар) на тэму «Казачны герой у сучасным свеце».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: В. А. Сяроў. «Русалка».

Графіка: ілюстрацыі да казкі «Русалачка» І. Я. Білібіна, Б. А. Дзядорава, У. А. Канеўскага, У. П. Панова (на выбар).

Скульптура: Э. Эрыксен. «Русалачка»; Э. Скот. «Русалка».

Літаратура: Х. К. Андэрсен. «Русалачка» (сюжэт).

Дадатковы матэрыял: У. С. Бычкоў. Фільм «Русалачка»; Дж. Радары. «Граматыка фантазіі» (частка на выбар).

16. Творчы ўрок (1 гадзіна).

Паўтарэнне і абагульненне пройдзенага матэрыялу.

Выкананне творчай работы (матэрыял і тэхніка на выбар).

СЯМ'Я Ў МАСТАЦТВЕ (3 гадзіны)

17. Мая сям'я (1 гадзіна).

Вобраз сям'і ў творах розных відаў мастацтва.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацкіх твораў на тэму сям'і.

Падрыхтоўка вуснага апавядання пра сваю сям'ю.

Складанне калажа з сямейных фотаздымкаў.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: Т. Э. Разенталь. «Іаган Себасцьян Бах з сям'ёй»; Ф. М. Славянскі. «Сямейны партрэт на балконе»; Б. М. Кустодзіеў. «На тэрасе»; У. Я. Макоўскі. «Дэспат сям'і. У майстэрні мастака».

Графіка: А. М. Тычына. «У разбураным горадзе».

Скульптура: скульптурная кампазіцыя «Мая сям'я» ў Маскве; скульптурная кампазіцыя «Сям'я» ў Екацярынбургу.

Музыка: І. С. Бах. «Жарт» (заклучная частка аркестравай сюіты № 2 сі мінор).

Дадатковы матэрыял: З. Я. Серабракова. «За сняданкам»; Н. М. Паплаўская. «Сям'я»; А. Шумілава. Фотаздымак «Браты»; В. К. Копач. Скульптурная кампазіцыя «Сям'я».

18. Традыцыі і падзеі ў сям'і (1 гадзіна).

Увасабленне сямейных традыцый у творах розных відаў мастацтва.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацкіх твораў на тэму сям'і.

Параўнанне вобразу сям'і ў работах Ж.-Ф. Міле і В. Ван Гога.

Выкананне сямейнага фотаздымка.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: касцёл Святога Сымона і Святой Алёны ў Мінску.

Жывапіс: В. Ван Гог. «Першыя крокі» (паводле карціны Міле); П. А. Рэнуар. «Дзяўчаты за фартэпіяна»; Ф. П. Рашэтнікаў. «Прыбыў на канікулы»; Л. Тэўдарадзэ. «Сям'я».

Графіка: Ж.-Ф. Міле. «Першыя крокі».

Скульптура: старажытнарымскі рэльеф з эпізодамі жыцця Карнэлія Стацыя.

Музыка: Д. Д. Шастаковіч. П'еса «Дзень нараджэння» з фартэпіянай сюіты «Дзіцячы сшытак».

Дадатковы матэрыял: В. Ф. Сумараў. «Мой дом»; В. У. Кузняцоў. Фартэпіянная сюіта «Тры вясковыя замалёўкі» (фрагмент); Ю. П. Кугач. «Перад святам»; А. М. Флёрава. «Бацька і сын»; музыка С. І. Пажлакова, словы А. С. Ольгіна. Песня «Топ, топ, тупае малыш» у выкананні М. Крысталінскай.

19. Дарослыя і дзеці (1 гадзіна).

Асэнсаванне ў творах мастацтва разнастайнасці ўзаемаадносін дзяцей і дарослых. Вобразнае ўвасабленне прывязанасці паміж дарослымі і дзецьмі.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацкіх твораў на тэму ўзаемаадносін дзяцей і дарослых.

Выкананне эскіза «Хто жыве ў доме маім».

Падрыхтоўка эцюда-пантамімы «Хто жыве ў доме маім».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: Рэмбрант. «Партрэт Цітуса», «Цітус, які чытае», «Цітус»; Б. М. Кустодзіёў. «Партрэты дачкі Ірыны (на выбар)».

Скульптура: Л. Жукліс. «Сям'я»; Н. В. Крандзіёўская. «Бацька і сын»; У. І. Жбанаў. «Дзяўчынка з парасонам».

Літаратура: С. У. Міхалкоў. Аповесць «Свята непаслушэнства» (сюжэт).

Музыка: музыка У. Я. Шаінскага, словы М. І. Таніча. «Песня пра тату».

Дадатковы матэрыял: А. Л. Барто. «Дома»; Ф. П. Рашэтнікаў. «Зноў двойка»; Л. Э. Кайль. «Урок»; П. Трубяцкой. «Бацька з дачкой»; Н. Курый-Максыміў. «Сям'я».

СВЕТ ДЗЯЦІНСТВА Ў МАСТАЦТВЕ (4 гадзіны)

20. Дзіўны свет дзяцінства (1 гадзіна).

Вобразы дзяцей у розных відах мастацтва. Разнастайнасць інтанацый дзяцінства ў мастацтве – радасць, бесклапотнасць; летуценнасць, сум.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацкіх твораў на тэму дзяцінства.

Параўнанне вобраза дзіцяці ў розных творах мастацтва.

Выкананне творчай работы (матэрыял і тэхніка на выбар) на тэму дзяцінства.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: М. В. Данцыг. «Сонечны кантынент»; З. Я. Серабракова. «Каця з нацюрмортам»; М. М. Ге. «Партрэт Вольгі Паўлаўны Кастычовай»; І. Ф. Хруцкі. «Партрэт дзяўчынкі ў блакітнай сукенцы», «Партрэт хлопчыка ў саламяным капелюшы»; В. А. Сяроў. «Партрэт Мікі Марозава»; В. А. Трапінін. «Партрэт сына Арсенія»; І. Я. Рэпін. «Страказа»; Б. Э. Мурыльё. «Хлопчык з сабакам».

Графіка: А. Дзюрэр. «Аўтапартрэт».

Скульптура: П. Трубяцкой. «Дзеці»; Б. Хільдрэ. «Дзяўчынка».

Музыка: С. С. Пракоф'еў. Балет «Рамэа і Джульета» (дзея першая, карціна другая).

Дадатковы матэрыял: Пінтурыкія. «Партрэт хлопчыка»; К. С. Пятроў-Водкін. «Партрэт хлопчыка»; А. Ф. Пахомаў. «Партрэт хлопчыка з птушкай»; Н. Рушава. «Вяснушкі»; В. Ю. Драгунскі. Апавяданні «Што я люблю», «...і чаго я не люблю».

21. Заняткі і захапленні дзяцей (1 гадзіна).

Заняткі і захапленні дзяцей, адлюстраваныя ў творах розных відаў мастацтва.

Заняткі і захапленні дзяцей рознымі відамі мастацтва (заняткі жывапісам, музыкай).

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацкіх твораў пра заняткі і захапленні дзяцей.

Гутарка «Мае любімыя цацкі і гульні».

Замалёўка «Самая цікавая падзея ў маім жыцці».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: В. А. Трапінін. «Дзяўчынка з лялькай»; А. Г. Венецыянаў. «Пастушок спіць»; В. Р. Пяроў. «Тройка»; М. П. Багданаў-Бельскі. «За кніжкай», «Новая казка»; І. М. Пранішнікаў. «Дзеці на рыбалцы»; У. І. Яроменка. «Алёшка».

Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва: савецкі фарфор на тэму дзяцінства (дробная пластыка, посуд).

Музыка: К. Дэбюсі. Сюіта для фартэпіяна «Дзіцячы куток» («Серэнада ляльцы», «Маленькі пастух»).

Літаратура: В. І. Парудамінскі. «Пяроў. Тройка».

Дадатковы матэрыял: А. П. Мазалёў. «На канікулах»; Б. М. Кустодзіёў. «Японская лялька»; П. Пікаса. «Хлопчык з мячом»; Н. Чакветадзэ. «Снег»; Г. Д. Сілівончык. «Каляды»; А. Ф. Літвіноўскі. Цыкл п'еса для струннага аркестра «Казкі чароўнага дрэва» (п'еса «Згубленыя»).

22. Дзеці і мастацтва (1 гадзіна).

Дзіцячая творчасць ў творах розных відаў мастацтва.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацкіх твораў на тэму дзяцінства.

Гутарка «Мой любімы занятак».

Выкананне ілюстрацыі да кнігі «Захапленні сучасных дзяцей».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: Л. Кармантэль. «Леапольд Моцарт з сынам Вольфгангам і дачкой Нанэрль у лістападзе 1763 г.»; І. І. Фірсаў. «Юны мастак»; Ф. Хальс. «Хлопчыкі спяваюць»; П. А. Фядотаў. «Партрэт Н. П. Ждановіч за фартэпіяна»; М. П. Багданаў-Бельскі. «Талент»; З. Я. Серабракова. «Дзяўчынкі-сільфіды. Балет «Шапэніяна»».

Музыка: Р. Шуман. Цыкл «Карнавал» (фартэпійная мініяцюра «Шапэн» у выкананні Е. Мысіна; П. І. Чайкоўскі. Фартэпійны цыкл «Дзіцячы альбом» (на выбар).

Дадатковы матэрыял: А. Я. Коснічаў. «Дарваліся»; Л. Э. Барыя. Скульптура «Маленькі Моцарт»; Э. Дэга. «У балетным класе», скульптура «Чатырнаццацігадовая танцоўшчыца»; музыка Д. Ф. Тухманова, словы Ю. С. Эціна. Песня «Та-ба-да-ба-дам».

23. Дзеці мараць пра будучыню (1 гадзіна).

Увасабленне дзіцячай мары ў творах розных відаў мастацтва.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацкіх твораў на тэму дзяцінства.

Вуснае сачыненне-фантазія (прыкладныя тэмы: «Краіна, у якой я хачу пабываць», «Чалавек, з якім я хачу пазнаёміцца»).

Падрыхтоўка праекта «Школа будучыні» (групавая работа).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: В. М. Максімаў. «Будучы мастак»; «Зноў на радзіме»; М. П. Багданаў-Бельскі. «Вуснае лічэнне»; Б. М. Няменскі. «Хлапчук»; Ф. П. Рашэтнікаў. «Хлопчыкі»; Н. Роквел. «Люстэрка».

Музыка: А. Л. Рыбнікаў. Музыка да кінафільма «Праз церні да зорак»; музыка Я. П. Крылатава, словы Ю. С. Эціна. Песня «Мы маленькія дзеці» з кінафільма «Прыгоды Электроніка», песня «Прыгожае далёка» з кінафільма «Госця з будучыні».

Дадатковы матэрыял: Р. Гансалвес. «План палёту»; Г. Олсэн. «Шчаслівай дарогі»; С. З. Гацін. «Летуценнік»; М. М. Шчырылёў. «Даронкіны мары».

ВОБРАЗ МАЦІ Ў МАСТАЦТВЕ (2 гадзіны)

24. Веліч матчынага сэрца (1 гадзіна).

Тэма мацярынства ў мастацтве. Вобраз маці ў творах розных відаў мастацтва.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне вобраза маці ў творах мастацтва.

Параўнанне вобраза маці ў творах розных відаў мастацтва.

Падрыхтоўка вуснага сачынення «Мая мама – лепшая на свеце».

Выкананне фотапартрэта мамы, бабулі.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: П. П. Рубенс. «Партрэт Алены Фоурмен з дзвума дзецьмі»; П. Пікаса. «Мацярынства»; А. Г. Венецыянаў. «Сенакос»; Б. М. Кустодзіеў. «Раніца»; К. С. Пятроў-Водкін. «Маці»; М. А. Савіцкі. «Партызанская мадонна».

Скульптура: Ф. Ф. Каменскі. «Першыя крокі»; скульптары А. М. Заспіцкі, І. Я. Міско, М. А. Рыжанкоў, архітэктар А. Р. Трафімчук. Манумент у гонар маці-патрыёткі Н. Ф. Купрыянавай; С. Л. Гумілеўскі. «Спрадвечнае».

Музыка: музыка А. Л. Рыбнікава, словы Ю. Ч. Кіма. Калыханка Звездара з фільма «Пра Чырвоны Каптурок».

Дадатковы матэрыял: Ю. П. Кугач. «Ля калыскі»; А. Д. Сілівончык. «Калыханка»; Ю. Чарносаў, П. Баркоў. Скульптурная кампазіцыя «Калыска»; А. А. Мілн. Верш «Непаслухмяная мама»; прыказкі і прымаўкі на тэму мацярынства; Л. У. Скварцова. Анімацыйны фільм «Беларуская калыханка».

25–26. Свяшчэнны вобраз маці (2 гадзіны).

Вобраз маці з немаўляткам у творах розных відаў мастацтва. Вобраз Божай Маці ў мастацтве.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне вобраза маці ў творах мастацтва.

Гутарка «Вечны вобраз Багіні-маці ў мастацтве».

Гутарка «Вобраз Божай Маці ў іканапісе».

Даследаванне «Вобразы Божай Маці ў храмах майго горада (пасёлка)».

Стварэнне арыгінальнага віншавання маме да свята.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: тэма мацярынства ў першабытных малюнках; Леанарда да Вінчы. «Мадонна Літа»; Рафаэль. «Сіксцінская Мадонна», «Мадонна ў крэсле»; Уладзімірскі абраз Божай Маці; Казанскі абраз Божай Маці; Багародзіца «Замілаванне» (г. Маларыта); Бялыніцкі абраз Божай Маці.

Скульптура: статуэтка «Багіня Ісіда з немаўляткам Горам на руках»; статуэтка «Афрадыта з Эротам»; Мікеланджэла. «П'ета», «Мадонна Бруге».

Музыка: І. С. Бах – Ш. Гуно. «Ave Maria»; Дж. Б. Пергалезі. «Stabat mater», № 1; Ф. Шуберт. «Ave Maria».

Дадатковы матэрыял: вобраз Багіні-маці ў старажытных культурах; Рэмбрант. «Святое сямейства»; Рафаэль. «Мадонна Канестабіле»; М. А. Савіцкі. «Партызанская мадонна Мінская».

27. Творчы ўрок (1 гадзіна).

Паўтарэнне і абагульненне пройдзенага матэрыялу.

Выкананне творчай работы (матэрыял і тэхніка на выбар).

ВОБРАЗ ЖЫВЁЛЫ Ў МАСТАЦТВЕ (3 гадзіны)

28. Чалавек і жывёльны свет (1 гадзіна).

Вобраз жывёлы ў розных відах мастацтва.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне вобраза жывёлы ў творах мастацтва.

Дыскусія «Роля жывёлы ў жыцці чалавека».

Выкананне фігуркі свойскай жывёлы (пластылін, лепка).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: фрагмент роспісу пячор Ласко, Шавэ ў Францыі; Ян Брэйгель Малодшы. «Райскі сад».

Скульптура: П. Трубяцкой. «Дзяўчынка з сабакам».

Кніжная графіка: В. А. Дувідаў. Ілюстрацыі да казкі «Кошка, якая гуляла сама па сабе» Р. Кіплінга.

Музыка: П. Уінтэр. «Калыханка кіціхі».

Літаратура: Р. Кіплінг. Казка «Кошка, якая гуляла сама па сабе» (урывак).

Дадатковы матэрыял: Р. Кіплінг. Верш «Кошка цудоўна пая ля агню» (урывак); А. Г. Сняжко-Блоцкая. Анімацыйны фільм «Кот, які гуляў сам па сабе».

29. Як мастакі ствараюць вобразы жывёл (1 гадзіна).

Характар і звычкі жывёл у творах розных відаў мастацтва.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне вобраза жывёлы ў творах мастацтва.

Віртуальная экскурсія ў запарк. Абмеркаванне характару жывёл.

Падрыхтоўка тэатральнай інсцэніроўкі на тэму «Планета жывёл».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: Д. Веласкес. «Галава аленя»; П. Потэр. «Сабака на ланцугу»; М. дэ Хондэкутэр. «Куры і качкі».

Графіка: А. Дзюрэр. «Заяц»; П. Пікаса. «Бык»; С. Бэйхун. «Конь, які скача».
Скульптура: П. К. Клот. «Кабыла з жарабём»; В. А. Ватагін (на выбар).
Музыка: Ж.-П. Рамо. «Пераклічка птушак»; П. І. Чайкоўскі. Цыкл «Поры года» («Сакавік. Песня жаўранка»); К. Сен-Санс. Заалагічная фантазія «Карнавал жывёл» («Птушнік»).

Дадатковы матэрыял: Дж. Расіні. «Дуэт-буф двух катой»; В. А. Ватагін, Я. І. Чарушын, К. К. Флёраў. Творы (на выбар); цыкл фотаздымкаў на тэму «Свет жывёл».

30. Такія розныя жывёлы (1 гадзіна).
Сімволіка вобраза жывёлы ў творах мастацтва.

Асноўныя віды дзейнасці.
Успрыманне і абмеркаванне вобраза жывёлы ў творах мастацтва.
Гутарка «Гербы гарадоў Беларусі».
Выкананне творчай работы «Мой хатні гадаванец» (матэрыял і тэхніка на выбар).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.
Скульптура: помнік вераб'ю (г. Баранавічы); помнік бабру (г. Бабруйск); помнік ваўку (г. Ваўкавыск).

Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва: геральдыка; саломалляценне («павукі», фігуркі жывёл); сучасная беларуская кераміка; традыцыйная славянская вышыўка; гліняныя свістулькі.

Дадатковы матэрыял: Э. А. Асадаў. «Вершы пра рудога сабаку»; М. Равэль. Опера «Дзіця і чараўніцтва» («Вальс жабак»); С. Растоцкі. Мастацкі фільм «Белы Бім Чорнае вуха» (фрагмент); Р. Р. Качанаў. Анімацыйны фільм «Рукавічка»; Р. У. Давыдаў. Анімацыйны фільм «Маўтлі» (фрагмент).

МАСТАЦТВА Ў НАШЫМ ДОМЕ (3 гадзіны)

31. Наш дом – наш свет (1 гадзіна).
Дом – жыллё чалавека. Ад пячоры першабытнага чалавека да палацаў і замкаў.

Асноўныя віды дзейнасці.
Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва, якія адлюстроўваюць жыллё чалавека.

Параўнанне жылля чалавека ў розных краінах.
Выкананне фотаздымка арыгінальнага жыллога дома ў горадзе (пасёлку, вёсцы).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.
Архітэктура: віла Рамана Дэль-Казіле (востраў Сіцылія); замак Бодыям у Англіі; Мірскі замак (Рэспубліка Беларусь); Б. Ф. Растрэлі. Кацярынінскі палац у Царскім Сяле (Расія); сядзіба Хрушчовых-Селязнёвых у Маскве (Расія); Л. Марконі. Сядзіба Умястоўскіх у в. Жамыслаў (Рэспубліка Беларусь).

Жывапіс: роспіс пячор першабытнай эпохі (на выбар); фрагмент роспісу «Зараснікі з качкамі ў палёце» (Старажытны Егіпет); калідор Вялікага палявання на віле Рамана дэль-Казіле (востраў Сіцылія).

Графіка: Н. Орда. Работы на выбар.

Дадатковы матэрыял: выявы жылля чалавека ў розныя гістарычныя перыяды; фатаграфіі з цыклаў «Замкі свету», «Замкі Еўропы», «Замкі Беларусі»; работы беларускіх мастакоў, якія адлюстроўваюць архітэктурныя збудаванні Беларусі.

32. Жыллё сучаснага чалавека (1 гадзіна).
Дом сучаснага чалавека. Асаблівасці сучаснай архітэктуры.

Асноўныя віды дзейнасці.
Успрыманне і абмеркаванне яркіх узораў сучаснай архітэктуры.
Дыскусія «Сучасныя дамы ў маім горадзе (пасёлку, вёсцы)».

Параўнанне жылля чалавека ў розных краінах.
Стварэнне эскіза формы дома (прадмета інтэр'ера) будучыні (аловак).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: В.А. Мазырын. Асабняк А. Марозава ў Маскве (Расія); В. Орта. Асабняк прафесара Э. Таселя ў Бруселі (Бельгія); Ле Карбюзье. Віла Савой у Пуасі (Францыя); Ф. Л. Райт. Дом над вадаспадам (ЗША); К. С. Мельнікаў. Дом архітэктара ў Маскве (Расія); Д. М. Чачулін, А. К. Расткоўскі. Жылы дом ў Маскве (Расія); Х. Сенасіян. Дом «Наўцілус» (Мексіка); У. П. Галушчанка, К. І. Кожыч. Жылы дом у Бабруйску (Рэспубліка Беларусь).

Фатаграфіі з цыкла «Незвычайныя дамы свету».

Дадатковы матэрыял: інтэр'ер архітэктурных збудаванняў рознага прызначэння (на выбар); архітэктурныя праекты З. Хадзід, Ф. Хундэртвасера, С. Боэры, К. Янга, О. Німеера, Н. Фостэра, Д. Янга.

33. Традыцыйнае народнае жыллё (1 гадзіна).

Упрыгожванне народнага жылля (ганак, дзверы, ліштва, стол, печ).

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва, якія адлюстроўваюць народнае жыллё.

Відэаэкспедыцыя ў Беларускі дзяржаўны музей народнай архітэктуры і побыту, археалагічны музей «Бярэсце» і іншыя музеі.

Стварэнне вырабу для ўпрыгожвання дома (вышыўка, бісерапляценне, арыгамі, выцінанка).

Стварэнне эскіза вырабу (кубка, талеркі, стала) для ўпрыгожвання дома.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: традыцыйная беларуская хата; інтэр'ер беларускай хаты.

Дэкаратыўна-прыкладнае мастацтва: беларускі ручнік; выцінанка; беларускі куфар; кераміка.

Літаратура: А. І. Нафрановіч. «Ручнікі».

Дадатковы матэрыял: археалагічныя, этнаграфічныя музеі; музеі дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва Беларусі; беларускія народныя песні (на выбар).

34. Творчы ўрок (1 гадзіна).

Паўтарэнне і абагульненне пройдзенага матэрыялу за IV чвэрць.

Выкананне творчай работы (матэрыял і тэхніка на выбар).

35. Творчы праект (1 гадзіна).

Паўтарэнне і абагульненне пройдзенага на працягу вучэбнага года матэрыялу.

Выстава работ (праектаў) вучняў. Прэзентацыя і абарона работ (праектаў) вучняў.

АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ V КЛАСА

Мець уяўленне:

аб паходжанні мастацтва;

тэматычнай разнастайнасці мастацтва;

асноўных сродках мастацкай выразнасці.

Ведаць:

асноўныя тэмы мастацтва;

асноўныя віды мастацтва.

Умець:

вызначаць тэму мастацкага твора;

дыферэнцыраваць мастацкія творы па відах мастацтва;

выказаць і абгрунтаваць свае адносіны да твора мастацтва;

увасабляць мастацкі вобраз у розных відах мастацка-творчай дзейнасці.

Валодаць:

навыкамі пошуку і крытычнага адбору мастацтвазнаўчай інфармацыі ў крыніцах рознага тыпу.

ГЛАВА 3 ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА ПРАДМЕТА Ў VI КЛАСЕ. АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ (35 гадзін)

УВОДЗІНЫ (1 гадзіна)

1. «Вечныя» тэмы ў мастацтве (1 гадзіна).

Мастацтва як спосаб пазнання і адлюстравання рэчаіснасці. Роля мастацтва ў жыцці чалавека і грамадства. Асноўныя тэмы ў мастацтве (чалавек, прырода, гісторыя). Дыялог мастацтва з глядачом (слухачом).

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацкіх твораў, у якіх увасоблены асноўныя тэмы ў мастацтве.

Дыферэнцыяцыя мастацкіх твораў па тэмах мастацтва.

Вуснае сачыненне «Мая любімая тэма ў мастацтве».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: піраміда Хеопса; старажытная Пальміра (Сірыя); Ф. А. Шлютэр. Замак Гагенцолерн (Германія); касцёл Нараджэння Панны Марыі (г. п. Відзы Браслаўскага раёна Віцебскай вобласці).

Жывапіс: Рафаэль. «Мадонна са шчыглом»; В. Ван Гог. «Зорная ноч»; І. І. Шышкін. «Ручай у лесе (на касягоры)»; З. Я. Серабракова. «За сняданкам»; Ю. М. Пэн. «Вуліца ў Віцебску»; В. К. Бялыніцкі-Біруля. «Восеньскі пейзаж»; Р. У. Кудрэвіч. «Сяброўкі».

Графіка: наскальныя малюнкi; А. М. Кашкурэвіч. Ілюстрацыі да казак Г. Х. Андэрсана; В. А. Ватагін (на выбар).

Музыка: Э. Грыг. «Танец Анiтры» з музыкі да драмы «Пер Гюнт» Г. Ібсена.

ЯК УЛАДКАВАНА МАСТАЦТВА (4 гадзіны)

2. Віды і жанры мастацтва (1 гадзіна).

Паняцці «мастацтва», «віды і жанры мастацтва».

Прасторавыя віды мастацтва (архітэктура, выяўленчае, дэкаратыўна-прыкладное мастацтва). Часавыя віды мастацтва (музыка, літаратура). Танец як прасторава-часавы від мастацтва.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва розных відаў і жанраў.

Дыферэнцыяцыя мастацкіх твораў па відах і жанрах мастацтва.

Выкананне малюнка ў адным з жанраў выяўленчага мастацтва.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: палацава-паркавы комплекс «Цвінгер» (Германія); фантан Трэві ў Рыме (Італія); касцёл Божага Провіду ў Слабодцы (Рэспубліка Беларусь).

Жывапіс: М. Сар’ян. «Макі»; А. Г. Венецыянаў. «Дзяўчына ў хустцы»; А. М. Герасімаў. «Півоні»; К. І. Качан. «Зіма ў Навагрудку».

Графіка: В. А. Сяроў. «Партрэт балерыны Т. П. Карсавінай»; А. А. Астаповіч. «Зіма».

Скульптура: З. К. Цэрэтэлі. «Вялікія майстры (П. Пікаса, А. Мадзільяні, М. Шагал, А. Маціс, В. Ван Гог)»; К. У. Селіханаў. «Муза оперы»; М. М. Антакольскі. «Нестар-летапісец».

Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва: Р. Кусцюр’е. Збан; А. Маркерон. Блюда; мэбля ў стылі буль, па выбары (Францыя); івянецкая кераміка.

Музыка: Ф. Мендэльсон. «Венецыянская баркарола» з фартэпіяннага цыкла «Песні без слоў»; Я. А. Глебаў. Харэаграфічная навела «Мушкецёры».

3. Вучымся разумець выяўленчае мастацтва (1 гадзіна).

Сродкі мастацкай выразнасці.

Жывапіс (колера, каларыт), графіка (кропка, лінія, пляма), скульптура (аб’ёмная мадэліроўка).

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў выяўленчага мастацтва.

Параўнанне сродкаў мастацкай выразнасці жывапісу, графікі, скульптуры.

Выкананне творчай работы ў адным з відаў выяўленчага мастацтва (на выбар).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: Рэмбрант. «Мастак у майстэрні»; П. Мандрыян. «Кампазіцыя з чырвоным, сінім і жоўтым»; Н. С. Ганчарова. «Паўлін пад яркім сонцам. Стыль егіпецкі»; вітражы (на выбар); мазаіка (на выбар).

Скульптура: Р. Монці. «Мармуровы вэлюм»; А. А. Анікейчык. «Мінчанка».

Графіка: Х. Грыс. «Нацюрморт з гітарай»; А. Маціс. «Аўтапартрэт»; Эль Лісіцкі. «Забіяка»; В. У. Ядэмскі. «Дзьмухаўцы»; М. М. Жукаў. «Навошта вучыцца?».

4. Вучымся разумець архітэктурную, музычную і дэкаратыўна-прыкладную мастацтва (1 гадзіна).

Архітэктурная (кампазіцыя, маштаб, прапорцыі).

Музыка (гук, рытм), літаратура (слова).

Дэкаратыўна-прыкладная мастацтва (форма, матэрыял, дэкор).

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне архітэктурных пабудов, твораў музычнага і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва.

Гутарка «Сродкі мастацкай выразнасці розных відаў мастацтва».

Выкананне вырабу дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва з арыгінальным арнамантам.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктурная: сабор у Сіене (Італія); замак Бутрон у пас. Гатыка (Іспанія); бізнес-цэнтр у Альшвілі (Швейцарыя); культурны цэнтр Гейдара Аліева ў Баку (Азербайджан); палац Пуслоўскіх у в. Косава (Рэспубліка Беларусь); ратуша ў Нясвіжы (Рэспубліка Беларусь); будынак драматычнага тэатра ў Гродне (Рэспубліка Беларусь).

Музыка: Ф. Ліст. Эцюд «Шум лесу»; Г. Гарэлава. «Дыялог з захадам» (музыка для кельцкай арфы і 22 бакалаў, напоўненых дажджавой вадой), «Прыгаворка» (канцэрт для габоя з аркестрам, 3 частка).

Дэкаратыўна-прыкладная мастацтва: прыклады дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва розных краін свету (на выбар).

5. Вобраз Творцы ў мастацтве (1 гадзіна).

Творчы працэс як тэма ў мастацтве. Атрыбуты мастацтва. Абагульнены вобраз Творцы ў мастацкіх творах розных відаў мастацтва.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва, у якіх адлюстраваны творчы працэс.

Гутарка аб творчых прафесіях.

Выкананне эскіза эмблемы (лагатыпа) аднаго з відаў мастацтва.

Выкананне аўтапартрэта (матэрыял і тэхніка па выбары).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: К. Врэдэнбург. «Мастак Ян Бекер за працай»; Л. В. Пастэрнак. «Мукі творчасці»; Г. Г. Вінаградава. «Белая лебедзь»; Н. Ланкрэ. «Партрэт танцоўшчыцы Камарго»; М. Іванова-Ачарэт. «Дзеці. Лялечны тэатр»; В. Ваньковіч. «Аўтапартрэт»; М. З. Шагал. «Віяланчэліст».

Графіка: Рэмбрант. «Аўтапартрэт»; А. М. Лаўрухін. «Пушкін. Яўгеній Анегін».

Скульптура: П. К. Клод. Помнік І. А. Крылову; В. І. Мухіна. Помнік П. І. Чайкоўскаму; С. Далі. «Сюррэалістычнае п'яніна»; С. Т. Канёнкаў. «Паганіні»; Ю. М. Фірсанаў. «Антракт»; У. І. Жбанаў. «Дойлід».

Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва: майсенскі фарфор, фарфор савецкага перыяду на тэму мастацкай творчасці (на выбар).

ДЫЯЛОГІ Ў МАСТАЦТВЕ (3 гадзіны)

6. Дыялог мастацтваў (1 гадзіна).

Архітэктура – «музыка ў камені». «Музычнасць і паэтычнасць» жывапісу. «Маляўнічасць» музыкі і літаратуры. «Празаічнасць і паэтычнасць» графікі. «Музычная» скульптура. Пластыка ў танцы і ў скульптуры.

Асноўныя віды дзейнасці.

Характарыстыка твораў прасторавых відаў мастацтваў з выкарыстаннем эпітэтаў, уласцівых часавым мастацтвам.

Характарыстыка твораў часавых відаў мастацтваў з выкарыстаннем эпітэтаў, уласцівых прасторавым мастацтвам.

Выкананне праекта «Дыялог мастацтваў» (тэма і віды мастацтва на выбар).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: Палац Каталонскай музыкі (Барселона); палац Бельведэр (Аўстрыя); Нацыянальны акадэмічны Вялікі тэатр оперы і балета Рэспублікі Беларусь; Беларускі дзяржаўны акадэмічны музычны тэатр.

Жывапіс: К. Манэ. «Дама ў садзе Сэнт-Адрэс»; М. К. Чурлёніс. «Стварэнне свету ІХ», «Саната мора» (трыпціх).

Скульптура: А. Канова. «Танцоўшчыца»; Э. Хільтунен. Помнік Яну Сібеліусу; П. Мархаўс. «Трубадур»; Э. Трэбіна. Помнік танга.

Кніжная графіка: ілюстрацыі беларускіх аўтараў (на выбар).

Музыка: П. І. Чайкоўскі. Канцэрт № 1 для фартэпіяна з аркестрам (1 частка); М. К. Агінскі. Паланэз «Развітанне з Радзімай».

Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва: беларуская выцінанка (на выбар); фарфор савецкага перыяду на тэму мастацтва (на выбар).

7. Садружнасць мастацтваў (1 гадзіна).

Садружнасць рукатворных і прыродных форм і фарбаў у садова-паркавых комплексах.

Садружнасць мастацтваў у сучасных масавых культурных праектах.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне прыкладаў узаемадзеяння розных відаў мастацтва.

Гутарка «Мая самая незвычайная сустрэча з мастацтвам».

Конкурс на самую арыгінальную ідэю мастацкага праекта (выставы, канцэрта, фестывалю) у сваім рэгіёне.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура і манументальна-дэкаратыўнае мастацтва: палацава-паркавы ансамбль «Версаль» (Францыя); палац Сан-Сусі ў загарадным комплексе (Патсдам); палацава-паркавы ансамбль «Пецяргоф» (Расія); Кржыжыкавы фантаны (Чэхія); палацава-паркавы ансамбль у г. Нясвіжы (Рэспубліка Беларусь).

Літаратурна-музычныя кампазіцыі: цыкл «Казкі з аркестрам» (на выбар) (Расія).

Масавыя праекты (Рэспубліка Беларусь): фестываль опернага і балетнага мастацтва «Вечары Вялікага тэатра ў замку Радзівілаў»; фестываль беларускай песні і паэзіі; мастацкі праект «Музей усіх муз»; Міжнародны фестываль мастацтваў «Славянскі базар у Віцебску».

8. Сінтэз мастацтваў (1 гадзіна).

Ідэя сінтэзу сродкаў мастацкай выразнасці розных відаў мастацтва (архітэктура, выяўленчае і дэкаратыўна-прыкладнае мастацтва, музыка, літаратура, харэаграфія).

Сінтэтычныя віды мастацтва (тэатр, цырк, кіно).

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў тэатральнага, цыркавога і кінамастацтва.

Гутарка «Сінтэз у мастацтве – гэта...».

Запаўненне табліцы «Сродкі выразнасці ў сінтэтычных відах мастацтва».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Тэатр: «Чароўная лямпа Аладзіна», «Прыгоды Бураціна». Спектаклі Дзяржаўнага акадэмічнага цэнтральнага тэатра лялек С. В. Абрацова (Расія); А. У. Рабаконь. Музыкальны тэлеспектакль «Алі-баба і сорок разбойнікаў».

Кіно: Б. У. Рыцараў. Мастацкі фільм «Чароўная лямпа Аладзіна»; Ф. С. Хітрук. Анімацыйны фільм «Канікулы Баніфацыя»; цыркавыя паказы (на выбар).

Выяўленчае мастацтва: С. А. Бандарэнка. Скульптуры каля Беларускага дзяржаўнага цырка (Рэспубліка Беларусь); І. Я. Білібін. Ілюстрацыі да казкі «Дыван-самалёт».

9. Творчы ўрок (1 гадзіна).

Паўтарэнне і абагульненне пройдзенага матэрыялу.

Выкананне творчай работы (матэрыял і тэхніка на выбар).

СВЯТА Ў ЖЫЦЦІ ЛЮДЗЕЙ (2 гадзіны)

10. Святы ў розных культурах свету (1 гадзіна).

Паходжанне свят у розных культурах свету.

Асаблівасці каляндарных, рэлігійных, нацыянальных, дзяржаўных, сямейных свят.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва на тэму свята.

Гутарка «Незвычайныя святы, якія я ведаю».

Выкананне віншавальнай паштоўкі «Свята майго горада (вёскі, пасёлка)», «Дзень нараджэння».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: П. Мілер. «Майскае дрэва»; М. П. Багданаў-Бельскі. «Імяніны настаўніцы»; А. А. Пластаў. «Велікодны нацюрморт»; Э. П. Паноў. «Светлае Хрыстова Уваскрэсенне».

Графіка: Л. М. Бём. Віншавальныя паштоўкі да сямейных свят (на выбар).
Фестывалі і карнавалы ў Італіі, Шатландыі, Германіі, Бразіліі, Нідэрландах (відэафрагменты на выбар).
Дзяржаўныя святы ў Рэспубліцы Беларусь (відэафрагменты на выбар).

11. Таемства народных свят (1 гадзіна).
Каляндарныя святы славян: цыклічнасць, сувязь з прыродай.
Святы «Гуканне вясны», «Купалле», «Каляды», «Масленіца» і іншыя.

Асноўныя віды дзейнасці.
Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва на тэму народнага свята.
Гутарка «Незвычайныя абрады, якія я ведаю».
Выкананне распісу велікоднага яйка (пісанкі).
Падрыхтоўка сцэнарыя каляндарнага свята (на выбар).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.
Жывапіс: Б. М. Кустодзіёў. «Масленіца»; Н. Лавіцкая-Ярмолава. Дыптых «Гуканне вясны»; В. В. Архіпава. «Калядныя калядкі»; М. М. Філіповіч. «На Купалле»; Г. Д. Сілівончык. «Каляда», «Самая зорная ноч», «Шпакі прыляцелі».
Графіка: Л. М. Бём. Віншавальныя паштоўкі да каляндарных свят (на выбар).
Дэкаратыўна-прыкладнае мастацтва: калядныя маскі і атрыбуты «Калядная зорка» («Калядная зорка», «Каза», «Бусел» і іншыя); цацкі-свістулькі; серыя манет «Святы і абрады беларусаў».
Музыка: беларускія народныя абрадавыя песні (на выбар).
Беларускія народныя святы: відэафрагменты на выбар.

ТЭАТР БАЧНЫ І НЯБАЧНЫ (7 гадзін)

12. Паходжанне тэатра (1 гадзіна).
Вытокі тэатра. Уладкаванне старажытнагрэчаскага тэатра.
Трагедыя і камедыя як асноўныя тэатральныя жанры.

Асноўныя віды дзейнасці.
Відэаэкспедыцыя ў старажытнагрэчаскі тэатр.
Гутарка «Як выглядаў акцёр у старажытнагрэчаскім тэатры».
Параўнанне ўладкавання старажытнагрэчаскага і сучаснага тэатраў.
Выкананне маскі (эскіза маскі) для сучаснага спектакля.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.
Выявы антычных тэатраў; відэафільмы пра старажытнагрэчаскі тэатр; маскі акцёраў старажытнагрэчаскага тэатра; выявы акцёраў і тэатральных сцэн у антычным мастацтве.

13–15. Вучымся разумець тэатральнае мастацтва (3 гадзіны).
Драматургічны твор (п'еса) як аснова драматычнага спектакля.
Тэатральны паказ як вынік калектыўнай творчасці. Роля рэжысёра, сцэнографа, акцёра. Музычна-шумавое і светлавое афармленне спектакля.

Асноўныя віды дзейнасці.
Успрыманне і абмеркаванне фрагментаў тэатральных паказаў.
Характарыстыка аднаго з персанажаў п'есы (на выбар): характар, знешні выгляд, учынкi.
Параўнанне інсцэніроўкі з літаратурнай крыніцай (на выбар).
Стварэнне інсцэніроўкі (твор на выбар, групавая работа).
Выкананне эскіза касцюма (грыму) персанажа.
Выкананне эскіза дэкарацыі.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.
Відэафрагменты тэатральных паказаў (на выбар).
Эскізы касцюмаў, дэкарацый да спектакляў беларускіх тэатраў.
Музычна-шумавое афармленне спектакляў беларускіх тэатраў.

16. Творчы ўрок (1 гадзіна).
Паўтарэнне і абагульненне пройдзенага матэрыялу.
Выкананне творчай работы (матэрыял і тэхніка на выбар).

17. Як уладкаваны сучасны тэатр? (1 гадзіна.)
Глядзельная зала і сцэна.
Закулісная частка тэатра. Асноўныя тэатральныя прафесіі.
Мастацтва быць глядачом.

Асноўныя віды дзейнасці.
Успрыманне і абмеркаванне фрагментаў тэатральных паказаў.
Наведванне (відэаэкскурсія) закуліснай часткі тэатра.
Гутарка-разважанне «З кім з работнікаў закуліснай часткі тэатра я хацеў бы пазнаёміцца».
Арганізацыя сцэнічнай прасторы ў школе (клас, фае, зала і іншыя).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.
Відэафрагменты тэатральных паказаў (на выбар).
Відэафрагменты пра асаблівасці тэатральных прафесій і рэпетыцый спектакляў, магчымасці сцэны (на выбар).

18. Тэатр лялек (1 гадзіна).
Першыя тэатральныя лялькі. Асаблівасці ляльнага спектакля. Упраўленне лялькамі.

Асноўныя віды дзейнасці.
Успрыманне і абмеркаванне фрагментаў тэатральных паказаў ляльнага тэатра.
Наведванне (відэаэкскурсія) тэатра лялек.
Характарыстыка персанажа ляльнага спектакля: асаблівасці і сродкі ўвасаблення.
Гутарка «Чым падобныя і чым адрозніваюцца персанажы драматычнага і ляльнага спектакляў».
Выраб лялькі (матэрыял, тэхніка на выбар).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.
Відэафрагменты спектакляў тэатра лялек (на выбар).

19. Музычны тэатр: опера і балет (1 гадзіна).
Сродкі выразнасці ў оперы і балете. Лібрэта як аснова музычнага тэатра.
Рэжысёр, кампазітар, балетмайстар і выканаўца ў музычным спектаклі. Дэкарацыі і касцюмы ў музычным тэатры. Значэнне дырыжора і аркестра ў спектаклі.

Асноўныя віды дзейнасці.
Успрыманне і абмеркаванне фрагментаў паказаў тэатра оперы і балета.
Наведванне музычнага тэатра. Экскурсія (відэаэкскурсія) у Вялікі тэатр Беларусі.
Гутарка «Чым падобныя і чым адрозніваюцца персанажы драматычнага і музычнага спектакляў».
Характарыстыка аднаго з персанажаў спектакля оперы (балета): знешні выгляд, характар, паводзіны, сродкі ўвасаблення.
Музычнае афармленне падрыхтаванай на папярэдніх уроках інсцэніроўкі. Музычная характарыстыка дзеючых асоб.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.
Музычныя спектаклі (відэафрагменты): М. А. Рымскі-Корсакаў. Опера «Снягурачка»; П. І. Чайкоўскі. Балет «Шчаўкунок»; С. С. Пракоф'еў. Балет «Папялушка».

КІНО – ДЗЯСЯТАЯ МУЗА (7 гадзін)

20. Паходжанне кінамастацтва (1 гадзіна).

Тэатр ценяў. Першыя кінаапараты. Першыя фільмы.

Гук і колер у кіно.

Асноўныя віды дзейнасці.

Азнямленне з першымі спробамі фіксацыі руху.

Прагляд і абмеркаванне фрагментаў першых фільмаў у гісторыі сусветнага кіно.

Дыскусія «Што страціла і што набыло кіно са з'яўленнем гуку і колеру».

Стварэнне «цуда-нататніка» (або таўматропа).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Тэатр ценяў; Э.-Г. Робертсан. Спектакль «Шкілет» (фатаграфія).

Кінафрагменты (на выбар): браты Люм'ер. «Прыбыццё цягніка», «Паліты палівальшчык»; Б. Кітан. «Пудзіла»; Ж. Мельес. «Падарожжа на Месяц»; Г. Лойд. «Нарэшце ў бяспецы»; Дж. Сміт. «Бабуліна павелічальнае шкло»; Ч. Чаплін. «Маль», «Агні вялікага горада»; В. Флемінг. «Чараўнік краіны Оз».

21–22. Ігравое (мастацкае) кіно (2 гадзіны).

Літаратурны і кінасцэнарый. Значэнне рэжысёра, кінааператара і мастакоў (пастаноўшчыка, касцюмера, грывёра) у стварэнні кінаобраза. Майстэрства акцёра ў кіно. Этапы працы над фільмам.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне кінафрагментаў мастацкага кіно.

Віртуальнае наведванне здымачнай пляцоўкі.

Гутарка «Агульнае і рознае ў літаратурным і кінасцэнарыі».

Абмеркаванне асноўных кінапрафесій.

Выкананне раскадроўкі на свабодную тэму.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Кінафрагменты (на выбар): Э. Портэр. «Вялікае аграбленне цягніка»; Ю. В. Тарыч. «Лясная быль»; Р. А. Быкаў. «Пудзіла»; С. С. Гаварухін. «Радасці і смутак маленькага лорда»; А. Н. Міта. «Казка падарожжаў»; В. С. Бычкоў. «Здабытак рэспублікі»; Ф. С. Хітрук. «Фільм, фільм, фільм»; Л. А. Нячаеў. «Руды, сумленны, закаханы»; А. В. Турава. «КіндэрВілейскі прывід».

23–24. Вучымся разумець кіно (2 гадзіны).

Дзеянне як галоўны сродак выразнасці ў кінамастацтве. Выява і гук у фільме. Роля мантажу ў кінакарціне. Асаблівасці дэкарацый, касцюмаў і грыву ў кіно.

Чараўніцтва спецэфектаў.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне фрагментаў, у якіх яскрава выяўляюцца сродкі выразнасці кіно.

Экскурсія (відэаэкскурсія) на Нацыянальную кінастудыю «Беларусьфільм».

Конкурс «Хто назаве больш песень з кінафільмаў?».

Дыскусія «Які сродак выразнасці ў кіно самы галоўны?» («Навошта патрэбны мантаж у кіно?», «Кіно са спецэфектамі і без...»).

Выкананне эскіза касцюма (грыву) для персанажа фільма.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Кінафрагменты: на выбар.

25. Анімацыйнае кіно (1 гадзіна).

Першыя анімацыйныя фільмы.

Маляванья і аб'ёмныя персанажы. Арыгінальныя аўтарскія тэхналогіі ў анімацыі.

Асноўныя віды дзейнасці.

Прагляд і абмеркаванне фрагментаў анімацыйных фільмаў.

Распрацоўка сюжэта анімацыйнага фільма.

Выкананне эскіза персанажа анімацыйнага фільма па распрацаваным сюжэце (групавая работа).

Музычная характарыстыка персанажа.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Кінафрагменты: Э. Рэйно. «Бедны П'еро»; Э. Коль. «Фантасмагорыя»; Дж. С. Блэктан. «Камічныя фазы смешных твараў»; В. А. Старэвіч. «Страказа і Мурашка»; І. П. Іваноў-Вано. «Казка пра мёртвую царэўну і сем асілкаў», «Сеча пры Кержанцы»; Г. Я. Бардзін. «Адажыя»; У. Дысней (на выбар); іншыя.

26. Анімацыйнае кіно беларускіх майстроў (1 гадзіна).

Беларускія анімацыйныя праекты. Беларускія аніматары.

Галерэя анімацыйных персанажаў, створаных беларускімі майстрамі.

Асноўныя віды дзейнасці.

Прагляд і абмеркаванне фрагментаў анімацыйных фільмаў беларускіх аўтараў.

Віртуальная прагулка па студыі анімацыйных фільмаў на Нацыянальнай кінастудыі «Беларусьфільм».

Замалёўка анімацыйнага персанажа ў розных фазах руху.

Падрыхтоўка мультвіктарыны.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Анімацыйныя фільмы беларускіх майстроў (на выбар).

27. Творчы ўрок (1 гадзіна).

Паўтарэнне і абагульненне пройдзенага матэрыялу.

Выкананне творчай работы (матэрыял і тэхніка на выбар).

МАСТАЦТВА «НА КОНЧЫКАХ ПАЛЬЦАЎ» (6 гадзін)

28–29. Фатаграфія як від мастацтва (2 гадзіны).

Першыя спробы стварэння фатаграфіі. Асаблівасці фатаграфіі як віда мастацтва. Дакументальная і мастацкая фатаграфія.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і параўнанне дакументальнай і мастацкай фатаграфіі.

Дыскусія «Фатаграфія XIX і XXI стагоддзяў: падабенства і адрозненне».

Выкананне фотакалажа (тэма на выбар).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Ж. Ньепс. «Выгляд з акна на Le Gras»; Дж. Максвел. «Трохколерны бант»; Р. Медэр. «Начныя маланкі над Гранд-Каньёнам», «Шарль Годфры пралятае праз Трыумфальную арку ў Парыжы на сваім самалёце «Nieuport 11» 7 жніўня 1919 года»; Ф. Халсман. «Сальвадор Далі з коткамі»; фатаграфіі С. М. Пракудзіна-Горскага, Я. Булгака, Л. Дашкевіча (на выбар); В. В. Малышчыц. Праект «Беларусь: у абдымках зорак»; фатаграфіі сучасных фотамастакоў (на выбар).

30–31. Тэлебачанне (2 гадзіны).

Асаблівасці тэлевізійнага адлюстравання: «эфект прысутнасці».
Інфармацыйныя, пазнавальныя і забаўляльныя тэлеперадачы.

Асноўныя віды дзейнасці.

Прагляд і абмеркаванне фрагментаў папулярных тэлепраектаў.

Гутарка: «Кінематограф і тэлебачанне: агульнае і рознае».

Падрыхтоўка праекта тэлеперадачы (групавая работа).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Тэлеперадачы: на выбар.

32–33. Камп'ютарнае мастацтва (2 гадзіны).

Камп'ютар як інструмент мастака.

Камп'ютарная графіка. Камп'ютарная анімацыя. Камп'ютарная музыка. Сучасныя тэхналогіі ў кінематографе.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне твораў, створаных пры дапамозе лічбавай тэхнікі.

Дыскусія: «Камп'ютарнае мастацтва: за і супраць».

Падрыхтоўка эскіза прадмета (паштова марка, паштоўка, этыкетка) на тэму мастацтва з дапамогай графічнага рэдактара.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Творы на выбар.

34. Творчы ўрок (1 гадзіна).

Паўтарэнне і абагульненне пройдзенага матэрыялу.

Выкананне творчай работы (матэрыял і тэхніка на выбар).

35. Паўтарэнне і абагульненне. Творчы праект (1 гадзіна).

Асноўныя тэмы ў мастацтве.

Асноўныя віды і жанры мастацтва.

Сінтэтычныя віды мастацтва.

Выстава работ (праектаў) вучняў.

АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ VI КЛАСА

Мець уяўленне:

пра паходжанне мастацтва;

ролю і месца мастака ў свеце мастацкай культуры;

тэматычную разнастайнасць мастацтва;

месца і ролю мастацтва ў жыцці чалавека, сям'і, грамадства;

асаблівасці нацыянальнай культуры.

Ведаць:

асноўныя тэмы мастацтва;

асноўныя віды і жанры мастацтва;

асноўныя сродкі мастацкай выразнасці ў розных відах мастацтва.

Умець:

вызначаць тэму мастацкага твора;

дыферэнцыраваць творы па відах і жанрах мастацтва;

выказаць і абгрунтаваць свае адносіны да твора мастацтва;

выяўляць асацыятыўныя сувязі мастацкага твора з жыццядзейнасцю чалавека, навакольным светам;

увасабляць мастацкі вобраз у розных відах мастацка-творчай дзейнасці.

Валодаць навыкамі пошуку і крытычнага адбору інфармацыі ў крыніцах рознага тыпу.

ГЛАВА 4

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА ПРАДМЕТА Ў VII КЛАСЕ. АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ

(35 гадзін)

У ПОШУКАХ ПРЫГАЖОСЦІ: МАСТАЦТВА ПЕРШАБЫТНЫХ ЧАСОЎ (5 гадзін)

1. Мастацтва першабытнай эпохі: пасланне нашчадкам (1 гадзіна).

З’яўленне мастацтва. Сінкрэтызм першабытнай культуры. Міф – аснова першабытных уяўленняў пра свет.

Першыя наскальныя выявы як праява творчай дзейнасці першабытнага чалавека. Выявы слядоў рук.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне артэфактаў першабытных часоў.

Дыскусія «Чаму папулярныя міфы».

Выкананне піктаграмы на зададзенай тэме (на выбар).

Выкананне малюнка (тэма на выбар) у стылістыцы першабытнага мастацтва.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Роспісы пячоры Ласко (Францыя). Прыклады грабеньчата-ямкавай керамікі. Каралі з Дольніх Вестаніц (Паўднёвая Маравія, Чэхія). Наскальныя малюнкi з пячоры Альтаміра (Іспанія). Прыклады адбіткаў рук. Наскальныя малюнкi (пячора Руфіньяк, Францыя). Сунгірскі конік (Уладзімірская вобласць, Расія). «Бізон, які аблізвае свой бок» (пячора Ла-Мадлен, Францыя). Галава жывёлы на абломку аленевага рога (пячора Пекарна, Чэхія).

2. Сюжэты і вобразы першабытных выяў (1 гадзіна).

Скульптурныя выявы жывёл як частка рытуалу. Натуралістычнасць і праўдзівасць выяў жывёл у пячорных роспісах і малюнках.

Увасабленне вобраза чалавека ў скульптуры. Палеалітычныя Венеры як сімвал урадлівасці. Ідалы як частка рытуальнай прасторы. Феномен і загадка кікладскіх ідалаў. Вобраз чалавека ў роспісах пячор.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацкіх артэфактаў першабытных часоў.

Параўнанне асаблівасцей увасаблення вобраза жывёлы і чалавека (на выбар) у творах мінулага і сучаснасці.

Выкананне жывапіснай кампазіцыі з выявай адной або некалькіх жывёл у стылістыцы наскальнага жывапісу.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Выявы жывёл на сценах пячор Шавэ і Ласко (Францыя). «Алені, якія пераходзяць цераз раку», гравіроўка на розе (грот Лартэ, Францыя). Скульптура «Мядзведзь» (пячора Мантэспан, Францыя). Прыклады палеалітычных Венер. Венера з Касцёнак (Расія). Вялікі Шыгірскі ідал (Свярдлоўская вобласць, Расія). «Ідалы» з Кікладскіх астравоў, фрагменты роспісаў (цясніна Тасілін-Аджэр, Алжыр).

3. Асваенне прасторы: зараджэнне архітэктуры (1 гадзіна).

Узаемадзеянне чалавека з навакольнай прасторай. Асаблівасці першабытных архітэктурных першаэлементаў. Жыллё першабытнага чалавека. Зямлянкі, паўзямлянкі. Стаянкі, паселішчы, гарадзішчы.

Культавая архітэктура. Пахаванні: грабніцы і курганы. Мегалітычныя збудаванні (менгіры, дальмены, вішапы, кромлехі). Стоўнхендж: загадкі і версіі паходжання.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне архітэктурных збудаванняў першабытных часоў.

Конкурс на найбольш цікавую версію паходжання дальменаў (групавая работа).

Параўнанне архітэктурных збудаванняў першабытнай эпохі ў розных рэгіёнах.

Выкананне эскізнага малюнка сучаснага дома з элементамі жылля першабытнага чалавека.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Менгіры (Францыя). Дальмены (Заходні Каўказ). Дальмены (Францыя). Кромлех Стоўнхендж (Англія). Вішапы (Аждаха-юрт, Гегамскі хрыбет, Арменія).

Першабытнае мастацтва на беларускіх землях (2 гадзіны).

4. Мастацтва першабытных часоў на беларускіх землях (1 гадзіна).

Мастацтва першабытных часоў як адлюстраванне светапогляду першабытнага чалавека. Прыклады старажытнай пластыкі са стаянак на тэрыторыі Беларусі. Увасабленне вобразаў жывёлы і чалавека ў вырабах з косці і дрэва. Арнаментыя керамікі. Творы ювелірнага мастацтва.

5. Паганская культура на беларускіх землях (1 гадзіна).

Культавыя збудаванні і манументальная скульптура. Мастацкая культура этнічных супольнасцей крывічоў, дрыгавічоў і радзімічаў. Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва: ювелірныя вырабы, дробная пластыка.

Працы сучасных мастакоў-керамістаў, жывапісцаў, натхнёных узорами старажытнага мастацтва і беларускай міфалогіі.

Асноўныя віды дзейнасці.

Складанне апавядання-апісання вобразаў Вялеса, Перуна, Ярылы.

Гутарка «У якіх абрадах ці святах я ўдзельнічаў».

Наведванне краязнаўчага музея свайго рэгіёна.

Выкананне эскіза цацкі або бірулькі па матывах зааморфнай пластыкі (матэрыял і тэхніка на выбар).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Гравіраванія арнаментам пласціны з палеалітычнай стаянкі Юравічы. Гравіраваная костка з выявай жывёлы з мезалітычнай стаянкі Азёрнае. Неалітычная гравіраваная выява чалавека са стаянкі Азёрнае-2. Прадметы, знойдзеныя на неалітычнай стаянцы Асавец (статуэткі лася, змейкі, галава качачкі, антрапаморфныя выявы з косці і дрэва). Шклоўскі ідал, Слоніўскі ідал, Даўгінаўскі ідал.

Фрагменты керамікі старажытных археалагічных культур на тэрыторыі Беларусі. Арнаментаваныя кераміка і прылады працы бронзавага веку. Упрыгажэнні жалезнага веку з меднага сплаву: фібулы, лунніцы, бранзалеты і іншыя.

Упрыгажэнні племянных аб'яднанняў: скроневыя кольцы, фібулы, грыўні. Металічныя і касцяныя падвескі ў выглядзе жывёл. Упрыгажэнні са шкла.

Палеалітычнае жыллё на стаянцы Юравічы. Гарадзішчы жалезнага веку (гарадзішча Нікадзімава). Культывае збудаванне на возеры Янава.

МАСТАЦТВА, ЗАСТЫЛАЕ НА ТЫСЯЧАГОДДЗІ: СТАРАЖЫТНЫ ЕГІПЕТ (4 гадзіны)

Царства вечнасці: сюжэты і вобразы ў выяўленчым мастацтве Старажытнага Егіпта
(3 гадзіны)

6. Ідэі вечнага жыцця ў старажытнаегіпецкай архітэктуры (1 гадзіна).

Рытуальна-магічныя асновы мастацтва Старажытнага Егіпта. Старажытнаегіпецкія грабніцы. Эвалюцыя формы пірамід. Піраміды ў Гізе. Сувязь фігур сфінксаў з комплексам пірамід. Храмы Амона-Ра ў Карнаку і Луксоры.

7. Сюжэты і вобразы ў выяўленчым мастацтве Старажытнага Егіпта (1 гадзіна).

Мастацкі канон у выяўленчым мастацтве Старажытнага Егіпта. Адлюстраванне рэальнага жыцця і прадметнага свету ў роспісе грабніц. Памінальныя статуі як лепшыя ўзоры старажытнаегіпецкага партрэта. Статуі пісараў.

8. Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва Старажытнага Егіпта (1 гадзіна).

Егіпцяне – умелыя майстры-рамеснікі. Напрамкі дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва Старажытнага Егіпта: кераміка, фаянс, шкловытворчасць, разьба па камені і дрэве. Прыклады ранніх помнікаў старажытнаегіпецкіх мастацкіх рамёстваў – посуд, адзенне, упрыгажэнні і амулеты. Мастацкія скарбы грабніцы Тутанхамона.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў выяўленчага мастацтва Старажытнага Егіпта.

Складанне партрэтнай галерэі старажытнаегіпецкіх багоў.

Падрыхтоўка прэзентацыі «Падарожжа па Егіпце» або «Дзе я хацеў бы пабываць у Егіпце».

Замалёўка-рэканструкцыя храма Амона-Ра ці іншага.

Складанне табліцы «Асаблівасці мастацкага канону ў старажытнаегіпецкім мастацтве».

Замалёўка фігуры фараона ў адпаведнасці з канонам (тэхніка на выбар).

Выкананне эскіза прадмета дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва (посуду, мэблі і іншых) у стылістыцы старажытнаегіпецкіх майстроў.

Праект-даследаванне «Якія дасягненні старажытнаегіпецкай культуры выкарыстоўвае сучасны чалавек» (групавая работа).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: піраміда фараона Джосера (Сакара); піраміды Хеопса, Хефрэна і Мікерына (Гіза); Вялікі Сфінкс фараона Хефрэна (Гіза); храм царыцы Хатшэпсут (Дэйр эль-Бахры); храм Амона (Карнак); храм Амона (Луксор); алея сфінксаў (Карнак).

Жывапіс: выявы бога Асірыса. Фрагменты з «Кнігі мёртвых»; суд Асірыса, папірус Ані; роспіс з грабніцы «Паляванне ў нільскіх зарасніках» (Фівы); роспіс з грабніцы Хнумхатэпа «Збор пладоў» (Бэні-Хасан); роспіс у грабніцы «Егіпецкія сяляне, якія збіраюць папірус» (Дэйр эль-Медынэ); роспіс з грабніцы Хнумхатэпа «Кармленне антылоп» (Бэні-Хасан).

Скульптура: статуя фараона Хефрэна (Гіза); статуі фараона Рахатэпа і яго спадарожніцы Нафрэт (Мейдум); статуя Ранафера з грабніцы ў Сакары; «Нубійскія воіны», драўляныя скульптуры з грабніцы ў Сеуце; статуі фараона Аменхатэпа III (Фівы); рэльеф «Эхнатон з сям'ёй» (Ахетатон); рэльеф «Дачка Эхнатона з мужам» (Ахетатон); Тутмес. Бюст царыцы Неферціці (Ахетатон); статуя пісара Каі (Сакара).

Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва: каменная пасудзіна ў выглядзе качкі; пектараль Сенусерта III (золата, біруза, лазурит, сердалік); падвеска з выявай жука-скарабея; куфэрак з грабніцы Тутанхамона (Фівы); алебастравая пасудзіна з грабніцы Тутанхамона (Фівы); залаты трон Тутанхамона; залатая пахавальная маска Тутанхамона (Фівы); сандалі фараона Тутанхамона; фаянсавая статуэтка «Гіпапатам»; шклянны флакон.

9. Загaдкi Стaрaжытнaгa Егiптa: лiтaрaтурa і мyзыкa (1 гaдзiнa).

Стaрaжытнaегiпeцкaя мiфaлoгiя. Стaрaжытнaегiпeцкiя aпaвядaннi і кaзкi. Рэлігiйнaя гiмнa і пaвучaннi як aснoўнaя жанрa лiтaрaтуры. Іeрoглiфa – aснoвa стaрaжытнaегiпeцкaгa пiсьмeнствa.

Узaемaсyв'язь мyзычнaгa мaстaцтвa з рэлігiйнaмi aбpaдaмi, мaсaвымi св'яткaвaннямi. Мyзычнaя iнстpумeнтa.

В'явa пiсaрaў і мyзыкaў y скулптyрy і жывaпiсe.

Aснoўнaя вiдa дзeйнaсцi.

Успpымaннe і aбмepкaвaннe мaстaцкiх твopaў Стaрaжытнaгa Егiптa.

Гyтaркa-aбмepкaвaннe спoсaбy жыцця eгiпц'янiнa стaрaжытнaх чacoў.

Кoнкypc нa лeпшы мaл'юнaк eгiпeцкiх iepoглiфaў (мaтэp'ял нa в'ябap).

Пpaeкт-дaслeдaвaннe «Якiя дaсягнeннi стaрaжытнaегiпeцкaй кyльтyрy в'якaрыстoўвae сyчacны чaлaвeк» (гpypaвaя рaбoтa).

Пpыклaднaя мaстaцкa-iлюстpaцыйнaя мaтэp'ял.

Скулптyрa: стaтyя пiсaрa Кaі з гpaбнiцы (Cакaрa); стэлa eгiпeцкaй пpынцэсy Нeфepэцiябeт з гpaбнiцы з iepoглiфaмi (Гiзa); рэльеф «Сл'япы aрфiст» з гpaбнiцы Пaтaтэнемхeбa (Cакaрa).

Жывaпiс: рoспiс з гpaбнiцы Рэхмiрa «Мyзыкi» (Фiвy); рoспiс з гpaбнiцы Нaхтa «Сл'япы aрфiст» (Фiвy).

Лiтaрaтурa: пaпiрyс «Скaзaннe Сiнyхe» (сюжэт); пaпiрyс «Скaзкa o пoтepпeвшeм кoрaблeкpшeннe» (сюжэт).

МАСТАЦТВА ПPАЗ ТЫСЯЧЫ ГАДОЎ: СТАРАЖЫТНЫ ЎСХОД (8 гaдзiн)

Фaнтaстычнaя вoбpaзy ў мaстaцтвe Мeсaпaтaмiі (4 гaдзiнy)

10. Шyмepы: цывiлiзaц'я глiнy (1 гaдзiнa).

Aсaблiвaсцi цывiлiзaц'i шyмepaў: гapaдcкaя кyльтyрa, рaзвiццэ пiсьмeнствa і рaмэствaў. «Эпoс o Гилгaмeшe» – нaйстaрaжытнeйшy твop лiтaрaтуры, пaэмa пpa с'ябpoўствa і пoдзвiгi. Aрхiтэктyрa шyмepaў: пaлaцy, xpaмy, xpaмaвyя вeжy-зiкypaтy. Скулптyрa: в'явa жывeл, бaгoў, цapoў. Мaйстэpствa рaмeснiкaў y рaбoцe з глiнaй, кaмeнeм, кaштoўнaмi мaтэp'ялaмi. Мyзычнaя iнстpумeнтa шyмepaў – свeдчaннe нaйстaрaжытнeйшaй мyзычнaй кyльтyрy.

11. Мaстaцтвa Bавiлoнa (1 гaдзiнa).

Стaрaжытнaвaвiлoнcкaе мaстaцтвa як yзop рaзвiцця шyмepcкiх тpaдыцый. Стэлы як пoмнiкi мaнyмeнтaльнaгa мaстaцтвa. Кpугл'я скулптyрy. Aсaблiвaсцi нoвaвaвiлoнcкaй aрхiтэктyрy. Ствapэннe нaйбyйнeйшaгa гapaдcкoгa і пaлaцaвa-xpaмaвaгa кoмплeкcy. Цyд свeтy «Bic'яч'я сaдy». Cинтэз aрхiтэктyрy і дэкapaт'yнaгa мaстaцтвa. Твopы дэкapaт'yнa-пpыклaднoгa мaстaцтвa.

12. Aрхiтэктyрa і мaстaцтвa Aсiр'и (1 гaдзiнa).

Aсiр'ийcкaе мaстaцтвa – aдлюстpaвaннe вaeннaй cилы і iмпepcкaй yлaды пpавiцeл'яў. Гapaды і цapcкiя пaлaцy Aсiр'и. С'южэтy дэкapaт'yнoх рэльефaў: сцэны бiтвaў, пaл'явaнн'я, пpыдвopнaгa жыцц'я. Стaтyгi aсiр'ийcкiх цapoў. В'явa рэaльнoх і фaнтaстычнoх жывeл y aсiр'ийcкiм мaстaцтвe. Твopы пpыклaднoгa мaстaцтвa: ювeлiрн'яя ўпpыгaжэннi, рaзбa пa слaнoвaй кoсцi, в'шыўкa.

13. Мaстaцтвa Стaрaжытнaгa Иpaнa (1 гaдзiнa).

В'тoкi cт'юлю стaрaжытнaиpaнcкaгa (aхeмeнiдcкaгa) в'яўлeнчaгa мaстaцтвa. Стaрaжытнaиpaнcкaе мaстaцтвa – yслaўлeннe мaгyтнaсцi цapa і ягo дз'яpжaвy. Свoeacaблiвae в'кaрыстaннe ў Стaрaжытнoм Иpaнe мaстaцкaй cпaдч'ины рoзнoх кyльтyр.

Парадная палацавая архітэктурa ў Персепалі і Сузах. Сюжэты каменных рэльефаў: культавыя і прыдворныя цырымоніі, чароды воінаў і даннікаў. Тэхнікі гравіроўкі і чаканкі. Зааморфныя і раслінныя матывы ў ювелірных вырабах. Разныя каменныя пячаткі.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацкіх твораў Месапатаміі.

Чытанне фрагментаў «Эпоса о Гильгамеше». Абмеркаванне асноўных сюжэтных ліній.

Замалёўка-рэканструкцыя «Вісячых садоў».

Праект-даследаванне «Якія дасягненні культуры Двурэчча выкарыстоўвае сучасны чалавек» (групавая работа).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктурa: Белы храм (Урук); зікурат (Ур); зікурат Этэменанкі; палац Ашурнасірапала II у Кальху (Німрудзе); палац Саргона II (Дур-Шарукін); «Вісячыя сады» (варыянты рэканструкцыі) (Вавілон); вароты багіні Іштар (Вавілон). грабніца цара Кіра; скальныя грабніцы цара Дарыя і яго пераемнікаў (Накш і Рустам); палацы ў Персепалі і Сузах.

Скульптура: «Стэла каршуноў»; галава Саргона Вялікага (Ніневія); статуя Гудзея, правіцеля Лагаша; медная статуэтка цара Ур-Намы – будаўніка зікурата (Ур); храмавая фігурка чыноўніка Эбіх-іля з Мары; статуя багіні Іштар (Мары); стэла цара Хамурапі; рэльеф «Чалавек з казлянем» з палаца цара Саргона II (Дур-Шарукін); рэльеф «Воін, які вядзе каня» з палаца Саргона II (Дур-Шарукін); статуі быкоў – шэду – з палаца цара Саргона II (Дур-Шарукін); рэльефныя кампазіцыі ў палацы Артаксеркса (Персепаль).

Дэкаратыўна-прыкладнае мастацтва: цыліндрычная пячатка Саргона; штандар з Ура; грыўна з галавамі львіц; залаты рытон.

Літаратура: прысвячальны надпіс на каменнай таблічцы з Шумера; «Эпос о Гильгамеше» (сюжэт).

Ідэалы прыгажосці ў мастацтве Старажытнай Індыі (2 гадзіны).

14. Культура Харапы як калыска старажытнаіндыйскага мастацтва (1 гадзіна).

Планіроўка гарадоў Харапы, асноўныя тыпы збудаванняў. Ганчарнае мастацтва. Каменныя пячаткі з выявамі жывёл і фантастычных істот. Вобраз чалавека ў скульптуры. Ювелірнае мастацтва.

15. Мастацтва Старажытнай Індыі (1 гадзіна).

Роля рэлігіі ў развіцці культуры Старажытнай Індыі. Літаратурныя помнікі Старажытнай Індыі як крыніца ведаў пра яе мастацкую культуру. «Сказанне о Раме» як самы папулярны сюжэт індыйскага мастацтва. Культавая архітэктурa Старажытнай Індыі. Будыйскія ступы як захавальнікі свяшчэнных каштоўнасцей. Пячорныя храмы чайцы. Каменныя калоны Стамбха. Выявы святочных шэсцяў і цырымоній ва ўнутраным і знешнім убранні храмаў. Вобразы багоў і жывёл у скульптуры. Ювелірнае мастацтва і вырабы з бронзы.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацкіх твораў Старажытнай Індыі.

Чытанне і пераказ сюжэта «Сказання о Раме». Абмеркаванне асноўных сюжэтных ліній.

Гутарка «Адрозненне архітэктурy Харапы ад архітэктурy іншых краін Старажытнага свету».

Праект-даследаванне «Якія дасягненні культуры Старажытнай Індыі выкарыстоўвае сучасны чалавек» (групавая работа).

Стварэнне эскіза пакрывала з індыйскімі дэкаратыўнымі матывамі (сланы, узор «індыйскі агурок» і іншыя). Абмеркаванне работ.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: ступа (Санчы); храмава-пячорны комплекс (Карлі); храмава-пячорны комплекс (Аджанта).

Жывапіс: фрэскі Аджанты.

Скульптура: Ільвіная капітэль з калоны Ашокі (Сарнатх); шматфігурныя рэльефы на ўсходняй браме ступы (Санчы); статуя Буды (Таксіль); скульптура «Геній з кветкамі». скульптуры і рэльефы ў храмах Аджанты.

Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва: царскія завушніцы эпохі праўлення Сатаваханаў (Андхра-Прадэш); бронзавая статуэтка «Дзяўчына, якая танцуе» (Махенджа-Дара); бронзавыя статуэткі «Натараджы» (Шыва, які танцуе).

Музыка «рага».

Мастацтва Старажытнага Кітая: мудрасць і сузіральнасць (2 гадзіны).

16. Мастацтва Старажытнага Кітая: прыгажосць у дэталях (1 гадзіна).

Літаратурная спадчына Канфуцыя. Мастацтва каліграфіі. Паэтызацыя прыроднага свету ў жывапісе на скрутках. Вынаходлівасць у дэкаратыўна-прыкладным мастацтве (кераміка, шоўк). Кітайскі фарфор.

17. Манументальнасць архітэктуры і скульптуры Старажытнага Кітая (1 гадзіна).

Вялікая Кітайская сцяна як унікальны ўзор абарончага дойлідства. Пахавальныя комплексы. Вобразы воінаў у скульптуры. Жыллё з яруснымі дахамі як правобраз архітэктуры культавага і грамадскага прызначэння. Жыллёвая архітэктура.

Старажытныя тэатралізаваныя паказы Кітая: «Гульні з ільвамі», «Шэсце з цмокам».

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацкіх твораў Старажытнага Кітая.

Гутарка пра асаблівасці старажытнакітайскай мастацкай культуры.

Выкананне эскіза знака-сімвала ў стылі кітайскіх іерогліфаў.

Конкурс-даследаванне «Цікавыя гісторыі і легенды пра Вялікую Кітайскую сцяну» (групавая работа).

Выкананне эскіза (макета) старажытнакітайскай пагады (групавая работа) (матэрыял на выбар).

Замалёўка аднаго з персанажаў тэатралізаванага паказу Старажытнага Кітая. Абмеркаванне работ.

Праект-даследаванне «Якія дасягненні культуры Старажытнага Кітая выкарыстоўвае сучасны чалавек» (групавая работа).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: падземны комплекс імператара Цынь Шыхуандзі; Вялікая Кітайская сцяна; пагада Сун'юэсы ля гары Суншань; пайлоу (Шаалінь).

Жывапіс: В. Січжы. «Ліст пасля снегу» (копія). «Коннік верхам на цмоку». «Дама з цмокам і феніксам»; Г. Кайчжы. «Фея ракі Ло», «Павучанні старэйшай прыдворнай дамы».

Скульптура: бронзавая статуя чалавека (Саньсіндуй); «Тэракотавая армія» Цынь Шыхуандзі; тэракотавыя статуэткі дзяўчат.

Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва: кітайскія іерогліфы на панцыры чарапахі; керамічныя пасудзіны Яншаа; бронзавыя пасудзіны; паліваная кераміка; мадэль кітайскага жылога дома.

Літаратура: Ц. Чжы. «Фея реки Ло».

АТЛАНТЫ І КАРЫЯТЫДЫ: МАСТАЦТВА СТАРАЖЫТНАЙ ГРЭЦЫІ (9 гадзін)

18. Мастацкая фантазія крыта-мікенскага мастацтва (1 гадзіна).

Загадкавая цывілізацыя Старажытнага Крыта. Лабірынты палацавага комплексу ў Кносе. Цыклапічныя сцены Старажытных Мікен і Тырынфа.

Разнастайнасць сюжэтаў фрэскавага жывапісу – абрады і святы, прыродны і жывёльны свет, вобраз чалавека.

Асаблівасці дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва: рытоны, керамічны посуд, ювелірныя вырабы, двухбаковыя баявыя сякеркі (лабрысы).

Легенда пра Мінатаўра: пераасэнсаванне крыта-мікенскіх сюжэтаў і вобразаў у культуры наступных эпох.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў крыта-мікенскага мастацтва.

Гутарка-абмеркаванне асноўных тэм крыта-мікенскага выяўленчага мастацтва.

Конкурс-даследаванне «Лабірынты палацавых комплексаў: мінулае і сучаснасць».

Падрыхтоўка відэашэрага помнікаў архітэктуры крыта-мікенскага перыяду (у розных ракурсах і розных часавых адрэзках).

Замалёўка аднаго з прадметаў дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва (рытон, лабрыс і іншыя).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: Кноскі палац (в. Крыт); палац Фэста (в. Крыт); палац у Тырынфе; Ільвіныя вароты (Мікены); грабніца Агамемнана (Мікены).

Жывапіс: фрэска «Сіняя птушка» (Кноскі палац); фрэска «Гульні з быком» (Кноскі палац); фрэска «Парыжанка» (Кноскі палац); фрэска «Марская экспедыцыя» (Заходні дом, в. Фера); фрэска «Мікенянка» (Мікены).

Дэкаратыўна-прыкладнае мастацтва: керамічныя вазы (Фэст); маска Агамемнана (Мікены); ваза з воінамі (Мікены); псеўдаамфара з грабніцы (в. Кос); арнаментаваныя залатыя мінойскія лабрысы; рытон у выглядзе галавы быка.

Старажытнагрэчаская архітэктура: узор для будучых стагоддзяў (2 гадзіны).

19. Ордарная сістэма ў старажытнагрэчаскай архітэктуры (1 гадзіна).

Эстэтычныя і канструктыўныя асаблівасці дарычнага, іанічнага і карыфскага ордараў. Універсальны характар класічнай архітэктуры, заснаванай на ордарнай сістэме.

20. Грэчаскі храм – ідэал прыгажосці і гармоніі ў архітэктуры (1 гадзіна).

Афінскі акропаль як эстэтычная дамінанта горада. Сістэма архітэктурнай кампазіцыі ўсяго ансамбля і яго асноўныя збудаванні. Задума і планіроўка Эрэхтэна.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне помнікаў старажытнагрэчаскай архітэктуры.

Замалёўка старажытнагрэчаскіх ордараў (дарычнага, іанічнага, карыфскага).

Праект-даследаванне «Элементы старажытнагрэчаскіх ордараў у архітэктуры майго горада (сталіцы)».

Гутарка «Акропаль як культурны цэнтр старажытнагрэчаскага горада».

Выкананне эскіза-схемы аднаго са старажытнагрэчаскіх храмаў.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Храм Апалона (Карыф); храм Геры-1 (Пестум); храм Пасейдона (Пестум); Іктын і Калікрат. Парфенон, Афінскі акропаль; Калікрат. Храм Нікі Аптэрас; Эрэхтэен. Афінскі акропаль; Мнесікл. Прапілеі Афінскага акропаля; храм Апалона (Басы); руіны храма Зеўса Алімпійскага (Афіны); алтар Зеўса (Пергам).

Выяўленчае мастацтва Старажытнай Грэцыі (2 гадзіны).

21. Вобраз чалавека ў мастацтве Старажытнай Грэцыі (1 гадзіна).

Старажытнагрэчаскі ідэал чалавека. Тэма чалавека – асноўная тэма мастацтва. Архаічныя коры. Прыгожыя боствы ў старажытнагрэчаскай скульптуры. Перадача вобраза чалавека ў скульптуры Старажытнай Грэцыі. Пошук ідэальных прапорцый цела чалавека. Віды рэльефу і яго мастацкая спецыфіка.

22. Керамічныя вырабы Старажытнай Грэцыі (1 гадзіна).

Кераміка старажытных грэкаў: разнастайнасць форм посуду. Чорнафігурны і чырвонафігурны грэчаскі вазапіс. Асаблівасці арнаменту.

Адлюстраванне тэм і сюжэтаў выяўленчага мастацтва Старажытнай Грэцыі ў мастацкай культуры наступных часоў.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў выяўленчага мастацтва Старажытнай Грэцыі.

Гутарка «Асаблівасці выявы чалавека ў старажытнагрэчаскім мастацтве».

Складанне галерэі старажытнагрэчаскіх скульптурных твораў, у якіх увасоблены вобраз чалавека.

Выкананне эскіза старажытнагрэчаскай вазы (форма на выбар).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Скульптура: статуя коры; Масхафор («той, хто нясе цяля»); Мірон. «Дыскабол», «Афіна ў спрэчцы з Марсіем»; Фідый і яго вучні. «Пасейдон, Апалон і Артэміда», «Коннікі» з фрыза Парфенона; рэльефы «Панафінейскае шэсце», «Юнакі з гідрыямі» (пад кіраўніцтвам Фідыя); «Дэльфійскі фурман» (Дэльфійскае свяцілішча Апалона); Праксіцель. «Гермес з немаўлём Дыянісам», «Галава Афродыты»; «Ніка Самафракійская»; Леахар. «Артэміда з касуляю», стэла Гегеса (служанка і спадарыня); «Венера Мілоская»; Агесандр, Палідор, Афінадор. «Лаакаон і яго сыны»; фрагмент фрыза алтара Зеўса «Бітва багоў і гігантаў»; Паліеўкт. «Дэмасфен».

Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва: Клітый. Чорнафігурны кратэр («Ваза Франсуа»); чорнафігурная чаша «Дыяніс у ладдзі»; чорнафігурная гідрыя; чырвонафігурная амфара «Кіфарыст»; чырвонафігурны скіфас «Прыям з дарамі просіць Ахілеса аддаць яму цела Гектара»; Эксекій. Чорнафігурная амфара «Ахіл і Аякс за гульні ў косці»; чырвонафігурная амфара «Рыштунак воіна»; белы лекіф «Памерлы воін сядзіць перад сваім надмагільным помнікам у прысутнасці сваяка, які прыйшоў ушанаваць яго памяць»; адбітак з эліністычнай пячаткі «Грэчаскі скульптар за працай».

23. Цуды свету ў Старажытнай Грэцыі (1 гадзіна).

Архітэктурныя збудаванні, якія ўвайшлі ў пералік сямі цудаў свету: храм Артэміды Эфескай, грабніца цара Маўсола, Фароскі маяк.

Скульптуры, якія ўвайшлі ў пералік сямі цудаў свету: статуя Зеўса ў Алімпіі (скульптар Фідый) і статуя Геліяса (Калос Радоскі).

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне старажытнагрэчаскіх твораў, якія ўвайшлі ў пералік цудаў свету.

Гутарка «Што такое «Цуды свету»».

Замалёўка аднаго з твораў Старажытнай Грэцыі, які ўвайшоў у пералік цудаў свету.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктурна: храм Артэміды Эфескай (рэканструкцыя); грабніца цара Маўсола (Галікарнас) (рэканструкцыя); Александрыйскі маяк (в. Фарос) (рэканструкцыя).

Скульптура: Фідый. Статуя Зеўса (Алімпія); статуя Геліяса.

24. Гармонія думкі і слова: літаратура Старажытнай Грэцыі (1 гадзіна).

Вытокі літаратуры. Цыклы міфаў як адлюстраванне праблем і мар жыхароў Старажытнай Грэцыі (траянскі і аргоскі цыклы). Эпічныя паэмы «Іліяда» і «Адысея» Гамера.

Крылатыя выразы, звязаныя з асаблівасцямі старажытнагрэчаскай мастацкай культуры.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне літаратурных твораў Старажытнай Грэцыі.

Выразнае чытанне ўрыўкаў з «Іліяды» Гамера (гекзаметр).

Праект-даследаванне «Што азначае гэты выраз (гордзіеў вузел, дамоклаў меч, ахілесава пята, цэрбер і іншыя)?» (групавая работа).

Складанне слоўніка старажытнагрэчаскіх устойлівых словазлучэнняў.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Літаратура: Гамер. «Іліяда» (сюжэт), «Адысея» (сюжэт); лірычная паэзія (аўтар на выбар).

Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва: «Алкей і Сапфо», роспіс вазы.

Архітэктурна-дэкаратыўнае мастацтва: Бібліятэка (Александрыя) (рэканструкцыя); бібліятэка (Пергам) (рэканструкцыя).

Тэатр і музыка Старажытнай Грэцыі (2 гадзіны).

25. Старажытнагрэчаская драма (1 гадзіна).

Сутнасць жанру трагедыі. Сюжэты і вобразы старажытнагрэчаскіх трагедый. Асноўныя тэмы і вобразы старажытнагрэчаскіх камедыяў.

26. Гульні-спаборніцтвы як аснова музычнага і тэатральнага мастацтва Старажытнай Грэцыі (1 гадзіна).

Гульні-спаборніцтвы як спосаб выяўлення пераможцаў у спорце і мастацтве. Старажытнагрэчаскія музычныя інструменты. Асаблівасці музычных спаборніцтваў. Арганізацыя тэатральных паказаў. Будаўніцтва тэатральнага збудаванняў у Старажытнай Грэцыі. Акцёрская гульня, афармленне спектакляў.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне асаблівасцей тэатральнага мастацтва Старажытнай Грэцыі.

Чытанне ўрыўкаў з твораў Эсхіла, Арыстафана. Абмеркаванне сюжэтаў.

Інсцэніроўка ўрыўка старажытнагрэчаскай п'есы (на выбар).

Выкананне трагічнай або камічнай маскі старажытнагрэчаскага акцёра ў тэхніцы папяровай пластыкі.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Літаратура: Эсхіл. Трагедыя «Праметэй прыкуты» (сюжэт); Арыстафан. Камедыя «Жабы» (сюжэт).

Архітэктурна-дэкаратыўнае мастацтва: антычны тэатр (Дэльфы); антычны тэатр (Прыена); тэатр Дыянiса (Афіны); антычны тэатр (Эпідаўр).

Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва: роспіс пасудзіны «Праметэй, якога раздзірае арол»; роспіс вазы «Акцёры з маскамі»; роспіс вазы «Паядынак Арэса з Гефестам у прысутнасці Геры»; сцяна антычнага саркафага з выявай драматурга і музы трагедыі; рымская копія старажытнагрэчаскага рэльефу «Камедыёграф Менандр з камедыйнымі маскамі»; роспіс вазы «Музычны ўрок»; роспіс чашы «Жанчына, якая іграе на аўлосе»; роспіс пасудзіны «Арфей і фракійцы»; роспіс вазы «Музыка, які грае на аўлосе»; роспіс вазы «Кіфарэд»; Дэльфійскі камень з гімнам Апалону.

МАСТАЦТВА СТАРАЖЫТНАГА РЫМА: ПАСЛАННЕ Ў БУДУЧЫНІЮ (7 гадзін)

27. Мастацтва этрускаў: папярэднікі вялікіх рымлян (1 гадзіна).

Мастацкая культура этрускаў як папярэдніца мастацтва Старажытнага Рыма. Загадкі і таямніцы культуры этрускаў. Архітэктурна-дэкаратыўнае мастацтва: саркафагі і канопы. Шэдэўры этрускіх майстроў у тэракоце і бронзе. «Марскі стыль» у вазапісе.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне ўзораў этрускага мастацтва.

Гутарка «Легенда пра Ромула і Рэма: загадкі гісторыі».

Складанне вуснага апавядання «Як выглядалі этрускі» (на падставе засваення твораў выяўленчага і дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: Порта дэль Арка ў Вальтэры; грабніца Тумула ў Цэрэ.

Жывапіс: фрагмент роспісу грабніцы Трыклінія «Музыка» (Тарквінія); роспіс грабніцы Львоў «Музыкі і танцоры» (Тарквінія); фрагмент роспісу грабніцы Палявання і Рыбнай лоўлі (Тарквінія).

Скульптура: Апалон з храма Апалона (Веі); бронзавая статуя «Хімера».

Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва: трыножнік з катлом з грабніцы Барберыні (Палесціна); ваенны рыштунак з грабніцы Воіна ў Ланувіі каля Рыма; канопы (пахавальныя урны); этрускае люстэрка.

Пераемнасць і наватарства ў архітэктуры Старажытнага Рыма (2 гадзіны).

28. Архітэктура Старажытнага Рыма: наватарства, веліч і інжынернае майстэрства (1 гадзіна).

Горадабудаўніцтва і рацыянальнасць арганізацыі гарадскога жыцця. Рымскі форум як цэнтр грамадскага жыцця. Асэнсаванне арачна-скляпеністай канструкцыі. Вынаходства бетону. Садружнасць архітэктараў і інжынераў: віядукі, акведукі, ратонды, брукаваныя дарогі, трыумфальныя аркі і калоны, грамадскія фантаны.

29. Выдатныя пабудовы Старажытнага Рыма (1 гадзіна).

Рымскі Пантэон – «храм усіх багоў». Калізей – адно з найвялікшых архітэктурных збудаванняў Старажытнага Рыма. Калона Траяна і форум Траяна. Рымскія тэрмы як месца для культурнага адпачынку. Тэрмы Каракалы.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне прыкладаў старажытнарымскай архітэктуры.

Гутарка на тэму «Старажытны Рым – энцыклапедыя архітэктуры».

Падрыхтоўка відэашэрага архітэктурных збудаванняў Старажытнага Рыма (у розных ракурсах і розных часавых адрэзках).

Замалёўка-рэканструкцыя рымскага Пантэона (Калізея).

Праект-даследаванне «Матывы старажытнарымскага дойлідства ў архітэктуры маёй краіны».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Апіева дарога; мост Фабрыцыя праз Тыбр; Табуларый на Рымскім форуме (графічная рэканструкцыя); форум Юлія Цэзара; форум Траяна; храм Геркулеса на Бычыным форуме; храм Весты ў Цівалі; храм Пантэон; трыумфальная арка Ціта; амфітэатр Флавіяў; трыумфальная арка імператара Канстанціна; тэрмы Каракалы.

Рэалістычнасць вобразаў у выяўленчым мастацтве Старажытнага Рыма (2 гадзіны).

30. Партрэтны жанр у скульптуры Старажытнага Рыма (1 гадзіна).

Індывідуалізацыя ў рымскай скульптуры. Бюст і статуя як асноўныя формы старажытнарымскага партрэта. Конны манумент Марку Аўрэлію. Адлюстраванне моды ў старажытнарымскіх скульптурных партрэтах. Антычныя камеі на мяжы скульптуры і дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва: тэхніка стварэння і асноўныя сюжэты.

31. Своеасаблівае тэхнік манументальнага жывапісу (1 гадзіна).

Фрэска і мазаіка. Мазаікі рымскіх тэрм. Разнастайнасць малюнкаў, знойдзеных у Пампеях.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў выяўленчага мастацтва Старажытнага Рыма.

Гутарка «Рэалістычнасць старажытнарымскага скульптурнага партрэта».
Складанне скульптурнай партрэтнай галерэі выдатных дзеячаў Старажытнага Рыма.
Выкананне творчай работы «Фаназія на тэму старажытнарымскага жывапісу»
(матэрыял на выбар).

Праект-даследаванне «Мода Старажытнага Рыма».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: мазаіка «Магнат»; партрэт Септымія Севера з сям'ёй; «Навучанне Ахіла».
Фрэска з базілікі ў Геркулануме; віла Містэрыі. «Містэрыя, прысвечаная культу Дыяніса»
(Пампеі); партрэт старога рымляніна; партрэт Юлія Цэзара; насценны роспіс «Певень, які
дзяўбе вінаград» (Геркуланум); фрэска «Нацюрморт» (Пампеі); роспіс вілы «Пастух
з козамі» (Боскатрэказэ); «Фрэска вілы Боскарэале»; мазаікі з вілы Адрыяна (Цівалі);
мазаіка «Бітва Аляксандра з Дарыем» (Пампеі).

Скульптура: статуя з Прыма Порта «Імператар Аўгуст»; бюст невядомага мужчыны;
статуя рымляніна з бюстамі продкаў; бюст Лівіі; бюст Веспасіяна; бюст імператара
Тыберыя; галава імператара Нерона; бюст Марка Аўрэлія; галава імператара Траяна; бюст
імператара Адрыяна; бюст Каракалы; конная статуя імператара Марка Аўрэлія.

Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва: камя «Арол з пальмавай галінай і вянком»;
«Камя Ганзага»; сярэбраны бюст Луцыя Вера ў даспехах з Марэнга; мармуровы стол
(Пампеі).

Літаратура, музыка і тэатр у Старажытным Рыме (2 гадзіны).

32. Залаты век літаратуры ў Старажытным Рыме (1 гадзіна).

Уплыў мастацтва старажытных грэкаў і этрускаў на развіццё старажытнарымскай
культуры. «Энеіда» Вергілія і оды Гарацыя як увасабленне рымскіх этычна-эстэтычных
ідэалаў. «Метамарфозы» Авідзія як міфалагічная энцыклапедыя.

33. Тэатр і музыка ў Старажытным Рыме (1 гадзіна).

Музычныя інструменты і малюнкі музыкаў. Вытокі тэатральнага мастацтва
ў Старажытным Рыме. Асаблівасці старажытнарымскай тэатральнай архітэктуры.
Рымская драматургія. Адрозненне старажытнарымскага тэатра ад старажытнагрэчаскага.

Крылатыя выразы, звязаныя з асаблівасцямі старажытнарымскай мастацкай
культуры.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў старажытнарымскай літаратуры, асаблівасцей
музычнага і тэатральнага мастацтва.

Выразнае чытанне ўрыўкаў з твораў Вергілія, Гарацыя, Авідзія.

Параўнанне старажытнагрэчаскага і старажытнарымскага тэатраў. Абмеркаванне.

Праект-даследаванне «Што азначае гэты выраз (каханне сляпое, папера ўсё зносіць,
белая варона, з ног да галавы і іншыя)?» (групавая работа).

Інсцэніроўка ўрыўка з камедыі Плаўта (на выбар).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: тэатр Пампея на Марсавым полі; тэатр Марцэла; тэатр у Араўзіёне
(рэканструкцыя).

Скульптура: рэльеф «Сцэна з трагедыі»; рэльеф «Сцэна з рымскай камедыі».

Выяўленчае мастацтва: мазаіка «Тэатральная сцэна» (Пампеі); мазаіка «Паэт
Вергілій піша «Энеіду»» (побач музы Клія і Мельпамена); мазаіка «Акцёры рыхтуюцца да
спектакля».

Літаратура: урыўкі з твораў Вергілія, Гарацыя, Авідзія (на выбар); Плаўт.
«Кубышка» (сюжэт).

34. Творчы ўрок (1 гадзіна).

Паўтарэнне і абагульненне пройдзенага матэрыялу.

35. Творчы праект (1 гадзіна).
Мастацкая культура першабытнага грамадства.
Мастацтва Старажытнага Егіпта.
Мастацтва Старажытнага Усходу.
Асаблівасці развіцця мастацкай культуры Антычнасці.
Уплыў мастацкай культуры старажытных цывілізацый на развіццё мастацкай культуры наступных эпох.

Асноўныя віды дзейнасці.
Выстава работ (праектаў) вучняў.
Прэзентацыя і абарона работ (праектаў).

АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ VII КЛАСА

Мець уяўленне:
пра асаблівасці развіцця мастацтва першабытных часоў, Старажытнага Егіпта, Старажытнага Усходу, Антычнасці;
асаблівасці развіцця культуры першабытнага грамадства на беларускіх землях.
Ведаць:
змест паняццяў «мастацтва», «віды мастацтва», «жанры мастацтва», «міф», «сімвал», «канон»;
асноўныя сродкі мастацкай выразнасці ў розных відах мастацтва і асаблівасці іх уасаблення ў рамках часавых перыядаў, якія вывучаюцца;
асноўныя творы мастацтва першабытнага грамадства, старажытных цывілізацый, Антычнасці.
Умець:
вызначаць тэму мастацкага твора;
дыферэнцыраваць мастацкія творы па відах і жанрах мастацтва;
судносіць мастацкія творы з гістарычным перыядам які вывучаецца;
выказваць і абгрунтоўваць сваё стаўленне да твора мастацтва;
уасабляць мастацкі вобраз у розных відах мастацка-творчай дзейнасці.
Валодаць:
навыкамі пошуку і крытычнага адбору мастацтвазнаўчай інфармацыі ў крыніцах рознага тыпу;
мінімальнымі навыкамі аналізу твора мастацтва.

ГЛАВА 5 ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА ПРАДМЕТА Ў VIII КЛАСЕ. АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ (35 гадзін)

ТАЯМНІЦЫ МАСТАЦТВА СЯРЭДНІХ ВЯКОЎ (7 гадзін)

1. Эпоха Сярэдневякоўя: пошук духоўнасці ў мастацтве (1 гадзіна).
Своеасаблівасць мастацтва Сярэдніх вякоў. Абарончае дойлідства: феадальны і каралеўскі замкі. Данжоны.

Асноўныя віды дзейнасці.
Успрыманне і абмеркаванне абарончых пабудоў Сярэдневякоўя.
Віртуальная экскурсія ў сярэдневяковы замак.
Падрыхтоўка плана турыстычнага маршруту па еўрапейскіх замках Сярэдневякоўя.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.
Замак Каркасон, замак Лош, Венсенскі замак, замак П'ерфон ва Францыі; Лонданскі Таўэр у Англіі.

2. «Каменны летапіс» Сярэдніх вякоў (1 гадзіна).

Раманскі стыль – увасабленне прыгоннай магутнасці ў перыяд феадальнай раздробленасці Еўропы. Знакамітыя раманскія замкі Еўропы.

Гатычны сабор – «Біблія ў камені». Знакамітыя гатычныя саборы Еўропы. Гатычныя ратушы – сімвал гарадскога самакіравання.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне раманскай і гатычнай архітэктуры Сярэднявекі.

Схематычная замалёўка раманскага і гатычнага храмаў.

Даследаванне на «Сем гарадскіх ратуш» (групавая работа).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Францыя: базіліка Сакрэ-Кёр абацтва Парэ-ле-Ман'яль; сабор Нотр-Дам у Лане; сабор Нотр-Дам у Парыжы; сабор Нотр-Дам у Шартры; сабор Нотр-Дам у Рэймсе.

Англія: Глостэрскі сабор; сабор Вестмінстэрскага абацтва; Солсберыйскі сабор.

Германія: Кельнскі сабор; Вормскі сабор; Майнцкі сабор.

Італія: сабор Сан-Сабіна ў Бары; Пізанскі сабор; базіліка Сан-Мікеле Маджорэ ў Павіі.

3. Выяўленчае мастацтва Сярэдніх вякоў: нябеснае і людское (1 гадзіна).

Аскетычны ідэал у сярэднявеквай скульптуры. Змястоўныя асаблівасці манументальнага жывапісу (фрэска, вітраж).

Кніжная мініяцюра як энцыклапедыя жыцця чалавека Сярэднявекі: звычаі, традыцыі, адзенне, мода, мэбля, інтэр'ер.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў выяўленчага мастацтва эпохі Сярэдніх вякоў.

Гутарка «Матывы і вобразы сярэднявекowych малюнкаў».

Выкананне эскіза старонкі кнігі ў стылі сярэднявеквай кніжнай мініяцюры.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: вітражы «Цар Давід», «Маці Божая з дзіцем» (сабор Нотр-Дам у Шартры, Францыя); вітраж «Адам» (Кентэрберыйскі сабор, Англія); вітражы «Поры года» (сабор Нотр-Дам у Лазане, Швейцарыя); фрэскі «Бітва архангела Міхаіла з цмокам», «Ноеў каўчэг» (царква Сен-Савэн-сюр-Гартамп у Пуату, Францыя); фрэска «Хрыстос Пантакратар» (апсіда царквы Сан-Клементэ дэ Тауль, Іспанія).

Кніжная мініяцюра: мініяцюры з Псалтыра Людовіка Святога (Францыя); мініяцюры з «Кнігі евангельскіх чытанняў Генрыху II»; старонкі рукапісу «Кніга гадзін» (Францыя); мініяцюры з рукапісу «Люстэрка чалавечага збаўлення» (Германія); мініяцюры з «Хронікі Жана Фруасара» (Францыя); ілюстрацыі да «Манескага кодэкса» (Германія).

Скульптура: гарэльеф «Страшны суд» (тымпан цэнтральнага партала сабора Святога Лазара ў Ацэне, Францыя); Віліджэльяма. Рэльеф (кафедральны сабор у Модэне, Італія); тымпан цэнтральнага партала (заходні фасад Ам'енскага сабора, Францыя); скульптура «Постаць вершніка» (сабор у Бамбергу, Германія); скульптура «Святы Іосіф» (сабор Нотр-Дам у Рэймсе, Францыя); скульптурная група «Сустрэча Марыі і Лізаветы» (сабор Нотр-Дам у Рэймсе, Францыя); скульптура «Персанажы Старога Запавету» (сабор Нотр-Дам у Шартры, Францыя); Матэа. «Порцік Славы» (кафедральны сабор Санць'яга-дэ-Кампастэла, Іспанія); статуі маркграфу Экерхарда і маркграфіні Уты (сабор у Наумбергу, Германія).

4. Сюжэты і вобразы ў літаратуры, музыцы і тэатры Сярэднявекі (1 гадзіна).

Эпічны цыкл пра брытанскага караля Артура і рыцараў Круглага стала. «Аповесць пра Трыстана і Ізольду» – тэма кахання як адна з распаўсюджаных тэм рыцарскіх раманаў.

Грыгарыянскi харал. Вобраз цудоўнай дамы ў свецкай рыцарскай лiрыцы: трубадуры, труверы, мiнeзiнгeры.

Сярэдневяковыя тэатральныя формы – мiстэрыi i мaрaлiтэ.

Асноўныя вiды дзейнасцi.

Знаёмства з папулярнымi сюжэтамi сярэдневяковай лiтaратуры i тэатра, асаблiвасцямi музычнага мастацтва.

Гутарка «Трубадуры i мiнeзiнгeры: учoра i сeння».

Iнсцэніроўка ўрыўка з сярэдневяковай п'есы «Цяперашнiя браты». Абмеркаванне характару персанажаў Братэрская Любоў i Зайздрасць.

Мiнi-праект «Трыстан i Iзольда ў твoрах сучаснага мастацтва».

Прыкладны мастацка-iлюстрацыйны матэрыял.

Лiтaратура (сюжэты): эпaс пра караля Артура i рыцараў Круглага стала; эпaс пра Трыстана i Iзольду.

Музыка (на выбар): грыгарыянскi харал: гiмны «Kyrie eleison», «Veni Creator Spiritus», секвенцы «Dies irae», «Stabat mater»; гiмны «Gaudeamus».

Тэатр: п'еса «Цяперашнiя браты».

5. Сiмвалiзм у мастацтве Вiзантыi (1 гадзiна).

Сiмвалiзм у сярэдневяковым мастацтве. Сiмвалiка i ўнутраная канструкцыя вiзантыйскага храма. Форма крыжова-купальнай царквы.

Сабор Святой Сафii як вышэйшае дасягненне вiзантыйскага мастацтва. Кампазiцыйная праграма роспiсаў храма.

Асноўныя вiды дзейнасцi.

Успрыманне i абмеркаванне мастацкiх твoраў Сярэдневякоўя.

Вiртуальная экскурсыя па саборы Святой Сафii.

Параўнанне базiлiкальнай i крыжова-купальнай канструкцый храмаў.

Мiнi-праект «Канструкцыя храма ў маiм гoрадзе (вeсцы, пасeлку)».

Прыкладны мастацка-iлюстрацыйны матэрыял.

Архiтэктурa: Анфiмiй i Iсiдар. сабор Святой Сафii ў Канстанцiнопалi; царква Сан-Вiтале ў Равене (Iталiя); баптыстэрыi прaваслаўных у Равене (Iталiя); сабор Сан-Марка ў Венецыi (Iталiя); царква Святых Феадораў у Мiстры (Грэцыя).

Жывапiс: мазаiка «Хрыстос Пантакратар» (храм Мацi Божай у Дафнi); мазаiкi «Мацi Божая з немаўлём на троне», «Iмператар Канстанцiн Манамах i iмператрыца Зоя перад Хрыстом», «Канстанцiн Вялiкi i Юсцiнiян перад Мацi Божай з немаўлём на прастоле» (сабор Святой Сафii ў Канстанцiнопалi); мазаiка «Ушэсце» (купал сабора ў Салонiках, Грэцыя); мазаiка «Добры пастыр» (маўзалеi Галы Плацыды ў Равене).

6. Зьянне вiзантыйскага жывапiсу (1 гадзiна).

Эстэтычная своеасаблiвасць мастацтва Вiзантыi. Вiзантыйская мазаiка: тэхнiка стварэння, асаблiвасцi трактоўкi вoбpаза. Сярэдневяковы iканaпiс. Эвалюцыя рукапiснай кнiгi: ад скруткa да кодэкса.

Асноўныя вiды дзейнасцi.

Успрыманне i абмеркаванне мастацкiх твoраў Сярэдневякоўя.

Гутарка на тэму «Антычныя традыцыi ў мастацтве Вiзантыi».

Экскурсыя ў кафедральны сабор свайго рэгiёна.

Мiнi-праект «Тэхналогiя стварэння абpаза».

Прыкладны мастацка-iлюстрацыйны матэрыял.

Жывапiс: мазаiкi «Працэсыя святых», «Пакутнiцы» (храм Святога Апалiнарыя Новага ў Равене, Iталiя); мазаiкi «Iмператар Юсцiнiян са свiтай», «Iмператрыца Феадора са

світай», «Сцэны з жыцця Аўраама» (храм Сан-Вітале ў Равене, Італія); мазаіка «Хрыстос» (сабор Святой Сафіі ў Канстанцінопалі); мазаіка «Пакланенне вешчуноў» (царква Маці Божай у Дафні); абразы «Святы Георгій», «Цуд архангела Міхаіла ў Хонех», «Святы Лука, які піша абраз Маці Божай з немаўлём».

Кніжная мініяцюра: мініяцюры і застаўкі ў візантыйскіх рукапісных Евангеллях; Скрутак Ісуса Навіна «Ісус Навін і два шпіёны»; мініяцюра з рукапісу «Архангел Міхаіл»; мініяцюры з рукапісу Іаана Кантакузіна.

7. Веліч і гонар старажытнарускіх гарадоў (1 гадзіна).

Уплыў Візантыі на развіццё архітэктуры і жывапісу Старажытнай Русі. Сафійскія саборы ў Кіеве і Ноўгарадзе. Уладзімірская школа архітэктуры і традыцыі белакаменнага дойлідства. Ансамбль Маскоўскага Крамля. Званіца як неад'емны кампанент храмавага комплексу.

Мазаікі і фрэскі Старажытнай Русі. Творчасць Феафана Грэка і Андрэя Рублёва. Іканастас.

Знаменны спеў. Своеасаблівае званавая музыка Старажытнай Русі.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне архітэктуры старажытнарускіх гарадоў.

Віртуальная экскурсія па гарадах Старажытнай Русі.

Параўнанне візантыйскай і старажытнаруускай архітэктуры (жывапісу).

Міні-праект «Музыка звону ў храмах Беларусі».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: сабор Святой Сафіі ў Кіеве; Сафійскі сабор у Ноўгарадзе; царква Спаса Праабражэння ў Ноўгарадзе; Успенскі сабор ва Уладзіміры; царква Пакрова на Нерлі ва Уладзіміры; ансамбль Саборнай плошчы Крамля ў Маскве (званіца «Іван Вялікі», Успенскі сабор); Георгіеўскі сабор Юр'ева манастыра ў Ноўгарадзе; царква Пятра і Паўла ў Кажэўніках; царква Спаса на Нярэдзіцы ў Ноўгарадзе.

Жывапіс: мазаіка «Маці Божая Аранта (Непарушная сцяна)» (сабор Святой Сафіі ў Кіеве); фрэскі Сафійскага сабора ў Кіеве; абраз «Маці Божая Уладзімірская»; роспісы Успенскага сабора ва Уладзіміры; абраз «Спас Нерукатворны»; Феафан Грэк. Роспісы царквы Спаса Праабражэння ў Ноўгарадзе; Андрэй Рублёў. Абразы «Троіца», «Спас».

Музыка: званавая музыка (на выбар); знаменны спеў «У Царстве Тваім».

МАСТАЦТВА БЕЛАРУСКІХ ЗЯМЕЛЬ У СЯРЭДНЕВЯКОЎІ (4 гадзіны)

8. Беларускі сярэдневяковы горад (1 гадзіна).

Полацк і Тураў як цэнтры хрысціянскай культуры на беларускіх землях. Спаса-Праабражэнская царква ў Полацку. Фрэскі Спаса-Праабражэнскай царквы ў Полацку. Барысаглебская (Каложская) царква ў Гродне.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне сярэдневяковай беларускай архітэктуры.

Гутарка «Асаблівае сярэдневяковага беларускага горада».

Віртуальная экскурсія ў археалагічны музей «Бярэсце».

Праект-даследаванне «Рэстаўрацыя фрэсак Спаса-Праабражэнскай царквы ў Полацку».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Сафійскі сабор у Полацку (перабудаваны ў XVIII ст.); Барысаглебская (Каложская) царква ў Гродне; Спаса-Праабражэнская царква Спаса-Еўфрасіннеўскага манастыра ў Полацку; фрэскі Спаса-Праабражэнскай царквы Спаса-Еўфрасіннеўскага манастыра ў Полацку.

9. Майстэрства мастакоў і рамеснікаў беларускіх зямель (1 гадзіна).

Мастацтва рукапіснай кнігі: Тураўскае і Аршанскае Евангеллі. Прадметы дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва: ювелірныя вырабы, посуд са шкла і керамікі.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў беларускіх майстроў Сярэднявекі.

Гутарка «Своеасаблівасць дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва сярэднявекі Беларусі».

Праект-даследаванне «Гісторыі, расказаныя шахматнымі фігуркамі».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Кніжная мініяцюра: Тураўскае Евангелле; Аршанскае Евангелле.

Пластыка і дэкаратыўна-прыкладное мастацтва: Лазар Богша. Крыж Еўфрасінні Полацкай; шахматныя фігуркі («Барабаншчык», «Кароль», «Ладдзя»); абразок «Канстанцін і Алена» з Полацка; абразок з выявай святых Мікалая і Стэфана з Мінска; упрыгажэнні Вішчынскага скарбу.

10. Беларускія замкі і храмы-крэпасці (1 гадзіна).

Сярэднявекое абарончае дойлідства. Вежы і замкі: вежа ў Камянцы, замкі ў Лідзе і Крэве, Наваградскі замак. Культывыя збудаванні: цэрквы-крэпасці ў Сынкавічах і Мураванцы, касцёлы ў Ішкальдзі і Усялюбе.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне прыкладаў абарончага дойлідства на тэрыторыі Беларусі.

Гутарка «Асноўныя прыёмы беларускага храмавага дойлідства».

Віртуальная экскурсія па Лідскім замку (або іншым замку).

Распрацоўка турыстычнага маршруту, прысвечанага культуры беларускіх зямель сярэднявекі перыяду.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: Камянецкая вежа; Лідскі замак; Наваградскі замак; касцёл Святога Казіміра ў в. Усялюб; Траецкі касцёл у в. Ішкальдзь; царква Святога Міхаіла Архангела ў в. Сынкавічы; царква Раства Маці Божай у в. Мураванка.

11. Візантыйскія і заходнееўрапейскія традыцыі ў мастацтве беларускіх зямель (1 гадзіна).

Сярэднявекы іканапіс: Маці Божая Замілаванне (Нікас Ламбудзіс), Маці Божая Адзігітрыя Іерусалімска з Пінска.

Кніжная мініяцюра: Мсціжскае Евангелле, Жыровіцкае Евангелле, Радзівілаўскі летапіс.

Сярэднявекая пластыка: творы пінскага разьбяра Ананіі; скульптуры «Святы Грыгорый Багаслоў» з Полацка.

Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва: культывыя прадметы і прадметы побыту, ювелірныя ўпрыгажэнні і вырабы збройнакаў.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва, створаных беларускімі майстрамі.

Гутарка «Мініяцюры Радзівілаўскага летапісу: культура нашага краю».

Праект-даследаванне «Аблічча продкаў: сярэднявекы касцюм».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: Нікас Ламбудзіс. Маці Божая Замілаванне; Маці Божая Адзігітрыя Іерусалімска з Пінска.

Кніжная мініяцюра: Мсціжскае Евангелле; Лаўрышаўскае Евангелле; Жыровіцкае Евангелле; мініяцюры Радзівілаўскага летапісу.

Пластыка: абраз разьбяра Ананіі «Прамудрасць створыць сабе дом»; скульптуры «Святы Грыгорый Багаслоў» з Полацка.

Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва: пояс, знойдзены каля в. Літва Маладзечанскага раёна (Пояс Вітаўта); звон з в. Моладава Іванаўскага раёна Брэсцкай вобласці; келіх з Петрапаўлаўскай царквы ў п. Ружаны Пружанскага раёна Брэсцкай вобласці.

МАСТАЦКАЯ КУЛЬТУРА ЭПОХІ АДРАДЖЭННЯ (9 гадзін)

12. Эпоха Адраджэння: імкненне да святла і гармоніі (1 гадзіна).

Агульная характарыстыка эпохі.

Асаблівасці музычнага мастацтва Адраджэння. Мадрыгал і шансон. Італьянская камедыя масак: асноўныя персанажы.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва эпохі Адраджэння.

Гутарка «Выразнасць музыкі Адраджэння».

Падрыхтоўка паведамлення «Мая любімая маска камедыі дэль артэ».

Выкананне эскіза вобраза-персанажа камедыі дэль артэ (на выбар).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Музыка: Дж. Палестрына. «Меса Папы Марчэла» («Kugie eleison»); Я. Перы. Опера «Эўрыдыка» («Канцона Арфея», «Сцэна аплаквання Эўрыдыкі», «Плач Арфея»); К. Жанэкен. Шансоны «Спевы птушак», «Крыкі Парыжа», «Бітва»; А. Ласо. Фроталы «Рэха», «Цік-так».

Тэатр: маскі камедыі дэль артэ.

13. Эпоха шэдэўраў: мастацтва італьянскага Адраджэння (1 гадзіна).

Новыя рысы ў мастацтве. Творчасць Джота дзі Бандонэ.

Закон зваротнай перспектывы. Архітэктура Філіпа Брунелескі: адраджэнне купальных форм храмавай архітэктуры. Новыя формы ў скульптуры Данатэла. Партрэтны жывапіс Сандра Бацічэлі.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва італьянскага Адраджэння.

Віртуальная экскурсія па адным з італьянскіх гарадоў-музеяў.

Міні-праект на тэму «Фларэнцыя, Венецыя, Рым – культурныя цэнтры італьянскага Адраджэння».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: Ф. Брунелескі. Сабор Санта-Марыя дэль Ф'ёрэ (Фларэнцыя); М. дзі Барталамеа. Палацца Медычы-Рыкардзі (Фларэнцыя).

Жывапіс: П. Каваліні. «Страшны суд» (царква Санта-Чэчылія ін-Трастэвэрэ ў Рыме); Чымабуэ. «Маэста» (Фларэнцыя); Джота. «Апакванне Хрыста» (Капэла дэль Арэна ў Падуі); С. Бацічэлі. «Нараджэнне Венеры», «Вясна», «Партрэт Сімоны Веспучы».

Скульптура: Данатэла. Статуя «Давід»; конная статуя кандацэра Венецыянскай рэспублікі Гатамелаты.

14. Тытаны Адраджэння: Леанарда да Вінчы, Мікеланджэла, Рафаэль (1 гадзіна).

Творчы шлях тытанаў італьянскага Адраджэння: Леанарда да Вінчы, Мікеланджэла Буанароці, Рафаэля Санці.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва тытанаў італьянскага Адраджэння.

Гутарка «Тэмы і сюжэты ў мастацтве эпохі Адраджэння».

Дыскусія «Сучаснасць тэм і вобразаў твораў Высокага Адраджэння».

Праект-даследаванне «Загадкі Леанарда».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: Леанарда да Вінчы. Накіды з дзённіка, «Тайная вячэра», «Мадонна ў гроце», «Мона Ліза»; Мікеланджэла. Роспіс плафона Сіксцінскай капэлы (Ватыкан); Рафаэль. Фрэска «Афінская школа»; Станца дэла Сеньятура, «Мадонна Тэмпі», «Мадонна ў крэсле».

Скульптура: Данатэла. Статуя «Давід», конная статуя кандацэра Венецыянскай рэспублікі Гатамелаты; Мікеланджэла. Скульптуры «Давід», «Раб, які паўстаў».

15. Мастацтва Венецыі: жыццё ў фарбах (1 гадзіна).

Венецыянская школа жывапісу: мастацтва Джарджонэ, Тыцыяна, Тынтарэта. Дэкаратыўна-прыкладнае мастацтва Венецыі.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў венецыянскага мастацтва.

Гутарка «Мастацкія асаблівасці венецыянскага жывапісу».

Дыскусія «Паэтычныя імправізацыі мастакоў венецыянскай школы».

Выкананне эскіза дэкору «нёманская нітка» для выраба са шкла.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: Джарджонэ. «Мадонна, якая чытае»; Тыцыян. «Партрэт П'етра Арэтына»; Тынтарэта. «Тайная вячэра».

Дэкаратыўна-прыкладнае мастацтва: філіграннае шкло («венецыянская нітка»); Б. Манара. Блюда «Бітва рымлян»; «Талеркі закаханых».

16. Праўда і прыгажосць у мастацтве Нідэрландаў (1 гадзіна).

Асаблівасці жывапісу Нідэрландаў: народныя матывы, віртуознасць малюнка, багацце каларыту, шматзначнасць сюжэтаў.

Браты ван Эйкі – рэфарматары ў галіне жывапісу. Незвычайныя персанажы твораў Іераніма Босха. Панарама жыцця ў жывапісе Пітэра Брэйгеля Старэйшага.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва Нідэрландаў.

Гутарка «Асаблівасці жывапісу Нідэрландаў».

Дыскусія «Загадкавыя вобразы Іераніма Босха».

Падарожжа па сюжэтах карцін П. Брэйгеля Старэйшага.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: Ян ван Эйк. «Генцкі алтар», «Партрэт пары Арнальфіні», «Чалавек у турбане»; І. Босх. Трыпціх «Спакуса святога Антонія», «Фокуснік»; П. Брэйгель Старэйшы. «Паляўнічыя на снезе», «Фламандскія прыказкі», «Дзіцячыя гульні».

17. Пошук свайго шляху: выяўленчае мастацтва Германіі (1 гадзіна).

Асноўныя дасягненні ў мастацкай культуры Германіі. Развіццё гравюры ў творчасці Альбрэхта Дзюрэра. Псіхалагізм партрэтаў Ганса Гольбейна Малодшага.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва Германіі.

Гутарка «Адлюстраванне ідэй Рэнесансу ў творчасці А. Дзюрэра і Г. Гольбейна Малодшага».

Параўнанне партрэтнай творчасці нямецкіх мастакоў.

Выкананне эскіза расліны ў стылістыцы Альбрэхта Дзюрэра.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс і графіка: А. Дзюрэр. «Чатыры апосталы», «Аўтапартрэт» (1498), «Меланхолія I», «Вялікі кавалак дзёрну», «Заяц», «Бусел», «Аквілегія блакітная»; Г. Гальбейн Малодшы. «Партрэт Генрыха VIII», «Партрэт Эразма Ратэрдамскага».

18. Нацыянальная своеасаблівасць мастацтва Францыі і Англіі (1 гадзіна).

Мастацтва Францыі: гармонія замкаў. Кніжная графіка братоў Лімбургаў і Жана Фуке.

Мастацтва Англіі: своеасаблівасць Лізавецінскага Адраджэння. Асноўныя жанры ў творчасці Уільяма Шэкспіра. Асаблівасці шэкспіраўскіх камедый.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва Францыі і Англіі.

Гутарка «Асаблівасці французскай і англійскай архітэктуры».

Выкананне ілюстрацыі да камедыі У. Шэкспіра (на выбар). Абмеркаванне работ.

Інсцэніроўка ўрыўка з камедыі У. Шэкспіра (на выбар).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: замак-гатэль Шэнансо (Францыя).

Жывапіс і графіка: Ж. Фуке. «Партрэт Карла VII», мініяцюра «Карл Вялікі ў бітве»; браты Лімбургі. «Цудоўны часаслоў герцага Берыйскага».

Тэатр (сюжэты): У. Шэкспір. «Дванаццатая ноч, ці што заўгодна?», «Рамэа і Джульета».

19–20. Эпоха Адраджэння на беларускіх землях (2 гадзіны).

Рысы рэнесансу ў мастацкай культуры на беларускіх землях.

Мастацтва гравюры: мастацкае афармленне выданняў Францыска Скарыны. Рысы рэнесансу ў архітэктуры Беларусі: Мірскі замак, кальвінскія зборы ў Заслаўі і Смаргоні, ратуша ў Нясвіжы.

Своеасаблівасць беларускага іканапісу: абраз «Адзігітрыя Іерусалімскай» з в. Здзітава, абраз «Пакланенне вешчуноў» з в. Дрысвяты. Развіццё жанру партрэта ў жывапісе: партрэты Юрыя Радзівіла, Кацярыны Слуцкай.

Своеасаблівасць дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва эпохі Адраджэння на беларускіх землях.

Экскурсія ў палацава-замкавы комплекс эпохі Адраджэння.

Дыскусія «Замкавы комплекс «Мір» учора, сёння, заўтра».

Дыспут «Францыск Скарына – роданачальнік беларускага мастацтва кнігі».

Выкананне эскізнага малюнка на тэму «Замкі Беларусі» (на выбар).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: Кальвінскі збор у г. Заслаўі; ратуша ў г. Нясвіжы; Мірскі замак.

Пластыка: «Марыя з немаўлём» з Нясвіжскага касцёла Божага Цела; Царскія вароты з Праабражэнскай царквы в. Варанілавічы Пружанскага раёна Брэсцкай вобласці.

Жывапіс: абраз «Адзігітрыя Іерусалімскай» з в. Здзітава; абраз «Пакланенне вешчуноў» з в. Дрысвяты; абраз «Святое сямейства са Святым Францішкам» з Францысканскага касцёла Успення Маці Божай у Пінску; партрэт Юрыя Радзівіла; партрэт Кацярыны Слуцкай.

Кніжная графіка: партрэт Францыска Скарыны з «Кнігі Ісуса Сірахава»; тытульны ліст з кнігі «Песня песняў»; «Будаўніцтва Іерусалімскага храма» з «Трэцяй кнігі Царстваў».

БАРОКА, РАКАКО І КЛАСЦЫЗМ У МАСТАЦТВЕ XVII–XVIII СТАГОДДЗЯЎ (11 гадзін)

21. Цудоўнае барока: тэатральнасць ва ўсім (1 гадзіна).

Стыль барока як дэманстрацыя магутнасці свецкай і царкоўнай улады. Пышнасць, тэатральнасць, пераборлівая дынаміка барока ў мастацтве.

Асноўныя віды дзейнасці.

Абмеркаванне асаблівасцей стылю барока і яго ўвасаблення ў творах розных відаў мастацтва.

Складанне табліцы «Стылявыя асаблівасці барока».

Праект-даследаванне «Стыль барока ў мастацкай культуры маёй краіны» (групавая работа).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: Ф. Бараміні. Царква Сан-Карла але Куатро Фантанэ ў Рыме (Італія).

Жывапіс: П. П. Рубенс. «Апафеоз Якава I» на столі Банкетнай залы (палац Уайтхол у Лондане, Англія); А. Поца. Распіс скляпенняў (царква Сант-Іньяцыя ў Рыме, Італія).

Дэкаратыўна-прыкладнае мастацтва: галандскія латуневыя люстры; французская мэбля ў стылях Берэн, Буль (на выбар).

Скульптура: П'ер Ле Гро Малодшы. Алтар Луіджы Ганзага і надмагілле папы Луіджы XV (царква Сант-Іньяцыя ў Рыме, Італія).

22–23. Мастацтва Італіі: калыска барока (2 гадзіны).

Барочны Рым – тэатр пад адкрытым небам.

XVII стагоддзе: універсальны мастацкі геній Ларэнца Берніні. Творчасць архітэктара Франчэска Бараміні. Светлавыя і кампазіцыйныя эфекты жывапісу Караваджа.

XVIII стагоддзе: архітэктурныя фантазіі Джавані Піранезі, творчая спадчына Джавані Ц'епала і П'этра Лонгі.

Маляўнічасць музыкі Антонія Вівальдзі, Клаўдзія Мантэвердзі, Тамаза Альбініні.

Маляўнічасць Венецыі ў п'есах Карла Гальдоні і Карла Гоцы.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў італьянскага барока.

Віртуальная экскурсія па Рыме: наведванне сабораў, спраектаваных Л. Берніні.

Гутарка на тэму «Рысы барока ў скульптурнай групе фантана Трэві ў Рыме».

Слоўная характарыстыка жывапісных палотнаў Караваджа.

Выкананне калажа «Цудоўнае барока».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: Л. Берніні. Плошча перад саборам Святога Пятра, фантан «Чатырох рэк» на плошчы Навона ў Рыме; Н. Сальві. Фантан Трэві ў Рыме; Ф. Бараміні. Царква Сант-Іва ала Сапіенца; Г. Гварыні. Палацца Карыньяна ў Турыне.

Скульптура: Л. Берніні. «Давід», «Апалон і Дафна».

Жывапіс: М. да Караваджа. «Кошык з садавіной», «Лютніст», «Узяцце Хрыста пад варту»; Дж. Ц'епала. Пано «Венецыя прымае дар Нептуна» для залы Чатырох дзвярэй Палаца дожаў у Венецыі, распісы Вюрцбургскай рэзідэнцыі; П. Лонгі. «Насарог», «Венецыянскае сямейства».

Графіка: Дж. Піранезі. Гравюра «Фантазіі на тэму турмаў».

Музыка (на выбар): А. Вівальдзі. Цыкл «Поры года» (частка на выбар), Канцэрт ля мінор для скрыпкі, струнных і баса канцінуа (1 частка); К. Мантэвердзі. Опера «Арфей і Эўрыдыка» (фрагменты); А. Карэлі. Саната для скрыпкі № 13 рэ мінор («Фолія»); Т. Дж. Альбіноні. «Адажыя»; А. Рэспігі. Сімфанічная паэма «Фантаны Рыма» (1 частка).

Тэатр (сюжэты): К. Гальдоні. П'еса «Слуга двух гаспадароў»; К. Гоцы. П'есы «Прынцэса Турандот», «Любоў да трох апельсінаў», «Кароль-алень» (на выбар).

24. Суровасць і яркасць мастацтва Іспаніі (1 гадзіна).

«Залаты век» іспанскага жывапісу. Міфалагічная і рэлігійная тэматыка. Партрэтны жывапіс.

Творчасць драматурга Лопэ дэ Вега.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў іспанскіх майстроў.

Гутарка «Праўдзівае мастацтва іспанскіх майстроў».

Дыскусія «Загадкавыя пасланні Дыега Веласкеса».

Выкананне нацюрморта ў стылі Франсіска дэ Сурбарана.

Інсцэніроўка эпизоду п'есы «Сабака на сене» Лопэ дэ Вега (на выбар).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: Ф. дэ К. Новаа. Заходні фасад сабора Санць'яга-дэ-Кампастэла.

Жывапіс: Эль Грэка. «Апостал Ян», «Від Таледа падчас навальніцы», «Партрэт кавалера з рукою на грудзях»; Х. дэ Рыбера. «Архімед», «Дыяген», «Крываножка»; Ф. дэ Сурбаран. Нацюрморт з лімонамі, апельсінамі і ружай; Д. Веласкес. «Мяніны», «Партрэт інфанта Маргарыты», «Партрэт папы Інакенція Х».

Тэатр: Лопэ дэ Вега. П'еса «Сабака на сене» (урывак).

25. Мастацтва Нідэрландаў: непадобныя суседзі (1 гадзіна).

Жывапіс Фландрый. Партрэтны жывапіс. Нацюрморт як характарыстыка гаспадара намалюваных прадметаў. Свабодная трактоўка жывапісных сюжэтаў.

Мастацтва Галандыі. Развіццё жанраў жывапісу: нацюрморт, партрэт, пейзаж. «Малыя галандцы». Жыццёвы шлях Рэмбранта ў яго карцінах.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацтва Нідэрландаў.

Віртуальная экскурсія па Амстэрдаме.

Гутарка «Рэмбрант: золата святла».

Запаўненне табліцы «Асноўныя адрозненні мастацтва Фландрый і Галандыі».

Міні-праект «Рэалізм «малых галандцаў»».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс Фландрый: П. П. Рубенс. «Аўтапартрэт з Ізабэлай Брант», «Бой Святога Георгія»; А. ван Дэйк. «Карл I, кароль Англіі, на паляванні»; П. Снейдэрс. Серыя «Крамы»; Я. Іорданс. «Бабовы кароль»; Д. Тэнірс Малодшы. «Сцэны з малпамі».

Жывапіс Галандыі: Х. Аверкамп. «Ледзяны горад»; В. К. Хеда. «Сняданак з чарнічным пірагом»; Ян Вермеер Дэлфці. «Дзяўчына з жамчужнай завушніцай», «Служанка са збаном малака»; Ф. Халс. «Банкет афіцэраў стралковай роты Святога Георгія ў Гарлеме»; А. ван Астадэ. «Настаўнік»; Рэмбрант. «Аўтапартрэт насупіўшыся», «Вяртанне блуднага сына», «Святое сямейства і анёлы», «Начны дазор».

26. Мастацтва Францыі: ад барока да класіцызму (1 гадзіна).

Сіметрыя, строгаасць і ўзорнасць мастацтва класіцызму. Архітэктурны ансамбль Версаля як увасабленне ідэй класіцызму.

Характэрныя праявы стылю ракако ў мастацтве.

Французская кампазітарская школа. Тэатральнасць мініяцюр: карнавал партрэтаў, паэтычных пейзажаў, замалёвак быту.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацтва Францыі.

Віртуальная экскурсія па Версальскім палацы.

Гутарка «Асноўныя прыёмы выяўленчасці ў музыкальных мініяцюрах французскіх клавесіністаў».

Падрыхтоўка віктарыны па выяўленчым мастацтве Францыі.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: Л. Лево, Ж. Ардуэн Мансар. Каралеўскі палац у Версалі; Ж.-Ж. Суфло. Сабор абацтва Сент-Жэнеўеў (Пантэон) у Парыжы; Л. Лево. Палацава-паркавы ансамбль Ва-ле-Віконт; Ж. Ардуэн Мансар. Вандомская плошча.

Жывапіс: Н. Пусэн. «Танкрэд і Эрмінія»; Ж.-Л. Давід. «Клятва Гарацыяў»; А. Вато. «Цяжкае становішча»; Ж.-Б. С. Шардэн. «Кухарка, якая мые посуд», «Медны бак»; К. Ларэн. «Адплышце царыцы Саўскай»; Ф. Бушэ. «Партрэт мадам дэ Пампадур».

Скульптура: П. Пюжэ. «Мілон Кратонскі з ільвом»; Э. М. Фальканэ. «Мілон з Кратона»; Ж. А. Гудон. Статуя Вальтэра; Ф. Жырардон. «Апалон і німфы»; Ж.-Б. Пігаль. «Хлопчык з клеткай».

Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва: керамічныя вырабы Сеўрскай фарфаравай мануфактуры; Г. Бенеман. Камода ў стылі Людовіка XVI; А.-Ш. Буль. Шкатулкі для жаночага туалету.

Музыка (на выбар): Л. Куперэн. П'есы «Жняцы», «Маленькія ветраныя млыны», «Матылі», «Зязюля»; Ж.-Ф. Рамо. П'есы «Курыца», «Спевы птушак», «Шчэбет птушак», «Цыклопы».

27. Мастацтва Англіі: стрыманая прыгажосць (1 гадзіна).

Значнасць і рэспектабельнасць класіцызму ў архітэктуры Англіі. Дасягненні ў выяўленчым мастацтве: партрэт, карыкатура, пейзаж. Жывапісныя і графічныя цыклы Уільяма Хогарта.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацтва Англіі.

Гутарка «Асаблівасці англійскага парку».

Віртуальная экскурсія па саборы Святога Паўла ў Лондане.

Міні-праект «Неаготыка ў мастацкай культуры Беларусі».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: К. Рэн. Сабор Святога Паўла ў Лондане; К. Кэмпбел. Дом у сядзібе Уонстэд-хаўс; Дж. Гібс. Будынак універсітэцкай бібліятэкі ў Оксфардзе.

Жывапіс: У. Хогарт. «Аўтапартрэт», «Дзяўчына з крэветкамі», «Дэвід у ролі Рычарда III», серыя «Кар'ера мота»; Дж. Рэйналдс. «Дзяўчынка з суніцамі», «Сара Сіданс у выглядзе музы трагедыі»; Т. Гейнсбара. «Партрэт Сары Сіданс», «Ранішняя прагулка», «Партрэт герцагіні дэ Бафор» («Дама ў блакітным»), «Рачны пейзаж з фігурамі ў лодцы».

28. Вялікія еўрапейскія кампазітары XVII стагоддзя (1 гадзіна).

І. С. Бах – найвялікшы кампазітар усіх часоў і народаў. Г. Ф. Гендэль – кампазітар, які звязаў культуры і стылі.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і слоўная характарыстыка музыкальных твораў.

Слоўная характарыстыка музыкальных твораў.

Дыскусія «Прафесія музыканта ў XVII і XXI стагоддзях».

Падбор музычных твораў сучасных кампазітараў, якія выкарыстоўвалі музычныя тэмы І. С. Баха, Г. Ф. Гендэля.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

І. С. Бах. Партыта для скрыпкі сола (Чакона рэ мiнор); Саната № 2 для флейты і клавесiна («Сiчыліяна»); Аркестравая сюiта № 3 («Арыя»), брандэнбургскi канцэрт № 2, «Кафейная кантата», Прэлюдыя і fuga мi-бемоль мiнор («Добра тэмпераваны клавiр», I том);

Г. Ф. Гендэль. «Алілуя» з араторыі «Месiя», Сюiта № 7 соль мiнор («Пасакалія»), Сюiта № 11 рэ мiнор («Сарабанда»), цыкл «Музыка на вадзе» (Сюiта № 2 Рэ мажор, 2 частка).

29. Венская класiчная школа (1 гадзiна).

Творчасць Ё. Гайдна, В. А. Моцарта, Л. ван Бетховена: новая музыка для новых пакаленняў.

Асноўныя вiды дзейнасцi.

Успрыманне і слоўная характарыстыка музычных твораў венскiх класiкаў.

Гутарка «Гiсторыя «Рэквiема» В. А. Моцарта».

Выкананне оды «Да радасцi» з сiмфонiі № 9 Л. ван Бетховена.

Інсцэніроўка сiмфонiі «Развiтальная» Й. Гайдна.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Ё. Гайдн. Сiмфонiя № 45 («Развiтальная», 1 частка); Сiмфонiя № 103 («3 трэмала лiтаўраў»), уступ);

В. А. Моцарт. Опера «Вяселле Фiгара» (уверцюра); Опера «Чароўная флейта» (арыя Ночы, 1 дзея, 2 карціна); «Рэквiем» («Лакрымоза»); Сiмфонiя № 40 (1 частка);

Л. ван Бетховен. Саната № 17 (3 ч.); Саната № 23 («Апасiяната», 1 частка); Сiмфонiя № 9 («Ода да радасцi») (на выбар).

30–31. Мастацтва Расiі: рывок у Еўропу (2 гадзiны).

Будаўнiцтва Пецярбурга. Дзейнасць італьянскiх і французскiх майстроў – Д. Трэзiнi, Б. Ф. Растрэлі. Расiйскiя архiтэктары В. Бажэнаў, М. Казакоў. Мастацтва Пятроўскага часу, Лiзавецiнскае барока, Кацярынiнскi класiцызм.

Стварэнне высокамастацкага шкла, фарфору. Адраджэнне тэхнiкi мазаікi. Свецкi характар жывапісу. Тэмы і сюжэты ў выяўленчым мастацтве.

Новыя формы ў музычным мастацтве Расiі. Кант – свецкi жанр музычнага мастацтва. Духоўная музыка.

Асноўныя вiды дзейнасцi.

Успрыманне і абмеркаванне твораў рускага мастацтва.

Гутарка «Асноўныя сюжэты і вобразы ў рускiм жывапісе».

Вiртуальная экскурсiя па Санкт-Пецярбургу.

Выкананне дызайну паштоўкi «Стары-новы Пецярбург» (калаж).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архiтэктурa: Д. Трэзiнi. Петрапаўлаўскi сабор (Санкт-Пецярбург); Д. Трэзiнi, А. Шлютэр. Летнi палац Пятра I з Летнiм садам; Б. Ф. Растрэлі. Зiмовы палац (Санкт-Пецярбург); Кацярынiнскi (Вялікi) палац (Царскае Сяло); комплекс Уваскрасенскага (Смольнага) манастыра; Кiтайскi палац, iнтэр'ер (Аранiенбаум); В. Бажэнаў. Дом П. Я. Пашкова (Масква); М. Казакоў. Будынак Сената ў Крамлі (Масква).

Жывапіс: І. Нікiцiн. «Палявы гетман», XVIII ст.; А. Антропаў. «Партрэт статс-дамы А. М. Измайлавай»; Ф. Рокатаў. «Партрэт А. П. Струйскай»; Д. Лявiцкi. «Партрэт смалiянак

К. М. Хрушчовай і К. М. Хаванскай»; У. Баравікоўскі. «Партрэт М. І. Лапухіной», «Партрэт сяцёр Г. Г. і В. Г. Гагарыных»; М. Ламаносаў. Мазаіка «Палтаўская баталія».

Скульптура: Б. К. Растрэлі. Скульптурная кампазіцыя «Імператрыца Ганна Іаанаўна з арапчонкам»; помнік Пятру I; М. Казлоўскі. «Самсон, які разрывае пашчу льва»; Ф. Шубін. «Партрэт імператара Паўла I»; Э. М. Фальканэ. Помнік Пятру I («Медны коннік»).

Музыка: М. Беразоўскі. Харавы канцэрт «Не забывай пра мяне падчас старасці»; Д. Бартнянскі. Духоўныя творы («Ойча наш», «Многая лета»).

МАСТАЦКАЯ КУЛЬТУРА НА ЗЕМЛЯХ БЕЛАРУСІ ў XVII–XVIII СТАГОДДЗЯХ (4 гадзіны)

32. Архітэктура і манументальны жывапіс на землях Беларусі ў перыяд Рэчы Паспалітай (1 гадзіна).

Барока – вызначальны стыль мастацтва Беларусі ў XVII–XVIII стагоддзях. Культываваны збудаванні і палацы: касцёл Божага Цела ў Нясвіжы, касцёл Святога Францыска Ксаверыя ў Гродне, царква Святога Мікалая Нікольскага манастыра ў Магілёве.

Алтар капліцы Святой Барбары ў касцёле Ушэсця Маці Божай у Будславе, галоўны алтар у касцёле Святога Францыска Ксаверыя ў Гродне.

Рысы класіцызму ў мастацтве XVII–XVIII стагоддзяў: палац у Свяцку, палацавы комплекс у Ружанах.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва Беларусі XVII–XVIII стагоддзяў.

Гутарка «Асаблівасці беларускага барока».

Віртуальная экскурсія па палацавых комплексах Беларусі.

Міні-праект «Храмы Беларусі: мінулае і сучаснасць».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: Я. М. Бернадоні. Касцёл Божага Цела (Фарны) у Нясвіжы; Магілёўская Мікалаеўская царква; калегіум езуітаў у Пінску; касцёл Святога Францыска Ксаверыя (Фарны) у Гродне; Нясвіжскі замак; І. Глаўбіц. Сафійскі сабор у Полацку; Дж. Сака. Палац у Свяцку; Я. С. Бекер. Палацавы комплекс у Ружанах.

Манументальна-дэкаратыўнае мастацтва: алтар капліцы Святой Барбары ў касцёле Ушэсця Маці Божай у Будславе; Я. Шміт. Галоўны алтар у касцёле Францыска Ксаверыя ў Гродне; роспісы касцёла Святога Станіслава ў Магілёве.

33. Люстэрка эпохі: мастацтва беларускіх зямель XVII–XVIII стагоддзяў (1 гадзіна).

Жывапіс эпохі барока. Самабытнасць беларускай іканапіснай школы. Партрэт эпохі барока. Сармацкія традыцыі і ўплыў заходнеўрапейскага мастацтва.

Развіццё мастацтва гравюры. Карта Вялікага Княства Літоўскага, створаная Томашам Макоўскім. Кніжная гравюра: ілюстрацыі Аляксандра Тарасевіча, Максіма Вашчанкі.

Дэкаратыўна-прыкладнае мастацтва: вырабы Сверханскай, Карэліцкай, Урэцкай, Налібоцкай, Слуцкай мануфактур.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва Беларусі XVII–XVIII стагоддзяў.

Дыскусія «Сармацкі партрэт – адлюстраванне ідэй шляхецкага саслоўя».

Выкананне творчай работы «Сімволіка слуцкага пояса ў сармацкім касцюме».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: П. Еўсяевіч. Абраз «Раство Маці Божай» з Галынца; «Параскева з жыціем» з в. Бездзеж; «Выбраныя святыя» шарашоўскага майстра; партрэт Кшыштафа

Весялоўскага; Д. Шульц. Партрэт Януша Радзівіла; І. Шрэтар. Партрэт Катажыны і Марыі Радзівіл; А. Стэх. Партрэт Аляксандра Астрожскага.

Графіка: Т. Макоўскі. Карта «Вялікае Княства Літоўскае і іншыя прылеглыя краіны з іх дакладным апісаннем...»; А. Тарасевіч. Ілюстрацыі да кнігі «Rosarium...»; М. Вашчанка. Ілюстрацыі да кнігі «Манархія Турэцкая, апісаная Рыко».

Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва: посуд і дробная пластыка Свэржанскай мануфактуры (на выбар); Габелен «Парад войскаў пад Заблудавам»; посуд Налібоцкай мануфактуры; люстэрка Урэцкай мануфактуры; слуцкія паясы.

34. Музыка і тэатр на землях Беларусі ў перыяд Рэчы Паспалітай (1 гадзіна).

Беларускія канты. Свецкая музычная культура на землях Беларусі. Опера «Агатка, або Прыезд пана» Я. Д. Голанд – першая беларуская опера.

Папулярнасць тэатральнага мастацтва: разнастайнасць рэпертуару магнацкіх тэатраў, трагічнае і камічнае ў батлеечных спектаклях.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва Беларусі XVII–XVIII стагоддзяў.

Выкананне беларускага канта (на выбар).

Гутарка «Сюжэты і героі батлеечных спектакляў».

Выкананне прэзентацыі-галерэі «Культура Беларусі ў асобах».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Музыка: «Астрамечаўскі рукапіс» (вядомы раней пад назвай «Полацкі сшытак» («Бергамеска», «Канцона», «Куранта»); М. Радзівіл. Дывертысмент у 3 частках; М. Агінскі. Вакальны цыкл «Да Касі»; Я. Д. Голанд. Опера «Агатка» (ўверцюра, арыя Агаткі); Р. Вардоцкі. Фрагменты з оперы «Апалон-заканадаўца».

Тэатр: запісы батлеечных тэкстаў (на выбар).

35. Паўтарэнне і абагульненне. Творчы праект (1 гадзіна).

Мастацкая культура эпохі Сярэдневякоўя.

Мастацтва эпохі Адраджэння.

Адметныя рысы мастацтва барока, ракако, класіцызму.

Развіццё мастацкай культуры на беларускіх землях у перыяд XI–XVIII стагоддзяў.

Асноўныя віды дзейнасці.

Выстава работ (праектаў) вучняў.

Прэзентацыя і абарона работ (праектаў).

АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ VIII КЛАСА

Мець уяўленне:

пра асаблівасці развіцця мастацкай культуры Сярэдневякоўя, эпохі Адраджэння, XVII–XVIII стагоддзяў;

асаблівасці развіцця нацыянальнай мастацкай культуры на беларускіх землях з XI па XVIII стагоддзе.

Ведаць:

змест паняццяў «стыль у мастацтве», «гатычны стыль», «раманскі стыль», «класіцызм», «барока», «ракако»;

асноўныя сродкі мастацкай выразнасці ў розных відах мастацтва і асаблівасці іх уасаблення ў рамках часовага перыяду, які вывучаецца;

перыядызацыю мастацкай культуры Сярэдневякоўя, Адраджэння, XVII–XVIII стагоддзяў;

грамадскія і эканамічныя асаблівасці, якія вызначаюць развіццё мастацтва Сярэдневякоўя, Адраджэння, XVII–XVIII стагоддзяў;

асноўныя творы мастацтва Сярэдневякоўя, Адраджэння, XVII–XVIII стагоддзяў.

Умець:
вызначаць тэму мастацкага твора;
дыферэнцыраваць мастацкія творы па відах і жанрах мастацтва;
суадносіць мастацкія творы з гістарычным перыядам, які вывучаецца;
выказваць і абгрунтаваць свае адносіны да твора мастацтва;
выяўляць асацыятыўныя сувязі мастацкага твора з жыццядзейнасцю чалавека, навакольным светам;
увасабляць мастацкі вобраз у розных відах мастацка-творчай дзейнасці.
Валодаць:
навыкамі пошуку і крытычнага адбору мастацтвазнаўчай інфармацыі ў крыніцах рознага тыпу;
навыкамі аналізу і інтэрпрэтацыі твора мастацтва для арганізацыі свайго вольнага часу, самастойнай мастацкай творчасці.

ГЛАВА 6 **ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА ПРАДМЕТА Ё ІХ КЛАСЕ. АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ** **ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ** (16 гадзін)

МАСТАЦКАЯ КУЛЬТУРА ХІХ СТАГОДДЗЯ: АДКРЫЦЦІ І СУПРАЦЬСТАЯННІ (5 гадзін)

1. Класіцызм і рамантызм: розум і пачуцці (1 гадзіна).

XIX стагоддзе – новы этап у гісторыі еўрапейскай культуры. Класіцызм як афіцыйны стыль у мастацтве XIX стагоддзя. Ідэалы класічнай прыгажосці ў мастацтве Беларусі.

Романтызм: новы погляд на свет. Палеміка рамантыкаў з класіцыстамі. Канфлікт асобы і навакольнага свету ў творах рамантызму. Романтызм у мастацтве Беларусі.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў класічнага і рамантычнага мастацтва.

Гутарка «Сюжэты і вобразы ў мастацтве класіцыстаў і рамантыкаў».

Дыскусія «Лірычны герой у творах жывапісу мастакоў рамантычнага светапогляду».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура (класіцызм): Ж.-Ф. Шальгрэн і іншыя. Вялікая Трыумфальная арка на плошчы Шарля дэ Голя (Зоркі) у Парыжы; К. Ф. Шынкель. Стары музей у Берліне; А. Д. Захараў. Адміралцейства ў Санкт-Пецярбургу; К. І. Росі. Будынак Галоўнага штаба ў Санкт-Пецярбургу; Я. М. Аляксееў, К. Бланк, Дж. Кларк і іншыя. Палац Румянцавых і Паскевічаў у Гомелі; Дж. Кларк. Петрапаўлаўскі сабор у Гомелі.

Жывапіс (класіцызм): Ж. А. Д. Энгр. Партрэт Напалеона на імперскім троне; «Абцяганне Людовіка XIII»; І. Аляшкевіч. «Партрэт маладой жанчыны», «Партрэт князя А. А. Чартарыйскага», «Анцівох і Стратоніка»; І. Хруцкі. Партрэты і нацюрморты (на выбар).

Скульптура (класіцызм): Б. Торвальдсен. «Зеўс і Ганімед»; І. П. Мартас. Помнік Мініну і Пажарскаму.

Жывапіс (романтызм): Э. Дэлакруза. «Свабода, якая вядзе народ», «Разня на Хіясе», «Ладдзя Дантэ», «Паляванне на львоў у Марока»; Т. Жэрыко. «Плыт «Медузы»», «Афіцэр конных егераў імператарскай гвардыі, які ідзе ў атаку», «Скачкі ў Эпсومه»; Ф. Гоя. «Партрэт Ісабэль дэ Порсель», «Расстрэл паўстанцаў у ноч 3 мая 1808 года», «Калос (Паніка)»; К. Брулоў. «Апошні дзень Пампеі»; «Вершніца»; В. Ваньковіч. «Партрэт А. Міцкевіча на скале Аю-Даг», «Партрэт Караля Ліпінскага»; І. Айвазоўскі. «Дзявяты вал» (ці іншыя карціны); Я. Дамель. «Павел I вызваляе Тадэвуша Касцюшку»; Я. Сухадольскі. «Начны штурм крэпасці Ахалцых».

2. Рамантызм у музыцы: энцыклапедыя пачуццяў (1 гадзіна).

Лірыка як вядучая эмацыянальная сфера ў музыцы рамантызму. Асноўныя тэмы і жанры ў музыцы рамантызму.

Найбуйнейшыя прадстаўнікі музычнага рамантызму ў Еўропе. Рамансава-песенная творчасць у Расіі. Першая беларуская нацыянальная опера.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне музыкі рамантызму.

Гутаркі «Музычны партрэт кампазітараў-рамантыкаў», «Музычныя мініяцюры: разнастайнасць тэм і жанраў».

Выкананне раманса (на выбар).

Выкананне міні-праекта «Сучасныя музычныя інтэрпрэтацыі твораў кампазітараў-рамантыкаў».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Музыка: Ф. Шуберт. Сімфонія № 8 сі мінор «Няскончаная» (1 частка), серэнада са зборніка «Лебядзіная песня», «Музычны момант» (опус 94 № 3 фа мінор), «Ave Maria» (трэцяя песня Элен з цыкла песень на вершы В. Скота); Р. Шуман. Цыкл «Карнавал» (п'есы на выбар); Ф. Шапэн. Прэлюдыі (№ 4 мі мінор, № 20 До мінор), нахцюрны (опус 9 № 2 Мі-бемоль мажор, опус 48 № 1 до мінор), Паланэз (опус 40 № 1 Ля мажор), вальсы (опус 69 № 1 Ля-бемоль мажор, опус 64 № 2 до-дыез мінор), Балада № 1 соль мінор, Балада № 2 Фа мажор; Ф. Мендэльсон. «Песні без слоў» (на выбар); А. А. Аляб'еў, А. Л. Гурыл'еў, А. Я. Варламаў. Рамансы (на выбар); А. І. Абрамовіч. Фартэпіянная паэма «Беларускае вяселле»; С. Манюшка. Раманс «Залатая рыбка»; опера «Сялянка» («Ідылія») (лібрэта В. І. Дуніна-Марцінкевіча).

3. Рэалізм: чалавек у рэаліях соцыуму (1 гадзіна).

Паняцце «рэалізм». Вытокі рэалізму ў мастацтве. Асноўныя тэмы і жанры ў мастацтве рэалізму.

Адлюстраванне аб'ектыўнага погляду ў выяўленчым мастацтве заходнееўрапейскіх мастакоў. Шэдэўры рускага рэалізму.

Рэалістычныя тэндэнцыі ў беларускім мастацтве. К. І. Русецкі і ідэалізацыя вобраза «простага чалавека». Сталы рэалізм у творчасці Н. Ю. Сілівановіча. Пейзажы А. Г. Гараўскага.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва рэалізму.

Гутарка «Правы рэалізму ў творах выяўленчага мастацтва».

Параўнанне тэматыкі жывапісу XVIII і XIX стагоддзяў.

Параўнанне трактоўкі вобраза чалавека ў творах рамантызму і рэалізму.

Выкананне фотаздымкаў чалавека ў стылі рамантызму і рэалізму.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Выяўленчае мастацтва: Г. Курбэ. «Сяляне з Флажы, якія вяртаюцца з кірмашу ў Арнане»; А. Дам'е. «Прачка»; Ж.-Ф. Міле. «Анжэлос (Вячэрні звон)», «Сейбіт»; Т. Русо. «Від у ваколіцах Гранвіля»; В. Лейбль. «Тры жанчыны ў царкве»; В. Р. Пяроў. «Чаяванне ў Мыцішчах», «Паляўнічыя на прывале», «Птушкалоў»; І. Я. Рэпін. «Бурлакі на Волзе», «Хрэсны ход у Курскай губерні»; І. І. Шышкін. «Жыта» (ці іншыя карціны); В. І. Сурыкаў. «Раніца стралецкай кары», «Баярыня Марозава»; К. І. Русецкі. «Жня», «Вербная нядзеля»; Н. Ю. Сілівановіч. «Дзеці ў двары», «Салдат з хлопчыкам»; «Пастух са Свянцяншчыны».

4. Рэалізм у музыцы: жыццё ва ўсіх праявах (1 гадзіна).

Рэалізм у заходнееўрапейскай музыцы XIX стагоддзя. Прастата і даступнасць музычнай мовы, праўдзівасць музычных характараў. Рэалістычная музычная драма Дж. Вердзі. «Кармэн» Ж. Бізэ – вяршыня опернага рэалізму.

Рэалізм у творчасці кампазітараў «Магутнай кучкі». Сімфанічная драма П. І. Чайкоўскага.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў музычнага мастацтва.

Гутарка «Рамантызм і рэалізм у музыцы: асноўныя адрозненні».

Знаёмства (віртуальнае знаёмства) з жанрам оперы ў Нацыянальным акадэмічным Вялікім тэатры оперы і балета Рэспублікі Беларусь.

Параўнанне сродкаў выразнасці вобразу Кармэн у оперы Ж. Бізэ і «Кармэн-сюіце» Р. Шчадрына.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Музыка: Дж. Вердзі. Опера «Травіята» (застольная песня «Высока падымем усе кубак весялосці» з I дзеі, арыя Вялеты «Бывайце вы навекі» з III дзеі); Ж. Бізэ. Опера «Кармэн» (хабанэра Кармэн «У каханьня, як у пташкі, крылы» з I дзеі, сегідылья Кармэн «Там, каля Севільі» з I дзеі, арыёза Хазэ з II дзеі, сцэна варажбы з III дзеі); М. П. Мусаргскі. Цыкл «Дзіцячая» (на выбар), «Песня пра блыху», опера «Барыс Гадуноў» (сцэна каля сабора Васіля Блажэннага з IV дзеі); А. П. Барадзін. Сімфонія № 2 «Волатайская» (частка 1), опера «Князь Ігар» (Палавецкія скокі з II дзеі); А. С. Даргамыжскі. Раманс «Стары капрал»; П. І. Чайкоўскі. Сімфонія № 6 «Патэтычная» (частка 4), опера «Пікавая дама» (арыя Германа «Што наша жыццё? Гульня!» з III дзеі).

5. Яркасць і непасрэднасць уражанняў імпрэсіяністаў (1 гадзіна).

Перадумовы ўзнікнення імпрэсіянізму. Папулярныя тэмы і сюжэты ў мастацтве імпрэсіянізму. Навізна прыёмаў і сродкаў мастацкай выразнасці ў выяўленчым мастацтве. Імпрэсіянізм у музычным мастацтве.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва імпрэсіяністаў.

Гутарка «Асаблівасці тэхнікі мастакоў-імпрэсіяністаў».

Параўнанне вобразаў прыроды і чалавека ў жывапісе перасоўнікаў і імпрэсіяністаў.

Выкананне малюнка ў тэхніцы пуанцілізма ў даступным графічным рэдактары.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: Э. Манэ. «Бар у Фалі-Бержэр»; К. Манэ. Серыя «Руанскі сабор», «Уражанне. Узыход сонца»; «Бульвар Капуцынак у Парыжы», «Вуліца Мантаргёй, свята 30 чэрвеня 1878 г.», «Прагулка па скалах», серыя пейзажаў «Японскі масток» (на выбар); П. А. Рэнуар. «Дзве сястры (На тэрасе)», «Партрэт актрысы Жанны Самары», «Дзяўчына з веерам»; Э. Дэга. «Блакітныя танцоўшчыцы», «Танцоўшчыцы на рэпетыцыі», «Зорка (Танцоўшчыца на сцэне)»; А. Сіслей. «Мароз у Лувесьене»; К. Пісаро. «Бульвар Манмартр у Парыжы», «Оперны праезд у Парыжы».

Музыка: К. Дэбюсі. Цыкл «Накцюрны» (на выбар); сімфанічны эскіз «Мора»; прэлюдыі (на выбар); М. Равель. Фартэпіяны цыкл «Адлюстраванні» (на выбар), «Балеро».

МАСТАЦТВА МЯЖЫ XIX–XX СТАГОДДЗЯЎ (3 гадзіны)

6. Мадэрн: пошук новага ў спазнаным (1 гадзіна).

Ідэі і напрамкі мадэрну. Нацыянальныя праявы мадэрну: ар-нуво, югендштэль, сэцэсія. Асноўныя крыніцы творчасці майстроў мадэрну.

Мадэрн у архітэктуры: В. Арта, Ч. Р. Макінтош, А. Гаўдзі. Праява мадэрну ў жывапісе – Г. Клімт. Мадэрн у дэкаратыўна-прыкладным мастацтве: У. Морыс, Р. Лалік, Л. К. Тыфані. Развіццё часопіснай і кніжнай графікі.

Мадэрн у музыцы: новая музычная мова А. Скрабіна.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацтва мадэрну.

Гутарка «Мадэрн і прыгажосць: кропкі судакранання».

Віртуальнае знаёмства з архітэктурнымі шэдэўрамі А. Гаўдзі.

Выкананне эскізу прадмета інтэр'ера або малюнка шпалераў у стылі мадэрн.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: Ё. Ольбрых. Дом Сецэсіёна ў Вене; Ж. Лавірот. Дом Лавірата ў Парыжы; А. Гаўдзі. Дом Батльё, дом Міла, сабор Святой Сям'і, парк Гуэль у Барселоне; В. Арта. дом прафесара Таселя ў Бруселі, гасцёўня атэля ван Этвеле; Ч. Р. Макінтош. Мастацкая школа ў Глазга; Ф. Шэхтэль. Асабняк С. П. Рабушынскага ў Маскве.

Жывапіс: Г. Клімт. Пано «Дрэва жыцця».

Графіка: А. Муха. Серыя «Поры года», «Мастацтва» («Танец», «Паэзія»); О. Бёрдслі. Ілюстрацыі і вокладкі да друкаваных выданняў (на выбар).

Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва: Г. Абыст. Пано «Удар бізуна», мазаіка базілікі Сакрэ-Кёр у Парыжы; У. Морыс. Дызайн габеленаў, шпалераў; Ч. Р. Макінтош. Вітражы; Л. К. Тыфані. Вітражы, лямпы; Р. Лалік. Ювелірныя ўпрыгажэнні.

Музыка: А. М. Скрабін. «Паэма экстазу» (фрагмент), цыкл «24 прэлюды для фартэпіяна» (прэлюды № 5 Рэ мажор, № 10 до-дyez мінор, № 14 мі-бемоль мінор).

7. Сярэбраны век рускай культуры (1 гадзіна).

Асноўныя ідэі мастацтва сімвалізму. Сувязь сімвалізму і мадэрну ў мастацтве. Асаблівае значэнне формы, колеру, гуку ў творах розных відаў мастацтва.

Дзейнасць мастакоў творчага аб'яднання «Свет мастацтва».

Міжнародны мастацкі праект «Рускія сезоны». Балет-казка «Жар-птушка» І. Стравінскага.

Роля К. Станіслаўскага і У. Неміровіча-Данчанкі ў станаўленні Маскоўскага Мастацкага тэатра.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў сярэбранага веку.

Гутарка «Асаблівасці стылю мадэрн у мастацтве Расіі».

Дыскусія «Тэатральнасць музыкі Ігара Стравінскага».

Выкананне эскіза касцюма казачнага персанажа (на выбар) у стылі мадэрн.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: В. А. Сяроў. «Дзяўчынка з персікамі», «Выкраданне Еўропы»; М. А. Урубель. «Дэман, які сядзіць», «Мікула Селянінавіч», «Шасцікрылы серафім», «Пан»; А. М. Бенуа. «Прагулка караля»; Л. С. Бакст. «Старажытны жах»; К. А. Сомаў. «Язычок Каламбіны»; К. А. Каровін. «Кветкі і садавіна», «Прыстань у Гурзуфе».

Графіка: Я. Я. Лансерэ, І. Я. Білібін. Ілюстрацыі да друкаваных выданняў (на выбар); А. М. Бенуа. Ілюстрацыі да паэмы А. С. Пушкіна «Медны коннік».

Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва: М. А. Урубель. Дэкаратыўная маэліка.

Сцэнаграфія: Л. С. Бакст. Эскізы касцюмаў і дэкарацый да балетаў «Спячая прыгажуня», «Жар-птушка»; А. М. Бенуа. Эскізы касцюмаў і дэкарацый да балета «Пятрушка»; А. Я. Галавін. Эскізы дэкарацый да балета «Жар-птушка».

Музыка: С. В. Рахманінаў (на выбар); І. Ф. Стравінскі. Балеты «Жар-птушка», «Пятрушка» (фрагменты).

8. Мастацтва Беларусі мяжы XIX–XX стагоддзяў (1 гадзiна).

Адраджэнне гiстарычных традыцый у вобразах храмаў, сядзiб, грамадскiх будынкаў. Стыль мадэрн у архiтэктурe.

Рамантычнае і рэалістычнае адлюстраванне рэчаіснасці ў жывапісе. Жанрава-тэматычная разнастайнасць жывапісу. Культурна-гiстарычная спадчына ў беларускай графіцы.

Напалеон Орда – мастак і кампазітар. Ігнат Буйніцкі: нараджэнне беларускага тэатра.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва Беларусі мяжы XIX–XX стагоддзяў.

Гутарка «Своеасаблівасць беларускай архiтэктурe на мяжы XIX–XX стагоддзяў» («Тэмы і жанры ў беларускім жывапісе», «Вобраз чалавека ў мастацтве графікі»).

Дыскусія «Нацыянальны характар мастацтва».

Віртуальная экскурсія ў Нацыянальны мастацкі музей Рэспублікі Беларусь.

Падрыхтоўка міні-праекта «Архiтэктурны партрэт горада па працах Напалеона Орды».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архiтэктурa: Г. Шахт. Царква Успення Прасвятой Багародзіцы ў в. Сар'я Верхнядзвінскага раёна Віцебскай вобласці; А. Гойбель. Касцёл Святога Антонія Падуанскага ў Паставах Віцебскай вобласці; П. П. Мяркулаў. Сабор Уваскрэсення Хрыстова ў Барысаве; Р. Р. Марфельд. Капліца-пахавальня Святаполк-Мірскіх у г. п. Мір Карэліцкага раёна Гродзенскай вобласці; В. А. Шротэр. Дваранская сядзiба ў аг. Чырвоны Бераг Жлобінскага раёна Гомельскай вобласці; П. Г. Камбураў. Будынак Магілёўскага драматычнага тэатра.

Жывапіс: В. К. Бялыніцкі-Біруля. «Веснавыя воды», «Квітнеючы сад», «Сакавік»; Ф. Э. Рушчыц. «Ля касцёла», «Старое гняздо»; К. Д. Альхімовіч. «Пахаванне Гедыміна», «На этапе»; Ю. Пэн. «Стары кравец».

Графіка: А. І. Каменскі. «Сустрэча ў пушчы»; С. С. Богуш-Сестранцэвіч. «Цыгане»; Н. Орда (на выбар).

Музыка: Н. Орда. Паланэз «Паўночная зорка».

МАСТАЦКІЯ ЭКСПЕРЫМЕНТЫ XX СТАГОДДЗЯ (4 гадзiны)

9. Кубізм і абстракцыянізм: змяшанне фарбаў і форм (1 гадзiна).

Авангард: рэвалюцыя ў мастацтве.

Кубізм: імкненне да «драбнення» формы. Ілюзорнасць у перадачы прадметаў рэчаіснасці. Кубістычны «калаж». Лепка формай і святлом у скульптурe. Праява кубізму ў графіцы.

Асаблівасці мастацкай мовы абстракцыянізму: геаметрычныя формы, лініі, кропкі.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва кубізму і абстракцыянізму.

Гутарка «Колер у мастацтве кубізму і абстракцыянізму».

Выкананне плаката ў стылістыцы Пабла Пікаса.

Выкананне калажу на вольную тэму (матэрыял і тэхніка на выбар) у стылістыцы кубізму.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс (кубізм): Р. Дэланэ. «Эйфелева вежа»; Ж. Брак. «Шклянны графін і газета»; Ф. Лежэ. «Ключы»; П. Пікаса. «Тры музыкі», «Партрэт Амбруаза Валара», «Скрыпка і вінаград», «Кларнет і скрыпка».

Дэкаратыўна-прыкладнае мастацтва (кубізм): П. Пікаса. «Сава», «Галава Фаўна».

Графіка (кубізм): П. Пікаса. Плакат 1-га Сусветнага кангрэса прыхільнікаў міру ў Парыжы.

Скульптура (кубізм): В. Цадкін. «Нараджэнне форм».

Абстракцыянізм у жывапісе: В. В. Кандзінскі. «Кампазіцыя VIII», «Імпровізацыя. Летуценнае»; П. Мандрыян. «Кампазіцыя з чырвоным, чорным, сінім, жоўтым і шэрым»; К. С. Малевіч. «Чорны квадрат», «Супрэматызм», «Чорны крыж».

Абстракцыянізм у скульптуры: Г. Мур. «Авал з кропкамі».

10. Экспрэсіянізм і сюррэалізм: мастацтва будучыні (1 гадзіна).

Мастацтва экспрэсіянізму ў жывапісе і музыцы: трагізм успрымання свету і прадчування глабальных катастроф. Скажэнне і завастрэнне форм як асноўны прыём стварэння экспрэсіі.

Сюррэалізм у мастацтве: сінтэз ідэй і мастацкіх прыёмаў. Творчасць Сальвадора Далі. Мікалай Селяшчук – беларускі Далі.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва экспрэсіянізму і сюррэалізму.

Гутарка «Прыёмы экспрэсіянізму ў жывапісе, музыцы, кіно».

Дыскусія «Наватарства сюррэалістаў: знешнія эфекты».

Падрыхтоўка эскіза прадмета ў стылістыцы С. Далі.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Экспрэсіянізм у жывапісе: Э. Л. Кірхнер. «Вуліца Берліна»; Э. Нольдэ. «Сад кветак»; Ф. Марк. «Сіні конь», «Лёсы жывёл»; П. Клее. «Дом, які круціцца»; О. Какошка. «Салодкі сон».

Экспрэсіянізм у графіцы: Э. Мунк. «Крык»; К. Кольвіц. Цыкл «Сялянская вайна» (на выбар).

Экспрэсіянізм у скульптуры: Э. Барлах. Помнік загінулым «Злітуйцеся!».

Экспрэсіянізм у музыцы (фрагменты): А. Шонберг. Монадрама «Чаканне»; Б. Бартак. Фартэпіянны цыкл «Мікракосмас» (мініяцюры на выбар), «Варварскае алегра» («Allegro barbaro»).

Сюррэалізм у жывапісе: С. Далі. «Галатэя сфер», «Нязменнасць памяці (Мяккі гадзіннік)», «Уверцюра падманкі», «Сланы»; М. М. Селяшчук. «Святочныя забавы», «Калядная раніца».

Сюррэалізм у скульптуры: А. Джакамеці. «Галава».

Сюррэалізм у мастацтве дызайну: М. Опенгейм. Футравы чайны прыбор; С. Далі. Канапа ў форме вуснаў.

11. Парыжская школа. Геній жывапісу з Беларусі (1 гадзіна).

Парыж – эпіцэнтр мастацкіх адкрыццяў пачатку ХХ стагоддзя. Творчая атмасфера парыжскай школы.

Амедэа Мадзільяні: лаканічнасць і выразнасць мовы.

Эмацыянальная выразнасць работ Хаіма Суціна. Чараўнік і казачнік Марк Шагал.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва парыжскай школы.

Гутарка «Асаблівасці мастацкай мовы Амедэа Мадзільяні».

Наведванне віртуальнага музея «Прастора Хаіма Суціна» (soutine-smilovichi.by).

Падрыхтоўка праекта «Віртуальная выстава беларускіх мастакоў парыжскай школы» (групавая работа).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

А. Мадзільяні. «Партрэт Жанны Эбютэрн», «Партрэт Хаіма Суціна», «Аліса»; Х. Суцін. «Рыбы і памідоры», «Партрэт Мадлен Кастэн», «Дарога ў Кань-сюр-Мер»,

«Аўтапартрэт», «Чырвоныя гладыёлусы»; М. Шагал. «Я і вёска», «Аўтапартрэт з сямю пальцамі», «Скрыпач»; роспіс плафона Гранд-опера ў Парыжы; П. Крэмень. «Гарадскі пейзаж»; М. Кікоін. «Ваза з кветкамі»; Ф.-Ш. Царфін. «Паўдзённы пейзаж».

12. Эксперыменты ў музыцы і кіно XX стагоддзя (1 гадзіна).

Масавая музычная культура. Джаз як сінтэз еўрапейскіх і афраамерыканскіх музычных традыцый. Творчасць Дж. Гершвіна. Роля групы «The Beatles» у станаўленні рок-музыкі.

Дакладнасць атмасферы і ўнутранага свету чалавека: італьянскі неарэалізм. Жанрава-тэматычныя эксперыменты ў французскім кінематографе.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў музыкі і кіно XX стагоддзя.

Гутаркі «Джаз у сучаснай музычнай культуры», «Італьянскі неарэалізм: сродкі кінавыразнасці».

Дыскусія «Рок-музыка: ад андэграўнду да канцэртаў на стадыёнах».

Выкананне постара (вокладкі пласцінкі, дыска, часопіса) на тэму аднаго з кінашэдэўраў XX стагоддзя.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Джаз: Л. Армстранг. Кампазіцыі (на выбар); Дж. Гершвін. «Рапсодыя ў стылі блюз» («Блакітная рапсодыя»), опера «Поргі і Бес» (калыханка Клары «Summertime» у выкананні Л. Армстранга і Э. Фіцджэральд).

Рок-музыка: «The Beatles». Кампазіцыі «Michelle», «Yesterday».

Экранныя мастацтвы (фрагменты): В. дэ Сіка. «Выкрадальнікі веласіпедаў»; Ф. Капра. «Гэта цудоўнае жыццё»; Ж. Дэмі. «Шэрбурскія парасоны».

Кінамузыка: фрагменты (на выбар).

МАСТАЦТВА САВЕЦКАЙ ЭПОХІ (3 гадзіны)

13. Станаўленне мастацтва савецкай эпохі (1 гадзіна).

Уплыў савецкай ідэалогіі на мастацтва. Агітацыйна-масавы характар мастацтва. Новыя тэмы і сродкі выразнасці.

Новыя вехі ў развіцці авангарда: тэатралізаваныя масавыя паказы. Станаўленне сацыялістычнага рэалізму. Станоўчы вобраз героя ў мастацтве.

Масавая песня як знак і прымета эпохі. «Саветызацыя» тэатра. Стварэнне савецкай кінаіндустрыі.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва савецкай эпохі.

Гутарка «Рэвалюцыя і мастак: надзеі і расчараванні».

Выкананне міні-праекта «Партрэтная галерэя скульптурных выяў дзеячаў культуры савецкай эпохі 20–30-х гадоў».

Эскіз рэкламы прадмета (на выбар) у стылістыцы савецкага плаката.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: У. Г. Шухаў. Вежа радыёстанцыі імя Камінтэрна; У. Я. Татлін. Вежа III Інтэрнацыянала; К. С. Мельнікаў. Дом культуры імя І. В. Русакова ў Маскве; І. У. Жалтоўскі. Жылы дом на вул. Махавой у Маскве; браты Весніны. Праект Палаца працы.

Жывапіс: Б. М. Кустодзіеў. «Бальшавік»; М. З. Шагал. «Мір хацінам, вайна палацам»; Я. М. Чапцоў. «Пасяджэнне сельскай ячэйкі»; А. М. Родчанка (на выбар).

Графіка: плакаты (на выбар).

Скульптура: В. І. Мухіна. «Сялянка», «Рабочы і калгасніца», «Будаўнік»; І. Д. Шадр. «Сейбіт», «Рабочы», «Чырвонаармеец», «Селянін».

Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва: рэвалюцыйны фарфор (на выбар).

Музыка (фрагменты): А. М. Аўраамаў. «Сімфонія гудкоў»; А. В. Масалоў. Сімфанічны эпізод «Завод. Музыка машын» (з балета «Сталь»); песні І. В. Дунаеўскага, А. В. Аляксандрава, Д. Д. Шастаковіча, М. У. Багаслоўскага і іншых (на выбар).

Экранныя мастацтвы (фрагменты): Р. В. Аляксандраў. «Цырк», «Светлы шлях»; С. М. Эйзенштэйн. «Браняносец «Пацёмкін»»; Д. Вертаў. «Чалавек з кінаапаратам».

14. Паміж традыцыяй і авангардам: мастацтва Беларусі 1920–1930-х гадоў (1 гадзіна).

Развіццё мастацкай культуры Беларусі 1920–1930-х гадоў у кантэксце нацыянальных традыцый.

Новая мастацкая мова М. М. Філіповіча: мадэліраванне колерам. Прыгажосць роднай зямлі ў творах С. Ю. Жукоўскага і У. М. Кудрэвіча. Маляваныя дываны (маляванкі) А. Кіш. Фантастычны свет Я. Н. Драздовіча. Партрэтная галерэя: З. І. Азгур.

Віцебская мастацкая школа.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва Беларусі 1920–1930-х гадоў.

Гутарка «Мастацтва Беларусі 1920–1930-х гадоў: традыцыі і эксперыменты».

Дыскусія «Дарога ў прафесійнае мастацтва Беларусі ў 1920–1930-я гады».

Выкананне міні-праекта «Гістарычныя асобы ў творах мастацтва беларускіх мастакоў 1920–1930-х гадоў».

Выкананне эскіза «маляванкі» ў стылістыцы А. Кіш або Я. Драздовіча (тэхніка на выбар).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: М. М. Філіповіч. «Карагод», «Жанчына ў намітцы»; ілюстрацыі да беларускіх народных казак; У. М. Кудрэвіч. «Беларуская вёска», «Раніца вясны»; С. Ю. Жукоўскі. «Ручай у хвойным лесе»; Я. Н. Драздовіч. «Від пад кольцам на планеце Сатурн», «Сустрэча вясны на Сатурне», «Усяслаў Полацкі»; Я. М. Кругер. «Партрэт Я. Купалы»; М. В. Дабужынскі. «Віцебск»; В. М. Ермалаева. «Супрэматычная пабудова (эскіз святочнага афармлення Віцебска)»; П. А. Сергіевіч. «Шляхам жыцця», «Беларусы».

Графіка: С. Юдовін. «Віцебск»; А. М. Тычына. «Стары Мінск», «Плошча Свабоды»; А. А. Астаповіч. «Вуліца ў вёсцы».

Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва: А. Кіш. Маляваныя дываны (на выбар); Я. Н. Драздовіч. Маляваныя дываны (на выбар); М. М. Філіповіч. Керамічныя цацкі «Дудар», «Цымбаліст», «Сялянскі хлопчык».

Скульптура: А. В. Грубэ. «Праца. Тачачнік»; А. А. Бембель. Рэльефы ў Доме ўрада ў Мінску; З. І. Азгур. Партрэты Янкі Купалы, Якуба Коласа.

15. Мастацтва пра вайну: музы не маўчалі (1 гадзіна).

Асноўныя эмацыянальныя лініі мастацкіх твораў ваенных гадоў: нянавісць да ворага, туга па блізкіх, стойкасць і аптымізм народа, які змагаецца.

Асэнсаванне ваеннага вопыту ў мастацкіх творах пасляваеннага перыяду.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва на ваенную тэму.

Гутарка «Мастацкія вобразы, народжаныя вайной».

Падрыхтоўка літаратурна-музычнай кампазіцыі «Музы не маўчалі на вайне».

Выкананне міні-праекта «Тэма вайны ў гісторыі маёй сям'і» (групавая работа).

Падрыхтоўка тэматычнага вечара «Вайна: погляд з XXI стагоддзя».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: А. А. Пластаў. «Фашыст праляцеў»; А. А. Дайнека. «Абарона Севастопаля», «Ускраіна Масквы»; К. Ф. Юон. «Парад на Чырвонай плошчы 7 лістапада 1941 года»; С. В. Герасімаў. «Маці партызана»; Б. М. Няменскі. «Маці»; А. Д. Шыбнёў. «Палонных вядуць»; А. І. Лактыёнаў. «Ліст з фронту»; Ю. М. Няпрынцаў. «Адпачынак пасля бою»; Б. С. Угараў. «Ленінградка (У сорок першым)»; В. В. Волкаў. «Вызваленне Мінска. 3 ліпеня 1944 года»; П. А. Крываногоў. «Абаронцы Брэсцкай крэпасці»; І. В. Ахрэмчык. «Абаронцы Брэсцкай крэпасці»; Л. Д. Шчамялёў. «Маё нараджэнне»; М. А. Савіцкі. Серыя «Лічбы на сэрцы».

Графіка: плакаты (на выбар).

Скульптура: мемарыяльны комплекс «Брэсцкая крэпасць-герой»; мемарыяльны комплекс «Прарыў» ва Ушацкім раёне Віцебскай вобласці; мемарыял ахвярам гітлераўскага генацыду «Яма» ў Мінску; Ф. Д. Фівейскі. «Мацней за смерць».

Музыка: Д. Д. Шастаковіч. Сімфонія № 7 «Ленінградская» (частка 1, эпізод нашэсця); С. С. Пракоф'еў. Кантата «Аляксандр Неўскі» (частка 4 «Уставайце, людзі рускія»); музычныя кампазіцыі на тэму вайны ў выкананні Л. М. Гурчанка (кампазіцыя «Песні вайны»), ансамбля «Песняры» (кампазіцыя «Праз усю вайну»), вакальнай групы «Чысты голас» (кампазіцыя «На вайне як на вайне») і іншых; Д. Б. Кабалеўскі. Рэквіем на вершы Р. Раждзественскага (уступ «Памятайце», «Нашы дзеці»).

Экранныя мастацтвы (фрагменты): Л. Д. Лукаў. «Два байцы»; С. Ф. Бандарчук. «Лёс чалавека»; Р. Н. Чухрай. «Балада пра салдата»; А. А. Таркоўскі. «Іванава дзяцінства»; В. Ц. Тураў. «Я родам з дзяцінства»; І. М. Дабралоубаў. «Іван Макаравіч».

МАСТАЦТВА МЯЖЫ ТЫСЯЧАГОДДЗЯЎ: НОВЫЯ ФОРМЫ Ў НОВЫХ РЭАЛІЯХ (1 гадзіна)

16. Мастацтва на мяжы тысячагоддзяў (1 гадзіна).

Постмадэрнізм. Відовішчны характар мастацтва: мастацтва для ўсіх. Высокатэхналагічныя магчымасці стварэння эфекту праўды і выдумкі.

Нацыянальная свядомасць беларускага народа як вядучая тэма мастацтва Рэспублікі Беларусьі постсавецкага перыяду.

Архітэктура: вобразы-сімвалы новай эпохі. Нацыянальны каларыт у выяўленчым мастацтве. Гістарычныя традыцыі і авангард.

Навацыі ў музычнай культуры і кінематографе Рэспублікі Беларусьі.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва канца XX – пачатку XXI стагоддзя.

Дыскусія «Што ў мастацтве першаснае – ідэя або форма?».

Гутарка «Сімвалы беларускай культуры ў мастацтве мяжы тысячагоддзяў».

Выкананне інсталяцыі на вольную тэму (матэрыял на выбар).

Падрыхтоўка сцэнарыя перформанса на тэму «Я выбіраю здаровы лад жыцця», «Скажы «не» шкодным звычкам» ці іншыя.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял на выбар педагагічнага работніка.

АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ ІХ КЛАСА

Мець ўяўленне:

пра асаблівасці развіцця мастацтва XIX – пачатку XXI стагоддзя;

асаблівасці развіцця нацыянальнай культуры XIX – пачатку XXI стагоддзя.

Ведаць:

змест паняццяў «рамантызм», «рэалізм», «імпрэсіянізм», «мадэрн», «постмадэрнізм»;

асноўныя сродкі мастацкай выразнасці ў розных відах мастацтва і асаблівасці іх увасаблення ў рамках часавага перыяду, які вывучаецца;

асноўныя творы мастацтва ў рамках часавага перыяду, які вывучаецца.

Умець:

суадносіць мастацкія творы з гістарычным перыядам, які вывучаецца;

параўноўваць мастацкія творы розных відаў (стыляў, напрамкаў) мастацтва;

выказваць і абгрунтоўваць свае адносіны да твора мастацтва;

выяўляць асацыятыўныя сувязі мастацкага твора з жыццядзейнасцю чалавека, навакольным светам;

увасабляць мастацкі вобраз у розных відах мастацка-творчай дзейнасці.

Валодаць:

навыкамі пошуку і крытычнага адбору мастацтвазнаўчай інфармацыі ў крыніцах рознага тыпу;

мінімальнымі навыкамі аналізу і інтэрпрэтацыі твора мастацтва: для арыентацыі ў культурнай спадчыне мінулага і сучаснасці; арганізацыі свайго вольнага часу; самастойнай мастацкай творчасці.